

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Hi 9585

UNIVERSITEITS

9000

Digitized by Google

ACTORUM
ERUDITORUM,
QUÆ
LIPSIÆ PUBLICANTUR,
SUPPLEMENTA.
TOMUS VII.

*Cum S. Cæsareæ Majestatis & Regis Pol.
atque Electoris Saxonie Privilegiis.*

LIPSIÆ,

Prostant apud JOHAN. GROSSII Hæredes,
JOH. FRID. GLEDITSCHII B. FIL.

&

THOMAM FRITSCHIUM.

Typis BERNHARDI CHRISTOPH. BREITKOPFII.
A. M DCC XXI.

INFORMA

ACTORUM ERUDITORUM,

Quae hactenus publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tom. VII Sect. I.

**GALLIA CHRISTIANA IN PROVINCIAS
 Ecclesiasticas distributa, qua series & Historia Archiepi-
 scoporum, Episcoporum & Abbatum Francia, vicinarum
 que ditionum, ab origine Ecclesiarum ad nostra tempora de-
 ducitur, & probatur ex authenticis instrumentis, ad calcem
 appositis, opera & studio DIONYSII SAMMARTHANI,
 Presbyteri & Monachi ordinis Sancti Benedicti e
 congregatione S. Mauri.**

Tomus I.

Lutet. Parisior. excud. Jo. Baptist. Coignard, Regis & Academiæ
 Gallicæ architypographus, 1615, fol. maj.
 Alph. 11 & Tabb. Geogr. 5.

A Parvis admodum initiis ad luculentam molem suc-
 crevit opus, in quo concinnando, poliendoque no-
 bilissima Sammarthanorum gens permultum labo-
 ris atque operæ posuit. Primo omnium rebus Gal-
 lorum Ecclesiasticis aliquid lucis affundere cœpit Johannes
 Chenu, Bituricus, qui libro, quem anno 1621 titulo Chrono-
 logicæ Historiæ Episcoporum Galliarum majoris velut operis prodromum, in quarto ediderat, exsuscitæ quidem historiæ opus moliri
 videbatur, sed intra conatus res tantum sublitit, neque fratrum
 Sammarthanorum, quorum consilio & opera egregie adjutus
 fuerat, expectationi satisfacit. Jamque rei melioribus auspi-
 ciis cœptæ Claudius Robertus, Archidiaconus Cabillonensis, ma-
 nus denuo admovent, qui majoris operis ambitum adgressus

A

non

non modo plura Chenuti Historiæ Chronologicæ adjecit, sed & novo superinducto ordine non pauca accepit a Sammarthanis, quibus liber subinde cresceret, & anno 1626 Parisiis in fol. ederet. Neque tamen Robertus spatia conficere & metam attingere potuit, quamobrem cum propter iuinentis senectutis incommoda humeros tanto oneri fatis impares esse animadverteret, fratres gemellos Sammarthanos Sczvolam & Ludovicum literis aliquoties exhortatus est, ut isthanc provinciam in se susciperent, reliquamque laboris partem feliciter exantlarent. Illi vero Cleri Gallicani, qui anno 1646 Lutetiæ congregabatur, suffragio & autoritate adducti, protinus operi perficiendo sese accinxerunt, morte tamen abrepti destinata non potuerunt exequi, sed quæ prelo subicere paraverant, Petro Abelio, & Nicolao Summarthanis, Sczvole filius, Ludovici e fratre nepotibus relinquere coacti sunt, qui adjectis iis quæ ex variis scriptoribus suo Marte decerpserant, opus Galliæ Christianæ nomine quatuor Tomis distinctum anno 1656 Parisiis in fol. promulgarunt, cujus primus Tomus Archiepiscoporum, secundus & tertius Episcoporum, quartus denique Abbatum Galliæ seriem exponit. Quamvis autem hoc opus, simul ac in lucem prodire cœperat, singularem eruditorum plausum experiri videretur, tempore tamen interjecto res secus cecidit, cum alii turbatam in eo ordinem rationem, alii multa negligentius omissa, imino haud pauca perperam scripta quererentur. Quibus de causis R. P. Dionysius Sammarthanus in resingendo hoc opere id sibi potissimum negotii datum existimavit, ut rei, quam tractaret, non modo rectiorem adhiberet ordinem, sed præterita etiam diligenter adduceret, & quæ minus considerate olim posita fuere, omni studio emendaret. Neque ficta tamen omnium civium suorum periculum tulisse visus est, cum haud multo post operis editionem rumor Parisiis allatus de supprimendo primo Galliæ Christianæ Tomo inobresceret; & Cl. Ephemeridum Trevoltienfium Autores mense Augusto anni 1716 quædam libri capita sub examen revocare sustinerent. Quo factum, ut Gerhardus quidam Telefius in epistola Apologetica, quam ab ignoto Autore ad nos transmissam Sect. 8. Tom. VI Supplement. Actor. nostrorum

exhibuimus, partes Sammarthani graviter defenderet, ac omnia dilueret, quæcunque a Trevoltianis aliisque Ephemeridum scriptoribus contra eum prolata fuerunt. Ut autem ad rem propius accedamus, & lectoribus nostris aliqua ex parte faciamus satis, videndum nobis est, quid novæ rei hæc nova Galliz Christianæ editio a Sammarthano acceperit. Igitur post luculentam præfationem, quæ instituti rationes edisserit, & primam religionis Christianæ in Gallia originem, rejecta Gregorii Turo-nensis, & Sulpitii Severi sententia, paullo altius, & quidem ab ipsis divi Pauli discipulis repetit, omnis Gallia incertas quasdam provincias, quæ Ecclesiasticæ nominantur, satis commode di-viditur, quæ ad evitandas prærogativæ controversias literarum, prout semet invicem excipiunt, ordine ponuntur. Atque in ea re a recepto prioris editionis ordine Autor magnopere recedit, quod una eademque serie de metropolitanis Ecclesiis, & earum Præsulibus, de singulis Episcopatibus cuique metropoli subjectis, eorumque Antistitibus verba faciat, quibus etiam addidit Præpo-sitos, quos dicunt, atque Decanos; tum Abbantias quoque, Abba-tum, & Abbatissarum historiam ad singulas dioceses referat, ut uno quasi ac eodem obtutu, quicquid ad perfectam Metropolis historiam pertinet, lectore contemplari queant. Quamobrem & hoc primum Galliz Christianæ volumen propter uberio-rem, quæ in eo tractatur, materiz copiam non nisi quinque provin-cias Ecclesiasticas, cum suis quamlibet diocesibus, complectitur. Provincia Ecclesiastica Albiensis, quæ olim Tomo II inter Epi-scopatus exhibebatur, propterea quod anno 1676 ad Me-tropolitaneam dignitatem evecta fuit, priorem jam hæc lo-cum tenet, & dioceses Albiensem, Castrensem, Mimatansem, Cadurcensem, Ruthenensem, & Vabrensem ambitu suo com-prehendit. Provincia Ecclesiastica Aquis, quæ sequitur, pri-mo in veteri editione loco posita est, & Dioceses, Aquensem, Aptensem, Regensem, Forojuliensem, Vapincensem & Sistericen-sem continet. Hanc Provincia Ecclesiastica Arelatensis sequitur, quæ Arelatensi, Massiliensi, Tricastinensi, Telonensi, & Arau-sicana diocesi absolvitur. Provincia Ecclesiastica Avenionensis ex Avenionensi, Carpentoracensi, Vasionensi, & Cabellicensi

diocesisbus componitur. Provincia vero Ecclesiastica Auxitana per dioceses, Aufciensem, Aquensem, Lactorensis, Convenensem, Conseranensem, Adurensis, Valatensem, Tarbensis, Olorensis, Lascurrensis, & Bajonensem se diffundit. Singulis hisce provinciis tabula Geographica, a Nolino regii Geographi filio descripta, præmittitur, ex qua civitatis Archiepiscopalis, ac urbium Episcopaliū provinciarum, Abbatiarum & præcipuorum locorum situs facillimo negotio dignosci possunt. Quam larga vero eorum, quæ a Sammarthano denuo præducuntur, seges sit, vel exinde cuilibet patere poterit ad oculos, quod in Ecclesia Albiensi a S. Claro, quem primum Albiensium Episcopum diptycha sacra faciunt, usque ad Gaspardum de Doillon, demitis tribus Episcopis, quos fratres Sammarthani ex errore in censum Episcoporum Albiensium venire iusserant, octoginta & sex Episcopi numerentur, quum prior operis editio sexaginta tantum & octo adducat. Neque contemnendam hujus voluminis partem constituunt varia instrumenta & diplomata, a Regibus Galliarum, Pontificibus, Archiepiscopis aliisque personis illustribus promulgata, quæ Autor propterea ad calcem operis integra, & prout e tabulariis descriperat, collocavit, ut bona ipsam fide in pertegendis historiis egisse, testarentur. Cumque plura vocabula peregrina & corruptæ Latinitatis in iis passim reperiantur, Glossarium adjecit, in quo ea, quæ in Cangiano frustra quæruntur, explicare solet. Tabula Chronologica, quæ huic subjungitur, annum a nato Christo, indictionem Romanam, & mensem, quo Pascha quolibet anno incidit, accurate demonstrat. Præter indices vero generales & speciales, omnium quoque Pontificum, Imperatorum Romanorum, Galliarum, Germaniarum, Veteris Burgundiarum, & aliqua ex parte Hispaniarum Regum nomina in fine hujus tomi longa serie exhibentur.

ISTORIA DEL PONTEFICE GREGORIO X.

h. e.

HISTORIA GREGORII X. P. M. AUTORE ANTONIO MARIA BONVCCI, Soc. Jesu.

Romæ, typis Georgii Placchi, 1711, 4,

Alph. 2 pl. 8 $\frac{1}{2}$. fig. xx. Tabb. 3.

Jussu

Jussu Illustrissimi Episcopi Aretini, Benedicti Faleonini, Autor opus hoc suscipiens, primo quidem de viribus desperavit, postea tamen, prout ipse scribit, humano dubium, an divino instinctu excitatus, operi arduo semet accinxit. Tractatio tota in libros tres dispelcitur, quorum primus vitam beatissimi Patris privatam delineat. Natus autem est Placentiæ, A. 1210, ex celeberrima Vice-Comitum familia, quæ an cum Mediolauensi illa eadem, an vero ab eadem diversa fuerit, Autor certo pronunciare non audet: in baptismo Theobaldi nomen consecutus. Exacta juventute statim bonis literis, præcipue Philosophia, Eloquencia & Jure Canonico eruditus est. Inde multis virtutibus, & pudicitia præcipue, clarus, Dominicanorum religionem suscepit, paulo post ob earundem splendorem Canonicis basilicæ D. Antonini, quæ Placentiæ est, allectus. Post anno ætatis XXV inter domesticos Jacobi, Cardinalis Prænestini, susceptus est, a quo, quum Legatus per Galliam & Flandriam esset, ad Archidiaconatum Ecclesiæ Leodiensis promotus est. Cardinalem vero suum sequens, in Gallia morbo ingenti correptus, ipse Cardinalis ad concilium Lateranense perrecturus, a Friderico II Imp. captus, & aliquamdiu Neapoli detentus est. Noster autem varia molitus est, ut Patronum suum liberaret, & quæ ad Ecclesiæ commodum facerent, procuraret. Illo paulo post mortuo Theobaldus noster Episcopatum Placentinum modeste recusat, in Concilio autem Lugduni in Galliis A. 1245 celebrato, ubi cuncta sapienter disposuit, favorem Ludovici S. Galliarum Regis consequitur. Postea Leodium reversus, brevi post Parisios abiit, ut sub Thoma Aquinate & Bonaventura Theologiæ operam strenuam navaret. A Clemente IV, qui ipsum Lugduni congregerat, perro cum Legato Pontificio in Angliam missus est, ubi turbas religionis & reipublicæ in Concilio Westmonasteriensi feliciter composuit. Inde in Syriam abiit, Regibus contra Saracenos pugnantibus consilio adfuturus, & gentes orationibus conversurus, ubi dum commoratur, Honorius IV moritur, ipseque, commendante S. Bonaventura, licet tantum Archidiaconus esset, A. 1271 Pontifex eligitur. Quam ipsi electionem clerici

p. 1.

c. 1.

c. 2.

3.

4.

5.

6.

7. 8.

9.

10.

II. 12.

duo in Syriam missi significarunt, quo facto in Italiam ad summos in orbe Christiano honores capessendos profectus est.

- c. I. Liber secundus narrat res in ipso Pontificatu gestas, ubi primo cura ipsius occurrit, qua Principes & populos Europæ adhortus est ad terram sanctam manibus incredulorum eripiendam.
12. Quoniam vero sede per biennium vacante multi in Ecclesiam abusus irrepserant, & Græci quoque obedientiam sedi Romanæ iterum negaverant, consultum putavit, Concilium universale Lugduni in Galliis celebrari, ad quod omnes Principes & Episcopos invitavit. Non hic repetiturus omnes ceremonias, promotiones, fulmina & censuras Ecclesiasticas, absolutiones, præcipue vero iter Lugdunum versus susceptum, quæ singula Noster longo verborum sermone profert, sed notabiliora tantum quædam addemus.
10. II. Prolixior est Autor in defendendo Gregorio, quod Mediolani factioni Turrianorum, quæ tum erat potentissima, Ottonemque Archiepiscopum eiecerat, tempore inserviando aliquantum cesserit, quod quidem prudentissimum fuit consilium, si a Pontificis dignitate & officio abstrahas. In eodem itinere, prout Autor noster loquitur, Rudolphum Com. Habsburgicum ad supremam in Imp. Germanico potestatem promovit, quod ipse quidem nimium exaggerat. Quod ergo ad Concilium Lugdunense, A. 1274 celebratum, attinet, in prima ejus sessione nihil nisi ceremoniarum occurrunt, quibus ejusdem inaugurationis facta est. Sessione secunda consilia quædam agitata sunt, quæ Autor non revelat: tertia vero prælectæ sunt constitutiones Pontificis, de electione & ordine Clericorum præcipue agentes. Interea misit Rudolphus Habsburgicus Imp. Cancellarium suum ad Pontificem, eique omnem fidelitatem & obedientiam promisit. Græcorum quoque Legati Lugdunum venerunt, inque sinum atque unitatem Ecclesiæ Romanæ recepti sunt.
15. Sessione quarta annihilavit Pontifex literas ad Imperatorem adversus Græcos, quas semet submissuros esse non crediderat, scriptas: Imperatoris vero legatus in animam Domini sui jurat: præleguntur quoque Regis Tartarorum literæ, qui legatos Pontificis ad se invitaverat. Moritur ibidem S. Bonaventura, & afferuntur quædam ex Constitutione de conclavi tunc temporis constituta.
16. 17.

fecta. Sessione quinta iterum prælecti sunt canones aliquot de dignitatibus & beneficiis ecclesiasticis: sexta eaq; ultima ordines Dominicanorum & Franciscanorum confirmat, de cetero vero prohibet, ne plures in posterum constituantur. Quum autem tria sibi præcipue in eo concilio expedienda proposuisset Pontifex, ut Principes ad recuperandam Terram sanctam instigarét: Ecclesiam Græcam cum Latina uniret; pravosque Christianorum mores emendaret: priora duo equidem confecit, de tertio sufficere sibi ratus, si paternam Prælati præsentibus admonitionem relinqueret. Concilio finito varia suscepit Gregorius, quæ singula tangere non licet: paucis ergo conteati erimus. Legatos ad Tartarorum Regem sive Chanum misit Pontifex, honorifice ab ipso susceptos. Reges porro Hispaniæ & Bohemiæ a turbis contra Imperatorem recens creatum movendis dehortatus est. Constitutionem contra Alphonsum Portugalliæ Regem, bona Ecclesiæ dilacerantem, edidit: eundemque propter adulterium excommunicationis fulmine punivit. Inferitur quoque integra juramenti formula, qua se Rudolphus Imperator Ecclesiæ Romanæ obstrinxit. Describitur postea reditus in Italiam, ubi A. 1275 Aretii fato suo sanctus est, ibique sepulcrum invenit.

Liber tertius virtutes hujus Gregorii enarrat, ita ut singulis capitibus fides heroica, spes in Deum collocata, amor erga Deum & homines, prudentia, justitia, temperantia, animi firmitas, humilitas, donum precam, lacrimarum, ecstaseos, & gratia prophetandi exemplis adductis comprobentur. Quibus accedunt historicorum probatorum de illis testimonia; itemque miracula, quibus post mortem præcipue inclaruisse dicitur. Sequitur cultus ipsi post fata exhibitus: primo enim ab Innocentio V successore Beatus declaratus est, deinde una cum S. Donato effigies ejus altari Aretino ex marmore imposita cernitur, ubi caput ejus nimbo circumdatum est: porro lampades ipsi accenduntur, festa instituta sunt, nomen martyrologio inscriptum, ipse quoque Placentiæ & Leodii colitur &c. Quæ propter etiam quidam hæcenus in eo elaborarunt, ut nomen illius Sanctis adscriberetur, quod apud Gregorium XV fecerunt Ferdinandus Archi-

Epi-

duo in Syriam missi significarunt, quo facto in Italiam ad summos in orbe Christiano honores capessendos profectus est.

- c. I. Liber secundus narrat res in ipso Pontificatu gestas, ubi primo cura ipsius occurrit, qua Principes & populos Europæ adhortus est ad terram sanctam manibus incredulorum eripiendam.
72. Quoniam vero sede per biennium vacante multi in Ecclesiam abusus irreperant, & Græci quoque obedientiam sedi Romanæ iterum negaverant, consultum putavit, Concilium universale Lugduni in Galliis celebrari, ad quod omnes Principes & Episcopos invitavit. Non hic repetiturus omnes ceremonias, promotiones, fulmina & censuras Ecclesiasticas, absolutiones, præcipue vero iter Lugdunum versus susceptum, quæ singula Noster longo verborum firmate profert, sed notabiliora tantum quædam addemus.
10. II. Prolixior est Autor in defendendo Gregorio, quod Mediolani factioni Turrianorum, quæ tum erat potentissima, Ottonemque Archiepiscopum eiecerat, tempori inserviando aliquantum cesserit, quod quidem prudentissimum fuit consilium, si a Pontificis dignitate & officio abstrahas. In eodem itinere, prout Autor noster loquitur, Rudolphum Com. Habsburgicum ad supremam in Imp. Germanico potestatem promovit, quod ipse quidem nimium exaggerat. Quod ergo ad Concilium Lugdunense, A. 1274 celebratum, attinet, in prima ejus sessione nihil nisi ceremoniæ occurrunt, quibus ejusdem inaugurationis facta est. Sessione secunda consilia quædam agitata sunt, quæ Autor non revelat: tertia vero prælectæ sunt constitutiones Pontificis, de electione & ordine Clericorum præcipue agentes. Interea misit Rudolphus Habsburgicus Imp. Cancellarium suum ad Pontificem, eique omnem fidelitatem & obedientiam promissit. Græcorum quoque Legati Lugdunum venerunt, inque sinum atque unitatem Ecclesiæ Romanæ recepti sunt.
17. Sessione quarta annihilavit Pontifex literas ad Imperatorem adversus Græcos, quas semet submissuros esse non crediderat, scriptas: Imperatoris vero legatus in animam Domini sui jurat: præleguntur quoque Regis Tartarorum literæ, qui legatos Pontificis ad se invitaverat. Moritur ibidem S. Bonaventura, & afferuntur quædam ex Constitutione de conclavi tunc temporis constituta.

secta. Sessione quinta iterum prælecti sunt canones aliquot de dignitatibus & beneficiis ecclesiasticis: sexta eaq; ultima ordines Dominicanorum & Franciscanorum confirmat, de cetero vero prohibet, ne plures in posterum constituantur. Quum autem tria sibi præcipue in eo concilio expedienda proposuisset Pontifex, ut Principes ad recuperandam Terram sanctam instigarét: Ecclesiam Græcam cum Latina uniret; pravosque Christianorum mores emendaret: priora duo equidem confecit, de tertio sufficere sibi ratus, si paternam Prælati præsentibus admonitionem relinqueret. Concilio finito varia suscepit Gregorius, quæ singula tangere non licet: paucis ergo conteati erimus. Legatos ad Tartarorum Regem sive Chanum misit Pontifex, honorifice ab ipso susceptos. Reges porro Hispaniæ & Bohemiæ a turbis contra Imperatorem recens creatum movendis dehortatus est. Constitutionem contra Alphonsum Portugalliæ Regem, bona Ecclesiæ dilacerantem, edidit: eundemque propter adulterium excommunicationis fulmine punivit. Inferitur quoque integra juramenti formula, qua se Rudolphus Imperator Ecclesiæ Romanæ obstrinxit. Describitur postea reditus in Italiam, ubi A. 1275 Aretii fato suo functus est, ibique sepulcrum invenit.

18.

20.

21.

22.

Liber tertius virtutes hujus Gregorii enarrat, ita ut singulis capitibus fides heroica, spes in Deum collocata, amor erga Deum & homines, prudentia, justitia, temperantia, animi firmitas, humilitas, donum precam, lacrimarum, ecstaseos, & gratia prophetandi exemplis adductis comprobentur. Quibus accedunt historicorum probatorum de illis testimonia; itemque miracula, quibus post mortem præcipue inclaruisse dicitur. Sequitur cultus ipsi post fata exhibitus: primo enim ab Innocentio V successore Beatus declaratus est, deinde una cum S. Donato effigies ejus altari Aretino ex marmore imposita cernitur, ubi caput ejus nimbo circumdatam est: porro lampades ipsi accenduntur, festa instituta sunt, nomen martyrologio inscriptum, ipse quoque Placentiæ & Leodii colitur &c. Quæ propter etiam quidam hæcenus in eo elaborarunt, ut nomen illius Sanctis adscriberetur, quod apud Gregorium XV fecerunt Ferdinandus Archi-

c. 1-10.

11.

12-14.

15.

Epi.

Episcopus Colonienſis & Capitulum Leodiense, apud Innocentium X vero Odoardus Parinæ ac Placentiæ Dux. Et is forte hujus quoque scripti scopus est, quod ex appendice apparet, in quo exstat *Beati Gregorii Papa decimi, Placentini, Vita, Virtutum, ac Miraculorum relatio facta sanctissimo Domino nostro Urbano P. P. VIII, per Sacra Rota Auditores, Jo. Bapt. Cocchinum, Decanum, Phil. Pirovanum, & Clem. Merlinum, ad effectum Canonizationis ejusdem.* Narrantur ibi res gestæ & miracula Gregorii, quibus probationes e Jure Canonico & Doctoribus petitz adduntur.

Abriß der Stadt Königsberg in der Neu-March x.

h. e.

*DESCRPTIO URBIS KOENIGSBERGÆ IN
Marchia nova sita; Auctore AUGUSTINO KEHR-
BERGIO, Scholæ ibidem Sub-Rectoris.*

Francofurti ad Viadrum, apud J. Schrey & J.G. Conradi, 1715, 4.
Alph. 1 plag. 18½.

- K**oenigsberga nostra ad fines Pomeraniæ Cuſtrinum inter & Stetinum sita est, cujus descriptionem Autor in partes duas dispescuit. Prior urbem ipsam delineat, quam Autor satis dubie A 1255 ab Ottocaro Bohemorum Rege fundatam dicit, & ex insignibus urbis, quæ Regem exhibeant, probare nititur. Nul- lum autem præterea ex antiquitate testimonium affert, quum certe ex tota hujus urbis historia probabile sit, eam antiquiorem esse, licet temporum injuria res quondam gestas nobis inviderit.
- c. 1. Quæ de situ illius, villis adjacentibus, structura, ædificiis publicis, curia, & aliis narrantur, omittimus, pauca quædam singula-
ria excerpturi. Portas urbis observamus obducto muro clausas, juxta easdem vero alius per murum aditus habetur, quod factum est in contumeliam noti illius Pseudo-Woldemari, qui, quum pistor vel molitor esset, Electorem defunctum se esse tradens
2-6. magnas in Marchia turbas excitavit. In foro conspicua fuit
p. 25. quon-
- 29.

quondam lignea Rolandi imago, cujus explicatio eruditiss. et notissima. In curia inter alia antiquitatis documenta binæ ad-
 sunt bullæ Concilii Basileensis de A. 1435 & 1440, ad hanc civi-
 tatem datæ. Sequitur succincta Marchiæ novæ descriptio,
 quæ primum Ducibus Pomeraniz, postea Polonis, Marchioni-
 bus Brandenburgensibus, & Cruciferorum Ordini paruit, tandem
 Serenissimæ domui Brandenburgensi restituta. Hac occasio-
 ne pauca quædam de ordine modo dicto, narrantur, in usum ci-
 vium, quæ nos non tangimus. Templum parochiale, quod D.
 Mariz consecratum est, quo anno ædificari cœptum sit, incer-
 tum est, hoc tamen ex documentis constat, jus Patronatus A.
 1282 Ottonem & Coaradum, Marchiones Brandenb. in eam
 habuisse, idque post A. 1352 a Ludovico Romano Equitibus Ho-
 spitalariis concessum esse. Unde & hic de Equitibus Templa-
 riis & Hospitalariis, quorum reliquæ hodiernum in Marchia su-
 persunt, quædam moventur. Redit Autor ad templum modo
 dictum, magna quondam sacellorum multitudine conspicuum,
 idque secundum formam tum internam tum externam describit.
 Alterum templum a monasterio Augustinianorum nomen ha-
 bet, quod a Jaromiro Camminensium Episcopo circa A. 1290
 exstructum est; monachis vero deficientibus templum aliquo
 tempore desertum ac vacuum fuit, donec A. 1532 reparatum
 jam concionibus funebribus & festalibus, quibusdam destinatum
 est. Fæerunt, & sunt hodieque, sacella quædam, de quibus nihil
 asseremus. Religio civium quondam fuit Pontificia, jam vero Lu-
 therana. Illius temporibus supremum regimen penes Episcopos
 Camminenses fuit, quorum nomina & gesta non negligenter de-
 scribuntur. Non usus est autem Autor *historia Episcopatus Cam-
 minensis*, quæ in Academia Jenensi A. 1677 præfide Mich. Zu-
 lichio in forma dissertationis publicæ edita est. Lutheranorum
 sacra dirigit Inspector eum duobus Diaconis, quorum nomina,
 gesta ad religionem spectantia, Colloquia, Synodi, nec non
 cere monachis eisdem usitatis delibantur. De schola, & quæ huc
 pertinet, & nosocomiis nihil addimus, præter illud quod
 obiter memoratur, fuisse pastorem in agro Kœnigsbergensi, qui
 organa musica ex tibiis papyraceis composita confecerit. Post

P. 37;
7.
8.
10.
11. 12.
13-15.
17. 17;
18.
19;
20.
21-23.
24-26.
p. 181.

p. 27. 28.
29.

variâ de conditione & felicitate fucolarum, Judæorum quoque hic degentium mentio fit, qui aliquoties licet expulsi tamen vires subinde refumserunt, aliquibus etiam ipsorum ad religionem Christianorum transeuntibus.

Part posterior fortunam urbis capitibus XI. delineat, ita ut de bello, incendiis, peste, & tempestate varia, quæ illam vexarunt, narratio instituat, sed illa jam prolixè commemorare non lûmus.

M. SIMEONIS FRIDERICI HAHNI, HISTORICA dissertatio de justis Burgundici novi, vel Arelatenfis regni limitibus, & derelictione ejus, Rudolpho I. Habsburgico, Romanorum Regi, perperam adscripta; ex mediæ ævi scriptoribus fide dignis, diplomatis, chartis, documentis que aliis, antiquitatis memoriam adservantibus, congesta.

Halæ Magd. impensis Jo. Frid. Zeidler, 1716, 4.

Plag. 102.

Eodem consilio, quæ Carolum IV Schurtzfleischius a dissipati regni Arelatenfis culpa liberavit; Rudolphum Habsburgicum a derelicti hujus regni suspitione vindicare constituit Cl. Autor, Historiæ in Academia Julia Prof. Cardo operis versatur in explodendo Chronici Monachorum Colmanienfis asserto, quod Rudolphum primoribus regni Arelatenfis, opem ejus contra Galliæ Regem implorantibus, respondisse tradit: se huius occupationibus in Germania præpeditum, subsidio iis venire non posse; ipsi rebus suis consulere: illos vero non ita multum post regnum Galliis tradidisse.

Primo autem loco fines ejus regni curate sibi computandos esse duxit, hic enim tantum non omnes, tam veteris quam recentioris ævi scriptores labi conqueritur. Hosigitur Basileam orsus, Rheno, Rhodano, & Alpibus, ita circumscribit, ut Helvetiam usque ad Ursam fluvium, & Ariarum fontem, Pannoniam, Delphinatum, agri Lugdunensis partem, Ducatum, & Comitatum Burgundis comprehenderit. Alsatiam penitus, Italiam & Rhetiam, cum pagis Helvetiæ, ad orientem vergentibus, multa cum

eam differentibus disputans, regnorumque Neustrie & Austrasie terminos erudita digressionem exponens, finibus his excludit. Inde alteram dissertationis suae partem exequitur, & Rudolphum non tantum nullam harum provinciarum dereliquisse, sed etiam in omnibus jura Majestatis semper exercuisse, sigillatim ostendit. Denique Chronicon Monach. Colmar. quod in limine dissertationis una cum affectis notaverat, refutat. Quia evincit, etiam si fides ejus indubitata esset, non tamen ex eo, derelictionem a Rudolpho factam esse, demonstrari posse, cum ipse Monachus notet, ea conditione Gallis regnum traditum esse, ut Imperatori opportuno tempore illud redderent, vel pace de eo convenirent. Cum vero Ducatum Burgundiae nonnulli regni Arelatenfis partem fuisse negent, speciminis loco, argumenta, quibus id Clar. Autor probare annititur, exponemus. Urget autem praecipue: Conradum II Arelatenfi regno sibi a Germanis vindicato, praesertim in Burgundiae Ducatum, tanquam principale regni membrum jus obtendisse: Episcopatum & monasteriorum praesules in illo Ducatu jurium suorum confirmationem ab Imperatoribus petiisse & impetrasse: Johannem II & Carolum V, Galliae Reges, Ducatum hunc, non ratione coronae, sed jure sanguinis Gallis debitum, in diplomatibus fateri: Fridericum I Imperatorem Burgundiae Ducem dilectum & Imperio obligatum in literis appellare: & denique Philippum Ducem A. 1355 adhuc a Carolo IV aetatis veniam & apprehendendo terrarum suarum administrationis potestatem petiisse. Deinde pertinent ad eandem stabiliendam sententiam momenta, ex quibus Rudolphum supremum Ducatus Burgundici dominum egisse, colligit. Namque coegit Ducem, ut se praesentem Basilea sisteret: in tabulis investiturae, de Delphinatu eidem A. 1284 datis constantiam & erga Imperium fidem laudat, omnes Burgundiae primores ordinesque, comitia celebraturus, Francofurtum vocasse legitur.

REFLEXIONS CRITIQUES SUR LA Medecine &c.

i. e.

B 2

MEDI-

P. 27. 28.
29.

variâ de conditione & felicitate incolarum, Judæorum quoque hic degentium mentio fit, quâ aliquoties licet expulsi tamen vires subinde reseruerunt, aliquibus etiam ipsorum ad religionem Christianorum transeuntibus.

Part posterior fortunam urbis capitibus XI. delineat, ita ut de bello, incendiis, peste, & tempestate varia, quæ illam vexarunt, narratio instituat, sed illa jam prolixè commemorare non lûmus.

M. SIMEONIS FRIDERICI HAHNI, HISTORICA dissertatio de justis Burgundici novi, vel Arelatensis regni limitibus, & derelictione ejus, Rudolpho I Habsburgico, Romanorum Regi, perperam adscripta; ex mediæ ævi scriptoribus fide dignis, diplomatibus, chartis, documentis que aliis, antiquitatis memoriam adservantibus, congesta.

Halæ Magd. impensis Jo. Frid. Zeidler, 1716, 4.

Plag. 10.

Eodem consilio, quæ Carolum IV Schurtzflœschius a dissipati regni Arelatensis culpa liberavit; Rudolphum Habsburgicum a derelicti hujus regni suspitione vindicare constituit. Cl. Autor, Historiæ in Academia Julia Prof. Cardo operis versatur in explodendo Chronici Monachorum Colmaniensium asserto, quod Rudolphum primoribus regni Arelatensis, opem ejus contra Galliæ Regem implorantibus, respondisse tradit: se nimis occupationibus in Germania præpeditum, subsidio iis venire non posse; ipsi rebus suis consulere: illos vero non ita multum post regnum Galliis tradidisse.

Primo autem loco fines ejus regni curate sibi computandos esse duxit, hic enim tantum non omnes, tam veteris quam recentioris ævi scriptores labi conqueritur. Hos igitur Basileam, Rhodanum, & Alpibus, ita circumscribit, ut Helvetiam usque ad Ursam fluvium, & Ariarum fontem, Prævinciam, Delphinatum, agri Lugdunensis partem, Ducatum, & Comitatum Burgundis comprehenderit. Alsatiam penitus, Italiam & Rhetiam, cum pagis Helvetiæ, ad orientem vergentibus, multa cum

cum dissentientibus disputans, regnorumque Neustrie & Austrasie terminos erudita digressionem exponens, finibus his excludit. Inde alteram dissertationis suae partem exequitur, & Rudolphum non tantum nullam harum provinciarum dereliquisse, sed etiam in omnibus jura Majestatis semper exercuisse, sigillatim ostendit. Denique Chronicon Monach. Colmar. quod in limine dissertationis una cum affectis notaverat, refutat. Quin evincit, etiam si fides ejus indubitata esset, non tamen ex eo, derelictionem a Rudolpho factam esse, demonstrari posse, cum ipse Monachus notet, ea conditione Gallis regnum traditum esse, ut Imperatori opportuno tempore illud redderent, vel pace de eo convenirent. Cum vero Ducatum Burgundiae nonnulli regni Arelatenfis partem fuisse negent, speciminis loco, argumentis, quibus id Clar. Autor probare annititur, exponemus. Urget autem praecipue: Conradum II Arelatenfi regno sibi a Germanis vindicato, praesertim in Burgundiae Ducatum, tanquam principale regni membrum jus obtendisse: Episcopatum & monasteriorum praesules in illo Ducatu jurium suorum confirmationem ab Imperatoribus petiisse & impetrasse: Johannem II & Carolum V, Galliae Reges, Ducatum hunc, non ratione coronae, sed jure sanguinis Gallis debitum, in diplomatibus fateri: Fridericum I Imperatorem Burgundiae Ducem dilectum & Imperio obligatum in literis appellare: & denique Philippum Ducem A. 1355 adhuc a Carolo IV aetatis veniam & apprehendenda terrarum suarum administrationis potestatem petiisse. Deinde pertinent ad eandem stabilendam sententiam momenta, ex quibus Rudolphum supremum Ducatus Burgundici dominum egisse, colligit. Namque coegit Ducem, ut se praesentem Basilea sisteret: in tabulis investiturae, de Delphinatu eidem A. 1284 datis constantiam & erga Imperium fidem laudat, omnes Burgundiae primores ordinesque, comitia celebraturus, Francofurtum vocasse legitur.

REFLEXIONS CRITIQUES SUR LA Medecine &c.

i. e.

B 2

MEDI-

MEDITATIONES CRITICÆ DE MEDICINA, ubi in veritatem & falsitatem judiciorum, quæ de hac arte vulgo feruntur, inquiritur; Auctore ALEXANDRO LE FRANCOIS; Dôctore Medicinæ & Facultatis Medicæ Parisiensis Assessore.

Tomi II.

Lutetiæ Parisiorum; apud Jac. Quillau, 1714 & 1715, 12.

Alph. I. plag. 8.

Quanquam multi hodie sint, qui contemnere Artem Medicam & omnibus modis traducere gestiunt; tantum tamen abest, ut Autor Clariss. eodem cavillandi pruritu tentetur, ut potius illam etiam atque etiam commendet, maxima generi humano commoda sanitatem conservando vitamque prolongando præstantem. Licet enim multa non omni penitus carere fateatur fundamento, quæ in ejus opprobrium allegantur, non sufficere tamen ista existimat, quæ totam prosternant Medicinam absolute, multo minus derogare quicquam cordatis Medicis, qui omnem, quæcunque ab eis exigi potest, operam in illa non minus exercenda quam evehenda adhibent, modo iidem fruantur subsidiis, quibus nullo modo carere possunt. Considerari enim potest Medicina, ad instar omnium rerum, duplici, eoque admodum differenti modo; uno commoda, quæ affert, collaudando, altero defectus, quibus scætet, annotando. Primum si respiciamus, artem eam appellare convenit, quæ sui similem non habet; posterius eam, tanquam rem, qua perniciosior nulla extitit unquam, proclamabit. Medium tenet Autor, Medicinam in se spectatam, tanquam artem celeberrimam deprædicans, ab usum; tamen in simul detestans. Non enim negat, in Medicos cadere reprehensiones dignissimas, monstrat tamen in simul aliis earum causas in acceptum esse referendas, falsa non minus de Medicina, quam Medicis judicia ferentibus. Quemadmodum enim in eo statu ut constituta sit medicina, optandum est, ut, qui eam exercent, in comperto habeant, quicquid salutare in conservanda vel restauranda sanitate inventum hæctenus fuit,

fait, illudque quacunque data occasione adhibere, ei quoque in dies plura addere studeant; ita si quid alienum ab hoc statu in Medicina occurrit, non nisi pro abusu id ipsum est habendum, & a falsis iudiciis aliorum dependet. Horum enim præjudicia de ægrotis pariter ac de remediis sæpenumero obstant, quo minus Medicus eis insistat mediis, quæ ad cognoscendam veram methodum medendi sunt necessaria, & cogunt potius eundem, ut ægros juxta pravam hanc opinionem tractet. Et cum a Medicis exigatur, ut naturam & causas morborum recensent, remedium relationem ad affectus præternaturales explicent, suamque hypothesin diserte proponant, obstrictos se profitentur **Medici, in publicum usum tempus illud, quod in eruendis morborum causis consumi debebant, ad certum systema excogitandum impendere, cui quo magis invigilant negotio, eo minus ob rerum varietatem, totque circumstantiarum concursum, in sua scientia redduntur certi.** Si vero Medicus, lucri non adeo cupidus, nec ex ægrotorum copia gloriam querens, ea negligat, quæ scopo suo non inserviunt, sufficientem experientiam certe non acquireret, nec omni orbatus cum aliis Medicis consultatione, in sua arte perfectus evadet. Quocunque igitur modo circa cognitionem Artis suæ se gerat Medicus, aliis potius adscribendum erit, si, quæ ab eo requiruntur, ex voto præstare minus queat; imo idem in culpa est, quo minus Artem ad altius evehere fastigium valeat. Ad hunc enim scopum Medicus nisi observationum subsidiis pertingere non potest; quæ quidem ex incuria adstantium, methodum præscriptam non sequentium, admodum sufflamantur. Maxime tamen accusandus est contemptus, quo **Medicina pariter ac ipsi Medici fuerunt excepti ex eo, quod vulgus vera esse, quæ hinc inde fuerunt sparsa, firmiter credat; inde enim, qui ob ingenii felicitatem boni evasisent Medici, ab hac arte addiscenda fuerunt absterriti, & eam professi non tanto cum zelo ingenii nervos intenderunt, quam si majori in pretio illa fuisset habita.** Quid quod fiducia ex hac ratione cessante ægrotorum in Medicos, frustra moliuntur hi, quæcunque artis præcepta docent. Quemadmodum igitur notum est, artes reliquas magnum cepisse incrementum, quando præmiis affecti fuerant,

qui eas exercere & provehere studuerunt ; ita nemo mirabitur, ab Hippocratis ætate parum incrementi Medicinæ accessisse, si quidem illo tempore Medici Deorum numero fuerunt adscripti, postea vero ludibrio habiti. Quid igitur consilii, ut Arti pristinus restitatur honos & vigor ? Penes alios homines contemptus causa residet, hi igitur suum agnoscant errorem & emendent, necesse est ; quod optandum potius esse quam sperandum quamquam plerique credant, duo tamen sunt argumenta, quæ de bono utique successu melius sperare jubent. Nostrum : primum est, quod singulis hominibus instinctus quidam ad veritatem investigandam a natura sit inditus, si de ea fuerint convicti ; alterum, quod cum de vita & sanitate res agatur, quilibet commodis suis invigilans rationes facile sit admissurus, quibus ad saniores mentem pervenire queat. Cum igitur argumenta, hominum falsis opinionibus & erroribus opposita, veritatem præ se ferant, spes est, fore ut assensum sint inventura. Atque hæc postquam sapius secum hæctenus pensitaverat Autor Clarissimus, rem ægris utilem, ordini Medicorum gratam, suoque officio dignam se peracturum existimavit, si suas Meditationes circa hoc argumentum publici juris faceret, cum vox viva in conversationibus ob contradicendi studium tantam vim non habeat, ut convincere adversarios sufficienter queat. Quoniam itaque iudicia reliquarum circa Medicinam partim ipsam artem, partim Medicos concernunt, consultum esse duxit Noster, hunc tractatum in duas dispescere partes, quarum prima de iudiciis, quæ de Medicina, altera vero de illis, quæ de Medicis feruntur, agit. Medicinam quod attinet, necesse ante omnia fuit, disquirere, (in quo rerum cardo vertitur,) num Medicina utilis sit, nec ne. Quem in finem allegat non solum argumenta, quæ summam ejus utilitatem ante oculos ponunt, sed & ad objectiones respondet, ab adversariis allegari solitas, causasque adducit, per quas hi fuerint seducti, infimul probans, quantocunque in pretio Petrarchæ, Montani & Molerii nomina apud ipsos sint, non tamen esse, cur horum autoritatem in contemnenda Medicina sequantur. Hinc in principia inquirere necesse esse duxit, quoniam ea plerorumque animis infidet opinio, destitui Medicinam certis principiis. Dictum etiam fuit

antes,

P. I. cap. I

- 2.
- 3.
- 4.

antea, multos Medicos systematibus quibusdam admodum delectari, adeoque quæ horum sit origo, quis progressus, quam vanum periculosumque sit illis fidere, inculcat Autor. Nec incognitum est, alios Medicos soli experientiæ, alios soli rationi inniti, quapropter quantum periculi huic consuetudini subfit, & qua occasione alterutri vel utrique sit adhzrendum, docet. Multa insuper præjudicia circa remedia soventur, quæ & sanitati & vitæ multum derogant, hinc regulas proponit Noster, atque cautelas injungit, quæ circa hos errores evitandos sunt tenendæ. Cum denique scientia Medicinæ ex libris primum sit haurienda, quanta præcautione opus sit, ne quis seducatur, fideliter monet. Quæ itaque Autor clarissimus circa Medicinam in hac priori Parte adduxit, regulæ instar sũnt eorum, quæ in altera de Medicis consideranda restant; ubi requisita boni Medici inculcat, P. II. c. 1. media proponit, quibus ad veram scientiam pervenire liceat; in signa inquirit, quibus genuina a Pseudo-Medicis distinguantur; Circumforaneos depingit, eosque commemorat, qui rerum medicarum minus periti consilia ægris communicare non erubescant; quis selectus Medicorum factendus sit, commonet, opprobria allegat, quæ Medicis communiter obijciuntur, & de religione Medicorum quædam insinuat. Quemadmodum autem non sufficit, abusus Medicinæ allegasse, eorumque causas detexisse, sed & media proponere necesse est, quibus illis obvenire liceat, id operæ pariter in se suscepit Autor Clariss. & emendationem Medicinæ super principis in hoc opere jacta fundatam in alio tractatu eum orbe literato communicavit, quem in Actis ipsius A. 1718. M. Mart. p. 125 fl. recensuimus.

6.
7.
8.
P. II. c. 1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

EUSTACHII MANFREDII EPHEMERIDES
Morum celestium ex Anno 1715 in annum 1725, e Caspianis
Tabulis ad Meridianum Bononiæ supputate, ad usum
Bonomiensis Scientiarum instituti.

Tom. II.

Bononiæ, typis Constanti Piforii, 1715, 4.

Alph. 3 plag. 26 Tabb. zn. 15.

cl.

CL. Autor in dedicatione ad *Clementem XI*, Pontificem maximum, fatetur, se tales Ephemerides proferre studuisse, quæ practicæ Astronomiæ, hoc est cælorum motibus rite observandis inservirent. Tabulæ, ex quibus eas supputatas esse in titulo habetur, nondum in publicum prostant; sed eas ab Autore suo, Celeberrimo Astronomo, *Johanne Dominico Cassino*, harum supputationum gratia communicatas Noster accepit, observationum annorum sexaginta & amplius fructum. Gratam multis operam præstabit Autor, ubi ipsas Tabulas sequentibus Tomis adjiciet, aut sigillatim edere dignatus fuerit, lucæ publica dignissimas. Ceterum Pontificis summi in promovendo Astronomiæ studio curam commendat, quam abunde demonstravit, tum quod in usum observationum astronomicarum Meridianum Gnomonem ad *Diocletiani* thermas sub directione illustri viri *Francisci Bianchini* A. 1701 erigi ac magnificentissime exornari jusserit, tum quod autoritate sua perfecit, ut Bononiæ nuper Scientiarum Academia institueretur, in qua cum omnis Naturæ contemplatio, congruis experimentis, tum præsertim cælestium rerum cogitatio observationibus (quæ Nostro demandata pars est) excolatur.

Tomus primus continet introductionem in Ephemerides, duobus libris constantem. Eorum prior sistit præcepta 56 pro ephemeridum usu; posterior, vero Astronomiæ practicæ methodum, ubi, observationum Astronomicarum instituendarum ratio viginti octo problematibus fusiori discursu illustratis accuratius exponitur, quam alibi non reperies. Horologia oscillatoria ad mediam diei longitudinem expendere docens monet, experientia constare, quod etiam absque cycloide tempora accuratissime distinguant, modo vibrationes mensuris in exiguos arcus excurrant, ne arcus circuli a centro gravitatis penduli descriptus ad sensum discrepet ab arcu cycloidis. Novum describit instrumenti genus ad siderum omnium transitum per meridianum observandum, cujus cum *Victorio Francisco Stancario* aliquando periculum non sine successu fecit, quod tamen, illo mortuo, ab observationibus Astronomicis ad alia studia abductus perficere non potuit. Si quis telescopio ad observationes siderum

rum

rum diurnas uti voluerit, ei suadet, ut vitrum oculare obtusius adhibeat, quam pro nocturnis observationibus, ac omne extraneum lumen a telescopio prohibeat. Potiorem micrometri usum prædicat, ut inter duo quævis puncta cælestia, quorum paralleli modice distent, parallelorum ipsorum seu declinationum differentia & rectæ etiam ascensionis discrimen eliciatur. Introductioni succedunt Tabulæ astronomicæ: in usum ephemeridum ac observationum cælestium bene multæ, veluti æquationum temporis, differentia dierum Solarium verorum a mediis in annis singulis a 1715 usque ad 1725, accelerationis fixarum supra mediam Solis motum, longitudinum & latitudinum locorum quorundam insignium, &c. una cum tabula sexagenaria ad partes proportionales expedite inveniendas & Catalogo fixarum insigniorum, earum præsertim, quæ in Europæis climatibus a Luna obtegi possunt, ex observationibus *Jacobi Philippi Maraldi* in Regio Parisiensi observatorio habitis ad annum 1700 ineuntem. In eo stellarum 263 non modo longitudo & latitudo, verum etiam ascensio recta, tum in temporibus primi mobilis, tum in temporibus mediæ, tum in partibus circuli, atque declinatio, una cum incremento ascensionis rectæ & differentia declinationis pro annis 60 post epocham exhibetur. Motum fixarum annuum in longitudinem facit scrupulorum secundorum 51; distantiam stellæ polaris a polo ad annum 1718 ineuntem $2^{\circ} 12' 39''$.

Tomus secundus ipsas ephemerides ab A. 1715 usque ad A. 1725 complectitur, quarum unaquæque exhibet 1 ingressum Solis in quatuor puncta cardinalia tempore medio una cum numeris æquaribus, quatuor temporibus ac festis mobilibus, 2 eclipses luminarium, 3 appulsus Lunæ ad sidera insigniora, 4 Adspæctus Lunæ cum planetis & planetarum primariorum inter se, 5 eclipses intimi Satellitis Jovis ab umbra, 6 Solis longitudinem, ascensionem rectam & declinationem, & Lunæ longitudinem, latitudinem, transitum per Meridianum atque declinationem ad singulos anni dies, itemquæ planetarum reliquorum situs eodem, una cum siderum congressibus ac Lunæ phasibus. Ceterum quo constet, ubi & quo tempore, quæve magnitudine eclipsis

pſis Solis videnda ſit, ſingulis ſolaribus deliquiis in Europa con-
 ſpicuis Tabulam Geographicam adjicit, quæ per curvas quaſ-
 dam lineas in ea ductas Eclipſis phaſes tota tellure deſcribit ac
 Terrarum orbis obumbrationem monſtrat: cujus methodi pri-
 mam inventionem *Keplero*, perfectionem *Caffino* tribuit. „In ea,
 „inquit, Tellus conſideratur tanquam e Solis centro viſa, tem-
 „pore veræ conjunctionis, ejuſque projectio in lunarem ſphæ-
 „ram transfertur. In hac projectione, cujus Semidiameter dif-
 „ferentiæ parallaxium Solis ac Lunæ æqualis eſt, Meridianus,
 „Æquator, circulus latitudinis Lunæ ac Paralleli debita Perſpe-
 „ctivæ lege deſcribuntur; tum Lunaris Semita ad juſtum pro Lu-
 „næ latitudine intervallum congruamque cum circulo latitudi-
 „nis inclinationem apparentem ducitur, eoque pro motu hora-
 „rio Lunæ a Sole in horas ac minuta diſtinguitur, initio facto ex
 „puncto ejuſ Semitæ, quod tempore veræ conjunctionis Luna
 „occupat. Ex hac figura convenienti magnitudine deſcripta,
 „folius circini adminiculo, tum pro locis ſingulis Eclipſis initi-
 „um, finis, quantitas colligitur, tum univerſæ Telluris obſcura-
 „tæ limites; ac pro locis ſingulis obſcurationis quantitates de-
 „ducuntur, unde loca omnia, quæ eandem phaſin cernunt, in
 „Geographicam deinde Tabulam referuntur. Eodem confi-
 „lio apud nos Vir Cl. J. M. *Haſſer*, Auguſtanus, Facultatis Philo-
 „ſophicæ in Academia noſtra Aſſeſſoribus propediem adſcriben-
 „dus, typum phaſium eclipſis Telluris A. 1715, exhibuit; quæ
 „admodum mox apertius dicemus.

Kurze und SUCCINCTE RELATION &c.

H. e.

**BREVIS ET SUCCINCTA EXPLICATIO DUA-
 rum Tabularum Eclipſis ſolis quæ A. 1715 die 3 Maji acci-
 dit, illuſtrantium, &c. Autore J. A. H. MATTHIA.**

HASIO, A. V. Phil. Mag.

Hippiæ, literis viduæ Fleiſcherianæ, proſtat apud Theophil.
 Georgi, 1716, 4.

Blag. 2¹, Tab. æn. 2.

Ho-

Propositum est Cl. Auctori, editis compluribus schematibus in duas Tabulas relatis, non doctis solum, sed & iis, qui radiiores rerum Astronomicarum essent, inservire, eorumque menti & oculis quam distinctissime omnia, quæ in hujusmodi Eclipsibus, quatenus spectantur ut obumbrationes ipsius telluris, contingant, exponere. Proptereaque non uno solum modo phases Eclipsis præteritæ 1715 anni in ipsius terræ corpore apparentes proque diverso positi insipientis oculi variantes exhibet, sed tribus potissimum.

Quorum primo oculus ponitur in Sole constitutus in discum telluris, spectatum tanquam partem plani ad eclipticam normalis, despicere, viamque & transitum ipsum umbræ penumbræque lunaris per eundem contempleri. Adque æstimandam motus hujus velocitatem semita umbræ & centri lunaris in horas earumque partes ope scilicet adjectæ dividitur. Est autem hic modus idem cum projectione orthographica terrestris spheræ, cujus pro causa eclipsium constructionem præter inventorem Keplerum & Cassinum modo laudatum, etiam Flamstedius & Hireus (e quo totus hujus eclipticos calculus petitus) in Tabulis Astronomicis docuerunt. Et speciatim quidem in ea Auctor illam phasiam expressit, qualis eo tempore fuerat, cum centrum umbræ discum telluris ingrediebatur.

Sed cum precedente Eclipsi & umbra lunari, etiam phases regionum telluris propter revolutionem ejus circa axem perpetuo mutari contingat, ad designandas earum præcipuas, cum orthographica projectio minus commoda videretur, ob extrema in illa representatione admodum angusta, stereographice tum illam tum alias tres succedentes projecit, oculo usque in Solis centro vel regione constituto. Inque illis projectionibus tum diversam magnitudinem ecliptationis e divisione penumbræ in binos quosque digitos æstimandam, tum tempora meridiani Augustani per circulos horarios peculiare distinctissime repræsentavit.

Quo vero generalem quandam conspectum totius Eclipticos omniumque regionum ab Eclipsi utcunque affectarum daret, typum adjunxit, sive projectionem aliam stereographicam, (quæ est modus secundus) in qua famuliter ac in Manfredi-

p̄sis Solis videnda sit, singulis solaribus deliquiis in Europa con-
 spicuis Tabulam Geographicam adjicit, quæ per curvas quas-
 dam lineas in ea ductas Eclipsis phases tota tellure describit ac
 Terrarum orbis obumbrationem monstrat: cujus methodi pri-
 mam inventionem *Keplero*, perfectionem *Cassino* tribuit. „In ea,
 „inquit, Tellus consideratur tanquam e Solis centro visa, tem-
 „pore veræ conjunctionis, ejusque projectio in lunarem sphæ-
 „ram transfertur. In hac projectione, cujus Semidiameter dif-
 „ferentia parallaxium Solis ac Lunæ æqualis est, Meridianus,
 „Equator, circulus latitudinis Lunæ ac Paralleli debita Perspe-
 „ctiva lege describuntur; tum lunaris Semita ad justum pro Lu-
 „næ latitudine intervallum congruamque cum circulo latitudi-
 „nis inclinationem apparentem ducitur, eoque pro motu hora-
 „rio Lunæ a Sole in horas ac minuta distinguitur, initio facto ex
 „puncto ejus Semitæ, quod tempore veræ conjunctionis Luna
 „occupat. Ex hac figura convenienti magnitudine descripta,
 „folius circini adminiculo, tum pro locis singulis Eclipsis initi-
 „um, finis, quantitas colligitur, tum universæ Telluris obscura-
 „tæ limites, ac pro locis singulis obscurationis quantitates de-
 „ducuntur, unde loca omnia, quæ eandem phasim cernunt, in
 „Geographicam deinde Tabulam referuntur. Eodem consi-
 „lio apud nos Vir Cl. J. M. *Hafus*, Augustanus, Facultatis Philo-
 „sophicæ in Academia nostra Assessoribus propediem adscriben-
 „dus, typum phasium eclipsis Telluris A. 1715, exhibuit: quæ
 admodum mox apertius dicemus.

Surge und SUCCINCTE RELATION &c.

H. e.

**BREVIS ET SUCCINCTA EXPLICATIO DUA-
 rum Tabularum Eclipsis Solis quæ A. 1715 die 3 Maji accidit,
 illustrantium, &c. Autore J. A. H. MATTHIA.**

HASIO, A. V. Phil. Mag.

Biplex, literis viduæ Fleischerianæ, prostat apud Theophil.

Georgi, 1716, 4.

Mag. 2¹/₂, Tab. æn. 2.

No-

Propositum est Cl. Auctori, editis compluribus schematibus in duas Tabulas relatis, non doctis solum, sed & iis, qui rudiores rerum Astronomicarum essent, inservire, eorumque menti & oculis quam distinctissime omnia, quæ in hujusmodi Eclipsibus, quatenus spectantur ut obumbrationes ipsius telluris, contingant, exponere. Proptereaque non uno solum modo phases Eclipsis præteritæ 1715 anni in ipsius terræ corpore apparentes proque diverso positi insipientis oculi variantes exhibet, sed tribus potissimum.

Quorum primo oculus ponitur in Sole constitutus in discum telluris, spectatum tanquam partem plani ad eclipticam normalis, despicere, viamque & transitum ipsum umbræ penumbræque lunaris per eundem contemplari. Adque æstimandam motus hujus velocitatem semita umbræ & centri lunaris in horas earumque partes æquales adjectis dividitur. Est autem hic modus idem cum projectione orthographica terrestris sphaeræ, cujus pro casu eclipsium constructionem præter inventorem Keplerum & Cassinum modo laudatum, etiam Flamstedius & Hireus (e quo totus hujus eclipticos calculus petitas) in Tabulis Astronomicis docuerunt. Et speciatim quidem in ea Auctor illam phasim expressit, qualis eo tempore fuerat, cum centrum umbræ discum telluris ingrediebatur.

Sed cum præcedente Eclipsi & umbra lunari, etiam phases regionum telluris propter revolutionem ejus circa axem perpetuo mutari contingat, ad designandas earum præcipuas, cum orthographica projectio minus commoda videretur, ob extrema in illa representatione admodum angusta, stereographice tum illam tum alias tres succedentes projecit, oculo usque in Solis centro vel regione constituto. In quæ illis projectionibus tum diversam magnitudinem ecliptationis et divisionem penumbræ in binos quosque digitos æstimandam, tum tempora meridiani Augustani per circulos horarios peculiare distinctissime repræsentavit.

Quo vero generalem quandam conspectum totius Eclipticos omniumque regionum ab Eclipsi utcumque affectarum darèt, typum adjunxit; sive projectionem aliam stereographicam, (quæ est modus secundus) in qua similiter ac in Manfredi-

ana oculus ponitur verticaliter polo arctico imminens, hoc autem potissimum a Manfrediano differentem, quod non limites saltem locorum quibus aliquo modo Eclipsis visibilis fuerat, & viam centri umbræ exhibeat, sed circumferentiam penumbræ lunaris totius pro quavis phasi separatim describat, locumque præterea cui Sol quolibet tempore verticalis, & circuli illuminationis in terra hinc respondentis portionem. Ex quorum ad eo continua processione; & penumbræ umbram cingentis progressu admodum perspicue oculis se ingerente, non solum quam distinctissimum successione phasium formare licet conceptum, sed & limites portionis telluris ab Eclipsi utcumque affectæ facile deducuntur. Horas iterum exhibet secundum loci, ubi tum fierat Autor, Augustæ meridianum, quarum ope ex ipsa tabula patescere potest, quo tempore secundum meridianum Augustanum numerato quolibet phasis Eclipsis cuius loco acciderit, in proclivi etiam est cognoscere, quam horam quis illorum locorum pro ratione sui meridiani habuerit, reliqua item omnia quæcumque in tali Eclipsi in considerationem veniunt. Tertius & ultimus modus representandi hanc Eclipsin est prospectus ejusdem a latere accidentali, & quasi quædam sectio orthographica vel profilarum ejusdem, in qua corpora telluris & lune in distantia & magnitudine proportionali & figura conii umbrosi in superficiem terre illæ incidentis delineatur, qualis eadem futura fuisset in ipso novilunio.

Ceterum in fine Autor promittit explicationem uberiorem omnium, quæ ad Typos ejusmodi eclipticum, ipsasque Eclipses, præsertim notabiliores A. 1716 cognoscendas pertinent, quam simul cum integro tractatu de projectionibus spherarum & constructione mapparum se editurum, nuper admodum in sciagraphia ejusdem tractatus, in modum dissertationis Academicæ exarata, confirmavit.

ESSAYS UPON SEVERAL SUBJECTS &c.

h. e.

TEN.

TENTAMINA DE DIVERSIS ARGUMEN-
 tis, Autore RICHARDO BLACKMORE, Equite, Medic.
 Dôctore, & Collegii Regii Medicorum Londinensis Socio.

Vol. I.

Londini, ap. E. Carl & J. Pemberton, 1716, 8.

Alph. i plag. 7.

Quem semel iterumque in his Actis laudavimus, Nobilissimus Vir, Richardus Blackmore, eam, quam cum pluribus Magnæ Britannicæ Medicis communem, inter paucos Pœtas singularem habet laudem pietatis cum ingenio & eruditione conjunctæ, his quidem tentaminibus non minus, quam operibus olim a nobis A. MDXCVI p. 224 & A. MDCC, p. 298 cum laude recensitis, publice tuetur. Estque Præfatio universò operi præfixa in hoc ipso occupata, ut, quæ ipsi hoc nomine a Libertinis scripta fuerat, dicam vindicet, totiusque scriptionis rationem reddat. Tentamina ait se scribere necessaria ad seculi genium accommodatione, quo fiat, ut plerique Lectores a proluxa & systematica ratione ita abhorreant, ut, qui scripto cuiquam nunc prodesse velit, eum vel invitum eam viam oporteat tenere, quæ non prima statim fronte animos Lectorum ab opusculo reddat alienos. Quare & ipse, etsi probe persuasus, plerosque in hoc literario fastidio non aliam nisi per fragmenta veluti hinc inde decerptam colligere eruditionem, a solida ac coherente rerum cognitione multum diversam, eam sibi scribendi rationem delectam esse ait, ne prorsus, si quid possint ad publicam utilitatem conferre lucubrationes suæ, eas hoc qualicumque fructu defraudaret. Neque tamen eadem illi fuit mens circa eum seculi nostrigenium, qui omnia pietatis religionisque vestigia in scriptis, quæ a Theologo non proficiscantur, aut Theologi non sint argumenti, adeo aversetur, ut & prioribus Viri doctissimi operibus id potissimum crimini datum fuerit, quod nimium subinde ad suggestus feveritatem accessisse videretur, intempestivaque, quam vocant, concionandi consuetudine Lectores ingeniosos fatigaverit. Pietatem sane Poemata Epica antiqua spirare putat, talem scilicet, qualis in eos scriptores cadebat, ut tanto magis

mirum sit, Christiano Poetae id vitio verti, quando & ejusdem, quam profitetur, religionis vestigiis ingenii sui operibus existere patitur, cum in paganis id videtur & laudemus. Addit, adeo perditam esse morum imprimis in patria sua perniciem, ut ea pessima quaeque minetur, nisi certatim non Theologi modo, sed quisquis is sit, publice ei obviam procedat, videaturque tempore suo strenue abuti, qui ea tempestate, qua debebant redargui vitia, delectare, non prodesse quærat inscriptione sua. Nec sane carere magno fructu scripta hominis professione non Theologi pietatem inspirantia, magis subinde in animum profanorum hominum penetratura, quod suspitione studii partium propriique commodi careant. Itaque non poenitere se profitetur, quod identidem in precedentibus scriptis majore, quam ad delicatulum libertinorum palatum sit, rigore atque calore sacra immiscuerit. Longe enim se abesse a non neminis, ejusque, quod mireris, Clerici sententia, qui inurbanum id in Oratore sacro censuerit, si in suggestu auditoribus horrificis damnationis, inferni, ac ceterorum, quæ ad terrorem in sacris composita sunt, nominibus gravis esse velit: tam altas quippe radices ait egisse impietatem in hominum animis, ut, qui frigidis persuasionibus moralibus, ingeniosis satyris, comœdiisque vitia risui exponentibus eam velit expugnare, ab iis autem abstinere, quibus calefcunt animi, is videatur rupem sibilo, hostem gladiis micantibus quidem sed acie carentibus velle oppugnare. Hæc talia præfatus, de singulis Tentaminibus hoc Volumine contentis singularia monet, rectius ipsa illorum recensione sigillatim a nobis quoque referenda. Primum illorum *de Natura & Constitutione Poeseos Epica* agit, studii apud Britannos, quod Autor in Præfatione observat, ante hos XL annos fere ignoti, cujus progressum ipse Cl. Blackmore Epico Poemate sub *Arburi* nomine edito promovit, quodque eodem fere tempore in Britannia amatores plures reperit, quo & Musica Britannorum a leviori ad sublimius genus sonorum evecta est, utroque studio æqualibus fere passibus incrementa capiente. Est vero *Epicum Poema*, secundum Autorem, non solum Aristotelis autoritati, sed sanis atque evidentibus principijs rem omnem superstructuram, *Historia probabili*,

lis, miraculosa & figmentis ornata, operis magni momenti aut magna calamitatis a persona illustri vel suscepti vel tolerata, recitata Carmine, stylo sublimi scripto, ad delectandum & ad instruendum. Regnat vero in omni Poësi Heroica idonea imitatio veritatis historice, quanquam non necessarium sit, ut omnia in Epica Poësi gaudeant historica certitudine, ut potius, si vel Livii vel Thucydidis Historiæ excellentissimo carmine & dictione maxime splendida in metrum transfunderentur, eò non magis Epico Poemati similia sint futuræ, quam, si quis novellas Historicas relationes carmine Heroico conscriberet. Tanto magis vero ad Epicum Poëma constituendum necessaria est rerum carmine recitarum probabilitas, qua illud longe recedat a temeraria, quæ in Miliis & Romanensibus fabulis olim & hodie usi venit, gustumque omnem veræ & cum ratione conjunctæ fictionis corrumpit, quilibet sine omni probabilitate audendi fingendique licentia. Neque tamen exulare potest ab hac scriptione *το θαυματού*, vel divina operatione, vel insolita rerum a creaturis gællarum novitate animum veluti percellens & occupans, Epicam certe carmen mirum in modum ornans & a reliqua scriptione Poëtica discernens, quo spectat ingeniola fictio, secundum ingenium Poëtæ, diversum vel Poëtico calore, vel judiciofa elegantia magis excellens, ex quibus ille in Homero, hæc in Virgilio secundum Cl. Autorem maxime est conspicua, in utroque tamen non acquisita, sed naturali ingenii temperiei debita. Neque alienum est a carmine Epico, ut præter allegoricum dicendi genus, quod in universum sibi deposcit hæc Poësis, ipse ille Vir illustris, cujus honori pangitur Poëma, typum ac personam referat moderni herois, cujus laudes hoc veluti sub velo adumbret Poëta, quo modo certum est Virgilium sub Æneasuo Augusti elogia cecinisse, & quo modo ipsum Cl. Blackmore in *Arthuro* suo Heroum Britannicæ modernorum virtutes in antiquis repræsentasse, in his ipsis Actis observatum est A. 1696 p. 225. Quia tamen in re Noster libere Virgilium castigat, in exprimendis singularibus Augusti characteribus parum diligentem, & in repræsentata Æneæ adversus Didonem perfidia parum laudis Heroi suo conciliantem. Ita quamvis Poëta ad alios

simili

simul alludere possit, ipsum tamen Poema non nisi unam actionem, coherentibus reliquis circumstantiis apte exornatam, representare oportet, quo nomine posteriores duos Iliados libros pro superfluis habet, ad praeceptum Operis argumentum non spectantibus. Neque tamen actionem heroicam tantum, sed & calamitatem quandam insignem personae illustris idoneam Epici Poematis argumentum esse, quod in Praefatione ad paraphrasin Jobi poeticam Autor asseruerat, hic quoque defendit, contrariam persuasionem cœterorum Criticorum, solis Iliados & Æneidos exemplis hærentium, superstitioni acceptam referens. Sed insignem tamen aliquod & quod momentum habeat, Epici Poësi competere argumentum, idque Epifodiis apte inter se coherentibus nec facile a toto corpore Poematis divellendis, Digressionibus non tamen illis mensuram excedentibus apte distinguendum, denique non mutilum, sed ad finem usque perducendum, qui si deficiat, opus ipsum mutilum habendum esse, demonstrat Autor. Metricam porro dispositionem, necessariam, temporis exactam rationem minus necessariam judicat, mox & num bene in carmine Epico Deus voluti ex machina in auxilium Herois veniens introducatur, disquirat, id omnino apte fieri censens, siquidem nihil aliud nisi cœlestis providentiæ circa totam rem occupatæ præsentissimus influxus allegorica ratione pingatur, minus bene, si ipsa numina id, quod homines agere debebant, in se suscipere fingantur, qua occasione adversus Boilavium & Guilielmum Temple defendit, non peccari adversus majestatem religionis Christianæ, si a Poeta Christiano Epico ex ipsæ, quibus ille imbutus est, rerum sacrarum notiones exornando quoque Carmini Epico, ut par est, adhibeantur. Certe omne Poema Epicum plenum esse vult Noster sanctioris morum doctrinæ, non interspersis tantum subinde gnomis ad morum regimen spectantibus, sed divino quasi quodam spiritu per totum opus regnante, ut nihil non Lectoribus sublimiores ideas, generosos affectus, fervidos virtutum motus in animum inspiret, totaque adeo Fabula insignem quandam universo ambitu suo loquatur ad mores spectantem doctrinam. His omnibus addita comparatione carminis Epici cum Tragedia, illiusque præ
hac

hac demonstrata præstantia, ad Sectionem alteram progreditur, stylum Carminis Epici in ea delineaturus, ad quem sublimes conceptus, selectum verborum circa puritatem, proprietatem, masculam & a foemineâ luxuria prorsus alienam castitatem ac sublimitatem eorundem occupatum, egregium verborum ordinem, versuum spontaneam veluti ac per se fluentem seriem, mediam inter inerte negligentiam ac scrupulosam anxiamque sollicitudinem in tota dictione, in figuris, in Metaphoris viam, quo neq; nimia puritatis affectatione stylus velut exsuccus & exsanguis reddatur, nec in Metaphoris nimia temeritas & ingenii petulantia luxurietur, denique ex inimum ciendorum affectuum artificium Cl. Autor non inelegantibus observationibus ubique sparsis requirit, quæ tamen nos servandæ brevitatis memores hic præterimus. Appendix loco Nobilissimus Blackmore arbitrum sese in magna Criticorum, hinc pro antiquorum Poetarum, cum primis Homeri, illinc pro modernorum præstantia magna contentione decertantium, controversia offert, non immerito a modernis superstitionem Homeri venerationem in arte Poetica sub rationis examen vocatam esse, pari certe jure, quo Philosophia Aristotelis Regina quondam mundi solio, quod dudum usarpaverat, deturbata est, sed ab utraque tamen parte studio τῆς ὑποθέσεως præjudicatisque opinionibus nimium datum esse, eleganter ostendens. Sed videamus, quas tantas componere lites guarus Fecialis Pacis leges proponat. Patroni, jubet, modernæ Poeseos sine præjudiciis examinent Iliadem, nec, dum alii omnia in ea mirantur, & supplices velut deosculantur, plane studia in contraria currant. Antiquitatis Patroni, quæ defendi in Homero non possunt, ne defendunto: defectus in compositione fabulæ, propositione, Episodii, a Rapino & aliis demonstratos, indecoram ac impiam Deorum representationem, ἀναικλόγητα esse agnoscunto: frequentes repetitiones frigida cum stylo Scripturæ S. comparatione non excusanto: characterum neglectum in Homero obvium, conciones equorum fluviorumque in Homero, ceteraque credulitatem omnem superantia non pro virtutibus Homeri venditanto: vicissim moderni Iliadi admirandam ingenii fertilitatem, vivacitatem, styliq;

sublimitatem ne deneganto: Homero honorem Epici Poematis ab ipsis incunabulis statim ad eum gradum perfectionis, ad quem post eum nondum quisquam pervenit, perducti ne dubium reddunto: recentiorum opera, imprimis *Fenelonii Telemachum*, opus, ut Cl. Autor monstrat, longe ab Epici Poematis ratione diversum, multisque navis scatens, Iliadi ne præferunto: sit Homerus non sine maculis & erroribus, maneat tamen Pater Epicæ Poeseos, ea felicitate in ea versatus, ut nemo ei hæctenus præcelluerit, nemo deinceps in ea magnum operæ pretium facturus videatur, si ab ipsius exemplo nimium deviaverit, multo minus, si ab eo penitus secesserit. Eam vero procedendum est ad alterum tentamen hoc volumine contentum, *Essay upon Wit*, h. e. *Tentamen de Ingenio*, sive ea mentis argutia, a qua ingeniosi vel faceti dicimur. Eam moderno seculo voluptatibus immerito adeo arridere vidit Autor, ut operæ pretium ipsi visum sit in ejus naturam, usum atque abusum penitus inquirere. Est vero ingenium Autori nostro *mentis nostræ facultas aut aptitudo, quæ frigidæ alioqui sententias planasque ac simplices enumerationes eleganti ac inexpectata proponendi ratione velut excitat & vivacitate donat*: quam quidem animi facultatem eleganter comparat coquo, vulgares cibos condimento insolito gustui velut persuadenti, & artificii picto opere telæ vel panno simplici inusitatum decus frueranti, inque eo potissimum versari ostendit, quod cogitationem oratoris vel scriptoris, peregrino sed jucundo habitu indutam, novam Auditori apparere faciat & admirandam, etsi ceteroquin ipsi non peregrinam. Originem ea debet imaginationi fertili, fervidæ ac vivaci, magno affluxu animalium spirituum instructæ, quorum vigore ac celeritate imaginatio utens magna facilitate ingentem serum varietatem simul considerare & ex harum subito conspectu interque se facta comparatione novum velut invenire ac componere habitum valet, quo vel notissima res magno Auditoris delectamento nova prorsus ac inoblita videtur. Quod ipsum statim docet, raro fertilitatem ingenii cum judicii exactitudine in una sede morari, hominesque ingeniosissimos fere semper eximia cogitare & loqui, longe alia videre, splendidis ingenii documentis

tis admirandos, miserandos prudentiæ practicæ insignibus defectibus. Mox & illud inde deducit, ingeniosissimos quoque ea ipsa cogitationum velocitate & imaginationis vivacitate facile dissolutissimos levissimosque fieri, affectibus ætos æque fervidis, ac phantasiæ representationibus, a ratione non satis instructos ad domandum affectus, ingenio tamen nimis pollebentes quam ut eos impunes censere possint, plenisque velis adeo ad ingeniosam tendentes impietatem. Sphæram ingenii & facetiarum inde eleganter describit Noster, nempe ubi legislatoris severitas finitur circa ea, quæ vulgari adagio Prætor non curat, ibi genitum comicum fines imperii ordiri, inferioribus vitæ actionibus moribusque datum censorem, in vasto humanarum stoliditatum & minorum errorum campo late dominantem, circa incivilitatem morum, decori ac prudentiæ neglectum juri dicundo vacantem, & magnifico visitatoris officio in regionibus disciplinæ severioris expertibus defungentem. Unde bene monetur, ingeniosas istas argutias facetiasque longe ab Epici Carminis, operis-ve Historici gravitate, longius a pulpiti & suggestus sacri eloquentia diviniore & remotas & removendas esse. Ceterum non plane nullas esse ingeniosæ dictionis partes in corrigendis moribus humanis, Dialogo Eachardi adversus Th. Hobbesium, notissimo Michaelis de Cervantes libro, qui Don Quixote appellatur, recentissimisque in Britannia a summo ingeniosæ argutiæ magistro Richardo Steele hebdomadatim editis Satyricis scriptis, *Tatler & Spectator*, in exemplum productis evincit. Tum vero ad abusum faceti ingenii progreditur, quo illud ad Scepticismum in Sacris, ad obscœnas Veneris libidines, ad levem in omnes societates hominum sese ingerendi pruritum adhibetur, *cujus generis homines, quantumcunque inter alios videantur magna pollere gratia, non altiore tamen re vera sint loco, quam Musici, Comici, Saltatores, idque genus alii, soli delectationi, nulli fructui aliorum servientes. Imprimis vero Theatralem licentiam severissime castigat, in Britannia ad eam impudentiam progressam, ut, nisi ab omnibus oppugnetur certatim, cum omnis honestatis ac virtutis interitu videatur conjuncta esse, ad quam proinde eliminandam consilia nonnulla suppeditat*

Clar. Autor. Sequitur vero hanc tractationem tertium hujus Voluminis Tentamen: *An Essay upon false Vertus*, h. e. *Tentamen de Virtute ficta*, sive spectris virtutum, quæ vulgo dicimus. Nempe, cum connata hominibus sit pravitas, neq; minus tamen naturalis ipsi sit conscientiæ pravitatis vindicem Deum sistentis terror, ut ab hoc se præstarent liberos, neque tamen vim facerent infitæ malitiæ suæ; duas fere invenerunt vias homines, alteram, qua externorum quorundam rituum ceremoniarumque religione iratum numen placarent, alteram, quæ, qui ritus externos non sufficere intelligebant, specie quadam virtutum vestiti sibi ipsis cœloque imponere gestirent. Horum spurias virtutes non rectius quisquam detexerit, nisi, qui fines illarum perspectas haberit, cum certum sit, in actionibus moralibus finem ac intentionem operantis utramque facere paginam, rectoque sine destitutas actiones, quantumvis optima specie blandientes, virtutum nomine prorsus esse indignas. Itaque Cl. Autor in exempla sese diffundit: fucatarum virtutum, per plerasque humanarum actionum species eando, & quomodo solet bonum in illis malisæpe sine eligi, commonstrando. Præcipue famæ gloriæque desiderium, seu primarium virtutum fictarum apud paganos, etiam apud complures Christianos, principium examinat, utque hic quidem affectus similes virtutibus producat effectus, quam longe tamen hi ipsi a veræ virtutis ratione sint remoti, ostendit. Tum vero, ut appareat unicuique fucus, non qualescunque virtutes, quibus forte aliquis superbiat, testium idoneorum loco habendas esse, quibus constet, virtuti nos esse deditos, sed explorato apud quemque vitio, quo potissimum trahatur, de opposito huic virtuti imprimis disquirendum esse, num hæc potius quam illud in vita hominis regnet, bene observat. Certum enim atque exploratum esse, id quod potissimum menti nostræ obversetur, quod frequentissime cogitemus, quod nos delectet maxime ac juvet; pro principio actionum nostrarum habendum esse, quod sine monitore in ea, quæcunque agimus, influat, bona futura; si bonum eligamus, mala, si malum nobis sit usu receptissimum. Tandem Clar. Autor disquirat, num & ex virtutis operationes, quæ urgente imprimis

pe-

pœnz timore suscipiantur, fictis virtutibus sint accensendæ, id-
 que negat, siquidem ipsa gratia divina in nobis emendandis oc-
 cupata, argumenta ad timorem excitandum composita solet
 præmittere, donec habitu pietatis pluribus actibus confirmato,
 actus boni non tam amplius debeantur timori mali, quam
 amoris & complacentiæ boni, ut profecto timor Domini hac
 quoque ratione strictissime appellari queat initium sapientiæ.
 Quartum Tentamen *de immortalitate Animæ agit*, re in hac bre-
 vitate vitæ præsentis considerata ita necessaria, ut, qui ejus de-
 meminerit, vel temere eam negaverit, æterni nec reparandi di-
 spendii hoc ipso periculum sciens incurrat. Neque vero in hoc
 Cl. Autoris discursu singulare aut novum quidquam deprehen-
 dimus. Demonstratur ea: animæ nostræ a morte immunitas
 partim naturalibus argumentis a spiritali animæ natura, a de-
 lectationibus, quas ea ex rebus capit incorporeis, a communi
 consensu hominum in hanc sententiam naturali quadam *περ-
 λήφης* pronorum, ab immortalitatis desiderio apud homines uni-
 versali, idoneo proinde sensus naturalis argumento, cui non
 magis obstat exiguus contrarium vel sentientium vel desideran-
 tium numerus, quam paucorum monstrorum visu, auditu, gu-
 stu vel aliis sensibus privatorum nativitas demonstrat, eos homi-
 ni non esse naturales. Succedunt moralia argumenta a summa
 Bonitate, Sapientia, Justitia & Veritate Dei petita, objectiones
 que eorum, qui animæ immortalitatem negant, breviter expen-
 duntur & refelluntur. Sed his, quæ vulgaria sunt, prætermis-
 sissis, accedamus nunc ad quintum Tentamen, quod est *de Legi-
 bus Naturæ*. Vidit enim Nobilissimus Autor, plerosque ex iis,
 qui fidei Christianæ nuncium remittunt, splendidoque *Deista-
 rum* nomine se ornant, non alia id fecisse causa, quam, quod ex-
 cussio Christianismi jugo major videretur ipsis libertas assurgere
 scelerum, minorque obligatio incumbere pie recteque vivendi.
 Id vero cum pugnet cum ipso naturæ sensu, cumque religio
 Christiana nova quidem credenda, sed non nova agenda homi-
 ni præscribat, adeo ut observante Cl. Autore Scriptura S. in
 commendanda castitate, temperantia, justitia, misericordia,
 nunquam definitiones harum virtutum suppeditet, sed, quasi

Clar. Autor. Sequitur vero hanc tractationem tertium hujus Voluminis Tentamen: *An Essay upon false Vertus*, h. e. *Tentamen de Virtute ficta*, sive spectris virtutum, quæ vulgo dicimus. Nempe, cum connata hominibus sit pravitas, neq; minus tamen naturalis ipsi sit conscientiæ pravitatis vindicem Deum sistentis terror, ut ab hoc se præstarent liberos, neque tamen vim facerent infitæ malitiæ suæ, duas fere invenerunt vias homines, alteram, qua externorum quorundam rituum ceremoniarumque religione iratum numen placarent, alteram, qua, qui ritus externos non sufficere intelligebant, specie quadam virtutum vestiti sibi ipsis cœloque imponere gestirent. Horum spurias virtutes non rectius quisquam detexerit, nisi, qui fines illarum perspectas haberet, cum certum sit, in actionibus moralibus finem ac intentionem operantis utramque facere paginam, rectoque sine destitutæ actiones, quantumvis optima specie blandientes, virtutum nomine prorsus esse indignas. Itaque Cl. Autor in exempla sese diffundit: fucatarum virtutum, per plerasque humanarum actionum species eando, & quomodo soleat bonum in illis malo sæpe sine eligi, commonstrando. Præcipue famæ gloriæque desiderium, seu primum virtutum fictarum apud paganos, etiam apud complures Christianos, principium examinat, utque hic quidem affectus similes virtutibus producat effectus, quam longe tamen hi ipsi a veræ virtutis ratione sint remoti, ostendit. Tum vero, ut appareat unicuique fucus, non qualescunque virtutes, quibus forte aliquis superbiat, testium idoneorum loco habendas esse, quibus constet, virtuti nos esse de ditos, sed explorato apud quemque vitio, quo potissimum trahatur, de opposito huic virtuti imprimis disquirendum esse, num hæc potius quam illud in vita hominis regnet, bene observat. Certum enim atque exploratum esse, id quod potissimum menti nostræ obversetur, quod frequentissime cogitemus, quod nos delectet maxime ac juvet, pro principio actionum nostrarum habendum esse, quod sine monitore in ea, quæcunque agimus, influat, bona fortuna; si bonum eligamus, mala, si malum nobis sit usu receptissimum. Tandem Clar. Autor disquirat, num & eæ virtutis operationes, quæ urgente imprimis

per-

potenz timore suscipiuntur, fictis virtutibus sint accensendæ, idque negat, siquidem ipsa gratia divina in nobis emendandis occupata, argumenta ad timorem excitandum composita solet præmittere, donec habitu pietatis pluribus actibus confirmato, actus boni non tam amplius debeantur timori mali, quam amoris & complacentiæ boni, ut profecto timor Domini hac quoque ratione strictissime appellari queat initium sapientiæ. Quartum Tentamen *de immortalitate Animæ* agit, re in hac brevitate vitæ præsentis considerata ita necessaria, ut, qui ejus dememinerit, vel temere eam negaverit, æterni nec reparandi dispendii hoc ipso periculum sciens incurrat. Neque vero in hoc Cl. Autoris discursu singulare aut novum quidquam deprehendimus. Demonstratur ea: animæ nostræ a morte immunitas partim naturalibus argumentis a spirituali animæ natura, a delectationibus, quas ea ex rebus capit incorporeis, a communi consensu hominum in hanc sententiam naturali quadam *πρόληψι* pronorum, ab immortalitatis desiderio apud homines universali, idoneo proinde sensus naturalis argumento, cui non magis obstat exiguus contrarium vel sentientium vel desiderantium numerus, quam paucorum monstrorum visu, auditu, gustu vel aliis sensibus privatorum uativitas demonstret, eos homini non esse naturales. Succedunt moralia argumenta a summa Bonitate, Sapientia, Justitia & Veritate Dei petita, objectionesque eorum, qui animæ immortalitatem negant, breviter expenduntur & refelluntur. Sed his, quæ vulgaria sunt, prætermittis, accedamus nunc ad quintum Tentamen, quod est *de Legisbus Naturæ*. Vidit enim Nobilissimus Autor, plerosque ex iis, qui fidei Christianæ nunciium remittunt, splendidoque Deistarum nomine se ornant, non alia id fecisse causa, quam, quod excusso Christianismi iugo major videretur ipsis libertas affulgere scelerum, minorque obligatio incumbere pie rectèque vivendi. Id vero cum pugnet cum ipso naturæ sensu, cumque religio Christiana nova quidem credenda, sed non nova agenda homini præscribat, adeo ut observante Cl. Autore Scriptura S. in commendanda castitate, temperantia, justitia, misericordia, nunquam definitiones harum virtutum suppeditet, sed, quasi

eas a natura cognitae nominasse sufficeret, solum in eo laboraverit, ut eas hominibus persuaderet, inde nata est Viro docto hæc de legibus Naturæ Dissertatio. Dari vero ejusmodi Naturæ leges antecedentes ante omnes Leges humanas, docet ipse animæ nostræ sensus, in quibusdam lege humana nulla vel mandatis vel vetitis, illis quidem internam delectationem, his internam accusationem terroresque nobis proponens, quod in iis etiam fiat, quæ sub humani judicis examen non cadunt, secretissimis nempe cogitationibus nostris. Hæc vero a summo Legislatore non possunt non deduci, a cujus Lege & beneplacito solo actionum moralem vel bonitatem vel pravitatem petendam esse, Vir doctus existimat, intrinsecam illam, quæ vocatur moralitatem concipere se non posse professus. Obligatio Legum istarum a supremo Dei in nos dominii jure pendet, promulgatio non alia ratione, nisi per ipsam hominis rationem facta est, quæ ex contemplatione diversarum, quibus homo ad Deum, ad semet ipsum & ad alios homines certam *connexionem* habet, relationum, officiorum suorum cum illis nexum evidentem percipit, detegit, sentit. Hoc igitur modo officia erga Deum naturali nexu ex conceptu creationis nostræ deducit, quæ quidem hominem convincit, creaturam factori suo benignissimo debere verum de eo sensum, rectum ejusdem cultum, animum omnia ad ejus gloriam referentem. Eadem res fundamentum est omnium adversus nosmet ipsos officiorum, qui creati sumus a Deo hocque ipso obligati tam benigni erga nos numinis voluntate, ad desideranda & prosequenda omnia, quæ nostræ naturæ fiat convenientia, eisque valeant conducere, quæque suo ordine, qui summum bonum in Deo positum, primo collocabit loco, tum cetera, quæ vel ad animi culturam, vel conscientiæ quietem, vel corporis conservationem spectant, succenturiabit. Sed & nostra erga alios officia ex eadem Dei Creatoris erga nos pariter atque illorum bonitate fluunt, quæ quidem nos certo convincit, eum, qui omnibus bene velit, non alios etiam homines velle, nisi, qui & ipsi sibi invicem bene cupiant ac alterius bonum promovere studeant, quæ est omnium, quæ aliis debemus, summa. Tandem ad extremum progredimur Tentamen, quod est de *Origine*

civili Potestatis. Eam acceptam refert Autor noster Legi naturali non scriptæ, quæ hominem, *ζῶον πολιτικόν*, ad obtinendam felicitatem, quam singuli quærebant, societates civiles inire jussit, iisque regendis civilem potestatem necessariam reddidit, et si ejusdem administrandæ rationem, vel Monarchicam, vel Aristocraticam, vel Democraticam, liberam reliquit, ex quibus semel electa forma hac illave, hæc ipsa Lex divina, quæ homines in Societates jubet coire, omnes certæ illi societati addictos necessario obliget ad præstandam illi, qui sceptrum seu potestatem civilem tenet, obedientiam. Neque ergo a patriarchali autoritate, neque a populo, singulorum jus defensionis sui in unam conferente, deducendam eam esse existimat, sed, cum in universo orbe non alius sit summus Regnator, nisi Deus, omnem in hujus Regni diversis regionibus regnandi potestatem a nemine alio, nisi a Deo accipi posse commonstrat. Cui rei non obstat, quod a civibus quandoque eligantur illi, qui magistratum gerunt, qui non aliud hic agunt quidquam, nisi quod persona denominetur, *ius illud non a populo, sed a summo Deo acceptum administratur*, cujus juris veluti instrumentum ac magna charta sit ille ipse naturæ ad constituendas Societates civiles, siquidem felicitas publica sit obtinenda, constans impulsus vim habens Legis divinæ. Inde ergo & potestatum Imperiarum, quæ perpetuo recordari debeant, non nisi delegatam a Deo se tenere Imperium, & civium erga *vires in iis* officia, quibus divini Imperii vices, quas gerunt, venerari competit, bene & accurate ab Autore demonstrantur. De altero Volumine dicemus proxime in Actis.

A DISCOURSE OF DRINKING HEALTH &c.

i. e.

DISSERTATIO DE MORE BIBENDI IN SALUTEM alterius; quo & regens in valescentis illius consuetudinis detrimentum ostenditur, & obligatio, qua omnes boni Christiani tenentur, ut illum, quantum possunt, supprimant & cobibeant; Autore PETRO Episcopo Corsagiensi & Rasseni in Hibernia.

Tom.

Londini, apud H. Clements, 1716, 8.

Plag 14.

Plerique haecenus, qui Theologiae morum praecepta explicarunt, morem bibendi in salutem aliorum certis limitibus circumscriptum non improbarunt. Nec quisquam fere e nostratibus qui eum impugnaverit, succurrit praeter Jctum illum, cujus mentionem facit B. Spenerus Respons. Theol. P. II p. 483. Sed eandem fere cum hoc sententiam Noster amplectus esse videtur. Enimvero, quod ad hujus libelli autorem summe Rev. *Petrum Browne* attinet, is non tantum (quod aegre ferre crederetur, tot pocula in memoriam *Wilhelmi Regis* absorberi) acriter in hunc morem pro concione invehebatur A. 1713, qui sermo prodiiit Londini 1715 hoc titulo: *Of Drinking in remembrance of the Dead, being a Substance of a Discourse delivered to the Clergy of the Diocese of Cork on the 4 of Nov. 1713, verum, & cum adversarios illo sermone provocasset, sententiam tueri eodem anno 1715 annifus est, editis paucis plagulis sub tit. A second part of Drinking in remembrance of the Dead, wherein the most material Objections made against the first Part are answered.* At cum nihilo magis eo apud prudentiores proficeret, omnem bibendi in alterius sanitatem ritum impugnare hoc, quod exhibemus, opusculo instituit. Remotis in Praefatione praedictis, quae tractationi de hac materia adversa videri poterant, Discursum suum in duas partes dividit; quarum priori disquirat, an in ipsa natura moris illius aliquid mali vel peccati sit, posteriori, an, si concedatur, quod natura sua ille plane sit indifferens, non tamen nihilominus omnibus bonis Christianis, & praecipue Clero incumbat, ut non solum ipsi illo abstineant, sed etiam aliis eundem dissuadeant, & e medio plane tollant. Ut vero eo clarius atque distinctius in parte priori procedat, principio quidem varios casus, quibus poculum sanitatis propinetur in Anglia, considerat. Primum nempe, quando quis in salutem alterius, vel felicem rei successum bibens, sibi met ipsi mala imprecetur, si non sincere cogitet, quod loquatur; secundo, cum in exsecrationem aliorum bibit; tertio cum compositio fit in memoriam & honorem amicorum absentium; quarto cum aliis salutem, vel rebus bonum successum apprecati,

cya-

cyathos exhauriunt; quinto cum bibitur in signum sinceræ erga aliquem voluntatis, vel approbationis rei cujusdam; sexto cum quis bibendo fidelitatem suam erga Regem vel magistratum declarat. His vero omnibus casibus poculum sanitatis illicitum esse, singulis simul capitibus probare conatur. Nos saltem, ne fines nostros transeamus, quæ circa tertium & quartum animadvertit, recensere. Computationem ergo, quæ fit in honorem absentium, ex eo damnat, quod ad sacræ Cœnæ ritum quodammodo accedat, qua bibatur in memoriam Christi absentis, & in cœlo viventis, atque adeo simul sacramentum illud more isto profanetur, quemadmodum in V. T. is, qui compositionem sacri olei & suffitus imitatus, & extra templum illa usus fuerit, præceptum divinum violaverit. Atque inde etiam rejicit consuetudinem, qua in gloriosam & immortalem Regis vel Principis demortui memoriam pocula hauriuntur. Imo utramque etiam ex eo repudiat, quod a gentilibus ortum trahat. Hos enim pro honore & memoria tam Deorum & heroum, quam amicorum absentium bibisse, a Stuckii Antiqu. Conviv. Ursino de Tricliniis Vet. Pitisci Lex. Antiqu. aliisque probat. Quod vero institutio sacræ Cœnæ abusus illos gentiliam, ad impietatem & idololatriam facientes, aboleverit, & ad cultum veri Dei restrinxerit, plane existimat. Præterea in universum de more illo bibendi in salutem sive præsentium, sive absentium, ut & in felicem rerum successum, probare nititur, eum, quemadmodum apud gentiles in usu fuerit (a quibus illum ad Christianos derivatum eoque a Patribus aliisque viris bonis damnatum fuisse putat) preces quoque involvere, hasq; adeo simul etiam profanari.

Cap. VII & VIII objectionibus quibusdam, e poculo charitatis sive gratiarum actionis, & sacræ Cœnæ potitis, satisfacere annitur. Parte posteriori Cap. I ostendit, quod non nisi actio mere naturalis sit indifferens. Cap. II exponit peccata, quibus consuetudo illa ortum & occasionem præbuerit, eoque inter alia refert formulam, qua in Anglia aliquando nonnulli plagam, pestem & famem, bellam, cædem & mortem subitam omnibus Archiepiscopis, Episcopis, Sacerdotibus atque Diaconis, eorumque coetibus, si in gloriosam Wilhelmi Regis memoriam bibere

E

abnu-

abnuerent, in comotationibus suis imprecati sunt, quam propinandi rationem *Litany Health* appellarunt. Cap. III inculcat, morem illum ebrietatem, parere, eoque nonnullos etiam præter opinionem ad intemperantiam duci, qui, licet ab ebrietate absint, attamen nec Deo probari, nec probi viri notam tueri possint. Cap. IV & V objectionibus e Rom. IV, 15, *Ubi non est lex, ibi nulla transgressio*; & I Cor. X, 29, *Cur libertas judicatur ab alia conscientia?* & Cap. VI denique oetoris objectionibus respondet.

*DISSERTATIO DE DEA SALUTE, IN QUA IL-
lus Symbola, Tempia, Statua, Numi, Inscriptiones, ex-
hibentur, illustrantur; Auctore GUIELMO
MUSGRAVE, G. F. e Collegio Exoniensi.*

Oxonii, impensis Phil. Yeo, Bibliopolæ Exon. 1716, 4.

Pl. g. 6.

EA nunc est seculi nostri felicitas, ut, quicquid tenebris & vetustatis squalloribus obsitum & sepultum olim fuit, nunc ornetur, luci exponatur, inque publicum protrahatur. Nihil sane antiquitas adeo abscondidit, quin eruditissimorum hominum diligentia peruestigetur & excutiat clarissime. Sua igitur laude clarissimus hujus operis Auctor fruatur, qui ex intimis Græcæ & Romanæ antiquitatis intestinis Salutis memoriam repetiit & renovavit. Cum enim Febris, Podagra aliorumque morborum, quos divinis superstitio affecit honoribus, memoria doctorum hominum scriptis fuerit celebrata, iniquum sane duxit, Salutem, quam tot precibus & votis homines sibi exoptant, dudum a mortalibus esse neglectam & quasi Deorum Dearumque numero exclusam & doctorum hominum memoriæ ereptam.

Posteaquam igitur doctissimus Vir veterum Græcorum & Latinorum scriptorum verba recensuit, quibus Salutem laudare & extollere consueverunt, docet, cuiam Deorum Dearumque ordini Salus fuerit adscripta, eamque Mediorum fuisse annumeratam pronunciat. Salus igitur aut Sanitas, quam Græci *ὑγιεία* vel *ὑγιαν* appellaverunt, *Æsculapii* ex Epiona, Suida teste, filia, augurium, boni felicitisque augurii symbolam, ideoque omnium

sero

fere Deorum comitem, præcipue autem Æsculapio sacrum, accepit symbolum, quia *angues*, Chartario teste, *apud vetores Sanitatis signa erant, nam sicut angues vetustis positis exuvitis innovantur, ita & homines sanitate recuperata restaurari quodammodo videntur.* Inter Romanos publice & præcipue Salutem cultam esse, Livius testatur, dum Ædem Salutis a C. Junio Bubulco Censore locatam esse commemorat. Ædem vero hæc in regione urbis Romæ sexta, in colle videlicet Quirinali ejusque colle particulari, qui a Salutis æde dictus fuerit salutaris, constitutam fuisse, ex Plinio aliisque Antiquarius noster doctissimus abunde comprobavit. Nec Romæ hæc substitit religio, sed in Græcia quoque Salutis Deæ divinos honores fuisse decretos, constat. Et enim modo soli, sub nomine Hygiæ, aut Minervæ, aut Minervæ Medicæ, modo una cum patre suo, Æsculapio, quia *Θεὸς οὐμβίωνος* ipso credebatur antiquitas, statuas Athenis, Megaris, Corinthi, erectos fuisse, ex Paulania, Plutarcho & aliis Cl. Autor exposuit. Nec numos Hygiæ nomine inscriptos Vir eruditissimus sua investigatione intactos reliquit, sed eos duobus ordinibus, quorum alter numos Deæ effigiem exprimentes, alter eisdem sub aliquo signo sive symbolo Deæ cultum indicantes continet, studiose collectos sollicite & pro ingenii felicitate dexterrime explicat, tandemque inscriptionibus quibusdam in Deæ Salutis honorem confectis, quas Reinesius & Gruterus ipsi suppeditarunt, expofitis opusculum concludit.

15.
16.
19.
25.
30.

DISSERTATIO SATYRICA, PHYSICO-MEDICO-Moralis, de Picanasi, sive Tabaci Sternutatorii moderato abusu & noxa; Autore JOANNE HENRICO COHAUSEN, Hildesienf, M. D.

Amstelodami, apud Joannem Oesterwyk, 1716, 8.

Plag. 13.

Pica depravatum in schola Medica, imo aliquando brutalem appetitum denotat, cum quis insigni voluptate & desiderio in resæpe absurdissimas fertur, sub quo & gustus & odoratus, semper tamen phantasia afficitur & laborat, cui rerum etiam

E 2

per

peffimarum ideæ sub specie boni, jucundi aut utilis repræsentantur. Non inepte igitur perpetuum illum pulveris Tabaci sternutatorii appetitum Picam nasi appellari, existimat Autor clarissimus, cujus *Novum Lumen Phosphoris accensum* Mense Februario hujus anni 1718 p. 60 relatum dedimus. De hac in præfenti

- P. I. §. 1. Dissertatione agens modernum Tabaci sternutatorii abufum & noxas duabus delineat Partibus, illumque definit, quod fit inordinata citra necessitatem & nulla habita temporis aut loci ratione sub vario sæpe prætextu tabaci sternutatorii naribus ingerendi cupiditas, utrique sexui hodie communis, & difficulter, ubi semel invaluerit, curabilis.
2. Antequam Nicotianam orbis Europæus conspexerat, nostrates herbæ cephalicæ acriores pulveribus ptarmicis materiam præbebant, quæ subtili & volatili sale & ductus narium aperirent, & impacti mucii coagula resolverent, suæque acrimonia fibras irritantes violentum sternutationis motum ad remoras istas excutiendas concitarent. Invento autem a Columbo novo Orbe, forsitan nautæ & milites & assidens verna triremibus casu experti sunt, Nicotianæ foliorum in navi reconditorum expirantem pulvisculum naribus exceptum excitare sternutationes, quibus & mucosa adduceretur illuvies & sub humidiori frigidiorique aura caput levaretur. Hocque experimentum ad Hispanos, Anglos, Batavos, denique & ad Italos, Gallos & Germanos, aliasque Nationes provolvit sat celeri cursu, in usum prius utilem, mox in supervacuum, tandem etiam in voluptuosum abiens. Ita nempe jam tum inoluit mos
3. ille novus nasales prensandi pulveres, ut hodie apud innumeros illo nihil sit antiquius, quos tamen nec invitæ utilitas, nec cogit necessitas, solius nempe consuetudinis imperio obsecundantes.
5. Ejus usus per omnes hodie status passim obivus & familiaris est; circumferunt illum Principes non minus & Politici, sapientizque studiosi, ac rustici, & infirmæ plebis homines in capsulis & pyxidibus variz formæ varique pretiisita ut hæc affectatæ novitatis vanitas etiam ad foeminas transferit. Nec vero desunt causæ, quæ Pica nasi infatuati prætereunt solent. Sunt enim, qui pulvere illo atras cerebelli fuligines dissipari, melancholicæ nebulas dissipari, & capiti serenitatem conciliari putant. Alii ad
- de-

depellendos ex encephalo catarrhos, quos ex vapore debilioris stomachi sursum elato genitos in pectus depluere & phthisicos metum sibi incutere conqueruntur, eundem adhibent. Alii oculorum aciem isto acuere, spiritus excitare alii, corporisque languorem profligare volunt. Jvenes sub civilitatis prætenu pyxidem manibus continuo versant; Medici Tabaci pulvere nares defricant, ne foetida ægrorum anima eas oppugnet; Forminæ non abhorrent ab isto, ne seculi moderni genium moresque negligere videantur. Et quando pilulæ clysteresque sæpius repetiti materiam catarrhosaevacuare nesciunt, per breviores has vias eandem excernere allaborant quidam. Non autem immoderatus solum sed & intempesivus Tabaci usus taxatur. Nullum enim diei aut noctis, neque etiam ullum anni tempus excusat a sumptione Tabaci; nasum enim & æstuantem farciunt & argentem. Non satis est in lecto, in templo, in foro & plateis, inter pocula indulgere narium appetitui, etiam in mena, dum os & dentes & œsophagus & stomachus laborant, & primæ digestionis muneri vacant, pyxis locatur tabecaria, ejusque pulvisculus, velut condimentum & bellariorum omnium longe maximum, non semel capitur. Ut immensa pulveris tabacini dispendia taceamus, multæ ejus dantur species. Postquam enim quibusdam perspecta fuerat Tabaci Hispanici levissimi noxa, ferri tamen nares reaverunt, de ejusdem correctionibus & mangoniis cogitare cœptum est, variaque praxi quæsitæ sunt gratiæ, tum pro lenocinio narium, tum pro numerorum aucupio. Lusitaniæ ex Nicotianæ nigri optimæ foliis mittit pulverem coloris ex citrino viridescens, Hispanico nonnihil correctiorem, quod aqua rosarum facta maceratio detrahatur acrimoniæ. Inter Hispanicos tamen pro optimo habetur, quem mittit Havana & Sevilla. Hispani Dala Vana appellant, quo cœn suavissimo maxime delectantur. Quo minus autem levitate atque tenuitate sua isti pulveres molestiam creent, Tridenti, Bononiæ atque Venetiis in minutiora granula compinguntur, quæ porro ad majorem gratiam oleo de Cedro, Jalimino, & quod Pergamotte vocant, inficiuntur, ut naturalis herbæ factor occultetur. Qui in Galliis de S. Dominique audit, etiam

§. 7.

8.

9.

lotus & granulatus multorum nasus blanditur. Augusta Taurinorum aurantiorum & rosmarini flores Nicotianæ jungit grato conaubio. Helveti ex variarum radicum herbarumque miscela pulverem construunt naribus stillantibus phlegmagogum. Colonia Agrippina offert ex Domo, ceu vocant, rubra Nicotianam sternutatoriam oleo lavendulæ non ingrato imbutam. Scaphusia Comitum Maximilianorum pulverem nasalem ex peto Virginieo paratum, & ob majoranz, lavendulæ & rosmarini flores, ut & lignum rhodium ireosque Florentinæ radicem admixta admodum suavem, ceteris præfert. Gallia suam jactat *Tabac de Jasmin, Tabac musqué, &c.* Ex his elige, quem velis, omnes abusu sunt noxii. Pergendum enim nunc ad noxas est, quæ ab usum sequuntur. Odoratus potissimum in multis valde immittitur, in pluribus tollitur. Tubuli namque nervi narium, ab ejus acrimonia perpetim vellicati, corrugati crispique tandem penitus obstruuntur, lympham naturaliter blandam ex narium glandulis exstillantem membranamque internam humectantem odoratumque facilius exsiccat, atque successu temporis sensibilis membrana omnino occalescit, unde, nisi odoratus tantum non penitus omnis aboleatur, specifica saltem vis Tabaci amatores fugit. Ad hæc vocis gratia inde perit; Tabaco nimirum sternutatorio nimium adjecti plerumque nares ad radicem adstrictas habent, aut saltem se habere imaginantur, unde impositam sibi putant pulveris hujus sumendi perpetuam necessitatem, quo ille divellat repagula. Rara tamen inde fit solutio, quam non major constrictio breviter sequatur, pulvisculo imprimis ibi resurgente, maxime si intra cerebrum acrior materia stabuletur; hinc de nare loqui coguntur. Id interim beneficii Tabacophili reportant, quod, cum alias nasus ne quidem minimam Nicotianæ portionem tolerare queat absque motu convulsivo, noxio, periculoso, imo sæpe lethali, hi vicissim ejus abusu illum continuo irritatum, copiosioris lymphæ affluxu rigatum, & corrugatum imo callo obductum obtineant, quem jam impune quæcumque Tabaci acrimonia possit laceffere. Oculi nihilominus multum patiuntur a Nicotiana, quæ viscosum humorem ad nervos opticos prolicat. Nec immunes sunt aures, quod irritatis a Tabaco

ner.

P. II. §. 1.

2.

3.

4.

5.

nervez narium tunice fibris spiritus animales in nervos paris
 quinti explosi non tantum diaphragma & thoracis musculos ad-
 crebras validasque sternutationes contrahant, sed & violentius
 in nervum acusticum illapsi aere in auris interiori ita com-
 moveant, ut tympanum nimis dilatatum flaccidumque reddi-
 tum auditum plane aboleat. Est autem, non omnibus, imo
 vix paucis inde hebecere vel oculos, vel aures, sufficit, magna
 & longe nobiliora sunt viscera, quibus virulentiam suam affricet
 Nicotiana. Cerebro enim quod subjacet, os cribri forme spon-
 giosum, atque cartilago narium summa pulveris sternutatorii
 usu nimio aliquando vitatur, conficiturque adeo, ut naso
 injectus pulvis recto tramite in cerebri membranam queat pe-
 netrare; ex quo quæ pericula valeant imminere, nemo non vi-
 det. Et continuata ejus attractio impetuosior seri ad fauces &
 pectus fluxum in iis, qui delicato sunt thorace, concitat magis
 quam avertit. Subtilissimus imprimis Tabaci Hispanici, co-
 casu nocentissimi, pulvis fugacitate sua ad laryngem penetrat,
 ibique adhærens insitum loci Archeum custodem corrumpit, &
 uberiorem laticis colliquationem ac exundationem ciet. Mole-
 rius equidem summis evehit laudibus Tabaco utendi consuetu-
 dinem; sed notum est, nil adeo male aut bene agi, quod Archi-
 mimis non fiat Comœdiæ argumentum, ut novitate quadam sus-
 pendant & delectent spectatores. Caveant potius adolescen-
 tes, imprimis studiosi, ne hoc fermento corrumpantur, quod se-
 mel admissum vix pellitur. Caveant corporis aridioria senes
 ab eo, nisi magis exficcare cupiant corpus, atque paralyfin, me-
 moriam debilem, cerebri exficcationem majorem, obtusionem
 oculorum, auditus hebetationem, symptomata huic ætati fami-
 liariora, accersere vel augere velint. Qui tamen frigidioris sunt
 nature, pituitosaque sanguinis constitutione gaudent senes, a
 moderatiore Tabaci usu male se non habebunt. Sexui vero
 feminino inutilis & probrosa est pulverem sternutatorium su-
 mendî consuetudo, utpote quo perdat, qua æstimatur, pulcritu-
 do. Multo minus feminas sanum Tabaci per fistulam ore
 haurire decet, quia hic dentium candorem corrumpit, animam
 reddid fortantem & oculorum lacrymas proritat. Permitti ta-

men

men hoc ipsum eis potest ad furorem uterinum compescendum, & ut relaxatis fumo oris repagulis irrequieta lingua saltem eo tempore stringatur. Fumet scemina, quæcunque mobilior ventis est, sed simul capiat aptum voluptati symbolum, Tabaci fumum. Fumet, quæcunque assidue speculo adstat formæ suæ arbitro, & in fumo cernat mortalitatis imaginem.

*TRACTATUS HISTORICO-GEOGRAPHICUS, QUO
Ulysses & Outinum unum eundemque esse ostenditur. & ex
collatis inter se Odyssæ Homeri, & Edda Islandica Home-
rizzante Outini, fraudes deteguntur, ac detracta larva
in lucem protrahitur Ulysses; Autore
JONA RAMO.*

Hafniæ, apud Jo. Christ. Rothium, 1716, 8.

Plag. II.

Quem heic producimus librum, is primum A. 1701 editus, & mole quidem sua admodum exiguus est, multum tamen rei abstrusæ & reconditæ antiquitatis complectitur. Nam duo vetustissima historiarum monimenta, Græcorum scilicet Odyssæ ab Homero descripta, & Islandorum Edda, quam a Sz-mundo Frode collectam Sturkzsonius promulgavit, a Cl. Autore diligentius evolvuntur, & Græcorum Ulysses cum Arctosæ gentis Outino unum ac eundem fuisse, perquam ingeniose ostenditur. Initio & Capite statim I Cl. Autor contra eos, qui Homerum fabularum inventorem clamitant, & mendaciorum patrem appellant, gravissime disputat, causamque hujus rei ad interpretum vulgus antiquitatis haud satis peritum devolvit, qui pro suo quilibet ingenio, in varias Homeri oracula distraxerint partes, & quod nec ipse unquam Homerus carminibus suis attribuerit, ex iisdem vanissimo conatu slicitere aggressi sint. Propterea immane quantum ab Homericis narrationibus abire ipsi videntur, qui Ulyssis errores, quos Homerus carmine descripsit, ad Italiam, Siciliam, & nescio quas alios Maris mediterranei insulas referunt, cum potius certiora longinquæ hujus peregrinationis vestigia in locis ab Ulyssis patria remotioribus Strabonis,
Soli-

Solini & Taciti exemplo quæreret fas sit. Atque ea in ultimis Septentrionis regionibus, quas Outinus pervagatus est, Cl. Autor se invenisse existimat, qui etiam, ut vulgarem, & ab omnibus fere receptam de Ulyssis itineribus opinionem eo fortius impugnet, varia *αἰσύματα καὶ ἀτοπία* eorum sententia deducit, qui Cyclopiam terram, Thrinaciam, & Læstrigones Siciliæ, Æoliara Insulis Vulcaniis, Circeæ Cimmeriis, & Sirenes Italiæ, Scyllara & Charybdim freto Siculo, Ogygiam Mari Mediterraneo, & Phœacum terram Corcyræis adscribunt. Cap. II Ulysses se in sua peregrinatione Outin appellasse, ex Homero demonstratur, quærenti enim de ipsius nomine Polyphemo respondet:

Οὐτις ἐμοῦ ὄνομα ἔσθ', Οὔτιν δὲ με κικλήσκουσι

Μήτηρ ἢ δὲ πατήρ, ἢ δ' ἄλλοι πάντες ἑταῖροι.

In quo Giphanius, aliique interpretes Autoris iudicio egregie falluntur, qui ita vertunt: *Nemo mihi nomen est, neminem enim vocant mater, atque pater, atque omnes socii.* Si enim *ἔτις* reddi deberet *nemo*, Ulysses utique in accusativo *ἔτινα*, non *ἔτιν* dicere debuisset. Et quamvis Giphanio favere videatur, quod Polyphemus paulo post coram vicinis suis conqueritur:

Ω φίλοι, οὐτις με κτείνει δάλα, ἢ δὲ βίηφι,

quod ita interpretatur Giphanius: *Amici! nemo me interfecit dolo, neque viribus;* attamen utrobique & in vocibus *οὐτις*, & *ἢ δὲ* insignis iterum error committitur. Non enim scribendum hic *ἢ δὲ neque*, sed duabus vocibus separatim positus *ἢ δὲ non vero*, ut sensus sit: *Outis me afflixit dolo, non vero viribus.* Quæ interpretatio cum reliquis, quæ hæc circumstant, omnium optime convenire videtur, quoniam prorsus nullam causam, quam obrem Polyphemus ita conqueritur, comminisci possumus, si a nemine neque dolo, neque vi læsus fuerit. Quod vero Ulysses id nominis sibi nequaquam sinxerit, ex Ptolemæo Hephæstione apud Photium discimus, qui scribit: *ὅτι Ὀδυσσεὺς διότι ὄντα μεγάλα εἶχεν Οὔτις πρότερον ἐκαλεῖτο. Ἦτε δὲ, Φησι, γινόμενε μὴ ἀντιχῆσαι τὴν μητέρα ἐγκλονῆσαι, κατὰ τὴν ἐδὸν τεκεῖν, καὶ τὸν Ὀδυσσεὺς διὰ τῆτο ἔτις ὀνομασθῆναι.* Quod vero Græcorum Ὀδυσσεὺς a Latinis Ulysses nominetur, exinde forte fieri potuit, quod primis temporibus Ulyssis nomen a majusculis Græcorum literis scriberetur, cum vero Græcorum Δ & Λ non multum inter se discrepa-

rent, facillime *Odyssæos* nomen in Ulyssis potuit permutari. Hunc itaque Outin seu Ulysses confecto ad Trojam bello cum sociis quibusdam ex urbe Asgardar. Asiz civitate (quo nomine Trojam Edda vocat) in Septentrionem transmigrasse, imo Outin pro Priamo haberi voluisse, & uxorem Phrygiam, quam secum adduxerat, Friggam fuisse appellatam, ex Edda Islandica testis docetur. Cap. III Ulyssis itinera, prælucente Homeri Odyssæa, accuratius persequitur, ubi terra quidem Lotophagorum apud Æthiopes Occidentales, Cyclopum vero regio, quam in *Ulyssæa* Ulysses collocat, apud Hiberos s. Celtiberos reponitur, quoniam id non solum similitudine nominis suadet, sed etiam, ut Strabo affirmat; plurima erroris Ulyssis vestigia in ultimis Hispaniæ oris inveniuntur, ipsi vero Celtiberi a Celto Polyphemi filio genus ducere credantur. Cap. IV Æolia confertur cum Albione, quo nomine Aristoteles, Plinius, & Ptolemæus Britanniam vocaverunt, in quam, Solino teste, Ulysses cum sociis delatus est. Græcos vero in ea insula aliquamdiu commoratos, præter alia & Brutus iste Trojanus comprobare videtur, qui post Trojæ excidium in Britanniam venisse, & huic insulæ nomen dedisse dicitur. Non tamen Trojanum, sed Græcum quendam *Βεργον* ex Ulyssis sociis huic de Bruto narrationi occasionem suppeditasse, Cl. Autor sibi persuadet. Cap. V de Læstrigonia, quæ, si nominis rationem sequeris, prædonum domicilium fuit, multum & copiose differitur. Ea autem vel in littore Gallico, vel Germanico, ubi Asciburgum, ut Tacitus refert, ab Ulyssæ conditum est, quaeritur. Cum qua sententia etiam Edda Islandica convenit quæ Outin in Germania sedem habuisse commemorat. Cap. VI Insulam Circes *Æzz* ad orientem, & speciatim Daniam reponit, quo & Outinum pervenisse Edda tradit, & plurimæ Græcarum vocum reliquæ, quæ hodie adhuc in lingua Danica supersunt, testantur, quantumvis Bodini sententia; qua Danos a Danais derivat, parum roboris habere videatur. Hanc Insulam Homerus quidem *Αιαινη* vocat, sed sine dubio non intellexit vocem peregrinam, & nomen proprium insulæ esse arbitratus est, cum tamen omnes insulæ, voce paulisper immutata, septentrionalibus populis hoc nomine appelletur. *Κληνη* vero cum venefica Hirokin pluribus conferri potest, quæ, ut Edda testatur, haut secus ac Circe e *Iðumheimar* h. e. Scythia provolavit. Cap. VII

Cimmeriorum populus, eorumque civitas rursus in septentrione investigatur. • Intelligit vero Autor per *Κιμμερίας* Gomerzios, quoniam quos Cimmerios in septentrione protani scriptores collocant, eosdem alio nomine Gomerzios dictos scriptores sacri in eodem loco reponunt. Neque adeo difficilis est *Κιμμερίων* nominis a Gomer derivatio, literas enim *γ* & *κ* apud Græcos inter se sæpius permutari, vel ex *γράσις* & *κράσις*, quod utrumque gramen significat, oppido liquet. In literatura quoque Runica G & K una eademque forma gaudent, ut adeo facillimo negotio pro Gomer dici scribique Komer potuerit. In lingua præterea Danica quædam voces literam O nominativi in obliquis in I mutant, sic a Komer plurale Kimri, sive *Κιμμερίοι*, & successu temporis *κίμβροι* fieri potuerunt. Et ad hos *νικτὰς ποταμὸς ἐρημνῆς* Outinus penetravit, qui etiam, ut Ulysses, mortuos ibi consuluit, ut futuri itineris fata ex iisdem cognosceret. Cap. VIII, quænam Sirenum insula fuerit, exponitur, quæ vero de Scylla & Charybdi. Homerus scribit, ea ex Autoris sententia melius ad maximum totius orbis Euripum Norvegorum *Mosfestrom*, quam fretum Siculum accommodantur. Cap. IX Insula Thrinacia, ad quam Ulysses appulit, cum Insula Norvegica *Etaen* sive *Tranogh* confertur, & ut Ulyssis socius Eurylocus contra Tiresiæ & Circes præceptum ob victus penuriam Solia ibi boves mactavit, sic eadem fere historia de Outino ejusque socio Loko narratur, & proluxa comparatio inter Eurylocum & Lokum instituitur. Cap. X Ogygiam, quo post naufragium ad Charybdim Ulysses nave lacera profectus est, describit, quam insulam in Helgolandia, quæ Saxoni Halogia est, olim vero Halogalandia dicebatur, & XX fere milliaribus Norvegicis boream versus ab urbe Nidrosiensi distat, se invenisse Cl. Autor putat, quod ipsi, præter alias, quas adducit rationes, multa imprimis vocabula Græca, quorum luculentam seriem affert, in lingua Norvegica hodie adhuc obvia clarissime demonstrare videntur. Cap. XI per Phæaces, ad quos Ulysses a Calypso dimissus delatus est, Hibernos intelligi posse suspicatur, non solum quod ex Hiberia, cujus supra mentionem fecimus, colonia in Hiberniam deducta sit, sed quoniam & Phæaces se *Πολυκλῦς ἐν πάντα ἰσχυάτες*, & aliis accolis plane desitutos dicunt. Præterea tempus, quo Ulysses a Phæacibus in Ithacam reversus est, congrue-

44 ACTORUM ERUDITORUM

re videtur, cum eo, quo Outinus a septentrione diutius absuit, capessentibus interea sociis *Wet & Bul* imperium, quorum posterior pro Polite Ulyssis socio habetur. Cap. XII de Outino secundo & tertio, qui apud Septentrionales celebrantur, quzdam differit, de quorum altero conjecturam ex Antonii Diogenis libro, cujus fragmenta apud Photium extant, affert, alterum vero in eorum, qui pro confictis habentur, numerum reponere videtur.

ANTIQUITATES MARCHIONATUS, UT ET ORIGINES Landgraviatus Thuringici, Hermannol & Illeshemmate Comitum Vincerburgicorum, ante tempora Ludovici III. Landgravi Thuringie asserte a JO. GEORGIO REINHARDO.

Dreadz, apud Jo. Christophi. Zimmermannum, 1713, 4.

Plag. 12.

1. **T**huringorum res gestas multi Thurogorum & Thyrigetarum, alii Tugorum & Verinorum nomine memoriz prodiderunt. Verinos quidem, quibus a Verra fluvio nomen contigit, a Thuringis distinctos quidam mallent, sed illud nationis, hęc gentis nomen fuisse videtur. Florentissima hęc Thuringorum gens suis regibus paruit, ad seculi usq; sexti initium, quo a Francis, quibus paulo ante tributa pendere coacta erat, Saxonum auxilio eversum Regnum, utrique victori prędę fuit. Sed devictis postea a Carolo M. Saxonibus, adempta iis septentrionalis pars, & eodem modo quo Saxonia & Thuringia reliqua, abolitis ex Auctoris opinione, Ducibus, demandata est Comitibus. Hoc tempore Thuringię Palatinatum, qui deinde sensim exspiravit, originem habuisse putat, Alstedz palatio Saxonum Palatinis relicto. Haud ita multo post Slavorum & aliorum Barbarorum rapinę Ducibus iterum constituendis causam prębebant, quorum primus Tachulfus, successores habuit Rathulfum, Popponem, Conradum & Burchardum. Burchardo in pręlio adversus Hungaros occiso, pręfecti iterum regii constituti sunt, quibus armorum vi ejectis, Henricus Saxonię Dux utramq; Thuringiam sibi subjecit, ac consentiente tandem Rege Conrado, (quem in regno Germanico sequutus est) retinuit. Non tamen inde pro Saxonię Ducatus accessione habenda Thuringia, cum diversa semper utriusq; populi manserit ratio. Henrico vero postea Rege, ut & sub initia

Otto-

Ottonis I, quorum administrationi relicta fuerit Thuringia, non satis constat. Nostro quidem eorum artidet sententia, qui concilium aliquod provinciale ex flore Nobilitatis constitutum putant, cui caput eligendi jus fuerit, quanquam de horum Principum serie nihil nisi conjecturis asserti possit. Sub finem regni Ottonis I Marchionum nomen audiri cœpit, quorum originem & præstanda officia prolixè recenset §. 9, 10, 11. Primus inter eos nominatur Guntherus, quem Marchionatu tandem ejectum, & in exilio mortuum, ex loco aliquo Dittmari conjicere licet. Successorem is habuit Eccardum I filium, quem, cum hæreditario jure hac dignitate non uerentur Marchiones, consentiente ob insignem virtutem populo, ea donavit Otto III, qui tamen postea, ambitione & rerum novandarum studio præceps datus, noctu ad Poletum A. 1002 a Sigfrido, Comitis Northemii filio, & sociis occisus est. Post Eccardi fata quis Thuringiæ Marchio præfuerit, valde dissentiunt auctores. Cuius Autor eos sequitur, qui Wilhelmum, Wilhelmi Vinarientis Comitis filium, substituit, qui A. 1056 prælio contra Luiticos Slavos magno Henrici III dolore occubuit. Hujus tempore Conradus II Comiti Ludovico Barbato prædium in Thuringia australi dono dedit, quod licet jurisdictioni Marchionis extimeretur, summa tamen rerum in reliqua Thuringia penes Wilhelmum Marchionem mansit. Excepit hunc Otto, sive Udo I, quem cum fratre Wilhelmi ejusdem nominis perperam quidam confundunt. Hunc enim A. 1057 turbas Henrico IV Imperatori, simul & Ottoni nostro de Marchionatu moventem, mors una cum inimico Brudone in certamine oppressit: ille quadriennio post vitam cum morte commutavit. Tum vero Marchionatum adeptus est Wilhelmus II, Wilhelmi I filius. Cui mortuo Henricus IV Imperator fratrem Ottonem succedere jussit, qui de Comitatu, quem possidebat, Orlamundano Marchio nonnunquam de Orlamunda dicitur. Decimas hic ex prædiis suis Episcopo Moguntino pependit, non tamen ut Domino Thuringiæ, ut communis est sententia, sed ut facilius feuda quædam Moguntina obtineret. Successit 1067 Egbertus I, Henrici IV sobrinus, licet ex familia Ottonis heredes superessent, cujus fides in Imperatorem, & in commodis Ecclesiæ promovendis pietas ab omnibus laudatur. Ultimus in Marchionum serie est filius Egbertus II, quem superstitè

9.
12.
13.
15.
16.
18.
19.
20.
21.
22.
adhuc

adhuc parente, Marchionatus heredem constituerat **Henricus IV.** Idem Imperator Moguntino Archi-Episcopo, divortii a conjugē impetrandi causa, reddituum Thuringiæ, decimas promiserat, quas cum recusaret Egbertus adhucdum impubes, solvere armis ab Henrico coactus est. Quæ res infinitis turbis ansam dedit, quæ sæpe compositæ, semper recruduerunt, in dissertatione hac erudita late expositæ. Jussu tandem Imperatoris in molendino, juxta aquam, quæ dicitur Salicha A. 1090 interfectus est, & Marchionatus in Landgraviatum commutatus. Ubi Cl. Autor, expensis dissentientium sententiis, Hermannum Dietrici Comitæ Viazenburgici filium, diplomatum fide, primum Landgraviatum laudat, eique filium Hermannum II successorem substituit, & utriusque familiam, fata & ceteras, quas tenuerunt, dignitates, magno studio collegit.

23.

GEORGII SCHUBARTI, POLYHISTORIS olim Jenensis, Epistole & Præfationes studiose collectæ, diviseque in tres Fasciculos. Accedunt Programma Funebre & Justi Eulogii Epistola ad Schubartum.

Jenz, apud Ern. Claud. Baillar, 1717, 8.

Plag. 11.

- D**E publica literarum elegantiorum salute bene merentur, qui hominum doctrina meritisque excellentium scripta vel ob temporis ætatem vel ob argumenti brevitatem publicæ luci jamdudum subducta restituere inque literarum orbem denup producere allaborant. Quare merito grates debeatur Cl. Ackero, sæpius nobis commendato, qui *Georgii Schubarti* Epistolas & Præfationes studiose & diligenter collegit, inque tres fasciculos divisas heic exhibuit. Præmittitur his Programma funebre & *Justi Eulogii* gratulatio *Schubarto* summos in Philosophia honores capessenti anno 1675 scripta, cujus utriusque *Jo. Philippus Sleevogtius* autor & parens fuisse judicatur. Digna est Viri memoria, quæ heic rehouetur breviterque & strictim recensetur.
5. Natus erat Heldburgi in Franconia, parentibus *Nicolao*, cive & œnopola oppidi istius honestissimo, & *Dorothea*, pariter *Schubartina* gentis, primisque & pietatis & literarum præceptis in patrio ludo imbutus, Norimbergam ablegabatur, ubi a Theologo summæ dignitatis, *Jo. Michaele Dillhæro*, liberali hospitis & convictu exceptus, *Adamo Zannero*, *Sebaldinæ Scholz* moderato

Fasc. I p. 7.

5.

10.

rator

ratori atque Christophoro Arnolfo formandus committebatur. Quod cum per sex annos stadium percurrisset *Schubartus*, animum ad altiora applicuit. *Salanis* igitur musis novus hic hospes traditus *Rolfinckii*, *Sehenckii*, *Frischmuthii*, *Jo. Guil. Bayeri*, *Velthemii* & præcipue *J. A. Bosii* scholis frequenter interfuit, quorum ultimo cum familiariter admodum uteretur, negotio *Josephi* edendi fuit adhibitus, donec *Gotham* ad regendos nobilissimi cujusdam viri filios abiret, unde, elapsis duobus annis, *Jenam* reversus sub *Jo. Schilteri*, Jcti Clarissimi, auspiciis jurisprudentiæ tyrocinium posuit, simulque laurea Philosophica fuit ornatus, quam paulo post eloquentiæ & poësis publicæ docendæ munus atque summum in utroque jure honores consequentur; quibus postea quoque historiæ enarrandæ munus accessit, quæ omnia splendidissima officia ita ornavit, ut audientes ingenti numero ad scholas ipsius publicas domesticasque frequentandas confluerent, licet non sine stomacho, ut erat in iracunda natura proclivior, sed multo saepe sapiuscule juvenili licentiæ perversisq; hominum meribus illuderet. Tori sociam sibi elegerat *Martham Christinam*, *V. C. M. Martini Ringleri*, senatoriæ Jenensium scholæ moderatori, filiam superstitem unicam, quæcum felicem admodum vitam vixit, cujus tamen beate transigendæ gaudium aliqua ex parte interruptit immatura unice proles mors. Ceterum doctrina sua frequentiq; cum hominum sectæ sui eruditissimis literarum commercio adeo inclaruerat *Schubartus*, ut aliquoties in exteris quoque ac remotioribus terris ipsi honoratissima splendidissimaque offerrentur officia, quæ tamen omnia recusat, Jenensem Academiam perpetuo ornaturus. Natura enim, quæ quid habuerat, large affatimque in *Schubartum* contulisse videbatur; ingenium excellens & perspicax, judicium plane censorium; memoriaque ipsi acris erat & reddendis, quæ acceperat, etiam minutissimis, parata. Corpus vero erat procerum ac tenue, vultus fere adductior gravitatem, pedumque incessus meditabundi speciem præferebant; depressa vox & sedatio, blandissimæque suavitatis. At quod excelsis illustribusque animis frequens est sæpeque proprium tenue corporis rebur minusque firma valetudo, quæcum potissimum ingravescente ætate conflictatus est. Quare cum exunte mense Julio morborum malum adeo adolevisset, ut exhaustis continua vomitione viribus, ultimum spiritum trahere videretur, animo constanti &

p. 12.

p. 14.

p. 15.

p. 17.

- p.19. intrepido mortem expectans in sola æternitatis meditatione d. 18 Aug. A. 1701 fato suo fuit defunctus. Quod *Eulogii* gratulationem attinet, faceto ille admodumq; lepido scribendi genere & deasciata styli elegantia febriculosos seculi sui Philosophos exagitat & perstringit, qui, ut loquitur, *præter contortulas acuta delirationis conclusunculas, nihil norunt, quiq; & alios pariter sequi ipsos deridendos propinare in præmio victoria & argumento ingenii sibi ducunt, aut qui ad pulpita, & suggestus, ad curiam, ad forum, ad decumbentium aureas pollicitationes totis viis properant.* Nunce *Schubarti* epistolis quædam restant commemoranda. Omnium primi fasciculi prolixissima est octava, qua se contra quosdam male sentientes defendit. Scilicet *Redvvizius* quidam, nobilis *Frantua, Lotbarii Francisci*, eminentissimi per Imperium Archi-Cancellarii & Electoris *Moguntini* diem, quo ecclesie *Bambergensis* electus fuerat Episcopus, publico quodam sermone in Academia celebraverat, quo typis postea exscripto summum ecclesie *Romanæ* sacerdotem caput ecclesie *Christianæ* dixisse *Redvvizius* & cum ipso *Schubartus* verba hæc non improbens perhibebatur. Quam igitur calumniam ut a se declinaret *Schubartus*, epistola hac prolixè in vocum harum usum & significationem inquiri, earumq; incunabula & origines doctissime exponit. Romanam igitur putat ecclesiam dici posse *Christianam* in sensu particulari eoque, quo *Carolus IV* in præcinio *Aureæ Bullæ* Imperium nostrum vocavit *Christianum*, aut quo *Francicum* dictum fuit *Christianissimum*, non ex titulo, quo *Gallorum Reges* utuntur, sed per liberum ac solenne elogium. Eodem angustiori significato clericis in ecclesia prisca dicti sunt *Christiani*; nec votum *Christiane* legis est professio fidei ac religionis *Christianæ*, sed conversatio & professio clericalis. Alterum epistolarum fasciculum præfatio quædam claudit, qua *Conradi Peutingeri* Augustani, non postremi renascentium in Germania literarum restauratoris, vitam & merita ubertim exponit. Nec minori sane & rerum & verborum elegantia conceptæ sunt literæ, quibus ad *Petrum Mullerum* *Jaris*, quod a civitate nomen habet, necessitatem explicat & utilitatem.

第 (49) 卷

ACTORUM ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tom. VII Sect. II.

REFLEXIONS SUR LES REGLES ET SUR L'
usage de la Critique,

hoc est,

MEDITATIONES DE REGULIS ET USU
artis Criticae, Auctore R. P. HONORIO DE SANCTA
MARIA, Carmelita.

Tomus II.

Parisiis, apud Joannem de Nully, 1717, 4.

Alph. 3 plag. 17.

Ars critica & Philosophia cum sint disciplinae, quae Theologiae minus solidis superstructae fundamentis maximam valent afferre perniciem, illius professoribus omnino providendum est, ne detrimentum capiat res ipsorum publica, evitandumque, ut hostes illas prosterant ac viribus suis exuant. Cum vero hodie, dispersa nimis istarum disciplinarum luce, violentis eas opprimendi rationibus locus non sit amplius, maxime in Gallia, regione acutorum ingeniorum feracissima, piis quibusdam dolis utendum esse videtur cum aliis, tum etiam Carmelitae nostro. Is igitur non rejicit artem criticam, (hoc enim pacto lectores doctiores statim a se fuisset abalienaturus,) sed magnopere laudat & commendat. In progressu autem operis hujus omnis ejus opera in eo versatur, ut ostendat, artis criticae regu-

G

li

his nos niti tuto non posse, imo ejus artis cultores præstantissimos in gravissimos errores ac hæreses delapsos esse. Studet itaque, uti Philosophiam, sic & Criticam artem redigere sub obsequium Theologiæ, eamque ita tractari jubet, ut nunquam Theologiæ ejusque antistitibus contradicat, sed potius se præbeat ipsius ancillam maxime morigeram. Ex Autoris proinde nostri sententia Criticus nefas ducere debet, impugnare fabulas sive traditiones ab universo Theologorum populo receptas, idque operam dabit potius, ut vetulis historiis probabiles circumdet rationes, nec quicquam reliqui faciat ad eas quovismodo constabiliendas. Videmus hinc, etsi senatores Reip. Criticæ toti sint in opprimendis fabulis, nunquam tamen plebi defore suos tribunos, qui eas ornent ac propugnent: ut adeo, quod de Mathematico studio dixit (*Hist. I, 22, 2*) Tacitus, id in omnes vulgi errores quadret: *hoc genus in civitate nostræ (literaria) & vctabitur sive refutabitur semper, & retinebitur semper.*

Ceterum Jan A. 1714 pag. 145 recensuimus primum Tomum nostri Hypercritici. Secundus, quem nunc perlustraturi sumus, quatuor sectus est in libros: quorum primo de diversis methodis discernendi veras traditiones a spuris agitur. Ac dissertatione quidem *prima* de traditionibus in universum disputat Autor, factaque earum divisione in divinas, (e. g. quod sint septem Sacramenta,) apostolicas, (e. g. de sacrificio Missæ,) & ecclesiasticas, de postremo duntaxat genere se hoc opere acturum profitetur. Observat hic, Criticos, dum nimium severe examinent has traditiones, primum peccare in reverentiam antiquitati & Patribus Ecclesiæ debitam; deinde valde imperfectam reddere historiam ecclesiasticam, cui egregia suppeditet supplementa traditio. Docet etiam, quam studiose semper caverit Ecclesia, ne spuriaz traditiones invehrentur pro veris, & quibus usæ sit rationibus ad exterminandos credulæ plebis errores.

Dissertatione *secunda* regulas exhibet, quas viri eruditi præscripserunt ad verum a falso discernendum circa Acta martyrum & vitas sanctorum. Hic queritur de Criticis quibusdam

busdam, ut Tillemontio, Bailletto, Fleurio, qui falſam ſuam criticam nimis inclementer immiſerint in meſſem traditionum, populoque Catholico non leve præbuerint ſcandalum. Primo igitur loco damnat eorum canonem, vi cujus nulla hiſtoria ſit pro vera recipienda, niſi quæ nitatur testimoniis ſcriptorum *αρχαίων*. Oſtendit, hoc pacto ſuſpectum reddi, quicquid de tempore Veteris Teſtamenti narratur, nec tamen in ſacro codice relatium legitur, e. g. quæ refert Epiphanius de vitis Prophetarum: item quæ de Apoſtolis eorumque æqualibus traduntur, nec tamen in Novi Teſtamenti libris reperiuntur, e. g. de viſa Mariæ Deiparæ. Non minus rejicit argumenta Criticorum a ſilentio S. Scripturæ deſumptum. Ita enim pro fabulis habendas eſſe narrationes e. g. de genealogia virginis Mariæ, de miraculis in Ægypto patratis a Jeſu puero exule, de ſymbolo ab Apoſtolis compoſito, de reſurrectione Mariæ. Notat porro impudentiam Criticorum, exigentium a traditionum patronis, ut earum originem demonſtrent, earumque veritatem ac ſinceritatem evidenter probent. Comparat eorum audaciam cum injuſtitia eorum, qui a bonæ fidei poſſeſſore poſtulant, ut ſuam demonſtret dominium. Urget igitur Noſter juſ præſcriptionis etiam in traditionibus. Hinc Natalem Alexandrum reprehendit, quod hiſtoriam de baptiſmo Conſtantini M. facto a Sylveſtro rejecerit, cauſatus, Acta Liberii, quorum autoritate nititur iſta narratio, *non eſſe certæ & inconcuſſæ veritatis*. Idem peccatum objicit Tillemontio ac Bailletto, & ſpecialim Fleurio Abbati. Ad hæc exardescit in Criticos, quod autoritatem detrahant ſcriptoribus eccleſiaſticis antiquis, dictitantes, nixos eos fuiſſe libris ſuppoſitiſ, nimium fuiſſe credulos, & multas ſcriptis ſuis inſeruiſſe fabulas. Nec probat Noſter verba Lauenoyi: *Eruditorum, inſipientis, nemo eſt, qui memoratos autores indiligentia vitio laboraſſe, judiciæ acrimonia non valuiſſe, multa ex libris apocryphis deſumiſſe, & omnia promiſcue & ſine ullo, vel certe parvo, delectu in ſuos feciſſe commentarios, ignoret*. Præſertim modeſtiam Melchioris Cani, ita ſcribentis: *ſi neceſſe eſt, in alterutram peccare partem, omnia eorum probari legentibus, quam multa reprobari, malo*. Magnopere quo-

que dolet, Criticos Catholicos aulos esse labefactare fidem Martyrologiorum & Breviarii Romani, ut Tillemontium, Bailletum, Natalera Alexandrum, Dupinium, Launojum, Simonium, Lamium, Thiersium. Ad prævertenda talia secandala Dissertatione *tertia* exhibet genuinas scilicet regulas discernendi veras traditiones ecclesiasticas a vulgi fabulis. Ex novem, quas proponit, regulis tantum priores quatuor adducemus pro specimine. *Prima* igitur hæc est regula: nulla Traditio recipi pro vera debet sine probatione saltem probabili. *Alter*a: Traditio nil debet continere, quod sit fabulosum, ridiculum, impossibile, superstitiosum. Hinc rejicit traditionem de undecim millibus virginum. *Tertia*: supponi debet, Ecclesiam & Episcopos, qui primi receperunt aliquam traditionem, id non fecisse sine iusta causa, etsi nobis incognita. *Quarta*: Traditiones non debent rejici, nisi earum falsitas evidenter ac certo possit demonstrari.

Libro secundo disputatur de oraculis, quæ præcessisse nativitatem Christi feruntur. Hic Dissertatione *prima* expenditur questio, an oracula Ethnicorum dæmones habeant autores. Monachus noster id affirmat, sequens traditionem Patrum Ecclesie, quam confirmat (1) iis locis S. Scripturæ, ubi, qui sacrificant idolis, sacrificare dicuntur dæmonibus: (2) ex eo, quod nativitas Christi silentium imposuerit oraculis ethnicis: (3) ex eo, quod primi Christiani in Christi nomine eiecerint dæmones ex idolis: (4) ex eo, quod Philosophi & Historici ethnici non crediderint, sacerdotes esse autores oraculorum. Hinc Fontenellium, quem *Academicum* appellat, quod Antonium Dalium secutus oracula retulit ad illusiones sacerdotum, acriter refellit, eique exprobrat irreverentiam erga Patres Ecclesie maxime reverendos. Dissertatione *secunda* de Sibyllinis oraculis agit. Non hic movetur iudicio Huetii, cuius hæc exstare ait verba in *demonstratione Evangelica: post operam ad scripturam illarum futilitatem demonstrandam utiliter a Blondello positam, de longiori hujus argumenti tractatione labor mihi ingratus, lectori inutilis poneretur*; sed tuendam suscipit vulgi opinionem, nixus autoritate Patrum Ecclesie,

inno universæ Ecclesiæ, in Missa mortuorum canentis: *Dies ira, dies illa, solvet saccum in favilla, teste David, cum Sibylla.* Respondet hinc ad argumenta Criticorum, illa oracula statuentium esse subditiua. Dissertatione *tertia* impetravit a se Autor, ut pro fabulis rejiceret, quæ vulgo narrantur de oraculis, regi Thuli & Imp. Augusto edentibus nativitatem Filii DEI.

Libro III Diss. prima de die & mense agitur, quo Christus fuit in utero conceptus, item de domo Lauretana. Docet Noster, Christum omnino fuisse conceptum d. 25 Martii, idque probat tum veterum testimoniis, tum inde, quod jam olim Ecclesia illud festum eo die celebravit. Lauretanam autem illam domum omnino esse illam, quæ revera natum DEI filium exceperit, probat & testimoniis & miraculis. *Secunda* Dissertatione contendit, Christum d. 25 Decembr. natum fuisse. Agit hic quoque de præsepî, in quo jacuit Jesus, ac defendit traditionem illam, quod ei adstiterint bos & asinus. Dissertatione *tertia* de circumcissione Christi, d. 1 Januarii facta, disserit: & *quarta* de Magis, qui ad Christum recens natum venerunt, agit. Statuit, eos omnino fuisse Reges. Copiose etiam contendit contra Rich. Simonium, Magos illos Christam puerum adorasse ut Deum: idque pro articulo fidei venditare non erubescit. Dissertatione *quinta* longam exhibet disputationem de festo Purificationis ejusque origine: hinc duce traditione ecclesiastica docet, Simeonem, qui Jesum brachiis excepit suis, omnino fuisse sacerdotem: & Christo puero in Ægypto exulante multa intervenisse miracula.

Libri quarti Dissertatione *prima* traditiones Noster exhibet de baptismo Christi, & de nuptiis Canæ celebratis. *Secunda* epistolæ Christi & Abgari pro genuinis defendit, & argumenta a Nat. Alexandro & Dupinio in contrarium allata refellere studet. Hinc disserit de veris imaginibus Christi, quarum alteram ipse Christus ad Abgarum Regem misit; altera est statua Christi erecta Cæsareæ. Utramque traditionem Criticus noster defendit: priorem quidem adversus Bailletum, Tillemontium, & Casaubonum; posteriorem contra Basnagium & Reiskium, quem perperam *Reischium* nominat. Dissertatione

tionem *tertia* traditionem sequens disputat, Christum comedisse ultimum pascha die Jovis, Lamiique diversam opinionem copiosissime refutat. *Diss. quarta & quinta* de usu azymorum agit, & illa quidem, in Latina Ecclesia inde ab Apostolorum ævo usum azymorum viguisse, contendit; hac docet, Græcam quoque Ecclesiam azymis usam fuisse a tempore Apostolorum usque ad seculum septimum. *Sexta* dissertatione usum vestium sacrarum in administratione Sacramentorum contemplatur, & ex traditione probat, Apostolica jam ætate eum exortum esse. *Septima* dissertatione de hymno agit, quem Christus post institutionem S. Cœnæ cantasse legitur. Persuadet sibi Noster, hymnum illum Christi contineri capite decimo septimo Evangelii Joannis. *Dissertatione octava* agit de illa imagine Christi, cui nomen *Veronica*, quæ adhuc servatur Romæ, impressaque a Christo creditur sudario cujuspiam fœminæ. Sed & hanc historiolum omnino veram esse, pugnat Noster, fretus autoritate traditionis ecclesiasticæ. Extremo loco una cum responsione sua exhibet Jesuitæ Tournemini Epistolam de Christi celebratione Paschatis ultima, qua Lamii sententia defenditur & corroboratur.

*C. A. H. SPECIMEN ARTIS CRITICÆ, NO-
væ editioni Q. CURTII RUFII præmissum.*

CURTII, scriptoris & nitidissimi & longo mihi usu familiarissimi, novam adornare editionem cum constituerim, eamque ita comparatam, ut Autor ille, quam plurimis, quibus adhuc deturpatus exstat, maculis absterfis, in lucem prodeat incorruptus; non vereor, ne ingratum sit futurum Philologis atque Criticis, si prius aliquot gravissima *Curtii* vulnera demonstrarem, eademque a me curata, ut certa inde fieri possit conjectura de ceteris meis medicamentis criticis. Equidem jam in *Parergis Criticis* non pauca *Curtii* loca suæ restitui integritati: ut jam inde appareat, etsi *Freinshemius*, ut ipsemet *Commentarii in Curtium* pagina prima scribit, *ad summam diligentiam nihil fecerit*, reliqui, ut hic autor, quantum possit, emendatus atque
nativa

nativa puritate splendidus prodiret; tamen permulta superesse in *Curtio* haudquaquam sana, adeoque emendationis indiga. Ceterum rogatos volo lectores Criticæ artis peritos, ut, si quam emendationum harum mearum minus feliciter susceptam rationibus rite subductis iudicent, benevole me corrigant, latisque de meo edendi *Curtii* proposito sinceris sententiis vel acuant industriam meam vel obtundant. En itaque complura *Curtii* loca prius ut in mendo jacent, deinde ut a me sunt sanata! Ut crebra eorundem verborum repetitione possim superfedere, præfixa litera *V* vulgatam indicabit scripturam, *E* meam signabit emendationem.

Lib. III cap. 3 n. 25: *V. Propinquorum amicorumque conjuges huic agmini proxime; lixarumque & calorum greges vehebantur. Ultimi erant cum suis quisque ducibus, &c.*

E. Propinquorum amicorumque conjuges huic agmini proxime vehebantur. Lixarum & calorum greges ultimi erant, &c.

Lib. III cap. 6 n. 11: *V. Servatus a me vitam mihi dederis, oro quasque, amissoque metu patere medicamentum concipis venis.*

E. Servatus a me vitam mihi dederis. Oro quasque, amisso metu &c.

Lib. IV cap. 14 n. 10: *V. Hic dies imperium, quo nullum amplius vidit atas, aut constituet aut finiet.*

E. Hic dies imperium, quo nulla amplius vidit atas, &c.

Lib. V cap. 1 n. 7: *V. Jam Susa, jam cetera ornamenta regni, causamque belli victorem occupaturum.*

E. Jam Susa, jam cetera ornamenta regni, causam belli, victorem occupaturum.

Lib. V cap. 2 n. 7: *V. Perticam——statuit, ex qua signum eminebat pariter omnibus conspicuum, observabatur ignis noctu, fumus interdii.*

E. Perticam——statuit, ex qua signum pariter omnibus conspicuum observabatur, ignis noctu, fumus interdii.

Lib. V cap. 3 n. 14: *V. Literis Alexandrum ita deprecata est, ut ipsum excusaret, quod deprecaretur: petere se, ut illi quoque; si minus, sibi ignosceret: pro necessario ac propin-*
que

quo suo, jam non hoste, sed supplice tantum vitam precari.

E. Literis — deprecata est, id ipsum excusaret, — ignosceret, pro — vitam precanti.

Lib. VI cap. 4 n. 15: V. *Et gens bellicosa, & natura fetus difficultis aditu, curam regis intenderat.*

E. *Gens & bellicosa, &c.*

Lib. VI cap. 11 n. 20: V. *Tumultu cognito, legem se supplicio conjunctis fontium remittere, edixit.*

E. *Tumultu cognito, legem se propinquis fontium remittere, edixit.*

Lib. VII cap. 1 n. 23: V. *Parentes liberis si occurrant, & ingrati & invidi sunt. Cum donis honoramur, cum praemiis onusti revertimur, quis ferre non potest? quis illam alacritatem animorum continere?*

E. *Parentes, liberi, si occurrant, — quis (nostrum) ferre potest? &c.*

Lib. VII cap. 1 n. 36: V. *Huc enim malorum ventum est, ut verba mea eodem tempore & Alexandro excussem & Antiphani. At hercule mater de nobis inimicis tuis scripsit. Utinam prudentius esset sollicita pro filio, & non inanes quoque species anxio animo figuraret. Quare enim non adscribit metus sui causam? Denique non ostendit autorem, quo facto dictove nostro mota tam trepidas tibi literas scripsit.*

E. *Hucine malorum ventum est, ut verba mea eodem tempore & Alexandro excussem & Antiphani? At hercule mater de nobis scripsit. Utinam prudentius esset sollicita pro filio, non inanes quoque species anxio animo figuraret! Quare enim non adscribit metus sui causam, neque ostendit autorem? quo facto dictove nostro mota tam trepidas tibi literas scripsit? O miseram conditionem meam, &c.*

Lib. VII cap. 2 n. 24: V. *Polydamas — mutuaque gratulatione functi, Polydamas epistolam ab rege scriptam ei tradidit.*

E. *Polydamas — mutuaque gratulatione facta, epistolam ab rege scriptam ei tradidit.*

Lib. VII cap. 5 n. 7: V. *Ergo quicquid vini oleique erat, hominibus ingerebatur.*

E. *Ergo*

E. Ergo—erat, avidius ingerebatur.

Lib. VII cap. 5 n. 20: V. quia nihil ulli nefastum in Bessum interfectorem Regis sui videbatur.

E. quia nihil ulli nefas jam in Bessum &c.

Lib. VII cap. 7 n. 28: V. Sibi enim alia ad gloriam concedere deos.

E. Sibi animalia ad gloriam &c.

Lib. VII cap. 8 n. 9: V. magnitudine corporis animum astimans modicus haudquaquam fame par videbatur.

E. magnitudine—astimantibus haudquaquam &c.

Lib. VII cap. 9 n. 1: V. Contra rex fortuna sua & consilii suorum se usurum esse respondet. Nam & fortunam, cui confidat, & consilium suadentium, ne quid temere & audacter faciat, secuturum.

E. Hæc verba: nam &—secuturum, deleo, manifestum quippe glossæma, continens priorum verborum paraphrasin satis jejunam, frigidam, ineptam.

Lib. VII cap. 11 n. 15: V. cum cuneos inter saxa defigerent, quæis gradus subinde insisterent.

E. cum cuneos—quæis subinde insisterent.

Lib. VIII cap. 8 n. 19: V. ut coram his probra, qua modo in me jecisti, modo audisti, illius quoque ore referantur.

E. Ut coram his—jecisti, illius quoque &c.

Lib. VII cap. 10 n. 30: V. alii magnarum arborum stipites cumulis ac moles saxorum in cavernas dejiciebant.

E. alii—stipites ac moles &c.

Lib. IX cap. 1 n. 30: V. ut sospes acciperet.

E. ut sospes acciperet.

Lib. IX cap. 4 n. 27: V. vates monere cum cepit, ne committeret, aut certe differret obsidionem.

E. vates monere cum cepit, ommitteret, aut certe differret obsidionem.

Lib. X cap. 2 n. 3: V. a quibus interceptum & trucidatum a quodam &c.

E. a quibus non receptum, sed trucidatum &c.

Lib. X cap. 3 n. 4: V. ut nihil omiserint, quod singuli magis

H

obedi-

obedienter ac pie facerent.

E. ut nihilominus singuli omnia obedienter ac pie facerent.

Lib. X cap. 8 n. 9: V *secretas cogitationes intra se quoque volentes, &c.*

E. secretas cogitationes intra se quisque volentes.

Lib. X cap. 9 n. 3: V. *populus Rom. salutem se Principi suo debere profitetur, cui noctis, quam pane supremam habuimus, novum sidus illuxit.*

E. populus—profitetur, qui nocti, — illuxit.

Sufficiant hæc pro specimine. Adjungere poteram fundamenta, quibus singulæ istæ emendationes nituntur. Sed quoniam breve hujus loci spatium id non permittit, atque adeo ipsi meo in *Curtium* commentario illa reservare me jubet, unj duntaxat pari earum, quas modo produxi, emendationum nunc tantum affandam luminis, ut nulli amplius dubitationi pateat aditus. Alter locus esto, qui *lib. V cap. 1 n. 7* ita a me correctus est: *Jam Susa, jam cetera ornamenta regni, causam belli, victorem occupaturum.* Scilicet per *appositionem*, quam vocant grammatici, duo illæ voces, *causam belli*, prioribus adjunctæ sunt, ac recte *Cellarius* ita id interpretatur, ut opulentæ Persidis urbes fuerint causa & incitamentum, cur Macedones hoc bellum susceperint. Pari modo Tacitus in *Agricola VII, 1, prædia ipsa*, inquit, *& magnam patrimonii partem diripuit, QUÆ CAUSA CÆDIS FUERAT.* Idem libelli ejusdem *cap. XII, 8* simili plane usus appositione: *fert Britannia aurum & argentum & alia metalla, PRETIUM VICTORIÆ.* Rursus *cap. XV, 7: sibi patriam conjuges, parentes; illis avaritiam & luxuriam CAUSAS BELLII esse.* Sed audiamus suum ipsius interpretem *Curtium VI, 11, 32: Timuisse (se) respondit, ne pater—interim exstingueretur, ipsique, spoliato tantis viribus, occidendi regis CAUSA non esset: festinasse ergo se, dum PRÆMIUM haberet in manibus, &c.*

Alter locus *Curtii* esto *lib. III cap. 6 n. 11*, hunc in modum a me refictus:

Servatus a me vitam mihi dederis. Oro quesoque, omisso metu &c.

Scilicet *Philippus medicus*, cujus ista verba sunt, in suspicio-

acm

nem venerat acceptæ a Dario in perniciem Alexandri pecuniaz. *Nunc igitur, inquit ad Regem, mea salus cum tua est conjunctissima. Si mori te contingat, ego tanquam parricida trucidabor. Sin sanitatem recuperaveris, mea quoque vita in tuto erit: adeoque nunc vere tuo ore meus quoque trahitur spiritus. Age igitur, dispone metum, & patere medicamentum viribus uti fuis.* Simul in hac oratione inest argumentum, quo Philippus eximere Regi suspitionem annititur. *Non est, inquit, verisimile, tuo me vita insidiari, cum nemini, quam mihi, tua mors damnosior sit.* Prorsus geminum locum reperi in sexta Ciceronis ad Brutum epistola, quem atroxam integrum: *Glycona, medicum Pansa, audimus venisse in suspensionem Torquato de morte Pansa, custodiri que ut parricidam. Nihil minus credendum est: QUIS ENIM MAJOREM CALAMITATEM MORTE PANSÆ ACCEPIT?* Ceterum quod Curtius pro dabis posuit dederis, singularis elegantiz est. Plane eadem elegantia Plautus utitur in Amphitruone I, 1, 157: *SERVAVERIS*, id est, *servabis me, id si feceris.* Sic & Cicerus lib. XI ad Famil. epist. 27: *his literis nisi credideris, me omnis officii & humanitatis expertem JUDICARIS.* Et Orat. IV in Catil. cap. 6 ineunt: *sive hoc statueritis, DEDERITIS* (pro dabit) *mibi comitem &c. sive illam Silani sententiam sequi malueritis, facile me — DEFENDETIS.* Ovidius Fast. I, 17:

Da mihi te placidum, DEDERIS in carmina vires.

Porro *omittere metum* dixit hic loci Curtius, ut alibi (IV, 1, 90, & III, 2, 1,) *omittere spem.* Non secus Terentius Heaut. I, 2, 3. *Sollicitudinem istam, qua te excruciat, omittas.* Et Adelph. II, 4, 3: *omitte tristitiam tuam.* Cicerus in Somnio Scipionis: *ades animo, & omitte timorem.* Seneca in Troade v. 452: *omitte fletus.* Atque hæc hæc hactenus.

HISTOIRE DE FRANCE SOUS LE REGNE
de Louis XIV.

h. e.

HISTORIA RERUM IN GALLIA GESTARUM,
regnante Ludovico XIV, Autore DE LARREY.

H 2

Tomus

Roterodami, apud Mich. Boehm & Socios, 1718, 12 maj.

Alph. 2.

Postquam de instituto Cl. Autoris diximus in Actis Anni 1719 Mens. Febr. p. 61 seq. quo loco primum & secundum Historiæ hujus Tomum recensuimus, nunc promissi memores reliquos duos, qui hæcenus comparuere, recensemus, seriemque adeo rerum gestarum, prout cœpimus, pertexemus.

Cum in obsidione Dunquercana Rex ipse præsens esset, in auxilium adventante classe Anglica, magnifica legatione Cromwellii tum ipse tum Cardinalis salutatur. Ab utroque Cromwellii legatis, summis viris, vices redditæ. Obsidionis exitus fuit, ut Hispanorum copiis, quæ auxilium ferre debebant, virtute potissimum Anglorum, devictis urbs in potestatem Regis veniret, qui eam Cromwellio ex pacto possidendam tradit. Post hæc prospere gesta Ludovicus in morbum incidit, qui eum in extremum periculum adduxit; in desperatis rebus ad extraordinaria remedia decursum; medicusque quidam Abbavillensis accitus, qui Regem propinato emetico vino, cujus tum temporis usus non satis cognitus fuisse perhibetur, in sanitatem restituit.

Hispanos & prælio illo ad Dunquercam fractos, & ab Anglis pressos, serio tandem de pace cogitare cœpisse Autor memorat, nec alienos fuisse a filia Regis sui Ludovico elocanda, quod interea ipsi filius natus esset. Quo vero magis moverentur, æmulationem eis injecisse Cardinalem, ducto Lugdunum Rege, ubi Sabaudix Ducis filias viderit concupiveritque unam earum ducere, nisi a Cardinale prohibitus fuisset. Missum adeo confestim ab Hispanis Pimentelium cum Mazarrino de præliminari hac pacis conditione, matrimonio scilicet Ludovici cum Anna Hispania inaeundo, transegisse.

Ab ipsa hæc pacificatione, quæ a loco ubi congressus legatorum celebrabatur, insula Phasianorum ad Pyrenæorum montium radices sita, Pyrenæa dicitur, exordium Autor facit tertix periodi. Constat conditionem, quam a Gallis vicissim exigebant Hispani, fuisse præcipuam, renunciationem

omnia

~~omnium~~ jurium in successiōem Hispanicorum regnorum ex hoc matrimonio derivandorum. Innuit vero Auctor latis aperte, hanc renunciatiōem legibus Galliz fuisse ipso facto nullam, quod cum Mazarinus probe sciverit, ideo eum iudicat operæ pretium non duxisse verbis de re manifesta disceptare; nec Hispanis hoc ignoratum fuisse, ut ex sermone Ludovici de Haro legati Hispanicij colligatur, qui nunquam sperandum pronunciaverit, quantumvis optandum, ut Galliz Reges serio his renunciatiōibus jurium se teneri credant. Secunda ex primariis conditionibus pacis erat conciliatio Hispanorum cum Lusitaniz Rege, quam cum Hispani plane refugerent, obtulisse Cardinalem, ut Lusitaniz Regi Sardinia saltem cederetur, ea enim contentum fore; nec tamen quicquam profecisse Auctor refert, ut adeo desistendum fuerit ab hoc postulato; e contrario circa tertiam conditionem, restitutiōem Condzi in integrum, quam Hispani urgebant, adeo difficilem se præbuisse Cardinalem, ut nonnisi cessione Avennensis urbis & promissione facta de restituendo Neoburgicis Ducibus Juliaco permoveretur. Cum adessent huic congressui, duo legati Anglici, unus a Carolo Rege sed exule, alter a Cromwello missus: prioris colloquium fugisse Mazarinum, professum insuper, mortuo inter hæc Cromwello, rebusque Anglicis in incerto jam constitutis, se legatum partis ejus, quæ superior futura esset, ceu devotissimum futurorum eventuum servum, admissurum. Consummatione matrimonii in proximum ver dilata, Rex provinciis visitandis medium tempus impendit. Massiliam, cujus cives paulo inquietiores visi, cum militibus ingressus, muros ejus ex parte diruit, castellum ædificavit, crucibusque variis locis erectis maxime nocentes supplicio affecit. Hugenos contra Septimaniz, etsi tanquam cupidi novarum rerum accusati erant, innocentia eorum detecta, a Rege & Cardinali gratiosissime habitos, sedulo monet Auctor. Arausionem urbem iisdem temporibus suam Rex fecit, animo, ut ait Auctor, eandem Principi suo tum minorenni restituendi. Omnibus deinde quæ ad solennitatem nuptialem pertinerent paratis, unicam rem parvi momenti maximam difficultatem attulisse refertur, disceptationem nempe su-

pe suscitata de exiguo terræ angulo in agro Urgelitano, quem Hispani & Galli sibi vendicabant, eaque re non unam saltem per hebdomadam agitata, ac tandem, Hispanis Mazarinum ipsum arbitrum eligentibus, ita composita, ut ager ille Hispanis adjudicaretur. Magnificentissimum Regis in Lutetiam ingressum post celebratas nuptias cum refert Autor, Ludovicum ob egregiam regendi equi scientiam laudans, in hac solennitate similem eundem fuisse judicat Alexandro, qui Bucephalo domito universæ Macedoniæ admirationi fuerit.

Anno mox sequentē Cardinalis moritur, atque ipse Ludovicus solus regni habenas moderari incipit. Ubi Autor occasionem arripit animi bona & virtutes ejus deprædicandi. Duos vero etiam in eo fontes vitiorum observat, ambitionem & amorem. Odium & violentiam, qua usus est erga Protestantes, religionis in qua educatus est indoli & principis, & Cleri artibus, qui ei veritatem occultabant, & non erubescabant Protestantes tanquam oppressores Catholicorum criminari, adscribit. Justitiæ studuisse ex eo apparet, quod ipse aliquot hebdomadis dies audiendis supplicationibus & precibus etiam infimorum destinaverit, effeceritque adeo, ut populi amor non solum in Parlamentum sed & Regem ipsum ferretur. Ceterum amorem Regis in Valeriam etiam primis matrimonii annis incauisse narrat, creditque Autor illum erga scēminam singularis ingenii miræque in ipsam Ludovici personam affectionis amorem non indecentem haberi potuisse, nisi severitas Christianæ religionis eidem adversaretur. Neque etiam conjugii, quamvis recentis initi, vincula continuasse Ludovicum, quo minus injuriam legato suo destinato (ut circumstantiæ loquantur) consilio ab Hispanico legato Londini illatam bello ulcisci in animum induceret. Ceterum Regem Hispaniæ ad minaces literas & nuncios respondisse: facere Ludovicum more juvenis & bellicosi Principis, se autem patrem se gerere æquum esse, & pacificum, proque æquitate in legatum suum animadversurum. Missio etiam legato publice id factum excusasse. Quod cum in publica solennitate factum esset, adjuncto promisso, nun-

quam

quam legatum Hispanicum primi ordinis cum Gallico ejusdem dignitatis eodem loco simul futurum, Ludovicum sermone ad presentes converso ita interpretatum esse, quod prerogativa & primo loco sibi Rex Hispaniz cesserit. Nato Delphino Ludovicum Turenno confirmasse, nihil magis in votis se habiturum esse, quam ut ipsius ductu ad res maximas formaretur atque educaretur, nisi religio, quam tum adhuc profitebatur, obstatet. Corforum factum, quo legati ipsius domum Romæ militari more obsederant & violaverant, Ludovicus Papæ ejusque agnatis, ita contemptum, quo legatus eos despiciebat, ulturis imputans, gravem iram concepit, nec conquievit donec ad durissimas condiciones Papa descenderet, missis deprecatum quibusdam agnatorum suorum.

Lotharingiz interim Ducatum, ejus Principe varii & nunquam constantis ingenii & consiliorum, persuasionibus inducto, & ultro cedente, (mox facti pœnitentia ducto,) in perpetuum Galliz vindicavit, documentisque hanc cessionem publicis inferi jussit. Danquercam ab Anglis quinque millionum pretio emit, & mox Batavos induxit, ut hujus emtionis rati habitionem in se susciperent. Lusitaniz Regem copiis submissis juvare e re sua esse ducens, quamvis ea res contra pacta Pyrenza pace inita pugnaret, excusatione usus est, quod pariter Ferdinandus Imperator, etsi Westphalicæ pacis conditionibus ad nulla auxilia contra Gallos ferenda teneretur, tamen contra Anglos cum Gallis militantes eadem mittere non injustum censuerit, præterea Turennum saltem Regi cognatione sibi juncto eadem subministrare prætexuit. Mox Lotharingiz Ducem, quædam loca retinere cupientem, nec usu fructu saltem ditionum suarum sibi ad dies vitæ relicto contentum, ipse eo profectus Marsalium sibi dedere cogit. Eo jam tempore Batavos de securitate sua sollicitos meditados esse efficere, ut quædam provinciæ mediæ inter ipsos & Gallicas ditiones existerent, Autor testatur; Regem adeo ipsis spem fecisse, se consensurum, ut Belgium Hispanicum in modum reipublicæ sui juris existentis gubernaretur, quod tamen consilium (licet magnum negotium vel consilium a Ludovico vocari suevisset) effectu destitutum, quod va-

riis

riis conditionibus idem circumscribere vellet, ipsemet scilicet jam tum possessioni earum regionum inhians. Scientiarum & artium tutelam fundata Academia Scientiarum & Pictorum in se suscepisse, navigationis in exteras regiones & rei maritimæ in universum curam gessisse, & piratas Africanos diversis temporibus repressisse Ludovicum, memoratur. Versaliarum etiam magnificum opus anno 1664 inchoatum, eodemque anno & aquæductum duo maria conjungentem cœptum, notatur; huncque a Riqueto Biterrensi, auspiciis regiis opus aggresso, anno 1680 esse perfectum, anno 1681 experimentum ejus primo factum. Quæta scilicet omnia in regno erant, vacabatque Regi his curis incumbere, & auxilia Imperatori contra Turcas submittere, quorum virtutem in prælio ad Gothardum Autor deprædicat.

Paulatim deinde bellorum continua series propullulavit, decedente Philippo Hispaniarum Rege, quem secuta est mox mater Regis Anna Austriaca. Præcessit tamen bellum inter Anglos & Batavos, quod Ludovicum legatione in Angliam missa prohibere voluisse, cumque id non posset, ipsum Anglis bellum indixisse, perhibetur. Ceterum auxilia ejus contra Monasteriensem Episcopum missa Batavis ex hac parte securitati præstiterunt, sed naves Batavis ex fœdere submittendæ cum classe eorum nunquam conjunctæ. Bona fide hac in re, non tergiversationibus, usos Gallos judicat Autor, & saltem fato cuidam tribuendam rem eam esse. Cum vero jam tum vulgus Batavorum amoris in Arausionensem Principem, etsi juvenem admodum, signa ederet non levia, Ludovicum veritum, ne si ipsi a populo aliquando suprema potestas tradita esset, Anglorum magis quam suas partes sequeretur, omnibus artibus animum, ut eum ab omni spe lautiori remotum teneret. Interim finem harum turbarum pax Bredæ inita fecit, quam excepit majus bellum ab ipso Ludovico excitatum in Belgio, instinctu, ut retur Autor, Louvoisii. Ejus prætextum fuisse jus devolutionis, quo Brabantæ Ducatus cum totius fere Belgii provinciis usus sit, vi cujus liberi ex primis nuptiis orti liberis secundarum nuptiarum in successione terrarum anteferantur.

Nec

Nec tamen ut in ovile lupum, sic Ludovicum in has provincias irruisse Autor contendit, tum controversiam illam scriptis statim post mortem Philippi agitatam, imo matrem etiam Ludovici morti proximam, accito legato Hispanico, hortatam esse Hispanos, ut filii sui desideriis ex æquitate satisfacerent. Primo impetu Ludovicus magnam copiam urbium Belgicarum in suam potestatem redigit; moxque velut contentus esset præda parta, pacis condiciones offert; quæ cum Hispanis non essent ad palatum, ut eos vi ad illas accipiendas compelleret, Burgundia etiam Comitatum ipsis eripit, & quamvis hi successus fidem non facerent eum promissis staturum, Batavique jam milites colligerent, de securitate sua timentes, tamen iisdem fere conditionibus, quas primo proposuerat, pacem Aquisgrani facit, restituto Hispanis Burgundia Comitatu. Circa quod tempus etiam pax inter Lusitanos & Hispanos coaluit.

Ceterum quo Aquisgranensis pax esset durabilior, vel potius quo contra potentiam Gallicam indies crescentem Belgium Hispanicum defenderetur, faciliusque a finibus Fœderati Belgii Galli arcerentur, triplex fœdus inter Batavos, Suecos & Anglos percussum; quam diffidentiam Batavorum Regi admodum displicuisse, sed tum dissimulatum odium fuisse Autor ait, brevique post majori bello penam de his sumtam.

Interea Venetis ultimo auxilia (nam & antea suppeditata attingere non licuit) in Candiam submissa, quæ cum infelici eventu ob temeritatem ducum contra Turcas pugnasent, secuta est deditio totius Insulæ & urbis Turcis facta. Jo. Casimirus Poloniae Rex abdicato imperio in Galliam se confert.

Ceterum non solum alienatorum a se Batavorum signa, sed & satyricos eorundem libellos & monetas permovisse Ludovicum refertur, ut castigare eosdem constituerit. Primo itaque, ut consilia eorum irrita redderet, triplex illud fœdus dissociasse, in partes suas pertracto Angliæ Rege per sororem ejus Ducem Aurelianensem, & Episcopos Monasteriensem & Coloniensem contra eosdem concitasse & conduxisse. Batavos ingruentem tempestatem prævidentes, cum legatione missa flectere Ludovicum non possent, Arausionensem Principem ad Angliæ Regem

gem bellum deprecatum misisse, sed frustra. Auxiliis itaq; undiq; accitis, & factione Principis Arausionensis jam prævalente, quæ favore plebis fulta ortum & foundationem Reipublicæ hujus familiæ auspiciis deberi contendebat, ipse, quamvis vix 22 annos natus, bello terrestri præficitur, invitis quidem Wittis. Primi Angli nondum indicto bello classem Batavicam Smirna redeuntem invadunt: Ludovicus post bellum promulgatum, cujus causam solam ingratitude prætexebat, rapidissima felicitate ingentem numerum urbium Batavarum expugnat, ad Ultrajectum usque accedens. Rhenum in hac expeditione transmissum nullo ponte facto, inter memorabiles & mirandas actiones Regis referri solitum, etiam Autor prædicat. Nardenum jam tenentibus Gallis, jam in eo res erat, ut iidem Muda occupata cataractas, quibus Amstelodamensis urbs æmunitur, in potestatem redigerent. At fortuitus hunc successum casus inhibuit. Nam turmæ equitum Gallorum nullo certo consilio Mudæ appropinquanti magistratus urbis obviam processerat claves traditurus; mox vero errore cognito claves ex eorum manibus repetierat, urbemque, accedentibus mox auxiliis, quibus hostiles insultus arceri poterant, tutam clauserat. Rebus adeo desperatis populus nullam aliam salutis rationem credens Arausionensi Principi imperium universum vel vicariatum desert, secutaque est statim cædes Wittiorum fratrum, plebe furibunda omnem malorum causam ipsis imputante. Prælio navali gravissimo inter Anglos, quibus & Galli accesserant, & Batavos commisso utraq; pars æquo Marte pugnavit, utraq; saltem triumphum cecinit. Elector Brandenburgicus ad opem Batavis ferendam primus accurrerat, sed Imperatoris copiis, quæ subsidio venire debuerant, tardius adventantibus, ad pacis condiciones descendere cogitur, neutrarum partium se toto bello futurum promittens. Media hyeme Luxemburgius dux tentata in interiora Hollandiæ irruptione, cum tempestate prohiberetur, in loca quæ tenuerat omnis generis crudelitatem militibus indulget, quam injuriam, ut dignum; atro culculo Autor notat.

Insecuta æstate cum jam exercitus Imperatoris, indicto Gallis scilicet & ab Imperatore & Hispanis bello; Bonnam cepisset,

cepisset, jamq; viderentur Galli, qui in ulterioribus Bataviz erant, reditu excludendi, Ludovicus præsidia sua e captis urbibus deducit; qua in re moderationem Regis paucis heroibus familiarem admiratur Autor. Iisdemque temporibus classes iterum tribus continuis præliis certant, victoria in neutram partem inclinante. Sequenti vero anno Angliz Rex pacem facere a Parlamento suo cogitur, & Monasteriensis ac Colonienfis præfules ad pacem cum Batavis & Imperio colendam adacti. Galli igitur desituti Comitatum quidem Burgundiz, ad temeritatem, ut Noster ait, Hispanorum pacem Aquensem violentium puniendam, ductu Regis in potestatem suam redigunt. In Germaniam vero mox maxima vis belli translata. In prælio ad Sinzhgimium Gallici peditatus virtute equitatus servatus, Germanici equitatus fortitudo peditatui salutem attulit. Turennius aucto exercitu Palatinatum Rhenensem misere depopulabatur. Nec minus acriter in Flandria certatum. Galli inferiores numero vallis se tenent, duce Condæo, Fœderati oppugnationem eorum e re sua non censentes, exercitum in alia abducunt, postremum agmen aggreditur Condæus, unde atrox pugna vel potius trina prælia eadem die exorta, ad auxilium suorum toto Fœderatorum exercitu converso. Nox pugnam diremit, ambo exercitus locum in quo pugnaverant tenuerunt, sequenti vero die Fœderati alium commodiorem locum occuparunt. In Catalaunia Galli prælio victi, & Grava ab Arausiaco sub finem ætatis iis erepta, concedente hoc Ludovico precibus Angliz Regis, ut ait Autor, quo Principis hujus gestus decus aliquod accederet.

Sequenti anno Turennius, qui circa prioris anni finem Germanos binis vicibus Rhenum transgressos ultra illum fluvium rejecerat, eorum exercitum in angustum adeo locum sibi conjecisse videbatur, ut sine magna clade effugere non posse videretur, eoque de victoria adeo persuasus erat, ut præter solitum confidentius ad Regem scriberet; mox vero globo tormentario ictus perit: unde exercitus ejus in maximum terrorem conjectus eis Rhenum se recipit. Mortuum & Rex & exercitus acerbo luctu profecutus est, ille autem regiz familiz tumulis eundem

inferri iussit. Crequius, qui ad Trevirim obsidione liberandam accesserat, iusto praelio victus; & jam Sueci Gallorum socii, qui Electoris Brandeburgici, novo foedere Caesareis juncti, terras intraverant, in Pomeraniam reiecti. Tandem belli majorum cum omnes tæderet, de pace agi iterum coeptum, postquam negotiationes, ante biennium Coloniz institutz, ob abductum Imperatoris iussu Furstenbergium, Gallis contra patriam operam navantem, irritæ fuissent. Rex Angliz mediatoris munus in se suscipit. Neomagum locus conventui opportunus habitus: nec tamen interea ab armis cessatum. In mari quod Siciliam affluit, in qua insula bellum ob Messanensium seditionem ortum, tribus præliis acerrime certatum, e primo æquo fere Marte discessum, in secundo egregium Batavorum navarchum Ruyterum cecidisse dubia etiamnum victoria, in tertio sine dubio superiores fuisse Gallos, Autor refert, eorumque virtutem deprædicat. Sequenti etiam anno bellum continuatum, tergiversationes in pacis negotio inachinantibus Gallis varias; morz tamen ejus causam in Imperatorem & Hispanos conjicit Autor. Valentianam in Belgio initio armaz ejus expeditionis primo impetu, nitro ausu militum suorum, Rex ipse capit; Cameracum expugnat, Fanum Audomari Aurelianensis virtute recipit, Arausiaco Principe liberationem obsessæ urbis frustra tentante. Germanicus exercitus, ad Campaniz fines accedens, a Crequio ulterius progredi prohibetur, quin eum se recipientem Crequius secutus ultra Rhentum, Friburgum expugnat. Postremo belli anno stratagemate Rex usus Metim progreditur, tanquam in Germaniam impetum facturus, mox in Belgium conversus Gandavum & Ypras capit nullo negotio. Domum reversus pacis condiciones offert, non quidem Fœderatis gratas, interim tamen de armistitio conventum: Ludovicus copias ex Sicilia deducit. Cum tandem Fœderatis res suas separatiim curantibus de plerisq; & cum plerisq; transactum esset, dubium ortum, quod Ludovicus sex loca, quæ se redditorum stipulatus erat, retinere veller, donec socio suo Sueciz Regi sua essent reddita. Angliz ergo Rex cum Batavis fœdus inît, ut eum compellat, quo ab hac sententia discedat. Vecum ut hæc difficultas
 sine

sine jactura existimationis Gallicæ solvi posset, Legatum Suecicæ vinculo promissi Ludovicum publice solvere placuit. Quo facto primum Batavi peculiarem pacem ineunt: quamvis, Gallis interea Montes Harmoniz clausos tenentibus, eadem die, qua nuncius pacis expectabatur, Arausiorum eorum castra graviter oppugnaret, prælio non nisi nocte diremito. Destitutus ergo a Sociis Elector Brandenburgicus, a Gallis facile ad accipiendas condiciones, & restituenda Suecis omnia, quæ iis antea ademerat, adigebatur. Hæc de primariis in hoc libro expositis eventibus dicenda nobis videbantur. Ceterum Autor alia etiam non parum curiosa suis locis & temporibus convenientia insperfit, veluti relationem de ortu controversiarum Jansenistarum, variisque in hac causa publicatis regiis edictis, aliisque ad compescendum furorem duellorum, a Regina matre propositis; de codice item Ludoviciano non parva auctoritatem cum Justiniano consecuto, ob eam rationem, ut credit Autor, quod non Tribonianus aliquis ad eum componendum adhibitus fuisset; quæ tamen omnia brevitatis studio a nobis sunt prætermittenda.

DELLA POESIA DE SANTI PADRI GRECI E

Latini,

h. e.

DISSERTATIO DE POESI SS. PATRUM Græcorum & Latinorum, Autore SEBASTIANO PAVLI, Clerico Regulari Matris Dei.

Neapoli, ex officina Bern. Michael. Raillard, 1714, 8.

Plag. 18.

Cum abusus Poëticæ hodie maximus sit, præcipue in iis, qui gentillum Numina versibus nascunt, & ad amores suos exprimendos eadem utantur, Autor usum ab abusu distincturus, ne in ipsam Poësin culpa transmittatur, hanc sibi de Poësi primorum Patrum materiam tractandam sumpsit. Ostendit autem primo quidem exemplis multorum Patrum, culturam literarum humaniorum cum religione Christiana minime pug-
gnare.

p. 2.

4.

6.

1. 3.

- P. 18. gnare. Inter alia D. Pauli quoque mentionem facit, locumque Roman. XII, 2, *Qui resistit potestati Dei, ordinationi divina resistit*; ex Callimacho defumtum esse dicit, quod quidem e nemine virorum doctorum hactenus observatum esse meminimus.
21. Fines autem Poeseos Patrum binos constituit, alterum, quod eandem excoluerint ad gloriam nominis divini, quam rem, licet per se pateat, multis tamen exemplis Noster adstruit: alterum, ut historiam sacram, moresque homine Christiano dignos eleganti dictionis genere exponerent. Neque tamen prorsus excludit delectationem, quum sacra quoque coloribus suis depicta cum voluptate legantur.
28. His absolutis ad inventionem & elocutionem Poetarum Christianorum considerandam se accingit. Prioris, quæ in fictione poetica consistit, genera tria facit, quorum primum est, quando res prorsus novæ finguntur, quod tamen a Poësi Christianorum Patrum prorsus alienum putat Autor. Observat enim plurimos a commemorandis gentilium numinibus prorsus abstinuisse, ex quo etiam fonte Carmen *de Phoenice* Lactantio abjudicat, quod nomina deastrorum in eodem nimis frequentia legantur. Fuere tamen, quod non disfitetur, quidam, qui ea in carminibus suis commemorarunt.
- 67, 8. Alterum fictionis poeticæ genus est, quando historię, quæ ceteroquin vera est, circumstantiæ quædam adtexuntur, ad conciliandam carmini elegantiam. In quo quidem genere perpauci reprehendendi sunt, in quibus Cl. Marius Victor, qui *Genesis* suam ejusmodi ineptarum additionum fugo deformavit potius, quam egornavit.
80. Sequitur tertium fictionis genus, quando illam sententiæ cuidam vel philosophicæ vel Theologicæ superstruunt, ita tamen ut deinde ex ipso Poetæ cerebro quædam addantur. Hoc verò Poetas Christianos dedecere probat, his rationibus adductus, 1 quod Philosophos, qui tum temporis majorem & pejorem Paganismi partem constituebant, imitari viderentur; 2 quod Philosophi, ut ait Tertullianus, essent hæreticorum Patriarchæ: adeoque verendum erat, ne per usum Philosophiæ nova vocabula & dogmata in orbem Christianum introducerentur; 3 quod Christiani verbo Dei potius, quam aliorum traditis fidem habere debeant. To-

tam hanc rem duobus exemplis, Juvenci, qui *barathrum* more Platoniorum pro inferno posuit, & Paullini Nolani, qui *via lactea* in carminibus suis mentionem facit, prolixè confirmat. Alios deinde profert, qui singulares in quibusdam rebus opiniones assumerunt, sed inde non sequi putat, eos extrasse. Sic Prudentius credit, ea nocte, qua Christus surrexit, quotannis dolores damnatorum aliqua ex parte leniri. &c.

Tandem Autor objectionem illam sibi proponit, quod si omne illud fictionum genus a Poesi sacra abesse debeat, non esse Poesin, quippe quæ non versetur in describenda veritate, sed potius in eadem variis coloribus depingenda & expolienda. Hic prolixus est Autor in stabiliendis Poeseos sacræ, & Hebræicæ cum primis laudibus, quippe quæ etiam pulchritudinem suam habeat. Distinguit enim inter *verum in abstracto & in concreto*; sive ut appellat Muratorius, *universale*, quod est in potentia, & *particulare*, quod re ipsa fit. Hic ergo negari non potest, Poetas sacros aliquando talibus uti pigmentis, quæ nec fiunt, nec facta sunt, fieri tamen poterant, nec Deo vel naturæ sunt impossibilia. Adeoque, ut Noster exemplis comprobatur, sunt etiam Veneres Poetæ Christianis, qui fictiones hujusmodi satis feliciter adhibuerunt, sine tamen alteratione veritatis. His exemplis vero reliqua pars totius operis clauditur. In sunt huic libro digressiones quædam, & aliquanto longiores, e. c. de origine Poeseos, quam Autor hanc esse statuit, quod anima nostra gestit laudare Deum, p. 21: porro p. 47 s. prolixè deducit, Poesin mediam esse Historiam inter & Rhetoricam, item filiam Philosophiæ moralis; & alia hujuscemodi, quæ prætermittimus.

JOSEPHI PASINI, SAC. THEOL. DOCT.
*Colleg. & in Seminario Patavino Linguarum Orientalium
 Professoris, Dissertatio Polemica de Præcipuis SS.
 Bibliorum Linguis & Versionibus.*

Patavii, typis Seminarii, 1716, 8.

Plag. 12.

Origi-

O Riginem linguæ a Deo esse petendam statuit Autor, cum Adamus ipse Dei in horto ambulantis vocem intellexerit, de natura vero constet, quod, licet rationem homini largiatur, sermonem eidem non præbeat, exemplo Plammatici Regis Ægyptiorum id probante, qui infantes, quos ab omni societate remotos in sylvis enutriti iussit, invenit mutos. Neque tamen negat, aliquam linguam ab hominibus excogitari posse, cum ope rationis ex varia vocum modulatione, diverso motu literas distinguere, dictiones longo usu & imitatione componere quis queat. Eodem modo juxta Autorem nostrum *confusio linguarum* Deum habet autorem, ex qua postea ceteræ linguæ propullularunt. De quarum linguarum literis & characteribus singuli dispersi cogitare cœperunt, Noacho, penes quem lingua fuit prima & veri Dei religio, characteribus linguæ primæ Samaritanicis scilicet ab Adamo usque aut Setho inventis; remanentibus. Lingua Ebræa nominatur ab *transitu Abrahæ*, ejusque literæ tales olim fuisse videntur Autori nostro, quales nunc a Samaritanis adhibentur, qui cum nulla puncta huc usque agnoscant, illorum quoque opinionem minus probabilem ipsi reddunt, qui vel consonis coarva, vel a Mose, aut Esra aut viris Synagogæ Magnæ adjecta ea statuant. Transit itaque ad Masorethas, circa annum 600 post Nat. Christi vocalium accentuumque notas hodiernas excogitantes, sacroque textui apponentes, ut constans ubique locorum Scripturæ esset lectio, frænumque audacibus hominibus injiceretur. Ad quod addere potuisset ingentem ruditatem & ignorantiam literarum sacrarum, quæ ex defectu scholarum, populo in exilio ab uno in alterum locum migrante, vitæque sustentandæ alimenta petente, oriebatur, quæ sine ullo dubio haud parum contulit ad Masoretharum propositum maturandum. Probat autem suam sententiam ex Christianorum Judæorumque silentio, cum Hieronymus ipse nullam vocalium puncturumve mentionem faciat, & Talmudistæ de germana vocum lectione sæpius disputent. Neque tamen existimandum esse ait, Masorethas pro lubitu sacram orationem punctis apicibusque distinxisse, sed ita tradidisse, uti a majoribus ad ipsos pervenit,

qua

quapropter ab eorum distinctione temere haud esse recedendum concludit. Libros Tobiz, Judith, Esther, Baruch, Sap. Ecclesiastici, & Machabzorum, ab Ecclesia Judaica in cano- nem esse receptos, negat Noster. Progreditur ad **מורה נבוכים** *correctionem scribarum* existimatque, eam vel ad Efram ex variis codicum lectionibus eam seligentem, vel ad Rabbino- rusa figmentum cum Bellarmino & Sixto Senensi esse referen- dam. Videtur autem ista originem suam nacta post tempore Hillelis ultimi, cujus codex pro autographo est habitus, ita ut illa, quæ in ceteris codicibus emendanda reperirentur, ex illo fue- rint correctæ atque servato textu ex timidiusculâ prudentia margini adscripta. Post pergit ad *Masoram, Keri Chetib, Tal- mud & Cabbalam*, enarratisque partibus operis Talmudici, acer- bum sese præbet ejusdem censorem, appellando *sacrilegum, blasphemum ac diabolicum* libellum, eo quod multa in Deum, Christum & B. Virginem blasphemia contineat, quod mirum, cum constet, ex plerisque editionibus illa verba, quæ in Chri- stum & B. Virginem sunt invectiva, esse ejecta, cetera autem quam plurimum conferre ad S. Scripturæ sensum clariorem eruendum, ceremonias in templo usitatas cognoscendas, jura Ebrzorum perpendenda, ita ut sua debeatur ipsi laus, sua reve- rentia. Quod ad fabulas attinet, quisque qui Judzorum arca- na delibavit, fatebitur, eas non semper tales esse, quales habeantur, sed sæpius fani aliquid sobriique sub iis delitescere, cum Judæi pro more orientalium variis sub allegoriis, similitudini- bus, parabolis theses suas proponere sint sœti, quæ lectori pri- mo momento fabulas ineptiasve redolent. Idem in Cabbala universa *Theologia & Philosophia* systemate contingit. Dein, versionibus Græcis enarratis versiones tangit Latinas, quarum celeberrima ipsi videtur Vulgata, Hieronymum habens autorem, quæ multos atque magnos in initio nacta adversarios, fidelitate autem ejus cognita ab Ecclesia fuit recepta, & tandem a Conc. Trid. Sess. 4 Can. 2 approbata & pro-authentica declarata, non, inquit Autor, ut fontibus Græcis & Ebraicis sit præferenda sed aliis Lat. versionibus, relictis exemplaribus in eodem authentica statu, quo prius fruebantur: dein asserit Noster, autoritatem a

Concilio Verſioni Vulgatæ tributam non eſſe *indefinite* accipiendam, ſed *definite*, ſc. eam nihil habere fidei bonisque moribus repugnantem & in genere verſionis optimam eſſe, atque adeo nullum in ea reperiri ne ſcribarum quidem errorem, minime aſſeruiſſe Eccleſiam, nec eorum induſtriam cohibuiſſe, qui linguarum periti & in ſacris literis mediocriter verſati aliqua melius verti potuiſſe docent, aut certe commodiores ex primitivis textibus ſenſus erui, quam vulgari editione haberi poſſunt. Idem jam notarunt Rich. Simon in Hiſt. Crit. V. T. *Walenburgii*, & ex Proteſtantibus S. Venerabilis Abbas *Fabricius* in Amœnitatibus Theologicis p. 378 & in Conſid. Controv. p. 150. Hodiernum Pentateuchum Samaritanum non eſſe alium a Pentateucho Moſis, ſtatuit Noſter, quo uſi ſunt olim Samaritani, in multis tamen mendosum & maculatum partim ex Samaritanorum malicia, partim ex ſcribarum incuria. Denique agit de verſionibus Chaldaicis, Syriacis, Arabicis, Perſicis, & Æthiopicis, recenſetque libros codicis Ebræi juxta ordinem Judæorum dividendum Codicem in *תורה*, *נביאים* & *כתובים* *Legem, Prophetas & Hagiographa*. Addit quoque libros, qui Deutero-Canonici Romano-Catholicis audiunt, cum Eccleſia olim de autoritate eorundem dubia fuerit, dein vero lectionem eorundem Catechumenis, poſt reliquis fidelibus permiferit, non ad dogmatum confirmationem, ſed ad ſolam populi instructionem, ac tandem inter Canonicas & divinas Scripturas retulerit. Sunt vero illi liber *Sapientia, Eccleſiaſticus*, primus & ſecundus *Macchabæorum* (tertius enim & quartus habentur pro apocryphis) *Baruchi, Tobia & Judith*. Similiter recenſet libros N. T. exiſtimans, Evangelium Lucæ ex Apoſtoli Pauli concionibus fuiſſe collectum, quam ſententiam olim tuitus eſt Irenæus apud Eufebium in hiſt. l. 5 c. 8: Epistolam Pauli ad Ebræos Ebraico idiomate eſſe conſcriptam, Græca autem verſione donatam vel a Luca, vel a Clemente, Eufebio l. 3 c. 38 idem docente. Ultimo inquirat Autor, num autographum Græcum integrum extet incorruptumque, ut juſta poſſit eſſe & recta vera lectionis regula, quæ controverſia agitata prolixè in edit. Gallicana N. T. Theolog. Portus Regii: concludit vero Auſtor, Græcos hodie-

hodiernos Codices N. T. optimos esse, ad quos corrigi & emendari possint omnes versiones, non ita tamen puros esse, ut iis foliis semper acquiescendum sit, sicuti nec veteres interpretes ob solam antiquitatem semper præferendi. Sub finem libri illustravit Autor loca quædam S. Scripturæ ex Ebraico idiomate Rabbînorumque commentariis, iisdemque demonstravit commodum, quod ex solida cognitione linguæ Ebraicæ percipi queat.

DELLA LAGUNA DI VENEZIA TRATTATO

i. e.

TRACTATUS DE LACU VENETO, AUCTORE BERNARDO TREVISANO, P. V.

Venetis, apud Dominicum Lovisa, 1715, 4.

Plag. 18 Tabb. zn. 3.

QUAMVIS illustris & doctissimus Autor opusculum hoc ideo, ut ederetur, minime conscripisset, attamen, postquam manuscriptum diu in hominum manibus fuisse & ab homine ignoto imperfecte satis editum, tandem passus est illud a se accurate revisum auctunq; publicæ denuo luci exponi, saltem ut prodromum majoris operis. Ceterum se rem utiq; gravissimam aggressum non dissimulat, quod, quemadmodum Jo. Bapt. Ignatius recte dicat, quod, *quisquis quodammodo detrimentum publicis aquis inferre ausus fuerit, is hostis patriæ dîjudicari debeat*, ita e contrario nemo majus atque illustrius amoris in patriam dare testimonium possit, quam qui modos, qui facere ad conservationem aquarum queant, diligenter investigaverit. Divisus liber est in partes quatuor. In prima docetur: Lacui Veneto nunquam vastam illam extensionem neque insolentem fuisse figuram, quam multi sibi imaginentur, perstringiturque in prîncipis Sabattinus, quo Autore palus non interrupta a Sabio ad Ligontium in longitudine porrecta fuit, in latitudine usque ad montes Patavinos excurrit, Tarvisiumque superavit, & Portum Naonis constituit, porroque tria milliaria pone Ravennam, duodeviginti ultra Patavi-

Præf.

p. 1 & 2.

4.

5.

- p. 6. um & quindecim supra Tarvisium, sinuosa divertit. Nostat Loretum, Adriam, Equilium, & Heracleam, limites constituit, quibus lacus Venetus cum ab aliis lacubus tum a terra firma olim separatus fuerit, atque id ex variis monumentis demonstrare satagit. Quod vero ad illos pertinet terminos, qui mare inter & lacunam intercesserunt, duorum testimonio autorum utitur, Livii & Cassiodori, ostendens, nullam in aestuariis illis ab antiquissimis temporibus ad Cassiodori ævum, hoc est, ad ipsam civitatis Venetæ originem, factam mutationem, sique similem etiam in illam paludis partem esse hominumque operibus adhuc minime alteratam. Quod ut eo luculentius ante oculos ponat, Tabulam addit Geographicam, qua lacus Venetus, qualis usque ad finem septimi sæculi fuerit, describitur atque explicatur.
14. In altera vero libri sui parte Ill. Trevisanus contendit, si lacus Venetus ad minorem redactus sit extensionem aut ad aliam figuram, id non alii rei quam variis hominum operis adscribendum esse: quod quidem confirmat, dum diligenter disquirat, quo ordine & quo tempore quæque illarum operarum facta sit. Antea vero duos alios easque vicinos lacus in exemplum producit, Comaclensem & Patavinum: quorum in illo vel nullam vel admodum exiguam figuræ ac dispositionis mutationem factam esse docet, quippe operationibus hominum parum inquietato: hunc contra, propter causas contrarias, magnis oppido mutationibus subiectum fuisse demonstrat. Quibus expositis ad ipsum lacum Venetum progreditur, quem ob easdem rationes in aliis partibus alteratum, in aliis destructum, in aliis denique omnino conservatum perhibet.
16. Ostendit, quomodo primi nascentis Reip. cives id maxime allaborarint, ut civitatem a fluctibus maris securam præstarent, ac terras illas magis magisque extenderent, quæ habitationibus ipsorum atque usibus inservire posse viderentur. Mentionem hic facit de aggeribus, de fossis & canalibus, de Brentæ fluminis aliorumque ductibus, deque aliis operibus, privata pleurumque commoda magis quam publicum emolumentum promoventibus. Docet, quomodo Senatus Venetus, incommoda hæc hactenus nata respiciens, Anno 1611 d. 10 Martii decreverit,
17. ut la-
- 18.
- 20.
- 24.
- 28.
- 43.

ut lacus in pristinam suam formam penitus restitueretur, destructis aggeribus, eradicatis arboribus, cunctisque dirutis ædificiis atque operibus, quæ essent in continenti recens excitata. Meminit etiam alterius Senatus Consulti, quo d. 19 Febr. 1644 constitutum fuit, ut, Collegio aquarum adscripti, quoties deliberatio instituat, novo juramento adstringantur, quod proprium in ea re commodum haudquaquam versetur. Quæ dum differit, de iis quoque mentionem facit, quæ ipsa natura lacui accidant, mutationemque aliquam afferre ei potuisse videantur, quæ tamen sola ad illam haud sufficere existimat. Sequitur tertia libri pars, ubi ostenditur, ea quæ operati sunt homines in lacu Veneto, tum demum admittenda fuisse, cum aut non impediverint aquarum cursum, aut eundem etiam promoverint. Quo loco totius Lacus topographia annectitur, declaraturque, in quibus partibus, propter quæ opera, aut exoptati aut sinistra nati effectus sint. Tandemque parte quarta concluditur, id unum maxime semper observandum esse, ut nullo modo cohibeatur, sed promoveatur potius atque augeatur aquarum fluxus, ita ut aquæ superiores continuas impressiones in inferiores faciant, neque his unquam aut fundus aut partes laterales impedimento atque obstaculo sint : qua ratione fieri necessum sit, ut labores & sumtus minuantur, ipseque lacus perpetim conservetur. Dissertit hac occasione Autor de excavationibus ad propositum finem accommodatis, itemque de instrumentis necessariis, rejectisque iis, quæ adhuc in primis usitata fuerunt, illud collaudare videtur, cujus exemplum e Dania allatum meminit : sed neque hoc ipsum ut plane perfectum proponere audeat, aliisque hanc disquisitionem relinquens, sese eum esse negat, qui *instrumenta* mechanica invenire, nedum construere aut possit aut velit : id unum sibi propositum fuisse, ut casus illos publice exponeret, quibus demonstraretur, magnos labores, magnasque istas expensas, quæ factæ propter lacum essent, aut parum proficuas aut etiam damnosas fuisse, quoties cursus aquarum non redditus expeditior fuerit : de cetero, utrum homines consilium a se propositum hoc an alio instrumento exequantur, id se non magnopere curare : audent tamen dicere, leves ope-

p. 44.

18.

49.

102.

117.

120.

121.

123.

p. 124 seq. rationes, atque adeo etiam leves impensas semper sufficientes fore, ad lacunam non modo conservandam sed & commodiorem reddendam. Extremum illud est, ut cum iis qui forte placitis ipsius atque demonstrationibus non acquiescent, magnopere expostulet, zelumque suum & sinceritatem ab adversariis strenue defendat. Ceterum passim opus illustratur inscriptionibus aliisque veterum monumentis, quibus recensendis hoc loco superfedemus.

Historie zweyer Befehdungen.

h. c.

HISTORIA DUARUM DIFFIDATIONUM,
quæ Episcopatus Misnensî contigerunt, Autore M. CA-
ROLO SAM. SENFFIO, Archidiacono
Stolpensî.

Pirnæ, apud Georg. Balth. Ludewig, 1717, 8.
 Plag. 10.

PRior illa diffidatio anno 1504 accidit, quum Georgius Guttenstein & Eberhardus Brandstein, prior nobilis Bohemus, alter Misnicus, urbem Bischoffswerdam hostiliter aggressi diriperunt, eamque Georgio Saxoniz Duci ob superioritatem territorialem intervenienti tradiderunt. Hic vero eam odio in Episcopum Misnensem Joh. de Salhausen usque ad annum 1507 tenuit, ita ut intera temporis nulli ad Episcopum reditus pervenirent. Cl. Autor rem totam secundum omnes circumstantias accurate persequitur, & errores quosdam Fabricii, Dresseri, & Peccensteinii annotat. Altera diffidatio facta est anno 1555 tempore Joh. Haugwitii, ultimi Episcopi. Autor illius erat Joh. Carlowitius, qui se ab Episcopo, cum hereditatem Nicolai Carlowitii, Episcopi, adiret, læsum putabat, hinc totam Episcopi regionem, & in hac Stolpenam, Wurcenam, Mügellam, Bischoffswerdam, multasq; villas atque sylvas hostiliter infestans. Quæ omnia multis documentis ad historiam Episcopatus Misnensis spectantibus illustrantur.

Supereft

Supereſt ut lectorem moneamus, poſterioris diſſidationis Acta pleraque in Cl. Schœttgenii hiſtoria Wurcenſi (nam uterque liber eodem tempore prelum exercuit) legi poſſe.

NOUVELLE BIBLIOTHEQUE &c.

i. e.

NOVÆ BIBLIOTHECÆ SCRIPTORUM
*Eccleſiaſticorum Tomus XVII; Autore LUDOV. EL-
 LIES DUPIN, Doctore Theol. Par. &
 Prof. Reg.*

Amſtel. apud Petrum Humbertum, 1711, 4.

Alph. I & plag. 15.

Maxima laude dignus eſt *Dupinius*, Vir Clar. qui ſuſceptum de ſcriptoribus Eccleſiaſticis opus omni ratione perfe-
 re ſtudet, & cum alii, quibus idem inſtitutum placuit, in ſeculo
 decimo quinto ſubſiſtant, is non tantum ſeculi decimi ſexti ſcri-
 ptores jam dedit, ſed etiam ad *decimi ſeptimi* exhibendos eadem
 opera ſe accingit. Cumque neſcio quo fato Tomi operis non-
 nulli, etſi jam pridem editi, nondum in Actis hiſ recensiti fuerint,
 operæ pretium facturos nos utique arbitramur, ſi illos ſubinde
 quaſi poſſimino ad Supplementa hæc referamus. In eo,
 quem in manibus habemus, Tomo XVII labor Autoris in illis
 recensendis verſatur, qui prioribus quinquaginta ſeculi XVII an-
 nis inter Romano-Catholicos celebres fuerunt, ac uti eorum vitas
 paucis percurrit, ita eorum literarum monumenta perſequitur
 pluribus, & quæ contineant, quave occasione edita ſint, enar-
 rat. Agmen ducit *Cæſar Baronius*, qui etſi in duodecim An-
 nal. Eccleſ. Tomis plures & hiſtoricos & chronologicos errores
 admiferit, & Græcas literas leviter attigerit, opus tamen ma-
 ximopere utile ſummo cum ſtudio condiderit, habueritque &
 adverſarios, Iſaacum Caſaubonum, Julium Cæſarem Bulenge-
 rum, Henricum Ottium, Magendum, ac Pagium, ab aliis tamen
 reſutatos, & continuatores ſui operis, Spondanum, Biſciolam,
 Bzovium, Raynaldumque, & interpretes, qui id in Italicam, Gal-
 licam, Germanicam, Polonicamque linguam transferrent. Ipsi
 jungi-

jungitur *Antonius Gallonius*, ex libro de cruciatibus martyrum pri-
 mum Italice post Latine edito notus, & cum una cum illo typis
 impressus sit Hieronymi Magii (Maggi) liber de equuleo, obser-
 vatur, eum oriundum esse non ex Infubris sed Hetruscis, ejus-
 que librum prorsus esse imperfectum; Gallonium vero etiam
 historias virginum, vitas nonnullorum Sanctorum, inprimis
 Philippi Neri, vitamque monasticam S. Gregorii descripsisse.
 Excipiunt postea se invicem *Hieronymus Vecchiatus* & *Marcus*
Antonius Capella, quorum ille in libro chronologico, Christum
 eodem die & Pascha celebrasse & S. Cœnam instituisse, paneque
 azymo usum esse negavit, ob quam causam liber ipsius, Augu-
 stus Vindellicorum excusus, ad ignem, ipse vero ad carcerem da-
 mnatus sit; hic vero libris de primatu Papæ & Episcopi R. cele-
 bris, sententiam illius una cum ea quam de mense & die nativita-
 tis Christi fovit, refutavit. Ab his transit Cl. Autor ad *Lucam Ca-*
stellini, a quo nonnulla de electione & confirmatione sacrorum
 Antiquitatum & canonizatione Sanctorum edita sunt, & ad *Petrum*
Morinum Parisiensem, virum Latine, Græcè Hebraiceque doctis-
 simum, qui in libris de recto scientiarum usu, inprimisque
 tertio methodum studii Theologici præscripserit, Græcis in
 exhortatione ad eos facta, ut se Episcopo R. subicerent, persua-
 dere conatus sit, in edenda Græca Bibliorum versione jussu Sixti
 V multum operæ navaverit, eamque septuaginta viris divini-
 tus dictatam esse contenderit. Tum ea assert, quæ de duo-
 bus Rom. Eccl. Cardinalibus *Bellarmino* ac *Baronio* dicenda ha-
 bet, ac uti illius controversiarum operis, quatuor tomos com-
 plectentis, cujus optimæ editiones ex sint, quæ Venetam anni
 MDXCVI sequantur, summam recenset, ita notat, hunc virum
 præclare doctum ac Reformatis parentibus natum ad Romæ
 Catholicos transisse, ubi errores quam plurimos in Mornæi
 libro de Ecclesia commissos observasset. Longus hic est Autor
 in enarrandis ejus scriptis, tribus tomis comprehensis, in quo-
 rum primo liber de Eucharistia contra Mornæum, in secundo
 concertationes cum Rege Angliæ habitæ opeque Casauboni de
 nomine Catholici, quod Cardinalis Regi denegaverat, institutz,
 & in tertio scriptum de legitima vocatione, qua reformati cœ-
 tus

p. II

19.

tus ministri destituantur, acta colloquii Fontisbellaquensis inter eum & Mornzum habiti, ac dissertatio contra Danielem Tile- num de constitutionibus Apostolicis legantur. Brevitati stu- det in describendis vitis *Justi Lipsii* celeberrimi critici, qui etfi Jenæ in Saxonia (potius Thuringia) & Lugduni Batavorum publice juventutem insituerit, neutiquam tamen Romano- Catholicæ religioni nuncium miserit, quin potius eidem con- stanti ardore adhæserit, ac cum Coornhert in certamen de hæ- reticis igne ferroque extinguendis venerit; *Martini del Rio*, quem nimis credulum fuisse, libri de disquisitionibus magicis, accuratum vero sacrarum Literarum interpretem, commenta- rii in Genesin, Canticum canticorum Threnosque, & tres tomi in difficiliora Scripturæ S. loca, & acerrimum disputatorem, scripta contra Scaligerum de Dionysio Areopagita arguant; *Henrici Cuickii*, Lovaniensis Doctoris; *Nicolai Serrarii*, cujus opuscula in unum volumen, quod in tres tomos divisum est, collecta sint, in quibus præ aliis emineant Trihæresium, de quo ipsi cum Scaligero & Drusio fuerit controversia, quod ea de causa secu- tum est Minerval, & libri de litanis ac processionibus; *Benedicti Pererii*, Hispani, a quo prodierit amplissimus in Genesin, ut & in Danielem commentarius; *Francisci Feuardentii*, qui, tam- etsi in historia ecclesiastica, in interpretatione Scripturæ ac in Theologia polemica egregie versatus fuerit, tamen sibi per- suaferit, Supplementum commentariorum in Johannem, quod Jodocus Clichtoveus ex ingenio finxerit, esse Cyrilli Alexandri- ni germanum factum, ac cum ideus a Suarezio exprobratum fuerit, ita eidem successerit, ut errores ab eo in adducendis scriptoribus commissos studio collegerit, ac in publicam lucem emisserit; *Guilielmi Estii*, ob commentarios in magistrum sen- tentiarum & epistolas Pauli noti; *Arnoldi Pontaci* (de Pondac) cui acceptum referant docti commentarium in Obadiam va- tem cum interpretationibus doctorum Judaicorum, & Eusebii chronicon; *Petri Victoris Cajetani* (Cajet) qui Calvinii coetum, relicto illo, variis scriptis impugnaverit, cum Molinæo de par- tibus quibusdam doctrinæ Pontificiæ in sermone congressus sit, ac historiz scribendæ se dederit; & tandem *Antonii Possévini*,

jungitur *Antonius Gallonius*, ex libro de cruciatibus martyrum pri-
 mum Italice post Latine edito notus, & cum una cum illo typis
 impressus sit Hieronymi Magii (Maggi) liber de equuleo, obser-
 vatur, eum oriundum esse non ex Infubribus sed Hetruscis, ejus-
 que librum prorsus esse imperfectum; Gallonium vero etiam
 historias virginum, vitas nonnullorum Sanctorum, inprimis
 Philippi Nerii, vitamque monasticam S. Gregorii descripsisse.
 Excipiunt postea se invicem *Hieronymus Vecchietus* & *Marcus*
Antonius Capella, quorum ille in libro chronologico, Christum
 eodem die & Pascha celebrasse & S. Cornam instituisse, paneque
 azymo usum esse negavit, ob quam causam liber ipsius, Augu-
 stæ Vinelicorum excusus, ad ignem, ipse vero ad carcerem da-
 mnatus sit; hic vero libris de primatu Papæ & Episcopi R. cele-
 bris, sententiam illius una cum ea quam de mense & die nativita-
 tis Christi fovit, refutavit. Ab his transit Cl. Autor ad *Lucam Ca-*
stellini, a quo nonnulla de electione & confirmatione sacrorum
 Antistitum & canonizatione Sanctorum edita sint, & ad *Petrum*
Morinum Parisiensem, virum Latine, Græcæ Hebraicæque doctis-
 simum, qui in libris de recto scientiarum usu, inprimisque
 tertio methodum studii Theologici præscripsit, Græcis in
 exhortatione ad eos facta, ut se Episcopo R. subicerent, persua-
 dere conatus sit, in edenda Græca Bibliorum versione iussu Sixti
 V multum operæ navaverit, eamque septuaginta viris divini-
 tus dictatam esse contenderit. Tum ea assert, quæ de duo-
 bus Rom. Eccl. Cardinalibus *Bellarmino* ac *Baronio* dicenda ha-
 bet, ac uti illius controversiarum operis, quatuor tomos com-
 plectentis, cujus optimæ editiones ex sint, quæ Venetam anni
 MDXCVI sequantur, summam recenset, ita notat, hunc virum
 præclare doctum ac Reformatis parentibus natum ad Romæ
 Catholicos transiisse, ubi errores quam plurimos in Moræzi
 libro de Ecclesia commissos observasset. Longus hic est Autor
 in enarrandis ejus scriptis, tribus tomis comprehensis, in quo-
 rum primo liber de Eucharistia contra Moræzum, in secundo
 concertationes cum Rege Angliæ habitæ opeque Casauboni de
 nomine Catholici, quod Cardinalis Regi denegaverat, institutz,
 & in tertio scriptum de legitima vocatione, qua reformati cœ-

tus

p. II

19.

tus ministri destituantur, acta colloquii Fontisbellaquensis inter eum & Mornzum habiti, ac dissertatio contra Danielem Tile- num de constitutionibus Apostolicis legantur. Brevitati stu- det in describendis vitis *Justi Lipsii* celeberrimi critici, qui etfi Jenæ in Saxonia (potius Thuringia) & Lugduni Batavorum publice juventutem instituerit, neutiquam tamen Romano- Catholicæ religioni nuncium miserit, quin potius eidem con- stanti ardore adhæserit, ac cum Coornhert in certamen de hæ- reticis igne ferroque extinguendis venerit; *Martini del Rio*, quem nimis credulum fuisse, libri de disquisitionibus magicis, accuratum vero sacrarum Literarum interpretem, commenta- rii in Genesin, Canticum canticorum Threnosque, & tres tomi in difficiliora Scripturæ S. loca, & acerrimum disputatorem, scripta contra Scaligerum de Dionysio Areopagita arguant; *Henrici Cuickii*, Lovaniensis Doctoris; *Nicolai Serrarii*, cujus opuscula in unum volumen, quod in tres tomos divisum est, collecta sint, in quibus præ aliis emineant Trihæresium, de quo ipsi cum Scaligero & Drusio fuerit controversia, quod ea de causa secu- tum est Minerval, & libri de litanis ac processionibus; *Benedicti Pererii*, Hispani, a quo prodierit amplissimus in Genesin, ut & in Danielem commentarius; *Francisci Feuardentii*, qui, tam- etsi in historia ecclesiastica, in interpretatione Scripturæ ac in Theologia polemica egregie versatus fuerit, tamen sibi per- suaferit, Supplementum commentariorum in Johannem, quod Jodocus Clichtoveus ex ingenio finxerit, esse Cyrilli Alexandri- ni germanum fœtum, accum id ei a Suarezio exprobratum fuerit, ita eidem successerit, ut errores ab eo in adducendis scriptoribus commissos studio collegerit, ac in publicam lucem emisserit; *Guilielmi Estii*, ob commentarios in magistrum sen- tentiarum & epistolas Pauli noti; *Arnoldi Pontaci* (de Pondac) cui acceptum referant docti commentarium in Obadiam va- tem cum interpretationibus doctorum Judaicorum, & Eusebii chronicon; *Petri Victoris Cajetani* (Cajet) qui Calvinii coctum, relicto illo, variis scriptis impugnaverit, cum Molinæo de par- tibus quibusdam doctrinæ Pontificæ in sermone congressus sit, ac historiz scribendæ se dederit; & tandem *Anthonii Possivini*,

P. 37.

P. 48.

Mantuanæ, cujus Apparatus sacer & Bibliotheca selecta, quamvis stupendæ eruditionis opera, nævis tamen non careant. Paulo diutius inhæret describendo *Nicolao Fabro*, (le Fevre) cui literarum commercium fuit cum celeberrimis sua ætate viris, ac munus instituendi & Principem Condæum & Ludovicum XIII Regem Galliæ fuit demandatum, cujusque opuscula conjunctim edita sint, in quibus videre liceat dissertationes observationesque de quæstione: num malum eligendum sit minus, ut evitetur majus? de potu vini myrrhati Christo in cruce pendenti præbato, de loco Matth, XVIII, 15, & de cœlibatu sacerdotum; epistolæ ac Gallica scripta, in quibus de misericordia justitiæque Dei, de miraculis, de medicina a personis religiosis adhibenda, variisque Patrum editionibus agatur. Tum locum dat *Petro Arcudio Græco*, ut Græcæ Latinæque ecclesiæ ad concordiam reducerentur, laboranti; *Angelo Rocca*, qui nonnulla de communionem Papæ missam solenniter celebrantis, de campanis, & Bibliothecam Theologicam ac Scripturalem reliquerit; *Augustino Tomiello*; *Job. Savaroni*, qui commentario in Sidonium Apollinarem, scriptis de duellis & sanctitate, Clodovæi enituerit; *Frontoni Ducaeo* (Fronton du Duc) *Andrea Schotto*; *Nicolao Coëffeteau*, qui quatuor libros Marci Antonii de Dominis sub examen vocaverit, ac quædam contra Reformatos scripserit, & *Martino Beccano*, qui suis scriptis etiam Regibus se opposuerit & apologiam Regis Angliæ refutaverit. Ubi Cl. Autor ad alios scriptores descendit, majori studio ea, quæ in illorum scriptis habentur, enarrare aggreditur: hinc late pertractat libros *Jacobi Gretseri* de cruce, cujus appendix agat de potu duplici Christo in extremis propinato, de lotionem pedum, de peregrinationibus, de processionibus, disciplina flagellorum, festis Christianorum, de funere, & de jure prohibendi libros noxios; *Thoma Malvenda*, de Antichristo e Babylonia oriundo, Judæorum fauore ac miraculis magicis se ostentante; *Josephi Vicecomitis*, de baptismi ritibus, sacramento confirmationis & ritibus missæ, in quibus tamen nitatur scriptis suppositis particularesque ritus faciat communes; *Francisci Bernardini Ferrarii* librum de ritu sacrarum concionum, primum

.56.

63.

85.

102.

ab

ab Archiepiscopo Mediolanensi Friderico Borromeo, a quo tum temporis libellus de Episcopo concionante editus fuerit, suppressum, postea Lutetiis Paris. evulgatum, de antiquis epistolis ecclesiasticis & acclamationibus veterum; *Francisci Collii*, Mediolanensis, de animabus paganorum, in quibus late de salute gentilium disputet, eamque nonnullos consecutos esse, non impossibile censeat; *Jo. Filescii*, Doctoris Parisiensis, de autoritate sacrorum Episcoporum, de jejunio quadragesimali, de parœciis, de confessione auriculari, de idololatria magica, de sacrilegio laico & idololatria politica, ut & varios diversorum argumentorum tractatus in tres tomos collectos, e quibus unus sit de resurrectione corporum, quo statuerit ea resuscitatum iri in ea, qua fuerunt anno ætatis trigesimo tertio, statura, & *Fortunati Scacchi*, nothi, libros de oleo & unctiōne inscriptos, sacrorum Elæochrismatum myrothæcium sacroprophanum, cujus adhuc duo libri de unguenti in nuptiis ac funeribus usu nondum lucem aspexerint. Uno fascie completitur eos, qui e Societate Jesu Scripturam commentariis illustrarunt, *Riberam*, *Eman. Sa*, *Villalpandum*, *Bened. Justinianum*, *Marianam*, a quo etiam tres libri de Rege ejusque institutione editi sint, sed in Gallia suppressi, tractatusque historici & unus de spectaculis ac comœdiis, quibus minime faveat, *Lorinum*, *Tirinum*, *Cornelium a Lapide*, *Pinsdam*, *Bonfrerium*, *Menochium*, *Gurdonum* & *Joh. Philippæum*; ac pauca in medium quoque profert de *Constantino Cajetano*, Abbate Benedictino, cujus scripta ad evehendum suum ordinem tendant, ideoque eadem Gregorium M. adhæsisse, qui & Ignatium Lojoram ab eo institutum esse perhibeat. Ubi ad *Gabrielem Albaspinæum*, qui concilio Tridentino interfuit, jussu Regis Galliz negotia civilia tractavit ac Episcopatu Aurelianensi præfuit, pervenit, de ejus ingenii monumentis, observationibus ecclesiasticis, notis in concilium Eliberitanum, canones quosdam & aliquos Tertulliani libros, & libro Gallico *l' ancienne police de l' Eglise sur l' administration de l' eucharistie* multis differit, ac in iis varios veteris ecclesiæ ritus locaque & scriptorum & conciliorum illustrari indicat. Pari modo Autor se gerit in delineanda vita *Petri de*

p. 116.

134.

145.

Marca, septimo mense in lucem editi, refertque, eidem a Ludovico XIII Rege Galliz curam restituendorum cœtui Romano-Catholico bonorum, quæ sibi vindicaverant Reformati, commissam, & a Cardinale Richelio, cum se controversiarum religionis non ignarum esse scriptis demonstrasset, historiamque Benearniz vulgasset, ut quæ ad refellendum Optati Gallonii librum facerent, colligeret, ac librum de jure Sacerdotii & Imperii conscriberet, imperatum esse. Paruisse hujus jussui, ac mox sequenti anno emisisse, in lucem dissertationes de concordia sacerdotii & imperii, cujus titulo ad desiderium bibliopœ *scu de libertatibus ecclesie Gallicane* inserendum fuerit, sed excidisse iisdem gratia curiæ Romanæ, a qua non prius confirmationem Episcopatus Consuranensis impetrare potuerit, quam Barcino-ne quædam publicasset, quibus illas censuræ Pontificis R. subjiceret, ac sancte promitteret, se ea, quæ in illis *cum* offendissent, in alia editione correcturum esse: idem ei accidisse, cum petiisset confirmationem Archiepiscopatus Tolosani, eo quod Pontifici Jansenismi suspectus fuerit, qua tamen impetrata, ut bulla contra Jansenium in Gallia reciperetur, curasse. Deinde librorum de concordia sacerdotii & imperii editiones notat, ac primæ ait successisse secundam, novo quatuor librorum Tomo opera Baluzii auctam, quam exceperit alia anno 1669, & nova ac plenissima anno 1704, tandemque ea, quæ in illis octo libris habeantur, fusc enarrat. Inde ad ejus opuscula in unum volumen collecta & Par. 1680 edita progreditur, quibus de genealogia Christi, de magis, de quæstione: num Petrus & Paulus sint duo Ecclesie capita? de differentia Clericorum & Laicorum, de potestate Papæ exercendi functiones ecclesiasticas vel per se ipsum vel per alium in diocesi alterius Episcopi, & aliis argumentis agitur. Nec præterit dissertationes ejusdem posthumas per Fagetum anno 1668 Paris. editas, & cum ibidem suppressæ fuissent, in Belgio recusas, in quibus ea præcipue, quæ ad sacram eucharistiam pertinent, traduntur. Concludit vero hæc extremo ejus opere, *Marca Hispanica* inscripto, quo confiniorum regnorum Galliz & Hispaniz ac inprimis Catalauniz geographica & historica descriptio exhibetur. *Cardinalem Richelium* summum Galliz

status

status ministrum ideo inter scriptores ecclesiasticos fertur, quod
 defensionis articulorum fidei, catechismi, methodi converten-
 di eos, qui se ab Ecclesia separarunt, & perfectionis christianæ
 Auctor sit. Et licet animus non ei sit vitam *Jansenii Iprensis Epi-*
scopt de Jansenio, refert tamen, illum, cum ministri Ecclesiæ Re-
 formatæ Sylvæ Ducis, sub potestatem Ordinum fœderatorum
 Belgii redactis, sacerdotes Romano-Catholicos ad certamen
 provocassent, edidisse aleximaphacum civibus Sylvæ-Ducen-
 sibus propinatum adversus ministrorum suorum fascino, ac
 vulgatis in illud a Gisberto Voetio, reformatæ ecclesiæ ejus lo-
 ci ministro, notis opposuisse spongiam notarum; non siluisse
 quidem Gisbertum Voetium, sed eidem respondisse in Causa de-
 sperata Papatus, Fromondum vero, qui illam refellere aggressus
 sit, se illi labori perficiendo minime idoneum esse satis prodi-
 disse. Ab hoc progreditur ad *Ludovicum le Pippre*, cujus extet
 sub nomine Bonaventuræ Basseau liber *le parochophile*, quo
 quatuor parœciorum officia, quæ sint, audire verbum Dei, fre-
 quentare missam, confiteri peccata ac festo Paschatos uti eucha-
 ristia, exponantur; ad *Matthæum Hauffeur*, cui Limburgi cum
 Godefredo Hottone de religione fuerit colloquium, cujus acta
 anno 1633 publicata fuerint; ad *Franciscum d' Avenport*, a
 quo systema de fide seu concilio universali scriptum, cujus tamen
 sententia de infallibilitate Papæ in Gallia non sit recepta; ad
Johannem Rivium, typographi filium, qui vitam Augustini de-
 scripserit; ad *Claudium Tiphanium*, scholasticam Theolog. qua
 Thomam Aquinatem sequitur, peculiaribus scriptis exponen-
 tem; ad *Claudium Sequenottum*, qui in notis ad librum Augustini
 de virginitate multa peculiaria habeat de votorum natura, attri-
 tione, quæ vox ei prorsus nova est, & absolute, quæ declaratio
 judicialis, qua sacerdos pro potestate, quam a Christo accepit,
 declarat, peccata esse remissa; ad *Guilielmum Gibieuf*, qui liber-
 tate in indifferentia consistere neget in libro de libertate Dei
 & creaturæ; ad *Carolus de Condren*, a P. Amelot peculiari scri-
 pto instructum, cujus sermones & literæ, cum vivus eo perducere
 non potuerit, ut quædam in lucem ederet, post ejus mortem in
 unum volumen collectæ, & idea sacerdotii Christi per Quesnel-

Ium edita sit, & ad *Guilielmum Camerarium*, qui in libro: *Antiquitatis de novitate victoria, contra Pseudo-Eugenium Philadelphum*, præmotionem seu prædeterminationem cum libertate conciliare studuerit, quædam veterum Doctorum Ecclesiæ scripta in unum volumen collegerit, ac statuerit, confessionarium posse absolvere poenitentem, cui desit rationis usus & edendi poenitentiae signum potestas. Qui nunc sequuntur scriptores sunt tales, in quibus describendis plus operæ & studii quam in superioribus consumere Auctori visum est. Primus inter hos scriptores est *Henricus Holdenus*, cujus exstat analysi fidei in duas partes divisa, quarum prior fidei principia exponit, posterior vero generales regulas ad speciales doctrinæ partes applicat, in quibus etiam traditionibus majorem certitudinem quam Scripturæ sacræ tribuit. Secundus est *Jacobus Sirmundus*, vir Græcæ Latineque egregie doctus & in antiquitatibus scriptoribusque ecclesiasticis probe versatus, ut monumenta veterum, quæ cum notis edidit, & contentiones, quæ ei cum viris clarissimis fuerunt, docent. Innotuit vero scripto, commentario Richeri de potestate ecclesiastica & politica opposito, cujus inscriptio: *Jacobi Cosinæ Fabriciæ notæ Stigmatiæ ad Magistrum trium paginarum (tantæ molis erat liber Richeri) & opere conciliorum Galliæ & variis controversiis, quas habuit cum Salmasio & Godofredo de regionibus suburbicariis, quarum in canone sexto concilii Nicæni apud Rufinum mentio, cum Petro Aurelio de lectione secundi canonis concilii primi Arausicani, num vera hæc, quæ Sirmundi: ut non necessaria habeatur repetita christiatio, an aliorum, ut necessaria &c. cum aliis de libro anonymi, Prædestinatus inscripto, cum Arnolde ac Morino: num poenitentia publica non tantum ob mortalia peccata publica sed etiam secreta ordinata? & cum Petavio de concilio Sirmientiensi, quod eidem duplex visum. Tertius est *Dionysius Petavius*, varia eruditione clarus, cui eruditus orbis Synesii & Epiphaniæ opera cum observationibus debet, in quibus de lapsorum poenitentia eorumque a peccatis absolutione, de Chorepiscopis, de virginibus Deo dicatis, de jejuniis, aliisque ad antiquitatem Ecclesiasticam spectantibus*

P. 194.

203.

211.

tibus egregiè differit. Controversia ei fuit cum Mathurio Simonio de quibusdam pœnitentiæ capitibus, & cum Hugone Grotio occasione loci apud Tertullianum de potestate consecrandi, quam Grotius laicis concesserat. Opus prorsus stupendum sunt ejus Dogmata, quæ quid complectantur, indicare Autor non negligit. Pauca sunt, quæ in medium profert de *Johanne Partis*, qui jus canonicum excoluit, ac inter episcopos & presbyteros, qua manuum impositionem, discrimen esse, docere annisus est, de *Hugone Menardo*, qui suppeditaverit eruditum martyrologium sanctorum, librum sacramentorum Gregorii M. & epistolam Barnabæ, & de *Nicolao Rigaltio*, cujus sætus sint glossarium lexicon myso barbarum, observationes de populi fundis, de forma Jesu, cui Vavassor se opposuit, & alia, cujusque cura Tertullianus, Cyprianus & Minutius Felix prodierint. Sed in describendo *Johanne Morino*, qui literas Græcas Hebraicasque conjunxit, prolixior est Autor, refertque, eum a parentibus Reformatis ortum, hortatu Cardinalis Perronii ad religionem Pontificiam transiisse, edidisseque exercitationes de origine Patriarcharum ac primatum, de antiquo censuræ ecclesiasticæ usu, procurasse Bibliorum Græcorum editionem cum præfamine, in quo autoritatem textus Hebræi impugnaverit, eumque corruptum esse ideo tradiderit, quod cœdici Samaritano non cum eo sed Græca versione conveniat, conscripisse historiam de liberatione Ecclesiæ per Constantinum M. & temporali monarchia Ecclesiæ Romanæ per Reges Galliæ concessæ, in lucem emisisse Pentateuchum Samaritanum cum dissertationibus, quibus de textus Hebræi integritate multum detraxerit, & idem in exercitationibus majori studio conatum esse, publicasse observationes ad Pentateuchum Samaritanum, cujus edendi cura in polyglottis Bibliis Parisiensibus ei commissa fuerit, nomine opusculorum Hebræo-Samaritanorum, communicasse etiã cum eruditis scriptum de pœnitentia, in quo conficiendo, ut eo perfectius evaderet, viginti & septem annos consumserit, item de ordinationibus sacris, de catechumenis, sacramento confirmationis, contritione & attritione, elaborasse etiã alia, quorum catalogus exhibeatur a Simonio, qui ejus epistolas sub nomine antiquitatum Ecclesiæ orientalis

p. 223.

227.

p. 250.

entails apparere voluerit. Ræste jubet a Morino proximum esse *Augustinum Simonem de Muis* linguæ Hebrææ peritissimum, ut ex ejus commentario in Psalmos variisque sacris constat, quippe qui illi se opposuerit ac ad defendendam Hebraici textus auctoritatem, dissertationem & censuram ac tertiam defensionem editionis Hebræicæ ediderit, & post hunc exhibet ea, quæ *Marcus Antonius Dominicus* in dissertatione de communione peregrina & abolitione poenitentia canonice protulit, cui jungit *Philippum Codurcum*, quem fuisse insignem sacrarum literarum interpretem, ex commentario in Jobum, notis ad Ebr. IX, 16, 17, 18, dissertationeque de genealogia Christi liqueat, post quem *Jacobum Eveillon*, cujus libri de excommunicatione ampliora dat excerpta, & *Claudium de la Place*, qui docuerit, Clerico tantum unum sufficere beneficium, pastorisque esse apud sumum cœtum permanere, collocat. Ab hoc transit ad autores Actorum Sanctorum, *Herivardum Rosweidum*, *Jacobum Bollandum*, *Godefredum Henschenium*, *Danielem Papebrochium*, *Conradum Janningum*, *Franciscum Baertum* & *Nicolaum Raye*, inter quos imprimis Bollandus & Papebrochius a Carmelitis male tractati sint, quod sui ordinis antiquitatem non satis confirmaverint, quibus quidem post diuturnum silentium responderit apologia peculiari Tomo I Act. Sanct. Junii Bollandus, qui tamen & cum Papebrochio, ut posteriores suorum Actorum Sanctorum tomi per inquisitionem Hispanicam condemnarentur, passus sit. Sistit deinde *Chisepios*, *Jobannem Jacobum*, Medicum, cujus extent vindicæ Hispanicæ. Vesuntio civitas imperialis libera Sequanorum metropolis, commentarius de vellere aureo, de porta Jccio, de stemmate Austriaco, de linteis sepulchralibus Christi, de ampulla Rhemenfi & scriptum de loco concilii Epaonenfis, *Jobannem*, cujus sit exhortatio apologetica ad linguam sanctam, *Jesum*, cujus commentarius de cruce S. Andreæ in obsidione Antensi in cælo visa, *Philippum*, Archiepiscopum Vesontinum, cujus liber de pietate erga animas in purgatorio & præfatio notæque in decreta concilii Tridentini, *Laurentium*, cujus quædam ascetica & catechismus, & *Jobannem Franciscum*, cujus sint nonnullæ antiquorum scriptorum editiones & exercitationes de Dionysio.

270.

nysio Gallo, Imperatore Constantino, & Sancto Martino. Post hunc locus est *Hicronymo Bignonio*, a Patre instituto, qui decimo ætatis anno descriptionem terræ sanctæ, decimo tertio antiquitates Romanas, & decimo quinto tractatum de electione Papæ confecerit. Floruit gratia apud Henricum IV Regem Galliz, cui librum de eminentia Regis regnique Galliz dedicavit, & apud Ludovicum XIII, cum quo educatus fuit: versatus etiam est in foro ac advocatum cleri egit, tandem vero in consilium status receptus & ad perficienda summa regni negotia adhibitus est. Ejus edito formularum Marculphi cum eruditis notis apud eruditos est in pretio. Huic succedens *Johannes Fronteau*, etiam in pueritia doctus, confecit chronologiam Papatum in hexametros redactam, in qua eorum nomina, res gestæ & numerus annorum, quibus sedi Romanæ præfuerunt, comprehenduntur: ut indicant primi:

p. 275.

Affero Pontificum tu Petre canenti

Blattas Diva Lini & matrum velamen adesto.

Approbavit idem Augustinum Jansenii; sed cum id ægre ferrent Jesuitæ, quæstiones de prædestinatione & gratia edidit. Controversia eidem fuit cum Soucheto de nova operum Yvonis Carnutenfis editione, quam post illius edit. adornaverat, & cum aliis de Autore libri de imitatione Christi, qui ipsi Thomas de Kempis visus est. Cum in ejus manus incidisset Novum Testamentum aureis literis ante octingentos annos exaratum, & calendarium Romanum, utrumque cum notis imprimi curavit, adjectis duabus dissertationibus, quarum altera de festis, altera de cultu Sanctorum agit. Inter ejus epistolas attentionem merentur, secunda de antiquo ethnicorum more bibendi in sanitatem alterius, qui ad illustrandam sacræ Eucharistiæ institutionem faciat, tertia de origine parocciarum, quæ ex Act. II, 4 deducitur, & ea quæ virginitati est dicata. Inter extremos rejicit Autor *Antonium Godeau*, cujus historia ecclesiastica, paraphrasis epistolarum Pauli & canonicarum, versio N. T. tabulæ pœnitentiales, & sermones sint in pretio, & *Isaacum Ludovicum le Maître*, vulgo *Sati*, quod est transpositum Isaac, appellatum, versionibus Bibliorum sacri codicis & libro de solitudine Christi-

286.

M

stians

fiana notum, Totum agmen claudit *Claudius de Sainte Martbe*,
 cujus opera sint ascetica ac moralia, & non nisi post ejus mortem
 edita. Erunt fortassis nonnulli, qui Autori vitio vertent, quod
 annum nativitatis cujushbet scriptoris adjicere omiserit, sed
 hoc eidem condonabunt facile illi, qui perpendent eum non sem-
 per in notitiam illius pervenire potuisse, inprimis si scriptor sit in
 obscuro vel longe remoto loco natus, extare clarorum virorum
 vitas viris doctis maximopere probatas, in quibus idem deside-
 retur, & ab eodem illa, quæ pluris æstimanda quam annus nati-
 vilitatis vel mortis, commemorata esse. Ceterum non dubitan-
 dum, quin ex hoc Dupinii opere Henningi Witte Diarium Bio-
 graphicum augeri ac illustrari possit. Ceterum hac occasio-
 ne monemus, eundem Dupinium superiori anno Bibliothecam
 quoque A catholicorum edere cœpisse hoc titulo: *Bibliothèque
 des Auteurs separez de la Communion de l' Eglise Romaine du XVI
 & du XVII Sæcle. Tome I. Par. 1718, 8 maj.*

MEMOIRS CONCERNING THE AFFAIRS OF
 Scotland &c.

i. e.

COMMENTARII HISTORICI DE REBUS
 in Scotia gestis ab excessu *Wilhelmi III usque ad
 Annum 1708.*

Londini, apud Joh. Bakerum, 1714. 8 maj.

Alph. 1 plag. 6.

Hosce Commentarios Scotiæ a Lœckharto vulgatos confu-
 taverat Anonymus, cujus opusculi mentionem fecimus
 Anno 1716 p. 209, nunc demum ipso Lœckharti libello una cum
Clavè Nominum propriorum ad nos delato, opus erit scitu di-
 gniora inde collecta in medium producere. In Præfamine
 Autor gloriatur, veritatis se fuisse maxime studiosum, licet odio
 in adversarios, vel ipsomet haud negante, interdum indulserit.
 Sed Anonymus quidam Introductionem adjunxit, quæ rationes
 v. p. 229. 382 Autoris frivolas, pessima ejusdem & Rigidiorum consilia in
 2: 26. *Wilhelmum, Annam, & Hannoveranam Domum, ac summam*

in Whigios invidiam jure reprehendit. In Libello ipse Autor refert, Dundæo aliisque Jacobi sequacibus haud parum obfusis se perennem inter illos discordiam. Presbyterianismum in honorem summi Numinis a Wilhelmo non fuisse restauratum invidiose asserit, sed ut populi voluntati morem gereret. Integerrimorum hominum famæ, Queensburii nimirum, Seafordii, Balcarassi & Dunmori, Archi-Episcopi Glascuensis, Stairii, Comitis Rothesii & Ducis Roxburgi, Jerveswoodi, Tweedalii, Wilh. Hamiltonii & Cockburnii, Hadingtoni, Belhaven, Monterosii aliorumque, Wilhelmo quippe & Annæ, vel Whigiis ad dictorum, quasvis maculas aspergere conatur. Præterea Senatuum Regni publicum per tot annos nec rite lectum, nec legitime proposita peregrisse, plurimis eorum aulæ Anglicæ auram captantibus, conqueritur. Ducem Hamiltonum, laudibus ad cœlum usque elatum, non diffretur tamen, nimia rei familiaris conservandæ & augendæ cura, ac vindictæ cupidine suis sæpe nocuisse. Annam Regimini adnotam statim dedisse fidem tradit, desideris quondam Jacobe addictorum se satisfacturam, sed promissis eam non stetisse. Argathelensis deinde mores corruptos enarrat; nec Atholii vitia & virtutes, aut Marniensis levitatem animi reticet; denique Fletcherii amorem in patriam, & odium inveteratum in Anglos deprædicat. Episcopus isto tempore in Scotia, exceptis paucis, fuisse abolitos, valde dolet, & Anglorum conatus ad impedienda Scotorum commercia inculat. Conspirationem Scotorum a Franzerio & Baylio, hominibus cujusvis turpitudinis notis insignibus, fuisse confictam sibi persuadet, ut Angli Scotos, sibi adversos, innocentes opprimerent. Hinc enatam dicit occasionem, successione Hannoveranæ Domus in Scotia stabilienti, quam Godolphinus, ut ab invidiæ suspicione in eandem se liberaret, variis artibus promoverit. Et cum Scoti Religionis, Commerciorum & Regiminis libertati antea cautum vellent, Angli, proposita utriusque Regni Unione, vim primum minitantes, interdum nimis cunctantes, Hamiltonii inconstantia, Scotis omnem lapidem incassum moventibus, illorum, quorum cognitioni negotium commissum fuerat, indulgentia, Humii morte,

- p. 217 sq. pluribus Scotorum Anglicis promissis inescatis, aut pecunia corruptis, securitate Presbyterorum firmata, & populo hyemis rigore impedito, ne aperta vi resisteret, tandem pervicerunt, ut opus illud ad finem ipsis optatissimum anno 1707 perduceretur. Ast quanto hujus Unionis odio Noster flagret, cui quidem omni conatu oblitterat, iade patet, quod univrsum hoc negotium diebus Britannix infaustis peractum notet. Quod 339. Jacobus in Scotiam anno 1705 appellere haud potuerit, in mutam Hamiltonii & Atholii invidiam, Hookii imprudentiam, 349. classem Anglicam Gallicæ superiorem, ventos adversos, Gallos 355. 369. denique oræ maritimæ haud gnaros, atque juste citius Dunquercam repetentes, culpam confert. Tandem antiquum 372. Scotiæ statum mirificis laudibus extollit. 376. sqq. 384.

OF VISITATIONS PAROCHIAL AND
General.

h. e.

*DE VISITATIONIBUS IN PAROCHIIS,
& generatim in Ecclesia instituentis Sermones & Regule
tradite Clero Archidiaconatus Southeriensis; Autore ED-
MUNDO GIBSONO, S. Th. D. nuper Archidiacono
Southeriensis, jam Epistopo Lincolnienfis. Adjecta
sunt alia quedam regimen & disciplinam
Ecclesie Anglicane spectanti.*

Londini, apud B. Barker, 1717, 8.

Plag. II.

- p. 6 sqq. CUM pleraque quæ in hoc libello occurrunt, res continent, Cantebac ex instituto non pertractatas, & tamen bonum ordinem & regimen in Ecclesia immediate concernant, Rev. Præsul noster publicanda illa putavit. *Primo* autem exhibet Sermonem ad Clerum Southeriensem de Visitationibus in Parochiis instituentis, in eoque (1) probat e canonibus & constitutionibus Ecclesie Anglicanæ, tam antiquis quam modernis, quod cura Ecclesiasticorum ædificiorum, ornamentorum, & utensilium proprie & jure pertineat ad officium Archidiaconi. (2) Ostendit, quod beneficii Ecclesiastici possessores atque æditui tam lege quam
- 18.

quam conscientia teneantur, ut Ecclesias suas, cancellos, & zdes-
 que ad Ecclesias pertinentes diligenter reparent & exornent. (3) p. 29 sq.
 Agit de remediis, quibus illa, quæ ea ex parte negliguntur, juxta
 leges Eccl. & statuta regni detegenda sunt & coercenda. Docet ni-
 mirum, ad detegenda hujus generis peccata partim zdituos citan-
 dos esse ad præstandum juramentum, partim visitationes in pa-
 rochiis instituendas. Ad coercenda vero illa terminum præfigen-
 dum esse, intra quem emendentur. Hic autem sermo comites sibi 35 sq.
 habet articulos & regulas ad præparandos illos, qui visitationi va-
 riarum Ecclesiarum, Capellarum, & zdiium Rectorum, Vicario-
 rum, & Curatorum, in Archidiaconatu Southerienfi a Rev. Au-
 tore nostro institutz, interesse debuerunt, zdituos maxime, sup-
 peditatas, & partim res, quæ in visitatione parochiz inspiciendæ
 sunt, partim modum in eadem procedendi, partim quoque exitum
 ad reparanda illa, in quibus vitium deprehensum est, con-
 cernentes. Secundo nobis sistit sermonem ad Clerum laudatum 57 sqq.
 de libellis accusatoriis in visitationibus generalibus offerendis.
 Ibi que (1) differit de personis accusantibus, eosque nunc zdituo- 59.
 os præsertim esse docet: (2) de juramento, quo obstricti sunt, 64 sqq.
 ut omnia, quæ reparatione & correctione in rebus & personis in-
 digeant, fideliter deferant: (3) de pœna illorum, qui secus fa- 69 sqq.
 ciunt, & protectione eorum, qui juxta conscientiam omnia in-
 dicant: (4) de modo formandi libellos accusatorios: (5) de 73 sqq.
 jure & potestate Ecclesiz, quam adhuc habeat, in delatos libellis 76 sqq.
 accusatoriis animadvertendi. Huic sermoni adjuncti sunt ar-
 ticali inquisitionis, juxta quos Ecclesiz ministri, zditui, & officia-
 ri diacono assistentes uniuscujusque parochiz in Archidiaconatu
 Southerienfi formare debuerunt libellos accusatorios in visita-
 tione A. 1713 instituta; una cum præmissa illis exhortatione ad
 zdituos, ut juxta conscientiam libellos accusatorios compo-
 nant, & variis Ecclesiz canonibus pro iisdem ita componendis.
 Tertia sequuntur rationes pro innumeribus officialis Principalis 105 sqq.
 & Vicarii Generalis, quibus junctim hodie in Anglia Cancellari-
 rii defunguntur, separandis, &, si prius spectes, propter causas
 civiles & temporales jurisperito, si posterius, propter administra-
 tionem rerum mere spiritualium vel Ecclesiasticarum Clerico

- p. 119 sqq. mandandis. *Quarto* sese offert sermo Latinus de Excommunicatione ad Synodum, ab Archiepiscopi Commissariis, Episcopis & Clero Provinciae Cantuariensis celebratam, habitus in Ecclesia Cathedrali S. Pauli Londini d. 21 Martii 1715, qua de natura, subjecto, objecto & fine excommunicationis agitur.
122. Inter alia ibi, potestatem excommunicandi Christianam Ecclesiam habere, ex eo probat, quod illa sit societas a Christo instituta, atque adeo eidem etiam, ut omnibus aliis societatibus five civilibus five sacris competat, membra in sinum admittere, ac e sinu ejicere. Inter societatem vero civilem ac spiritualem illud interesse monet, quod civilis immorigeros non solum juribus privet, sed etiam vi & armis e societate pellat; spirituali autem non alia suppetat facultas improbos amovendi, quam se (quantum humanarum rerum conditio patiat) ab improborum societate separando. Et hujusmodi separationes non tantum prudentiae cujusvis privati Christiani relinquendas, sed per solenne Ecclesiae judicium deccrnendas esse, ex iis constare putat, quae superius de jure cujusunque societatis, non tantum membra admittendi, sed etiam ejiciendi observaverat. Si autem judicio Ecclesiae improbi obedire recusent, & non obstante sententia excommunicationis se coetibus fidelium immisceant, ulterius Ecclesiam nihil habere, quo ejusmodi mixtura impediatur. Et excommunicatos tum non tanquam partem Ecclesiae, sed tanquam ethnicos sacris Christianorum interesse. *Quinto* denique subjungitur progressus factus in Synodo de censura excommunicationis in res mere spirituales exercenda, deque delictis in libellis accusatoriis in jus ducendis.
- 123.
- 125.
- 139 sqq.

OBSERVATIO SOLARIS ECLIPSIS HABITA PATAVII V Nonas Majas 1718. Accessere Epistole duae de Phænomeno quodam in ea observato. Auct. JO.

POLENO, Prof. Patav.

Patavii, typis Jo. B. Conzatti, 4.

Plag. 4.

Observationi Eclipsos hujus eodem anno, quo contigit, editae, & J. B. Recanato Patricio Veneto inscriptae, junxerat
Cel.

Cel. Auctor discursum, quo in causam inquirebatur, cur in Eclipsibus Solis, testibus quam plurimis earum observationibus, obsecratio oculis humanis appareat minor ea, quam quæ pro rata partium Solis obsecrarum portione producenda videretur, omnemque illam rejecerat in actionem radiorum lucis pro modulo receptivitatibus eorum in oculo, sive modum quo iidem radii fibrillas oculi afficiunt: statuens fibrillarum tensiones non esse proportionales quantitati solarium radiorum. Unde consequeretur, quod si anima ex solaribus tensionibus de radiorum quantitate & lucis copia iudicium ferat, illud iudicium minus exactum esse debere, vel extinctis aliquam multis radiis oculo extinctionem multo pauciorum contigisse visum iri.

Cujus epistolæ exemplar cum ad Episcopum Adriensem Phil. a Turre misisset, idem de explicatione isthac phænomeni dicti per literas cum eo egit; quas cum responsione sua ad illas, atque ipsa observatione prima junctim exhibere consultum dedit, ob argumenti, quod laudatus Episcopus tractat, dignitatem & curiositatem; de quo, nempe quantum spectat diductionem pupillæ, inter opticos scriptores primus Keplerus egisse, inter veteres autem Physicos ac Philosophos solus Galenus, & disertius Alexander Achillius, qui circa initium seculi 16 vixit, aliquid monuisse dicitur. In epistola adeo illa Illustris Auctor observat, plures causas hujus phænomeni explicandi posse afferri, de quibus non constat utra verior sit. Ita primo notat, certum esse, quod lumen non propagetur, ut ipse ait, in ratione distantiarum. Ceterum ex exemplo, quod affert, apparet, eum voluisse dicere: luminis augmentum imminutionemve secundum extensionem (addere licet etiam intensiorem) non fieri in ratione molis vel quantitatis lucidi. Nam duplicatis facibus in eadem distantia ab objecto illuminando, non duplam ait illuminationem produci, vel non ad duplam distantiam lumen produci, & sic porro. Itaque quamvis supponatur etiam tanta activitas radiorum lucis, quanta est tensio fibrillarum in retina oculi, tamen fieri posse, ut lumen non minuatur in ratione decrementi, quantitatis vel copiarum radiorum, seu superficiiei corporis radios emittentis.

Secundo

Secundo ostendit, non inepte respici etiam posse ad impetum radiorum solarium, vimque qua impellunt fibras; fierique posse, ut vis illa non minuatur. augeaturve pro numero radiorum. Quod admodum credibile fiat ex phænomeno in his ipsis Eclipsibus, cum quidem totales sunt, observando; ubi vel minima pars disci solaris e totali eclipsi emergens quasi fulgetro aliquo oculos perstringat. Itaque iterum, etiam si tensio fibrillarum sit proportionalis ipsi vi tendenti radiorum solarium, tamen cum illa vis decreverit illuminatæ partis in disco solari non sit adæquata vel proportionalis, nec oculi sensum de obfectionis quantitate adæquate judicare posse.

Tertio loco provocat ad illam proprietatem oculorum nostrorum, qua in copiosiori luce ejus pupilla contrahitur, in minori diducitur. Unde admodum probabile ipsi est, si non certum, phænomenon hoc in Eclipsi Solis observandum provenire ab hoc diverso statu oculi. Scilicet initio eclipses magna copia existente radiorum Solis, pupillam esse arctiorem ad excludendos quamplurimos radios, verum in hoc statu non manere, sed decrescere quantitate lucis ejus pupillam diduci & ad plures radios excipiendos aptiorem reddi. Unde fieri utique possit, ut in diverso statu refectionis disci lucidi idem tamen numerus radiorum oculos subintret, adeoque eodem sensu anima afficiatur.

Respondens ad hæc Polenus, circa primum monet, illam explicationem non posse applicari, ad præsentem casum, ubi distantia lucidi solaris corporis ab oculo contemplantis nihil vel insensibiliter varientur; intelligens adeo verba Episcopi Adriensis tantum de distantia vel extensione luminis.

Secundæ explicationis veritatem in dubium vocari posse a se eodem jure, quo Episcopus Adriensis suam de inæquitate tensionis fibrillarum dubiam habeat.

Tertiam vero omnibus modis approbat, subiratam se ipsimet sibi profitens, quod tam pulchram explicationem non proprio Marte invenerit: tantumque satagit ostendere, ab eadem non infirmari sententiam suam, sed simul cum ea stare posse, adeoque potius utramque esse conjungendam.

ACTORUM ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. VII Sect. III.

*HISTORIA LITERARIA REFORMATIO-
nis in honorem Jubilei A. MDCCXVII, in quinque Par-
tes divisa, cum introductionibus HERMANNI von
der HARDT, Acad. Jul. Prof. & Praep.
Mar.*

Francos. & Lips. sumt. Societ. ex Offic. Rengeriana, 1717, fol.
Alph. 8 plag. 10.

QUam in evolvendis atque Orbi erudito commu-
nicandis veterum monumentis diligentiam adhibe-
re consuevit celeberrimus Academiae Juliae Philo-
logus, *Hermannus von der Hardt*, eandem quo-
que in colligendo praesenti volumine collocatam invenimus.
Sunt nobis hoc ex rarissimis iisdemque maximam partem non-
dum exculis codicibus collectum opus prima & praecipua fi-
dei & doctrinae ante haec duo secula emendatae exordia, quae
vel praeterita haecenus, aut neglecta fuere, vel plurimorum oculos
fugerunt. Eadem vero haec rei communis felicitas cum ex
bonarum literarum cultura vel maxime renata quasi & per
literatos omnique scientia excultos viros haud parum fuerit
promota, sobriam ejus recensionem Historiae Literariae titulo
insignire placuit. Placuit item totum tomum in quinque
Partes describere, quarum prima bonarum literarum instaurationem ab Erasmo felici omine susceptam neque infelicio-
ra successu peractam Reformationis fontem fuisse demon-
strat. Recensetur in illa historia certaminis inter hunc Era-
smum,

finum, tum temporis Caroli V Consiliarium, atque Albertum Pium, Carporum Principem, Caroli V in Romana Curia Oratorem, de bonis literis ab Erasmo denuo exfufcitatis, de novo imprimis Testamento Græco cum nova versione & notis An. 1516 ab Erasmo edito. Neque enim ferre poterat Italus, hostis Erasmi mordacissimus, quod hic orbi meliorum literarum florem & decus restitutus blandæ humanitatis apparatu, uti opposite ait celeberrimus Vir, publicæ in fide mutationis poneret fundamenta. Solennis quippe & turgida hominum vana quadam & affectata sanctitate superbientium ordinis, uti se dici cupiunt, Minorum querela: *Erasmus posuit ova, Lutherus exclusit*, aures totumque Carpenfis pectus ita repleverat, ut in ore semper haberet nec concoquere posset Erasmi ova & Lutheri pullos. Ut attentè decantata illa Erasmi ova, quæ Reformationem pepererint, ab ovo repetat excellentissimus Editor, recenset falsam Epistolam Erasmi A. 1499 ad Thomam Grejum Anglum in Scotti barbariem ac scholasticæ theologiæ tricas obscuraque somnia, in Academia Parisiensi scriptam, additque ejusdem apologiam pro Valla, pro jure Versionis & usu linguarum, A. 1505 editam, quæ Reformationis velut præfagia fuere. Ostendit etiam, ejusdem Encomium Moriz in scholasticorum ineptias 1508 concinnatum, opus multo sale conditum, fuisse Reformationis nuntium, & quæ amplius ad secuturam paullo post Reformationem Erasmus contulerit, edocet copiose. Denique Alberti Pii, Principis Carpenfis, responsionem longam ad Erasnum Roterodamum in nuncupatoria sua epistola antea de sacerdotum impia vita, supercilio Theologorum, monachorum non amplius ferenda tyrannide, acerrime conquestum, Roma Basileam A. 1526 missam exhibet, qua ille in Erasnum invehitur, quod bonis literis in lucem revocatis, novo imprimis Testamento cum versione & Annotationibus A. 1516 edito, Reformationi ansam dederit; eundemque graviter adhortatur, ut in Lutherum scribat. Subjuncta est nervosa Erasmi responsio Basilea Lutetiam A. 1529 missa, qua bonas literas a seculis & promotas, præcipue N. Testamen-

tum

tum Græcum a se publicæ luci expositum masculè tuetur, ac salubre consilium addit, Lutheranam rem non clamoribus atque tumultibus, nec tam inconditis rationibus moveri, sed quaesita morum emendatione impugnari debere. Altera Pars Reuchlinum Jctum, Consiliarium Cæsareum, repurgandæ fidei hodegum sistit, ut qui omni studio eo allaboraverit, ut res Hebræas V. T. illustraret, limpidosque humaniorum literarum fontes in totius Christiani orbis usum aperiret. Complectitur itaque illa Reuchlini consilium Cæsari Maximiliano datum pro Libris Judæorum non abolendis, A. 1510 lingua germanica conscriptum, defensionem consilii Maximiliano danti, Moguntiz, Spirz, & Romæ A. 1513, Acta Judiciorum inter Jacobum Hochstrat & Reuchlinum A. 1518, Bilibaldi Pirkheimeri, Consiliiarii Cæsarei ac Patricii Norimbergensis, apologiam pro Reuchlino A. 1517, Hermannii Comitum Nuenarii, Canonici Coloniensis, Hermannii Buschii, Ulrici de Hutten, Epistolas pro Reuchlino, & denique ultimi hujus Encomium Reuchlini. Hæc excipit Pars tertia, qua Cl. Autor publicam corruptionem Reformationis causam asserit, idque probat enarrando & excerpto Orationes Panegyricas XXI Constantiz ac Basileæ in publicis Conciliis seculo XV a Viris summis coram toto orbe Christiano dictas, de corruptissimo Ecclesiæ statu Cæsaris, Regum & Principum opera emendando, hætenus non editas & in antiquis manu exaratis voluminibus Wolfenbuttelensibus, Lipsiensibus atque Erfurtensibus contentas. Subsequenti Parte IV Indulgentiarum Reformationi originem præbuisset evincitur. Exhibetur ibi Diploma Indulgentiarum Leonis X per Albertum, Electorem Moguntinum, ac Minoritarum Moguntiz Guardianum, Commissarios, cum Sigillo anno 1517 promulgatum. Subjicitur Tezelii summaria instructio sacerdotum pro Indulgentiis prædicandis anno 1517, libellus hætenus ignotus. Reperimus etiam heic loci primam Lutheri disputationem pro declaranda virtute Indulgentiarum contra Tezelii articulos anno 1517, ex autographo recensitam, ut & Joannis, Episcopi Chiemensis, Suffraganei Archi-Episcopi Salisburgensis, sobrium de toto isto Indulgentiarum negotio judicium, quibus annectuntur

tur Phil. Melanchthonis hypotyposes Theologicae anno 1521 vulgatæ, opus rarissimum. Quintam deniq; eamque ultimam Partem constituunt Abrahami Sculteti, in Academia Heidebergenfi Doctoris Theologi, Annalium Evangelii seculo XVI per Europam renovati ab anno 1515 ad annum 1536 decades duæ, quæ solæ e reliquis Pragæ in direptione pereuntibus supersunt, Heidelbergæ anno 1618 editæ, cum succincta quadam Clarissimi von der Hardt in eadem introductione. Totum opus triplici adornatum est indice; primus librorum, tractatum, scriptorum, capitum & argumentorum catalogum suggerit, ut lector uno intuitu, quid quinque partibus hujus operis contineatur, cognoscere queat, alter Autores, tertius res indicat. Toti volumini præmissum est breve prioris illius ævi compendium historicum, quod rerum tunc gestarum circumstantias potissimas comprehendit, suis nervis argutum valde, quod, ut verbis Cl. Autoris utamur, attentum poscat lectorem, scriptum anno 1518 mense Augusto Augustæ Vindelicor. in Imperii Comitibus ab Equite doctissimo, Ulrico ab Hutten, nomine *Æric*, Nemo, Græcæ appellatione in Hutteni nomen alludendo.

NOUVELLE BIBLIOTHEQUE &c.

i. e.

NOVA BIBLIOTHECA SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM; Autore LUDOV. EL. DU PIN Theol. Paris. & Prof. Regio.

TOMUS XVIII.

Amstelodami, apud Petrum Humbertum, 1718, 4-

Alph. f. plag. 17.

Continuamus ceptum scriptores seculi decimi septimi Ecclesiasticos a Cel. Dupino exhibitos summatim referendæ laborem, damusque e Tom. XVIII eos, qui posterioribus quinquaginta ejus seculi annis inter Romano-Catholicos in celebritate versati sunt. Primum inter eos locum obtinet *Lucas Holstenius* Hamburgensis, qui tamen transendo ad religionem Romano-Catholicam apud suos sibi maculam inussit, laudem tamen eruditionis haud vulgaris cognitionisque antiquitatem

P-I.

cupi

cum sacrarum tum profanarum edendo ac vertendo sententias Demophili, Democratis & Secundi, dissertatione de vita & scriptis Porphyrii, observationibus ad hujus vitam Pythagoræ, & dissertationibus de communione Abyssinorum sub una specie, de fluxu Sabbathico, de quibusdam concilii Niceni locis, de Synecii fuga episcopatus, & de confirmationis ritu apud Græcos aliisque sibi apud omnes comparavit. Ab eo proximus est *Leo Allatus*, qui cum in insula Chio, in qua natus, tum Romæ degit, & huc Heidelbergæ Bibliothecam percelebrem transtulit ac Vaticanæ inseruit, cujus etiam præfectus ab Alexandro VII Pontifice est constitutus. Versata est ejus opera in edendis partim aliorum partim suis scriptis: publicavit enim catenam Patrum Græcorum in Jeremiam cum expositione Chrysostomi, octo homiliis Origenis & tractatu Maximi in eundem Prophetam, tractatum Eustathii Episcopi Antiocheni in Hexæmeron, dissertationem ejusdem de engastrimythis, & commentarium Origenis de iisdem, una cum testimoniis veterum de Eustathio, quibus subjunxit notas & peculiarem de engastrimythis dissertationem. Ut demonstraret Ecclesiæ Græcæ semper convenisse in dogmatibus fidei cum Latina, scripsit librum de perpetuo Ecclesiæ orientalis & occidentalis consensu, cui adjectæ sunt duæ dissertationes, quarum altera de dominicis & hebdomadibus Græcorum, altera de missa præsanctificatorum agit. Illustravit postea hanc observationibus de communione Græcorum sub una specie Bartholdus Nihusius, eanque Georgio Calixto opposuit, cui Allatii epistolam ad Morinum de communione ægrotorum addidit. Peculiari opusculo utriusque Ecclesiæ consensionem in doctrina de purgatorio tradidit, & in alio adhuc consensum earundem in fide & moribus, cum quo Vecchii epistolam contra Photii schisma, epistolam suam ad Nihusium & tractatum, quo versionem textus Græci cum Latina in secundo Maccabæorum libro de sacrificio pro mortuis conspirare contendit, apparere voluit. Ejusdem consensus causa edidit concordiam Christianorum in Asia, Africa & Europa in fide catholica a Protestantibus derelicta, quam secutus est tractatus de octava synodo Photii & Hottingeri Veiliique resista-

p. 2.

aur Phil. Melanchthonis hypotyposes Theologicae anno 1521 vulgatae, opus rarissimum. Quintam denique eamque ultimam Partem constituit Abrahami Sculteti, in Academia Heidebergenfi Doctoris Theologi, Annalium Evangelii seculo XVI per Europam renovati ab anno 1515 ad annum 1536 decades duae, quae sola e reliquis Praegae in direptione perierunt superfunt, Heidelbergae anno 1618 editae, cum succincta quadam Clarissimi von der Hardt in easdem introductione. Totum opus triplici adornatum est indice; primus librorum, tractatum, scriptorum, capitulum & argumentorum catalogum suggerit, ut lector uno intuitu, quid quinque partibus hujus operis contineatur, cognoscere queat, alter Autores, tertius res indicat. Toti volumini praemissum est breve prioris illius aevi compendium historicum, quod rerum tunc gestarum circumstantias potissimas comprehendit, suis nervis argutum valde, quod, ut verbis Cl. Autoris utamur, attentum poscat lectorem, scriptum anno 1518 mense Augusto Augustae Vindelicor. in Imperii Comitibus ab Equite doctissimo, Ulrico ab Hutten, nomine *Erici*, Nemo, Graecae appellatione in Hutteni nomen alludendo.

NOUVELLE BIBLIOTHEQUE &c.

i. e.

NOVA BIBLIOTHECA SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM; Autore LUDOV. EL. DU PIN Theol. Paris. & Prof. Regio.

Tomus XVIII.

Amstelodami, apud Petrum Humbertum, 1718, 4.

Alph. f. plag. 17.

P-I. **C**ontinuamus coeptum scriptores seculi decimi septimi Ecclesiasticos a Cel. Dupino exhibitos summam referendū laborem, damusque e Tom. XVIII eos, qui posterioribus quinquaginta ejus seculi annis inter Romano-Catholicos in celebritate versati sunt. Primum inter eos locum obtinet *Lucas Holstenius* Hamburgensis, qui tamen transendo ad religionem Romano-Catholicam apud suos sibi maculam inussit, laudem tamen eruditionis haud vulgaris cognitionisque antiquitatum cupi

cum sacrarum tum profanarum edendo ac vertendo sententias Demophili, Democratis & Secundi, dissertatione de vita & scriptis Porphyrii, observationibus ad hujus vitam Pythagoræ, & dissertationibus de comunione Abyssinorum sub una specie, de fluvio Sabbathico, de quibusdam concilij Niceni locis, de Synesii fuga episcopatus, & de confirmationis ritu apud Græcos aliisque sibi apud omnes comparavit. Ab eo proximus est *Leo Allatius*, qui cum in insula Chio, in qua natus, tum Romæ degit, & huc Heidelbergæ Bibliothecam præcelebrem transtulit ac Vaticanæ inferuit, cujus etiam præfectus ab Alexandro VII Pontifice est constitutus. Versata est ejus opera in edendis partim aliorum partim suis scriptis: publicavit enim catenam Patrum Græcorum in Jeremiam cum expositione Chrysolomi, octo homiliis Origenis & tractatu Maximi in eundem Prophetam, tractatum Eustathii Episcopi Antiocheni in Hexæmeron, dissertationem ejusdem de enagimythis, & commentarium Origenis de iisdem, una cum testimoniis veterum de Eustathio, quibus subjunxit notas & peculiarem de enagimythis dissertationem. Ut demonstraret Ecclesie Græcæ semper convenisse in dogmatibus fidei cum Latina, scripsit librum de perpetuo Ecclesie orientalis & occidentalis consensu, cui adjectæ sunt duæ dissertationes, quarum altera de dominicis & hebdomatibus Græcorum, altera de missa præsanctificatorum agit. Illustravit postea hanc observationibus de communione Græcorum sub una specie Bartholdus Nihusius, eamque Georgio Calixto opposuit, cui Allatii epistolam ad Morinum de communione ægrotorum addidit. Peculiari opusculo utriusque Ecclesie consensionem in doctrina de purgatorio tradidit, & in alio adhuc consensum earundem in fide & moribus, cum quo Vecchii epistolam contra Photii schisma, epistolam suam ad Nihusium & tractatum, quo versionem textus Græci cum Latina in secundo Maccabæorum libro de sacrificio pro mortuis conspirare contendit, apparere voluit. Ejusdem consensus causa edidit concordiam Christianorum in Asia, Africa & Europa in fide catholica a Protestantibus derelicta, quam secutus est tractatus de octava synodo Photii & Hottingeri Veiliique refuta-

p. 2.

tio. Dedit etiam vindicias synodi Ephesinæ & S. Cyrilli in causa processioneis Spiritus S. ex Patre & Filio, & compendium ejusdem argumenti; adornavit quoque exercitationem super præfatione in & versionem historiz concilii Florentini Sguropuli & notas Creyghtonii Ritus Græcorum in libello de ætate & interstitiis in collatione ordinum, de templis & mensura temporum & in dissertationibus de divinorum officiorum libris, trifidio pentecostario & paracletico exposuit. Vitas clarorum virorum & scripta in Apibus Urbanis & opusculis de Georgiis, Simeonibus, Methodiis, Nicetis, Philonibus, Pfellis & Nilis delineavit. In Græcia vero orthodoxa & Symmictis, quorum illa in duo volumina, hæc vero in in duas partes divisa sunt, varia Græcorum & veterum & recentiorum scripta ac aliorum etiam dissertationes exhibentur. Recipit hunc *Johannes Bona*, Cardinalis Pedemontanus, qui gratia apud Clementem IX Pontificem Romanum floruit, ac post ejus obitum in Purpuratos dignitate Papali dignos relatus est. Magnum is sibi peperit apud eruditos nomen duobus operibus, quorum alterum est de hymnis ecclesiasticis, Psalmodia divina inscriptum, in quo ritum cænendi in cœtu Christianorum per secula tradit, alterum vero de rebus liturgiis agit, in quo plura de celebratione ac ritibus missæ habentur. Lectu quoque non indigni sunt libri ascetici, *Manuductio ad cœlum*, *Horologium asceticum* aliique, qui conjunctim in tria volumina collecti Paris. 1678 prodierunt. Tum se offert *Johannes Launojus*, qui ut fertur die XI Dec. A. MDIII natus & die X Martii MDC LXXVIII denatus est. Varia ejus sunt ingenii monumenta, quorum argumenta saltem attingere licet. Primum causam Durandi in modo conjunctionis concursuum Dei & creaturæ in quodam libro egit, cui adjunxit quæstionem: num judicium de Galilæo Romæ latum Theologos Parisienses, antequam ad eos publica autoritate missum sit, obliget? tum in pœnitentiæ sacramento satisfactionem præcedere debere absolutionem negavit; in quæstione: num in pœnitentia sufficiat attritio, an vero necessario requiratur contritio, sentiendi libertatem unicuique a concilio Tridentino relictam esse contendit; atque etiam peculiari opusculo frequen-

P. 20,

34.

mentem & confessionis & communionis usum urfit. Edidit præterea librum de varia Aristotelis in Academia Parisiensi fortuna, cujus appendix agit de Victorino, quem Episcopum Pictaviensem fuisse negat; dissertationem de vera causa recessus Brunonis in solitudinem, in traditione de Doctore Parisiensi mortuo sed nondum sepulto, qui ter se damnatum esse conquestus fit, anili fabula, minime querenda; judicium de dissertatione Hadriani Valesii de Basilicis, in quo primum eas occupasse monachos & Dionysium Areopagitam ac Parisiensem unam personam esse negat, cujus appendix de antiquis templis Parisiensibus agit. Pari ratione peculiari scripto, Lazarum, Magdalenam & Martham in Galliam pervenisse & Maximum Magdalenzæ socium fuisse & cum monachos Veselii tum Maximi verum Magdalenzæ corpus possidere negat, idque etiam contra Gueneum defendit, simul docens esse Ecclesiam, ut curet, ne res gestæ ac reliquiæ sanctorum imposturis contaminentur. Dissertationem, quæ ostendit concilium in causa baptismi Hæreticorum habitum ac ab Augustino plenarium dictum non aliud esse, quam Arlatense, Nicolaus Dominicanus & David, quibus illud Nicænum videtur, eam vero qua rationem argumentandi a silentio autorum probandam esse docuit, Dn. Thiers, & illam, quæ est de canone sexto concilii Nicæni, Valesius impugnavit, quibus peculiaribus responsis satisfacere annisus est. Tum & aliis scriptis edisseruit, qui fuerint primi Galliz Apostoli, & quæ Ecclesiarum hujus regni origo; jejunium & abstinentiam a certo ciborum genere multum differre; infideles olim ad recipiendum baptismum coactos esse, & antiquitus cum non modo tempore paschali & pentecostali sed etiam die natiuitatis J. Christi & Epiphaniæ administratum esse; bonis ecclesiasticis sustentandos esse egenos; & Autorem libri de imitatione J. C. esse Thomam de Kempis. Visionem Simonis Stockii, qua ei D. Maria vestitu Carmelitarum induta apparuit, ecce, inquit, privilegia Carmelitarum! quisquis hæc veste indutus morietur, ignis æterni pœnas non luet, bullam Sabbathinam & confraternitatem scapularem vocavit in dubium, & quanquam

se ei

se ei opposuerit Johannes Cheron, Thomas Aquinas & Fesrus, tamen suam sententiam dissertationibus aliis denuo corroboravit. Autorem libri de professione fidei esse Pelagium, & die assumptionis Mariæ verba martyrologii Usuardi, quibus ei dormitio adscribitur, recte legi contendit, & hoc non modo ipse contra Gaudinum, sed etiam contra quendam Advocatum & præfectum chori Parisiensis Joly erudite tuitus est. Varia eruditione refertum est scriptum, quò canonem concilii Lateranensis: omnes utriusque sexus &c. ac certamina quæ in Ecclesia Romano-Catholica de quæstione: num quis incio sacerdote proprio confiteri debeat Regulari? fuerunt, quam alix Pontificum bullæ negarunt, alix vero affirmarunt, exponit; nec illa carent ea, quæ edidit de scholis seu ludis celeberrimis imperante Carolo M. & subsequens temporibus fundatis, academiaeque imprimis Parisiensi, de sacramento unctionis, de jure Principis Christiani in prohibendo & dirimendo matrimonio, quod etiam contra Galeium Italum & quendam Parisiensem Theologum defendit, & de veneranda Ecclesie R. contra Simoniam traditione. Et cum in hoc ultimo scripto dubitaret, num Summæ Theologiæ autor sit Thomas, certamen ei quidem fuit cum P. Alexandro, e quo vero per mortem ereptus est, postquam jam ante historiam collegii Regii Navarrensis edidit. In variorum quibus gaudent monasteria, privilegiorum antiquitatem accurato studio inquisivit: eamque vanam esse deprehendit. In epistolis, quarum octo volumina prostant, in id incubuit, ut ostenderet, Pontificem R. nec infallibilem, nec supra Concilium, nec potestate convocandi Concilium unice præditum esse. Non tantum hunc sed & multos alios librorum scribendorum copia superavit ac inter polygraphos sibi nomen vindicavit *Theophilus Raynaudus* Jesuita, cujus operum novendecim tomi Lugduni in Gallia prodierunt. In primo & secundo ea, quæ ad J. Christum ejusque attributa spectant, in tertio & quarto principia moralia, virtutes ac vitia, in quinto theologiam naturalem ductu Mataphysicorum, in sexto ea, quæ S. Eucharistiam concernunt, ubi communionem pro mortuis nihil commodi fecum afferre fatetur, in septimo D. Mariæ perfectiones ac cultura

p. 63.

in octavo præstantiam Ecclesiæ Lugdunensis in Gallia, cujus occasione contra Laurojum Arnaldumque disputat, certasque sanctorum classes constituit, in nono multorum sanctorum res gestas, in decimo Pontificis R. agnorum Dei & rosæ aureæ rationem ac indolem, in undecimo varios libros, prohibitos quoque ac supposititios, secundum artem criticam, in duodecimo bona ecclesiastica ut & familiaritatem, quæ est Ecclesiasticis cum feminis, & calumniarum naturam, in decimo tertio cadavera sanctorum incorrupte conservata, stigmata, vitæ terminum, publicam inter cœnandum lectionem, & ritum tegendi caput, in decimo quarto retractationem sententiæ, quam iudex tulit, condemnationem non auditi, æquivocorum ac reservatorum mentis naturam, & eunuchos, in decimo quinto heteroclitæ & anomala pietatis, nempe Trinitatis & J. Christi cultum, juramentorum & votorum perversam rationem, precum vitia, sanctorum cultum, & mortuorum, qui in purgatorio versantur, venerationem culpandam, in decimo sexto ea, quæ in administranda missa censuræ digna sunt, & in decimo septimo ea, quæ ad religiosos spectant, pertractat. Decimus octavus scripta de libertate contra P. Gibieuf & Guilielmum Camerarium Scotum, de acceptatione terminorum in sensu diviso & composito contra Reginaldum, de missionariis Jesuitis contra Thomam Hurtado, tum quædam contra Laurojum & peculiarem martyrii commendationem exhibet. Decimus nonus non nisi summam operum in tabulis sistit, qui vero vigesimus audit, ea complectitur scripta, quorum auctorem se profiteri noluit: quamvis in iis quædam revocet, attamen Thomam Hurtado ac Dominicanos multis probris vexat, ac fuscè de religioso negotiatore differit. Pauca sunt quæ Autor profert de *Arnaldo d' Andilly*, stirpe antiqua orti, qui in vertendis aliorum scriptis imprimis Scalæ paradisi Johannis Climaci, & Josephi, cujus tamen sensum non utique assecutus est, studium posuit; de *Claudio Joly*, qui de horis canonicis, de restitutione, quæ ab optimatibus fieri debet, de itinerario Monasteriensi quædam commentatus est, cujus tamen vita Erasmi nondum lucem aspexisse dicitur; de *Antonio de Hausserre*, cui placuit variis scriptis illustrare jus canonicum, inter quæ eminent origo sta-

p. 91.

94.

95.

p. 99.

tus monastici, jurisdictionis Ecclesiasticæ defensio adversus Carolum Fevretum, & notæ ad librum Pontificalem Damasi quem Anastasio tribuit; de *Francisco Combefisi*, qui cum Græce luculenter sciret, edendis interpretandisque Græcis Ecclesiæ doctoribus, Amphilochio, Methodio, Andreæ Cretensi, Theophani, Maximo & Basilio operam dedit, Bibliothecam Patrum aliquot voluminibus auxit, præterea originum rerumque Constantinopolitanarum manipulum, historiam monotheletarum & Bibliothecam concionatoriam, in qua orationes Patrum Græcorum & Latinorum habentur, edidit; de *Valeriano Flavignio*, cujus extat de Polyglottis Parisiensibus judicium, quo recte fert, primum pentateuchum Samaritanum a Morino haberi textum Mosis originalem, qui ex Hebræo & Græco ab homine audaci sit confectus; tum Arabicæ & Syriacæ versionibus imprimendis Gabrielem Sinaitam primum tantum præfuisse, postea vero in ejus locum surrogatum esse Abrahamum Echellensem, cujus culpa illæ varios naves contraxerint, tandemque textum Hebræum cum versione minus accurate expressum esse. Idem in epistolis ad Grandinum docuit, Hebræum textum incorrupte ad nos pervenisse. Non tantum de thesi; omnino damnandam esse Copernici sententiam, sed etiam de his duabus: 1 Presbyteratum vestiri ratione sacramenti certum; episcopatum ea decorari quicumque negat, probabiliorem tenet sententiam; 2 ad Episcopatum præviuse Presbyteratus? aliquando negatum videtur; controversia ei fuit cum Facultate Theologica Parisiensi, quarum posteriorum causa ab eo in lucem editæ sunt, ad thesiam Clevesianam de Episcopatu expectatæ vindicæ; de *Henrico ac Hadriano Valestis*, quorum ille excellenti memoria præditus nimia lectione sibi hebetationem oculorum attraxit, & Græcis literis eruditus scriptores quosdam ecclesiasticos cum dissertationibus varia doctrina refertis edidit. Cum Eusebio voluit apparere dissertationem de schismate Donatistarum, epistolam de templo Hierosolymitano quod Anastasianum dictum fuit, scriptum de versione septuaginta virali contra Usserium & dissertationem de martyrologio R. a Rosweido publicato; cum Socrate & Sozomeno dissertationes de S. Athanasio, Paulo Con-

103.

stantinopolitano & canone sexto concilii Niceni, quem aliter ac Launojus explicat ; cum Theodoro & Evagrío, ut & excerptis Philostorgii ac Theodori Lectoris, duas dissertationes, quarum altera de Petro Antiocheno, altera de Acacio Constantinopolitano agit : idem Ammianum Marcellinum cum fragmentis Polybii & Nicolai Damasceni, ut & quasdam orationes a se habitas edidit ; sed ne Severum Sulpitium, Ruffinum, Cassiodorum aliosque latinos historię ecclesiasticę scriptores, quorum manuscripta sedulo contulit, quosque notis illustravit, publicaret, mors ejus in causa fuit ; hic vero omnem operam historię Francicę illustrandę infumfit, qua de causa ei etiam cum Launojo, Chifletio ac quodam Benedictino fuit disputatio ; de *Augustino Lubino*, qui se totum studio Geographię dedit, eamque probe excoluit, ut tabulę geographicę locorum, quorum in sacris literis fit mentio, tabula locorum, quę in martyrologio occurrunt, explicatio locorum, quorum meminit Plutarchus, notitia abbatiarum Italicę, & cõmentarius in Stephanum de urbibus testantur ; de *Ismaelo Bullialdo* Matheseos & Antiquitatum cum sacrarum tum profanarum peritia claro, a quo edita est dissertatio de S. Benigni Divionensis chronico, scriptum pro Ecclesiis Lusitanicis, Johannis IV Regis Lusitanicę libellus ad Clerum Gallicanum, dissertatio de populis fundis, epistola ad Gaillardum, & dissertatio de tempore, quo Christus agnum paschalem comederit ; de *Johanne Nicolai*, qui ut Thomam Aquinatem astinavit plurimi, ita se Launojo scriptis de plenario Augustini concilio, de baptismo infidelium, tempore administrationis baptismi, & abstinentia cibi, quę essentialis jejunii pars sit, opposuit ; de *Hieronymo Vignierio*, qui supplemento operum Augustini & editis quibusdam antiquis chronicis erudito orbi innotuit, & *Andrea Martino*, qui ex scriptis Augustini Philosophiam Christianam confecit. Hinc de via, quam primum iniverat Autor, paulisper deflectere videtur, dum neglectis scriptorum Ecclesiasticorum vitis, tantum eorum monumentis inhzret, ac scripta quaedam, quę Calvinianis opposuere Romano-Catholici, summam enarrat. De perpetuitate fidei quaedam commentatus erat *Nicolius*, eo animo ut præfationis

p. 105.

108.

110.

loco essent libro, qui inscribitur officium S. Sacramenti, in quo Patrum loca de S. Eucharistia exhibentur; verum is perpendens hunc librum tantum eo spectare, ut credentium pietas conseruetur & augeatur, illa omittenda & tantum brevibus indicandum censuit, doctrinam de eucharistia tot doctorum testimoniis confirmatam, in coetu divino constanter & perpetuo receptam, ac post Berengarii tempora æque a Romano-Catholicis ac Græcis approbatam esse: inciderat vero illa Nicolii commentatio, duos annos suppressa, sæpius vero descripta, in manus Claudii Ecclesie Reformatae ministri, qui continuo ei responsum eruditum opponere e re sui coetus duxit. Hac ratione sibi causam datam esse Nicolius existimavit, suum de perpetuitate fidei scriptum, Claudii responsum ac ejusdem refutationem a se adornatam A. 1664. emittendi in lucem: in priori omnem operam in eo ponit, ut neget, ullam in hoc mysterio vel fieri potuisse vel factam esse mutationem, & Berengarii ætate ab universa Ecclesia Reformatorum dogmati reclamatum esse; & quamvis Edmundus Albertinus sentiat, seculo sexto illud Romanensium de transubstantiatione dogma, fundamento ab Anastasio Sinaita in quodam libro jacto, in Ecclesiam primum orientalem postea occidentalem sensim irrepisse, infitiat tamen id factum esse, nec fieri potuisse putat, ut hæc nova & inaudita doctrina nullo repugnante esset recepta. In posteriori scripto, quod est Claudiani responsi refutatio, primum respondet, similes difficultates, quas adversarius in medium protulerat, etiam aliis fidei articulis opponi posse, evidentiam vero dictorum Scripturæ sacræ realem C. & S. C. in S. Coena præsentiam evincere, tum existimat veteres omnino discrimen absentis & præsentis recte tenuisse, nec fieri potuisse, ut omnes, ne ullo quidem reclamante, hanc desererent, & illam amplecterentur, tandemque majori studio objectæ variationis historiam considerat. Simul ac hoc opus lucem aspexerat, aliud ei opposuit Claudius, quod refutare ausus est duobus voluminibus, quorum inscriptio: perpetuitas fidei catholice in articulo de Eucharistia contra Claudium Ministrum Carentoniensem A. 1669. *Arnaldus*, etsi ad ea conficienda permultum contulerat Nicolius. Tantum vero abest, ut
his

his confectis sibi silentium impositum esse arbitratus sit Claudius, ut potius ad illa refellenda novum scriptum ederet, cui tamen non nisi generali responso occurrere ejusdem adversarii placuit. Secundus de perpetuitate fidei tomus, in primo promissus, A. 1672 a Nicolio vulgatus est, in quo ea, quæ Scriptura & doctores Ecclesie sex primorum seculorum de eucharistia docent, exponit ac in interpretandis verbis: hoc est corpus meum, defudat, cui successit tertius, in quo ad difficilia Patrum loca a Christo producta respondetur. Dum ita de Eucharistia disceptatur, alii controversie occasionem præbet libro: *Renversement de morale &c.* i. e. Everfio doctrinæ morum inscripto A. 1672 Arnaldus, in quo tradit Reformatos doctrina de inamissibilitate gratiæ & justitiæ B. operum necessitatem tollere, cui non tantum minister Nemausensis Bruguier cum approbatione Claudii scriptum, ab Arnaldo tamen A. 1675 libro: *L'impieeté de la morale des Calvinistes pleinement decouverte par le Livre du Ministre Bruguier* refutatnm, sed etiam Jurieu & Merlat responsa sua opposuerunt, quorum huic le Feron Doctor Sorbonicus obviam ivit. Accidit autem præter omnem spem & opinionem, ut Ministris Reformatis suppetias ferret le Fevre libro: *Motifs invincibles pour convaincre ceux de la Religion P. R.* in quo tradit, non tantum inamissibilitatis dogma in Synodo Dordracena non esse definitum, sed etiam tolerari posse, tantumque nominis controversiam tangere; id quidem ei per literas vixit vertit Arnaldus, sed cum ille in sua sententia permaneret & per literas eandem confirmaret, in publicum misit Arnaldus scriptum: *les Calvinistes convaincus de dogmes impies sur la morale pour servir de reponse a Messieur le Fevre & Jurieu*, cui tamen le Fevre aliud opposuit. Hæc de quibusdam doctrinæ capitibus certamina videri poterunt velitationes, quibus successit prælium, quod ineundum fuit Reformatis, cum Nicolius in totum eorum cœtum impetum faceret, eumque non esse veram Ecclesiam tribus libris palam facere auderet. Primus sistit præjudicia legitima contra Calvinianos, quorum 1. eorum, qui reformationem susceperunt, vitam multum ab eorum vici distare, quibus olim Deus ad docendam veritatem usæ

est, 2 Reformationum pastores legitima vocatione & missione carere, 3 eos ideo quod se ab Ecclesia separaverint, esse schismaticos, 4 Ecclesiam esse societatem amplissimam, cum Reformationum coetus, si originem spectes, in angusta loca sit inclusus, 5 in condenda secta Calvinianorum summam temeritatem apparere, 6 spiritum calumniae ac iniustitiae in autoribus reformationis se prodere, 7 spiritum politicum in controversiis, quae illis fuerunt cum Lutheranis, animadverti, 8 permulta falsa monstroaque dogmata ab iis tradi, 9 subsidium, quo utantur ad instillandam aliis fidei veritatem, plane esse nullum, siquidem Ecclesiae voce traditionisque autoritate rejecta solam Scripturam proponant, & ut haec valeat, demonstrare debeant, locum aliquem esse ex libro canonico desumptum, eum convenire cum textu originali, non esse subjectum variis lectionibus, nec ejus sensum esse improprium, quin potius eundem satis excussum, eaque de causa varios interpretes consultos, ubi simul oporteat scire, quae sit articulorum fundamentalium ratio, quibus percipiendis & discutiendis nemo simplicium Christianorum sit idoneus. Secundus inscribitur: *Reformati sic dicti schismatici convicti*. Etsi enim plures fuerunt ex Reformatis, qui ejus praesudiciis se opponerent, inprimisque Jo. Claudius defensionem reformationis ederet, Nicolius tamen unicum librum, Considerationes literarum Circularium congregationis Cleri Gallicani inscriptum ac 1687. vulgatum, dignum judicavit quem nominato modo libro refelleret, in quo denno probare an nititur, separationem Reformationum jure schismatis crimen haberi. Dum vero non poterat non fieri, ut in hac controversia etiam Ecclesiae mentio injiceretur, & Jurieu in suo systemate Ecclesiam Catholicam per omnes sectas diffusam esse, ac in unaquaque societate, in qua fundamentum religionis non prorsus sit destructum, vera ejus membra haberi, contenderet, Nicolius hanc sententiam in tertio libro, qui est de *unitate Ecclesiae*, sibi examinandam sumpsit, traditque Ecclesiam semper esse habitam unam societatem in unam communionem redactam, a qua haeretici & schismatici sint exclusi. Redit quidem nunc Autor in viam, a qua paalisper secessit, & vitas Autorum se dare indicat,

cat, verumtamen & hic præcipue in commemorandis eorum scriptis verifatur. Scripta igitur, quibus *Christianus Lupus*, ab Alexandro VII & Innocentio XI PP. magni æstimatus, innotuit, sunt: Observationes in concilia generalia & particularia, quibus peculiæres addidit dissertationes, appellationes ad Romanam cathedram, notæ ad Tertulliani librum de præscriptionibus, & dissertatio de sensu legitimo contritionis & attritionis in scriptis Patrum, quæ etiam in ejus opusculis a Guilielmo Wyna collectis comparet, ubi ejus dissertationes, de media inter probabilitatis rigidos & laxiores fautores sententia, de simonia monasteriorum, de antiqua disciplina Christianæ militiæ, de processionibus aliisque argumentis habentur; ne de commentario Papæ Cælestini, decretis papæ Hilarii, Concilio Neapolitano, Patrum epistolis ad Concilium Ephesinum, vita & epistolis Thomæ Cantuariensis, Alex. III, Ludov. VII, R. Galliz, & Henrici II Regis Angliz, quæ ejus studio ac cura prodierunt, quidquam commemoremus. Scripta *Johannis de Neercassel*, Episcopi Romano-Catholici in Belgio fœderato, sunt: doctrina de lectione Scripturæ, in qua negat eam a Romano-Catholicis prohiberi, affirmat tamen, Ecclesiam solam ejus legitimam esse interpretem, amor poenitens seu necessitas amoris divini in poenitentia, & cultus sanctorum & Mariæ virginis, *Johannis Cabassati*, qui submissione animi integritateque se omnibus gratum præbuit, theoria & praxis juris canonici, & notitia ecclesiastica conciliorum & canonum; *Anthonii Aubry*, de dignitate, qua Rex Galliz Imperatori & Regi Hispaniz antecellit, de jure ejusdem in Imperium Romano-Germanicum, ob quod urgentibus Imperii statibus in carcerem conjectus est, historia Cardinalium Ecclesiæ, *Joussæ*, *Richelii* & *Mazarini*, de dignitate Cardanilitia & regalibus; *Caroli du Fresne*, *Domini du Cange*, Græce & Latine egregie docti ac in omni scientiarum genere versati, qui, quod omne tempus in studiis literarum continebat, amicis dicere solitus fuit: *mibi & mihi cano*, scripta sunt: Historia Byzantina sub Imperatoribus Francicis, quæ comparuit A. 1658, tractatus de capite Johannis Baptistæ, quod apud Ambianos fervetur, observationes ad historiam S. Ludovici Regis Galliz a Domino de

P. 131.

136.

140.

141.

p. 144.

147.

153.

de Jonvilla scriptam, notæ in Nicephorum Bryeanium, Annam Comnenam & Cinnamum cum Pauli Silentarii descriptione templi Sophiæ a se editos, specimen historiæ Francicæ, historia Byzantina duplici commentario illustrata, Glossarium medicæ & infimæ Latinitatis, Glossarium medicæ & infimæ Græcitatæ, notæ in Zonaram & Chronicon Paschale abs se edita. *Luca d' Achery* debemus Barnabæ epistolam, Lanfranci & Guiberti opera, ac varia veterum monumenta in aliquot Spicilegii tomis collecta: & *Francisco Maria Florentino* Medico origines pietatis Hetruscæ, in quibus ortum ecclesiarum illius provincie ad discipulos Petri refert, quæ præterea argumenta Theologica pertractavit, ex Catalogo opusculorum ipsius a filio editorum cognoscere licet. *Henrico Norisio*, qui primum Florentiæ Bibliothecæ Magni Ducis & postea Romæ Vaticanæ præfuit, tandemque in Purpuratorum senatum lectus est, eruditi viri nomen peperit quidem Historia Palagiana cum vindictis Augustinianis, ut & dissertatio de uno e Trinitate passo, sed & iisdem multorum invidiam contraxit, inprimis quod Jansenii partibus studere videretur, quapropter & variis scriptis est petitus, & ejus liber acerrimæ censuræ ter subjectus. Nihilominus tamen evasit superior, suisque adversariis egregie respondit, quin imo impetratam viri eruditissimi laudem, libro, quo annos & epochas Syro-Macedonum e nummis, additis fastis consularibus & epistola ad Antonium Pagi, exponit, quem impetratis e Gallia a Clarissimis Viris subsidiis observationibus & duabus dissertationibus de duplici cyclo paschali auxit, stabilivit, a qua nihil detrudere potuit Harduinus sæpius ab eo castigatus, cum parvum scriptum: pro Eumenio Pacato ad Norisium, in lucem emitteret. *Blasius Pascalis*, a patre institutus, rerumque Mathematicarum perquam gnarus, literis provincialibus nomine Ludovici Montaltii editis sodales ordinis Ignatiani, meditationibus autem de religione Atheos & indifferentistas, & *Jacobus Benignus Buffuetus*, primum Condornensis tum Melensis Episcopus præcipue, Reformatos & Protestantes impugnarunt, adeo ut nemo esset qui hac ratione de cætu Romano-Catholico tam præclare meritus sit. Primum scriptum, quo

quo se Doctoris nomine non indignum esse ostendit est, refutatio catechismi Pauli Ferri Ministri ecclesie Reformatæ, qua negat Romano-Catholicam ecclesiam eos errores, qui ipsi a Reformatis imputentur, docere, ac contra contendit, reformationem olim susceptam fuisse perniciosam, ut olim in ecclesia Romana homines salvati sint, ita & nunc salvari, neutiquam vero in cœtu Reformatorum salutem æternam impetrari. Huic successit expositio doctrinæ catholicæ, quæ ubi quatuor annos in manuscripto latuisset, & cum multis viris eruditis esset communicata, multumque eo contulisset, ut summus bellidux Turennius sacra Romana amplecteretur, lucem A. 1671 primum aspexit, & ut in linguas, Italicam, Anglicam, Latinam & Germanicam transferretur, meruit. Quoniam ei nonnulli Reformatorum objecerant, eam non omnibus Romanæ Ecclesie præsulibus, imo nec ipsi Pontifici esse probatam, nec fideliter ecclesie Romano-Catholicæ doctrinam exhibere, ideo secundæ editioni, quæ A. 1680 comparuit, varias Episcoporum ipsiusque Pontificis adjecit approbationes, simulque ostendere annis est, Reformatos nunquam recte percepisse veræ Ecclesie Romano-Catholicæ doctrinam, suamque expositionem prorsus convenire cum decretis Concilii Tridentini, nec esse, ut quis contrarium ex praxi & peculiaribus Doctorum scriptis eliciat, cum & hæc & illa, si decretis repugnent, nihil religioni præjudicent. Dum ei animus est, rem hoc opere eo perducere, ut plurimæ controversiæ seu errores evanescant, & quæ supersint, vel parvi vel plane nullius momenti habeantur, ideo ordine de cultu religioso, justificatione, indulgentiis, sacramentis, eucharistia & autoritate traditionum Ecclesie & sanctæ Sedis agit, & quoniam multis videri poterat doctrinam de communione sub utraque in illo libro non satis ample pertractatam esse, ideo illud postea in peculiari opusculo fecit. Nullo vero scripto acrius Protestantibus insultavit, quam eo quem de variationibus Ecclesie Protestantium inscripsit, in quo tradere audeat, eos aliquoties sua dogmata mutasse; contra hoc insurrexit quidem Jureu in literis pastoralibus ad Huguenotas in Gallia scriptis; verum quia contendit, semper in Ecclesia doctrinæ variatio-

nam obtinuisse, perfacile Bossueto fuit ei respondere, ac in suis admonitionibus varia minime consentanea ex ejus sententia elicere, eumque Socianismi accusare. Edidit præterea librum contra Basnagium, justitiam armorum Hugenotarum in Gallia defendentem, collationem cum Claudio, animadversionem ad Claudii quoddam scriptum, literas pastorales ad eos, qui ex Reformatis in sua diocesi Romana sacra amplexi erant, explanationes difficultatum, quæ in precibus missæ & in cultu crucis se offerunt, & instructiones pastorales, in quarum una Autorem falsorum & legitimorum præjudiciorum refutat. Ut vero non tantum bonus disputator, sed etiam egregius Scripturæ interpret haberetur, publicavit notas in Psalmos, Proverbia, Ecclesiasten, Canticum canticorum & loca Jes. VII, 14 & Ps. XXII, 17, 18, 19; explicatio vero apocalypseos controversias continet, in qua Babylonem non esse Romam Christianam sub Pontifice, sed idololatricam statuit, De controversiis, quæ Bossueto fuerunt cum Archiepiscopo Cameracensi ac Simonio, parum aut nihil Autor habet. *Gilbert de Cbeiscent*, primum Convenensis postea Tornacensis Episcopus, in id incubuit, ut suas dioceses a barbarie religionisque ignorantia purgaret, qua de causa crebro visitationes instituit, ac etiam commentariorum de religione tria volumina vulgavit, in quorum primo existentiam Dei miraculorumque naturam docet, in secundo dogmata sacre Cœnæ tradit, & in tertio Protestantem, qui contra secundum insurrexerat, refellit. Approbaverat librum inscriptum: *Monita salutaria B. Mariæ virginis ad cultores suos indiscretos*; id cum ipsi nonnulli vitio verterent, literis pastoralibus docuit, Mariam & Sanctos honorandos esse, & imaginibus eorum ut & reliquiis reverentiam exhibendam, sed quoniam ex ignorantia & stupiditate mentis oriantur abusus, merito eos in illo libro damnari. A. 1688 scripsit ad Steyaertum Lovaniensem Theologum epistolam, qua se adulatoribus curiæ Romanæ opponens, Pontifici infallibilitatem negat, ejusque autoritati Concilia præfert, id quod ex Scriptura, Ecclesiæ praxi, variisque rationibus confirmat. *Carolus le Coince* octo Annalium Ecclesiasticorum Francorum tomos, *Claudius Lancelotus* dissertationem chronologi-

p. 177.

182.

183.

cam

eam ad sacram Scripturam, expositionem vocis Emina, quæ in regulis S. Benedicti habetur, ob quam ei cum Mabillonio fuit controversia, & disquisitionem de anno & die mortis S. Benedicti, & *Godofredus Hermant*, contra sedales ordinis Ignatianæ pro Academia Parisiensi, catechismum de gratia, vitas Athanasii, Basilii, Chrystostomi & Athanasii, defensionem Ecclesiæ contra Johannem Labbadie, & meditationes Christianas, scripserunt. Edita sunt a *Jo. Baptista Cotelerto* Opera Patrum, qui temporibus Apostolicis floruerunt, & tres monumentorum Ecclesiæ Græcæ totius; a *Ludovico Thomafino* libri de gratia & auctoritate Pontificis, quorum hujus exemplaria, quod nimium faveret Pontifici, ne divulgarentur, regio jussu separato loco inclusa fuerunt, e quo non nisi post mortem ejus evaserunt, de antiqua & nova Ecclesiæ disciplina, ratione beneficiorum, de dogmatibus, jejuniis, festis, officio divino, ratione versandi in lectione Poetarum, Philosophorum & Historicorum, de studio linguarum, ratione Scripturæ sacræ & imprimis Hebrææ linguæ, de veritate, juramentis, & elemosyna, ut & glossarium Hebraicum; a *Petro l' Attemant* opuscula de morte, nimirum mors iustorum, testamentum spirituale, & sancta mortis desideria; a *Johanne Garnerto* regulæ fidei catholicæ de gratia Dei per J. Christum, *Marius Mercator*, diurnus Romanorum Pontificum, cum notis & tribus dissertationibus de Honorio Pontifice, inscriptione & subscriptione literarum Pontificum & pallio, tandemque primum Theodoretæ volumen; ab *Antonio Pagi* dissertatio de consulibus Cæsareis seu consulatibus, & critica historico-chronologica in quatuor tomos annalium Baronii; a *Jacobo de Sainte Beuve*, qui ob eruditionem & rerum usum pro oraculo fuit habitus, & dum non procul ab urbe Parisiensi commoratus est, sæpius in casibus dubiis consultus, quapropter & ejus decisiones frater ipsius vulgavit, libri de confirmatione & extrema unctione contra *Dallæum*; a *Job. Gerbais* dissertatio de causis majoribus, tractatus pacificus de potestate Ecclesiæ & Principum circa impedimenta conjugii, & literæ quædam, inter quas illæ, quæ sunt de peculio religiosorum, literæ, quæ inter sum & canonicos regulares orta est, causa fuerunt;

P. 187.

196.

201.

- ab *Anselmo de Paris* dissertatio de libro Bertrami & consensus Ecclesie Græcæ & Latinæ in doctrina de transubstantiatione; a *Josepho Mege* dissertatio de virginitate, quam libro Ambrosii de eodem argumento subjecit; ab *Emerico Bigotio*, ab eruditiss. maximi æstimato, vita Chrysothomi a Palladio scripta cum quibusdam antiquis monumentis, & a *Johanne le Bouzibilier de Rangc*, Abbate monasterii *de la Trappe*, annos 13 nato, Anacreon cum notis, duò inde volumina de sanctitate & officii status monastici, quæ secutum est tertium, in quo difficultates sibi objectas tollere conatus est, versio Dorothei, commentarius in regulas S. Benedicti, moralia christiana & quædam alia, imprimis contra Mabillonium. Placet Cl. Autori ab hoc ad recentissimam Augustini operum editionem a Francisco Delfau & Thoma Blampin adornatam, quam maximis laudibus evehit, digredi, & simul commemorare, quos tumultus excitaverit liber *P. Abbé commendataire*, Abbas fiduciarius. Comparuit ille A. 1673 sub nomine Domini de Boisfranc, cujus quidem verus Autor fuit Franciscus Delfau, e sodalibus ordinis Benedictini, qui omne studium & operam in eo posuit, ut comendas Abbatum ecclesiasticas deformaret. In colloquio quodam illum librum aliquis sub censuram vocavit, sed statim affuit de Froimond, qui eum tuitus est, & secundam partem Abbati fiduciario adjecit, cui successit tertia, in qua tria pro illo libro habentur scripta; omnia vero illa refellere annisus est, qui defensionem Abbatis fiduciarium adornavit, & Guido Drapier fuisse fertur.
232. Ab hoc Autor se confert ad *Emanuelum Schelstrateum*, Antverpiensem, cujus scripta sunt: *Antiquitas illustrata*, in qua auctoritatem Pontificis contra Launojum confirmat, de ecclesia Africana sub Primatè Cartaginensi, de concilio Antiocheno, de actis concilii Constantiensis ad expositionem decretorum Sess. IV & V facientibus, de disciplina arcani contra Tenzelium, a quo impugnatus erat, postquam in libro de concilio Antiocheno disciplinam arcani ad propugnanda sui cœtus dogmata adhibuerat, & de auctoritate patriarchali & metropolitana contra Stillingfleetum. *Antiquitatis illustratæ* tomus primus, chronologicus, eo vivente fuit impressus, secundus, geographicus, post

post mortem ejus est editus, tertium de conciliis, canonibus & decretis Pontificis, quartum de ritibus pœnitentiæ & ordinationis, quintum de martyrologiis, Actis sanctorum, scriptis suppositiis & dubiis, & sextum de rebus difficilioribus trium primorum seculorum, quos in animo habuit, non perfecit; desiderantur etiam ejusdem Acta Ecclesiæ orientalis contra Lutheranos & Calvinianos; modus dignoscendi ex forma characterum sive Græcorum sive Latinorum Scripturæ vetustatem, & commentarius de Basilicâ Vaticana. Proximus ab hoc *Ludovicus Maimburgius*, qui Patris jussu ordinis Ignatianî sodalitio se adjunxit, illum vero etiam gravi de causa deseruit, se Theologiæ & antiquitatis ecclesiasticæ peritum variis scriptis demonstravit. Sunt illa: *methodus pacifica* reducendi Protestantes sine disputatione ad veram fidem de eucharistia, libellus de vera Ecclesia veroque Dei verbo, sermones de jejunio ac de aliis argumentis, *historia* Arianismi, iconoclastarum, cruciatarum expeditionum, schismatis Græcorum, decremendi Imperiî occidentalis post Carolum M. Lutheranismi & Calvinismi, *Ligæ*, Pontificatus Gregorii M. & Leonis & prærogativarum Ecclesiæ. Controversiis religionis tractandis etiam operam dedit *Paulus Pelissonius*, a matre quidem in religione Reformatorum educatus, quam vero postea cum Romano-Catholica commutavit. Applicuit se ad jus civile ac varias linguas, & adhuc juvenis in Gallicam linguam transtulit librum primum Institutionum Justiniani, deinceps partem Odyssæ Homeri. Percognito ejus excellenti ingenio, in aulam & Academiam Luteitiis fuit receptus, sed in illa adversam fortunam expertus, cum ob Fouquetum, cui nimia fiducia adhæserat, in custodiam conjiceretur, verum ex ea liberatus gratiam Regis sibi conciliavit, ubi ejus laudes peculiari panegyrico decantavit. In pretio habentur ejus considerationum controversiarum de religione tomi quatuor, in quorum primo rejecto controversiarum religionis examine, cui suscipiendo nullus privatorum sit idoneus, suadet, ut quilibet se Ecclesiæ autoritati subiciat, in simulque transubstantiationis dogma confirmat, in secundo objectionibus Anglorum ac Batavorum satisfacere studet, in tertio

p. 240.

contra Jurieum disputat, in quarto vero ejus & Ill. Leibnitii h-
teræ mutæ, quibus de religione pugnarunt, habentur. A
Bono de Merbes eondita est summa morum Christiana & ortho-
doxa e Patribus & monumentis Ecclesiasticis desumpta; a *Jose-
pho Saenz de Aguirre* profecti sunt Ludi Salmanticenses seu The-
logia florulenta, disputationes Ethicæ, Theologia Anselmian-
na, defensio cathedræ Petri contra Clerum Gallicanum, & col-
lectio Conciliorum Hispaniæ; a *Ludov. Bulteau* historia mon-
astica eum orientalis tum occidentalis; a *Ludovico Ferrando*,
parlamenti Advocato, conspectus sive synopsis libri Hebraici,
qui inscribitur Annales Regum Franciæ & Regum domus Otho-
mannicæ, considerationes religionis Christianæ ratione vaticini-
orum Jacobi & Davidis de adventu Messæ, commentarius in
Psalmos, responsio ad apologiam pro reformatione, reforma-
toribus & reformatis, epistolæ duæ de Augustini monachismo,
tomus summx Bibliorum & liber de cognitione Dei; a *Gerhar-
do du Bois* historia Ecclesiæ Parisiensis; a *Johanne de la Main-
ferme* apologia pro Roberto de Arbrissello contra Roscelinum;
a *Francisco Feu* cursus Theologicus, quo omiſſis inutilibus
quæſtionibus Theologia ex Scriptura & monumentis doctorum
veterum traditur, & a *Petro Thoma du Fosse*, continuatio commen-
tariorum in sacram Scripturam a Sacy inceptorum, vitæ Ter-
tulliani, Origenis, Thomæ Cantuariensis & Sanctorum. *Ludo-
vicus Sebastianus Tillemontius* (le Main de Tillemont) solitari-
am vitam eligens se totum ad studia antiquitatis cum sacræ tum
profanæ contulit, non prius autem quam ætate provectior vi-
sus est, aliquid in lucem emisit. Edidit autem quinque histo-
riæ Romanorum Imperatorum, tomos, quorum primus res ab Au-
gusto usque ad Vitellium, secundus a Vespasiano usque ad Pertin-
acem, tertius usque ad Diocletianum, quartus usque ad Jovia-
num & quintus usque ad Honorium Imperatores commemo-
rat. Scripsit etiam aliquot commentarios ad res Ecclesiæ per-
tinentes, in quibus imprimis vitas Sanctorum clarorumque Ec-
clesiæ doctorum depinxit. In primo exhibentur vitæ Jesu
Christi, Mariæ, utriusque Josephi, Johannis Baptistæ & Aposto-
licorum, in secundo Stephani, Nicodemi, Gamalielis, Mariæ Mag-
dalene

p. 259.

Jelenz, Lazari, Theclæ, Philippi, Marci, Hermæ, Lucæ, Dionysii
Areopagitz, Titi, Timothei, Simeonis, Ignatii & Polycarpi, hi-
storiz quoque persecutionum & hæresium; in tertio vitæ Irenæi,
Clementis Alexandrini &c. in quarto vitæ Cypriani, Dionysii
Alexandrini, Gregorii Thaumaturgi &c. in quinto, qui post
ejus mortem editus est, historia persecutionis Diocletiani & Li-
cini, actaque martyrum, in sexto historia schismatis Donatista-
rum, hæreseos Arrianæ, concilii Nicæni, vitæ Alexandri Epi-
scopi Alexandrini, S. Vitalis, Philogenis &c. in septimo vitæ Eu-
stathii Antiocheni, Alexandri, Pauli Constantinopolitani, Eusebii
Cæsariensis, Orosii &c. in octavo vitæ Athanasii, Ephremi, Me-
letii, Cyrilli &c. in nono vitæ Basilii, Gregoriorum Nazianze-
ni & Nysseni, in decimo vitæ S. Ambrosii, Martinii, Epiphaniï &c.
in decimo tertio A. 1702 edito vita Augustini, in undecimo,
qui 1706 lucem aspexit, vita Chrysostrami, Theophili &c. Desi-
derantur adhuc tomus duodecimus, vitas Hieronymi, Theo-
dori, Pelagii, Bonifacii Papæ &c. decimus quartus, vitas Pauli-
ni, Cassiani, Nili, Hesychiæ, decimus quintus, vitas Hilarii, Ma-
rri Mercatoris, Vincentii Lirinensis, Isidori Pelusiotæ &c. & de-
cimus sextus, vitas Prosperi, Maximi Taurinensis, Hilarii Papæ,
Gennadii Constantinopolitani, Euthymii, &c. ut & tomus sex-
tus historiae Romanorum Imperatorum eos, qui a Theodo-
sio secundo usque ad Anastasium vixerunt, complectens. Jo-
sephus Amelmi, qui illi subjunctus est, etiam antiquitatibus
Ecclesiasticis scrutandis se dedit, ut ejus dissertatio Historico-
Chronologica de initiis Ecclesiæ Foro-Julienensis, dissertatio-
nes criticæ, in quibus ostendit, Autorem librorum de vocatione
gentium, capitulorum de gratia & epistolæ ad Demetriadem
non esse Leonem, ut Quæsnellio visam, sed potius Prosperum,
contra quem etiam defendit, literas & sermones Leonis esse
Prosperi, ac Prosperi chronicon Prosperi Aquitanici, disserta-
tiõ de Autore symboli Athanasiani, qui ipsi non Vigilus Ta-
pensis, ut Quæsnellius sensit, sed Vincentius Lirinensis vide-
tur, & epistola ad Pagium de ætate Martini Episcopi Turo-
nenfis docent. Varia sunt scripta Jo. Baptista Thiers, sed ut
Autor indicat, non ejusdem pretii. Scripsit enim de vi argumen-
ti ne-

p. 271.

contra Jurieum disputat, in quarto vero ejus & Ill. Leibnitii Hertzæ mutæ, quibus de religione pugnarunt, habentur. A *Bono de Merbes* condita est summa morum Christiana & orthodoxa e Patribus & monumentis Ecclesiasticis desumpta; a *Josepho Saenz de Aguirre* profecti sunt Ludi Salmanticenses seu Theologia florulenta, disputationes Ethicæ, Theologia Anselmiana, defensio cathedræ Petri contra Clerum Gallicanum, & collectio Conciliorum Hispaniæ; a *Ludov. Bulteau* historia monastica eum orientalis tum occidentalis; a *Ludovico Ferrando*, parlamenti Advocato, conspectus sive synopsis libri Hebraici, qui inscribitur Annales Regum Franciæ & Regum domus Othomanniæ, considerationes religionis Christianæ ratione vaticiniorum Jacobi & Davidis de adventu Messie, commentarius in Psalmos, responsio ad apologiam pro reformatione, reformatibus & reformatis, epistolæ dux de Augustini monachismo, tomus summæ Bibliorum & liber de cognitione Dei; a *Gerhardo du Bois* historia Ecclesiæ Parisiensis; a *Johanne de la Mainferme* apologia pro Roberto de Arbrissello contra Roscelinum; a *Francisco Feu* cursus Theologicus, quo omissis inutilibus quæstionibus Theologia ex Scriptura & monumentis doctorum veterum traditur, & a *Petro Thoma du Fosse* continuatio commentariorum in sacram Scripturam a Sacy inceptorum, vitæ Tertulliani, Origenis, Thomæ Cantuariensis & Sanctorum. *Ludovicus Sebastianus Tillemontius* (le Nain de Tillemont) solitariam vitam eligens se totum ad studia antiquitatis cum sacræ tum profanæ contulit, non prius autem quam ætate provectior vitus est, aliquid in lucem emisit. Edidit autem quinque historiæ Romanorum Imperatorum tomos, quorum primus res ab Augusto usque ad Vitellium, secundus a Vespasiano usque ad Pertinacem, tertius usque ad Diocletianum, quartus usque ad Jovianum & quintus usque ad Honorium Imperatores commemorat. Scripsit etiam aliquot commentarios ad res Ecclesiæ pertinentes, in quibus imprimis vitas Sanctorum clarorumque Ecclesiæ doctorum depinxit. In primo exhibentur vitæ Jesu Christi, Mariæ, utriusque Josephi, Johannis Baptistæ & Apostolorum, in secundo Stephani, Nicodemi, Gamalielis, Mariæ Magdalene

p. 259.

Valenz, Lazari, Theclæ, Philippi, Marci, Hermez, Lucez, Dionysii
 Areopagitz, Titi, Timothei, Simeonis, Ignatii & Polycarpi, hi-
 storia quoque persecutionum & hæresium; in tertio vitæ Irenæi,
 Clementis Alexandrini &c. in quarto vitæ Cypriani, Dionysii
 Alexandrini, Gregorii Thaumaturgi &c. in quinto, qui post
 ejus mortem editus est, historia persecutionis Diocletiani & Li-
 cini, actaque martyrum, in sexto historia schismatis Donatista-
 rum, hæreseos Arrianæ, concilii Nicæni, vitæ Alexandri Epi-
 scopi Alexandrini, S. Vitalis, Philogenis &c. in septimo vitæ Eu-
 stathii Antiocheni, Alexandri, Pauli Constantinopolitani, Eusebii
 Cæsariensis, Orosii &c. in octavo vitæ Athanasii, Ephremi, Me-
 letii, Cyrilli &c. in nono vitæ Basilii, Gregoriorum Nazianze-
 ni & Nysseni, in decimo vitæ S. Ambrosii, Martinii, Epiphaniï &c.
 in decimo tertio A. 1702 edito vita Augustini, in undecimo,
 qui 1706 lucem aspexit, vita Chrysostrami, Theophili &c. Desi-
 derantur adhuc tomus duodecimus, vitas Hieronymi, Theo-
 dori, Pelagii, Bonifacii Papæ &c. decimus quartus, vitas Pauli-
 ni, Cassiani, Nili, Hesychiï, decimus quintus, vitas Hilarii, Ma-
 rii Mercatoris, Vincentii Lirinensis, Isidori Pelusiotæ &c. & de-
 cimus sextus, vitas Prosperi, Maximi Taurinensis, Hilarii Papæ,
 Gennadii Constantinopolitani, Euthymii, &c. ut & tomus sex-
 tus historiae Romanorum Imperatorum eos, qui a Theodo-
 sio secundo usque ad Anastasium vixerunt, complectens. *Jo-* p. 271.
sephus Anselmi, qui illi subjunctus est, etiam antiquitatibus
 Ecclesiasticis scrutandis se dedit, ut ejus dissertatio Historico-
 Chronologica de initiis Ecclesie Foro-Julianensis, dissertatio-
 nes criticæ, in quibus ostendit, Autorem librorum de vocatione
 gentium, capitulorum de gratia & epistolæ ad Demetriadem
 non esse Leonem, ut Quæsnellio visum, sed potius Prosperum,
 contra quem etiam defendit, literas & sermones Leonis esse
 Prosperi, ac Prosperi chronicon Prosperi Aquitanici, disserta-
 tio de Autore symboli Athanasiani, qui ipsi non Vigiliius Ta-
 p... is, ut Quæsnellius sensit, sed Vincentius Lirinensis vide-
 tur, & epistola ad Pagium de ætate Martini Episcopi Turo-
 nensis docent. Varia sunt scripta *Jo. Baptiste Thiers*, sed ut
 Autor judicat, non ejusdem pretii. Scripsit enim de vi argumen-
 tū ne-

ti negativi, de eo num latine paraclitus an paracletus pronun-
ciandum sit? de diminuendis diebus festis, inscriptione, quæ
Rhemi confpicitur: Deo homini & B. Francisco utrique cru-
cifixo, de stola seu sacerdotis vestitu, de expositione sacramen-
ti, de mereatu in propylæo templi, de advocato pauperum,
de superstitione, de claustris cœnobii, de ludis, altaribus, pul-
pitis & choris templorum, de cornis ascititiis, de eo qui abso-
vit hæreticum, de iis quæ in devotione sunt necessaria & ta-
men negliguntur, de novo breviario Cluniacensi, & de flagel-
lantibus. *Adrianum Bailletum*, bibliothecæ Lamoniae præ-
fectum, fuisse virum variz studiorumque lectionis indico sunt
p. 285. iudicia eruditorum de scriptis primariis Autorum, item de
Poetis, libri de scriptoribus sub nominibus alienis latentibus, de
pueris, qui studiis scriptisque inclauerunt, tractatus de libris,
in quorum titulis *anti* occurrit, vita Cartesii, liber de culturæ Mariæ,
vitæ sanctorum & volumina de festis mobilibus. *Nicolaus
Toinardus* etiam multa legit, sed nihil edidit suo nomine, ni-
si quasdam notas in Lactantii librum de mortibus persecuto-
rum. Concordantiæ Græcæ quatuor Evangelistarum non in-
tegre typis impressæ sunt, & scriptum, quo versiones N. T.
Bouhursii & Montensis sub examen vocantur, pro suo factu a-
gnoscerentur. Coniunxit cum Philosophia Theologiam
Jo. Baptista du Hamel, ac in utraque præstitit, ut cognoscere li-
cet ex Philosophia antiqua & nova, Theologia speculativa &
p. 300. practica secundum Patrum doctrinam, institutionibus Biblicis
& notis in Scripturam sacram. *Thyrses de Gonzalez*, societatis
Ignatianæ præpositus generalis, de recto usu opinionum pro-
babilium peculiari tractatu disseruit; *Nicolaus le Tournæux*, ex
obscuris parentibus natus, cœpit inclarescere oratione, quam de
verbis J. C. habuit: *Martha, Martha sollicita es erga plurima,*
porro unum est necessarium, quam secuta sunt varia moralia, an-
nus Christianus continens moralia in Evangelia & Epistolas do-
minicales, vita J. C. principia & regulæ vitæ Christianæ, expo-
sitiō epistolæ ad Romanos & alia. *Marinus Grossete des Mabis*,
minister antea Ecclesiæ Reformatæ, ubi sacra Romano-Catholica
amplexus est, nihil prius habuit, quam ut cœtus, cui valedixerat,
religio-

religionem impugnaret, qua de causa scripsit veritatem religionis Romano-Catholicæ e Scriptura Sacra deductam, in qua non tantum negat, cœtum Reformatorum esse veram Ecclesiam, idque ideo quod ei desint notæ ecclesiæ tum æquivocæ, quæ sunt vaticinia, miracula, felicitas, afflictiones, castigationes temporales, constantia in ferendis malis, bona opera & dicta fundatio super verbum Dei, tum propriæ seu principales, cum Ecclesia sit una, sancta, catholica & apostolica, sed etiam probare contendit, omnino corpus Christi revera in S. C. esse præsens.

Hugo Matthoud, Benedictinus, octo sententiarum libros Roberti Pulli cum Petro Pictaviensi edidit, & illi quidem subiecit observationes doctas, in quibus peculiare Pulli sententias, v. g. Patrem & Filium esse duo Spiritus S. principia, descensionem I. C. in cœlum non omnibus Angelis fuisse cognitam, diabolos nondum in inferno ignis pœnas luere, substantiam diaboli nec esse bonam, nec a Deo creatam &c. illustrat. *Le Blanc* elaboravit historiam generalem de nummis Francorum, & in dissertatione quadam de nummis Caroli M. Ludovici, Lotharii aliorumque ostendere conatus est, illos Reges habuisse summam potestatem in urbem Romam. *Franciscus Genet*, Vasionensis Episcopus; qui misere in aqua periit, instinctu Episcopi Gratianopolitani Theologiam moralem aliquot tomis exposuit. *Antoninus Mussoulie* meditationes e Thoma confecit, & Thomam sui interpretem, cujus T. I de divina motione, & libertate creata, T. II autem de divina motione in ordine supernaturali in statu innocentiz agit, conscripsit. *Ludovicus Cousin* aliquot scriptores ecclesiasticos, Eusebium, Sozomenum & alios Gallice translulit & aliquot annos Diarium Eruditorum confecit. *Elconoro Langevino* res fuit cum Masio Doctore Hafniensi, cujus defensionem religionis Lutheranz contra Doctores Ecclesiæ Romanæ peculiari opere aggressus est, in quo primo mutationem doctrinz in Ecclesia unquam factam esse negat, deinde instrumenta, quibus illa effecta sit, non afferri posse contendit, tum in tempora, quibus illa mutatio facta esse perhibetur, inquit, tandemque Lutheranorum doctrinam mixturam esse dogmatum falsorum antiquitus damnatorum statuit.

p. 303.

306.

309.

315.

Q

GUILI-

GUILIELMI WAKE, PROVIDENTIA DIVINA
 Archiepiscopi Cantuariensis &c. Epistola ad J. ALPH.
 TURRETINUM, V. D. M. & in Academia
 Genev. S. Theol. & Hist. Eccl. Professorem
 A. 1718 missa.

Literas tuas ultimas, fasciculo illustris Berenstorfi inclusas, ante aliquot dies accepi : gratas sane mihi, ut tua omnia, gratiores longe futuras, si spem mihi aliquam fecissent fatalis istius controversiæ sedandæ, quæ post tot mala Ecclesiis Reformatis aliis in locis illata, jam totam Helvetiam novis contentionibus involvere minitatur : & post pacem, feliciter cum hostibus Pontificiis compositam,

Bella geri stimulat, nullos habitura triumphos.

Quæ vero ista, bone Deus, est fascinatio? quis furor? post tot annorum experientiam in eundem rursus lapidem impingere, & de his rebus litem invicem movere, in quibus optimi doctissimi que viri nondum plene convenire potuerunt : nec ideo tamen vel separationem inter Ecclesias Christianas faciendam, censuerunt. Quis fuerit exitus feralium hujusce generis discordiarum in Provinciis Belgicis circa initium seculi præteriti, omnes satis superque novimus. Ad synodum Dordracenam, ea de causa celebratam, delegati erant ab Anglia quatuor Viri, summi quidem Theologi, illuc a Jacobo Rege missi. Hisce in mandatis datum a Principe Remonstrantibus iniquiore, & inter rigidiores adversæ partis fautores ab ineunte ætate enutrito; operam suam impendere, ut harum doctrinarum, de prædestinatione nimirum &c. tractatio a publicis Ecclesiæ Conventibus penitus amoveatur, ad Professores in Scholis Theologicis amandetur; ut in iis nullam innovationem fieri patiantur, nec aliquid determinare, prioribus fidei suæ confessionibus contrarium; ut quantum in iis foret, fratribus in Synodo congregatis persuadeant, ut etiam ad aliarum Ecclesiarum Reformatarum confessiones in suis definitionibus sese conformes exhiberent; ut denique procurent conclusiones de articulis controversis adeo moderate institui, ut per eas, si non universa

com-

compōni, at saltem contentionis calor utrinque sedari possit.

Quam sapiens, quam pacificum hoc Regis illius iudicium fuerit, cœcus sit qui non videat. Horum delegatorum non ultimus fuit R. R. D. Davenantius, tunc temporis Professor Theologiz in illustri Academia Cantabrigiensi, deinde Episcopus Sarisburiensis, Vir scriptis suis omnibus eruditus probe cognitus. Hic post aliquot annos a Joh. Durzo, viro pacis inter Reformatos imprimis studiosissimo, requisitus, ut sententiam suam de unione ab Evangelicis eum Lutheranis in eunda sibi communicaret, responsione sua, sæpius impressa, sic demum suum de tota hac controversia iudicium concludit. *Si que, inquit, de predestinatione, de libero arbitrio, aut consimilibus nata sunt inter ecclesias nove lites, nullo colore abduci possint ad Ecclesiarum communionem impediendam. In hisce etenim omnibus illud unicum ad Catholicam & fundamentalem fidem spectat, ut gratia Dei gratuita in predestinatione miserorum, conversione peccatorum, liberatione humanarum voluntatum, perseverantia denique & salute electorum, ita plene agnoscat, at quidquid facit ad statum gratia aut gloriæ adipiscendum, quidquid in hoc ordine fit ab hominibus, id totum Deo deatur, ac Divinae gratiæ misericordięque assignetur. Contra, quidquid ad corruptionem humanae naturæ, quidquid ad obstinationem in peccato, quidquid ad liberi arbitrii vitiositatem & servitutem spectet, quidquid denique ad æternam damnationem ducat miseris mortales, & in gehennam precipitet; id omne nobis nostrisque demeritis imputetur, & a Deo longe facessere jubeamus. Dum hæc fixa manens immotaque, quamvis in doctrinis fundamentis superstructis, diversos habeant concipiendi aut loquendi modos, imo quamvis diversas sententias sequantur, non sunt hujusmodi errores adeo capitales, ut propter eosdem capitale diffidium inter Ecclesias foveri, aut in perpetuam schismata nutrire oporteat.*

Habes hic, Reverende Frater, iudicium unius e præcipuis Synodi Dordracenæ membri, quod post omnia quæ vel illic audiverat, vel alias legerat aut meditatus erat, senex jam & Episcopus, libere pronuntiavit, ac toti orbi Christiano publi-

ce communicari permittit. Qui sic de unione, inter diversas Ecclesias ineunda, sensit, consuluit, quid credas facturum, ut occurratur divisioni inter ejusdem Ecclesie symmystas? Qui hisce conditionibus pacem conciliari cum Lutheranis exoptavit, ne dubites, quin etiam ulterius, si quidem res postulaverit, progressus fuisset, ut pacem inter fratres sartam tectam conservaret. Quae fuerit Gallicarum Ecclesiarum in hac ipsa controversia sententia, Synodorum Alenconiensis & Carentonensis decreta in causa Cameronis a Blondello approbata, a Dallæo (proh quantis viris!) propugnata, plane ostendunt. Ad nostram Ecclesiam quod attinet, habuimus etiam nos rigidiores Theologos quosdam, quibus nihil moderatum in hac parte placeret. Hosce compescere & intra fines pacis ac prudentiae continere, semper fuit non solum Principum, sed & Præsulum nostrorum sapientia: adeo ut cum ipse aliquando Archiepiscopus Cantuariensis Whitgiftus, Reginae Elisabethae semper charissimus, a D. Witakero, nescio quo pacto instigatus, articulos quosdam de hujusmodi capitibus Lambethae fabrefactos, Academiae Cantabrigiensi miserit observandos; e iam illum (etsi mitius, & pro ea quam semper professus fuerat erga suam Archiepiscopum reverentia) condemnavit; neque aliud aliquid de iis statui voluit, quam quod in articulis fidei & religionis Ecclesiae Anglicanae publica autoritate editis contineretur.

Subsequentium Regum, Jacobi & filii ejus Caroli I edita ad pacem Ecclesiae conservandam in iisdem controversiis, rursus emergentibus, hisce literis inclusa accipies. Benedictus sit Deus, qui hac eorum cura eo res perduxerit, ut nulla jam supersit inter nos publica discordia de inscrutabilibus illis mysteriis Sapientiae ac Potentiae Divinae; neque in illis privatim ab invicem dissentire alicui crimini detur. In Ecclesiis nostris de decretis divinis altum coram populo silentium, de praedestinatione, electione, reprobatione, de universalitate, efficacia, resistibilitate, irresistibilitate gratiae, raro, nec nisi obiter, & absque spiritu contentiois tractatur. Imo in ipsis Academiae nostris adeo caute hujusmodi offendicula vitantur, ut cum ipse Juvenis Oxonii studiis Theol. operam darem, meminero Professore

forem tunc temporis Regium D. Guil. Jaco τὸν μοναχὸν in oratione sua insurgens palam protestatum, nolle se de ejusmodi articulis ullas quæstiones publice ventilandas proponere, atque de iis suam sententiam declarare: quin potius e contra sic secum statuisse, si quis in progressu disputationis eo rem deduceret, ut necesse ei foret, in quam partem propenderet, ostendere, velle se ea solum de causa disputationi finem imponere, nec pati, ut ullis ejusmodi machinationibus ad animum suum aperiendum in Scholis Theologicis obligaretur. Et tamen Professor hic dignissimus in duriorum partem inclinasse, semper habitus fuit. Sed vir prudens ac pacis studiosus noluit quicquam publice determinari, quod periculose litis movendæ occasionem alicui præberet.

Vides jam, Turretinæ eruditissime, quantis autoritatibus nos hic sapientes simus. Quod si meam etiam qualemcumque opinionem in hac causa scire cupias, aperte dicam. Cum Davenantio nostro prorsus sentio, verbisque ejus supra citatis lubens subscribo. Utinam sic sentiremus omnes, & fundamentalibus Religionis articulis semper salvis, nihil ultra ab aliquo subscribendum requireremus. Quod bonorum hominum conscientiis ovari esse potest, certe Ecclesiæ utilitatem parum promovebit. Ut enim de hac Ecclesiarum Reformatarum utilitate paucis dicam, primum earum stabilimentum in hoc consistere, ut omnes sese quantum fieri possit, contra Papalem potentiam ac tyrannidem tueantur, nemini credo dubium esse poterit; ut in hunc finem quam arctissime inter se uniantur & in idem corpus coalescant, adeo ut si quid alicui ex iis Ecclesiæ damni aut detrimenti a communi hoste fuerit illatum, id ab omnibus tanquam suam haberetur, etiam concedi necesse est; ut denique pax & concordia cujuslibet Ecclesiæ Reformatæ inter suos acum aliis omnibus ejusmodi Ecclesiis sancte conservetur, unicuique vero bono, sed præsertim Ecclesiarum illarum Magistratibus atque Ministris totis viribus nitendum esse, adeo clare apparet, ut nulla probatione firmari indigeat.

Si igitur hi articuli, de quibus jam inter Bernates &

Laufannenses disceptatur, non tantum in Ecclesiis Helveticis factiones, odia, inimicitias excitare verisimiliter possunt, verum etiam omnium Ecclesiarum Reformatarum unioni, ab omnibus hoc tempore tantopere exoptatæ, impedimento esse; si Lutherani in Germania, Dania, Suecia omnes, Ecclesiarum Angliæ & Hiberniæ pars longe maxima, his in rebus liberiores sentendi facultatem certissime postulabunt, & in ipsis Evangelicis Ecclesiis, Belgicis, Helveticis, Germanicis, plurimi hinc offensionis, si non & schismatis, occasionem captabunt, cuius æquo rerum æstimatori considerandum relinquitur, an non multo consultius foret, malis istis mature occurrere, quam sero quod ajunt sapere & ubi morbus nimium ingravesceret, medicinam frustra adhibere.

Et jam, Vir Clarissime, quid in hac re aliud faciendum restat, nisi ut tua ac amicorum tuorum (quos plurimos habes) autoritate, Facultas vestra Theologica, Magistratus, Ministri Genevenses, deinde eorum exemplo atque hortatu reliqua etiam fœderis Helveticæ membra Reformata omnem operam impendant, ut pacem Ecclesiis Bernensibus restituant. Neque ideo sic fieri vellem, ut non simul & Religionis veritati & doctrinæ puritati consulatur. Subscribant Ministri, Professores, Theologi Confessioni vestræ veteri anno 1566 editæ, prohibeatur sub qualibet pœna, ne ullam in concionibus, scriptis, thesibus, prælectionibus, sententiam publice tueantur, confessioni illi contrariam. Id solum caveatur, ne multiplicentur hujusmodi subscriptiones absque necessitate, neque strictè nimis inquiratur in privatas hominum eruditorum sententias, modo suis opinionibus frui pacifice velint; & neque docendo, neque disputando a publica confessione secedere, aut errores suos (si tamen errores revera fuerint) in scandalum cujusvis, multo magis Ecclesiæ aut Reipublicæ divulgare.

Habes hic, spectatissime Vir, sententiam meam in hoc infausto Ecclesiarum vestrarum dissidio, sententiam quidem hominis, nulla autoritate munitam, sed nec cum alicujus conscientia de his rebus ad te scribentis, verum hominis pacifici, Ecclesiarum omnium Reformatarum, ac præcipue Helveticarum amatoris

amatoris fidelissimi, quo nemo pro earum salute magis sollicitus esse possit, qui horret hæc initia contentionis & longa inter suos experientia edoctus, timet, ne, *si vos invicem mordere pergatis, ab invicem consumamini. Si quæ ergo sit consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si quæ societas spiritus, si quæ viscera misericordiae, fac, quod in te fuerit, Frater dilectissime, ut hæc diffidia componantur, ut ea quæ exorta est scandali occasio tollatur, ut omnes unanimes sint, id ipsum (quantum fieri potest) sentientes, nihil per contensionem aut partium studium facientes, ut non quæ sua sunt singuli confiderent, sed quæ sunt aliorum.* Et quamvis non adeo sum suffensus, ut credam aliquid in me ponderis esse, ad animos eorum, quibus vix nomine tenus cognitus sum, flectendos, vota tamen mea ut candide accipiant, eos oratos velim, ut Deus iis gratiam suam largiatur ad ea meditanda, deligenda, prosequenda, quæ sibi grata, Ecclesie eorum utilia, sibi ipsis commoda sunt futura, & ut pacem quærentes in hoc seculo æternam felicitatem assequantur in sæculo futuro : quorum utrumque iis ex animo precatur Tuus Wil. Cant.

De hac Epistola monendus est Lector, qua occasione scripta fuerit. Notum est, Franciscum Turretinum, Theologum Genevensem, aliosque ejusdem temporis & mentis Viros doctos, Consensum quendam in Genevenses & Helveticas Ecclesias introduxisse, omnibus & singulis, qui ministerium sacrum ambirent, subscribendum; inter cujus consensus articulos hic erat, gratiam Dei particularem profiteri. Nunc vero Genevenses, pacis magis quam partium studiosi, Consensum illum abrogaverunt. Idem conati fuerunt Lausannenses, obnitentibus Bernensibus Theologis. Dum vero hæc agitabantur, sequentes literas dedit Illustrissimus Prasul ad Virum celeberrimum J. Alph. Turretinum.

DELLE RIFLESSIONI SOPRA IL BUON GUSTO
nelle Scienze & nelle Arti.

i. e.

COMMENTATIONES LAMINDI PRITANII DE
recto de scientiis & artibus judicio. Partes II.

Venetis

Venetiis, apud Nic. Pezzanam, 1717, 12.

Alph. 1 plag. 7.

Ludovictus Antonius Muratorius, Serenissimo Mutinensium Duci a Secretis & Bibliotheca, V. C. & inter præcipua Italiz eruditæ ornamenta computandus, libri altera nunc vice editi Autor est: & opportune sane accidit, dum felicissimi ingenii populus instaurare literarum gloriam satagit, ut quædam boni gustus theoria velut prædeat. Primùm præmissa ad Italiz Eruditos epistola, Lineamenta Reipubl. Literariæ in Italia instituendæ (quæ jam Anno 1703 Neapoli in 8 editæ meminimus) pingit, in quam vult, ut doctissimi quique quarumvis Academiarum Italiz Viri coeant, atque rite distributis per imperantes & parentes operis, in emendationem & incrementum bonarum artium & scientiarum incumbant. Archontes in Aristocratica hæc Rep. appellandos putat, Viros doctrinæ laude & scriptis suis publice probatos, uni tamen eorum primas concedendas, ad quem cetera collegii membra consilia sua, suffragia, inventaque deferant. Impetrandum autem esse his omnino summorum in Italia Principum, Pontificis nimirum, Procerum Reip. Venetæ, Magni Etruriæ Ducis, itemque Mutinensis & Parmensis patrocinium. Redigendas hic in ordinem Scholas & Academias, ne indignis ulterius conferantur honores ac tituli, procul habendas ambitionem, arrogantiam, invidiam; controversias, si quæ forte nascantur, modeste & humaniter, ut decet literarum liberalitatem, tractandas; quod totum consilium dicamus an votum? lectoribus expendendum committimus.

Sequitur introductio in opus Pritanii, quam adornavit Bernardus Trevisani, Patritius Venetus nobilissimus literatissimusque, ut tot egregia edita ab illo ingenii monumenta, civiumque & exterorum laudes testantur.

Proposita verè & boni natura, ut definitionem rectius tradere possit, duos removet mentis in cognoscendo vero & bono defectus, maxime illum, quem Cusanus infirmitatem gustus, quæ rationem seducat, dixit. Cui opponendam suadet curatorem attentionem rationis ad principia virtutis innatæ

& a

& a Deo concessæ. Recte ita dispositum & rationi conforme iudicium, aliis harmoniam ingenii; aliis præcium arte ordinatum; aliis exquisitissimum mentis habitum; Hispanis felici metaphora Buon Gusto vocari. Induunt ergo vocem gustus ea notione, quam mens sibi format in recipiendis imaginibus per sensus impressis, quæ sensationem produciunt vel gratam vel ingratham, & bonus adeo gustus ea est mentis dispositio, qua objectum quale in se est penitus intropicit, omnesque ejus proportionem, & relationem, quam veræ, quamque bonæ sint, probe distinguit.

Omne autem artificium, ut rectum scientiarum gustum acquiramus, his tribus absolvitur, 1) ut superiorum facultatum quælibet suas tantum partes exequatur, 2) ut omnes superiores facultates subalternas moderentur & coerceant, quo singulæ ipsis subserviant: phantasia nempe memoriæ, ingenium intellectui, iudicium voluntati, 3) ut superiores illæ etiam sub jugum mittant seditiosas quasdam affectiones, imperata non facientes, sed insidias dignitati earum struentes. Quali contumacia contra memoriæ insurgunt præjudicia, contra intellectum affectus, & appetitus contra voluntatem. His conformis fuit mens Plinii, quæ vere professæ bonum gustum, nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam retulit, recteque facti non ex populi sermone mercedem, sed ex facto petiit.

Hanc Theoriam praxis excipit, quam continet ipsam opus in duas partes distinctum. Ubi consilium suum de ordinanda R. P. literaria denuo commendavit, definit bonum literarum gustum, quod sit cognitio & eliminata iudicandi facultas, quid in artibus & scientiis imperfectum & mediocre sit, ut caveamus, quid melius & perfectum, ut excolamus. Atque per leges cuique disciplinæ proprias alium atque alium uniuscujusque haberi gustum. Quæ autem dum juvenibus tantum exponere vult Cl. Autor, simul atro notat carbone senum factum, qui turpe putant,

parere minoribus, & quæ

Imberbes didicere senes, perdenda fateri.

Deinceps Cl. Autor examinat tres primarias mentis facultates, & quid bonus gustus suadeat circa voluntatem, constan-

R

tiam

tiam colendis literis afferentem, fufus primum ostendit, notatque, non illico sapientiz studiosos esse, qui literis & libris impallescent, inusitatis verbis reconditæ doctrinæ thesauros præ se ferunt, aut paradoxis opinionibus inanem gloriam sectantur.

Tum differit de iusto cuiusvis scientiæ pretio, & generalia præcepta inculcat, quomodo præjudicatis opinionibus occurrendum edocet, ne vel facilitati ad stipulandi vel auctoritati alienæ, vel leviculis rationibus nimium demus, ne iusto plus nec iusto minus nobis confidamus, ne omnibus omnia, aut nihil credamus, ne antiqua omnia aut præferamus nostris, aut fastidium, ne muscas captemus, & res majoris momenti prætermittamus, ne stylo sed ut argumentis scriptorum afficiamur, neve affectibus omnibus satisfacere vel omnes eradicare penitus studeamus. Porro suas cuique facultates solícite scrutandas præcipit, & ingenio pariter atque arte recte utendum esse. Cæterum nunc rationi nunc auctoritati locum esse relinquendum. Auctoritas tamen rationis opem postulat, quando a Criticis Auctoris fides examinatur. Nonnunquam & rationi auctoritas aliquid ponderis affert. In religionis autem negotio primas partes auctoritas, secundas demum ratio tuetur. Observandum porro in discendis artibus, quo magistro, qua methodo utaris. Doctoribus æque ac discipulis mirum quantum prodesse Arithmeticam, Geometriam, Algebram, Metaphysicam, Logicam, Criticam, Grammaticam, Eloquentiam, linguarum cognitionem, Bibliothecas, commercia literarum & historiam literariam. De memoria observat, quod ingenium & iudicium sine ea operari nesciant, quod sit facultas servans species multarum rerum easque claras & distinctas, quod inutilis sit, quod lubricitati memoriæ industria relegendi & excerpti subveniendum, ubi pariter arduum, quid, quoque ordine & modo excerptum eligas & digeris, ut commodè requirere & reperire possit. Notato memoriæ abusu, si nimia lectione obruatur, ad alia doctorum vita, iusto literarum iudicio obicem ponentia, transit, nempe invidiam, pietatis neglectum, superbiam, nimiam sui fiduciam, sciendi omnia cupidinem, ardorem contendendi,

tendendi, obstinationem, levitatem, totamque Philautiæ propa-
 ginem. Inde sunt heroes e schola, quos vulgo pedantes appellant,
 plagiarii, & in primis literarii agyræ & fanatici. Agmen clau-
 dunt pii impostores, qui non male quidem mente sed intelle-
 ctus debilitate peccant. Quorum numero accenset primos
 quosdam Christianorum doctores, qui ex libris supposititiis, ut
 e. g. Sibyllinis Oraclis ethnicos refellers studuerunt. Bar-
 bara autem secula tantam viderunt eorum segetem, ut a ficti-
 tiis miraculis totque bonis & malis geniis nondum eruditorum
 pulpita fatis purgata cernamus. Ceterum eorum, qui existi-
 mationem quandam aucupantur, duas constituit familias; alte-
 ram, quæ falsa etiam pro veris venditet, modo inde laus ad se
 redundet, alteram, quæ vera tot ænigmatum involucris vestit,
 ut ne œdipus quidem ea eruat. Eaque de causa perfiringit Au-
 tor Chymistas, astrologos, judicarios, Sophistas, aliosque. Suc-
 cedunt fanatici, homines in sacris deliri, quorum imaginatio-
 nes omnes majores, ac reapse sunt, reddit, aut prorsus mutat,
 unde timor & spes rerum invisibilium enascitur. Pietas sane
 eorum sæpe commendabilis, nisi vitio phantasiæ corrumpere-
 tur. Hæresiarchas superioribus adjungit, quotquot vel stimu-
 lat invidia, vel vindictæ libido, vel gloriæ cupiditas, vel nimia
 virium suarum fiducia, vel justus alioquin sed immoderatus
 zelus. Tandem Cabbalæ etiam studiosos sub virgulam cen-
 soriam vocat.

Pars posterior monet, negligentiores in literarum stu-
 diis hac nostra tempestate Italos multis conviciis locum dare,
 arbitrantibus, non amplius magna ingenia nasci in ætate
 Europæ solo. Quod quam sit falsum, primo quidem rationi-
 bus evincit, tum autem exemplis comprobat. Omnem itaque in-
 geniorum diversitatem a tempore & loco esse ostendit. Aer rigi-
 dus congelatos quasi spiritus reddit gentium borealium, ut sem-
 per dormientes, saltem inepti deprehendantur ad recipiendū
 concitariorem istum motum, quo intellectus utitur in excitandis
 & peragendis ingenii functionibus. Quanta e contrario remotio-
 rum a polo ingenii alacritas? quis ardor? Est tamen & alia ratio-
 ne nimius solis ardor ingenii inimicus, quomodo Æthiopum spi-

ritus immoderato calore dissipati videntur. At nec in eodem climate eadem ingeniorum est bonitas. Quædam regiones, urbesque ingenia producant acuta & ad res inveniendas facta; aliz sub inertibus incolis torpent. Hinc gravia, vegeta, matuta, illinc præcocia, superficialia, enervata prodeunt. Cujus causa tum in fluminibus, paludibus, maribus, montibusve, tum in aeris pura aut impura, sicca sive humida, subtili sive crassa, temperie quærenda Mostro foret. Quo minus vero studia semper florescant, quatuor impedimenta obstant: aut enim ob parentum & magistrorum incitiam non bene instituuntur adolentes, aut media ipsis negata sunt, quibus studiosis opus est, aut carent stimulis, quibus remittentes animi ad præclara studia adiguntur, aut nullum rei literariæ gustum habent. Postremum optimis quoque ingeniis offendiculo est, quod multas res tractaturi, eas necesse est ut male tractent. Italiæ vitio dari non posse, quod parum scribat, sed multis Italis, quod non meliora scribant. Malo huic mederi posse & Principes & ipsos literarum Professores, si damnatis affectibus in studia assidue incumbant, & quibus rebus ipsi profecerint, alios ingenue docere velint. Qui optimum semper eligit, primariam tenere virtutem judicandus est. Versatur vero ea vel circa intelligentiam, vel circa voluntatis actiones. Et virtus omnino est nosse, quantum a meta abis, quid in scriptore verum, bonum, pulchrum? Est igitur optimum discernendum tum in Philosophia, quæ causas rerum sectatur, tum in eruditione quæ alias historiæ nomine venit. Utrobique bonum & verum eruendum, ita tamen ut in eo proponendo, memoria & ingenium eluceat. Res scilicet ardua, ex Plinii Majoris sententia, vetustis novitatem addere, novis autoritatem, absoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubiis fidem, omnibus vero naturam & naturæ suæ omnia. Inde selectiora concinno ordine, nec sine gratia styli tractanda. Hæc autem Philosophiæ est nobilitas, ut artibus & disciplinis omnibus vitam & ornamentum sive det sive reddat, judiciofa electione, unione, distributione, observatione, stylo. Sed non propriæ tantum cogitationes in consilium vocandæ, verum & probatorum autorum judicia & testimonia afferre licet. Ita

deni-

denique Cl. Autor omnium artium & scientiarum censum peragit, & pietatis commendatione opus claudit.

AN ESSAY UPON CHRISTIAN EDUCATION.

h. e.

DE RECTA ET CHRISTIANA LIBERORUM
educatione instituenda Specimen, in quo demonstratur,
Christianos scriptores maxime in Scholis Grammatico-
rum legi debere, omnibus parentibus Scholarum-
que praelectis dicatum a **GEORGIO**
MONRO, A. M.

Londini, apud Jos. Downing, 1712, 12.

Plag. 7½.

CL. Autor, ejus industriz etiam libellum *The just measures of the pious Institution of Youth*, h. e. justa ratio pie instituendi juventutem, debemus, hoc novo specimine suam, ipso titulo indice, sententiam declarat uberius. Dolet enim maxime, quod juventuti studiosæ nulli alii scriptores, ex quibus Latinum Græcumque sermonem addiscere debeant, in scholis prælegantur, quam Ethnici, cum tamen in aprico sit omnibus, eos non levi impuri animi nota laborare; quare eos, quibus hoc incumbit, variis argumentis in suam trahere sententiam sonatur. Præsertim urget votum in sacro baptisinate factum, ubi omnibus satanz operibus nuncium misimus, hæc vero inter opera numerat scriptores gentiles, qui licet genere dicendi polito gauderent, tamen decus illud plane improbis, impudicis ac nefandis, quas immiscuerint, sententiis obscurant, quæ utique teneris animis facile hæreant. Et si enim non plane repugnet p. 9 i, sana ex illis, quos supra proscripserat, autoribus cogitata excerpere, præstare tamen omnino contendit, si Christianæ veritati addicti scriptores maxime deligantur; ubi quoque de **ARATORIS**, Diaconi quondam Romani, tempore Justiniani florentis, Paraphrasi Actuum Apostolicorum heroico carmine expressa, quam integram adhuc latitare autumat, agit. Juventuti porro antiquitates in compendio tradi, scriptoresque

R 3

notis

notis huic ætati apprime proficuis illustrari suadet. Ceterum videamus Autoris nostri Bibliothecam Latinam ex libris Christianis compositam, quam huic studio maxime inservientem judicat. Sunt vero ii, L. Cælius Lactantius, Minucius Felix, Sulpicius Severus, Erasmi Enchiridion Militis Chr. ejusdemque de Civilitate Morum libellus, Wilhelmi Nicholssii Historiæ Sacræ Libri VII, Castalionis Novum Testamentum, Cælius Sedulius, Aurelius Prudentius, Ge. Buchanani Psalterium, & Tragœdiæ Sacræ, Rossæi Virgilius Evangelizans, Hugonis Pii Desideria, Terentius Christianus seu Comœdiæ sacræ; Hug. Grotii Baptizatorum Puerorum institutio. In Græcis sequentes commendantur: Versio Græca LXXII, Novum Testam. Græc. Duporti Translatio Liturgiæ Anglicanæ, Nowelli Catechismus, Jewelli Apologia, S. Macarius, Duporti Versio Psalmorum, (cui addere potuisset Dion. Petavii Paraphrasin Psalm. quæ Magno Grotio ipsa Græcitas & poësis nativa audit: *Epist. CC ad Gallos*) ejusdem Duporti Versio Jobi, Epistolæ & Evangelia carmine reddita a Posselio. His libris adtexuit recensioem aliam, qua Autores doctrinæ Christianæ paulo majorem lucem affundentes exhibentur, scilicet Castalionis Dialogos Sacros, ejusdem Kempisium de imitatione Christi, Erasmi paraphrasin Novi Testam. ejusdem Precationes, Parselli Translationem Liturgiæ Anglicanæ, Grotium de veritate Relig. Christi. Ludov. Vivis Introductionem ad Sapientiam & alia ejusdem, Articulorum XXXIX Eccles. Angl. Defensionem a Jo. Elis S. T. P. Sacra Privata a D. Graile concinnata, Grotii Christum patientem & alia poemata, ut & Apollinarij Versionem Psalmorum,

MATTHIÆ BELII DE VETERE LITERATURA Humo-Scythica Exercitatio.

Lipsiæ, apud Petr. Conr. Monath, 1718, 4.

Plag. 10 cum Fig. 2n.

Difficile & periculosa plenum alea est opus, quod præsentati scripto Cl. Belius in se suscepit. Quo remotiora enim nobis sunt ista sæcula, unde argumentum suum repetit.

• • • • •
co ma

eo majoribus obnoxium est difficultatibus dubiis & incertis, quarum tamen hæud paucas laboribus suis huic studio impensis superavit. Posteaquam igitur Sectione prima literarum originem exponendo, Plinii & Judæorum hoc in argumento errorem notavit, literarumque autorem Adamum, & Ebræum characterem omnium primum fuisse probare annifus est, altera eaque proluxa Sectione Hunno-Scythicæ gentis, cujus propago hodieque sunt Hungari, literas, earum originem, characterem, & cum aliis Orientis linguis consensum exponit. Equidem Scythas Hunnosque literas penitus ignorasse, Procopius de Bello Gothico L. IV c. 19, *Hunni*, scribens, *etiamnum rudes plane sunt literarum, quas ne auribus quidem admittunt, neque eorum pueri in labore literario adolefcunt*; & Laurent. Toppeltinus in Orig. & Occafu Transylv. c. VIII, de Hungaris audacter adleverans: *antequam Christianis castris accederent, scripiffisse nullibi legitur*, ac multi alii tradiderunt. Hæc vero frustra afferri, ut evincat Cl. Belius, multis utitur argumentis, quorum primum est, ut rem hanc ab initio suo arceffat, ostendens, Scythas, quos originem suam ad Magogum, Japeti filium & Noachi nepotem referre verifimile est, ab hisce fuis majoribus accepiffie duplicem literarum fcripturam, alteram Symbolicam, Alphabetariam alteram, hanc Scythis maniffie perpetuam, qui paludem Mæotidem atque adeo gentes accolebant cultiores, illam, rudiozem quippe & sæculorum iftorum fimplicitati respondentem, Scythas, qui altius ad feptentrionem profecti armis potius quam artium fudiis delectabantur, ufurpaffe. Id quod Nofter confirmare nititur tum luculentiffimo Clementis Alexandrini ex Pherecyde Syro petito teftimonio, tum fymbolici characteris apud agreftes potiffimum Hungaros aliasque gentes perpetuo ufu. Ita narrat, ante paucos annos rufficum quendam Paulum Balafko, Hraboviensem, e Comitatu Neogradenfi, quum nunquam didiciffet literas, fermones facros, quos audivit, fustellis in fculpiffie, ac poft aliquot annos, omnia inomenta, haud fecus, ac fi in literas habuiffet relata, recitaffe, eademque follicite tumbæ fuæ inferri morti vicinum juiffie; ut alia taceamus fimilis farinæ exempla. His enarra-

p. 2 ff.

II.

13.

13.

14.

15.

- enarratis argumentum aggreditur magis arduum, nimirum ut ipsas Hunno-Scytharum literas consideret, quarum inventionem Fenisio cuidam, Scythæ, tribuit. Producit inde alphabetum literarum sibi a Sam. Capossio, Theol. D. & in illustri Schola, quæ Albæ Juliz floret, P. P. communicatum, quod genuinum esse his fere ra ionibus eincere conatur. Primum earum genesin confiderat, h. te. conformem ad antiquos Eoarum gentium ductus figuram, ubi lectorem monet, ut potius corpus ipsum seu essentialem literæ cujusque ductum quam adventitios apices confideret. Alterum petatum est a literarum valore argumentum.
32. Cum enim literæ Latinæ, quibus hodieque utuntur Hungari, omnibus linguæ Hungaricæ sonis accurate exprimendis haud sufficiant, factum inde potat Noster, ut novas literas comminisci necessum habuerint: cujusmodi quidem sunt numero septem: CZ; CS; GY; LY; NY; SZ; TY; ubi videas ad unus literæ Hungaricæ sonum utcunque pronuntiandum duos Latinorum adhiberi debere characteres, qui tamen nec ipsi factis pronuntiationem referant Hungaricæ plane respondentem, ut taceamus, literam CTS, inter Hunnorum literas ultimam, sono autem τῶ Schin Ebræorum multo duriorum, vix ulla literaturæ Latinæ compositione satis commode enunciari posse. Tertium hæc opinio ex eo confirmatur, quod iis literis ad Orientis-indolem careat, quarum ministerio destitui haud possunt Europæi, nempe C, Q, CH, PH, X & Y. Equidem quartam & novam huic sententiæ robur addere debebant codicum manu exaratorum testimonia: verum cum illorum ne uno quidem potiri potuerit Cl. Belius, firmiori forte talo nititur illud, quod quinto ab inventa arte Typographica pro universa Hunnorum literatura duci potest. Equidem tota hæc res ad conjecturas redit,
39. cujus quippe veritas tum Zamoscii effato, qui veteres Afiz Scythas artis Typographicæ facit autores, cum, *desinant*, inquit, *gloriarî Europæi de sua calligotographia mæperrime inventa, cum liber hic (codicem Florentinum inavit) ante multa secula impressus, literis huic orbi incognitis, Scythas ejus rei autores manifeste proclamet*; tum Sinensium stat exemplo, de quibus Vossius & Spizelius asserunt, mille & quingentis annis eam
40. apud
- 53.
- 54.

apud Sinenſes antiquiorem noſtra fuiſſe. Quibus argumen-
 tis accedunt denique quæ Cl. Autor de literarum ſcribenda-
 rum modo a dextra ad ſiniſtram Orientalibus familiari, deq; ho-
 dierno earundem uſu inter fortiffimos Daciæ incolæ, Szekelyos,
 qui communem cum Hungariſ originem communiæque ha-
 bere ſtudia, monuit. Ut vero ea, quæ huic opinioni poſſunt
 opponi, refutet, tertia hujus ſcripti ſui ſectione præjudicia,
 uti ait, adverſus Literaturam Hunno-ſcythicam examinat & re-
 vellit, qualia ſunt: quod nihil ſcythæ de rebus ſuis geſtiſ ſcri-
 pſerint; quod nulla alphabeti hujus in Bibliothecis reperiantur
 veſtigia; quod ſcriptores optimi de literis Hunno-ſcythicis
 ſileant; quod characteres hi valde ſint monſtroſi; quod con-
 ſonantes vocales habeant admixtas; quod diphthongis abun-
 dent, æque ac nimia literarum multitudine & copia. In qui-
 bus omnibus removendis num ſatis feliciter verſatus Autor
 fuerit, malumus Lectores ex ipſo opusculo cognoscere. Quar-
 ta denique & ultima ſectio præctica veluti eſt & Orationem
 Dominicam in linguam Hunno-ſcythicam translata ejusmo-
 di literis & characteribus exhibet, inſimulque in cauſas inquit,
 cur vetus iſtud Alphabetum abrogatum fuerit, quarum princeps
 omnino videtur paganæ cum Chriſtiana religione permutatio,
 cujus initia temporibus Geiſæ Ducis facta ſunt, quem & in im-
 perio & in fide conſecutus eſt S. Stephanus. Adjuvabatur hæc
 literarum abrogatio haud parum familiariori cum gentibus
 cultioribus, præſertim Italis commercio, cui & iſtud accedebat,
 quod cœnobiorum alumni & cucullati homines, qui ea tempe-
 ſtate literarum dictatores credebantur, non ſacra modo, ſed
 reliqua etiam omnia, Latine peragere, loqui, ſcribere, conſue-
 verint. Ceterum operæ pretium forte feciſſet Cl. Autor, ſi Bonav.
 Vulcanii libellum de literis & lingua Getarum ſive Gotharum,
 Lugd. B. 1597, 8 editum, quem non vidiffe videtur, in con-
 ſiliam adhibuiſſet.

p. 61.

63.
65.

76.

78.

79.

LA SCIENCE DU CALCUL DES GRANDEURS

en general,

hoc eſt,

SCIENTIA CALCULI MAGNITUDINUM

S

in ge-

138. ACTORUM EKUDITORUM

*in genere, sive Elementa Mathematica conscripta ab Au-
tore Analyseos demonstrata.*

Parisiis, apud Jacobum Quillau, 1714, 4.

Alph. 2 plag. 16.

Carolus Regneau, Analyfi demonstrata clarus, in hoc libro tradit Arithmeticam tam numerosam, quam literalem seu speciosam, prolixitate nimia: tyrones enim, quibus scribit, prolixitas offendit, postquam vero exercitati fuerint, reliqua, quibus ab initio carere possunt, proprio Marte addunt. Libro primo Algorithmum in integris tradit, præmissis nonnullis principiis & inter hæc rationum doctrinam calculo literali confirmatam. Liber secundus Algorithmum fractionum, regulas proportionum & Algorithmum denique surdorum exponit. Sed omnis, ut diximus, Algorithmus sine tanto apparatu ac temporis dispendio addisci potest.

CURIEUSES ANTIQUITÄTEN LEXICON &c.

i. e.

LEXICON ANTIQUITATUM CURIOSUM, IN QUO
*Antiquitates Judaicae, Graecae, Romanae ac Christianae accur-
rate & succincte exponuntur, cum Praefatione D. JO. AL-
BERTI FABRICII, P. P. Hamb.*

Lipsiz, apud B. Jo. Frid. Gleditschii Fil. 1719, 8 maj.

Alph. 2.

Non est tacenda nobis Gleditschiorum, patris & filii, industria, qui ut nihil omitterent, quod ad juvandas ac provehendas bonas literas pertinet, ab aliquot annis edere cœperunt Lexica vernacula, minori quidem forma sed in communem usum apprime accommodata, qualia sunt: *Reales Staats-Zeitungs- und Conversations-Lexicon*, quod primum A. 1704 editum, mox nona vice prelum subibit; *Curieules Natur, Kunst, Gewerck und Handlungs-Lexicon*, utrumque cum Cl. *Hübneri* præfatione; *Christiani Wolffii Mathematisches Lexicon*; *Jo. Frid. Gaus Historisches Helden und Heldinnen-Lexicon*; *Compendiöses Gelehrten-Lexicon*, cum præf. *D. Jo. Burch. Menckenii*; *Benjamin Hederichs Reales Schul-Lexicon*, anno demum 1717 vulgatum, quod si in lectione autorum classicorum diligenter consu-

lant

lant juvenes, facile carere poterunt aliorum notis atque commentariis. Acoessit his modo Lexicon Antiquarium, Autore *Christiano Schettgenio*, Scholz Franc. ad Oderam Rectore, consilio *Cel. Fabricii*, singulari cura elaboratum, citatis diligenter autoribus, e quibus uberior rerum expofitarum notitia hauriri possit. Ceterum operæ pretium facient, qui Lexicon hoc cum modo dicto Hederichiano conferent, quod alter alterum supplere quodammodo videatur. Sed & alia hujus generis Lexica expectamus, in quibus sunt Lexicon omnium Sanctorum, & Lexicon familiarum nobilium Germanicarum, quæ nunc prelum exercent.

ELOGIUM JO. CHRISTOPHORI BECMANL

Natus erat Vir summus Servestæ Anhaltinorum anno 1641 die 23 Septembris. Patrem nactus est Virum Clarissimum, Christianum Becmanum, Bormensem, qui post varia mœnura apud nostros pariter ac Reformatos cum laude ornata, tunc temporis Ecclesie D. Nicolai Pastor, Servestinæ diœceseos Superintendens, in Gymnasio urbis laudatæ Professor Theologiæ, atque Consistorii Ducalis Assessor fuerat. Is ipse vero scriptis Philologicis, Philosophicis ac Theologicis in publicum emissis magnam inter eruditos nominis famam consecutus, a filio quoque, de quo nobis jam sermo est, parte VIII Historiæ Anhaltinæ prolixè commendatus est. Mater ipsi fuit Margaretha, Gregorii Enckii, qui in senatu Servestano Quæstoris munus per annos 48 gesserat, filia. A parentibus hinc primum domi in pietatis atque eruditionis rudimentis eruditus est, postea, parente anno ætatis septimo orbatus, Scholam Johanneam frequentavit ad annum ætatis XV, in eaque tantos in Latinis Græcisque literis progressus fecit, ut ligato ac soluto sermone in utraque lingua carmina & orationes componeret. Itaque anno 1657 ad Gymnasium ejusdem urbis perrexit, ibique potissimum sub auspiciis D. Jacobi Rœseleri, Archiatri Brandenburgici & Anhaltini, nec non Physices & Moraliæ Prof. Publ. studia continuavit, quo etiam præfide biennio post anno 1659 dissertationem *de mundo*, quam proprio Marte elaboraverat, publicè defendit. Eodem anno Academiam Fran-

eofurtensem adiit, ibiq; ductu potissimum fratris, Friderici Bee-
 mani, Doctoris ac Professoris Theologi, qui amore ipsum pla-
 ne singulari complexus erat, literas cum cura tractavit, eo qui-
 dem eventu, ut dignus haberetur, cui anno 1661 summi in
 Philolophia honores decernerentur. Ut vero hunc honorem,
 quantum in ipso erat, tueretur, eodem anno *de Abstractione, de*
Dudaim, Baal Peor, de Nibilo, de Novitate &c. Præles publice
 disputavit. Anno sequenti **FRIDERICUS WILHELMUS**,
 Elector Brandenburgicus, singulari ipsum clementia com-
 plexus est, eique, ob carmen quoddam retrogradum sibi ob-
 latum, pecúnias, quibus iter literarium instituere posset, nume-
 rari iussit, ea quidem lege, ut historiis præcipue operam da-
 ret, in Academia Francofurtensi Historiarum Professoris spar-
 tam aliquando ornaturus. Proinde itineri se accinxit, socium
 habens Phil. Buchium, Theol. postea Professore Francofuran-
 tem, visisque Hamburgo, Brema, Embda, Groningensem
 Academiam adiit, virosque doctos, Sam. Maresium, Ant. Deu-
 singium & Mart. Schoockium assidue frequentavit. Perrexit
 postea ad Academiam Franequeranam, ibique Nic. Arnoldi, &
 Christ. Schotani, Theologorum clarissimorum, favore usus
 est; inde Amstelodamum atque Lugdunum, ubi lectiones Abr.
 Heidani, & Jo. Hoonbeckii, Theologicas, historicas vero Jo.
 Frid. Gronovii (qui parentis ejus quondam discipulus fuerat)
 & Mart. Hornii, tum publice tum privatim summo cum stu-
 dio audivit. Quum zelas anno 1663 ferias imperaret, Amste-
 lodamum repetiit, & ut in Rabbiorum Talmudisque monu-
 menti aliquid præstaret, R. Jac. Abendanz opera usus est.
 Præterea vero Geographiæ operam non mediocrem impen-
 dit, ejusque rei causa Jo. Bleau, & Frid. de Witt, nec non con-
 ventum naviculariorum (*bursam* vocamus) assidue adiit, cum-
 que nautis frequentia de ratione terrarum peregrinarum col-
 loquia instituit. Quum porro ingenti rerum naturalium co-
 gnoscendarum desiderio flagraret, Musea virorum summo-
 rum cum cura perlustravit, iisque tam sicut gratas, ut nihil ipsi fa-
 cile, quo scientiam augere posset, denegarent. Anno sequenti,
 mense Maio Angliam petiit, & Londini notabilia tum sulæ,
 tum civitatis observavit, Carolium quoque II Regem ducentos
 quin

quinquaginta ægros gruma laborantes contrectantem vidit. Oxonii Bibliothecam tum Bodlejanam, tum reliquas in Collegiis extantes in usum suum convertit, ibique usque ad mensem Aprilem anni 1666 substitit. Quam vero præter Historiarum cognitionem res naturales quoque sollicitè rimaretur, simul multos ex Societate Regia sibi familiares reddidit, qui etiam epistolam ejus Francofurti anno 1668 ad se scriptam Tomo I Transactionum suarum inferere non sunt dedignati. Oxonii vero Thomæ Barlow, Theologo celeberrimo, præfidi Collegii Reginensis, postea Episcopo Eliensi, Jo. Fello, post Episcopo Oxoniensi, Thomæ Wallisio, Mathematico clarissimo, innotuit. Quo factò Londinum rediit, Edm. Castelli cultor assiduus, nec non Henrici Oldenburgeri, qui Secretarius erat Societatis Regiæ, Thomæ Hooekii, & Theodori Hackii, cum quibus conventum Societatis singulis hebdomadibus institutum adiit. Reditum per utrumque Belgium instituens, anno 1666 Francofurtum rediit & anno sequenti die 30 mensis Jan. a senatu Academico publice receptus est, ut munus Professoris Græcæ Linguæ Ordinarii administraret, quod ille sic ornavit, ut, quam antea contemptæ jacerent Græcæ literæ, multos ille auditores numerare posset: præcipue quam Herodianum non tantum Grammaticæ explicaret, sed & historiam ipsam insigniter illustraret. Juxta his Collègia Geographica, Historica, Politica, Physica, habuitque duas disputationes, de *Titulis Regis communibus*, & de *Titulis Regis specialibus*: quæ initia fuerunt operis præstantissimi, quod *Syntagma Dignitatum* inscripsit. Anno 1670 Professio Historiarum Extraordinaria ipsi collata est, quam usque ad annum 1676 administravit, quò Græcæ Linguæ Professio cessavit, illique professio Historiarum ordinaria successit. Post biennium anno 1672 d. 15 Octobris summus Teologiæ honores nactus est, postredie quoque primum Rector Academiæ constitutus. Eodem anno Bibliotheca Christophori & Gottliebii Pelargartum Academiæ emtionis jure cessit, quam ille in bina majoris Collegii conclavia transtulit, in ordinem redegit, & Catalogos, postea bis typis editos, confecit: unde factum, ut Bibliothecarii munus ipsi a senatu Academiæ deferretur. A. 1677 iter per Silesiam, Moraviam, Au-

sriam, Bohemiam & Misniam suscepit, in montibus Rhiphziis
 plantas, mineralia & metalla scrutatus est: Vratislaviz cum
 Lohensteinio familiariter contraxit: Viennam, in eaque ar-
 cem, Gazophylacium, Bibliothecam Imperatoriam perlustra-
 vit, & Petro Lambecio innotuit: Dresdz quoque quz visu di-
 gna sunt, observavit. De quo itinere illud cum primis notatu di-
 gnum est, quod Comitibus de Metternich, aliisque in eodem sociis
 quotidie binas lectiones, alteram ante, alteram post meridiem,
 dum cursu veherentur, habuit. Anno sequenti Horti Medici, qui
 Collegium majus ambit, mandato Electoris Seren. funda-
 menta jecit, qua in re tam assiduus fuit, ut numerus Plantarum
 post biennium ultra 700 excreveret. Quum anno 1679 fasces
 Academiz secundum teneret, in suburbio Gubenensi, a comete-
 rio usque ad Carthusiam, tiliis ordine plantari curavit, quz nunc
 adultz amoenissimam civibus & Musarum filiis ambulatione-
 nem præbent. Anno 1682 mortuo Philosophiz Practicæ Pro-
 fessore, munia ipsius ita divisa sunt, ut Becmano nostro Politices,
 Professore vero Rationalis Philosophiz Moraliùm doctrina ce-
 deret, quo in statu res hodieque permansit. Post fata Grebenitii
 anno 1690 Theologiam una cum superioribus docere jussus est,
 nec non doctrinam Reformatorum de obedientia erga magistrat-
 um contra adversarios vindicare. Auditoribus vero præter
 ordinaria Theologiz studia, casus conscientiz, jus Ecclesiasti-
 cum, historiam Ecclesiasticam tradidit. Decani munere in facul-
 tate Philosophica octies, in Theol. tredecies, Rectoris vero Ma-
 gnifici octies functus est, qua de causa singularem divini Numi-
 nis providentiam grata mente deprædicavit, quum nemo ante
 ipsum fasces Academiz plus quam sexies tenuerit. Usus est
 autem in omnibus actionibus singulari quodam animi vigore
 præsentia ac dexteritate, quz causa fuit, ut, quoties Academiz no-
 mine aliquid in aula Electorali Regia agendum esset, neminem
 alium quam ipsum deputarent. Inter ea, quibus de cœtu suo
 bene meritus est, illud quoque referri meretur, quod ab Ele-
 ctore Seren. obtinuit, ut Reformati schola Francosurti conce-
 deretur, & Ecclesia Reformata jus patronatus in eandem habe-
 ret: cujus inaugurationio anno 1694. Cal. Julii facta est. Quum
 anno 1706 Academia Jubilæum celebraret, ipse omnia Solen-

nia

nia singulari prudentia ac dexteritate moderatus est, quæ res ipsum Regi Serenissimo tantopere commendavit, ut, cum anno sequenti Gymnasium Joachimicum sacra quoque secularia celebraret, is eadem ordinare, & ab eo tempore una cum Cel. Jablonskio singulis semestribus examini seu visitationi interesse juberetur. Anno 1713 idem secularia Reformatorum in his terris oratione solenni habita celebravit. Præterea vero cumulum gratiæ divinx sibi accessisse sensit, quum anno 1716 die X Februarii Jubilæum muneris Professorii, gratulante tota Civitate & Academia, celebrare posset: ubi Cl. Schottgenius, Rector Scholæ Senatoriæ, præmissis Programmate de *Stimulo Boun*, orationibus aliquot habitis & concentu Musico instituto, suum quoque Viro Celeberrimo præstitit officium; quanquam ipse quidem morbo detentus eidem interesse non potuerit. Conjugem anno 1671 mense Mart. duxit Elisabetham Sibyllam, Hermanni Langii, Seren. El. Brand. in Regimine Neo-Marchico Consiliarii, Cameræque Magistri, filiam, ex qua plures utriusque sexus liberos suscepit: inter eos filium, Christianum, quem, postquam studia non sine laude & spe insigni tractaverat, ætatis XXII agentem, anno 1693 amisit: tres quoque filias honestis conditionibus elocatas sua ordine præpostero maturantes vidit. Ceterum in conversatione affabilis erat, blandus, humanus, omnibusque facilis, de variis rebus non sine utriusque sexus delectatione verba faciebat, ex quibus eruditionem & prudentiam summam facile perspiceres. Tandem mense Januario 1717 febrili correptus, accedentibus terrore ex nocturno quodam tumultu variis symptomatibus, d. 6 Martii post meridiem hora quarta blande obiit, annos natus LXXV, menses quinque, septimanas tres. Ad scripta Viri summi, quibus orbi erudito innotuit, pertinent: *Memoranda Francosfurtana*; 1676, 4 edita, in quibus exstant Wolfg. Justi Chronicon Francof. cum continuatione, Catalogus Bibliothecæ Academicæ, & plantarum in agro Francof. obviarum: verum eadem longe auctius anno 1706 fol. edita sunt, & complectuntur Wolfg. Justi Chronicon cum continuat. Notitiam Universitatis, Catalogum Bibliothecæ, & Historiam Jubilæi anno dicto celebrati, omisso tamen plantarum Catalogo; *Notitia Lignitatum*, 1677.

1677; *Analeſta Historica, ab O. C. ad Conſtantiſian M. Meditationes Politicæ & Parallela Politicæ*, 1679; *Linceæ doctrina moralis, eod. Bericht von denen auf den Blättern der Bäume gefundenen Schlangen-Gestalten*, 1680; *Historia Orbis terrarum Geographica & Civilis*, 1680; *Conſpectus doctrinae politicæ & moralis*, 1689; *Syntagma Dignitatum*, 1696; *Historia Anhaltina*, 2. voll. fol. 1710, quibus additæ ſunt *Acceſſiones*, 1717; Ubel gegründete Fürſtellung der vorgegebenen Geneal. und Hiſtoriſchen Irrthümer in der Hiſtorie des Fürſtenthums Anhalt. 1710; Aftenmäßige Anmerkungen, über das in Anhalt. Köthen publicirte Patent belangend die Hiſtorie des Fürſtenthums Anhalt, 1711; Anmerkungen von den Johanniter-Orden, ut & *Oratio ſecularis*, 1713. Ab ejuſdem diligentia profecti ſunt *Theatri Europei Tomus XIII & XIV*. Aliorum quoque ſcripta, partim a ſe aucta, recudi curavit, ut ſunt J. Brun-
nemannus de pace politicæ, 1681, *Maſſonii Anatomia triumphans*, 1674, *Grotius de Jure B. & P.* 1681, *Archontologia Coe-
ſmica*, 1795. Reſtant diſputationes Academicæ, quarum aliquas ſub titulo *Miſcellaneorum hiſtoricorum* conjunctim edi curavit; plurimas ipſe recenset in Catalogo Biblioth. Franco-
furtenſis p. 25, quibus hæc adhuc ſunt addendæ: *de cognominibus Principum*, 1683, *de novitate*, 1693, *de ſtatu inordinato*, 1710, *de Anthropopathia ſylæ ſacri*, 1711, *de Anthropopathia parti-
um humani corporis*, 1713, *de Anthropopathia actionum hu-
manarum*, 1715, *Hominem hauſ commode dici Microcoſmum*, 1716. Ceterum cum H. G. Maſius Interſſe Principum circa Religionem Evangelicam ad Regem Daniæ Hafn. 1687 edi-
diſſet, in qua Reformatorum de Magiſtratu civili doctrinam inceſſerat, Noſter eum, ut ſupra jam innuimus, adſeito *Huberti Moſani* nomine, octo ſcriptis annis 1690, 1691, & 1692, op-
pugnavit, junctim poſtea ſub titulo: *Huberti Moſani unterſchied-
liche Schriften von der Reformirten Lehre vonder weltlichen
Obrigkeit*, Franc. ad Oder. 1695 editis; quibus interea tem-
poris a Maſio quoque quindecim fere ſcripta oppoſita
fuiſſe, compertum habemus.

⦿ : (o) : ⦿

⦿

✽ (145) ✽
ACTORUM
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur.
SUPPLEMENTA.
Tom. VII Sect. IV.

OSSERVATIONI SOPRA ALCUNI FRAMMENTI DI
vasi antichi di vetro, &c.

i. e.

OBSERVATIONES AD QUÆDAM FRAG-
menta veterum vasorum vitreorum, quae fuerunt inventa in
caemeteriis Romanis, dedicate COSMO III Magnò
Hepturiae Duci, Autore PHILIPPO
BUONAROTA.

Florentiz, apud Jacobum Guiducci, 1716, 4. maj.

Alph. 2 plag. 12 & Tabb. zn. 34.

QUam ante aliquot annos ex editis ad Numismata Ob-
servationibus, a nobis in Actis anni 1699 p. 417
sequ. ex merito laudatis, nominis celebritatem na-
ctus est celeberrimus apud Florentinos Buonaro-
ta, eandem concinnatis hisce ad fragmenta vitrea Observatio-
nibus magnopere adauxit. Exhibet hic plurima fragmenta va-
sorum & calicum vitreorum a Christianis olim in conviviis ad-
hibitorum, quæ figuris plerumque sacris ornata conspicimus, ne
inter pocula quoque piæ Christianis meditationes deessent. Natu-
ram & antiquitatem ejusmodi calicum, ut & instituti sui ratio-
nem, præfatione satis proluxa Cl. Autor exposuit. Etenim
duobus potissimum modis concinnata olim fuere id generis or-
namenta. Vel enim imponebant vitro, quod calici funda-
mentum præbebat, laminam auream, quam, cum figuras quas vel-
lent

lent inculpsissent, vitro ignis beneficio agglutinabant; vel vitri frustum minus pellucidum ad libitum cavabant, vacuum liquati coloratique metalli pigmento replebant, toti laminæ encaustum pellucidum superinducebant, & calici tandem agglutinabant. Constat vero, fragmenta hæc Romæ in cœmeteriis a primis Christianis calce loculis eo sine impacta fuisse, ut inde locum anticorum defunctorum dignoscere & subinde sacra illie pietatis officia exercere possent. Derivat hunc morem Noster ab Ethnicis, qui primo figuras ex regno vegetabili & animali, deinde vero inscriptiones & cippos sepulcris imponere consuevere. Uti vero catacumbas cum ambulacris subterraneis sub Diocletiani potissimum persecutione extrui cœptos ostendit, ita existimat, calicum fragmenta sub imperio Gordianorum & Philipporum, cum halcyoniis quodammodo frueretur ecclesia, fuisse loculis imposita. Qua occasione tum eorum sententiam refutat, qui monogrammati Christi, quod & in his vitrorum fragmentis comparet, demum Constantini M. tempore invaluisse usum existimant, tum negat, scripturæ in his animadvertæ rudimentum novitatis indicium præbere, quum artifices plerumque adhibuerint Christiani parum exercitatos, forte & in Græcia, Syria & alibi natos, Romanique adeo characteris ignaros. Probat & sculptores veteres non tantum majusculis literis fuisse usos, sed etiam minori caractere, quem vulgarem vel currentem dicunt, usos, quod ex Inscriptione quadam probat A. C. 338 confecta, quam Cl. Bianchinus Autori communicavit, a nobis in Tabula I Figura 1 delineata, cujus ultima verba ita legi Noster censet: *Mercurius pater filia Deposta V Idus Novemb. Vrso & Polemio Coff.* Literæ vero in monumentis hisce vitreis a communi forma abeuntes sunt potissimum A. S. T. & U. diversis utique modis expressæ, de quibus singulis erudite & prolixè Autor agit, adductis inscriptionibus quibusdam a se ipso in cœmeteriis descriptis. Sed his diutius in hære institutum nostrum non patitur.

TAB. I.
Fig. 1

Ad ipsum opus potius convertimur, e quo vel pauca quædam speciminis loco afferre operæ pretium existimamus. Quod Noster Fig. 2 Tab. I exhibet fragmentum, Tobiam juniorem piscem

e flu-

Fig. 3.

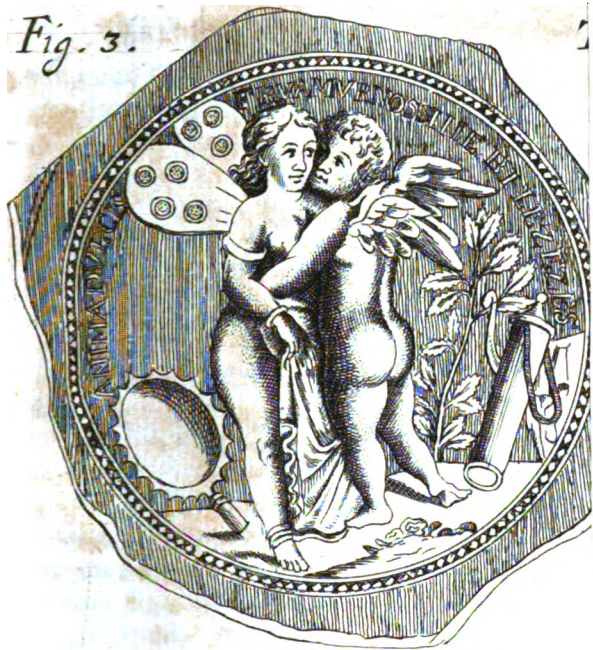

Fig. 2.

Fig. 4.

a flumine Tigri extrahentem sistens, Cl. Autor, nuptiarum solen-
 nitatibus fuisse destinatum, putat, quod Tobiam sponsum a Deo
 singulariter ornatum repræsentet. Piscis mystico modo
 Christum, qui humano generi vitam reddidit, designat, quo
 simbolo Christiani sæpius olim usi sunt, maxime in sepulcris
 & annulis. Quin & fideles ipsi, quod salutaris aquæ beneficio
 spiritualis vitæ participes facti essent, a Tertulliano pisciculi
 dicti sunt. Notat vero Autor, Acrostiches quosdam Sibyllæ Ery-
 thræ olim fuisse celebratos, in quibus si singularum linearum
 literas primas conjunxeris, primas literas vocum *Ἰησοῦς Χριστός
 Θεὸς Υἱὸς Σωτῆρ*, sive ipsam vocem *Ἰησοῦς*, elicies, ut alia tacea-
 mus, ab Augustino, Prospero & aliis Patribus observata. Affert
 & hac occasione ex cœmeterio S. Gordiani inscriptionem, in qua
 ipsa vox *ΙΧΘΥΣ* legitur, addita litera N, quæ vocabulum *Nomen*
 designat, quod etiam in Ecclesiæ Græcæ oblatæ Eucharistiæ sa-
 cris una cum nomine Christi & signo crucis conspicitur. Tabu-
 la sexta fragmentum singulare sistit, quod paulo fusius explicat.
 Conspicitur Salvator stans in monte, cujus infimam regionem
 Jordanis alluit: a dextra illius senex, barbam longam & pallium
 gerens, forte Johannem Baptistam refert; a sinistra homo in
 Jordanem descendens, ac sustinens humeris baculum, repræsen-
 tatur, qui Salvator librum porrigit, paucas nominis literas po-
 stremas monstrantem. Nostro verisimile videtur, hunc cali-
 cem a Christianis vel in conviviis, quæ post collatum Catechu-
 menis baptismum celebrabant, vel in anniversariis, quibus me-
 moriam sacri lavacri recolebant, adhibitum, vel denique ideo
 confectum fuisse, ut ab hospite convivæ in donum posset offerri,
 cujus generis dona apophoreta dicebantur. Jam ad figurarum
 explicationem pergit Autor, & primo declarat, cur baptizandus
 pallio amictus conspicitur, cum tamen nudos baptizare sueve-
 rint Christiani; nimirum antiquissimum fuisse ritum impo-
 nendi baptizandis seposito vestitu pannum, quo se a principio
 exorcismi usque ad immersionem obtegebant, ex Simone The-
 salonicensi, ipsoque Tertulliano probat. Baculum, quem hu-
 meris baptizandus gerit, crucem fuisse Noster autumat, quod
 Aringhius in nonnullis sarcophagis plures ejusmodi figuras

p. 40.
 TAB. I.
 Fig. 2.

T z

cruce

cruce ornatas apprehendit. Videntur vero antiqui respexisse imposita baptizandorum humeris cruce ad ista Christi verba: *qui me vult sequi, suscipiat crucem suam & me sequatur.* Plerumque enim crux & immerfio mortem Christi significant, sicuti & ascensus ex aqua symbolum est resurrectionis. Præterea illud quoque, cum Christus volumen apertum, cui inscriptum fuit nomen desinens in *inus*, quod Gemini, Sabini, Gabini aut aliud hujusmodi esse potuit, adstanti tradit, ad explicandum baptismi ritum pertinet. Nota enim est formula, nomen dare, unde Gregorius Nyssenus: *Dato mihi, inquit, vestra nomina, quoniam ego ista cum atramento libris materialibus inscribo; Deus vero ea dein tabulis incorruptilibus insculpet.* Offero ergo Catechumenus nomen suum Christo, quo ab eo libro vitæ inscribatur. De Jordane fluvio paulo inferius depicto res in aprico est, quippe qui, postquam in eo baptizatus est a Johanne Messias, pro symbolo baptismi vulgo fuit habitus, tantique æstimatus, ut multi in eodem baptizari desiderarint, quod Origenis, Gregorii Nysseni, Eusebii & alia Patrum loca probant. Ex altera parte Johannes exhibetur, manu dextra novum Christianum, ut Christum sequatur, quasi invitans. A tergo ejus comparet palma, & phoenix, ramis ejus insidens. Palma victoriam indicat, quam novus Christianus de hostibus spiritualibus reportavit, quare & baptizati nonnunquam coronis ornabantur. Phoenix vero uti novi seculi & resurrectionis apud Gentiles symbolum erat, ita hoc in loco indicat, baptismum fideles ad novam ac felicem vitam regenerare, & universali hominum resurrectioni quasi præcludere. Agnus in monte conspicuus sine dubio Salvatorem, mons, cui insidit, Ecclesiam, respectu ad ejus firmitatem & constantiam habito, quatuor flumina, quæ hinc prodeunt, quatuor Evangelistas, qui Evangelii prædicatione aridas gentiliùm terras quasi irrigarunt, Nostro autore, designant. Ceterum binis urbibus, quarum alteri vox *Jerusale*, alteri vox *Becle* adscripta est, Hierosolymas & Bethlehem indicari, haud difficulter persuadet Autor. Cum in Tabula VII Salvator spectatur Lazarum a mortuis excitans, additis: *Zesus Christus, exemplum hinc Noster petit permutationis literarum J & Z,*

ita etiam gentibus, quibus Latina lingua vernacula erat, familiaris. Pari ratione syllabam Di cum Z commutatam, observat, cujus rei in scriptis Patrum exempla exstant, qui de Diabolo scripturi vocem Zabulus adhibuere. Ut autem de permutatione literæ J cum Z eo melius constet, affert Cl. Autor bigam inscriptionum, in quarum altera Zulia pro Julia, in altera vero Idus Mazas positum erat, cum tamen scribendum fuisset Idus Mojas. Addit & inscriptionem a Dn. Boldetti communicatam:

ZOBINO QUI VIXIT
ANNIS V. DECESSIT
VI. KAL. NOB. IN PACE

atque existimat, in voce Zobino loco Z substituendum esse J & legendum Jobino. Quæ occasione figuræ r Tab. IX de nimbo quo Christi caput ornatum conspicitur, ejusq; apud Ægyptios & Romanos gentiles æq; ac Christianos usu p. 58 sequ. docte differuntur, ex ipso fonte hauriri malimus. Tabula XXVIII fabulam de amore & Psyche representare videtur, ab Apulejo Met. L. 4, 5 & 6 descriptam. Chaldæi scilicet, ac postea Persæ, Ægyptii & Græci sibi finxere, animas descendentes, vagantes & redeuntes comitem semper habere amorem indissolubili velut nuptiarum nodo sibi conjunctum, quod & Homero, Platonicis & Virgilio persuasum fuisse accepimus. Existimat vero Autor, hisce figuris potius designari mysteria & cultum absconditum, quo Theopenses Cupidinem colebant, teste Pausania Libro IX. Sed ut ad figuram veniamus, pingitur Psyche alis instructa, ad mentem Chaldæorum & Græcorum, in signum sublimioris naturæ: atque hæ papilionum alas referunt, cui animalculo tum pagani tum Christiani scriptores vulgo animam comparare consueverunt, quod, quæ in illis observantur, vicissitudines animæ degenerationem, resuscitationem, immaterialitatem & immortalitatem optime exprimere videantur. Quod a latere Psyche cernitur speculum rotundum, Veneri apud antiquos sacrum, ad nuptias animæ a corpore separatæ & Amoris appriine spectat. Manibus tenet Psyche exiguum pannum, qualis forte ille fuit, quem Flamen sponforum capitibus imponebat, ornatum in extremitate fasciola purpurea, quo ornatus genere non solum integras tunicas, sed

TAB. I.
Fig. 3.

& alia minora distinguere solebant veteres. Brachium Psycheo dextrum ambiunt bini circuli, quorum in ornandis feminis maximus erat apud antiquos, vel ipso S. Codice teste, usus, quibus armillarum, brachialium, spatularum &c. nomine veniebant. Ceterum armillas has ad nuptialem ornatum spectare, Thomas Bartholinus abunde probavit. Plantam, quæ a tergo Amoris observatur, forte haud immerito verbenam dixeris, qua sponsa coronabatur; partim quoniam in superficie murorum crescit, & symbolum est maritæ, quæ ab hominum celebritate remota domi se continere debet, quare in veteri inscriptione *domifeda* & a Græcis *ὄμαρος* vocatur; partim & quod Veneri consecrata est. Fortassis etiam Elysiarum camporum amoenitatem adumbrare hæc ratione voluit artifex, ubi facta animæ a corpore separatione celebrandæ quasi sint istæ nuptiæ. Inscriptio addita; ANIMA DVLCIS FRVAMVR NOS SINE BILE ZESES, acclamationi convivali, qua in nuptiis sponsus & sponsa se ad delicias conjugii degustandas mutuo provocabant, similis videtur. Quorum spectat illud Tibulli;

Interea, dum fata sinit, jungamus amores.

Jam venit tenebris mors adoperta caput.

Animas vocabant gentiles, quos diligebant, ut tenerrimum indicarent amorem, objecti quippe amati denominationem ab excellentissima ejus parte petentes; dulces vero, quod amantes amores suos sua dulcia dicerent, nimirum desiderii declarandi causa, ut se ita cum dilecta vitam agere optent, ne quicquam acerbatis experiantur. Quod & confirmant sequentia: *Fruamur nos sine bile*. Bile enim Latinis iram sive tædium notat, quo pertinet inscriptio apud Gruterum:

D. M.

Q. CAVVS. SEVERVS
RVTILIE. PRIMITIVE

CONJVGI. SVÆ

DVLCISSIMÆ

CVM. QVA. VIXI

ANNIS XX. SINE BILE.

Idem mutatis paulo verbis in multis inscriptionibus de vitæ foecis predicant conjuges. Hinc solenniores formulæ: *sine ulla*
querre-

querela ; sine ulla lite ; sine ulla discordia ; sine injuria ; sine consumelia ; de qua nihil dolui nisi morte ; de qua nihil queror ; nunquam marito suo maledixit. Accessit demum vox Græca ZESES h. e. Ζησες, vivas. Nimirum Latinis ob frequentem Græcæ Linguae inter Romanos usum, & hominum e Græcia oriundorum frequentiam, Græca non minus scriptis vernaculis quam sermoni admiscere solenne fuit, qua de re prolixius Noster edisserit. Apprecabantur vero hac acclamatione non solum amicis vitam longam, sed cum primis ad hilaritatem hoc modo se invicem excitabant. Vivere enim ex usu loquendi significabat vitam lætam & jucundam ducere. Quod patet ex Nonio, qui ita : *Vitulantes veteres gaudentes dixerunt, dictum a bonæ vitæ comodo, sicuti qui nunc est in summa læticia, vivere eum dicimus ; nec non ex Catullo :*

Vivamus mea Lesbia, atque amemus.

Ceterum verisimile est, adesse hic ellipsin, per formulam *cura, ut vivas*, aut alia simili ratione explendam. Plura eaque non ingrata ex hisce Observationibus afferri possent, si excerpti limites transilire liceret. Illud insuper monendum, appendicis loco diptycha tria eburnea æri incisa exhiberi, atque magno eruditionis apparatu explicari, quorum primum *anabasis* Romuli, alterum effigiem Basilii Consulis, & tertium Servatorem in cruce præsentat.

ISTORIA DELLA VITA DI BIANCA TERESA

Massei Buonvisi.

h. e.

HISTORIA VITÆ BLANCÆ THERESIÆ MASSEI

Bonvisiæ, descripta ab ANT. MARIA BONUCCIO, e

Soc. Jesu.

Romæ, e Typographia Bernaboviana, 1716, 4.

Alph. 1 plag. 3.

Liber Clementi XI Pontifici Max. quaesita supplicatione dedicatur, cujus & libelli lectionem eo utiliore fore putat Autor, si Pontificis protectio ita ei incumbat, ut olim Spiritus Dei super aquas.

In Proœmio Cl. Autor vanitatem feminarum in omni
vita

Cap. I.

vita describit, cupitque, ut oculos in Theresiæ vitam converterent, aliam mentem aliosque induant mores, p. 2. Primum spiritum Theresia hausit in oppido haud procul a civitate Lucensi dislito patre nobili Petro Massei nec divite solum sed & pio, qui fratres habuit quatuor, adeo ab omni opum cupiditate alienos, ut Alexander legatus ad Regem Hispaniæ sumtus legationis uberes civitati restitueret, tempore annonæ pretiosas picturas ad sustentandos pauperes venderet, p. 6: alter vero Carolus omnibus suis bonis pauperibus datis Eremita Monasterii Camaldulensis fieret ac non nisi herbis & putida aqua vesceretur, p. 7: tertius Cæsar post militiam ad Patres Oratorii Romam abiens Innocentio XI charissimus esset: Josephus tandem quartus Sodalitatem Jesu intraret, in qua quum Xaverii spiritum induisset, vitam ejus descripsit, p. 7. Matrem vero habuit Margaretam Guinigiam, e qua in lucem edita A. 1656 die S. Alexii, cujus & ipsa memoriam sanctam habuit vitamque imitata. Adultior paulo Lucam a parentibus traducta, Canonissis regularibus S. Giovanetti ad institutionem tradita, quorum præceptis ad summam virtutis culturam usa est, p. 8 & 9 Capite II honestum Theresia matrimonium, divini Numinis nutu, cum Equite Bonvisio, Cardinalis Hieronymi Bonvisii Episcopi Cuccensis nepote, iniit, p. 11. Quod nobile conjugium quum magnam inaniam speciem flagitaret, eam quidem non tamen sine magna cautione adhibuit, p. 12. Elegans, superba, attamen casta & gravitate conspicua fuit, p. 13. Quum vero in emendandis ipsius moribus omnem ponerent operam duo Confessionarii, Flaminius Nobilis Episcop. Vicarius Generalis & Jacobus Martinus Canonicus Regularis, nil quidem eo tempore obtinuerunt, quam ut singulis mensibus sacramento uteretur largasque pauperibus erogaret eleemosynas, p. 13. In lucem edidit duos filios & quinque filiolas, quorum illi ad conspicuos evecti honores, filiz vero, excepta natu majore, quæ nobili implicabatur matrimonio, matura obierunt fata, p. 14. Cap. III pium Theresiæ propositum se ab hujus mundi vanitate abstrahendi in se continet, quas saluberrimas cogitationes inopinata filiz Ludovicæ mors in ea excitavit. Quum vero ~~tam~~ iter cum marito Romam susceptum tum
insigne

infigne opum incrementum, quod morte Cardinalis Francisci Bonvisii ipsi obtigit, in exequendo hoc instituto ei impedimento esse viderentur, ad ædem Lauretanam proficisci ibique B. Virginis auxilium implorare constituit, p. 18; ubi & recensentur incommoda, quæ nostræ Theresiæ Cortonæ, quod oppidum reliquias B. Margarethæ visendi gratia adiit, imminebant. Tandem vero quum in æde citata B. Virginem pro assueto suæ gentis studio venerata esset, ad patrios rediit lares, p. 20. Capite IV eas exponit Autor Theresiæ actiones, quæ si non omnem, aliqualem tamen mentis innuebant mutationem. Omnis enim generis luxus crebrasque conversationes fugere, tempusque sacrorum librorum lectioni destinare cœpit, quo novo vivendi genere sese æqualium odio ac ludibrio exposuit, p. 22. Omni quoque vestitus ornatu deposito, vili laneoque vestimento corpus textit, p. 23. Quumque Theresia alias singulis diebus mundum soleret induere indusium, huic quoque mori, tanquam Deo displicenti, nuntium misit, p. 25. Capite V Autor Theresiæ victum describit, qui non adeo exquisitis constabat cibus. Ne enim immoderato ciborum usu fœdas accenderet libidines, neve nimio jejunio corporis debilitaret vires, in assumendo victu certas observavit temperantiæ regulas, quæ legi possunt p. 29 & 30. In hoc vivendi genere animus tanto arsit amore Dei, ut ne unius horulæ spatium curis impenderit domesticis, p. 30. Haud vulgaris ipsius patientiæ exhibit Autor duo specimina p. 31 & 32. Capite VI ardentissimus Theresiæ fervor in rebus ad vitam interiorem spectantibus describitur, ubi Autor asserit, eam in id unice incubuisse, ut legem divinam exactissime impleret, quam id ab ea reapse præstitum, quivis divinæ explorationis memor recte dubitabit. Singulis diebus pane Eucharistico vescatur, & ut mens nocturno quoque tempore piis vacaret meditationibus, Servatoris imaginem albis intextam pannis ante lectum ponebat, p. 36. Cultus religiosus more Romano panis Eucharistico exhibitus legi potest p. 36. Caput VII exponit, quanta veneratione nostra Theresia divam coluerit Virginem, adeo, ut ipsius imaginem collo suspensam gestaret, auxilium ab eo in mortis agone expectans, p. 44. Ut quoque miseræ defunctorum

U

animas

animas liberaret e purgatorio, lampades aliaque vasa argentea, pretiosas vestes largosque ad instituendas Missas suppeditabat sumtus, p. 46, quæ bona opera si non defunctis, vivis tamen insignè præstiterè emolumentum. Cap. VIII nostræ Theresiæ assiduas preces refert, quas numeris adstrictas ac juxta rosarii ordinem recitatas Deo obtulit, p. 49; internas dein tentationes, quæ permittente Numine Theresiæ mentem afflixere, recenset p. 50. Caput IX insignem hujus fœminæ fervorem animarum salutem promovendi describit, quem tempore missionis jussu Cardinalis Onufrii in diocesi Lucensi institutæ perspectum reddidit, p. 53 & 54, neve proximo quacunque ratione præberet scandalum, pretiosissimas imagines, impudicum aliquid & turpe intuentium oculis objicientes, e suo removit palatio, p. 54 & 55. Varios ad incrementum spirituale spectantes libros propriis imprimi curavit sumtibus, p. 56, ubi & varia beneficii ipsius specimina exhibentur. Cap. X beneficas ac pias exponit Theresiæ actiones, quas præcipue eo edidit tempore, quo Paulus Segnerus sacræ missionis officium in Diocesi Lucensi peragebat, p. 58 & seqq. Maximam bonorum partem in sustentandis monachis, imaginibus Sanctorum comparandis, aliisque suo judicio necessariis rebus consumpsit. Capite XI pergit Autor in recensendis charitatis operibus a Theresia præcipue in ægrotos collocatis, quæ omnino sperabat divino Numini non displicitura. Capite XII plura adducit beneficentiæ argumenta, quæ in vestendis pauperibus & sublevandis ægrotis variisque miseris edidit. Quum aliquando fœminam pestilenti infectam morbo lepraque laborantem adire detrectaret, vocem quandam internam, hanc animi frigiditatem ac mollitiem exprobrantem, audiisse fertur p. 77. Caput XIII exponit varia pietatis exercitia a Theresia in oppidis S. Pancratii, Forci & Badiæ non procul a Luca diffitis peracta, quæ larga elemosynarum distributione, pauperum sublevatione, assiduaque templorum frequentatione absolvebantur, p. 79 & seqq. Fœminam alterum pedem in cymba Charontis habentem virtute lactis B. Mariz, quod e Palæstina recepisse gloriabatur, pristina restituisse sanitati Autor tradit p. 85 & 86. Cap. XIV & XV ceteræ piæ hujus fœminæ virtutes prolixè

lixè describuntur. Quæ externa poenitentix ediderit signa & quanta patientia sese humanarum traditionum duro admodum iugo subijci passa sit, id legi potest p. 89 & seqq. Capite XXI memorabilia Therese dicta de rebus ad interiorè vitam spectantibus extant, ubi varia occurrunt, quæ, quæ ratione cum divinis oraculis convenient, Autori dispiciendum. Caput XVII Therese ex hac vita exitum nobis sistit, qui ipsi per multum sanguinis fluxum sexagesimo ætatis anno obtigit. Inscriptio ab ipsius Confessore Ludovico Maraccio elaborata legitur p. 124. Tandem Capite XVIII Autor varia in medium profert testimonia, quibus hæcenus dicta probare nititur, sed quum plurima ab hominibus Therese beneficiis adstrictis sint profecta, non mirum est, si virtutes ipsius ad cælum usque evehantur. Annexæ sunt huic vitæ 30 epistolæ a Theresia conscriptæ, in quibus sæpius Salvatore Christo vel D. Virginis, vel alterius cujusdam Sancti meritum ad latus collocatur,

LUDOVICI ANTONII MURATORII DE
Corona ferrea, qua Romanorum Imperatores in Insu-
briis coronari solent, Commentarius.

Lipsiæ, apud Georg. Weidmannum, 1619, 8.
 Plag. 12.

DE corona ferrea, cujus impositione Imperatores Romano-Germanici in jura Regni Longobardici immitti sueverunt, jam pridem Cl. Muratorius Anecdotorum T. II p. 267 egit accurato Commentario, quem ut cum Fontaniniana responsione, in Actis A. 1719 M. Majo exhibenda, possit conferri, seorsim excudendum nostri censuerunt. Primo ridiculam eorum opinionem perstringit, qui trinas coronas, quibus iidem a longo jam tempore inaugurari solent, totas ex triplici metallo, auro, argento, ferroq; confectas sibi & aliis persuadere voluerunt, mysticam aliquam interpretationem hujus consuetudinis venantes: ostenditque, illam, de qua tractaturus esset, auream existere, circulo vel lamina ferrea in medio, non vero in summitate sua, munitam. Deinde inquirat, an a Theodolinda sit instituta, & Agi-

TAB. I.
Fig. 4.

lulfo primum imposta? Demonstrat vero, Reges Longobardorum etiam ante Agilulfum coronatos in Chronicis MSS. dici, probarique illud ex numis; ex quibus vero simul eluceat, coronas illas alia forma fuisse, quam est illa ferrea corona, hodiernum asservata Modoetiae, quae est urbs hoc tempore medicris, *Monza* dicta, non longe Mediolano distans, in qua Basilicam excitasse coronamque a se institutam deposuisse Theodelindam volunt. Sed in hoc loco figuram, qualem Cl. Fontanini ex archetypo expressit. Disquirat deinde, utrum Ticini an Mediolani vel Modoetiae Reges Longobardorum coronati fuerint, proque Mediolano autoritate Pauli Diaconi sententiam dicit. Imperatores vero Francicos nec Mediolani, nec Modoetiae, sed saltem Romae coronatos notat. Qui Francos in Italiae regno exceperunt Itali principes, nunquam Modoetiae, plerumque Mediolani vel Ticini diadema sumserunt. Otho magnus Mediolani, Otho vero III primum Modoetiae est coronatus, quod esset tum in obsidione Mediolani occupatus, quae urbs contra Episcopum suum & Imperatorem insurrexerat: idemque Modoetiam caput Regni Longobardici constituit, Mediolano praetam. Cujus exemplum plures etiam successorum secutos, Modoetiae diadema suscepisse notat. Quin & plerosque eorum, Conrados I, II & III, Henricos, Sanctum (quem primum vocat Muratorius) III, IV, V, (sive secundum Muratorium II, III, IV.) Mediolani coronatos, Modoetiae coronationem repetiisse, ex scriptoribus potissimum Modoetensibus probatur. Fridericus Barbarossa Papae & Modoetiae, atque, ut Muratorio videtur, etiam Mediolani coronam suscepit. Post longum intervallum Henricus VII sive Luzenburgicus in Italiam profectus est ad coronam Regni Italici sive Longobardici sumendam. Cujus coronationis historiam, utpote quae huic libello dederat occasionem, prolixius describens Doct. Autor ostendit, dubitasse Henricum, utrum Mediolani solum, an vero etiam Modoetiae regalia ornamenta suscipienda essent. Itaque ad se vocatis per literas Archiepiscopo Canoniceque Basilicae S. Joh. Bapt. Modoetensis edixisse, ut allatis diplomatibus ac monumentis jus suum probarent. Exitum controversiae fuisse, ut Henricus Mediolani coronari se pate-

pateretur; ceterum ad querimonias MODOETIENSIS SEDAN-
 das etiam ad illam urbem pergeret, privilegiaque ejus confir-
 maret, huncque actum nihil ipsorum juribus derogaturum sta-
 tueret. Ludovicus Bavarus, invito licet Pontifice, Mediolani co-
 ronatus est, quo loco etiam Carolus IV corona insignitum fide
 digniores scriptores luculenter tradunt. Quod ipsum de Sigif-
 mundo quoque confirmant publica diplomata a Cl. Autore ad-
 ducta. Fridericus III ob pestem in Insubribus grassantem Romæ a
 Papa Nicolao V Longobardorum Rex inauguratus, reclamanti-
 bus licet Mediolanensibus; quibus scripto confirmatum, hoc nihil
 eorum juribus derogaturum. Nihilominus tamen hoc exem-
 plum tanti momenti fuisse Nostro videtur, ut Carolo V Impera-
 tori argumento fuerit, cur Bononiæ coronam ferream susciperet.

Postquam de urbibus disseruerat, etiam de templis agit,
 in quibus coronatio peracta. Ea fuerunt Ticini ædes S. Mi-
 chaelis, Mediolani templum S. Ambrosii, MODOETIÆ Basilica
 S. Joh. Baptistæ.

De numero coronarum illarum deinde sermonem fa-
 ciens, non injuste colligit, primò unicam fuisse; postea vero,
 cum consuetudo inolevisset, non solum Mediolani sed & MODO-
 ETIÆ Regni insignia suscipiendi, probabile est geminas usurpari
 cepisse, quarum illam, quæ MODOETIÆ asservaretur, palearem ob
 contemptum a Mediolanensibus esse dictam; ferreæ vero nomen
 superioribus proximis seculis, veluti decimo tertio, demum or-
 tum esse credit. Henricum tamen Luzenburgicum alio insuper
 diademate verè ferreo & a MODOETIENSI plane diverso usum esse
 liquido constat; quoniam a factione Turriana MODOETIEN-
 SE illud alio asportatum, locusque ejus ignotus erat. Hac vero
 coronatione absoluta, illud Monachis Ambrosianis Mediolanen-
 sibus custodiendum datum, ex documentis Nostro indubiis de-
 monstratur: *Laurea* nomen corona illa tulit, quod ex ferreis vel
chalybeis laminis, lauri folia imitantibus, eleganter esset fabre-
 facta.

Actum coronationis ab Archi-Episcopo Mediolanensi
 vel Abbate Basilicæ Ambrosianæ, vel etiam Archiepiscopo
 MODOETIENSI administratum esse porro ostendit, qua occasio-
 ne simul

ne simul quaestionem examinat, an a Gregorio M. P. R. Archiepiscopis Mediolanensibus jus eligendi Reges Italiz, ut quidam fabulantur, collatum? eamque negat, omne jus Regum Longobardorum ab armis arcessens. Sub Francis Imperatoribus tamen Archiepiscopos Mediolanenses hoc jus sibi vindicasse, concedit, ex moribus Longobardorum, qui Regno jam constituto Reges per proceres suos eligi patiebantur, quorum sane primas fuerit dictus Archiepiscopus. Coronationis varios ritus dum postea exponit, descripta Othonis M. coronatione, vetustissimam liturgiam, in coronatione, uti retur, Henrici V vel IV usurpatam, ex MS. Modoetiensi producit integram.

Postremo ad coronam ipsam accedens, pervulgatam de ejus sanctitate opinionem coram eruditorum tribunali constituit, examinatque, an lamina illa ferrea, quam interius totam coronam auream circuli in modum pervadere diximus, unus sit ex sacris clavis, quibus Christus in cruce pendens confixus est, ut Modoetienses volunt; qui propterea eum cum corona publicæ venerationi exponunt, & per processiones deferunt. Notatq; adeo, Emin. Card. Friderico Vicecomiti Archiepiscopo Mediolanensi cultum hunc minime probatum esse, eoq; prudentes piosque viros delegisse, qui coronam & documenta de ea extantia examinarent, factaq; inquisitione eam ulterius devoto cultui exponere vetuisse. Unde Modoetienses precibus & scriptis omnem lapidem moverint apud Archiepiscopum, ut eum a sententia amoverent, sed frustra, quare illo quidem permittente, Romam ad congregationem rituum causam suam detulerint. Quæcumq; vero futura esset illa decisio, quæ, cum hæc Auctor scriberet, nondum vulgata erat, nihilominus probare Noster nititur, sine periculo infringendæ veritatis Coronæ Modoetiensis sanctitatem definiri non posse.

Sententiam vero Modoetiensium eo redire existimat; Helenam sanctos clavos invenisse, unum eorum fræno, alterum diademati, cetera quidem aurato gemmatoque, filii sui Constantini insertum, de quibus quidem testimonio veterum constet; esse autem hoc Constantinianum idem cum Modoetiensi, quod dono eidem miserit Gregorius magnus, cujus rei
pre-

probatio desumatur ex fama, conjecturis & scriptoribus quibusdam. Inter quas conjecturas locum habeat, quod anulus ille nunquam rubiginem contraxerit, prodigiose sane, utpote in loco humido constitutus.

Respondet ad hæc sigillatim: probari non posse identitatem coronæ hujus cum Constantiniana. Ex numo quodam *Dus Fresii* constare, Constantinum usum corona radiata sine gemmis; ferream esse sine radiis, gemmis vero instructam. Imo tradere veterum scriptorum quosdam, clavum fuisse coronæ insertum, non in circuli modum formatum. Nec probatu facile esse, eandem in potestatem Gregorii, ut Theodelindæ dono dari potuerit, devenisse, coronam Imperatoribus Romanis inaugurandis destinatam ab eodem Regibus partis saltem Italix concessam, ipsum omnino pretiosum ejusmodi cimelium aliis donare voluisse, qui reliquiarum sacrarum adeo tenax fuerit, ut Constantinx Augustæ vel sudarium S. Pauli Apostoli negaverit: imo ne quidem probatum, Modoetiensi templo coronam aliquam datam fuisse, tacentibus omnibus scriptoribus coætaneis.

Quorum quidem silentium etiam faciat contra opinionem imprimis, qua præsentis coronæ ferreæ ex insertione clavi Dominici sanctitas asseritur, utpote cum superiores scriptores, qui laminæ ferreæ mentionem diserte faciunt, de elavo sacro constantissime taceant. Unde sententiam illam ad summum medio demum penultimi seculi Modoetiensium animis traditam credit: quod constet inter alia ex eo, cum ne quidem Caroli V Imperatoris tempore ejus rei recepta fuerit notitia. Nam cum ejus Imperatoris jussu documenta ad coronam ferream pertinentia collecta essent, dataque publicis notariis cura, ut acta univèrsa literis mandarent, in diplomatibus illis ne minimam quidem sacri clavi mentionem factam fuisse. In literis vero Sixti V Papæ quibusdam eandem a sacris reliquiis distingui.

Suspiciatur adeo Cl. Autor, coronam illam Modoetiensem ad alios olim usus proculsam, præsertim cum magnitudo ejus adeo sit exigua, ut vix biennis pueri capiti imponi posset, quinque digitorum saltem diametrum habens, pondere vero

vix

ne simul quæstionem examinat, an a Gregorio M. P. R. Archiepiscopis Mediolanensibus jus eligendi Reges Italiz, ut quidam fabulantur, collatum? eamque negat, omne jus Regum Longobardorum ab armis arcessens. Sub Francis Imperatoribus tamen Archiepiscopos Mediolanenses hoc jus sibi vindicasse, concedit, ex moribus Longobardorum, qui Regno jam constituto Reges per proceres suos eligi patiebantur, quorum sane primas fuerit dictus Archiepiscopus. Coronationis varios ritus dum postea exponit, descripta Othonis M. coronatione, vetustissimam liturgiam, in coronatione, uti retur, Henrici V vel IV usurpatam, ex MS. Modoetiensi producit integram.

Postremo ad coronam ipsam accedens, pervulgatam de ejus sanctitate opinionem coram eruditorum tribunali constituit, examinatque, an lamina illa ferrea, quam interius totam coronam auream circuli in modum pervadere diximus, unus sit ex sacris clavis, quibus Christus in cruce pendens confixus est, ut Modoetienses volunt; qui propterea eum cum corona publicæ venerationi exponunt, & per processiones deferunt. Notatq; adco, Emin. Card. Friderico Vicecomiti Archiepiscopo Mediolanensi cultum hunc minime probatum esse, eoq; prudentes piosque viros delegisse, qui coronam & documenta de ea extantia examinarent, factaq; inquisitione eam ulterius devoto cultui exponere vetuisse. Unde Modoetienses precibus & scriptis omnem lapidem moverint apud Archiepiscopum, ut eum a sententia amoverent, sed frustra, quare illo quidem permittente, Romam ad congregationem rituum causam suam detulerint. Quæcumq; vero futura esset illa decisio, quæ, cum hæc Auctor scriberet, nondum vulgata erat, nihilominus probare Noster nititur, sine periculo infringendæ veritatis Coronæ Modoetiensis sanctitatem definiri non posse.

Sententiam vero Modoetiensium eo redire existimat; Helenam sanctos clavos invenisse, unum eorum fræno, alterum diademati, cetera quidem aurato gemmatoque, filii sui Constantini insertum, de quibus quidem testimonio veterum constet; esse autem hoc Constantinianum idem cum Modoetiensi, quod dono eidem miserit Gregorius magnus, cujus rei
pro-

probatio desumatur ex fama, conjecturis & scriptoribus quibusdam. Inter quas conjecturas locum habeat, quod annulus ille nunquam rubiginem contraxerit, prodigiose sane, utpote in loco humido constitutus.

Respondet ad hæc sigillatim: probari non posse identitatem coronæ hujus cum Constantiniana. Ex numo quodam *Dus Fresni* constare, Constantinum usum corona radiata sine gemmis; ferream esse sine radiis, gemmis vero instructam. Imo tradere veterum scriptorum quosdam, clavum fuisse coronæ insertum, non in circuli modum formatum. Nec probatu facile esse, eandem in potestatem Gregorii, ut Theodelindæ dono dari potuerit, devenisse, coronam Imperatoribus Romanis inaugurandis destinatam ab eodem Regibus partis saltem Italiæ concessam, ipsum omnino pretiosum ejusmodi cinnelium aliis donare voluisse, qui reliquiarum sacrarum adeo tenax fuerit, ut Constantinz Augustæ vel sudarium S. Pauli Apostoli negaverit: imo ne quidem probatum, Modoetiensi templo coronam aliquam datam fuisse, tacentibus omnibus scriptoribus coætaneis.

Quorum quidem silentium etiam faciat contra opinionem imprimis, qua præsentis coronæ ferreæ ex insertione clavi Dominici sanctitas asseritur, utpote cum superiores scriptores, qui laminæ ferreæ mentionem diserte faciunt, de elavo sacro constantissime taceant. Unde sententiam illam ad summum medio demum penultimi seculi Modoetiensium animis traditam credit: quod constet inter alia ex eo, cum ne quidem Caroli V Imperatoris tempore ejus rei recepta fuerit notitia. Nam cum ejus Imperatoris jussu documenta ad coronam ferream pertinentia collecta essent, dataque publicis notariis cura, ut acta universa literis mandarent, in diplomatibus illis ne minimam quidem sacri clavi mentionem factam fuisse. In literis vero Sixti V Papæ quibusdam eandem a sacris reliquiis distingui.

Suspiciatur adeo Cl. Autor, coronam illam Modoetiensem ad alios olim usus profusam, præsertim cum magnitudo ejus adeo sit exigua, ut vix biennis pueri capiti imponi posset, quinque digitorum saltem diametrum habens, pondere vero

vix

vix tres uncias æquans. Postea vero vel inopia aliarum vel alio consilio ab Imperatoribus usurpari cœpisse. Ad ultimum vix credibile esse ait, quod sanguinis, quo sparsus sit clavus Dominicus, & unde totum ejus pretium, tam levem rationem habuerit antiquitas, ut eundem in fornacula coquendum, limaquæ atterendum in circuli hujus (cujus tamen quantitas vix tertiam justî clavi partem adæquare possit) figuram cogeret: & ad Caroli Borromzi inter sanctos relati suffragium provocantibus Mодоetiensibus objicit, nullam eum memoriam sancti clavi reliquisse in libro visitationum Basilicæ illius; prodigiorumq; quæ hanc sanctitatem coronæ confirmare dicantur examen inquisitoribus Romanis permittit.

THE HISTORY OF PERSIA TO WHICH IS
added an Abridgement of the Lives of the Kings of
Harmuz &c.

five

*HISTORIA PERSIÆ, UNACUM COMPEN-
diosa expositione vitarum Regum Harmuzianorum: ex
Hispanico TEXEIRÆ in Anglicum idioma trans-
lata a JOH. STEVENS.*

Londini, apud Jonam Brown, 1715, 8.

Alph. I plag. 4.

Autor hujus historiz est Antonius Texeira, Hispanus, qui Ormoziz sive Harmuziz inque vicinia Persiz degens, cum amore historiz duceretur, in celeberrimæ gentis hujus res gestas inquirere studuit; præsertim cum, quæ alii de Persicarum rerum temporibus posterioribus dederunt, Procopius nempe, Agathias, Genebrardus, Zonaras, Tornamina, manca & non satis certa deprehendisset. Conquirenti ergo Auctores ex ipsamet hac gente oriundos, adeoque fide digniores, obtulit se Chronicon Mirkondi, Tarik Mirkond dictum, magnoque in pretio habitum; quod adeo in linguam Hispanicam transtulit, relictisque superfluis compendium ex eo fecit. Alia tamen curiosa, quæ spectant mores Persarum, descriptiones regionum

gionum ipsarum & urbium, & quæ sunt similia, inspergere non neglexit, postremo subnexuit vitas Ormuziz Regum a Torunxa Rege ejus Insulæ scriptas. Quis hoc in Anglicum sermonem vertit Joh. Stevens, cum his suis gentis velificaturus, adjuncto supplemento hujus historiz ab ætate Teixeira ad nostra usque tempora deducto, & ex Thevenotii, Tavernerii, Chardini & Geurelli relationibus concinnato.

Ceterum cum circa initia hujus historiz multa fabulosa occurrant, imprimis Chronologia Mirkondi a nostrorum Autorum sententiis immaniter dissentiat, & numerus annorum, quos regimini quorundam Regum tribuit, omnem fidem excedat, tum Autor Teixeira tum ejus interpres hoc excusatione egerere censentes, dandam eandem veniam Mirkondo quam nostris historicis judicant, qui circa origines & antiquitates nostras multa pariter fabulosa immisceant.

Arbitrium adeo ejus rei lectoribus ipsis relinquentes, pauca quædam saltem speciminis loco decerpimus, notamusque, incunabula celeberrimi hujus Regni a Persico scriptore ad tempora proxima diluvio universali referri. Nam turbarum, quæ inter novos incolas provinciz *Arzerbajon* (quæ est Atropatene & provinciam ignis notat) in statu anarchico ortæ erant, pertæsos eosdem unanimi consensu dicit elegisse *Rayumarrafum*, filium *Arami*, cujus pater *Semus* ex *Noacho*, quem secundum *Adamum* Persæ vocitant, satus fuerit. Successisse ei dicitur abnepos *Ouxang*, eique filius ejus *Tamurès Divband*. Post hunc qui regnavit, *Jambædum* Philosophiz & Physicæ deditum, Schirasiq; urbis Regiz suis conditorem, a *Zoahko* ob impietatem, qua se ut Deum adorari jusserrat, interemptum; *Zoahko*que Philosophiz studio celebratum (ob quam causam eum Teixeira pro *Zoroastre* habet) imperium occupasse, occisum vero ipsum a *Freydbuno*, *Jambædi* filio, Abrahami contemporaneo, narrat Mirkondus. Et hunc quidem Regnum inter filios divisisse, quorum unus, condita urbe *Turon*, in Regione *Turkestania* inde dicta, Turcarum autor extiterit. Secutus est eum, si Mirkondo fides, nepos ejus *Manucher* 120 annis Regnum tenens, successoremque filium *Naudaram* habens. Quo

a Turcis rebellibus occiso, post aliquot annos imperium ad nepotem ejus *Kaykobadum* rediit, qui illud ad filium *Kaykausum* transmisit; de quo idem refertur, quod de Artaxerxe Longimanus, habuisse eum nempe brachium unum longius altero, adque genu usq; protensum. Filium ejus *Syavexium* ducta in Turkestania uxore filia *Afrastabi* sustulisse filium *Kaykozrao*; qui, cum pater ejus infidiis Turcarum petiisset, avo paterno successerit, avam vero maternam petierit bello. Cujus tempore etiam celebris ille Persarum Philosophus & Mythologus *Lokmannus*, quem Mirkondus Judæum fuisse perhibet, Teixeira vero pro Æsopo habet, vixisse prædicatur. Qui ei successit *Loraspbus*, per præfectum suum *Gudarz* Mesopotamiam, Syriam, Judæamque bello appetiisse dicitur, & Hierosolyman, ejus Rege in deditionem accepto, cepisse, mox vero rebellantem iterato expugnasse, multosque Judæorum in Persiam traduxisse, imperium tandem filio *Gustaspbo* tradidisse. Duobus his Regibus non solum 240 regiminis annos Mirkondus tribuit, sed postremum hunc etiam imperio nepoti tradito in villâ amoenissima a Salomone Davidis filio prope Schirasum exædificata diem obiisse fabulatur. Nepos adeo & successor ejus *Daraz Daz*, quod Longimanum significat (nam & hunc manum altera longiorem habuisse) itemque *Araxir* dictus esse fertur, ejusque tempore floruisse Hippocratem, quem Persæ *Bokrat*, Democritum, quem *Dimocritis* idem vocent, traditur; quorumq; scripta Persas æque possidere ac Platonis, quem *Aphlatum*, Socratis, quem *Socorat*, ac Galeni, quem *Gialomum* appellent. Decedentem vero Longimanum uxorem gravidam reliquisse, quæ infantem editum ob funesta vatum prælagia exponere coacta fuerit, regno vero per aliquot annos feliciter administrato, illud huic ipsi filio adulto restituerit, *Darab Segvero* dicto, qui quæ bellum fecerit *Pheylaco Tumnî*, id est, Philippo Macedoniz Regi, ob tributum negatum, filiumque habuerit *Darab Segver* vel *Kucheb* ab *Ascandro* (Alexandrum audis) victum & Regno privatum, memoratur.

Enimvero sicut veteres illas historias ita deformare videmus Mirkondum, ut vix celeberrimos Reges Cyrum, Darium, &c. agnoscas, ita etiam mox dicti belli historiam tot fabulis obnubilat, ut

lat, ut fidem fere omnem dictorum suorum apud nos dubiam faciat. Aliquas ex iis si afferre deceat ad indolem hujus historie cognoscendam, Darium illum non corpore solum deformem sed & animo pravam depingit, proptereaq; suis invisum; qui Alexandrum, non Philippi filium, sed uxoris ejus, ab eo tamen adoptatum, ad bellum Dario inferendum invitaverint. Ultimam praelium commissum esse refert in Perfide, fugientemque Dariam flumen gelu obductum equo transmisisse, comites ejus magno numero, glacie oneri cedente, flumine mersos; Dariam insidiis suorum petitam, & letaliter vulneratum praelente Alexandro expirasse, eique filiam suam uxorem commendasse; *Alexandrum* adeo in ordine Regum Perficorum decimum nomen, urbibus *Marwaha* ad fluvium *Jebun*, *Herat* in *Korazanc*, & *Samarcanda* in *Urbekia* conditis, in *Indiam* processisse. Ibi cum Rege *Tor* seu *Poro* pugnasse, hunc praelio superatum novas copias collegisse, & tanta virtute per 20 dies continuos dimicasse, ut de successu desperans Alexander cum ad singulare certamen provocaverit, & casu potius quam virtute vicerit. Ulterius progressio in *Indiam* occurrisse *Keydum*, alicujus partis ejus regionis Regem, 300 annos ætatis habentem, placideq; ab Alexandro dimissum, qui ad ultimum in *Cbinam* usque processerit, aque Rege ejus *Kha Kbon* donis cultus fuerit. Quam fabulam ita excusandam Teixeira putat, quod Persæ non solum remotissimum illud Regnum *Afiz*, sed & magnam *Tartariæ* adjacentis partem eo nomine appellent.

Post mortem Alexandri interregnum facit Mirkondus 72 annorum, quibus exactis imperium ad familiam pristinorum Regum redierit. Ceterum si ex affinitate nominum Regum, qui postea regnarunt, judicium ferre licet, totam seriem *Syrorum* & *Parthicorum* Regum, qui Persiæ imperarunt, emittit, hiaturaque adeo illum infeliciter interregno 72 saltem annorum supplet. Primum ex his Regibus facit *Schapurum*, ejusque successorem *Araxir Babar Kbon*, qui circa tempora Servatoris nostri regnavit. Post eum regnasse prædicat *Schapur-Zabel-Kesafum*, & posthunc alios usque ad *Yaz Gerdem* primam, Persis non laudatum principem, qui duos filios

habuerit, quorum primus *Babaron Gur* Tartaros irruentes in Persiam repulerit, & cum Romanis primus bellaverit, secundus nomen etiam *Yaz Gerdis* secundi tulerit. Nepotem ejus *Kobadem*, quod sectæ cujusdam *Mezdabki*, qui se prophetam dicitur, & omnia communia, etiam liberos & uxores, habenda esse docuerat, nomen dedisset, folio depositum, sed e vinculis elapsam Regnum post aliquot annos recuperasse. *Mezdabkum* ipsum a successore & filio Kobadis *Kesere Anuxiren* cum omnibus affectis sublatum. Hunc variis ditionibus in potestatem redactis & repulsis Tartaris, irruptionem fecisse in Romanorum imperium, & Mesopotamiam cum variis aliis provinciis eisdem eripuisse. Filium habuisse ex uxore Christianæ, etiam Christianum, qui rumore falso de patris morte dilato, regnum invaserit, inque prælio occisus fuerit. Filium alterum *Hormisdam* vel *Hormoz* Romanis ereptas provincias ob Tartaros ex alio latere eum prementes reddere coactum, a quo filio *Khosrao Parvez* throno dejectum, sed tamen invito filio occisum, Hunc quidem cum *Heractio*, quem Persæ *Ariol* vocant, infeliciter pugnavisse, posteaque ob crudelitatem a suis throno dejectum, surrogato filio Kobad Schirughe. Post quem cum aliquot regnassent, interque eos binæ forminæ filix Cosrois, stirps illorum Regum extincta, & Yaz Gerde ultimo occiso, regnum ad Califas Babylonenses translatum.

Primus adeo Califarum, qui Persiam anno 33 Hegiræ sive 632 Mohammedicæ in potestatem suam redegit, fuit *Homar*, secundus a Mohammede. Cui ordine successerunt reliqui: quorum cum historiam aliunde petere liceat, eaque nihil peculiare, nec adeo celebres eventus habuerit in Persia, eam nunc non attingemus. Nisi quod notandum censemus, undecimum ex his *Oelidum Turquestaniam*, *Maurenabariam* & *Cbrovaresmiam* provincias Persiæ adjecisse. Regnante vero *Waccha*, 28 ex Califis, eos qui gentilium superstitioni in Persis adhuc dediti erant, a Mohammedanis gravi persecutione afflictos, multosque eorum occisos. Trigesimo quinto ex Califis *Almato Hammed Bila* imperium tenente, quidam *Yacub Leis* a parvis initiis progressus, primo Corasania deinde tota Persia potitus, ad ipsum Califam

Califam Bagdadi oppugnandum profectus est. Eo autem in itinere mortuo, frater ejus Califæ se submittit, administrationem provinciarum, quæ fratri paruerant, præmii loco accipiens, mox vero ob crudelitatem dejectus, ultimoque occisus. Hujus tamen posterius sapius turbas dederunt in Persia, modo quasdam ejus Regni provincias sibi vendicantes, modo eas vicario nomine Califarum administrantes. Quos inter motus peculiare Regnum Maurenaharæ & Corasanæ, cui etiam quædam Indiæ provinciæ junctæ erant, caput erexit, annuentibus quidem Califis, qui Regibus ejusdem contra rebelles ceteros utebantur. Quadragimus tertius Califarum *Mosbachy Abdela* ab *Abusaja*, cum filiis tribus, qui *Dauliorum* nomen omnes tulerunt, rebellante, Bagdadi occisus est, Persiæque maxima pars cum Bagdadensi Regno aliquot Principibus ex hac familia paruit. Quorum qui Bagdadum tenuerunt (nam in plures erant divisi) Califis nomen inane Principum cum potestate aliqua in rebus ad religionem spectantibus reliquerunt, politicam cum regio titulo sibi vindicarunt. Ceterum *Dauliorum* familia ab anno Hegiræ 330 ad 487 in Persia floruit. Qua extincta potioris partis Persiæ imperium ad Califas rediit, præter aliquot provincias, quas minores quidem reguli inter hæc turbas ad se rapuerunt.

Omni tandem Persia Califas expulerunt imo ipsos sustulerunt anno Hegiræ 655 Mugali sive Mogalenses Tartari, qui sub Rege suo *Chingis Rano* primum anno Hegiræ 620 Maurenahara in suam ditionem redacta, Persiam populati fuerunt, mox Corasanæ Reges in Indiam usque perueniunt, Multan regnum ejusque caput urbem Lahor cepere, ab *Oktay* filio ejus totam Persiam & tandem sub nepote *Ulabku* *Bagdadum* ipsum occupaverant, in Syriam usque ingressi, eamque imperio suo jungentes. Duravit illud, ab *Ulabku* in filios divisum, ad annum Hegiræ 736. Quo tempore *Abusaydo*, ultimo ex his, eorum, provinciarum gubernatores, quæque gubernatores imperii vindicarunt, idem brevi eripuit Tamerlanus.

Hic ex familia Regum Mugalicos peruenit.

vix tres uncias æquans. Postea vero vel inopia aliarum vel alio consilio ab Imperatoribus usurpari cœpisse. Ad ultimum vix credibile esse ait, quod sanguinis, quo sparsus sit clavus Dominicus, & unde totum ejus pretium, tam levem rationem haberit antiquitas, ut eundem in fornacula coquendum, lima que atterendum in circuli hujus (cujus tamen quantitas vix tertiam justi clavi partem adæquare possit) figuram cogeret: & ad Caroli Borromæzi inter sanctos relati suffragium provocantibus Mo-doetien-sibus objicit, nullam eum memoriam sancti clavi reliquisse in libro visitationum Basilicæ illius; prodigiorumq; quæ hanc sanctitatem coronæ confirmare dicantur examen inquisitoribus Romanis permittit.

THE HISTORY OF PERSIA TO WHICH IS
added an Abridgement of the Lives of the Kings of
Harmuz &c.

five

*HISTORIA PERSIÆ, UNACUM COMPEN-
diosa expositione vitarum Regum Harmuzianorum: ex
Hispanico TEXEIRÆ in Anglicum idioma trans-
lata a JOH. STEVENS.*

Londini, apud Jonam Brown, 1715, 8.

Alph. I plag. 4.

AUtor hujus historiæ est Antonius Texeira, Hispanus, qui Ormozia sive Harmuzia inque vicinia Persiæ degens, cum amore historiæ duceretur, in celeberrimæ gentis hujus res gestas inquirere studuit; præsertim cum, quæ alii de Persicarum rerum temporibus posterioribus dederunt, Procopius nempe, Agathias, Genebrardus, Zonaras, Tornamina, manca & non satis certa deprehendisset. Conquirenti ergo Autoret ex ipsamet hac gente oriundos, adeoque fide digniores, obtulit se Chronicon Mirkondi, Tarik Mirkond dictum, magnoque in pretio habitum; quod adeo in linguam Hispanicam transfudit, relictisque superfluis compendium ex eo fecit. Alia tamen curiosa, quæ spectant mores Persarum, descriptiones regionum

gionum ipsarum & urbium, & quæ sunt similia, inspergere non neglexit, postremo subnexuit vitas Ormuziz Regum a' Torunxa Rege ejus Insulæ scriptas. Us hoc in Anglicum sermonem vertit Joh. Stevens, cum is suæ gentis velificaturus, adjuncto supplemento hujus historiz ab ætate Teixeira ad nostra usque tempora deducto, & ex Thevenotii, Tavernerii, Chardini & Geurelli relationibus concinnato.

Ceterum cum circa initia hujus historiz multa fabulosa occurrant, imprimis Chronologia Mirkondi a nostrorum Autorum sententiis immaniter dissentiat, & numerus annorum, quos regimini quorundam Regum tribuit, omnem fidem excedat, tum Autor Teixeira tum ejus interpretes hoc excusatione egere censentes, dandam eandem veniam Mirkondo quam nostris historicis judicant, qui circa origines & antiquitates nostras multa pariter fabulosa immisceant.

Arbitrium adeo ejus rei lectoribus ipsis relinquentes, pauca quædam saltem speciminis loco decerpimus, notamusque, incunabula celeberrimi hujus Regni a Persico scriptore ad tempora proxima diluvio universali referri. Nam turbarum, quæ inter novos incolas provinciz *Arzerbajon* (quæ est Atropatene & provinciam ignis notat) in statu anarchico ortæ erant, pertæfos eosdem unanimi consensu dicit elegisse *Rayumarrasum*, filium *Arami*, cujus pater *Semus* ex *Noacho*, quem secundum *Adamum* Persæ vocitant, satus fuerit. Successisse ei dicitur abnepos *Ouxang*, eique filius ejus *Tamurts Divband*. Post hunc qui regnavit, *Jambædum* Philosophiz & Physicæ deditum, Schirasique urbis Regiz suæ conditorem, a *Zoabko* ob impietatem, qua se ut Deum adorari jussert, interemptum; *Zoabkumque*, Philosophiz studio celebratum (ob quam causam eum Teixeira pro *Zoroastre* habet) imperium occupasse, occisum vero ipsum a *Freydbuno*, *Jambædi* filio, Abrahami contemporaneo, narrat Mirkondus. Et hunc quidem Regnum inter filios divisisse, quorum unus, condita urbe *Turon*, in Regione *Turkestania* inde dicta, Turcarum autor extiterit. Secutus est eum, si Mirkondo fides, nepos ejus *Manucher* 120 annis Regnum tenens, successoremque filium *Naudaram* habens. Quo

a Turcis rebellibus occiso, post aliquot annos imperium ad nepotem ejus *Kaykobadum* rediit, qui illud ad filium *Kaykausum* transmisit; de quo idem refertur, quod de Artaxerxe Longimano, habuisse eum nempe brachium unum longius altero, adque genu usq; protensum. Filium ejus *Syavexium* ducta in Turkestania uxore filia *Afrastabi* sustulisse filium *Kaykozrao*; qui, cum pater ejus infidiis Turcarum periisset, avo paterno successerit, avum vero matrem petierit bello. Cujus tempore etiam celebris ille Persarum Philosophus & Mythologus *Lokmannus*, quem Mirkondus Judzum fuisse perhibet, Teixeira vero pro Esopo habet, vixisse prædicatur. Qui ei successit *Lorasphus*, per præfectum suum *Gudarz* Mesopotamiam, Syriam, Judæamque bello appetiisse dicitur, & Hierosolymam, ejus Rege in deditionem accepto, cepisse, mox vero rebellantem iterato expugnasse, multosque Judzorum in Persiam traduxisse, imperium tandem filio *Gustaspho* tradidisse. Duobus his Regibus non solum 240 regiminis annos Mirkondus tribuit, sed postremum hunc etiam imperio nepoti tradito in villa æmœnissima a Salomone Davidis filio prope Schirasum exædificata diem obiisse fabulatur. Nepos adeo & successor ejus *Daraz Daz*, quod Longimanum significat (nam & hunc manum altera longiorem habuisse) itemque *Araxir* dictus esse fertur, ejusque tempore floruisse Hippocratem, quem Persæ *Bokorat*, Democritum, quem *Dimocritis* idem vocent, traditur; quorumq; scripta Persæ æque possidere ac Platonis, quem *Aphlatum*, Socratis, quem *Socorat*, ac Galeni, quem *Gialenum* appellant. Decedentem vero Longimanum uxorem gravidam reliquisse, quæ infantem editum ob funesta vatum prælagia exponere coacta fuerit, regno vero per aliquot annos feliciter administrato, illud huic ipsi filio adulto restituerit, *Darab Segvero* dicto, quique bellum fecerit *Pbeylaco Turani*, id est, Philippo Macedoniz Regi, ob tributam negatum, filiumque habuerit *Darab Segver* vel *Kucheb* ab *Afcandro* (Alexandrum audis) victum & Regno privatum, memoratur.

Enimvero sicut veteres illas historias ita deformare videmus Mirkondum, ut vix celeberrimos Reges Cyrum, Darium, &c. agnoscas, ita etiam mox dicti belli historiam tot fabulis obnubilat, ut

lat, ut fidem fere omnem dictorum suorum apud nos dubiam faciat. Aliquas ex iis si afferre deceat ad indolem hujus historię cognoscendam, Darium illum non corpore solum deformem sed & animo pravum depingit, proptereaq; suis invisum; qui Alexandrum, non Philippi filium, sed uxoris ejus, ab eo tamen adoptatum, ad bellum Dario inferendum invitaverint. Ultimatum praelium commissum esse refert in Perfide, fugientemque Darium flumen gelu obductum equo transmisisse, comites ejus magno numero, glacie oneri cedente, flumine merfos; Darium insidiis suorum petittum, & letaliter vulneratum presente Alexandro expirasse, eique filiam suam uxorem commendasse. *Alexandrum* adeo in ordine Regum Persicorum decimum nomen, urbibus *Marwoba* ad fluvium *Jebun*, *Herat* in *Korazane*, & *Samarcanda* in *Urbekia* conditis, in *Indiam* processisse. Ibi cum Rege *Tor* seu *Poro* pugnasse, hunc praelio superatum novas copias collegisse, & tanta virtute per 20 dies continuos dimicasse, ut de successu desperans Alexander eum ad singulare certamen provocaverit, & casu potius quam virtute vicerit. Ulterius progresso in *Indiam* occurrisse *Keydum*, alicujus partis ejus regionis Regem, 300 annos ætatis habentem, placideq; ab Alexandro dimissum, qui ad ultimum in *Cbinam* usque processerit, aq; Rege ejus *Kba Kbon* donis cultus fuerit. Quam fabulam ita excusandam *Teixeira* putat, quod Persię non solum remotissimum illud Regnum *Afiz*, sed & magnam *Tartarię* adjacentis partem eo nomine appellent.

Post mortem Alexandri interregnum facit *Mirkondus* 72 annorum, quibus exactis imperium ad familiam pristinorum Regum redierit. Ceterum si ex affinitate nominum Regum, qui postea regnarunt, judicium ferre licet, totam seriem *Syrorum* & *Parthicorum* Regum, qui Persię imperarunt, emittit, hiaturaque adeo illum infelice interregno 72 saltem annorum supplet. Primum ex his Regibus facit *Schapurum*, ejusque successorem *Araxir Babar Kbon*, qui circa tempora Servatoris nostri regnavit. Post eum regnasse prædicat *Schapur-Zabel-Ketafum*, & post hunc alios usque ad *Yaz Gerdem* primam, Persis non laudatum principem, qui duos filios

habuerit, quorum primus *Babarion Gur* Tartaros irruentes in Persiam repulerit, & cum Romanis primus bellaverit, secundus nomen etiam *Yaz Gerdis* secundi tulerit. Nepotem ejus *Kobadem*, quod sectæ cujusdam *Mezdabki*, qui se prophetam dicitarat, & omnia communia, etiam liberos & uxores, habenda esse docuerat, nomen dedisset, folio depositum, sed e vinculis elapsam Regnum post aliquot annos recuperasse. *Mezdabkum* ipsum a successore & filio Kobadis *Kesere Anuxiron* cum omnibus affeculis sublatum. Hunc variis ditionibus in potestatem redactis & repulsis Tartaris, irruptionem fecisse in Romanorum imperium, & Mesopotamiam cum variis aliis provinciis eisdem eripuisse. Filium habuisse ex uxore Christianæ, etiam Christianum, qui rumore falso de patris morte dilato, regnum invaserit, inque prælio occisus fuerit. Filium alterum *Hormisdam* vel *Hormoz* Romanis ereptas provincias ob Tartaros ex alio latere eum prementes reddere coactum, a quo filio *Kbofrao Parvez* throno dejectum, sed tamen invito filio occisum, Hunc quidem cum *Heraclio*, quem Persæ *Ariol* vocant, infeliciter pugnavisse, posteaque ob crudelitatem a suis throno dejectum, surrogato filio Kobad Schirughe. Post quem cum aliquot regnassent, interque eos binæ forminæ filiz Cosrois, stirps illorum Regum extincta, & Yaz Gerde ultimo occiso, regnum ad Califas Babylonenses translatum.

Primus adeo Califarum, qui Persiam anno 33 Hegiræ five 634 Mohammedicæ in potestatem suam redegit, fuit *Homar*, secundus a Mohammede. Cui ordine successerunt reliqui: quorum cum historiam aliunde petere liceat, eaque nihil peculiare, nec adeo celebres eventus habuerit in Persia, eam nunc non attingemus. Nisi quod notandum censemus, undecimum ex his *Oelidum Turquestaniam, Maurenabariam & Cbrovaresiniam* provincias Persiæ adjecisse. Regnante vero *Waceke*, 28 ex Califis, eos qui gentilium superstitioni in Persis adhuc dediti erant, a Mohammedanis gravi persecutione afflictos, multosque eorum occisos. Trigesimo quinto ex Califis *Almato Hammed Bila* imperium tenente, quidam *Yacub Leis* a parvis initiis progressus, primo Corasania deinde tota Persia potitus, ad ipsum Califam

Califam Bagdadi oppugnandum profectus est. Eo autem in itinere mortuo, frater ejus Califæ se submittit, administrationem provinciarum, quæ fratri paruerant, præmii loco accipiens, mox vero ob crudelitatem dejectus, ultimoque occisus. Hujus tamen posterius sæpius turbas dederunt in Persia, modo quasdam ejus Regni provincias sibi vendicantes, modo eas vicario nomine Califarum administrantes. Quos inter motus peculiare Regnum Maurenaharæ & Corasaniz, cui etiam quædam Indiæ provinciæ junctæ erant, caput erexit, annuentibus quidem Califis, qui Regibus ejusdem contra rebelles ceteros utebantur. Quadragessimus tertius Califarum *Mostachfy Abdela* ab *Abusaja*, cum filiis tribus, qui *Dauliorum* nomen omnes tulerunt, rebellante, Bagdadi occisus est, Persiæque maximâ pars cum Bagdadensi Regno aliquot Principibus ex hac familia paruit. Quorum qui Bagdadum tenuerunt (nam in plures erant divisi) Califis nomen inane Principum cum potestate aliqua in rebus ad religionem spectantibus reliquerunt, politicam cum regio titulo sibi vindicarunt. Ceterum *Dauliorum* familia ab anno Hegiræ 330 ad 487 in Persia floruit. Qua extincta potioris partis Persiæ imperium ad Califas rediit, præter aliquot provincias, quas minores quidem reguli inter hæc turbas ad se rapuerunt.

Omni tandem Persia Califas expulerunt imo ipsos sustulerunt anno Hegiræ 655 Mugali sive Mogalenses Tartari, qui sub Rege suo *Cbingis Rano* primum anno Hegiræ 620 Maurenahara in suam ditionem redacta, Persiam populati fuerant; mox Corasaniz Reges in Indiam usque persecuti, Multaniam regnum ejusque caput urbem Lahor ceperant; sub *Oktay Rano* filio ejus totam Persiam & tandem sub nepote ejus *Ulabku Rano* Bagdadum ipsum occupaverant, in Syriam usque progressi, eamque imperio suo jungentes. Duravit illud, ab ipso *Ulabku* inter filios divistum, ad annum Hegiræ 736. Quo ipso extincta cum *Abusaydo*, ultimo ex his, stirpe eorum, provinciarum plerarumque gubernatores imperium sibi vindicarunt. Quibus tamen idem brevi eripuit Tamerlanes.

Hic ex familia Reges istos Mugalicos proxime contin-

gente aque ipso *Chinguis Kano* deducta ortus, cum Regis ultimi, qui ex Mugalica familia Maurenaharam tenuerat, dux fuisset, ipso sine liberis deeedente, unanimi consensu ob fortitudinem Rex electus. In Persiam mox exercitu ducto omnia minora ejus regna cum Indiæ parte in ditionem suam redegit, progressusque in Syriam, Ægyptios & Turcas vicit, horumque Sultannum *Bajazethem* cepit. Regnavit usque ad annum 807 Hegiræ. Quartus ex filiis ejus *Mirzab Scharak* ei in majori parte regnorum successit, ceteris provinciis aliis filiorum Tamerlanis attributis. Hujus filius *Ologb Beg*, ob Geographiæ & Matheosæ studium celeberrimus, 39 annis vivo patre Maurenaharam administraverat, & duobus annis solus regnaverat, a filio rebelle *Abdelatife* occisus. Ceterum Regno Tamerlanis in plures partes inter posteros ejus divisio, borealiorum provinciarum Reges a *Kagbêko Kan* Usbekenfi expulsi; maturius vero ab eodem ii, qui Maurenaharæ & Indiæ præfuerant, ex priori provincia ejecti: qui quidem in Indiam concedentes, posteritate ad nosra usque tempora producta, Regnum quiete ibi tenuerunt, magnique Mogoles apud nos audiunt.

Provincias vero occidentaliores mortuo statim Tamerlane Turcæ occuparunt. Binæ eorum fuerant familiæ, una autorem *Kara Issufum* habens, vocata *Kara Kuyonlu*, id est, tribus nigræ ovis, ab insignibus, quibus utebatur; quæ ab anno circiter 810 Hegiræ ad 873 rerum potita, locum fecit alteri dictæ ab ove candida, quæ ipsa non nisi ad annum usq; 920 rerum summam tenuit.

Nam *Scha Ismael*, intestinis horum Regum dissidiis in commodum suum conversis, provincias illas occidentaliores primo in suam ditionem redegit. Ortus erat ex familia Soffi, viri inter Persas sanctitate vitæ celebris, quæ in Trapezuntino regno occupando fundamenta majoris potentis jecisse dicitur. Nec contentus Ismael provinciis Turcis ereptis, Mesopotamiam & Corasaniam imperio suo adjecit, cum *Selimo* vero Turca congressus vincitur, nullis tamen provinciis amissis. Ab hoc itaq; Reges Persarum nunc imperium tenentes continua serie descendunt. Cum hujus vita finitur etiam historia Teixeiræ, cui inter-

interpres continuationem adjunxit, ad nostra usque tempora deductam.

Historiæ Annuzianæ versâ & prosâ oratione scriptæ Autor *Torunxa* vel *Turon Sba*, qui ab anno 447 ad 479 Regnum illud tenuit, genealogiam illorum Regum ab Adamo usque deducere non veretur. Ceterum in compendium eura redigens *Teixeira* ostendit, *Mabamedem Dramku*, quem a Regina *Sabæ*, quæ ad Salomonem profecta esse in sacris dicitur, recta linea descendente faciant, primum vel sedium commodiorum quærendarum causa, vel hostes fugientem, in regiones Persico sinui affitas se contulisse, regnumque ibi condita in continenti urbe *Harmozia* constituisse. A quo deinde ceteri Reges descendunt. Ditioni hujus regni, cum florentissimum esset, parebant terræ in continenti Persiæ, quæ se in longum secundum mare 70 leucas, in latum versus Mediterranea ad 28 leucas extendebant, una cum quibusdam locis in Arabia opposita, *Insulis Keys*, & *Babaren*, piscatura unionum celebri.

Erat æquale ei & contemporaneum aliud regnum, cujus caput ipsa illa Insula *Keys*, toto oriente celeberrimum & mercatura florentissimum, navibus in Indiam usque emissis. *Harmuziani* tandem superiores facti idem ditioni suæ subjecerunt. Ceterum circa annum *Hegiræ* 700 Turcæ Persiam depopulantes ad hos fines cum accessissent, crebris incurfionibus permoverunt Regem *Harmozianum* ad sedes mutandas. Primo ergo in Insulam *Queixomam*, deinde ex ea in aliam minorem, omni fere commoditate vitæ destitutam, quam a Rege Insulæ *Keys*, illa tunc potente, precibus obtinuerat, populum traduxit, urbi que conditæ nomen *Hormoziz* dedit. Tandem regnante *Seysadino* anno Christi 1507 Lusitani ad hanc insulam appulsi, eam in potestatem suam redegerunt, Regibus normifi titulum relinquentes, omnem potestatem interim habente Præfecto Lusitanorum, ita ut Regi ne quidem sine ipsius venia insula egredi liceret. His autem postea eandem esse a Persis ereptam, urbem soloquatam, nemo est qui ignorat.

DIALOGHI DI PAOLO MATTIA DORIA &c.

i. e.

gente aque ipso *Chinguis Kano* deducta ortus, cum Regis ultimi, qui ex Mugalica familia Maurenaharam tenuerat, dux fuisset, ipso sine liberis decedente, unanimi consensu ob fortitudinem Rex electus. In Persiam mox exercitu ducto omnia minora ejus regna cum Indiarum parte in ditionem suam redegit, progressusque in Syriam, Aegyptios & Turcas vicit, horumque Sultatum *Bajazethem* cepit. Regnavit usque ad annum 807 Hegiræ. Quartus ex filiis ejus *Mirzab Scharak* ei in majori parte regnorum successit, ceteris provinciis aliis filiorum Tamerlanis attributis. Hujus filius *Ologh Beg*, ob Geographiæ & Matheosæ studium celeberrimus, 39 annis vivo patre Maurenaharam administraverat, & duobus annis solus regnaverat, a filio rebelle *Abdelatife* occisus. Ceterum Regno Tamerlanis in plures partes inter posteros ejus diviso, borealiorum provinciarum Reges a *Kagboko Kan* Usbekenfi expulsi; maturius vero ab eodem ii, qui Maurenaharæ & Indiarum præfuerant, ex priori provincia ejecti: qui quidem in Indiam concedentes, posteritate ad nostra usque tempora producta, Regnum quiete ibi tenuerunt, magnique Mogoles apud nos audiunt.

Provincias vero occidentaliores mortuo statim Tamerlane Turcæ occuparunt. Binæ eorum fuerant familiæ, una patrem *Kara Issufum* habens, vocata *Kara Kuyonlu*, id est, tribus nigræ ovis, ab insignibus, quibus utebatur; quæ ab anno circiter 810 Hegiræ ad 873 rerum potita, locum fecit alteri dictæ ab ove candida, quæ ipsa non nisi ad annum usque 920 rerum summam tenuit.

Nam *Scha Ismael*, intestinis horum Regum dissidiis in commodum suum conversis, provincias illas occidentaliores primo in suam ditionem redegit. Ortus erat ex familia Sofi, viri inter Persas sanctitate vitæ celebris, quæ in Trapezuntino regno occupando fundamenta majoris potentis jecisse dicitur. Nec contentus Ismael provinciis Turcis ereptis, Mesopotamiam & Corasaniam imperio suo adjeit, cum *Selimo* vero Turca congressus vincitur, nullis tamen provinciis amissis. Ab hoc itaque Reges Persarum nunc imperium tenentes continua serie descendunt. Cum hujus vita finitur etiam historia Teixeira, cui inter-

interpres continuationem adjunxit, ad nostra usque tempora deductam.

Historiæ Arnuzianæ versâ & prosâ oratione scriptæ Autor *Torunxa* vel *Turon Scha*, qui ab anno 447 ad 479 Regnum illud tenuit, genealogiam illorum Regum ab Adamo usque deducere non veretur. Ceterum in compendium eum redigens Teixeira ostendit, *Mahamedem Dramka*, quem a Regina Sabæ, quæ ad Salomonem profecta esse in sacris dicitur, recta linea descendente faciant, primum vel sedium commodiorum quærendarum causa, vel hostes fugientem, in regiones Persico sinui affitas se contulisse, regnumque ibi condita in continenti urbe *Harmozia* constituisse. A quo deinde ceteri Reges descendunt. Ditioni hujus regni, cum florentissimum esset, parebant terræ in continenti Persiæ, quæ se in longum secundum mare 70 leucas, in latum versus Mediterranea ad 28 leucas extendebant, una cum quibusdam locis in Arabia opposita, Insulis *Keys*, & *Babaren*, piscatura unionum celebri.

Erat æquale ei & contemporaneum aliud regnum, cujus caput ipsa illa Insula *Keys*, toto oriente celeberrimum & mercatura florentissimum, navibus in Indiam usque emissis. Harmuziani tandem superiores facti idem ditioni suæ subjecerunt. Ceterum circa annum Hegiræ 700 Turcæ Persiam depopulantes ad hos fines cum accessissent, crebris incursionibus permoverunt Regem Harmozianum ad sedes mutandas. Primo ergo in Insulam *Quixomam*, deinde ex ea in aliam minorem, omni fere commoditate vitæ destitutam, quam a Rege Insulæ *Keys*, illa tunc potente, precibus obtinuerat, populum traduxit, urbiq; conditæ nomen *Hormoziz* dedit. Tandem regnante *Scysadino* anno Christi 1507 Lusitani ad hanc insulam appulsi, eam in potestatem suam redegerunt, Regibus nomini titulum relinquentes, omnem potestatem interim habente Præfecto Lusitanorum, ita ut Regi ne quidem sine ipsius venia insula egredi liceret. His autem postea eandem esse a Persis ereptam, urbem solozquatam, nemo est qui ignorat.

DIALOGHI DI PAOLO MATTIA DORIA &c.

i. e.

i. c.

**DIALOGI PAULI MATHIÆ DORIÆ, QUI-
bus respondetur ad Articulum quendam Dom. Auctorum
Act. Lipsiensium, & ostenditur ars examinandi Demonstra-
tiones Geometricas, & veri falsique cognitionem a Geome-
tria Synthetica derivandi, qua occasione simul Al-
gebræ aliarumque methodorum recentium
examen insituitur.**

Amstelodami, 1718, mense maio, 4.

Fol. 22 Tab. 10.

Placuit Illustrissimo hujus operis Auctori ostendere, quam fin-
conditis & monstrosis contradictionibus plena sit Relatio
Novæ ipsius Methodi Mesolabicz, inserta Actorum Erud. A.
1717 p. 226: porro falsitatis convincere Algebram methodos-
que infinite parvorum, in his Actis sæpius commendatas, & a
Leibnitio loco ibidem citato a reliquis ita distinctas, ut Cavale-
rii Indivisibilia Geometrix renascentis infantiam vocet. Hinc
nati sunt Dialogi tres, quibuscum nostram methodi suæ rela-
tionem imprimi curavit; Amstelodami quidem, ut nuper
Antverpiæ. Hæc fere sunt, quæ ex præfatione Lectori com-
municari attinet. Quantum finem suum sit consequutus, ali-
bi commodius inquirendi occasio erit. Jam summam videa-
mus Dialogorum: collocutores ubique sunt Doria & Philoti-
mus. Ii rem primo Dialogo sic agunt.

Collectores horum Actorum tam confuse loqui querun-
tur, ut non satis constet, utrum relatorum, an judicum nomine
venire velint. In modo proponendi Relatores, postea facta ob-
jectiuncula *Cui addi poterat &c.* opponentes, ubique judices
contentim loquentes fere videri, ut quando dicant *ut illi per-
suasum est.* Porro e verbis citatæ Relationis *deinde postquam
methodum Indivisibilium satis laudavit &c.* item; *nultumque
ex methodis aliarum nationum &c.* item; *quæ & hic & in se-
quentibus &c.* patere, indignari ipsos Cavalerii a se metho-
dum aliis fuisse antelatam; hac ira motos Dorianarum propo-
sitionum solam constructionem notare, cum de adversariorum
obje-

objectionibus amplissime loquantur. Ad illa vero loca ita respondet, Excerptorem, si præfationem legisset, deprehensurum fuisse, præter Cavalerium etiam laudari Galilæum, & ingeniosissimas vocari methodos Ultramontanas; & quanquam eas a rigore demonstrationis alienas dixerit, & simplici approximatione contentas, id tamen graviter ferri non debere; neminem enim doctorum Ultramontanorum, quantum sibi constet, unquam voluisse, methodos infinite parvorum, differentialium & integralium, cum rigore demonstrationum vere Geometricarum, utillarum Euclidis, æquiparari. Ceterum quid ipsi cum adversariis Neapolitanis intercesserit, ignorare Collectores, neque se jam curare, acrioris sui in illos styli rationem reddere.

Hypothesin, quam nemo objectorum percepisse ipsi videbatur, narratam a nobis fatentur, perinde ac constructionem paulo ante agnoscunt allatam, at loco demonstrationum, quarum facienda mentio erat, iudicio finiri in se falso *Et hic quidem si quorundam talis est novitas ut &c.* Id iudicium in se falsum esse, & ne ab imperitis quidem harum rerum ob id sibi derogatum iri, cum iudicium unius Monforti plus valeat circa novas inventiones, quam multorum; præterea contradicere sibi Collectores Actorum, cum anno M DCC XVI in excerpto tractatus de Vita Civili ita loquantur: *Debemus & eidem ingeniosissimo Auctori, qui Neapoli ingenii & Mathematicarum scientia clarus agit, librum alium vernaculum, Riflessioni intorno alla meccanica de' corpi insensibili, nec ita pridem ab amico accepimus, nobilissimum problema, de invenendis duabus & infinitis mediis proportionalibus inter duas datas, solviffe.* Incautam igitur esse studioque partium teneri hanc Academiam; idque porro patere ex artificio, quo Monfortianæ epistolæ mentionem facientes, dicant velut in transitu *Alia est sub finem operis &c.* & quo dissimulent responsonem Dorianam, ad objectionem Ariani, cuius tamen mentionem faciant *Secunda objectio &c.* Monfortium fortasse adulatum Auctori credere cum Ariano, qui idem in epistola, *Observationi su di una lettera del Signor Antonio Monforte scritta al Signor Paolo Mattia Doria*, dixerit.

Hinc satisfactum a Bonellio; ejusque rei indignitate motos Diarii Veneti Autores, post factam honorificam inventionis Dorianæ mentionem Tomo XVIII & XXIV, in sequente Tomo dicere, *il Signor Monforte l' approva.*

Nihil circa demonstrationes Dorianas monuisse: verbis enim *Es hic si quorundam &c.* directe novam methodum improbare, & afferendo objectiones adversariorum aperte pro ipsis loqui videri *Summa demonstrationis hac est CF, QL, BB sunt cubi per constructionem; si ergo intermediarum ordinatarum cubi respective non ad BL & LF terminentur, intra vel extra cadent, quod sane certissimum est.* Se precise demonstrasse cubos ad BL, LF terminari: adversarios objicientes dicere, si ad ipsas non terminentur, terminari intra vel extra, & Autores Actorum subjungere, applaudentes præclaræ huic veritati, quod sane certissimum est. Posthæc quando dicant *Cui addi poterat, differentias productarum ordinatarum extra vel intra BL & LF cubos terminantium posse decrescere, neque illa incommoda sequi, nisi supponatur differentiarum æqualitas, quod idem est, ac supponere id, quod probari oportebat,* innuere, opponentes potuisse adjungere ordinatarum unam alia semper posse esse minorem, nisi supponatur æqualitas &c. eoque ipsos non negare differentias cuborum posse esse æquales, sed supposuisse, Dorianam illud non demonstrasse: id autem injuria, cum progressionem Arithmeticam in cubis obtinere ostenderit proposit. X Novæ Methodi, imo seorsim demonstraverit, terminari ad rectam, adeoque in progressionem Arithmeticam esse. Proprium denique proderet artificium Collectores *Quibus omnibus &c.* usque *alii judicaverint,* quo in antecedentibus novam inventionem suspectam reddere conati fuerint; nam hic aliorum judicio relinquere, an objectores hypothesein ejus sequuti fuerint. Hic eos graviter reprehendit, quod pro re parva habeant, in Geometricis hypothesein non sequi; duabusque positis diversis hypotheseibus (eo sensu quo duz diversæ geneses ejusdem lineæ venire possunt) ad diversa posse perveniri defendit, comparatione instituta cum diversis itineribus pilotarum. Tandem fateri ipsos, se novæ methodi examen non instituisse, verbis

verbis, *Quibus de cetero &c.* & *Qui horum omnium accuratius examen &c.*

Ceterum afferere ubique temerarie, evitare tamen ubique arguere erroris. Sic silentio fere præterire epistolam ad Salcutum, *Cum enim &c.* & ne ea quidem intellexisse videri, quæ solam narrationem respiciunt: retulisse enim Hyacinthum inter oppositores declaratos, cum ipse Doria pro incerto eum habeat, *Hyacinthi enim &c.* qua in re ipsis fortasse evenire poterit, quod Diarii Veneti autoribus, quos invida inimici deceperit epistola, circa eandem rem; vel cum adversariis Autoris fortasse ipsis convenisse, quod & p. 161 repetit. Atque hic Dialogus cum in vectiva in malignam & tumultuosam relationem Lipsiensium explicat, qui contra illam ex instituto scriptus est. Jam Lector ad reliquos eadem patientia ne gravetur advertere, certoque persuasum habeat, nos prolixissima farragine formularum altercandi, quæ in hoc opere occurrunt, ut in primi, ita in reliquorum enarratione, molestos ipsi haud futuros.

Negari autem non potest, hos Dialogos repetitionibus scaterere pluribus, ut capitalia ratiocinia, multis præterea allotriis involuta, non sine tædio e reliquis extricentur. Secundo Dialogo explicatur, quam utilis sit Synthetica methodus naturæque conformis, quanto damno sint Algebra, & calculi Analytici, quam falsæ & nocivæ sint omnes methodi novæ, præter unam Cavalerii. Et Geometrix quidem Synthetice meditationem ab ipso Geometrix objecto abstractam suppeditare ideam veri & falsi in genere: praxi deinde istius ratiocinii, quod in ipsa occurrit, acquiri habitum solvendi problemata. Unitatem enim essentiam veri esse, hancque conspicuam esse in Geometria Syllogismis suis a notioribus ad ignotiora per abstractiones intellectum continuo ducente, id est, eo ordine sua probante, qui naturali ratiocinio solus conformis est. Id ut clare ostendat, Geometriam Euclidis considerat, primo ratione ordinis, quem tenet in inventione & explicatione particularium propositionum, secundo ratione illius, quo compagem & catenam omnium nectit, tertio ratione dispositionis materialium per totum elementorum corpus occurrentium. Egregia porro reflexione

flexione ostendit, falsa etiam ratiocinia a vitiosis sensuum principii circa ideas jucundi & gravis, utilis & damnosi, &c. axiomata condere falsa, & paralogismis suis ex uno in alterum delata eodem progredi ordine, nec evadere falsa, quam in quantum aberrant ab illa unitate in qua consistat essentia veri. His fontibus solutionis uti visum est Celeberrimo Autori in discutiendis objectionibus modernorum contra Euclidem factis; quod a problemate elementa inceperit, quod post figuras magis compositas de circulo tractando, ordinem materiarum confuderit; quod proportionem per æque multiplices definiaverit; quod ante numeros de quantitate in genere scripserit; quod denique Synthefis Euclidea minus propria sit ad solvenda problemata, propterea quod in immenso numero propositionum de diversis materiis tractantium querendum sit, quo ad propositum est opus, indeque nascatur plurimum vagæ neque directæ ad scopum suum operæ. Ad hanc difficultatem respondet, numerum illum immensum ad perpauca reduci posse, reducendo ideas particulares ad unitatem, id est, ut Autor exemplo Euclidæ Geometriæ, cui hoc applicat, copiose ostendit, redigendo omnes materias in paucas classes, quæ ob oculos positæ in complexis ideis, facilem præbeant viam ad inveniendum proprium fontem solutionis cujuscvis propositæ quæstionis. Hoc ipsum junctum exercitio, laborioso quidem sed eo utiliore, intellectum abunde formaturum ad eruenda ignota, eo modo, quo erui ab Euclide, studium Geometriæ ejus Metaphysicum, quale supra delineaverat, docuit. In hoc vere consistere illam artem, quam vocant inventricem scientiarum, ea omnia excolentem, quæ requiruntur ad inveniendum, & dijudicandum inventa aliorum. Mentem enim exactam, ordinatam & distinctam, acrem, amplam, fortem, vivam & penetrantem, tandemque instinctu veluti quodam Enthufiasmi afflatam in inventoribus requiri. Quas omnes ingenii vires quomodo Geometria Synthetica exerceat & perficiat, enumerat sigillatim.

Jam quod ad Algebram spectat, non tantum ratiocinium analyticum minus naturale esse, quod ab ignotis incipiat, quamvis ingeniosissimum, sed & deductum ex ipso calculum in de-

in denomiatione, & constructione defectuosum esse. Nam neque illi regulas esse generales, sed ipsa Synthesi adjuvari calculatorem oportere, neque huic curvas ab Euclide pro Geometricis admittas adhiberi. In hanc rem jam in consideratione ordinis, quo utitur Euclides in particularibus, p. 26 sic scripserat : „ Ubi notandum, non sine ratione Euclidem alias lineas magis compositas, (quam rectam & circulum) inter geometricas non admittere, cum perfectionem in se non continent, quæ a puncto ad punctum, vel cum dato intervallo non describuntur, quippe non simplicissimæ ; unde nec in præxi præter approximationem quicquam ipsarum natura suppeditat, cum e contrario rectis & circulis, ut simplicissimis, nihil non eorum effici per ipsarum naturam possit, quæ saltem mens concipere valet; neque, si in præxi minus satisfacere videntur, ab ipsis quam a sensuum nostrorum imperfectione potius repetenda sit, causa. Ex eo itaque quod Euclides non nisi simplicissimas operationes postulavit, patet, ipsi propositum fuisse omisso mechanico exactum ratiocinium sequi. „ Hoc autem loco p. 61, 62, 63, 64 constructionis, ait, scopum esse simplicissimam effectioem, uti demonstrationis veri inventionem, nec sufficere, ut proprietates curvæ cognoscantur, quæ describi non possit, alias enim in vanum docuisset simplicissimas constructiones Euclides. Neque attinere quod aliter quædam problemata constructi non possint : non enim ideo ejusmodi constructiones pro Geometricis venditandas, quibus simpliciores ignoramus, quod nec fecit Pappus nec Archimedes, quamvis nec ipsi unquam Curvarum numerum in infinitum multiplicaverint, uti faciunt moderni : ceterum se ostensurum nec Apollonii Curvas Geometricas esse, (quod e cono illas deduxerit, ut ait p. 97 & 143, 178, 179) ostendisse autem problemata omnia rectis & circulo constructi posse, idque in Methodo sua Nova. Item p. 78 Archimedem ait & Pappum coactos fuisse curvis in constructionibus uti, cum aliter quomodo facerent non haberent perspectum. Sed non ideo pro Geometricis agnovisse. Porro p. 90, 91 Dialogo tertio, postquam idem repetisset, addit, circum nil cum Sectionibus Coni, multum autem cum recta communis intercedere.

cedere. Secretum illud Platonis reducendi problemata solida ad plana, de quo in Epinomide loquitur, aliud fortasse non esse ab autoris methodo nova, p. 94 contra Cartesium monet, pro folocifmo in Geometria habentem, confundere problematum ordines.

In univcrsum autem, Algebram speciosam ad vera particularia non descendere, quæque attingit, ea ex calculo, non ex ratiocinio nasci, p. 50, artemque esse inveniendi multas proprietates inutiles. Synthefin negligere: hinc Analyfarum in fine fuorum problematum decantatum illud, *fatis tibi materia fuppediabit*. Facilem calculi praxin ubique præferendo ratiocinio naturali labefactare ingenii vires, p. 19, 20, 29, 48, 64, 66, fingulasque quæ ad inveniendum requiruntur mentis qualitates corrumpere, prolixè enumerat, uti perfici Synthetica meditatione ostenderat in fuperioribus. Propterea non esse inventricem fcientiarum.

Cum Algebra fit damnofa, quæ ratiocinium naturale non fequitur, & calculo pratico ab illo avertit: facile patere, quid de methodis novis dicendum, quæ & calculo utantur, & ab omni rigore ratiocini alienæ fint. In his approximationem obtinere, ut differentia a vero fit minor data quavis quantitate: idem repetit p. 122, 123, ubi novas methodos filias fpurias Indivifibilium vocat. Quod fi Geometricum dici debeat, fatendum etiam geometricè quadratum effe circulum. Hæcque fufficere ad probandum, differentialium integralium & infinite parvorum methodos falſas effe. Contra methodum indivifibilium geometricam effe; propterea quod confiderando figuras repletas lineis infinitis occafionem det inveniendi multas proprietates, quod ratiocinio naturali Euclidis, non calculo, utatur, quod ab Albio, Bullialdo, Scotenio, Barrovio, Torricellio, & Mathematicis fere omnibus, pro tali recepta fit.

Dialogo tertio leges exponit, quibus folis in Geometria difputandum, cui accedit de nova methodo epifodium, & confiderationes fuper illud. Leges examinandi propofitiones deduci e confiderationibus Metaphyſicis Geometriæ Euclidæ fuprà explicitis; neque verendum, ut demonſtrationes novarum inventionum

tionem juxta normam illam examinari non possint. Male Actorum Collectores novitatem in demonstrationibus potius, quam constructionibus novæ methodi querere; & *novas satisque longas demonstrationes*; eoque ostendere, calculis deditos cognitionem veri & falsi amittere. His præmissis, juxta normam considerationum Euclideanarum, caractere veri & falsi in unitate posito, & explicata diversitate Theorematum & Problematum, binoque demonstrandi genere declarato; partes e quibus constat propositio quævis, conditionesque in ipsa requisitas enumerat, & juxta hæc requisita examen instituit primæ tertii elementorum. Quicquid in propositione Geometrica ab harum legum aliqua aberret, verbi gratia, si in constructione aliquid imperetur, quod circino & regula fieri non possit, id pro vero habendum non esse. Neque proinde Actorum Autores Theorema de terminatione cuborum ad rectas falsum declarare posse, quod ipsis ad curvam terminari videantur; sed examen instituire teneri, juxta regulas supra positas: neque illud examen effugere posse, nisi demonstrent duplicationem cubi, methodo problematis plani effectam, repugnare propositioni Euclideanæ. Neque id consequi si ostendant descriptis quibuscunque curvis cubos ad rectam terminari non posse. Nam in utroque demonstrandi genere, tam positivo, quam negativo, conclusioni debere inesse unitatem: demonstrationem autem ope curvarum institutam contra locum cuborum rectilineum, continere casus particulares infinitos, quos omnes examinare impossibile sit: & propterea unitatem huic demonstrationi non inesse, nec quicquam ex illa aliud sequi, quam per curvas cubum duplicari non posse.

Ut autem propositi sui finem rectius consequatur hoc opere Celeberrimus Autor, praxim genuini examinis inventi Geometrici, exemplo Novæ Methodi suæ illustrat. Examinat enim primo singulas propositiones; deinde totius artificii ideam complexam format; objectionibus tandem contra Methodum novam factis alias addit, factoque examine, rejicit omnes, & Philotimum suum, occasi que propositi problematis *novæ Methodo* pendentis, graviter perstringit, quod convi-

ctioni-

cedere. Secretum illud Platonis reducendi problemata solida ad plana, de quo in Epinomide loquitur, aliud fortasse non esse ab autoris methodo nova, p. 94 contra Cartesium monet, pro solocissimo in Geometria habentem, confundere problematum ordines.

In univcrsum autem, Algebram speciosam ad vera particularia non descendere, quæque attingit, ea ex calculo, non ex ratiocinio nasci, p. 50, artemque esse inveniendi multas proprietates inutiles. Synthefin negligere: hinc Analyfarum in fine fuorum problematum decantatum illud, *fatis tibi materia fup-peditabit*. Facilem calculi praxin ubique præferendo ratiocinio naturali labefactare ingenii vires, p. 19, 20, 29, 48, 64, 66, fingulasque quæ ad inveniendum requirantur mentis qualitates corrumpere, prolixè enumerat, uti perfici Synthetica meditatione ostenderat in superioribus. Propterea non esse inventricem scientiarum.

Cum Algebra fit damnosa, quæ ratiocinium naturale non fequitur, & calculo practico ab illo avertit: facile patere, quid de methodis novis dicendum, quæ & calculo utantur, & ab omni rigore ratiocini alienæ fint. In his approximationem obtinere, ut differentia a vero fit minor data quavis quantitate: idem repetit p. 122, 123, ubi novas methodos filias spurias Indivifibilium vocat. Quod si Geometricum dici debeat, fatendum etiam geometricè quadratum esse circulum. Hæcque fufficere ad probandum, differentialium integralium & infinite parvorum methodos falsas esse. Contra methodum indivifibilem geometricam esse; propterea quod confiderando figuras repletas lineis infinitis occasionem det inveniendi multas proprietates, quod ratiocinio naturali Euclidis, non calculo, utatur, quod ab Albio, Bullialdo, Scotenio, Barrovio, Torricellio, & Mathematicis fere omnibus, pro tali recepta fit.

Dialogo tertio leges exponit, quibus folis in Geometria difputandum, cui accedit de nova methodo epifodium, & confiderationes fuper illud. Leges examinandi propofitiones deduci e confiderationibus Metaphyficis Geometrix Euclidex fupra explicatis, neque verendum, ut demonstrationes novarum inventionum

tionum juxta normam illam examinari non possint. Male Actorum Collectores novitatem in demonstrationibus potius, quam constructionibus novæ methodi quærere; & *novas satisque longas demonstrationes*; eoque ostendere, calculis deditos cognitionem veri & falsi amittere. His præmissis, juxta normam considerationum Euclideanarum, caractere veri & falsi in unitate posito, & explicata diversitate Theorematum & Problematum, binoque demonstrandi genere declarato; partes e quibus constat propositio quævis, conditionesque in ipsa requisitas enumerat, & juxta hæc requisita examen instituit primæ tertii elementorum. Quicquid in propositione Geometrica ab harum legum aliqua aberret, verbi gratia, si in constructione aliquid imperetur, quod circino & regula fieri non possit, id pro vero habendum non esse. Neque proinde Actorum Autores Theorema de terminatione cuborum ad rectas falsum declarare posse, quod ipsis ad curvam terminari videantur; sed examen instituere teneri, juxta regulas supra positas: neque illud examen effugere posse, nisi demonstrent duplicationem cubi, methodo problematis plani effectam, repugnare propositioni Euclideanæ. Neque id consequi si ostendant descriptis quibuscunque curvis cubos ad rectam terminari non posse. Nam in utroque demonstrandi genere, tam positivo, quam negativo, conclusioni debere inesse unitatem: demonstrationem autem ope curvarum institutam contra locum cuborum rectilineum, continere casus particulares infinitos, quos omnes examinare impossibile sit: & propterea unitatem huic demonstrationi non inesse, nec quicquam ex illa aliud sequi, quam per curvas cubum duplicari non posse.

Ut autem propositi sui finem rectius consequatur hoc opere Celeberrimus Autor, praxin genuini examinis inventi Geometrici, exemplo Novæ Methodi suæ illustrat. Examinat enim primo singulas propositiones; deinde totius artificii ideam complexam format; objectionibus tandem contra Methodum novam factis alias addit, factoque examine, rejicit omnes, & Philotimum suum, occasione propositi problematis *nova Methodo* pendentis, graviter perstringit, quod convi-

ctioni-

tionibus locum eo usque dare nolit, ut methodi novæ præstantiam & utilitatem fateatur. Quo loco de vera doctrina, de veritatis libero amore, deque virtutibus reliquis differit, quibus animum formare expedit eos, qui Reipublicæ aliquando utiles esse volunt. In fine autem profitetur, se contra methodum suam preoccupatis amplius non responsurum; adeo rem in apri-co positam ratus.

In his memorabile est, quod pro artificio singulari sibi que haud obscure ascribendo habeat expositionem numerorum per lineas: quod in responsione ad quandam formatam difficultatem p. 140, 141, 142 indivisibilia non habeat pro quantis evanescentibus seu ultimis, sed indivisibili distantia distare contendat: quod modo falsas proprietates conicarum sectionum, modo ob constantes proprietates eas geometricas tantum audire dicat, ut p. 179, quod p. 133 exprobet iis, qui methodum novam non probant, quod ad primam propositionem ubi parabola planæ rectilineum substituit nil fuerit objectum, & p. 144 fateatur tamen, se non determinasse prima propositione an parabola Galilaica sit rectilinea, an curva: quod denique p. 123 inter axiomata ponat: *propositioni, quam aliquis demonstrasse se profectur, deductionem ad absurdum opponi non posse, cum in Geometria dua contradictoria propositiones vera esse amba non possint; adeoque opponentem simul errorem notare debere, quem inesse putet in demonstratione istius propositionis &c.* & tamen ab autoribus Actorum horum requirat, ut ostendant methodum suam repugnare propositioni Euclidæ p. 93, & ejusmodi plura, quæ cuncta nudæ recensionis inferere longum esset.

TRAITE DE LA DYSENTERIE,

i. e.

TRACTATUS DE DYSENTERIA, AUCTORE
M. MAUBEC, Doctore Medicinae & Facultatis Montis-
pessulane Assessore.

Lutetiae Parisiorum, apud Laurentium d' Houry, 1718, 12.
Plag. 15½.

Tar-

Tardius ad nos pervenit liber iste, quod dolemus; nova enim hæc ejus est editio, quam ut recenseremus, ideo dignam judicavimus, quod novum pandit Medicinæ systema, cum observationibus Veterum æque ac Recentiorum inventis mire conveniens. Postquam enim Autor Clariss. in symptomata tam quæ dysenteriz essentiam constituunt, quam quæ subinde eidem supervenire solent, inquisivit, eorumque genesin explicuit, causam morbi immediatam glareosam illam atque glutinosam materiam, cum secessibus prodeuntem, constituit, cujus originem in sanguinis spissitudinem ideo non rejiciendam esse putat, quod hujus coagulatio & dissolutio perperam pro morborum causis venditetur; cui quidem opinioni Autor ipse hætenus subscripserat, nunc vero meliora edoctus, sanguinis corpus in pleisique morbis insons pronuntiat, culpam vero in particulares humores, eidem affusos, in primis viis plerumque alterationem nectos, rejicit. In hisce enim locis cruditates sæpe generantur, vel ob alimenta qualitibus vitiosis prædita, vel ex vitio fermentorum, liquoris gastrici puta, bilis, succi pancreatici, & humoris intestinalis, vel ob nimiam ciborum copiam ingestam. Prout enim alimenta sunt aquea, unctiosa, dulcia, amara, acria, falsa, iisdem saporibus imbuunt chylum; quicquid autem solventium actionem eludit, illud vel fundo stomachi, vel intestinis affigitur, & in cruditates degenerat. Fermenta vero si minus fuerint activa, aut aqueis, sulphureis, vel salis particulis referta, chylum vel non probe solvunt, vel iisdem qualitibus inficiunt; & quoniam alimentis, in nimia copia ingestis, digerendis minus sufficiunt, cruditates necessario relinquunt. Ex hisce cruditatibus quædam mox per varia, quæ patrant, symptomata se produnt, & modo per vomitum, modo per secessus evacuantur; aliz vero coacervantur sensum, nec nisi post aliquod temporis intervallum se manifestant, ac non solum in ventriculo aut intestinis varios excitant tumultus, sed & cum chylo ad sanguinem properant, postquam a superingesto potu, menstruis naturalibus & fermentatione, per moram contracta, satis fuerunt dilutz. Videndum nunc, quid in sanguine efficiat talis chylus crudus & indigestus. Ad illius igitur examen se accingens Autor ante omnia supponit,

Cap. II

2.

3.

4.

5.

Z

mixtum

- mixtum eum constituere corpus, quod varios formaliter in se contineat humores, inter se invicem minus permiscibiles, adeoque non aptum, quod analyfi chymicz subjiciatur, quæ principia ejus potius confunderet, quam seorsim in apricum poneret. Observandum potius injungit, ex quibus humoribus ille sit conflatus. Credit itaque, sanguinem compositum esse ex globulis rotundis, lymphæ innatantibus, ex humoribus, qui ex ejus sinu secernuntur, & ex chylo & potu, materiam proximam constituyente, qua omnes reparantur ejus particule. Fermentationis motui subjectam esse massam sanguineam, extra controversiam esse putat, ita tamen ut ea nec acidi cum alcali conflictui, nec ulli humorum, qui ex sanguine in colatorio quodam separantur, adscribi queat; existimat potius, secerni ex sanguine fluidum quoddam subtile sulphureum, seu oleum æthereum, in violenta fermentatione constitutum, a rubicunda ejusdem portione continuo reparandum, quod & circulationis & fermentationis & fluiditatis sanguinis, uno verbo, vitæ principium sit. Atque hoc fluidum chylum pariter disponit, ut ex eo humores restitui queant, sive hæc reparatio fiat per propriam fermentationem, ut bilis, sive per attritionem, ut lymphæ, sive per explicationem suarum particularum a vinculis seri, ut urinæ & insensibilis transpirationis, sive per particularum sulphurearum a caseosis & serosis separationem, ut rubicundæ sanguinis portionis atque feminis. Quibus suppositis non arduum erit negotium explicare, ut medicamenta in corpus nostrum operentur. Quanquam enim omnia per vias chyli ad sanguinem deveniant, non tamen omnibus indifferenter, sed solum iis admiscantur humoribus, eum quibus analogiam quandam alunt. Quodsi enim fermentationem promovent, in illis humoribus, quibuscum sunt unita, horum quantitas augetur, hinc majori in copia per colatoria sua trajiciuntur, & evacuantur. Sin nulli aut non sensibili fermentationi subjaceant, humores nec in quantitate augentur, nec evacuantur, sed alterantur, id est, incrassantur, diluuntur, edulcorantur, vel in acrimonia exaltantur. Cum quali vero humore medicamentum aliquod analogiam foveat, ex factis & observationibus constat. Inde enim novimus, Sennam purgare, Mercurium

curiam salivationem movere, & sic porro. Simili modo cruditates, ubi sufficienter dilutæ ad massam sanguineam pertinent, non omnibus, sed iis solummodo, quibuscum illis convenientia quædam intervenit, admiscuntur humoribus. Sic dysenteriam quod attinet, cruditates nulli alii junguntur fluido, quam quod in intestinis per glandulas secerari solet; quemadmodum autem hoc per totam massam sanguineam est diffusum, ita non totum, sed pars tantum ejus inficitur, reliqua naturalem fervante crasin, hinc nec omnes intestinorum glandulæ, sed illæ solum, per quas portio ista fluidi infecti transcurrit, male afficiuntur. Supponit itaque Autor, cruditates, quæ dysenteriam producant, esse resinosas atque manifeste fermentare; unde infert, eas humori intestinali junctas hujus copiam augere, atque evacuationem promovere; quoniam vero fermentando non dividuntur propter resinositatem, parti lymphæ fibrosæ sese implicare, atque superius dictam materiam glutinosam & glareosam producere; per cujus moram & rarefactionem intra glandulas, harum volumen undique distendi, inde vasa sanguinea compressa rumpi, intestinorumque portionem istam primum phlogosin, hinc inflammationem sustinere. Ut de symptomatibus accidentalibus, deque diverso morbi eventu, & prognosi, quæ singula Autor prolixè explicat, nunc nihil dicamus, ad curationem properamus, postquam monuimus, solidis argumentis eundem demonstrasse, artem medicinam exercendi non in sola cognitione medicamentorum multorum consistere, sed firmam prærequirere theoriam, nec minori, imo majori sedulitate opus esse ad illam quam hanc addiscendam. Indicatio itaque primaria, quam Autor vi suæ hypotheseos subministrat, in eo consistit, ut fermentum peregrinum destruat, atque educatur, idque per eas vias, ad quas natura vergit, id est, per intestina. Purgans igitur est seligendum, quod cito, tuto & jucunde, malo medeatur; quale radicem Ipecacuanhæ esse, observationes testantur. Duplici enim modo huic morbo adversatur ista, & evacuando, & fermentum dysentericum destruendo. Ex quo enim radix sanguinem est ingressa, cum nullo alio con-

II.—14.

15:

16.

17.

rubrum in hunc humorem, quam cum intestinali, & sub fermentatione aucta & rarefactione ferofitati sanguinis implicata hanc copiosius ex glandulis expellit, sicque glutinositas resolvitur, glandulae sublident, sanguisque fluxus, remota causa comprimente, cessat. Sed nec in omni dysenteria convenit Ipecacuanha, sed in illa solum, quae bonum praese fert charactere, id est, quando sanguis exacte mistus est cum materia glareosa, atque haec cum humiditate aquosa ejus acrimoniam temperante; quando fluidum dysentericum facile excernitur, coloreque praese fert albicantem; quando alii humores virides, porracei, zruginosi eidem non sunt permixti; quando aeger sine febre, & quoad reliqua symptomata satis commode degit. Modum quod concernit propinandi radicem, aliaque medicamenta, quae eidem vel combinari, vel substitui possunt, ea uberius ex ipso Autore intelligi poterunt.

L' ODYSSEE D' HOMERE,

hoc est,

ODYSSEA HOMERI, IN GALLICUM SER-
monem conversa notisque illustrata a DACERIA.

Tomus III.

Amstelodami, sumptibus Societatis, 1717, 12 maj.
adjectis multis Figuris aeneis.

Alph. 2 plag. 1.

QUam aliquot jam annis expectavimus avide, cuique perficiendae prospera quaeque apprecati sumus doctissimus Autori, cum Suppl. Tom. V Sect. X Iliadem Dacertianam recensebamus, Odysseam Homeri Gallicam nunc habemus in manibus, & quidem editionem ejus Batavica, Parisiensi vel ideo anteferendam, quod magno legentium commodo annotationes statim subjectas textui exhibet. Praemissa est Praefatio, 118 implens paginas, quae natura carminis Epici expenditur, & ad intelligendas Homericorum carminum virtutes via sternitur. Libuit autem Autori, quatuor in partes hanc dividere disputa-

sputationem, quarum in *prima* originem exponit & naturam carminis Epici, & Aristotelis atque Horatii regulas explicat, factaque earum applicationes ad recentiores fabularum Romanensium, quas vocant, scriptores & Poetas Epicos ostendit, fuisse hęc artis Epicę imperitissimos : in *secunda* diluit objectiones a Platone propositas adversus imitationem Epicam : in *tertia* examinat, ac refellit Longini de Odyssęa iudicium, qui scripserat, poema illud esse spiritus humilioris ac multas continere narrationes absurdas & amiles, adeoque ab Homero jam senseriptum videri : in *quarta* denique maximorum virorum exhibet magnifica de Odyssęa iudicia, contenditque, Homeri carmina continere philosophiam perfectissimam, ac generationim docet, fabulas poeticas magis idoneas esse ad excitandam in animis virtutem, quam Philosphiam simplicem ac severam. Lectoris in gratiam *primam* dissertationem, quę carminis Epici virtutes persequitur, attentius perlustrabimus. Scilicet (ita differit doctissima Dacera,) antiquissimis temporibus Poësis honori divino dicata, (unde adhuc Hebręorum sacra cantica supersunt,) tandem inter paganos adhibita fuit non solum ad panegyricos, verum etiam ad carmina flagitiosissima. Ut igitur sapientes viri corruptissimum illud hominum genus revocarent ad mentem sanioerem, non usi sunt simplicibus ad virtutem exhortationibus, quippe in tanta corruptione perum profecturis, sed accommodantes sese genio seculi ipsi quoque usi sunt poësi, & hac via conati mortalibus inspirare cogitationes saniores. Id propositum fuit, ut recte iudicat Strabo, fabularum architecta, *Æsopo*, ceterisque. Nam fabulę ad emendandos mores aptiores sunt, quam systemata moralia. Cum igitur huiusmodi *Philosophicę* fabulę in usum jamdudum venissent, Homerus *his* insistens vestigiis duo sua poemata concinnavit, quę nihil aliud sunt, quam fabulę diductiores, inventę ad utilitatem mortalium. Vis igitur scire scopum Iliadis? Cum Gręcia constaret pluribus Rebuspublicis, sepe inter se discordibus, & hinc latus aperientibus hosti externo, in Iliade Homerus docere vult, discordiam & ambitionem civitatibus esse exitialem. Vis Odyssęę scire scopum? Principes illo ævo deditissimi erant peregrina-

grinationibus, ac diuturnior ipforum absentia sæpe in causa erat, ut domi multa acciderent incommoda. Avocaturus igitur Homerus principes ab hoc peregrinandi suosque cives multis periculis exponendi more, scripsit *Odyssæam*. Carmen igitur Epicum nihil est aliud, quam fabula moralis, sub allegorica quadam personarum principum historia describens præcepta vivendi sapientissima. Potest quidem eadem & in prosa conscribi: sed versus addunt ei majestatem quandam. Igitur a fabulis Æsopi, quas Phœdrus etiam versibus illigavit, carmen Epicum duntaxat ratione personarum differt, quæ in carmine Epico debent esse viri principes, sive, ut Horatius loquitur, carmen epicum complecti debet *res gestas Regumque Ducumque*. Id ut appareat lucidius, en *παραλληλισμὸν* inter Homeri atque Æsopi fabulas! Æsopus narrat, duos canes gregi ovium præfectos inimicitiam inter se suscepisse: interea venisse lupum, multasque oves abstulisse: paulo post canes redintegrasse amicitiam, conjunctisque viribus fugato lupo oves præstitisse securas. Homerus in *Iliade* refert, discordiam esse coortam inter duos ejusdem exercitus duces, hinc hostem magna exercitui intulisse damna, tandem duces illos reconciliata gratia viribusque junctis communem hostem feliciter devicisse. Rursus Æsopus commemorat, pastorem quandam longius a grege suo digressum, locum fecisse lupis multas rapiendi oves: reduecem tandem pastorem impedisse luporum rapinas, imo ope canum eos interemisse. Idem Homerus in *Odyssæa* describit, sed fabula magnificentiore. Peregre, inquit, agebat Princeps quidam: quo temporis intervallo multæ domi discordiæ & calamitates nascebantur. Tandem in patriam illa revertitur, inimicisque occisis, omnia rursus redigit in statum optimum. Porro in carmine Epico una duntaxat exhiberi actio debet, notavitque Aristoteles errorem eorum Poetarum, qui carmine suo omnem *Thesei* historiam fuerant complexi. Est etiam inter virtutes Epici carminis, ut non sit nimis longum, sed ut uno die possit perlegi: quam legem servavit Homerus in *Odyssæa* & *Iliade*, Virgilius in *Æneide*. Cumque carmen epicum exhibeat fabulam moralem, hinc sequitur, in eo etiam Deum induci oportere, ut discant lectores, esse providentiam Dei, eumque

que autorem esse & adiutorem bonorum conatum. Hac ipsa de causa Poetz olim appellati sunt Theologi. Mores quoque ac sermones in carmine Epico debent esse verisimiles & probe coherentes : qua in re summum artificem se præbuit Homerus: Sermones vero personis tributi esse non solum elegantes debent, verum etiam sublimes. Fufius hæc singula persequitur eruditissima Daceria, & reliquas etiam carminis Epici leges duce Aristotele explicat, atque ad Homerum applicat. Hinc examini suo subjicit Calprenedii fabulam Romanensem, quæ titulum *Cassandrae* gerit. Non quidem spernit ingenium ejus ac stylum, at simul ostendit, eum contra omnes leges Epici carminis peccasse, una excepta, quod introducat personas non plebejas, sed principes : idemque de ceteris fabulis Romanensibus observat, earumque nōvos & vitia notat accurate. Unde Romanensem fabulam ita definit : est fabula, excogitata ad corrumpendos mores, vel saltim ad perdendum tempus lectoris per narrationem rerum falsarum, ubi tribuuntur heroibus ineptiæ & vitia maxima, non observato genio temporum locorumque, nec diversitate morum atque personarum. Idem est ejus iudicium de Gallorum poematibus Epicis, quorum nullum non multis modis violare judicat leges carminis Epici, & exempli gratia commemorat Capellani *Puellam*.

Accedere jam deberemus ad notas Dacerianas, quæ partim morales sunt, partim Homerum docent omnes virtutes carminis Epici perfecte expressisse. Nonnullæ etiam sunt Philologicæ. Sic prima statim annotatione laudatur modestia Homeri Mutæ auxilium initio Odysseæ implorantis, simulque notantur Claudiani & Statii invocationes Thrasonicæ. Lubet exhibere notata digniores notas, quas ultimo libro adiecit doctissima matrona. Initio diluit Aristarchi ratiunculas, quibus inductus ultimum hunc librum Homero abjudicare fuit ausus. Hinc docet, Homerum statuisse, animam hominis post mortem superesse, eamque doctrinam putat desumptam ex Theologia Hebræorum & ex traditione. Observat etiam, cum hæc doctrina de immortalitate animæ dilucidius doceri cœpta sit tempore Esdræ, hinc jam apparere, qui factum sit, ut Socrates circa illa tempora vivens tam perspicue illam doctrinam proponeret. Vestes Nympharum pro-

P. 297.

310.

314

316

propterea ab Homero *immortales* vocari existimat, quod earum memoria sit immortalis futura per poemata Homeri. Contra Casaubonum, qui in Animadvers. ad Athenzi Lib. XII cap. XI scripserat : *Neque Græci neque Romani habuere in usu manuum segumenta, quibus etiam rustici hodie utuntur* ; ostendit, jam Homeri ævo ulum chirothecarum fuisse receptum, quippe qui Laertem, Ulyssis patrem, inducat chirothecas gestantem. Denique observat, Ulysses nunquam ab Homero induci, nisi tanquam simulatorem ac diffimatorem.

L' ART DE BATIR LES VAISSEAUX ET D' EN perfectionner la Construction &c.

hoc est,

ARS EXTRUENDI NAVES ET EARUM CONSTRUCTIONEM perficiendi &c. una cum Aplustris diversorum Statuum.

Amstelodami, apud Davidem Mortier, 1719, 4.

Constat i Alph. 5 $\frac{1}{2}$ plag. 112 Tabb. æn. separatim excusis & 35 textui insertis.

Autor anonymus in præfatione fatetur, sibi primum animo sedisse versionem operis Batavi, quod ex Architecturæ navalis scriptoribus Batavis collectum in pretio habetur. Sed rem aggressus non in nuda versione acquievit, sed ex laudatis scriptoribus multa hinc inde inseruit ac nova capita superaddidit, quæ in opere Batavo non habentur. Ex his scriptoribus in ipso titulo libri nominat *Wisfenium, van Eyk & Alardum*. Operam dedit, ut adæquatam navis ideam ex opere haurire liceat : quem in finem non modo singulas partes, quotquot in tam operosa structura distinguere licet, accurate describat, ipsaque instrumenta ad fabricam necessaria adjiciat, verum etiam diserte exponat, quo ordine singulæ combinentur, & quot in extructionem sumtus fieri debeant. Eadem industria de omni navium apparatu & sumtibus in eundem atque victum per annum in navi necessarium faciendis tractat. Atque adeo una exhibet, quæ ad navem in via gubernandam requiruntur. De navium aplustris sive signis in Tomo operis secundo tractat, quorum ingentem numerum recenset, ita ut singulis urbibus propria & describat, & figuris æri assabre incisis illustret.

-111-(o)-111-

光緒 (185) 癸卯
ACTORUM
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tom. VII Sect. V.

Theologisch-historischer Bericht vom andern
Evangelischen Jubel-Feste &c.

h. e.

ERN. SAL. CYPRIANI HILARIA EVAN-
gelica, sive Theologico-Historica Narratio de altero Ju-
bileo Evangelico, una cum tribus libris acto-
rum monumentorumque eo perti-
nentium.

Gothæ, impensis Mauritiï Georgii Weidmanni, 1719, fol:
Alph. 17 pl. 13 Fig. æn. Tabb. 17.

QUæ memoriam restaurationis sacrorum, divino
MARTINI LUTHERI nostri consilio susceptæ at-
que adhuc mira felicitate conservatæ, post alterius
seculi decursum, more majorum celebrare haud-
quaquam dubitavit Luherana Ecclesia, recti conscia non ve-
retur, quid a se gestum hac occasione sit, literis mandare atque
ad posteritatem transmittere, partim ut aduersariis, quorum
animos júbila nostra offenderunt, pia ac justa ea fuisse persua-
deat, partim ut feros etiam nepotes ad prædicanda beneficia di-
vina exemplo suo hortetur atque inflammet. Animum e-
deado huic operi appulit primum Bib'iopola apud nos cele-
bris, Maurit. Georg. Weidmannus, qui cum intelligeret, Virum
laude nostra majorem, D. Sal. Ern. Cyprianum, sacri Senatus
Ecclesiasticumque Serenissimi FRIDERICI II Ducis Saxo-

Λ a

Gothani

Gothani Confiliarium, jussu illius, quæ ad hoc negotium pertinent longe plurima magno studio collegisse, eum precibus iteratis compellavit, ut collecta in usum operis novi conferret non tantum, sed & ipse adornandi ejus curam susciperet. Res manifeste ad fidem posteritatis confirmandam gloriamque amplificandam divinam spectabat; id fati erat Viro celeberrimo, tametsi tot aliis negotiis circumfesso, ut partes has mandari sibi pateretur, quibus tanta cum laude est perfunctus, ut opus egregium, plausu maximo a pragmaticis hominibus & cordatoribus quibusque exceptum, Ecclesiæ nostræ ex animo gratulenaur.

Sacrum id esse Serenissimo Duci Saxoniz FRIDERICO II Principi cum aliis laudibus, tum vero pietatis veræ literarumque gloria ita florenti temporibus nostris, ut nemo ei facile par, nedum superior poni possit, Bibliopola jussit, cujus dedicationem sequitur præfatio summe Reverendi Cypriani, qua lectores, ne judicium nisi lectis, quæ ipsi Jubilæi descriptioni præmittenda putavit, temere interponant, adhortatus, merito Lutheranos secularia sacra celebrasse evincit docetque, collecta a se FRIDERICI Serenissimi acta Jubilæi efflagitanti bibliopolæ eo potissimum consilio se permisisse, ut Ecclesia Lutherana passim dispersa cœtus suos rectius cognoscat, precibus sibi & amore fraterno subveniat mutuo, & ad veritatem Christianam conservandam pariter ac provehendam arctius conjuncta, membrorum oppressorum majorem curam gerat. Viderat enim non tantum Jubilæi historiam, sed & alia, e quibus de præsentis Ecclesiæ Lutheranzæ statu in universum certiora hauriri possint, in hoc volumine lectores reperturos. Sibi autem hæc in lucem emittenti non magis quam Londorpio atque aliis, qui publica acta colligentes sua cuique defendenda reliquerunt, dicam scribi posse jam porro ostendit, postque alia nonnulla de ordine monumentorum, de Ecclesiis Lutheranis, quarum acta hic nulla deprehenduntur, de iis, qui illa transmiserunt, haudquaquam semper autoritate publica munitis, de edictis Principum ad res sacras pertinentibus, quæ accurate vindicat, quo sensu opus hoc *Hilaria* appellarit, declarat. Utitur nempe voce

Præfat. §. I.
§. II.

pe voce ea non sensu profano & scriptoribus gentilium familiari, sed communi illo, quo & Philippus Melanchthon eam in oratione *de origine & tempore Hilariorum* accepit, unde cavillari eam nemo sanæ mentis potest. Quod vero eorum, qui Pontificis Romani causam propugnant, nonnulli etiam ante, quam sacra secularia nostris Ecclesiis indicta essent, scriptis ea virulentissimis sunt infectati, ne id illis impune cedat, consilium vir summe Reverendus cepit narrationem de origine *Papatus* præmittendi, qua idoneorum fide testimoniorum nixus doceret, quo pacto Episcoporum Romanorum autoritas ad tantum pervenerit fastigium, simulque ostenderet, quæ & quanta mala e *Papatu* ad principes redundant, & jura Imperatorum Romanorum adversus Pontificum arrogantiam tueretur. Ceterum ut facile intelligit, non defuturos, qui hæc impugnent, ita adversarios doctos modestosque haud averfatus, frivolos oblocutores, qui prætermisissis seriis scurrilia sectantur, inter quos referendi utique sunt, qui *Hilaria* nostra ante, quam appropinquassent, ludibriis frigidissimis exceperunt, genio suo irato relinquet, neque horas bonas inutili certamine sibi perire patietur. Ipse causæ suæ confisus virorum cordatorum sententias de labore suo intrepida mente expectat, sibi ipsi tamen tribui jubet, non Ecclesiæ Evangelicæ, non Principi Serenissimo, cui consiliis operaque sua inservit, si quid forte exciderit, unde cujusquam existimationi periculum creari immerito possit. Quod ad Pontifices Romanos, eumque imprimis, qui Romanæ Ecclesiæ hodie præest, attinet, eum variis ornat laudibus & juxta cum amore, quò literarum studia prosequitur, mansuetudinem ejus & animum ab omni sævitia alienum prædicat, sed tamen se non posse facere ostendit, quin eum, pro vicario Christi se atque universæ Ecclesiæ Christianæ rectore venditantem, perque *constitutionem*: *Unigenitus* tot veritates proscribentem, divinas, una cum ceteris episcopis Romanis, qui eandem sibi dignitatem arrogarunt, inter infensissimos Christi hostes numeret. Neminem autem, quo minus libere animi sensa expromere de Pontifice Romano liceat, prohibere posse, postremo probat, & quod vulgo afferunt contra Pontifices, si minus natalium, saltem ex-

§. III.

§. V.

§. V.

ternæ dignitatis, quam gerunt, ratione habita locum inter Principes haud infimum tenere, testimonio Bernhaldi lib. II de considerat. cap. VI infirmat.

- Præfationem index, qui totius operis ordinem exhibet, indicem autem *Narratio Theologico-Historica* sequitur, in qua industriamne, an judicii exquisiti vim, an denique candorem potissimum admiremur, non facile constituere nobiscum possumus. Divisa est in capita XXX quæ non invitis, ut speramus, lectoribus, ea tamen quæ instituto nostro propria est, brevitate perlustrabimus. Caput I de naturali religione agit, ac potiora omnia complectitur, quæ ad revincendam atheorum stultitiam pertinent. Ita autem rem exequitur Vir Summe Reverendus, ut, necessitate tractationis hujus offensa monstret, atheos tanta ingenii judicii que vi minime pollere, ut, principiis naturalibus si insistamus, æquo cum iis Marte pugnari haud possit, sed potius omnium mortalium esse stultissimos stupidissimosque. Inter quos vel aperte vel clanculum nomen profiteri suum quis sanior paulo aufit? Invenere tamen affectas atque adhuc dum inveniunt, etiam inter eos, qui plus ceteris sapere sibi videntur, id quod tribuit Vir summe Reverendus arcanis quibusdam principiis, quibus ubique Athei impurissimo ore sectam suam venditant. Ea non exposita tantum, sed & accuratissime confutata hic reperient lectores, quos, imprimis si cum incredulis iis res sit, ut legant hæc atque expendant, etiam atque etiam hortamur. Ita ereptis, quibus athei nos impugnant, telis ipso eos jam aggreditur Vir celeberrimus, absurdasque eorum de mundo sententias breviter quidem, sed tamen ita, ut nemo non intelligat, quam vanæ sint, convellit. Religio ei est agnitio & cultus Dei, quorum utrumque, prout vel ratione vel sacris literis nititur, religionem vel naturalem vel revelatam efficit. DEUS est ens perfectissimum origine carens, ceteris omnibus largiens originem, eademque conservans & gubernans, cujusmodi existere rationes firmissimæ convincunt, ex quibus potiores easque ad captum omnium accommodatas vir summe Reverendus in medium profert mundi que æternitate rejecta naturam animæ ab omni materia secretam atque

que immortalem vindicat. Cap. II revelatam religionem, C. II. §. I. §. II
 ejus necessitatem, difficultates discrimenque duplex ficit. Est
 enim vel Judaica vel Christiana, quarum altera alteri fundamen-
 tum præbet. Christiana nempe religio Judaica nititur, §. III.
 proinde præstantiam summe Reverendus Vir ex dogmatum,
 quibus constat, natura, miraculis & prædictionibus eventum com-
 probatis ostendit, tumque & Christianam religionem parum aut
 nihil, si rei sermōnem spectes, a Judaica diversam justissimis laudi-
 bus extollit. Caput III propius jam ad rem accedit, in quo
 demonstrat Vir summus, quantum Pontifices Romani eorum-
 que affectu Christianam religionem corruerint, idque
 productis Pontificiorum verbis & sententiis de autoritate Scri-
 pturæ sacræ, de lectione ejusdem, de cultu divino lingua ver-
 macula obeundo, de traditionibus, de sacra cœna, de adoratio-
 ne sanctorum, de justificatione, de bonis operibus, deque
 peccato originis tam luculenter exponit, ut cœcutire eos de in-
 dustria oporteat, qui gravissimos, quibus contaminata est Ro-
 mana religio, errores lectis his non perspiciant. Capite IV
 modum gubernandi Ecclesiam, cujusmodi Christus ac primi
 credentium instituerunt, expendit Vir celeberrimus, observat-
 que, rectoribus equidem Ecclesiam carere haud posse, sed re-
 gendi potestatem quondam non Episcopos tantum, sed & ple-
 bem Christianam habuisse eaque usam esse; Episcoporum no-
 men commune olim omnibus Ecclesiæ fuisse doctoribus ac
 plures sæpe Episcopos unius Ecclesiæ clavum tenuisse. Neque
 inficiatur tamen, Joannis Apostoli jam tempore fuisse cœtus
 Christianos unius præfulis, cui ceteri doctores paruerunt, cu-
 rz commissos, quemadmodum & contra ostendit, alibi a plu-
 ribus presbyteris Ecclesiam esse gubernatam. Huic regimi-
 ni se vicinæ societates Christianæ, si minores essent, submisere,
 cum Imperatores gentilium sacra profiterentur; quibus Christo
 deinceps conciliatis Episcoporum in urbibus primariis auto-
 ritas magis magisque confirmata est, tametsi illi nihilominus
 a plebe Christiana univèrsa ad præscriptum Apostolorum lege-
 bantur. Politicæ huic Christianæ summe Reverendus Vir ca-
 pite V hodiernum Pontificum Romanorum regimen opponit, id

Cap. III.

§. I - IX.

Cap. IV.

§. I.

§. II.

§. III.

§. IV.

Cap. V.

id quod *Papatum* appellat, qua voce non Imperatorem Romanorum, Reges, Principes ac populos, qui Romanæ religioni nomen dederunt, eamque propugnant, designat, sed quod diximus, *regimen Ecclesiasticum Papale una cum erroribus ejus, abominacionibus ac tyrannide, vi cujus jam olim Episcopi Romani sensim sensimque, imprimis vero inde a temporibus Gregorii VII omnibus Christianis Principibus se superiores credidere, sibi que potestatem arrogarunt universalem Episcoporum iudiciumque falsi nesciorum, quibus Christianos omnes, in rebus ad fidem spectantibus, sine mora obtemperare, eorumque decretis, ac legibus Ecclesiasticis, quicquid Imperator Romanorum, Reges Principesque ac domini contra nitantur, per omnem terrarum orbem stare ac promte morem gerere oporteat.* Hujusmodi *Papatum* ignorare primævam Ecclesiam, summe Reverendus Vir de-

- Cap. VI. §. I. monstraturus, capite VI evincit, Petrum non fuisse Papam, quam dignitatem, si tum extitisset, Paulus vel eodem vel potiori sibi jure vindicare poterat, quem Petro etiam Pontifices Romanorum antiquiores prætulērunt, & Gregorius magnus totius Ecclesiæ principatum obtinuisse docet, ut cetera, quæ Pauli autoritatem in Ecclesia stabiliunt, testimonia taceamus. Post ulterius progreditur, ostenditque, & ante concilium Nicænum Episcoporum Romanorum autoritatem & aliquot postea seculis nullam fuisse, id quod cum primis ex conciliorum decretis sine Pontificis ullius ope de rebus maximi momenti factis patet, quam ob causam & patres conciliorum literas ab Episcopis Romanis transmissas ad normam Scripturæ sacræ exegerunt, & concilium œcumenicum sextum nomen Pontificis Romani suo postposuit, quod ad exemplum concilii quarti factum esse Jo. Garnerius in dissertatione I ad librum diurnum Pontificum Romanorum monuit. Quibus cunctis majorem ut lucem affundat summe Reverendus Vir, rationem concilii Nicæni habendi ejusque canones diligenter expendit, ac dein ad Constantinopolitanum alterum transit, & postremo Pontificis Romani autoritatem in dirimenda controversia Donatistarum non magni ponderis fuisse docet. Caput VII potestatem conciliorum indicendorum Romanis præsulibus ereptam, Impera-

peratoribus Romanorum Christianis, Constantino M. potissimum & Valentiniano Marcianoque præclare vindicat, ut qui disertis eam verbis, quemadmodum ostenditur, sibi adscriperunt. Capite VIII, quam sibi arrogant Pontifices potestatem summam, infirmat Vir celeberrimus, qui postquam cunctos ordinem Ecclesiasticum professos magistratui civili subiectos esse demonstravit, idem de Episcopis Romanis affirmat, idque exemplis ex veteri historia Ecclesiastica petitis manifestum reddit. Sic Liberius Constantio, Damasus Valentiniano, Bonifacius & Eulalius Honorio, Gregorius magnus Mauritio, Vitalianus Constanti II, Agatho Constantino Pogonato, Constantinus Justiniano II, Leo III Carolo M ipso agnoscente Cl. Baluzio, cujus verba e notis ad Tomum II operum Agobardi hic producta legas, obsequium probarunt. Hinc sponte jam, quod e capite IX patet, intelligitur, Episcopos Romanos, quos parere Romanis Imperatoribus oportuit, ab iisdem confirmatos demum ad munia sua in Ecclesia obeunda auctoritatem accepisse. Namque prouti, præter adducta jam, exemplis Odoacris, Theodorici & Athalrici, regum Ostrogothicorum, quantum Italix dominis in Episcopos Romanos licuerit, manifestum sit, ita Justinianus I, qui Italia recuperata Pelagium I confirmavit, sibi Imperatoribusque secuturis jus illud confirmandi rectissime asseruit. Ipsi deinceps Pontifices, nominatim Gregorius magnus, illud agnovere, quod temporibus Caroli M. Canonici Juris autoritate munitum atque a posteris ejus, quin & ab Imperatoribus Saxonum gente prognatis, quibus id sanctione peculiari Juri Canonico distinct. LXIII cap. 23 inserta Leo VIII confirmavit, usu diuturno firmatum est. Neque vero gratis Episcopos Romanos confirmavere Imperatores, sed argento pro navata opera transmissio, tametsi ii subinde benigniores summam illam non acceperunt, id quod breviter capite X summe Reverendus Vir demonstrat, qui sequenti XI supremam in urbem Romam potestatem episcopis Romanis ab Imperatoribus haudquaquam permissam docet. Donatio nempe Constantini M a doctissimo quoque, & ipsis a Leo Pontificiis, hodie exploditur; tempora autem, quibus Carolus M. cum successo-

§. I.

§. II.

Cap. VIII.

§. I.

§. II.

§. III. IV.

§. V. VI. VII.

VII.

§. IX. X

Cap. IX.

§. I.

§. II.

§. III.

§. IV.

§. VI.

Cap. X. XI.

§. I.

§. II.

- §. II. successoribus rerum est potitus, neminem dubitare sinunt, cuiam Roma tum paruerit. Sed nec Imperatores Saxonum gente orti, si multum largiamur, præter dominium utile, quod appellunt, quidquam Episcopis Romanis concesserunt. Neque affirmari potest, Imperatorum quenkum jure suo in urbem, Romam se profus exuere vel voluisse vel potuisse, quod nihilominus procedente tempore neglectum, ut fatendum est, repeti ac vindicari ab iisdem posse, prout ejus rei minas subinde jecerunt, nemo dubitaverit. Quodsi igitur salva adhuc Imperatoribus Romanis potestas in urbem Romam, salva quoque est in Episcopos Romanos, qui diplomata sua numero annorum, quibus Imperatores regnare, notantes, novam rationem præbent credendi, eorundem illos autoritatem agnovisse.
- C. XII. §. II.** Agit ea de re capite XII summe Reverendus Vir, eademque
- §. III. IV. opera recentissimum Pontificæ Historiæ scriptorem Franciscum Pagi, argumenti vim eludere conantem, refellit. Neque
- C. XIII §. I. II** vero nihil præterea momenti trahit, quod capite XIII monetur, antiquissimorum Pontificum nulla, Romanorum autem Imperatorum, eorum etiam, qui sero regnarunt, plurima Romæ cusa numismata reperiri. Namque inde pronum est colligere, antiquioribus temporibus non Pontificum sed Imperatorum Romanorum Romæ summam fuisse potestatem. Ut autem originem ejus, qua hodie Romani Pontifices se efferunt,
- Cap. XIV.** autoritatis perspiciamus, certum sane, prout jam capite XIV
- §. I. demonstrat summe Reverendus Cyprianus, nascentem Ecclesiam ignorasse dominatum, quem Episcopi Romani jactitant;
- §. II. certum, Episcopos illos, tametsi gratia atque autoritate in Ecclesia univërsa florentes, de Pontificatu maximo haudquaquam cogitasse. Quod tamen Ecclesiam urbis tantæ regebant, proedriam deinde obtinuerunt, sed minime jussu divino Christive,
- §. III. verum propter urbis Romæ dignitatem, neque ea proedria cum tanta Pontificum autoritate conjuncta erat, quantam hodie comminiscuntur. Neque enim Cyprianus religioni sibi duxit, arrogantiam Stephani, Episcopi Romani, causas remotis e terris ad se evocantis, reprehendere, & Ecclesiarum Orientis
- §. IV. Episcopi, Constantio Imperatore duce, palam autoritatem
- Roma-

Romanorum Episcoporum repudiârunt. Ut ea vero nihilominus sensim sensimque incrementa cepit, ita mirum quantum aucta est, cum Bonifacius a Phoca summus vel universalis Episcopus crearetur, cujus inter successores Gregorius VII, quo arrogantiorum Episcopum Roma haud vidit, ad summam eam fastigium perduxit. Neque vero autoritate contenti Romani Episcopi opes neglexere ac possessiones, quas longe maximas sibi pepererunt, quod quo pacto acciderit, caput XV. docet. Nempe primo donis cum privatorum hominum callide elicitis, tum Principum, quorum in Italia firmabant potentiam, quosque superstitiosis opinionibus imbuebant, dein & sua ipsi industria creverunt. Neque enim dubium, quin, cum longe absissent Imperatores, sæpe bella gererent, Italiamque parvi pendere viderentur, Pontifices occasione oblata usi multa sibi eorum quæ nunc tenent, nullo jure vindicarint. Plurimum opes eorum auxit inundatio illa Romanæ caritæ, tot diplomata, indulgentias tot ingenti pretio vendentis. Quæ vero opulentia utrum commodorum plus Ecclesiæ an damnorum attulerit, ipsi Pontifici disceptant, ita ut optimi quique in posteriorem sententiam discedant. Sed, ut nihil eorum ignoremus, quæ Romanorum Pontificum autoritatem vel conservarunt, vel auxere inter Christianos, varias artes, quibus id consecuti sunt, summe Reverendus Vir capite XVI commemorat. Pertinet huc una cum definitione Ecclesiæ, cui Romanum Pontificem callide inferunt Petrus Canisius & Robertus Bellarminus, appellatio Papæ, omnibus quondam Episcopis communis, Romano soli asserta, vicarii item successorisque Petri, universalis Episcopi, Episcoporum Episcopi, Apostolici, summi vel maximi Pontificis, sponsi Ecclesiæ, Dei que in terris superbi tituli. Huc spectat doctrina quorundam, quædam peccata a nemine nisi Pontifice remitti posse & dirarum obnuntiatio, qua quotannis in *bullâ: Cæna Domini* feriuntur, qui sprete Pontificis autoritate ad concilium provocant. His accedit pallia Episcopis retens creatis transmittendi mos, jusjurandum fidelitatis, sive quod ab iisdem Episcopis, sive ab Imperatore, sive a quibuscumque sacrum ordinem professis, qui ad dignitates Academicas aspirant,

§. VII.

Cap. XV. §. I.

§. II. III.

§. IV.

§. V.

§. VI.

Cap. XVI.

§. I.

§. II. °

§. XXI.

§. XII.

§. XIII.

§. XIV. XV.

§. XVI.

- §. II. - successoribus rerum est potitus, neminem dubitare sinunt, cuinam Roma tum paruerit. Sed nec Imperatores Saxonum gente orti, si multum largiamur, præter dominium utile, quod §. III. appellant, quidquam Episcopis Romanis concesserunt. Neque affirmari potest, Imperatorum quenquam jure suo in urbem, Romam se prorsus exuere vel voluisse vel potuisse, quod §. IV. nihilominus procedente tempore neglectum, ut fatendum est, repeti ac vindicari ab iisdem posse, prout ejus rei minas subinde jecerunt, nemo dubitaverit. Quodsi igitur salva adhuc Imperatoribus Romanis potestas in urbem Romam, salva quoque est in Episcopos Romanos, qui diplomata sua numero annorum, quibus Imperatores regnare, notantes, novam rationem præbent credendi, eorundem illos auctoritatem agnovisse.
- C. XII. §. II. Agitea de re capite XII summe Reverendus Vir, eademque §. III. IV. opera recentissimum Pontificæ Historiæ scriptorem Franciscum Pagi, argumenti vim eludere conantem, refellit. Neque C. XIII §. I. I vero nihil præterea momenti trahit, quod capite XIII moneatur, antiquissimorum Pontificum nulla, Romanorum autem Imperatorum, eorum etiam, qui sero regnarunt, plurima Romæ cusa numismata reperiri. Namque inde pronum est colligere, antiquioribus temporibus non Pontificum sed Imperatorum Romanorum Romæ summam fuisse potestatem. Ut autem originem ejus, qua hodie Romani Pontifices se efferunt, autoritatis perspiciamus, certum sane, prout jam capite XIV
- Cap. XIV. §. I. demonstrat summe Reverendus Cyprianus, nascentem Ecclesiam ignorasse dominatum, quem Episcopi Romani jactitant; §. II. certum, Episcopos illos, tametsi gratia atque auctoritate in Ecclesia univèrsa florentes, de Pontificatu maximo haudquaquam cogitasse. Quod tamen Ecclesiam urbis tantæ regebant, prædriam deinde obtinuerunt, sed minime jussu divino Christianæ, §. IV. verum propter urbis Romæ dignitatem, neque ea prædria cum tanta Pontificum auctoritate conjuncta erat, quantam hodie comminiscuntur. Neque enim Cyprianus religioni sibi duxit, arrogantiam Stephani, Episcopi Romani, causas remotis e terris ad se evocantis, reprehendere, & Ecclesiarum Orientis Episcopi, Constantio Imperatore duce, palam auctoritate
- Roma-

Romanorum Episcoporum repudiarunt. Ut ea vero nihilominus sensim sensimque incrementa cepit, ita mirum quantum aucta est, cum Bonifacius a Phoca summus vel universalis Episcopus crearetur, cujus inter successores Gregorius VII, quo arrogantiorum Episcopum Roma haud vidit, ad summam eam fastigium perduxit. Neque vero autoritate contenti Romani Episcopi opes neglexere ac possessiones, quas longe maximas sibi pepererunt, quod quo pacto acciderit, caput XV. docet. §. VII.

Nempe primo donis cum privatorum hominum callide elicitis, tum Principum, quorum in Italia firmabant potentiam, quosque superstitiosis opinionibus imbuebant, dein & sua ipsi industria creverunt. Neque enim dubium, quin, cum longe abessent Imperatores, saepe bella gererent, Italiamque parvi pendere viderentur, Pontifices occasione oblata usi multa sibi eorum quae nunc tenent, nullo jure vindicarint. Plurimum opes eorum auxit nundinatio illa Romanae curiae, tot diplomata, indulgentias tot ingenti pretio vendentis. Quae vero opulentia utrum commodorum plus Ecclesiae an damnorum attulerit, ipsi Pontificii disceptant, ita ut optimi quique in posteriorem sententiam discedant. Sed, ut nihil eorum ignoremus, quae Romanorum Pontificum auctoritatem vel conservarunt, vel auxere inter Christianos, varias artes, quibus id consecuti sunt, summe Reverendus Vir capite XVI commemorat. Cap. XV. §. I.

Per- §. II. III.
tinet huc una cum definitione Ecclesiae, cui Romanum Pontificem callide inferunt Petrus Canisius & Robertus Bellarminus, §. IV.
appellatio Papae, omnibus quondam Episcopis communis, Romano soli asserta, vicarii item successorisque Petri, universalis Episcopi, Episcoporum Episcopi, Apostolici, summi vel maximi Pontificis, Iponi Ecclesiae, Dei que in terris superbi tituli. Huc §. V.
spectat doctrina quorundam, quaedam peccata a nemine nisi Pontifice remitti posse & dirarum obnuntiatio, qua quotannis in *bullae: Cerna Domini* feriuntur, qui sprete Pontificis auctoritate ad concilium provocant. His accedit pallia Episcopis retens creatis transmittendi mos, jusjurandum fidelitatis, sive quod ab iisdem Episcopis, sive ab Imperatore, sive a quibuscunque §. VI.
sacrum ordinem professis, qui ad dignitates Academicas Cap. XVI.
§. I.
§. II. °
§. XXI.
§. XII.
§. XIII.
§. XIV. XV.
§. XVI.

- aspirant, exigitur, ordinum monasticorum, imprimis ejuſ, quem mendicantium appellant, inſtitutum, congregatio de propa-
 ganda fide, collegium quaſitorum fidei, quod *Inquiſitionem*
 §. XVII. §. XIII. XIX §. XX. vocant, ac demum ſumma, quam Regibus finitimis atque im-
 primis Principibus Italix erga Imperatores Romanos inſpirant,
 invidia. His artibus ſtetit crevitque Papatus, cujus a Doctori-
 bus Theologis Duaceniſis Academiæ haud ita pridem editam
 Cap. XVII. defenſionem Vir celeberrimus capite XVII jam ulterius con-
 §. I. II. futat. Præmiſſis nempe generalibus quibuſdam, ut conſlet,
 qua in re vel conveniat nobis cum Pontificiis vel non conveniat,
 ipſa eorum argumenta perluftrat, quorum claſſes illi quatuor
 conſtituant. Prima offert Scripturæ teſtimonia, notiſſima
 nempe loca, a quibus vulgo malæ cauſæ adverſarii præſidium
 §. III. IV. V. petunt. Deſumpta illa ſunt ex Matth. XVI v. 18, 19, Lucæ
 VI. VII. XXII v. 31, 32, Joh. XXI v. 15 ſq. Ephes. IV v. 4, unde petitas
 objectiones ita Vir ſummus labefactat, ut, quid ad fulciendas eaſ
 afferre poſſint Pontificii, non pateat. Altera jam arguementor-
 um claſſis teſtimoniis Pontificum, tertia conciliorum decretis,
 & quarta Patrum conſenſu nititur, ad quæ omnia concinnam
 pariter ac ſolidam ſumme Reverendi Viri reſponſionem in libro
 ipſo, quam hoc loco contractam nimis, legi malumus. Con-
 ſutata ita defenſione *Papatus* ad eundem ultro impugandum.
 Cap. XVIII. capite XVIII Vir celeberrimus redit, oſtenditque, nullum in eo-
 §. I. II. certum ſalutis fundamentum reperiri. Pars enim Pontificiorum
 conciliis, pars Pontifici autoritatem erroris expertem tribuunt;
 §. III. præterea Pontifices ipſi electionem ſueceſſorum ſuorum ſancti-
 onibus tot muniverunt, ut cum ſacerdotii valorem ac veritatem
 §. IV. omnem a Pontifice, capite ſcilicet Eccleſiæ, arceſſant adverſarii,
 haud pateat, verusne ſacerdos toto orbe terrarum reperiat.
 Cum autem ſaluti animarum periculum creat *Papatus*, tum ſo-
 cietati civili magiſtratuq; ſummo plurimum damnorum affert,
 ut ex capite XIX intelligitur, quo demonſtrat Vir ſumme Re-
 verendus, Pontifices ſibi in Principes quocunq; ac terras eorum,
 Cap. XIX. ſupremam arrogare poteſtatem, quo pacto Principum potentia
 §. I. II. in republica tota concidat oportet; porro eosdem ingenti Cle-
 rigo

nicorum, qui cœlibes agunt, ac neque Principi parent, neque tributa conferunt, neque jurisdictionem agnoscunt civilem, multitudine terras obstruere, ac denique in privatorum quorumcunque vitam, dignitatem ac bona involare, simul eos errorum in religione capitalium insinulaverint, h. e. hæreticos pronunciarint. Inde efficit jam, Principem Evangelicum salva prudentia civili *Papatus* nomen dare haud posse, & cum superiora, tum multa alia singularia, unde id clarissime evincit, velut in unum colligit. Capite XX docet, Pontifices ab aliquot retro seculis Imperatores Romanos plurimis affectisse injuriis eorumque majestatem more haudquaquam christiano labefactasse, qua in re a partium studio alienus, Azorii Lojolitzæ verbis atque exemplis utitur. Sed quod antiquiora illa sunt, capite XXI recentiora subjunguntur Maximiliani I, Caroli V, quem ac eligerent Germaniæ proceres, summo opere allaboravit Leo X, ipsaque ejus hostibus se junxit, Ferdinandi I, diris a Pontifice devoti, Maximiliani II & novissime Josephi. Hæc vero, ac superiora cum primis, neminem dubitare sinunt, quin universus orbis Christianus summa reformandæ Ecclesiæ in capite ac membris cupiditate postremis ante Lutherum seculis arserit. Perspicitur hoc ex capite XXII, quod testimonia conciliorum, Pisani I, Constantiensis, Basileensis Pisanique alterius de votis piorum, restaurationem in sacris exposcentium, complectitur. Sed & illis ipsis temporibus, quibus cœpta est institui reformatio ac post paulo, summi Pontifices atque Imperatores necessitatem ejus luculenter perspexerunt. Ex Pontificibus vir summe Reverendus capite XXIII provocat ad Hadrianum VI, Paululum III, simulque ad patres concilii Tridentini, qui conventum suorum initium facturi interrogabantur: *Placetne ad reformandum ordinem Ecclesiasticum & plebem Christianam concilium inchoari*, responderuntque, *placet*; ex Imperatoribus Romanis ad Carolum V, Ferdinandum I, Maximilianum II, & eadem opera ad Principes Imperii, qui Maximiliano II rerum potiente vixerunt. Ne autem sine causa summi Principes novis rebus in Ecclesia studuisse videantur, capite XXIV provisum est, quod rationem Papez religionis, prout Lutheri se

§. III.

§. IV.

§. V.

Cap. XX.

Cap. XXI

§. II. III.

§. IV.

§. V.

Cap. XXII.

§ II. III.

IV. V.

Cap. XXIII.

§. II. III. IV.

§. V. VI. VII.

VIII.

Cap. XXI. V.

- tempore habuit, exponit. Summa tum sacrarum rerum obtinebat ignorantia, ipsis id adversariis ultro largientibus, neque ea magis plebs Christiana, quam ipsi Clerici laborabant, qui & hodie ex parte, in tanta quamvis literarum luce, scientiarum primas lineas ignorent ac vix legere accurate sciant oportet, quandoquidem Episcopus Metensis, Henricus Carolus du Cambout, anno post C.N.M DCC XIII, cum Rituale Metense ederet, accensus signa cunctis vocibus apposuit, veritus, ne sacrificuli alteram syllabam in vocibus *dignare*, vel *altare*, recitantes formulas sacras, corripere. Pontifices porro, qui nihil non in sacris sibi arrogabant, pro auro argentoque diplomata plumbeis sigillis munita in Germaniam remittebant; sacerdotes onera haud ferenda imponebant plebi; Principibus interdictum Ecclesiasticum negotium subinde facebat. Quam feci autem errores doctrinam Christianam obsessam tenuerint eo tempore, ipsi Pontificii cordatiores fatentur & abunde ab aliis ostensum est. Inter eos locum haud postremum tenet opinio de indulgentiis, quas, ut e capite XXV apparet, absque prorsus & ita, ut vis meriti Christi haud parum immineatur, describunt adversarii, cum rectius longe *vetera Pontificum ad parandam pecuniam instrumenta* a Paulo Jovio appellentur. Earum non modo abusus sed ne usus quidem in Ecclesia ferri potest, cum, ipsis id fatentibus, qui eas propugnant, nec vola nec vestigium earum in sacris literis extet, ipsi autem Pontifices de earum fructu atque utilitate parum persuasi videantur. His ac similibus erroribus medicinam faustam reperit reformatio, cujus originem a DEO repetendam esse, capite XXVI Vir summe Reverendus probat, cum ex natura doctrinarum sanctissimarum & sacris literis omni ex parte consentientium, quas illa in lucem produxit, tum ex modo, quo instituitur coepit. Caput XXVII eandem a variis objectionibus, quibus eam Pontificiorum Doctores impugnant, vindicat. Obtendunt primo, propterea eam tam late manasse, quod Principibus facultatem bona sibi Ecclesiastica asserendi ditescendique obtulerit. Sed respondet Vir summe Reverendus, Lutheri hoc tribui nullo modo posse, utpote id una cum ceteris Theologis Evangelicis summo opere improbanti: Henricum

ricum VIII capitalem Lutheri doctrinaeque ejus hostem, bona illa pari ratione abrogasse: si ea res tantum potuerit, mirum esse cur tot Principes atque ex ipsis Pontificibus nonnulli, maximo opum sibi comparandarum studio flagrantēs, Evangelicam doctrinam facultatem eam prae bentem repudiarint; non unam omnium bonorum Ecclesiasticorum inter Evangelicos Principes fortem fuisse; multa esse intacta relicta, multa conversa ad usus pios; praeterea ipsa Pontificiorum bona Ecclesiastica hodie vix Ecclesiastica videri; principes posse, quae homines a Clericis decepti Ecclesiastico ordini legarint, si ea modum excedant, exemplo Valentiniani senioris abolere; idem in bona Ecclesiastica sibi licere Pontificios & putasse olim & hodie arbitrari; pecunia inde redacta religionem veram bonosque mores manifeste fulciri. Objiciunt porro, vehementiori atque impudenti scribendi genere, quod in reformatorem spiritu Dei instructum haud conveniat, Lutherum usum esse; praeterea de vita ejus haud paucas, quibus offendantur pii animi, narrationes circumferri. Addunt, in disceptatione quadam impurum ei genium suggestisse, ut *missam* aboleret, proin discipulum eum Diaboli esse: opera eum bona prorsus sustulisse; nulla eum potuisse miracula patrare, quibus a DEO se ad reformatam Ecclesiam missum probaret; reformationem ipsam armis propugnatam atque adeo humano vel potius diabolico consilio susceptam esse: Lutherum, merum sacerdotem, alios inaugurandi ad sacra ministeria facultate haudquaquam polluisse, ac proinde nullos nos sacerdotes, sed Laicos tantum, sacerdotum speciem mentientes, habere. Ad quae omnia ita respondet Vir summe Reverendus, ut dexteritatem bonam causam defendendi non magis quam aequitatem illius cordatiores magni facturos confidamus. Ceterum causam non esse, cur adversarii reformationem tanto prosequantur odio, caput XXVIII convincit, Cap. XXXIX quo plura eaque insignia, quae Pontificii inde ceperunt, commoda ostenduntur. Postquam enim ignorantiae tenebras lux veritatis post longam noctem discussit, in Romana etiam Ecclesia versiones vernaculae sacrarum literarum edi, cultus divini partes haud paucae lingua vernacula peragi, elementa religio-

§. II.

§. III.

§. IV.

§. V.

§. VI.

§. VII.

§. VIII.

§. IX.

§. I.

§. II.

§. III. IV

nis publice in compendio exponi, Scholasticæ Theologiæ for-
 des expurgari, mores ad tranquillitatem & obsequium Princi-
 pi debitum formari, & studia denique literarum majori indu-
 stria excoli ac perpoliri cœperunt. Hujus igitur reformatio-
 nis, quæ tot ipsis adversariis peperit utilitates, memoriam ut
 solenni post alterius seculi decursum mote ac ratione celebra-
 remus, multa nobis suaserunt, quæ Vir summe Reverendus ca-

C. XXIX. &
 XXX.

pitate XXIX diligenter omnia collegit, quibus XXX capite ex-
 cerpta quædam eorum, quæ Ratisbonæ de Jubilæo Lutherano
 inter Protestantem Imperatoremque acta sunt, subjungit. Hæc
 hæctenus de Narratione Historico-Theologica; cujus loca quæ-
 dam monumentis, ex parte lucem nunc primum aspicientibus,
 appendicis loco vel confirmantur vel illustrantur. Notatu in-
 ter illa cumprimis digna est consultatio Holstenii, congregatio-
 ni de propaganda fide oblata, qua ille pluribus docet, quibus-
 nam sit artibus utendum, ut veriori in terris septentrionis reli-
 gione abolita, postliminio Papæ restituatur.

Sequuntur ipsa jam Hilaria Evangelica, in tres divisa
 partes, quarum summam tantum indicasse instituto nostro suffe-
 cerit. Pars prima centum ac triginta constat capitibus, quibus
 quo pacto Dania, Saxonia, cum qua Electori ac Regi Polono-
 rum potentissimo, tum quæ Principibus cognatis sive Albertinæ
 sive Ernestinæ gentis, Leucopetrensi, Martispurgensi, Schlei-
 fingenfi, Vinariensi, Iseuacensi, Meinungenfi, Gothano, Hild-
 burghusanoque paret, terræ Brandenburgenses, sive Electora-
 les, sive Onoldsbacenses Culmbacensesque, porro & Brunsviga-
 Luneburgenses vel electorales vel principales, tractus Hassia
 Darmstadiensis, Bada Durlacensis, Megapoli Swerinensis, Hol-
 satia Pinnebergensis, Slesvicensis, Ploenenfi, Hadelia, principatus
 Anhaltino Servestinus, Montis Belligardi Comitatus, Nassovia
 cum Idsteinensis tum Ottweillerensis, Frisia ad orientem ver-
 gens, comitatus Oettingensis, Waldeckensis, Schwarzenburgo-
 Sonderhusanus & Rudolstadtensis, Solmenfi, Leininga Har-
 denburgensis & Westerbургensis, Ruthenus, cum qua antiqui-
 ori, tum qua juniori genti est subjectus, Ortenburgensis, Schœn-
 burgensis, Stollbergensis, Wolffsteinensis, Hohenlohenfi,
 Castell-

Castellensis, Erbacensis, Wertheimensis, Limburgensis, Schaumburgo Buckeburgensis, Pappenheimensis, Ranzovienensis, tractus Geburgensis & Steigerwaldensis, tum urbes, Wormatia, Spira, Francofurtum ad Mœnum, Goslaria, Muhlhusa, Nordhusa, Tremonia, Friedberga, Gelnhusa, Ratisbona, Augusta Vin- delicorum, Norimberga, Ulma, Eslinga, Reutlinga, Nordlinga, Rotenburgum, Hala Suevorum, Heilbrunna, Memminga, Linda- via, Biberacum, Ravensburgum, Suinfurtum, Campodunum, Winshemia, Inna, Leutkircha, Wimpina, Bopfinga, Gienga, Es- fendia, Quedlinburgum, Hervordia, Hamburgum, Erfordia, Riedeselia, Lautersheimia, Smalcaldia, coetus nonnulli in Alsatia, Ungaria, Austria, Silesia, Suecia, Revalia & Riga, Polonia, Geda- num, Thorunium, Marienburgum, Anglia, Belgium foederatum, Geneva, Stada, secularia sacra peregerint, offenditur, aliaque no- tatu digna subjiciuntur. Laudem inter cetera meretur Viri Cl. Jo. Christoph. Jussazii labor, qui omnia scripta, quæ quidem ad Jubilzum spectant, typis impressa & plurima etiam manu- scripta, quorum haud sperendus est numerus, fuso eorum indice confecto, literis consignavit.

Altera pars complectitur vel orationes vel programma- ta, quæ sunt I Oratio Severini Lintrupii, Theologiae & Elo- quentiae Professoris Hafniensis, II Programma Gryphiswal- dense, III Programma Lipsiense, IV Programma Wittenber- gense, V Programma Theologorum Wittebergensium, VI Wernsdorfia Oratio, VII Programma Jenense, IIX Foertschiæ Oratio, IX Breithaupti Oratio cum programme Academiæ Halensis, X Programma Academiæ Juliz, XI Programma Tu- bingenae, XII Programma Giessense, XIII Kortholdi Oratio, XIV Programma Rostochiensis, XV Schapeni Oratio, XVI Peterfeni Oratio, XXII Programma Kiloniense, XIX Quadii Oratio, XX Heringii Oratio, XXI Programma Altorffinae Academiæ, XXII Schwarzii carmen seculare, XXIII Sartorii Oratio, XXIV Pro- gramma Tremoniense. Partem hanc excipit index, qui ad po- tiores res hujus ac primæ pariter partis lectores manuducit.

Pars tertia, quæ numismata secularia explicat, Viri clarissimi nobilissimi que Christiani Schlegelii, Historiographi Saxo-

TAB. II.
Fig. 1.

Saxonici, Secretarii & Antiquarii Gothani, curis ac diligentia debetur, ut qui ordinem Regnorum, Provinciarum, atque urbium secutus delineationi ære factæ descriptionem luculentam subjecit. Ut exemplis res pateat, producemus numisma, quod summi Theologi Dresdenfis ingenio acceptum esse referendum, ab hominibus fide dignis accepimus & ære descriptum hoc loco præeunte Clariss. Schlegelio illustrabimus. Est illud aureum quatuor fere unciarum Lutherumque fislit in suggestu sacerdotales vestes indutum, librum manû tenentem, designantemque verba apertæ libri paginæ inscripta: VERBUM DOMINI MANET IN ÆTERNUM ex 1 Petr. I, 25. Inscriptiõnem simul & anni Jubilæaris indicium præbet nomen Lutheri nostri: MartInVs LVtherVs theoLogiæ DoCtor. Aversa exhibet Solem orientem, qui radios in speculum causticum verbis MARTINUS LUTHERUS DOCTOR & indicio dicti Joh. I, v. 35: *Erat lux ardens*, notatum, immittit, quos quidem radios qua focus cogit, Pauli verba 2. Cor. IV, 6 Spectantibus in mentem revocantur, qua autem dispersi latius denuo diffunduntur, anagramma ex nomine Lutheri resultans: CHRISTUS DAT LUMEN ORTU adscriptum est. Pone speculum causticum Witteberga fislitur. Inscriptio est: ÆTERNUM VERBO CHRISTI DECUS, cui subjecta inferius sunt verba: SECULARI EVANGELICO ALTERO. Huic adde-

Fig. 2.

mus alterum ex Gothanis, quod Serenissimus FRIDERICUS ex auro pariter atque argento cudendum curavit. Aureum duodecim aureos vulgares, argenteum duos unciales pondere æquat. Exhibet altera numismatis facies Principis optimi protomen, cum epigraphe: FRIDERICUS II DUX SAXO-GOTHANUS: altera candelam in candelabro aræ impostam & verba in veteribus quoque numis obvia: LÆTITIA FUNDATA, atque infra: JUBIL. II EVANGELII M DCC XVII. Possemus plura subijcere sed nec lectores fatigandi nimis sunt, & instituti nostri ratio ad alia nos festinare jubet. Ceterum novimus, quædam non minus luce digna paulo serius transmissa fuisse Bibliopolæ, quæ altero Tomo, si fors ferat, servare constituit.

LET.

Fig. 1

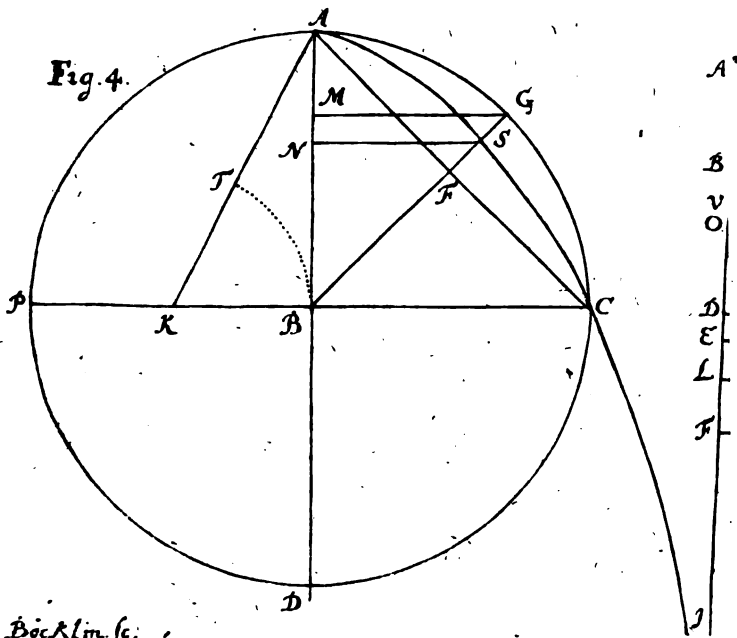

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4.

SUPPLEMENTA Tomi. VII. Sect. V. 201
LETTERA DEL SIGNOR D. PAOLO MAT-
TIA DORIA,

i. e.

**PAULI MATTHIÆ DORIÆ AD HYACIN-
thum a Christophoro epistola, in qua ostenditur, parab-
olam Apollonianam, quomodocunque describatur, lineam
Geometricam non esse; atque adeo falsa esse, quæ de
omnibus reliquis curvis tradi solent. Editio
ab Autore revisa & aucta.**

Amstelodami, 1718, mense Nov,
Plag. 4 Tab. 1.

Pincipio familiari mentibus vitio fieri queritur, ut pleri-
que credant, cubum duplicari non posse, propterea, quod
hactenus id præstiterit, nemo; & ut nova Methodus Doriana,
quæ per rectas illud fieri posse docet, rejiciatur, quod cur-
væ Apolloniæ pro Geometricis passim habeantur. Imo non
vix methodo sua, Leibnitium hominis sine examine aliquid te-
mere asserentis exemplum dedisse, qui in epistola Neapoli cir-
cumferri solita dixerit: *Miror, quod de iis questio instituta fuerit;*
& Autores Actorum, eodem præjudicio de Curvarum natura de-
ceptos, ne examine quidem dignam judicasse novam methodum
uni Mönfortio veritatem agnoscendi satis virium, & agnitam
profitendi audaciæ fuisse.

Hic post argumenta de ægeometrisia curvarum Apol-
lonii e Dialogis repetita, provocat ad eorum paginas 140, 143
ubi monstravit, 4 non fore quadratum binarii, si abscissarum ra-
dices terminentur ad parabolam Apollonianam: hoc autem lo-
co dicit se ostensurum independentem a nova methodo, perq; so-
lum Euclidem, Curvas illas Geometricas non esse. Qui hic exa-
men propositionis XII Libri I Apollonii expectat, vel dete-
ctum paralogismum in demonstrationibus istius Geometræ,
magnopere fallitur: nam ne examine quidem dignum judi-
cavit, quod de sectionibus Coni Apollonius prodidit; adeo
Autor factæ ab Actorum Autoribus novæ ipsius methodo inju-
riæ vindictam ab Apollonio sumere videtur. Sit AYI para-

Cc

bola

TAB. II.
Fig. 3.

bola Apolloniana, quam *constructam* supponit Autor ex mente Galilei, in ipsaque sumatur AB (Fig. 3) æqualis parametro, & FI sit media inter AF=4, & AB=1; eritque BC æqualis AB, & Curva per A, C, I, puncta transibit. Jam nullam ait ordinatam, quæ terminetur ad Curvam, verbi causa, nullam DY earum, quæ inter BC & FI cadere possunt, mediam esse inter abscissam respondentem AD, & parametrum AB. Sit enim AD media inter AB & AF, & ducatur DY usque ad Curvam, jungantur I, Y puncta, rectaque IY continuo producatum cum FA ad mutuum concursum in Z: quo facto, sumatur tertia proportionalis ad ZI & ZY, quæ erit vel ZX vel ZK. Primo casu patet, FI, DY, VX, continuo proportionales fore, per constructionem, & per Elementa Euclidis, cum juxta Apollonium FI, DY, BC continuo proportionales prodeant. Secundum casum absurdum involvere putat, si ZK tertiam ad ZI & ZI esse dixeris, atque sic AK, quæ æquatur ipsi BC, tertiam ad FI, DY; ostendetur hoc etiam concessio, DY tamen non esse radicem ipsius AD. Non attendit Autor hunc modum enunciandi continere contradictionem in terminis, ob AD mediam inter AB & AF atque FI=2, BC=1 per ipsius constructionem; idem enim est, ac si dixisset, si AK est tertia ad FI, DY, ostendam DY non esse mediam inter FI & AK; unde Autoris intentionem et sequenti deductione ad absurdum perspicientes, paulo ante diximus, cum absurdum secundi casus ostendere velle. En, quomodo ostendat. Connectantur puncta I & C, rectaque IC producta in T, fiat TO media inter TB & TF; jam ducta OP, erunt per constr. FI, OP, BC, proportionales: at per Apollonium & instantiam secundi casus FI, DY & BC seu AK sunt proportionales, adeoque DY æquatur OP, Totum Parti. Quod si TO media inter TB & TF non esse dicatur, sed quædam TL, sequetur ut ante L æquari DY, si Euclides non sit contrarius Apollonio: sin TD media esse dicatur, æquabantur Dg, DY, quod demum fieri nequit: tandem subjungit: *Sed eam eadem difficultate impeditum, quæ initio urgebat, invenienda est in Triangulo TFI rectæ DY alia parallela & æqualis, quæ per adversarium, uti DY, media inter BC & FI esse possit; demissa enim TN normali, EN æquabitur ipsi DY;*
unde

unde si TE sit mediâ inter TB & TF, erit pariter EN seu DF mediâ inter BC & FL. Huius difficultati satisfic dicendo, si utraque EN & DF radices ipsius AD esse dicantur, radices ad singula puncta recta BF consistentes, simul fore in Curva & in Triangulo: qua propter radices per Euclidem non caderent ad terminos abscissarum, quarum sunt radices, id quod contra Apollonium est; per Apollonium enim radices cadunt ad terminos suarum abscissarum, que illarum radicum quadrata exponunt. Quam ob rem si EN radix ipsius AD non cadit ad D punctum, Apollonius contradicit Euclidi. Respondeo, si ea ratio esse posset elabendi, satius fuisset eam ab initio attulisse, neque opus erat tot ambagibus continuæ reductionis, ad aliarum aliarumque mediarum inventionem, que difficultatem eandem relinquunt usque ad finem. Ridere sibi proposuit Autor cum suo Hyacintho; nam absurdum non est radicem simul in Triangulo & in Curva esse, neque contrarius est Euclides Apollonio, cum hic ordinatas suarum in Curva, non in Triangulis, abscissarum radices esse contendat; & per illum nil aliud efficiatur, quam radices ad quadratorum suorum tanquam abscissarum extrema ordinari in Triangulo non posse. Confundit igitur Autor Triangulum cum Parabola, quanquam id adversari potius facere ipsi videantur.

Demonstratione generali idem porro evicturus sic procedit. Lemma: si BF portio axis Parabolæ AB in partes infinitas divisa intelligatur inter se æquales, infinitæ radices abscissis super axe respondententes erunt in proportionem Arithmetica; & si infinitæ radices non sunt in Arithmetica proportionem, infinitæ abscissæ non erunt quadrata respondentium infinitarum radicum. Constructio est ut in figura 3. Demonstratio: Abscissæ inde ab A sumtæ sunt in Arithmetica progressionem, & per Apollonium eadem sunt ut quadrata respondentium ordinarum ad Curvam terminatarum: Ergo etiam infinitæ radices seu ordinatæ inter BC & FL interceptæ erunt in progressionem Arithmetica.

Annon videt Autor, hanc ultimam conclusionem plane falsam esse, neque ex prioribus duabus aliud sequi, quam,

Quæ 2

ergo

ergo quadrata ordinarum ad Parabolam Apollonianam sunt in progressionem Arithmetica; vel, quod est idem, ergo ordinatae ad Parabolam Apollonianam sunt ut radices seriei numerorum naturalium. Annon videt, se impingere in elementa, & progressionem Arithmeticam confundere cum Geometrica, inferendo: quadrata sunt ut numeri naturales, ergo & radices; quasi radices aliam progressionem suorum quadratorum servare possent quam Geometricam, & aliis sub conditionibus, quam ubi quadrata Geometricae progrediuntur: vid. 22. VI. Elem. Quae in eadem Demonstratione de differentiis quadratorum & radicum monet, ejusdem pretii sunt; non enim differentiarum tantum majoritas sed etiam aequalitas in radicibus, producit differentiarum majoritatem in quadratis, adeo ut falsa sint isthaec Autoris ut *differentia quadratorum sint aequales etiam differentias radicum aequales esse debere*: ad differentiarum vero differentias hic attendere plane praeter scopum est. Propositio Lemmati subnexa est: *Applicata ad axem AF, qua Curva terminatur, non sunt in progressionem Arithmetica, & idcirco non sunt radices abscissarum ab axe.* Demonstratio innititur Lemmati, de quo paulo ante est dictum. Corollarii loco subnectitur: terminari ergo radices ad rectam CI, & proinde Parabolam Curvam Geometricam non esse. Quae illatio iterum precaria est; suppositis enim demonstrationibus prioribus ut probis, Autori probandum erat, Parabolam Apollonianam ideo circino & regula construi non posse, quod ad ipsam radices non terminentur; probandum inquam illud erat Autori, non quod haec definitio Lineae Geometricae proba sit, sed quod sit ipsius, eamque proinde sequi debeat, si ipse sibi constare velit. Ceterum fabricare ejusmodi definitiones reales, non praemissis nominalibus, contra leges bonae methodi est. Liberum est unicuique intelligere per vocem Lineae Geometricae, quod vult; sed ubi semel, quid per illam intelligat, dixerit, liberum non est supponere, quod habet, pro ejus natura; atque eo magis vana deinde contradictio est, supposita ejusmodi natura, neglecta omni vocis explicatione, contendere; geometricum non esse, quod ab aliis pro tali habetur, nisi evincatur, eodem ab ipsis sensu acceptum reale definiri.

Uti

Uti sperandum est, Autorem tandem aliquando fuorundem
 ratiociniorum valorem agnitorum : sic in notando parabo-
 lismo demonstrationis paginæ 99 ad quam hic provocat Au-
 tor, breviores erimus, definitionem indivisibilis ab ipso p. 13
 hujus epistolæ allatam, *quod inter punctum & punctum aliud
 non interponatur*, comparandam ipsi relinquentes cum eo lo-
 co dictæ demonstrationis, ubi sic arguit: si DY est radix ipsi-
 us AD, ducta YN normali ad DY, erit & EN radix ejusdem
 AD, & sic progrediendo ad FI, radix per FI designata non erit
 communis Curvæ & Triangulo, sed sub FI cadet, contra hy-
 pothesin & constructionem, &c. & comperiet perpendiculares
 NY inde a C ad I ex indivisibili seu infinite parvo transire per
 finitum, & ad ipsum I punctum evadere denuo indivisibiles. Et
 ne forte instet, continuam hanc variationem ipsarum YN con-
 tra hypothesin esse, quia axem AF in partes æquales divisum sup-
 posuit, observet, perpendiculares YN, cum DE, EL, ut indivi-
 sibilibus per totum axem spectatis, eadem non esse.

Jam facienda est mentio illius loci, quo dicit, Parabo-
 lam non posse describi per puncta determinata, neque in data
 Parabola radicum ad datas abscissas pertinentium longitudinem
 dari: errare, qui curvas per tria puncta describant, quod Eucli-
 des non nisi de Circulo postulaverit *dato centro & intervallo*: In
 Parabola ACI, (Fig. 4) in qua $AB=BC=1$, si centro B radio
 BA, quadrans AGC describatur, divisioque bisariam recto ABC
 ducatur BG, & AC, non posse determinari punctum S radii
 BG per quod transitura Parabola sit, huicque aliam similem dif-
 ficultatem innectit. Cujus quidem postremi asserti falsitas faci-
 lissime ostenditur exhibitâ ipsa solutione hujus problematis, & qui-
 dem primo universaliori, ubi linea BM non angulum solum re-
 ctum ABC bifecare, sed quemvis alium angulum cum AB vel BC
 facere concipitur. In qua adeo si $AB=BC$ sive parabolæ para-
 meter vocetur $=a$, linea autem GM seu perpendicularis ex B in
 radium AB demissa $=b$, BS vero, seu intercepta inter centrum &
 eam quæ parallela ducitur dictæ GM per N sive punctum para-
 bolæ & lineæ BM communitio idemque quæsitum $=z$, qua scilicet
 cognita ipse SN quantitas nullo negotio innotescit; insti-

TAB. II.
 Fig. 4.

tuto ratiocinio inveniatur per theorema Pythagoricum GM, factaq; analogia MB : GM :: BN : SN dabitur SN, cujus quadratum cum facto ex parametro parabolæ in lineam AN, cui ex natura parabolæ æquari debet, comparatum producet hanc æquationem $z^2 + \frac{a^2 z}{b^2} - \frac{a^2}{b^2} = 0$

$$-az + a^2$$

In ea vero si sumatur $b = at \frac{1}{2}$ quod contingit cum angulus ABC bisecatur a linea BM, existet æquatio pro problemate, illo particulariori secundo loco exhibendo

$$z = at \frac{1}{4} - \frac{1}{2}$$

Cujus proin constructio facillime habetur bisariam dividendo PB in R, ducendoque RA, ab eaque auferendo ipsam BR vel RT, eo enim pacto ipsa TA erit illa quæ sita quantitas BS æqualis hoc casu lineæ SN & BN. Alteram difficultatem huic affinem Autor ipse pari facilitate sibi solvet. Ceterum mirum est ejusmodi hic scribi ab Autore, qui in omnium fere propositionum suarum hypothesi parabolam ex intentione Galilei descriptam supposuerat. Ignorare enim non poterat, Galileum bene ostendisse projectorum semitam parabolicam esse, qualis tamen esse nequit per demonstrationem Galilei, si radices abscissarum non terminentur in Curva; & parabolam e datis projectionis conditionibus construxisse, adeoque dari & determinari ipsam quoad singula puncta demonstrasse, cum tamen ex Autoris theoriis sequatur projectum sub conditionibus datis in nulla parabolæ latum iri, nam puncta uniuscujusque ipsi indeterminata sunt, nullaque proinde ratio est, cur in una potius, quam in altera feratur. Hæc de determinatione punctorum Parabolæ. Quod de descriptione ejus per puncta tria Autor habet, ad id sic habeat: primo, Euclidem nusquam postulasse descriptionem circuli per tria puncta, sed demonstrasse. Confundit certe descriptionem circuli, id est, postulatum tertium Euclidis, cum descriptione per tria puncta, quæ est *prop. 5. IV. Elem.* Verba, *dato centro & intervallo*, ad illud, descriptio per tria puncta, ad hæc spectant. Deinde quis unquam Geometrarum Parabolam eo sensu per tria descripsit pun-

puncta, quo circulum Euclides? Per tria puncta Parabola describitur; sed & circulus per duo; uti hic per tria, sic Parabola per quinque determinari ad summum potest. Quod Euclides de Circulo docuit, non docuit de circulo solo, nisi quatenus numero ternario punctorum quorumvis ad summum determinatur: si Autori compertum est ternarium simpliciter ad circulum restringere, ostendat quæso nobis, quomodo e descriptione per tria puncta (*simpliciter, non ad summum*) sequatur circuli natura.

Si quis ex me querat, quidnam Autori Geometrici, quidnam Mechanici nomine veniat, id hæcenus deprehendere non potuisse fatebor; tam enim super hac re variat, ut vix constet an ideo sectiones conicæ Geometricarum numero excludat, quod de iis nil occurrat in libris Euclidis, quod videtur facere pluribus locis in Dialogis, & p. 29, 30, 31. hujus epistolæ: vel quod non habere ipsi videantur proprietates ab Apollonio ipsis assertas, qua ratione ipsam inferre supra est dictum; vel quod proprietates constantes omnino non habeant, quod dicit p. 27 sed nusquam probat: vel quod circino & regula non describantur p. 29. Quicquid sit, si Autor eo studio methodi, & veri amore, quem præ se fert, singula considerabit, certissimum est, ipsum deprehensurum, præventionem quam modernis Mathematicis tam vehementer exprobrat, neminis hac in materia esse, nisi ipsius, sequæ veterum Geometrarum autoritatem asserere volentem, re ipsa vim illis fecisse; neque Actorum horum collectores novæ methodo injuriam ullo modo fecisse; cujus quidem prolixum examen declinarunt consideratione Viri, de cujus meritis circa alia ipsis constabat, cujus vero de Mathematicis profectibus fama tantam acceperant. Eandem ob causam, & quod nova Methodus ac Dialogi (per 28 pag. hujus epistolæ) quatenus ad illam asserendam faciunt, ex superius dictis simul concidant, noluit Societas Actorum publicari examen, quod Autor excerpti Novæ Methodi instituerat Dialogorum, sed suavit, ut sui tantum excerpti rationem modeste redderet.

Quod tamen honore quem ob assensum suis opinionibus

bus tributum Monfortio, Hyacintho & Veneti Diarii autori-
bus defert, carere malint, quam adversus veritatem quicquam
admittere, aut animi sui sensa minus libere proponere, non
solum presentis epistolæ excerptum continuo examine, præ-
ter morem quidem facientes suum, interpolare, sed & alias
quasdam amici, qui obiter excerpti hujus tenorem inspexit,
meditationes eidem jungere & re sua esse duxerunt, propter re-
liquas acerbas & vehementissimas exprobrationes ejus non ali-
ter affecti aut animati, quam si non dictæ scriptæve fuissent.

Miratur autem ille ingenii humani naturam, quæ in
errore detegendo vel facillima aliquando negligere inedia
deprehenditur, non secus ac si eundem adamaret, & consulto
ac studiose in nebulis versari intenderet. Cujus quidem exem-
plum præbere Illustrem præcedentis epistolæ autorem salvis
etiam honoribus, quos ob illustris prolapsæ dignitatem eidem
libenter decernendos judicat, asserere non veretur.

Nam manifestum vel ex ipsa figura aliqua parabolæ
& proportionalium linearum, quarum fit mentio in epistola, rite
& Geometrice delineata, & sensibus ipsis obvium deprehen-
ditur, nulla plane esse absurda & contradictiones quas illustris
Autor sibi fingit. Cum enim, ut in superiori excerpto expo-
nitur, dicat, vel ZX vel ZK fore tertiam proportionalium ad ZI
& ZY, ex descripta separatim figura hujus casus quam exhibe-
mus Tab. II Fig. 5 apparebit, nullo modo dubitative enunci-
andum, aut ullam rationem esse cur quis suspicetur ZK fore
illam tertiam proportionalem, aut AK tertiam ad FI & DY. Ap-
parebit porro ratiocinium ejus, quo opponit sibi invicem illas
duas propositiones, unam qua FI, DY, UX & alteram qua FI,
DY, BC continue proportionales statuuntur, plane mancum esse
& nihil concludere contra Apollonium ejusque asseclas, ex quo-
rum principiis UX & BC æquales habentur: cum ipsi scilicet,
qui illud negat, aliud demonstrandum incubuisset & suæ nega-
tionis ratio fuisset reddenda. Nam quod una linearum nempe
UX ad rectam, altera sive BC ad curvam terminatur (præcipue
cum utraque ad diversum axis punctum applicetur) hoc non
efficit inæqualitatem, contra vero non solum ex figura (quod
sane

fane infirmum esset argumentum, & ad illustrandam saltem aut dirigendam imaginationem commendari decet) sed ex solidissima demonstratione ipsis Autoris principiis inædificatum constat eandem esse æquales. Nam cum ipse investigandum sibi sumat, quid sequatur, si cum Apollonio fiant $AD=2$ & per consequens $DY=\sqrt{2}$ ducatur vero ZYI , fiantq; porro ZI, ZY, ZX proportionales continue, ratiocinationem saltem legitime prosequendo ducendoq; IR parallelam ad DF deprehensurus fuisset esse $IR : DF :: DY : DZ$, itemque $IR : DF :: IF : FZ$

$$2-\sqrt{2} : 2 :: \sqrt{2} : \frac{2\sqrt{2}}{2-\sqrt{2}} \quad 2\sqrt{2} : 2 :: 2 : \frac{4}{2-\sqrt{2}}$$

Unde cum velit esse ZI, ZY , & aliquam ZX in continua proportionem, in qua etiam sunt $ZF : ZD : ZV$

$$\frac{4}{2-\sqrt{2}} : \frac{2\sqrt{2}}{2-\sqrt{2}} : \frac{2}{2-\sqrt{2}}$$

interq; has ratio sit qualis est inter $4 : 2\sqrt{2}$ & 2 five $2, \sqrt{2}$ & 1 , quæ est etiam inter IF, DY, VX , ipsæ vero IF & DY sint ut 2 & $\sqrt{2}$ respective; consequi vidisset ipsam VX esse $= 1$ adeoque $= BC$. Apparebit etiam AK , seu quæ a vertice parabolæ perpendicularis ad usque lineam ZI ducitur nullatenus esse $= 1$ sed potius cum sit $DF : IK :: ZA (= ZT - AF) : AK$

$$2 : 2-\sqrt{2} :: \left(\frac{4}{2-\sqrt{2}} - 4 \right) \frac{4\sqrt{2}-4}{2-\sqrt{2}} : AK$$

ipsam hanc AK esse $2\sqrt{2}-2$ quantitatem unitate minorem.

Pariter etiam vel ex Tab. II Fig. 6 separatim exposita constabit, difficultatem alteram, qua pro absurdo vendit posse aliquam OP & simul ipsam DY esse mediam inter FI & BC , five tam ipsas FI, OP, BC , quam ipsas FI, DY, BC posse esse continue proportionales, ad eundem paralogisimum recidere. Nam si sumatur, ut præcipit, T in concursu linearum AF & BI , ducta CS parallela cum axe, offeret se primo ob $IS : BF :: FI : FT :: BC : BT$

$$1 : 3 :: 2 : 6 :: 1 : 3$$

esse $FT = 6$ & $BT = 3$, adeoque si TP media inter IT & TC , vel OT media inter TF & TB capiatur, exisset $OT = \sqrt{18} =$

$$Dd \quad 2\sqrt{3}$$

TAB. II.
Fig. 6.

$2\sqrt{3}$ & per consequens cum in eadem proportione ac $TF:OT$:
 TB five $6:3\sqrt{2}:3$ vel $2:\sqrt{2}:1$ sint etiam IF , OP , CB quarum
 $IF=2$ & $CB=1$ constat OP esse $=\sqrt{2}$ æqualem adeo DY Apol-
 lonii, nequaquam vero ejusdem DY partem. Unde etiam
 consequitur, illam suppositionem alteram, qua TL vel alia
 quædam statuitur media inter TB & TF , nec allegandam ab
 Autore nec refutandam fuisse. Nec sane Euclidem Apollonio
 ullatenus committi aut opponi posse, cum ex determina-
 tione illa linearum UX & OP ex Elementis Euclidis exhibita
 lineas, illas applicari ad V & ad O , terminarique ad rectas ZI ,
 TI , nec Apollonium asserere, quod semiordinatæ ad curvam
 suam terminatæ ad eadem axis puncta U & O sed alia applicen-
 tur, jam monitum sit.

AD DIALOGOS DOMINI DORIÆ ANIM-
adversu quedam, in quibus ratio redditur Excerpti
Methodi Dorianæ, inserti Actis Anno 1717
Mense Majo.

Tertius nunc agitur annus ex quo transmissam mihi no-
 vam methodum legi, & ejus excerptum ad triplicem
 cumprimis scopum adornavi. Primum curæ mihi fuit
 ideam formare inventi, ut lectoribus constaret, quid Au-
 tor & quomodo efficeret: deinde ut valor demonstratio-
 num ejus non tam per exceptentem, quam per adver-
 sarios Italos innotesceret: & idcirco mentio facta est demon-
 strationis propositionis quintæ autoris, & objectionum Ariani
 & Galizæ. Tertio schedam ex Italia missam, qua ratione
 Autor in inventum suum inciderit, narrantem, in compendio
 exhibui. Ab illo tempore nihil de Invento Domini Doricæ
 audivi, usque ad reditum meum in Germaniam, interjectis duo-
 bus fere annis, Dialogos ejus non sine admiratione mea
 vidi & legi. Ibi enim postquam autores horum actorum in-
 digna ratione traduxit, literam apposuit, quicquid in nova me-
 thodo occurrit, immistis passim gravissimis sermonibus me-
 thodicis; cum methodi tamen nihil quidem pleræque de-
 monstraciones ejus habeant; uti imprimis patet ex illa, quæ le-
 gitur

gitur sub initium superioris epistolæ. Iis in Dialogis cum multa possint notari; non visum est tamen quicquam dicere, præterquam quod spectat ad accusationes multiplices, quæ contra Novæ methodi excerptum profert Autor, propterea quod sit contra institutum Actorum, rem in prolixam disputationem trahi.

Principio non est, quod queratur de confusa ratione istius excerpti: nam si illud attente consideraverit, triplici capite supra memorato, quicquid in eo dictum, contineri deprehendet. Et primum quidem ab initio usque ad verba: *Et hoc modo procedendo in infinitum constructio eadem &c.* mera relatione absolvitur: alterum inde ad verba: *alii judicaverint,* præter relationem non objectiunculam, sed *notam* ad objectiones adversariorum continet; tertium inde usque ad: *Ceterum qua propositionibus subjungitur epistola,* relatio mera iterum est. Ex verbis: *ut illi persuasum est,* contemptum elicit Auctoris Philotimus Dialogista, e sequentibus; *deinde postquam methodum indivisibilem satis laudavit, & multumque ex methodis aliarum nationum,* item, *qua hic Et in sequentibus &c.* iram in ipsum conceptam concludit.

Enimvero Dominum Doriæ persuasum esse suæ inventionis adeo ostendunt, & nova methodus, & Dialogi, ut in horum etiam præfatione jambos iis canat parum urbanos, qui cum ipso in futurum non facient. Quomodo ergo aliter dici poterat, de re cuius ipse persuasus est, quam, *ut ipsi persuasum est;* ut nobis persuasum est certe non poterat salva veritate dici. At quod Philotimus addat, *quasi dicit voleſſero, che voi solo siete persuaso, Et non a ragione delle vostre cose, con termini discreti vuol dire visionario;* id forte ideo fecit, ut *πρόνοι* sui characteris per hos dialogos ubique servet, id est, præcipiti ratione inferat. Sine ratione de aliqua re persuasum esse, errorem facit, sed error non ideo visionarii est: nisi forte dicere eo Philotimus velit, Dominum Doriæ errare non posse, quam diu suæ mentis sit compos, id est, quam diu visionarius non sit. Quomodo autem iram nostram Dominus Doria ex eo concludet, quod sententiam ejus de Cavallerii & nova nostratium Analyſi

retulerim, & quod notaverim stylum ejus acriorem? utraque res facti est, nec Autor diffitetur. Ipsi id facile capimus, fieri potuisse, ut Dominus Autor de re sibi ignota minus bene sentiret, neque ideo ipsi vel alii cuicumque irascemur; item, ut ipsi tam vehemens certamea intercesserit cum Neapolitanis adversariis, quod bilem ipsi, quæ est imbecillitas humana, movere potuerit; atque hoc eo magis credimus, quo videmus acerbius commotum Autorem excerpto nostro nil nisi facta recensente. Cura vero de existentia duplicis hujus casus, non nisi per Dialogos certior redditus fuerim, malui in excerpto Novæ methodi primum nude referre, & secundi causam rejicere in flores styli, quam divinare aliam mihi ignotam. Quantumvis vero Geometria certo respectu *materia da coturno* dici possit, omnes tamen facile puto convenire, satis in Geometria mentem elevari, si a sensibus ita abstrahatur, ut puram illam veritatum catenam paralogismis non maculet. In hoc consistit cothurnus Euclidis & Archimedis, neque vel hi vel ullus veterum aut recentiorum mathematicorum floridas phrasas aliasque imaginationis phaleras ad inventa sua attulerunt, vel jambos aut invecivas in dissentientes cecinerunt.

Ex supposita ira nostra ob spretas modernorum methodos, facti rationem sic reddit: se ingeniosissimas appellasse methodos Ultramontanas, & quanquam a rigore demonstrationis alienas dixerit, & simplici approximatione contentas, id tamen graviter ferri non debere; neminem enim doctorum Ultramontanorum, quantum sibi constet, unquam voluisse, methodos infinite parvorum, differentialium & integralium, cum rigore demonstrationum vere Geometricarum, ut illarum Euclidis, æquiparari. Jam primo quid attinet methodum ingeniosam esse, quæ erronea est; secundo scire pervelim, an Autori constet methodos Ultramontanas consistere in meris approximationibus: approximationes certe methodorum nostrarum nulla habet præter methodum æquationum infinitarum seu serierum, cujus expressiones certis quantitibus natura sua conveniunt, cum numero finito neq; rationali neq; surdo exprimi queant: ubi autem ab integralibus descenditur ad differentialia, nil nisi exactam

ctum habetur. Uti naturæ quantitatum conforme est, quasdam furdas esse, ita eadem quantorum natura requirit, quorundam valorem expressione infinita notari, quod e doctrina compositionis rationum & Logarithmorum, qui illarum sunt exponentes, manifestum est. Et si de Geometria infinitorum quæstio est, quisnam dixit Autori, neminem Ultramontanorum hujus Theoremata pro tam geometricis habere, quam Elementa Euclidis. Inter omnes in genere loquendo, qui sunt apud nos, & in Gallia, & in Magna Britannia, convenit, ea tam legitima esse, quam methodum demonstrandi veterum, quod area circuli æquetur dimidio contenti sub radio & peripheria ejus. Et si qui sunt, quibus Analysis infinitorum non arridet, quam non intelligunt, num iis magis moveri quis debet, quam movebantur Cavalleriani contradictionibus Tacqueti, indivisibilia ut Diabolo paventis, ut ait alicubi Stephanus de Angelis, insignis Geometra. Quomodo vero approximationem Autor vocet ubi differentia a quæsito minor est quavis data quantitate, quod p. 122, 123 & alibi facit, difficile captu est: nam polygonum continua laterum bisectione circulo inscriptum ultimo ipsi evadere æquale exacte, etiam veterum doctrinæ conforme est.

Quod autem Autori falsum esse videatur & temere assertum, quædam ita nova esse posse, ut tuto quis eorum examini possit supersedere, quemadmodum in excerpto expressi, (quod idem est ac illud Leibnitii, in epistola ad amicum Neapolitanum, de qua conqueritur Autor superiore sua ad Hyacinthum, *miror quod de iis quæstio instituta fuerit*;) illud merito suo mirum videri debet. Nam, quæ vel axiomati vel propositioni demonstratæ contradicunt, eorum profecto ulteriori examini supersedere quis tuto potest. Ejusmodi est inventum Autoris: axiomati contradicit, dum asserit æquedifferentium 1, 2, 3, 4, &c. terminis singulis per inæquales quantitates divisus, quotientes prodire æquedifferentes. Nam axioma est, ex æqualium divisione æqualia prodire, divisionem per æqualia fieri debere: jam differentiarum terminorum in Arithmetica progressionem sunt æquales, & hæc ad terminum quemvis constituendum aggregantur tantum ad primum, qui proinde occurrit in

singulis. Ergo, ut differentiarum quotientum iterum æquales prodeant, & terminus primus, & quævis differentiarum ad illum aggregatarum, id est termini quivis reliqui, per eandem quantitatem dividi debent. Sunt autem radices cubicæ seriei 1, 2, 3, 4, &c. quantitates æquedifferentes per inæquales quantitates divisæ,

nempe $1 : \sqrt[3]{1}, 2 : \sqrt[3]{4}, 3 : \sqrt[3]{9}, 4 : \sqrt[3]{16}$ Ergo has quantitates in

progressione Arithmetica esse, seu ordinatis ad locum rectilineum terminatis exponi posse, axiomati contrarium est. Propositionibus vero demonstratis ab Apollonio Autor contradicit, non ostendendo vitium in ipsius demonstrationibus, sed suas tantum, & omnes indirectas proponendo. Qua re contra propriam regulam peccat, quam habet p. 123, propositioni, quam aliquis demonstrasse se profiteretur, deductionem opponi non debere absurdi, quod ex ea supposita, ut vera, sequeretur: propterea quod vero in Geometria existente uno, ut modo docui, fieri nequit, ut duæ contradictoriæ propositiones ambæ sint veræ: quamobrem opponentem convenit indicare simul errorem propositionis illius Autoris, qui eam a se demonstratam putat.

Ex his & similibus causis inventum Autoris novitatem dixeram, cujus quis examini facile possit superferere. Neque ea re putarim vel contradici elogio Autori alio actorum loco dicto; cum quis ingenii & mathematicarum scientia clarus agere possit, & tamen in duplicatione e ubi hallucinari; vel detrahi laudibus, quas aliis scriptis promeruerat, cum non implicet, aliquem laude digna circa alia consequi, quam Mathematica, & circa hæc impingere. Qui eo actorum loco dixit, *nec ita pridem ab amico accepimus nobilissimum problema de inveniendis duabus & infinitis mediis proportionalibus inter duas datas solvisse*; procul dubio, aut Dominum Doriæ ex hoc problemate planum effecisse haud voluit, aut non intellexit, quid hæc de re scriberet; quod profecto fieri potuit, cum excerptum vitæ civilis scribi possit, sine cognitione hujus problematis. Sed quomodo fieri potuerit, ut Dominus Doria hæc pro contradictionibus haberet, atque ideo in Academiam Lipsiensem, cui nil tamen cum Actis, ut incautam & partium studio deditam in-

vehe-

veheretur, non comprehendo, nisi forte intellectū ejus cum quadam passione intercefferit lucta. Id quod persuadent fere, quæ sequuntur.

In excerpto novæ methodi, ubi mentio fit objectionum Ariani & Galizæ, primo demonstratio propositionis quintæ Autoris, quam impugnant, affertur distinctis verbis, *summa demonstrationis hac est: CF, QL, BB sunt cubi per constructionem, &c. usque ad, sequi putat Autor eam, quæ proxime est ipsi QL, hac utique esse minorem.* Hac præmissa sequitur demum ratio impugnandi adversariorum, *Opponentes utrumque negant instando &c.* Hic sensum excerpti, qui tamen valde clarus est, non percepit Autor; non enim aliud hic fieri putavit, quam recenseri adversariorum objectionem. Nam afferendo objectiones adversariorum aperte ipsorum rem agi queritur Philotimus, & id fieri quidem his verbis *summa demonstrationis hac est, (p. 8 Dialog.)* addique, *quod sane certissimum est.* Et paulo post Dominus Doria opponentes, ait, dicere, *si non terminentur ad ipsas BL, LF, terminari intra vel extra,* cum tamen hic Diorismus sit demonstrationis ipsius. Quæ igitur propriæ demonstrationis pars est, eam habuit pro parte objectionis adversariorum.

Post narratam illam objectionem adversariorum, illud cui addi poterat, &c. non alia ratione apposueram, quam ut ostenderem, eodem modo contra autorem inferri, etiamsi TF per L, & KL per B transeant, id est, si ducatur curva per ABLF transiens, (vid Fig. I. T. V Act. 1717) quo adversarii ratiocinati fuerant, de rectis RL & TF, cum ea hypotheseos parte, in qua nervus ratiocinii Doriani ad prop. quintam consistit, satis convenientibus. Explicit autem apposita a me nota *cui addi &c.* his verbis *neque illa incommoda sequi, nisi supponatur differentiarum æqualitas, quod idem est, ac supponere id quod probari oportebat.* Revertit p. 9 & 10 Dialog. innuere actorum Collectores, opponentes potuisse adjungere, ordinarum unam alia semper posse esse minorem, nisi &c. (de ordinatis aliis minoribus ne verbum quidem in nota illa dicitur, sed sermo mihi erat de differentiis ipsarum decrefcentibus, neque id infert ordi-

ordinatas decrefcere, quod Autor non percepiffe videtur;) fe- que demonftraffe progreflionem Arithmetica radicam cubi- carum propofitione decima, & præterea feorfim, (puta quinta prop.) oftendiffe, ipfas ad rectas terminari: Refpondeo de hac ipfa demonftratione jam quæftio eft, & oftenditur eam probam non effe, fed fupponere id, quod eft in quæftione; ne- que potefit Autor contra hanc impugnationem allegare ipfam demonftrationem, quæ impugnatur. Quod vero propofitio- ne decima oftendit, etiamfi fuerit probum, quod non eft, propo- fitionis quintæ tamen confutationem eludere nequit.

Ceterum vellem etiam Autorem attentius paulo legiffe verba, quæ præcedunt hæc *alii judicaverint*: vidiffet enim me ibi non dicere alii judicaverint an opponentes hypothefin fu- erint fecuti, fed an pro generationum diverfitate ejusdem li- nez, contraria de ea locum habere poffint. Et dixi lane, *alii judicaverint*, de re, quod fieri folet, tam plana, ut non curan- tes eam ipfi enunciare, primo lectoris inspectui decidendam relinqueremus. In nova methodo Parabolam planam inter curvas adhuc admittere videtur Autor; hoc fupposito, tam alie- num eft contraria elicere ex ejus fectione ex Cono & ex ejus in plano descriptione Galilaica, quam contraria vel de triangulo affirmare, quatenus e pyramide triangulari fecatur & quatenus in plano defcribitur, vel de circulo, quatenus per Euclidem cir- ca centrum, & quatenus fluxu continuo rectæ inter fegmenta illius datæ, fuper qua incedit, medix proportionalis defcribitur. Infnitæ defcriptiones diverfæ ejusdem figuræ tam in- ter fe conveniunt, ut quævis actu contineat reliquas omnes, quod facile potefit oftendi. Sub quacunque igitur conftructio- nis hypothefi confideretur linea, eadem tamen femper hypo- thefis quæftionis eft, quæ de illa proponitur; hæc duo Autor confundere videtur; & fimile ejus de Gubernatorum itineribus diverfis ad locum eundem claudicat, cum unum horum itinerum non contineat alterum, uti fe res habet, quo ad duas diverfas ejusdem lineæ defcriptiones. Nolo inhzrere illi accufationi, quæ artificio Collectorum tribuit, evitare ubique nomen erro- ris; hanc enim ipfe Autor alio loco fibi contradicens refuta-

„vit

„vit, ubi dixit, se, quicquid in fine illius excerpti in hunc sensum dicatur, *a via tamen non aberrasse*. Nolo etiam ea commemorare, quæ præter scommata & invectivam nil habent. Quæ vero circa alias materias, ut Synthefin & Analyfin, methodosque modernas in his Dialogis occurrunt, nec me tam prope concernunt, nec magna opera, ubi deficiunt, a quovis in Mathematicis, versato, refelli possunt.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI, IN PATAVINO Gymnasio Primarii Anatomies Professoris, Adversaria Anatomica altera,

Patavii, apud Josephum Cominum, 1717, 4 maj.
Plag. 15,

Postquam nobilissimi *Autoris*, unum *Adversaria Anatomica prima* A. 1708 p. 29, tum *novam Institutionum Medicarum Ideam* A. 1713 p. 35 in nostris recensimus Actis, tanto minus *Adversaria ejus altera*, cum *tertiis* paulo tardius ad nos translata, poterimus negligere, quanto magis Anatomie corporis humani promovendæ ac perficiendæ illa videntur inservire. *Noster* namque in *Mangesi Theatro Anatomico*, A. 1717 *Mense Majo* p. 207 a nobis commemorato, eam Anatomies ideam absolutam, quam quidem speraverat, quamque *Mangetus in Prefatione* pariter promiserat, nequaquam deprehendens, optime de publico mereri pergit, quod ipse a Mangeto temere laceffitus quamplurimos hujus lapsus in quinque *Adversariis anatomicis* palam facere tali constituerit ratione, ut data occasione laudanda non minus una probaret, ac aliorum etiam errores notaret. In præsentibus proin *Adversariis* quemadmodum *L. Animadversiones* in primum dicti Theatri Anatomici Librum exhibentur, ita ex iis potissimum, quæ proprias *Nostræ Observationes* simul continent, speciminis loco nonnulla liceat transcribere. In *Animadversione* nempe II non solummodo desideratur, quod in generali corporis humani divisione Colli, nec ad caput, nec ad thoracem commode referendi, mentio nulla fuerit facta, sed & quod in sede quorundam viscerum abdomi-

nis tradenda omnis varietas, qua illa consuetum subinde locum deferere observantur, penitus neglecta, dum *Noster* in aliquibus hepar, minime morbosum, ad lienem usque protensum invenit, in multo pluribus vero eam Coli intestini partem, quæ transversim sub ventriculo duci solet, ita deorsum incurvatam apprehendit, ut in aliis sub umbilicalis regionis medio locaretur, in aliis longe infra umbilicum propenderet & speciatim in virgine quadam ab hepate secundum lineæ albæ abdominis sinistrum latus ad pelvim usque pertingeret, inde autem ad lienem reflecteretur. In *Animadversione* V cutem in ore, oculis, naribus ac pudendis non tam perforari, quam introrsum reflecti atque cum tunicis omnes eas caveas succingentibus continuari, censetur æque, ac exemplo, tum meatus auditorii, tum pudendorum, ostenditur. Circa musculos abdominis in *Animadversione* X oblique descendenti principium a ligamentō, e transversis lumbarium vertebrarum processibus enato, vere peti merito negatur, alterum contra ejus finem verum, in osse videlicet pubis, omissum fuisse rectius adstruitur, tendines autem obliqui interni & transversi musculorum a peritonæi processibus pervadi multum dubitatur, quod transversi præsertim tendinem non foramine, neque, ut obliqui externi tendo solet, dimiato foramine pertusum, sed integro suo inferiore limbo iisdem processibus transversim superimpositum invenire *Noster* consueverit, Mangetus si in Browne aliisque erronea, uti promiserat, diligentius emendasset, in musculis describendis ac depingendis non adeo cæspitasset, ut, *Animadversione* XXI testante, geniogyoideum internum pro externo, genioglossum pro geniogyoide interno, coracoidæum pro terete minori, glutæum minimum pro feminervoso descripsisset, ac musculum patientiæ a levatore scapulæ distinctum proposuisset, in Tabulis autem latissimum dorsi pro subscapulari, sartorium pro gracili, vastum internum pro sartorio, rectum pro vasto interno, bicipitem pro feminervoso, transversalem & spinealem colli pro splenio & semispinato, perforati & perforantis pedis tendines pro musculis lumbricalibus, claviculam pro musculo subclavio repræsentasset. Mucilaginem & glandulas mucilaginosas ante Haverum Veteribus etiam

etiam quodammodo innotuisse, ex Carolo Stephano, Andrea Laurentio atque Jacobo Sylvio in *Animadversione* XXIII indigitatur, etiamfi glandulas dictas pro adipe potius reputaverint, cum ex revera in homine non semper undiquaque, prout Haverus perhibet, sint rubræ, sed sæpe & in genu, & in cubito, & in coxendicis acetabulo, & juxta quosdam tendines magnam partem flavescentes fere instar adipis adjacentis *Nostro* apparuerint. De ossiculis sesamoideis neque ex Tabula XXXVI, in qua ostenduntur, neque ex ejus Explicatione constare, quibus digitorum articulis & qua ex parte apponantur, in unoquoque autem digito numerum eorum ut plurimum duodecimum falso adstrui, e diverso duo eorum, in poplite sedem obtinentia, profus neglecta fuisse, etiamfi talium nunc alterutrum saltem, nunc neutrum, potissimum in eo subjecto, quod minora ossicula sesamoidea in singulis minimorum digitorum cum metacarpo & metatarso juncturis intrinsecus quidem, ab externo tamen latere exhibebat, *Noster* invenire valuerit, in *Animadvers.* XXX prolixius monetur, Cani viventi dum notabilis nervus filo constringitur, ejusmodi ligatura contenti in nervo fluidi fluxum unice impediri, non autem intimas ligati nervuli fibrillas simul disrumpi, quod vinculo soluto sensus motusque ligatura sublata protinus resituantur, eo magis in *Animadvers.* XXXIII a *Nostro* dubitatur, quo sæpius ipse a Cl. *Valsalva* eos nervorum truncos, qui juxta latera arteriæ asperæ per collum descendunt, filo arcte interceptos & illico solutos tali eventu viderit, ut canis aliquot dierum intervallo vivere æque desierit, ac si nervi illi fuissent dissecti. Tametsi ex glandularum Catalogo, a Nuckio mutuato, satis pateat, cunctos ante eum Anatomicos in tradenda glandularum serie defecisse, in *Animadversione* tamen XLIX subjungitur, ab homine in præsentem Anatomies cognitione versato facile posse ostendi, quod in hoc quoque Catalogo non pauciores fortassis glandulæ omisissæ essent, quam positæ, & inter illas quædam etiam, quæ eo, quo ille scripsit tempore, non ignorabantur. Cum venæ lacteæ chylo turgidæ in subjecto humano rarissime cernantur, in *Animadversione* L Figura quidem 9 Tabulæ LV, ex Nuckio petita,

digna conceditur, quæ inspiciatur, additur nihilominus *Nostro* in evsarco juvene, cui 4 vel 5 horis ante supplicium aliquantum vini mollitique in hoc panis, ut vocant, biscocti datum fuerat, sex a suspendio horis inulto crebriores atque longiores earum ramos, seu mavis radices, ultro apparuisse, ita ut non modo prope mesenterii limbum, sed a tota adeoque ei limbo etiam opposita tenuis intestini superficie prodierint, dum rami vasorum sanguiferorum majorum magis, quam minorum, ductum sequerentur. Tandem *Rerum Index* eorum in gratiam subnectitur, qui observationes & judicia legere malunt, quam lites & controversias *Autoris* cognoscere.

*ACTA MEDICORUM BEROLINENSIVM
in incrementum Artis & Scientiarum collecta &
digesta in Volumen IV.*

Berolini, apud Godofredum Gedickium, 1719, 8.

Plag. 7 cum Fig. Tab. 1.

IN hoc IV Volumine I Historia morborum Berolinensium per annum 1718 panditur, qui fuerunt post solstitium hyemale catarrhi, febres catarrhales, rheumaticæ, & inflammatoricæ, peripneumonicæ, variolæ, petechiæ, febres miliares & maculæ volaticæ; post æquinoctium vernum morbilli grassari cœperunt, quos diarrhœæ & dysentericæ exceperunt, nec febres quartanæ, tertianæ, quotidianæ & tertianæ duplices, quibus catarrhales se intermiscuerunt, defecerunt. Superato solstitio brumali peripneumonix, febres catarrhales, rheumatismi, pleuritides spurix, variique affectus arthritici, imo & petechiæ fuerunt observatæ. Inter alios ægros ileo defuncti pag. 55 mentio fit, cujus causa fuit portio intestini ilei duplicata in loco processus vaginalis impacta, quam ita inclusam tanto firmitus tenebat carnæosa & cuneiformis ad latus excreta portio, cujus muero simul ibi inserta erat, prout sectio manifestavit. II Binæ describuntur sectiones peripneumonia defunctorum. III Inter casus practicos rariores commemorare convenit excretionem sinceri sanguinis in juvene plethorico nocturno tempore sub

sub erectione penis cum aliquo strepitu factam, qualis hæmorrhagia per vices postea cum erectione, sed sine strepitu recur-
 rebat; menses in sterno supra scrobiculum cordis in interstitio
 mammarum ex integris cutis poris guttatim destillantem; & cri-
 nes in plica per alvum rejectos. IV Depositiones Medico-Le-
 gales a Medico Præfidiario exhibitæ agunt de vulnere oculi
 absolute lethali; de vulnere capitis per se lethali; de fœmina
 in campo reperta ex plagis non mortua; de vulnere thoracis
 in milite ab explosa bombarda semet ipsum globulo plumbeo
 trajiciente inspectione. Quas vero Physicus exhibuit, concer-
 nunt abortus vitalitatem negatam; vulnus sclopeto inflictum
 absolute lethale; falsam veneni præsumptionem; infanticidi-
 um non deligato funiculo umbilicali; subitanam mortem
 ex casu ab alto; vulnus abdominis non lethale; infantem cum
 hydrope pectoris natum; vulnus frontis non lethale; fœminam
 ex colica hysterico-flatulenta mortuam repertam; vulnus ju-
 guli non lethale; & fœminam melancholia laborantem. Præter
 has Depositiones Casus Medico-Legales transmissi leguntur
 de infanticidio per strangulationem; de aliis ob abdominis stri-
 ctiores ligaturas in matre. VI Inter Operationes Chirurgicas,
 quæ feliciter cesserunt, notari merentur sectiones meliceridis
 sub aure excretæ; nodi palmæ manus; calculi vesicæ unciam
 unam cum drachmis tribus pendentis; extractio fœtus mortui;
 sectio hydro-epiplocelis, & hydrocelis; amputatio pedis ob
 gangrænam inevitabilem; vulnus sinistri hypochondrii felici-
 ter sanatum; & scarificatio oculorum inflammatorum per in-
 strumentum ex vili aliquo vegetabili præparatum, median-
 tibus cujus tenerimis denticulis minuta vasa stringendo dila-
 cerabantur.

MEMOIRS OF IRELAND, FROM THE RE-
 storation to the present time,

i. c.

COMMENTARII HISTORICI DE HIBER-
 nia, a restauratione regii regiminis usque ad nostra
 tempora.

Ec 3.

Lon-

Londini, apud Jo. Robertum, 1716, 8 maj.

Plag. 18.

Idem ille, qui *Arcanam Europæ historiam*, postea Gallice sub titulo *Arcana Gallica* editam, & *Commentarios historicos Scotiae*, ante aliquot annos vulgaverat, hos quoque Commentarios in publicum emisit. Illorum mentionem in Actis nostris passim fecimus, ob res in iis contentas haud injucundam, unde officii nostri duximus, horum quoque ab aliquo tempore ad nos delatorum paucis meminisse. Priori loco Autor ob oculos ponit consilia Rigidiorum una cum Catholicis in Anglia & Hibernia anno 1660 & sequentibus agitata, ut adversariorum res subverterent, & Publicam Constitutionem Religionis & securitatis in Protestantium favorem latam tollerent. Hanc in rem Caroli II & Ducis Eboracensis ope in Hibernia terras a Cromwellio Catholicis ademptas iisdem restitui, Protestantes cum Catholicis litigantes semper condemnari, & illis dire exagitatis tributa Catholicis remitti, imo, si quos ex Protestantibus Religioni suæ nimis addictos noverant, a muneribus publicis removeri, enixe curarunt. Hibernis enim oppressis, Anglos beneficium ordinis saltem mansurum credebant. Deinde adhuc deteriora spirantes sceleratissimæ conjurationi anno 1674 nomina dederunt, ut omnes Protestantes uno velut ictu enecarent, quod sacrificuli cujusdam loquacitate est detectum. Interea plures animadvertabant, summa rerum in Hibernia ad Rigidiores delata, nefanda semper consilia in Protestantes struxisse. Hac igitur fraude minus succedente, Gallorum auxilia clam imploraverunt, polliciti se ipsis classe appellentibus urbes munitissimas & portus prodituros, sed hisce cito nimis evulgatis, in Eboracensis gratiam fama totius rei penitus est suppressa. Hanc ob causam, quæ in Curia inferiori acta fuerint, multis hic referuntur; quanta crudelitate Tyrconellus, Pro-Rex Hiberniæ constitutus, spreto legibus divinis & humanis, in Protestantes sævierit, Autor fuse enarrat, atque ipsos eo adactos fuisse dicit, ut relictis omnibus, alii Angliam, alii occidentalem Indiam peterent. Porro tyrannidem Jacobi in eodem, & pacta clandestina cum Gallis, ut iis Hibernia cederet,

Au-

49 sqq. 89.

68. 100 seq.

Autor in medium profert; adjecto indice eorum, quorum ministerio Jacobus belli pacisque tempore usus est. Pulso Jacobo bellum per tres annos in Hibernia exarsit, artibus Tyrconelli, quibus factum, ut Jacobus ipsique addicti sæva immanitate adversus Protestantem grassarentur; qua in re nimiam Wilhelmi & sequacium lenitatem Noster inculcat. Jacobus etiam comitia indixit anno 1689, quibus pauci interfuerunt præter Catholicos, qui Protestantibus extrema minabantur; donec Wilhelmus ipsos ab imminente exitio armis vindicaret, illisque convocato senatu publico anno 1692 religionem libertatemque restitueret. Ceterum Autor promittit, si hæc lectoribus non displicuerint, se alio quodam libello clandestina Rigidiorum consilia sub Wilhelmi & Annæ regimine, Ormondio & Phippsio præsertim autoribus, concepta, Protestantibus autem e diametro adversa, brevi tempore detecturum.

p. 85. 106.
120. 160. 140
92 seq.
118.
120 seq.
126.
253.

CHRESTOMATHIA CICERONIANA,

hoc est,

SELECTA LOCA EX OPERIBUS CICERONIS, ad Gruteri, Grævii & Gronovii editiones recognita, & passim emendata, nec non illustrata annotationibus, præfixa Vita Ciceronis, a JOAN. MATTHIA GESNERO, Gymnasia Vinariensis Conrectore.

Vinariz & Jenæ, apud I. F. Bielckium, 1717, 8.

Alph. I plag. 16.

CL. Gesnerus, cujus *Institutiones rei scholasticæ* in his Actis CA. 1715 p. 417 & *Annotationes ad Luciani Philopatrin* p. 140 recensuimus, videns, Operibus Ciceronis a paucissimis studiosis manus admoveri, laudabili consilio faciendum sibi putavit, ut ex illis Ciceronis scriptis, quæ vulgo adolescentum manibus non versantur, nec in scholis tractari solent, potiora loca seligeret, selecta conjunctim ederet, ac notis illustraret, Germanico sermone conscriptis. Notæ illæ sunt partim criticæ vel potius therapeutiæ, in quibus sæpius Lambino scri-

scribit, Gruterique, nimis religiose inhzrentis vestigiis veterum codicum, lectionem repudiat, imo etiam interdum ipse sagacis ingenii ope meliorem scripturam eruit; partim antiquariæ, partim phrasologicæ, partim denique philosophicæ. Ut adeo suo confirmet Autor doctissimus exemplo, quod Erasmus alicubi scripsit, facilius esse, Doctorem fieri in tribus Facultatibus, quam Grammaticum absolutum, id est, perfectum veterum monumentorum interpretem. Hic enim, si quidem muneri suo velit satisfacere, peritus esse debet omnis generis antiquitatum, artis criticæ, philosophicæ, historicæ & civilis & naturalis & literariæ, astronomiæ, geographiæ, mythologiæ, rei veterum numariæ, intimorum denique Latinæ pariter Græcæque linguæ recessuum. Fecit id liberaliter Autor noster, tamque eruditus annotationibus selecta illa Ciceronis loca veluti condivit, ut nec eruditiores pœnitentiam acturi videantur temporis in perlegendo hoc libello collocati. Ut e nonnullis spæciminibus id eluceat, explicat Cl. Gesnerus p. 84 quid sit nomen, cognomen, prænomen Romanorum. P. 116 differit de veterum jure & sanctitate hospitii; p. 169 sq. de Censoribus; p. 198 de tribunis plebis; p. 157 de viatoribus; p. 279 de auguribus; p. 153 de more Romanorum, ore excipiendi extremum morientium propinquorum spiritum, simul suspicans, hinc originem trahere fabulam Judæorum de morte Mosis per osculum DEI. Vocem *gratulari* interdum usurpari pro *gratias agere*, docet p. 113. Quo sensu veteres vocabulum *persona* ceperint, exponit p. 337 sq. Quid sit *preffe discere*, e p. 391, quid *familia* proprie significet, e p. 408, quid sit *vox candida & fusca*, e p. 471 discet. Vocem *abuti* etiam bonam in partem accipi, ostenditur p. 477 & p. 409 differitur de vocabulo *aptus*, quatenus est participium ab *apere* deductum. P. 47 & 359 Cl. Autor irridet cœcos admiratores sapientiæ Homeri. P. 277 ait, e libris *de Natura Deorum, & de Divinatione* patere, Ciceronem negasse providentiam Numinis. P. 341 & 374 subscribit hypothesi Copernicaniæ de quiete Solis & motu globi terrestri. P. 389 de Stoicorum logomachiis erudite differit. P. 427 investigat originem fabulæ de

iz de istoru planetarum. Adjecta sunt Cl. *Georgii Richteri*, sepius nobis laudati, critica nota ad aliquot Ciceronis loca depravationis suspecta. Limen autem occupat Vita Ciceronis, duce Fabricio composita, adjecta epicrisi de ingenio & indole Ciceronis ac morum characteribus.

ANCIENNES RELATIONS DES INDES &c.

id est,

VETUS ITINERARIUM PER INDIAM ET
Chinam, scriptum nono seculo a duobus Mahometanis,
jam ex Arabica lingua traductum in Gallicam,
adjectis annotationibus.

Lutetiae, apud Jo. Bapt. Coignardum, 1718, 8.

Constat Alph. 1 pl. 5 $\frac{1}{2}$.

Praefationis Autor, quem clarissimum illum Eusebium Renaudotum esse, ex subjecto Regis Privilegio discimus, docet nos, MS. codicem hujus relationis, quem exstare unum credit, latere in Bibliotheca Comitis de Scignelay. Scriptum eum fuisse ante A. C. 1173, literarum figurarum prodere ipsi videntur. Observat, ex hac relatione Geographum Nubiensem sua hausisse. Ceterum etsi nec navis caret haec relatio, tamen eam putat magni faciendam, cum multa singularia inde discantur, e. g. quod iter tenuerint Arabes in Chinam, & Chineses in Arabiam ac Persiam tendentes: ex quo consequi ait, eos errare, qui usum pyxidis nauticae jam olim notum fuisse putant Chinesibus. Obiter etiam iudicium fert de *Tarich Regum Persiae*, cum Schicardi notis edito, de quibus notis minus magnifice sentit. Copiose quoque de Geographia *Abulfede* differit, quam nec ipsam magni aestimat. Porro Isaaci Vossii de Sinensium mirabili sapientia credulitatem notat. Etiam de Andreae Mulleri *Chataja* non optime existimat. Contra Benjaminis Tudelensis Itinerarium fide dignum pronunciat, simul notans malos ejus interpretes, Ariam Montanum & Constantinum L'Empereur, cujus notas ad Benjaminem pro indoctis annotationibus habet. Praeterea Josephi Scaligeri, itemque Erpenii, in historia Orientis hallucinatio-

Ef

nes notat: ac Thomæ Hydii apologiam pro Persis, quod scilicet ipsorum cultus ignis non fuerit idololatricus, rejicit, nitentem quippe testimonio unius poetæ Persici, qui ducentis abhinc annis vixit.

Censuriam istam Præfationem excipit Relatio ipsa prænum nunc edita, e qua pauca delibabimus. P. 4 refertur, in insula *Ramus* nemini licere uxorem ducere, nisi relato prius prælio hostis capite. Quod si quis duos interfecerit hostes, eorumque retulerit capita, ei duas licere uxores ducere; si quinquaginta, parem uxorum numerum eum sibi adjungere posse. P. 37 relatum legimus, apud Sineses etiam in usu esse judicium ferri candentis & aquæ ferventis, quæ vulgo vocantur *ordalia*. P. 45 dicuntur Sineses omnis doctrinæ & scientiæ expertes esse. Disciplinæ quidem medicæ atque astronomiæ pertenuem habere dicuntur scientiam p. 46. Idem publica autoritate consulta p. 57 traduntur feminas liberri- mo virorum usui expositas. P. 61 memoratur, Sineses in pictura excellere. P. 98 agitur de more Indorum, se sponte cremantium, idque adhibitis ceremoniis singularibus.

Properamus ad subjectas annotationes doctissimas, in quibus locorum nomina barbara explicantur, errores hujus itinerarii notantur, ejusque relationes cum recentioris ætatis itinerariis conferuntur. Imo integræ hic exhibentur dissertationes, eæque exquisitæ doctrinæ plenissimæ. Sic p. 159 sqq. disserit eruditissimus Editor de judicio ferri candentis, docens, apud quas gentes id fuerit usui receptum. P. 165 sqq. disputat de *μὲτεμψυχώσεις*, quam Indi pariter ac Chineses statuant. De more Indorum se ipsos cremandi p. 167 sq. agit. P. 175—204 diligentissime exponit Sinesium mores ac formam regiminis, præfatus, eam vulgo imperfectissime ac falsissime describi. Simul Vossium refellit, ratum, *Sina* nomen inditum fuisse sæculo XV a Lusitanis. Ex relatione enim ista Arabica patet, nomen illud esse sæculo nono antiquius. P. 205—227 dissertatio exhibetur de historia Sinesium naturali, ac de Ambra sese admodum agitur. P. 228—270 disquirit, quando religio Christiana in China disseminari coeperit. Thomam Apostolum primum ibi tradidisse doctrinam Evangelicam, vul-

go creditur, eamque sententiam Kircherus in *China illustrata* propugnat acerrime. At Noster hanc opinionem repudiat; sibi que persuadet, septimo demum seculo Christiana dogmata dispersi cœpisse in China. Interpretatur etiam Inscriptionem Christianam veterem, A. 1625 in China repertam, multosque notat & Kircheri & Mulleri errores in ejus interpretatione commissos. Simul illos Protestantium erroris arguit, quibus in mentem venit, istam Inscriptionem plane pro supposititia ac fictitia habere. P. 271—324 disputatur, quando & qua occasione in Chinam delati fuerint ibique sedes fixerint Muhamedani. Qui putant, Arabes jam olim pyxide nautica usos, ejusque ductu in Chinam vectos fuisse, eos refellit hic Noster, præ ceteris urgens pertinax veterum hac de re silentium. Hac occasione & illos refellit, qui Chineses jam olim nautica usos pyxide fuisse tradunt. P. 324—339 disseritur de Judæis in China versantibus. Autor noster cum Riccio suspicatur, Judæos hujus regionis esse reliquias decem tribuum; id tamen certo definiri posse negans. Accuratissime etiam p. 331 sqq. docet, quid de decantatis Judæorum *Principibus existi* sentiendum sit. Denique p. 340—397 de eruditione Chinesium disserit, Vossiumque summis eam laudibus in cœlum tollentem copiose accurateque refellit, Perstringit hic singulas disciplinas, ac Sinensium Metaphysices ac Physices imperitiam inde coarguit, quod ne vocem quidem, quæ *Deum* significant, in lingua sua habeant; quod absurdas de origine mundi foveant opiniones; quod duo principia rerum more Manichæorum statuunt; quod quinque Elementa ponant, lignum, metallum, aquam, terram, ignem. Utitur etiam hoc argumento, quod Chineses summam in admirationem rapuerint Compendia Philosophiæ Scholasticæ, a Jesuitis in ipsorum linguam translata; quod in scriptis Confucii & Mencii Lutetiæ Latine editis contineantur doctrinæ levissimæ ac vulgares; quod in arte Medica nemo eorum excellat. Astronomiæ eosdem esse imperitos, ex eo manifestum facit, quod in conficiendo Calendario Missionariis usi sint magistris, qui tamen ipsi non maximi fuerint Astronomi; quodque Jesuitis summa cura

nes notat: ac Thomæ Hydii apologiam pro Persis, quod scilicet ipsorum cultus ignis non fuerit idololatricus, rejicit, nitentem quippe testimonio auius poetæ Persici, qui ducentis abhinc annis vixit.

Censoriam istam Præfationem excipit Relatio ipsa prænum nunc edita, e qua pauca delibabimus. P. 4 refertur, in insula *Ramus* nemini licere uxorem ducere, nisi relato prius prælio hostis capite. Quod si quis duos interfecerit hostes, eorumque retulerit capita, ei duas licere uxores ducere; si quinquaginta, parem uxorum numerum eum sibi adjungere posse. P. 37 relatum legimus, apud Sineses etiam in usu esse iudicium ferri candentis & aquæ ferventis, quæ vulgo vocantur *ordalia*. P. 45 dicuntur Sineses omnis doctrinæ & scientiæ expertes esse. Disciplinæ quidem medicæ atque astronomiæ pertentiæ habere dicuntur scientiam p. 46. Iidem publica autoritate consultaere p. 57 traduntur feminas liberrimo virorum usui expositas. P. 61 memoratur, Sineses in pictura excellere. P. 98 agitur de more Indorum, se sponte cremantium, idque adhibitis ceremoniis singularibus.

Properamus ad subjectas annotationes doctissimas, in quibus locorum nomina barbara explicantur, errores huius itinerarii notantur, ejusque relationes cum recentioris ætatis itinerariis conferuntur. Imo integræ hic exhibentur dissertationes, exque exquisitæ doctrinæ plenissimæ. Sic p. 159 sqq. differit eruditissimus Editor de iudicio ferri candentis, docens, apud quas gentes id fuerit usi receptum. P. 165 sqq. disputat de *μετεμψυχώσεις*, quam Indi pariter ac Chineses statuant. De more Indorum se ipsos cremandi p. 167 sq. agit. P. 175—204 diligentissime exponit Sinesium mores ac formam regiminis, præfatus, eam vulgo imperfectissime ac falsissime describi. Simul Vossium refellit, ratum, *Sina* nomen inditum fuisse sæculo XV a Lusitanis. Ex relatione enim ista Arabica patet, nomen illud esse sæculo nono antiquius. P. 205—227 dissertatio exhibetur de historia Sinesium naturali, ac de Ambra fere admodum agitur. P. 228—270 disquirat, quando religio Christiana in China disseminari coeperit. Thomam Apostolum primum ibi tradidisse doctrinam Evangelicam, vul-

go creditur, eamque sententiam Kircherus in *China illustrata* propugnat acerrime. At Noster hanc opinionem repudiatur, sibi que persuadet, septimo demum seculo Christiana dogmata dispergi coepisse in China. Interpretatur etiam Inscriptionem Christianam veterem, A. 1625 in China repertam, multosque notat & Kircheri & Mulleri errores in ejus interpretatione commissos. Simul illos Protestantium erroris arguit, quibus in mentem venit, istam Inscriptionem plane pro supposititia ac fictitia habere. P. 271—324 disputatur, quando & qua occasione in Chinam delati fuerint ibique sedes fixerint Muhammedani. Qui putant, Arabes jam olim pyxide nautica usos, ejusque ductu in Chinam vectos fuisse, eos refellit hic Noster, prae ceteris urgens pertinax veterum hac de re silentium. Hac occasione & illos refellit, qui Chineses jam olim nautica usos pyxide fuisse tradunt. P. 324—339 disseritur de Judaeis in China versantibus. Autor noster cum Riccio suspicatur, Judaeos hujus regionis esse reliquias decem tribuum: id tamen certo definiti posse negans. Accuratissime etiam p. 331 sqq. docet, quid de decantatis Judaeorum *Principibus existis* sentiendum sit. Denique p. 340—397 de eruditione Chinesium disserit, Vossiumque summis eam laudibus in caelum tollentem copiose accurateque refellit, Perstringit hic singulas disciplinas, ac Sinensium Metaphysicas ac Physicas imperitiam inde coarguit, quod ne vocem quidem, qua *Deum* significant, in lingua sua habeant; quod absurdas de origine mundi foveant opiniones; quod duo principia rerum more Manichaeorum statuant; quod quinque Elementa ponant, lignum, metallum, aquam, terram, ignem. Utitur etiam hoc argumento, quod Chineses summam in admirationem rapuerint Compendia Philosophiae Scholasticae, a Jesuitis in ipsorum linguam translata; quod in scriptis Confucii & Mencii Lutetiae Latine editis contineantur doctrinae leuissimae ac vulgares; quod in arte Medica nemo eorum excellat. Astronomiae eosdem esse imperitos, ex eo manifestum facit, quod in conficiendo Calendario Missionariis usi sint magistros, qui tamen ipsi non maximi fuerint Astronomi; quodque Jesuitis summa cura

rerum Mathematicarum ab Imperatore Chinenſi fuerit deman- data. Ad hæc ostendit, ipſorum Chronologiam falſi convinci a Scriptura ſacra. Quod ad ipſorum doctrinam moralem & politicam attinet, judicat, eam abſolvi regulis ubique terrarum ac gentium vulgari uſu tritiſſimis, itemque ceremoniis ſuperſtitioſis: præterea etiam bonas ipſorum regulas ſine ulla me- thodo proponi. Addit, perperam Chinenſibus vulgo tribui inventionem artis typographicæ, pyxidis nauticæ, pulveris py- rii, globorum cœleſtium, &c. Ipſorum ſcribendi rationem cenſet oſtendere ſimplicitatem Chinenſium, cum Europææ gentes ſcriptura multo meliori magisque artiſcioſa utantur.

LA VERITE DE LA RELIGION CHRETI-
enne Reformée.

id eſt,

DE VERITATE RELIGIONIS REFOR-
matae Tomi duo.

Roterodami, apud Caſp. Friſchium, 1718, 8.

Alph. 2 pl. 2½.

CL. Abbadius, cujus de veritate religionis Chriſtiane & de Jeſu Chriſti Deitate opera, nobis quoque recenſita A. 1685 p. 126 & A. 1689 p. 597, mirifico excepta fuerunt applauſu, nunc magnum opus componendum ſuſcepit ad impugnandum Papiſmum atque ad defendendam Theologiam Proteſtantium. Quatuor in partes hoc opus diſpertitus eſt, prima confutaturus doctrinam de tranſubſtantiatione; altera poteſtatem Papæ Romani labefacturus; tertia purgatorium ignem exſtingueturus; quarta denique creaturarum, id eſt, Sanctorum, Angelorum, imaginum, crucis, & reliquiarum cultum religioſum impugna- turus, & ubique oſtenſurus, doctrinas Papæ lucide fuiſſe prædictas in Apocalypſi Ioannea. Præſenti libro ſolam primam exhibet partem, quinque continens ſectionibus. Sectio prima, qua Chriſti & Apoſtolorum genuinam investigat de hoc argu- mento ſententiam, quiaque complectitur capita. Horum primo contendit, ſatis bene Proteſtantibus inter ſe convenire de hac doctrina. Mirabuntur vero noſtrates Theologi, hic p. 7 ſe dici

dici consentire Reformatis, quod impii in S. Cœna corpus & sanguinem Christi non accipiant; p. 8 consentire se tradi, fractionem panis in S. Cœna esse necessariam; p. 18 judicari, eos contradictionem in adjecto admittere, qui statuunt, Christi corpus in S. Cœna non esse localiter præsens, esse tamen literali & proprio sensu præsens. Ceterum pro modestia sua Autor p. 22 censet, si vel maxime Lutherani credant præsentiam corporis Christi in S. Cœna literaliter acceptam & localem, non tamen eos ideo arcendos esse a fraternitate Ecclesiastica, cum simplicem tantummodo errorem foveant, qui neque cum corruptione morum neque cum depravatione pietatis erga Deum sit conjunctus. Cap. 2 demonstratum est, sextum Joannis Evangelistæ Caput minime capiendum esse de orali manducatione & reali præsentia. Cap. 3 & 5 verba institutionis S. Cœnæ expendit, producta prius Cajetani, Scoti & Baconi confessione, largientium liberaliter, quod verborum Christi: *Hoc est corpus meum*; in sensu proprio & literali interpretatio nitatur sola autoritate Ecclesiæ. Hinc Reformatorum interpretationem: *Hoc significat corpus meum*, propugnat, & quidem uberrime & acerrime. C. 4 eos oppugnat, qui præsentiam corporis Christi realem & transubstantiationem tuentur. *Sectione secunda* contendit, Patres Ecclesiæ eandem fovisse sententiam de verbis Christi, quam hodie fovent Reformati, idque decem demonstrationibus efficere annititur, quarum quinta est, quod Patres diserte fateantur, in S. Cœna non esse miraculum; octava, quod symbola S. Cœnæ vocentur *signa, figuræ, representationes corporis Christi*. Deinceps ex praxi veteris Ecclesiæ, itemque ex veterum disputationibus contra hæreticos demonstrat, olim non fuisse creditam in Ecclesia transubstantiationem. *Seçt. III* persequitur historiam in Ecclesiam corruptelæ in doctrina de S. Cœna. Hic dogma de reali præsentia corporis & sanguinis Christi primum propositum fuisse docet in Concilio Niceno seculo VIII imperante Constantinopoli Irene habito, & a Joanne Damasceno uberius defensum: quanquam non negat, Patrum Ecclesiæ unum & alterum huic dogmati occasionem præbuisse incautius loquendi formulis. Addit tamen, tum adhuc suppositum fuisse, in S. Cœna

manere substantiam panis atque vini. At postea A. 818 Paschasium Ratbertum, monachum Corbejensem, longius progressum defendisse, in Sacramento Coenæ non amplius adesse panem ac vinum, sed solum corpus & sanguinem Christi. Illum igitur Paschasium autorem ac veluti patrem fuisse dogmatis de transubstantiatione, non tamen hoc usum esse vocabulo, quippe invento a Stephano Augustodunensi, & publica autoritate confirmato ab Innocentio III Papa. Pergit, seculo illo nono novæ illi Paschasii doctrinæ sese opposuisse Rabanum Maurum, Fortunatum Amalarium, & plures doctrina gravitateque eminentissimos viros. Decimi seculi summam ruditatem incrementa quidem dedisse dogmati Paschasiano, effectusque tum fuisse apparitiones Jesuli in pane & calice; at illo tamen ipso seculo Anglicanam Ecclesiam ab isto dogmate alienam fuisse. Undecimo seculo processisse tanquam Lunam iater stellas minores Berengarium, ac Paschasianam impugnasse doctrinam, cujus se patronum acerrimum præbuerit Lanfrancus. Postea subinde plures novas excogitatas fuisse ceremonias, elevationem hostiæ ejusque adorationem, institutumque Festum corporis Christi. Vexatos Berengarianos tandem se conjunxisse cum Waldensibus & Albigenibus, de quibus Autor copiose agit Cap. 6, 7 & 8, tanquam de Ecclesia, quæ religionem Christianam retinuerit ac propagarit puram atque incorruptam. Docet hic, Waldenses & Albigenes esse unam eandemque Ecclesiam, non duas; eorum doctrinam præfuso concordare cum Protestantibus; eos vixisse vitam integerrimam ac sanctissimam; eos fuisse constantissimos veritatum Christianarum propugnatores & martyres. *Sectione quarta* de persecutione Papæorum contra justos veritatis testes agit, eaque occasione Cap. 1 monstrat falsitatem doctrinæ de Petri Apostoli Episcopatu Romano. *Sectione quinta* eademque postrema docet, Papam Romanum esse Antichristum, Missam esse veram idololatriam, & hanc in Apocalypsi prædictam esse, in qua per meretricem magnam innuatur Romana Ecclesia. Qua occasione simul refellit Bossueti, Meldensis Episcopi, interpretationem Apocalypseo.

**ATHENÆ LUBECENSES, SIVE DE ATHE-
nai Lubecensis insignibus meritis per institutionem opti-**

MORUM

morum virorum acquisitis in Remplicam sacram, civilem & literariam Commentarius, multas præstantissimorum Theologorum, JCtorum, Consulum imprimis & Senatorum Lubecensium, Medicorum, Philologorum & Philosophorum vitas complectens; Autore JOAN. HENR. von SEELEN, Rect. Lubec.

Lubecz, sumpt. Petri Bockmanni, 1719. 8.

Alph. I pl. 2.

Optime de Gymnasio non minus quam urbe Lubecensi meretur Cl. Autor, dum novo opere præstantium virorum, qui e Gymnasio illo prodire, memoriam renovare aggreditur. Athenzi titulo inscripsit librum, tum antiqua nominis dignitate, tum doctissimorum quorundam hominum exemplo forte commotus, quos Athenas Batavas, Gedanenses, Wittebergenses & similes condidisse constat. In atrio quidem, sermonem, quo Cl. Autor Rectoris Gymnasii spartam feliciter anno 1718 auspiciatus est, conspiciamus, quo præcipuorum, qui Scholam Lubecensem doctrina & meritis illustrarunt, notitiam dedit. In illis, qui Rectoris officio ibi defuncti sunt, Hermannus Buscoducensis, Hermannus Bonnus, Guilielmus Rutenius, Matthias Brassanus, Petrus Vincentius, Laurentius Mollerus, Jobus Magdeburgus, Joachinus Hansius, Pancratius Crugerius, Mich. Paekelmannus, Otto Gualperius, Joan. Kirchmannus, antiquitatum indagator solertissimus, Sebast. Meierus, Henr. Bangerius, Herm. Nottelmannus, Abrah. Hinckelmannus, & tandem Enoch Suantenius, eminent, inter reliquos hæcè dignitate Scholastica inferiores, Erasinus Sarcerius, Jo. Polzius, Martin. Lippenius, David Breggius, nomen sunt consecuti. Cum vero singulorum, quos modo recensuimus, merita & fata pro concione enarrari difficulter potuissent, æquum judicavit Cl. Autor, ut observationibus statim additis omnia prolixiori tela per-texterentur. Hæc in vestibulo operis, cujus primum veluti penetræ Consules Lubecenses bonarum literarum doctrina ibidem instructos juxta literarum ordinem sistit, eorumque vitas & merita breviter carptimque exponit. Hos in altero quasi adyto excipiunt Syndici, Senatores, Protonotarii & Secretarii

p. 8—15.

15 seq.

23—106.

Lube-

p. 267-384 Lubecenses. Tertium deinde hujus Lycei adytum seu tertia operis Sectio Theologorum, qui in Athenæi Lubecensis castris studiorum tyrocinium posuere, vitas exponit. Sunt autem Jo. Fridr. Albrecht, Sebast. Bacmeisterus, Albertus item Georgius & Franciscus Balemanni, Godofr. Beifner, Joach. Beringus, Christian. Bilefeld, Herm. Blazen, Joach. Christoph. Bodenius, Ernest. Christ. Boldichius, Jo. & Bartoldus Botlacci, Thom. Henr. Brandt, Jo. Dan. Burchardi, Joach. Henr. Carlens, Dan. Cothenius, Hermannus & Jacobus Dackendorff, Hieron. Dathe, Georg. Dedekennus, Balthasar Dehus, Joann. Dieckmannus, Petr. Dreierus, Henr. Dürkop, Christian. Henric. & Jo. Herm. ab Elsworth, Jo. Henr. Engenhagen, Christoph. Anton. item Jo. Philipp. & Christoph. Anton. Erasmi, Henr. Escher, Jo. Fischer, Gabr. Fizmann, Jo. Fleeg, Aug. Herm. Francke, Joan. Goldstein, Jacob. & Henr. Anhold Götten, Dan. Granovius, Philipp. Ludov. & Balth. Gerhard. Hanneckenii, pater & filius, Eman. Sebast. Harges, Adam. Helmsius, Mich. Henrici, Mich. Hentschel, Adam. Heroldus, Jo. Hesse, Rudolph. Hildebrandus, Jo. Steph. Hildermann, Jo. Hilmers, Thom. Honstedt, Andr. zur Horst, Bernard. Henric. von der Hude, Bartold. Kempe, Hubertus Koen, Bernard. Krechting, Herm. Lebermann, Henr. Lemmichius, Caspar. Lindenberg, Jac. Lippius, Henr. Lubbertus, Hest. Godfr. Mafius, Casp. Mauritius, Jacobus & Samuel Gerhardus a Melle, Justinus Meyer, Jo. Michaelis, Jacob. Müller, & Christianus Munden. Longius enim procedere & reliquos, qui secundum literarum, quæ adhuc restant, ordinem recensendi fuissent, in præsens enumerare non licuit, cum cessare ab hisce laboribus ob alia negotia formæ typographicæ debuerint, propediem vero eos quoque in lucem publicam una cum altera hujus scripti parte prodituros esse spem nobis facit Cl. Auctor. Ceterum Vir idem præstantissimus nulli pepercit industriz, ut hominum doctissimorum vitas vel renovaret, vel nunc primum literis consignaret, eorumque scripta tum edita tum nondum edita, quæ plura subinde memorat, bona fide narrans omnes boni historici partes expleret.

ACTORUM ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur.

SUPPLEMENTA.

Tom. VII Sect. VI.

ACTA S. RUMOLDI, EPISCOPI ET MARTYRIS, Apostoli & Patroni Mechliniensium; collegit, digessit, illustravit JO. BAPT. SOLLERIUS, S. J. Theol.

Antwerpiae, apud Jac. du Moulin, 1718, fol.
Alph. 12.

CL. Autor, qui Acta S. non uno ingenii sui monumento illustravit, nuperque admodum Usuardi Martyrologium insigni commentario nobilius reddidit, S. Rumoldi vitam, Mensi Julio, quo memoria celebratur, inferendam, Prodromi loco, alteri Sanctorum Semestri prae-misit, eamque Reverendissimo Thomae Philippo de Alsatia de Bossu Archi-Episcopo Mechliniensi dedicavit. In illa libri oblatione monet, citatum Praefulem ex illustri Kiburgorum Principum familia oriundum, altissimis Principibus sceptrum hodie tenentibus cognatione conjunctum esse, idque a se exquisitis undique monumentis proferendum fuisse, nisi modestissimus Praeful censuisset, non esse Ecclesiae Principis, secularem sanguinis & natalium gloriam majoresque titulos sectari. Cujus etsi jussibus pareat, nihilominus tamen ipsius Imperatoris de hoc Praefule judicium sanctissimum profert, quo ipsum pariter majoresque magnis iisque meritis laudibus nactandum censuit. Dumque postea virtutes illius publicas privatasque enarrasset, id imprimis laude dignum duxit, quod sedem primatiale

G g

lem

lem, huc illucque alias collocatam, Mechliniam tanquam proprium Præfulatus domicilium transtulerit, extracto ea propter palatia splendido, e quo subditas sibi Ecclesias moderari possit.

Post summum Præfulem Canonicos ejusdem Ecclesiæ alloquitur, quæ S. Rumoldum tanquam Patronum & Tutelarem veneratur; quæ salutatione quum de Vitis Martyrum & Sanctorum deperditis nonnulla dixisset, de S. Rumoldo ingemiscit, quod Actæ antiquitus de eo scripta, sub iteratis patriæ calamitatibus pene interierint, quoad tandem Sanctus Sec. X & XI per miracula revivisceret, atque Vita a Theodorico Abbate Trudonopolitano posteritati traderetur: inde vero, ait, alias illius laudationes ligata solutaque oratione natas, minus tamen sinceras, quemadmodum in Vitæ Commentario se demonstraturum promisit. Mox de Ecclesia Mechliniensi per compendium differit, eam nempe a S. Rumoldo conditam, ab Adone & S. Liberio dotatam, everfamque a Barbaris, a Notgero Leodiensium Episcopo restitutam esse. Cetera hic non addimus, quum in ipsa operis enarratione sint referenda. Unum addimus, quod Cl. Autor admirabundus retulit, nullum esse Episcopum in tota Flandria Teutonica, qui non ex Canonicis Mechliniensibus fuerit accitus, quod sane virtuti & exactæ Mechliniensium disciplinæ adscribendum.

Post Canonicos honorî juxta Magistratus litavit, cui pariter opus illud dedicatum voluit, ideo, quod alii ante se id ipsum factitarint, nempe Joannes Domyns Guavianorum Parochus, qui S. Rumoldi vitam vetustam Belgicam Latinitate donatam & 1569 vulgatam Capitulo & Senatui Mechliniensium inscripserat. Præterea ipsum incitaverat pietas Civium, qua S. Rumoldo augustissimum templum, excellamque turrim & Lipsantheam argenteam, sodalitatem præterea, & supplicationes crexerant, quod non immerito factum esse putat, quum tota Mechliniensium Civitas suarum fortunarum incunabula ex Monasterio S. Rumoldi habuerit, ut de auxiliis taceamus, quæ Civitati deinceps a S. præstita variis ille documentis afferuit. Tandem vero statuit, Cives a S. Rumoldo suas habere virtutes, bellicum
nempe

nampe robur, unde urbs Bellicosæ nomen fit adepta: pietatem, unde inter circumjacentes hæreses, rari e civibus inbibitam veritatem abjurarint, ut semper ideò Catholici audirent; constantiam, cujus virtutis elogium, sigillo quoque Civitatis inscriptum, a Friderico Cæsare Cives sint consecuti.

Sed jam ad ipsum Commentarium transgrediamur, cujus Capite. I quum breviter Mechliniam descripsisset, eamque geminam pretiosissimam annulo Brabantino innexam appellasset, porre de difficultate agit, quam experti sint illi, qui vitam resque gestas S. Rumoldi exponere tentaverant. Ejus fuisse gnarum Heribertum Rosweidum, virum alioqui summaum, qui de ea cum Jo. Martinio S. J. consultaverat: tum Jo. Anton. Gurnezium Congreg. Orat. Presbyt. qui vitam S. Liberti sub titulo Facis Historicæ IX dissertationibus accensæ ediderat, in qua multum inquisitioni de S. Rumoldo dederat: Grammajum præterea, quamvis ille male audiat, tanquam compilator multa delibans, vix quicquam explicans, sibi ipsi passim oppositus, Proteo & Vertumno par, Historicus subsulterius, nihil ad crisin laboriosius explicans. Hanc vero difficultatem e grassationibus Barbarum, Vandalorum, Normannorum, Hungarorum natam putat, quorum sævities, aut quæ jam extabant monumenta incendit, aut quo minus ea scriberentur, exitio monachis civibusque indicto, effecit. Hisce tamen spretis Franciscum Bærtium in eam descendisse arenam, multa que eruisse, sed hemiplexia correptum, sibi tandem id operis reliquisse.

Mox Cap. II primum S. Rumoldi præconem Theodoricum S. Trudonis Abbatem sistit, trecentis post Rumoldum annis, sive seculo post obitum quarto vitam illius Oratione Encomiastica narrantem. Erat - - - ille tentonica & gualicana lingua expeditus, liberalibus artibus egregie eruditus, in prosa & versu nulli secundus, dulci & altisona sonorus vocalitate, brevis sed pulchra persona, v. Acher. Spicil. T. VII p. 379 & 409. Huic vero Theodorici encomio in Vita S. Rumoldi unice insistentium laudatus Bærtius censuit. Etsi enim Baldericus Episcopus Tornacensis in Chronico Tornacensi L. II c. XLVII S. Rumoldi mentionem faciat, plura tamen e Theodorico, & ne tantum

quidem, quantum ille protulit; ut jure miretur Sotterius, post illam Theodorici Orationem Legendam alicam apud Belgas dñu post id fabricatam, quæ tam illustra, tam splendida & perpetuis fere prodigiis exornata de S. Rumoldo tradere potuerit. Hinc de eadem Legenda porro Cap. III agit, quam Joannes Domyns Latinitate donatam 1569 Bruxellis ediderat, obtrunte deinceps Vardeo, qui falsitatem illius argumentis probis detexerat. Cap. IV magnam impendit operam, ut ætatem designet, qua Autor Legendæ Belgicæ vixerit: cunque ille in figmento suo tradat S. Rumoldum Archi-Episcopum Dubliniensem fuisse, quæ dignitas ante A. 1152 apud Hybernos nota non fuit; inde colligit, Autorem Legendæ huic anno, ac porro etiam Theodorico postponendum, qui anno 1107 fatis cesserat. Cap. V varias Legendas profert, quæ eandem S. Rumoldi vitam habent, Ultrajectinam, Rubæ-Vallensem, Tungrensem, Mechliniensem, Wachtendonckianum, quæ tamen omnes miranda magis quam probanda congesserunt. Cap. VI S. Rumoldi Parentes patriamque examinat, eaque omnia esse dubia fatetur, nec Theodorico satis demonstrata, ut Hugo Vardeus, Hybernus ipsum adscribens, operam perdidisse videatur, certior autem sit Bosschaertii opinio, qui libro de primis Frisiz Apostolis existimavit Anglo-Saxonem fuisse. Ceterum impostores nonnulli Theodoricum auxere, ejusque Orationi ea subjecere verba, quæ S. Rumoldo stirpem regiam adscriberent, sed fraude obvia & membranarum collatione facile deprehendenda. Ut vero stirpem S. Rumoldi regiam expofit, ita Cap. VII solide demonstrat, eum Dubliniensem Archi-Episcopum non fuisse, ideo quod Theodoricus & Baldenius nihil plane ea de re tradant, sed solum martyrium vitamque eremiticam adscribant: tum quod Archi-Episcopalis dignitas apud Dublinienses Sec. XI nondum extiterit, quum S. Rumoldus Seculo VII finierit vitam. Ait tamen, se venerari Mechliniensium traditionem, qua S. Rumoldum suum extitisse Episcopum putant; fieri enim potuisse, ut S. Rumoldus audita S. Wilibrordi in rebus agendis felicitate migraverit ex cœnobio, inque Flandria Episcopus constitueretur regionarius, seu apostolicus, qui non in una sede

mora-

morabantur, sed obviis passim exemplis huc illucve migrabant. Ejus Episcopatum adstruere videtur sigillum vetus Mechliniensium Seculo XIV membranæ impressum, quod S. Præfulem mitra & baculo ornatum exhibet. Cap. VIII cultus eidem oblatu examnatur; relatio inter Sanctos ut falsa spernitur. Restauratio cultus a Norgero Leodienfi petenda, qui Seculo X expirante inchoanteque XI clarus fuit. Martyrologia sane Seculo XIV antiquiora mentionem ejus non faciunt. Ipse Baronius cautissima ratione ejus Elogium scripsit, quem si Molanus secutus fuisset, rectius utique fecisset. Insignia Præfulis, quæ Dornynsius æri incidenda curavit, ac Sollerrus repetiit, ipsomet doctissimo Viro judice pro incertis habenda, quum non conveniant cum sigillo Capituli Mechliniensis, quod p. 22 profertur. Cap. IX cultus S. Rumoldi ex antiquis Ecclesiæ officii Leodienfibus exhibetur, quæ miraculis scatent: agitur juxta de Picturis, quæ in sacello cognomine videntur, quæ tamen non ita solidæ ac vetustæ, ut ad veritatem historicam aliquid conferre queant, unde omnino certa sunt dubia, quæ Cl. Autor de iisdem excitavit p. 29. Capite XII de sepultura Præfulis ac prima elevatione monet, vivente Theodorico jam Ecclesiam a S. Rumoldo nominatam extitisse, Sanctumque extitisse in tumulo adhuc A. ML, atque etiam diutius, quo ævo Theodoricus vivebat, ut adeo ineptiant Vardeus & Gramajus, qui ante Theodoricum aliquam ejus elevationem peractam tradunt, quæ tamen forte tempore instantis obsidionis A. M CCC III fieri potuit. Capite XIII de Translatione in Stenokfeel agit, eamque omnino esse incertam, solidis argumentis probat. Capite XIV reliquas Translationes A. M CCCLXIX & A. M CCCCLXXX institutas pandit, addito rescripto Jo. de Burgundia Episcopi Cameracensis, quo reliquias ejus visitari & populo exhiberi præcepit: tum & testimonio Godofredi Episcopi Cameracensis, de solenni visitatione facta. C. XV primam Lipsantheam argenteam deauratam A. 1369 magnis sumptibus paratam describit, quæ Gramajo teste 66000 florenis conllitit: atque id ipsum ex Chronico MSC. Henrici van de Colpout probat. Insigni autem Hagiophilorum commodo eandem p. 42 æri incisam exhibet, quia illa jam pridem a

Principe Araufionensi A. 1578 Antverpiam una cum alia supellectile ablata, inque profanos usus conversa fuit; teste Dionysio Murart in Hist. Eccl. Belgica A. 1578. Cap. XVI & XVII reliquias S. dispersas, sed denuo collectas, & processu ea propter instituto, probat p. 44, novamque thecam argento elaboratam, cujus pondus 4000 uncias habuerit, Præfule Matthia Hovia, 3000 florenos conferente, juxta monet, eam ita esse fabricatam, ut in tabulas dissolvi iterumque conjungi queat, quod A. 1635 factum, ea æri incisa extat p. 47. Cap. XVIII de antiquo S. Rumoldi Sacello agit, quod paulo post illius Martyrium sub ejusdem nominis auspicio extrui cœptum, Domyntio falso statueret, facellum illud S. Stephano dicatum fuisse. Erat huic sacello alia ædícula sub B. Magdalenzæ nomine finitima, quæ tamen per S. Rumoldi gloriam obfuscata titulum amisit, cum huic amplior moles destinaretur, quæ Sec. XII inchoata, post tria tandem secula ad summum decus evasit. Cap. XIX docet, hujus amplioris Ecclesiz navim inchoatam Sec. XII finiente, cum Waltherus Berthoud III viveret, sibi que sepulturam in templo construeret: auctam sub Walthero alio, cujus diploma A. 1265 scriptum extat: post incendium A. 1342 denuo instauratam. A. 1451 una cum turri vastissima, idque donariorum ope, quæ occasione Jubilæi a Nicolao V. concessi, a Calixto III & Pio II extensi, largiter offerebantur: quibus accessit Bulla Leonis X A. 1516, quæ vastas opes concilians, summam huic templo præ aliis Belgii magnificentiam paravit. Cap. XXI referuntur preces & Hymni a Monacho Benedictinz Sodalitatis anonymo compositi, tum Leges Sodalitatis Rumoldinz, quas Paulus V Pontifex approbavit. Cap. XXII exhibentur loca, quæ de reliquiis Rumoldinis gloriantur: inter quæ *Stenockseel* & *Trudonopolis* & *Humbecka* eminent, quo cum illæ transferrentur, Cornelius Le Cocq, Balduino Coquo Patri, Humbeckæ Domino, gratulatus est, Jacobus autem Wallius S. J. Poeta, Flander, Idyllion elegans lectique dignum composuit, quod & inter Heroica illius legitur, quæ A. 1669 edita fuere. Dicitur & pars reliquiarum Regis-curiam ditionis Lucemburgicæ translata, quæ morborum variorum victrix; tum & in Pagum Sindereygen, cujus vicarius

Edmun-

Edmundus Heylens Acta Rumoldi sese editurum esse frustra hactenus promisit. Cap. XXIII victoria Mechliniensium A. 1303 ope S. Rumoldi inpetrata sistitur, in cujus memoriam annua deambulatio circa mœnia instituitur comite theca accensisque albis funalibus, quem ritum Bulla Joan. XXII confirmavit. C. XXV refellitur fabula de Thomæ Cantuariensis intersectoribus, quasi deperditum antea, in sceleris patrati pœnam gustus odoratusq; usum Mechliniæ primum receperint; certiora enim adesse documenta, quæ illos ficarios partim Culentiæ in Italia, partim Hierosolymæ intra triennium perlisse confirmat. His ita pertractatis sequitur Vita S. Rumoldi Autore Theodorico Abbate ad S. Trudonem ex editione Hugonis Vardei, quam Abbas forte anno MC scripsit, quum paulo post A. MC VII die VII Kal. Maji obierit. Hanc Sollerius eruditus notis illustravit, observans inter alia, præter Rumoldum Mechliniensem alium in Mimegarvordenfî Ecclesia Episcopum A. 900 extitisse: alium in Scotia, cujus Benedictus Gononius fecerit mentionem: porro alium Præfulem Constantiensem a Schaffnaburgensî A. M LXXIX laudatum. Exquisita præterea sunt, quæ de Etymologia Mechlinii, quæque de S. Adonis comitatu protulit. Pagina 8 inseritur Legenda Domynsiana, deperdita olim sed feliciter recuperata: differit ibi Cl. Autor de Insignibus S. Rumoldi, adeo inepte ipsi adscriptis, ut neminem tam fatuum fore p̄tet, qui talem tesseram a S. Rumoldo unquam adhibitam sit putaturus.

Ita vitas excipit Corollarium, quo de Mechlinia tam sacra quam profana, Civili & Ecclesiastica, differit, opere in duas partes diviso, quarum unaquæque ostendit non modo Republicani Mechliniensem, sed & Clerum S. Rumoldo debere, quicquid paulatim accrescendo obtinuit. Hinc Cap. I vetustissimæ Mechliniæ sub Adonis Imperio lineamenta, nascentemque sub prædicatione S. Rumoldi Ecclesiam describit. Cap. II eruit, sub quibus Dominis post grassationes Normannicas per miracula paulo emerferit, idque meliorum monumentorum ope præstat, quam quibus Scriptores antecessores hactenus usi sunt. Mox fabulosa urbium principia rejicit, Brabantia Erymon ex Valerio & Dongelbergio acris judicii viro Prælii Wœringani Scho-

kaste

Principe Araufionenfi A. 1578 Antverpnam una cum alia fupel-
 lectile ablata, inque profanos ufus converfa fuit; teſte Dionyſio
 Murart in Hiſt Eccl. Belgica A. 1578. Cap. XVI. & XVII re-
 liquias S. diſperſas, ſed denuo collectas, & proceſſu ea propter
 inſtituto, probat p. 44. novamque thecam argento elaboratam,
 cujus pondus 4000 uncias habuerit, Præſule Matthia Hovie,
 3000 florenos conferente, juxta monet, eam ita eſſe fabrefactam,
 ut in tabulas diſſolvi iterumque conjungi queat, quod A. 1635
 factum, ea æri incifa extat p. 47. Cap. XVIII de antiquo S. Ru-
 moldi Sacello agit, quod paulo poſt illius Martyrium ſub ejus-
 dem nominis auſpicio extrui coeptum, Domyſio falſo ſtatueret,
 te, ſacellum illud S. Stephano dicatum fuiſſe. Erat huic ſacello
 alia ædícula ſub B. Magdalenz nomine finitima, quæ tamen per
 S. Rumoldi gloriam obſcuſcata titulum amiſit, cum huic amplior
 moles deſtinaretur, quæ Sec. XII inchoata, poſt tria tandem ſecula
 ad ſummum decus exaſit. Cap. XIX docet, hujus amplioris Ec-
 cleſiæ navim inchoatam Sec. XII finiente, cum Waltherus
 Berthoud III viveret, ſibi que ſepulturam in templo conſtrueret:
 auctam ſub Walthero alio, cujus diploma A. 1265 ſcriptum
 extat: poſt incendium A. 1342 denuo inſtauratam. A. 1451
 una cum turri vaſtiſſima, idque donariorum ope, quæ occaſio-
 ne Jubilæi a Nicolao V. conceſſi, a Calixto III. & Pio II extenſi,
 largiter offerebantur: quibus acceſſit Bulla Leonis X A. 1516,
 quæ vaſtas opes concilians, ſummam huic templo præ aliis Bel-
 gii magnificentiam paravit. Cap. XXI referuntur preces &
 Hymni a Monacho Benedictinæ Sodalitatis anonymo compoſi-
 ti, tum Leges Sodalitatis Rumoldinæ, quas Paulus V Pontifex
 approbavit. Cap. XXII exhibentur loca, quæ de reliquiis Rumol-
 dinis gloriantur: inter quæ *Stenockſeel* & *Trudonopolis* &
Humbecka eminent, quo cum illæ transferrentur, Cornelius Le
 Cocq, Balduino Coquo Patri, Humbeckæ Domino, gratulatus
 eſt, Jacobus autem Wallius S. J. Poeta, Flander, *Idyllion* ele-
 gans lectique dignum compoſuit, quod & inter Heroica illius
 legitur, quæ A. 1669 edita fuere. Dicitur & pars reliquiarum
 Regis-curiam ditionis Lucemburgicæ translata, quæ morborum
 variorum victrix; tum & in Pagum *Sindereygen*, cujus vicarius
 Edmun-

Edmundus Heylens Acta Rumoldi sese editurum esse frustra hactenus promisit. Cap. XXIII victoria Mechliniensium A. 1303 ope S. Rumoldi inpetrata sistitur, in cujus memoriam annua deambulatio circa mœnia instituitur comite theca accensisque albis funalibus, quem ritum Bulla Joan. XXII confirmavit. C. XXV refellitur fabula de Thomæ Cantuariensis intersectoribus, quasi deperditum antea, in sceleris patrati poenam gustus odoratusq; usum Mechliniæ primum receperint; certiora enim adesse documenta, quæ illos ficarios partim Culentiæ in Italia, partim Hierosolymæ intra triennium perlisse confirmat. His ita pertractatis sequitur Vita S. Rumoldi Autore Theodorico Abbate ad S. Trudonem ex editione Hugonis Vardei, quam Abbas forte anno MC scripsit, quum paulo post A. MC VII die VII Kal. Maji obierit. Hanc Sollerius eruditus notis illustravit, observans inter alia, præter Rumoldum Mechliniensem alium in Mimegarvordenfæ Ecclesia Episcopum A. 900 extitisse: alium in Scotia, cujus Benedictus Gononius fecerit mentionem: porro alium Præfulem Constantiensem a Schaffnaburgensi A. M LXXIX laudatum. Exquisita præterea sunt, quæ de Etymologia Mechlinii, quæque de S. Adonis comitatu protulit. Pagina 8 inseritur Legenda Domynsiana, deperdita olim sed feliciter recuperata: differit ibi Cl. Autor de Insignibus S. Rumoldi, adeo inepte ipsi adscriptis, ut neminem tam fatuum fore pntet, qui talem tesseram a S. Rumoldo unquam adhibitam sit putaturus.

Ita vitas excipit Corollarium, quo de Mechlinia tam sacra quam profana, Civili & Ecclesiastica, differit, opere in duas partes diviso, quarum unaquæque ostendit non modo Republicani Mechliniensem, sed & Clerum S. Rumoldo debere, quicquid paulatim accrescendo obtinuit. Hinc Cap. I vetustissimæ Mechliniæ sub Adonis Imperio lineamenta, nascentemque sub prædicatione S. Rumoldi Ecclesiam describit. Cap. II eruit, sub quibus Dominis post grassationes Normannicas per miracula paulo emerferit, idque meliorum monumentorum ope præstat, quam quibus Scriptores antecessores hactenus usi sunt. Mox fabulosa urbium principia rejicit, Brabantiz Erymon ex Valerio & Dongelbergio acris judicii viro Prælii Wœringani Scho-

hæste

liaſte, Godofrido Wendelino recte conſtituit, qui poſtremus & Mechliniæ nomen ad probatiorem radicem deduxit, ſtatuendo eam a vocabulo Macheln, quod manipulos ſeu Mandeln notat, derivandum eſſe. Urbis primordia ante Seculum VIII quæri diſſuadet, nec de antiquo ſitu diſputandum putat: falli, qui ambitum ad centum jugera cum Gurnezio extendant. S. Rumoldum primum Mechliniæ fundamentum condito monaſterio poſuiſſe, eſt A. 870 in diſiſione Regni inter Carolum Calvum & Ludovicum oppidi mentio fiat. Huc veniſſe S. Rumoldum, poſt S. Lambertum, cujus memoria hodie adhuc tam ſancta, ut inter juris jurandi formulas nuncupetur: ab hoc idolum quoddam Muſenis nomine appellatum everſum eſſe, popularis opinio putat. Cap. II diſquiri, quosnam poſt Normannicas incurſiones Mechlinia Dominos habuerit, cumque *Gurnezius*, ſubleftiſſimæ fidei ſcriptor, crediderit, illuſtres Bertholdos, Dynaſtas Grimbergenses, veros Mechlinii Dominos extiſſe, *Butkenius* autem in Tropheis Brabantiæ certius tradat, Mechliniam Laubiensi primum deinde Leodienſibus Episcopis paruiſſe; Noſter oſtendit, Bertholdos Mechlinii Dominos Seculo X, XI & XII non extiſſe, ſed Imperium penes Eccleſiam Legienſem eo tempore ſteſſe, quod & Diplomatiſibus e *Chapeauvillio* depromtiſ confirmat. Tum §. 3 agnoſcit, Bertholdos Sec. XIII ſeſe Advocatos Mechlinienſes dixiſſe, idque probat ex variis conventionibus, quas cives cum Bertholdis inierunt, ut falſus proinde ſit *Gurnezius* ſcribens, Bertholdos dimidium principatum obtinuſſe. §. 4 de antiquis Mechlinii dominis agens arbitratur, urbem poſt invaſiones Normannicas fuiſſe acephalam atque inde per donationem regiam ad Episcopos Leodienſes perveniſſe, quod documenta Chapeauvillana probant. Annuit vero ad hoc ipſum Carolus Simplex, qui Stephano Præſuli multum indulſit, juxta diploma, quod cum fruſtra apud Chapeauvilleum quærat, recens e tabulis Leodienſibus inſertum eſt. Tandem exhibet conventionem inter Hugonem Ep. Leodienſem & Waltherum Bertholdum A. 1213 ſtabilitam, e qua manifeſtum, Bertholdos nihil juris in Mechlinienſes habuiſſe. Cap. III docetur, qua ratione urbs Sec. X & XI per miracula S. Rumoldi magna fecerit

fecerit incrementa, laudaturque opera Notgeri Episcopi Leodien-
 censis, qui XII Canonorum Collegium erexit, quanquam Balde-
 ricus Cameracensis statuat, istud ante Notkerum jamjam extitisse.
 Cap. IV Mechlinium Sec. XII magis adhuc inclarescens
 describitur, quo nempe Altare & Jurisdictionem a Cameracen-
 sibus Episcopis impetravit, teste membrana quam Cameracen-
 sis anno 1147 dedit. C. V multo illustrior evasit Sec. XIII, quum
 Canonici ex claustro ad novam Basilicam transgrederentur,
 tum enim non varii novi ordines Religiosi accefferunt, Parochiæ
 auctæ distinctæque, amplificatus Canonorum numerus, qui
 Seculo XIV jam ad tres Decades excreverat. Hos inter magnæ
 dignitatis Viri extitere, interque Præpositos Principum Filii,
 quorum nomina quædam *Gramajus* exhibet. Cap. VI tur-
 bas explicat, quibus urbs jactata, sed & iisdem S. Rumoldi ope
 feliciter erepta fuit, quarum potior, quum ab Henrico Geldren-
 si, Electo Leodiense, oppugnaretur A. 1267, quo factum, ut ali-
 quandiu Duci Brabantiz Joanni II traderetur. Etsi vero Do-
 minium paulo post urbi redderetur, anno nempe 1300, mox ta-
 men per transactionem ad Duces rediit A. 1308, a quibus ad Han-
 noniz Comites 1313 pervenit, donec tandem Comitibus Flan-
 driæ A. 1333 venderetur, unde rursus jus Duci Brabantino cessum
 A. 1346, a quo iterum ad Flandrum 1355 rediit, sub quo fidelissi-
 me permanfit. Cap. VII Mechliniensis Ecclesiæ dignitas Metro-
 politana refertur, quam tum obtinuit, quum varii Episcopatus
 sub Paulo IV erigerentur, a quo VI Ecclesiæ cathedrales Mech-
 linienfium Præfulei subditæ, nempe Antverpiensis, Gandavenfis
 Bergensis, Iprensis, Buscoducensis & Ruremontana, qua de re
Arnoldus Havenfius singularem commentarium Coloniz A.
 1609 edidit. Cap. VIII primum Præfulem sistit *Antonium*
Peremottum Granvellanum, S. R. E. Cardinalem, Episcopum Atre-
 batenfem, Jovio, Thuano, Bembo, Stradz, Chiffletio, Ughello,
 Petramellario, Lipsio laudatum, virum imperatoria forma ma-
 gnisque virtutibus præditum, cujus symbolum DV RATE a Jo-
 anne Mello Poeta pulchro Dialogifino expressum fuit. Quem
 excepit Joannes Hauchinus 1582, cujus vitam Jo. Bernatius Lo-
 vanii anno Præfulis emortuali 1589 edidit. Sequitur Hovius,

Hh

cujus

cujus symbolum: SUPERAT PATIENTIA FORTEM, defunctus 1620, laudatus a Cornelio a Lapide Præfat. ad Epistolas Pauli. Successit Jacobus Boonen, e Præfulatu Gandensi huc translatus, qui Rusbrochii lipsana elevavit, vixitque ad annum 1655, laudatus a Godofredo Wreyffio. Eum excepit Andreas Creusen, antea Kuremondensis, privatim parcus, publice liberalis, quod prædicat Jacobus Wallius Lyricorum L. I p. 294, Jesuitarum Patronus, quibus domum erexit. Post quem cathedram ascendit Joannes a Wachtendonck, brevi spatio defunctus A. 1668, cujus locum implevit Stephanus de Berghen & illustrissima familia oriundus, sed vivis exemptus A. 1679. Cui successit Humbertus Guilelmus Comes de Precipiano Bizkotius, vir solers, qui per viginti & octo annos, quos Brugenfem & Mechliniensem Ecclesiam rexit, ne per otiduum quidem excubias neglexit, tandem vitæ triduo solutus 1709. Suffectus illi, qui vivit adhuc, cujusque ab initio facta mentio, Thomas Philippus de Boffu A. 1714, idemque hoc præfenti anno, quo hæc scribimus, purpura Cardinalitia donatus. Cap. IV illustres Viri Capituli Mechliniensis, hinc Præpositi, Decani aliique literarum & virtutum gloria decori recensentur, allatis tandem Probationibus ad Acta S. Rumoldi, variisque Vitis, & aliis nonnullis, quæ istam historiam insigniter illustrabunt.

FOEDERA, CONVENTIONES, LITERÆ
*& cujuscunque generis Acta publica inter Reges Angliæ
 & alios quosvis Imperatores, Reges, Pontifices, Principes
 vel communitates ab ineunte seculo duodecimo, scil. ab
 Anno noi ad nostrâ usque tempora, habita aut tractata;
 ex Autographis, infra secretares Archivorum regionum
 Thesaurarias per multa secula reconditis, fideliter ex-
 scripta. In lucem missa de mandato Regine; accurante*
THOMA RYMER, ejusdem Serenissime Re-
gine Historiographo.

Tomus XIII.

Londinæ,

Londini, per A. & J. Churchil, 1712, fol.

Alph. 9 plag. 19.

PAUCOS ex postremis regni ab Henrico VII administrati annos, sed haud paulo plures ex diuturno Henrici VIII imperio attingunt monumenta voluminis Rymeriani XII, cujus enarrationem lectoribus jam diu debemus. Et Henrici quidem septimi iis temporibus, quorum hic acta referuntur, virtus, pacem domi forisque consecuta, pacis etiam operibus potissimum enituit. Nam quod ad bellum cum Turcis gerendum Ladislao Regi Hungariae Bohemiaeque & Maximiliano I Romanorum Imperatori sumtuum partem concessit, id vero turbare haud poterat otium summum, quatum Anglia perfruebatur. Spectat igitur huc matrimonium, quo filiam natu majorem, Margaretham, Jacobo IV Scotorum Regi despondit. Magna illa & in historia Anglicana cum primis memoratu digna res est, quae perpetua gentium duarum sibi infestissimarum odia & bella sustulit, unum utriusque rectorem dedit, easque nostris temporibus communi Magnae Britanniae nomine arctissime conjunxit. Prout autem Jacobo honorificum erat, filiam potentissimi Regis, eamque natu majorem, uxorem duxisse, ita illi cum amplissima dote in Scotiam missae plurimas possessiones, ex quarum redditibus cultum regalem tueretur, attribuit. Eisdem fere temporibus iteratum cum Catharina Hispanica Principe matrimonium Henricum nostrum distinuit, qui eam ab Arthuro, filio natu majori, praeproperè extincto, viduam relictam novis, sed, ut eventus docuit, minus auspiciis nuptiis alteri filio, Henrico, junxit. Huic rei ut annueret facilius Pontifex Romanus, & vincula necessitudinis formula solenni solveret, primo dubium reliquit, an rem cum Catharina habuisset Arthurus, nec ne, tum & propius se jam nosse Henricum & Catharinam & fortasse jam consuevisse, simulavit. Nam utrumque formula Julii II matrimonium permittentis, ut paulo post docebimus, satis manifeste prodit. Neque vero, cum ceteris liberis ita matrimoniis prospiceret, Mariae filiae oblitus est, quam, Maximiliani avi auspiciis, Carolo, Archiduci tum Austriae Principique Hi-

rum, solenni ritu repetitisque passionibus, ingenti etiam multa, si Carolus adultior factus matrimonium id defugeret, sancita, nuptiam destinavit. Ipse, uxore orbatuſ Margaretham, Sabaudia ducem, Maximiliani filiam in matrimonium ducere constitue- rat, sed, in valetudine, quæ mortem propinquam denuntiabat, superveniente, rem infectam reliquit. Vitam cum laude actam avaritiæ niaculæ haud leves deformabant, sed eas paulo ante supremum diem decretis propositis, & causam deferre jussis, si quibus iniqua ratione pecunia expressa esset, emendare est co- natus. Rebus his lucem sequentia monumenta affundunt; *De Liga cum Ladislaſ Hungaria Bobomiaque Rege contra Mahometanos p. 4; pro Rege memorato de subsidio concedendo p. 5; pro Im- peratore de subsidio contra Turcas p. 9; de confirmatione pro ma- trimonio Scotia ratificatio p. 32.* Non vacat hic omnia, quæ ad matrimonium Margarethæ cum Jacobo spectant, sigillatim citare, cum plura ea sint & facili negotio possint loco suo reperi- ri. Memoratu dignum studium Jacobi, quo cavet, ne Gallo- rum animos offenderet. Nam cum Anglorum oratores in for- mula jurisjurandi titulum Regis Franciæ Henrico tribuissent, & Jacobus illam non satis expensam admisisset, ex ejusque jurasset præscripto, postea re animadversa jusjurandum retractavit ea ex parte, Regemque Angliæ & Hiberniæ tantum Henricum ap- pellavit. Hinc verba Jacobi p. 46 sq. *De inadvertentiâ qua- dam in dictis juramentis reformanda: „ Ego bene fateor, „ me dictum juramentum fecisse & subscripsisse, sed non bene „ advertobam illud verbum FRANCIÆ insertum, in eodem „ primo juramento, nec illud verbum in juramento meo jam præ- „ stando includo nec impono, sed pro beneplacito patris mei, Regis „ Angliæ paratus ero jurare & juramentum præstare ad obser- „ vanda omnia & singula &c. „ Non eadem religio Jaco- bo fuit, Henrico VIII ad regni gubernacula admoto, quem in jurejurando suo diserte Regem Franciæ nominavit, p. 267. Super matrimonio cum Katerina infante dispensatio Papæ p. 59. No- tanda hic verba: „ Oblatæ nobis nuper pro parte vestra petitio- nis series continebat, quod cum alias *Tu filia Gatherine & tunc „ in humanis agem, quondam Arthurus - - - matrimonium**

pe.

per verba legitima de presenti contraxissetis, **ILLUDQUE CARNALI COPULA FORSAN CONSUMMAVISSETIS** . . .
 Nos matrimonium per verba legitima de presenti inter vos contrahere, & in eo, postquam contractum fuerit, **ETIAMSI JAM FORSAN HACTENUS DE FACTO PUBLICE VEL CLANDESTINE CONTRAXERITIS AC ILLUD CARNALI COPULA CONSUMMAVERITIS**, licite remanere valeatis, autoritate Apostolica tenore presentium de specialis dono gratiæ dispensamus ac vos & quemlibet vestrum, **SI CONTRAXERITIS, UT PRÆFERTUR**, ab excessu hujusmodi ac excommunicatio-
 nis sententia, quam propterea incurristis, eadem auctoritate absolvimus; *Tractatus matrimonialis pro filia Regis cum Principe Hispaniarum confirmatio per Imperatorem & Principem Hispaniæ conjunctim p. 200; Tractatus matrimonii ex parte Domine Ducissæ de Austria confirmatio p. 219; Ejusdem obligatio pro pœnalitate p. 220; Obligatio Imperatoris per se pro pœnalitate p. 222; Literæ pœnales pro obligatione Imperatoris & Principis conjunctim p. 224.* Multa, si Carolus matrimonium cum Maria, filia Henrici, non iniret, constituta erat ducentarum & quinquaginta millium coronarum auri. *De communicando & tractando super matrimonio Regis cum Margaretha, Vidua Sabaudia p. 127; De securitate pro dotibus Margaretha p. 129, v. & f. p. 131; Proclamatio pro Rege de omnibus debitis, querelis & demandis quibuscunque ad exonerationem conscientia p. 106.* Hæc de Henrico VII dicta sufficere rati ad Henricum VIII pergimus, ubi monumenta percensere, quæ volumen hoc historiæ profutura complectitur, haud paulo majoris operæ rem esse experimur. Ne igitur dicendorum multitudine a perlustrandis hisce absterreantur lectores, ad capita potissimum duo cuncta revocabimus, quorum altero res cum Gallis, altero cum Scotis gestas exponemus, quibus Acta hæc lucem fœnerantur.

Cum regni gubernacula capefferet Henricus VIII, Italianis bellis Ludovicus XII Rex Gallorum, quibus gerendis tempus omne propemodum regni sui impendit, vel maxime distinebatur.

tur. Danda igitur ei opera erat, ut vicinorum Principum, imprimis Henrici nostri, amicitiam coleret, ne ab externarum rerum cura ad domesticas averteretur. Mittens igitur legatos, fœdera instaurare, pecuniamque inprimis, quam de summa septingentarum quadraginta quinque millium coronarum, parenti Henrico VII debita, nec dum perfoluta, filius, heres paternus, haud immerito exigebat, non polliceri tantum, verum & pensionibus constitutis nomen liberare. Sed Regem juvenem & nominis bello parandi cupidum tædebat otii, & ægre habebat, segnem atque ingloriam a se transmitti vegetam ætatem, quam senescentem rebus clarissimis gestis Ludovicus nobilitaret. Fœdere igitur, quod religiose servabat Ludovicus, contento, Pontifici Romano & Hispaniarum Regi ad arma vocantibus obsecundat, bellumque perinde ac Ferdinandus, nomine adversus Mauros, re adversus Gallos, comparat. Rebus omnibus jam satis instructus auxilium Hispanis contra Geldricæ Ducem, fœderatum Ludovici, decernit, fœderi, quod Pontifex contra Ludovicum conflat, accedit, exercitumque in Hispaniam mittit, qui Ferdinandi copiis junctus bellum Gallicæ inferret. Ibi delusus a Ferdinando, Navarram sibi, Anglis, qui otiosi neque in victoriæ neque in prædæ partem admittebantur, ludibrium querente, cum valido exercitu in Galliam trajicit, Gallos prælio notissimo, cui calcaria nomen indiderunt, ad Tarvannam fundit fugatq; ac Tarvannam ipsam & mox Tornacum, ipso Maximiliano I Romanorum Imperatore stipendiario milite usus, expugnat. Magnas hæc inimicitia, si diutius substitisset, clades Gallicæ minitabatur: sed eam, mala fide Hispanorum, qui Mariam, sororem Henrici, Carolo Principi tum Hispaniæ desponsam, repudiabant, labefactatam, propitia Ludovici fortuna præter spem sustulit. Eum enim & pacem, & Mariam, quam in matrimonium duceret, petentem, tam benigne Henricus audiit, ut neutrum abnuendum ratus, alterum altero sanciret. Hac occasione idem ille antiqua nomina, nondum expuncta, exegit, quæ bona se fide expediturum recepit Ludovicus, sed morte occupatus promissis stare haud potuit. Sperare id tamen successor, Franciscus I iussit, qui novam, nova pactione inita, sibi

m, sibi necessitatem debiti ejus solvendi imposuit. Equidem cum infestis ille armis Italiam ingressus, non tantum Mediolanenses terras in potestatem redegit suam, sed & Helvetios pælio longe maximo superasset, Henricus veritus, ne fœderis pactiomumque immemorem victoria redderet, fœdere se novo, cum Imperatore Romanorum, Joanna & Carolo, qui simul tum Hispaniæ imperitabant, & Helvetiis inuito, adversus Franciscum armabat. Sed perficit adhuc concordia, quam corruptus pecunia Thomas Vollejus, summus tum rerum in Anglia arbiter, factam tectam servavit non tantum, sed & auxit nova de Mariæ filiz Henrici & Francisci Delphini nuptiis pactione facta, Torneoque in vicem dotis reddito, quibus omnibus congressus duorum Regum, colloquiumque accessit, quod animos eorum magis magisque conjunxit. Inciderunt tamen paulo post, quæ amicitiam turbarunt, sed de iis Rymorianorum Actorum volumen proximum, nam præfens pauciora ea de re complectitur, differendi materiam inppeditabit. Hæc omnia rectius atque plenius ex monumentis sequentibus intelligentur. *Pro firma pace & amicitia tractatus cum Ambassadoribus Franciæ p. 270; Juramentum oratorum Franciæ super observatione Tractatus supra dicti p. 275; Ejusdem Tractatus confirmatio p. 277; Commissio ad exigendum pecunias p. 279. - - - ad petendum Instrumentum publicum ib. Super annuo censu Acquietantia pro uno termino p. 280; Instrumentum summisionis autenticum, pro solutione DCC XLV mill. coronarum Regi Angliæ p. 287. Debebat hæc summa pro Arreragiis, ut verba instrumenti habent, debitis inclitæ Recordationis Eduarði quondam Angliæ Regi, ratione obligationis sibi factæ per inclitæ recordationis Dominum Ludovicum &c. quondam Francorum Regem, & insuper ad solvendam eidem Regi Henrico hereditibus & successoribus suis - - - pro expensis per, bonæ memoriæ, Henricum nuper Angliæ Regem ac ejusdem Regis Henrici, Regis moderni, Patrem, factis pro defensione Dominiæ Annæ de Britannia &c. De commissione pro quadam expeditione contra Mauros p. 294; De mansuris capiendis super Viagio contra Mauros p. 296; Super dicto Viagio, Literæ Regis Arragonum p. 297; Literæ Acquietantiæ, pro uno termino p. 298;*

p. 298; De commissione facta Edwardo Poynceges Militi p. 302; De liga pro Bononia recuperanda & summo Pontifice defendendo p. 305; De solutionibus Francia p. 310; Liga pro Rescussu Papæ Ratificatio Regis p. 323; De Admirallo & Principali Conductore pro succursu Papæ constituto p. 326; Super liga pro defensione Ecclesie Declaratio Regis p. 342; Articuli Bullæ concessæ Regi & Proficiscentibus cum eo ad bellum contra Ludovicum Francorum Regem p. 343; De Navibus, pro exercitu in comitiva Regis, providendis p. 368; Super Eskippatione præfati exercitus, de proclamationibus faciendis p. 369; Super Bello invasivo contra Ludovicum Francia resumendo & Matrimonio inter Carolum Imperatorem electum & Mariam Sororem Regis solemnizando p. 379; Commissio Ludovici Regis, ad Tractandum de pace & amicitia p. 405; - - - ad Tractandum & concludendum super Matrimonio contrahendo cum Maria Sorore Regis p. 406; Super Renunciatione sponsalium cum Carolo Hispaniarum Principe p. 409; Tractatus pacis & amicitia inter Ludovicum Francorum Regem & Henricum octavum Angliæ Regem p. 413; Tractatus Matrimonii inter Ludovicum & Dominam Mariam contrahendi p. 423; Instrumentum matrimonii contracti p. 432. Litera Regis Francorum ad Th. Wolfey Electum Eboracensem p. 409. Amorem, quo Ludovicus Mariam deperit, ex hisce verbis ejus cognosces: *Il n'y a chose en ce Monde que tant ie desire que de la veoir & me trouver avecques Elle.* Confer. ejusdem Ludovici literæ ad Volsejum p. 455 seq. Obligatio pro solutione summa supra memorata p. 439. Complura hic succedunt sibi de iisdem rebus monumenta, quæ brevitatis studio omittimus. Tractatus amicitia cum Francisco, Rege moderno p. 476; Obligatio Oratorum Francisci Regis, in qua ipsum obligant ad solutionem unius Millionis p. 487; Obligatio pro pecunia solvenda p. 502; De confederatione cum Leone Papa, Imperatore & Alligatis p. 555; Liga pro defensione Ecclesie & effrenata Principum Dominandæ Libidine cobibenda p. 566; Ejusdem confirmatio p. 569; Pro Cardinali, Thoma Volsejo, Pensio Regis Francorum p. 610; Regis Francorum commissio ad Tractandum super amicitia p. 611; De Tractando super Matrimonio p. 613; Pro eodem commissio specialis p. 615; Ad Tractandum super deliberatione

ratione Tornaci, Sancti Amandi & Moretania p. 616; Ad tractandum de mutuo congressu p. 618; Tractatus Matrimonii inter Delphinum & Dominam Mariam p. 632; Tractatus pro deliberatione Tornaci p. 642; Ejusdem Confirmatio p. 659; Confirmatio Tractatus Matrimonii p. 665; Instrumentum sponsaliorum p. 666; Ratificatio Regis Francorum super Tractatu de mutuo Colloquio habendo p. 679; Pro receptione solutionum Francie p. 696; Commissio ad recipiendum Montem pro civitate Tornacensi p. 697; Ratificatio Tractatum in mutuo congressu factorum p. 719. Haec de rebus Henrici VIII cum Gallis, quibus consentiunt magna ex parte, quæ cum Scotis his temporibus gessit. Nam ut erant Gallorum Scoti partibus perpetuo addicti, ita vestigia eorum legebant semper, neque aliter sese adversus Anglos, quam Galli, gerebant. Gallis fœdus instaurantibus, & illi instaurabant, ad arma redeuntibus non segniores inferebant bellum, quod duobus simul hostibus propullandis impares fore Anglos rebantur. Cum parenti succederet Henricus noster, Jacobus IV, qui sororem ejus in matrimonium duxerat, Scotis imperabat. Qui ut, Gallorum exemplo, novo tum Regi atque affini suo, fœdere se novo obstringebat, ita & paulo post, Gallis adversus Anglos arma capientibus, & ipse bellum iis indicere haud cunctabatur. Abalienavit animum ejus primo supplicium Andreæ Bartoni, piratæ, quem pugna navali cæsum ab Anglis sociosque captos indignabatur. Hostilem ejus vim sentire Angli, simul Henricus infestis signis Galliam est ingressus, qui cum offensum ejus animum sanare nullo modo posset, Comiti Surtiæ bellum id mandarat. Expugnato is a Scotis Northam castello, celeriter cogit exercitum castrisque motis ad hostem ducit. Pugna tum commissa, qua atrocior vix cogitari potest. Scoti, exemplo Regis sui pariter & cohortationibus accensi, nihil prætermittunt eorum, quæ iter ad victoriam sternunt. Sed eam fors Anglis decernit, qui Scotis ad unum prope omnibus cæsis, vixdum inchoato bello, debellant. Jacobus mori quam vinci maluit, perentusque, incertum utrum in prælio an post, in Anglorum potestatem venit. Henricus, antea tam exacerbatus in Jacobum, ut ei posterisque ejus spem omnem

Regni Anglici, hereditate adipiscendi, se adenturum munitur, cum audisset Regis fortissimi casum, ira in misericordiam versa ei, sacris interdicto, sepulturam honestam, qua alias carendum ei fuisset, a Pontifice impetravit, eaque re, qua una poterat, reconciliatum animum testatum fecit. Ita parva quies diuturna, nec temere metuendum quidquam a Scotis videbatur, imprimis cum soror Henrici, consentientibus Scotiæ proceribus, filii impuberis vice Regnum moderari cœpisset. Nam has partes ei ipse Jacobus, maritus, testamento facto, mandarat, gerendas, quamdiu novum matrimonium haud iniret. Sed illa Arcibaldo Duglassio, comiti Anguliæ, nubendo res denuo turbavit. Procerum pars, qui Duglassio favebant, contendere, ut suscepta ei tutela Regis relinqueretur, quorum causam Henricus voster, autoritate tamen potius quam armis, ne Regnum tot cladibus exhaustum prorsus ad interitum vocaret, propugnabat. Ceteri iique plures contra nituntur, atque ut Joannes, Dux Albanix, e Gallia, in qua morabatur, evocatus Prorex crearetur, pervincunt. Regina igitur tutela se abdicare coacta est; profugituræ in Angliam eripitur filius, Rex, atque seorsim ab illa educatur. His rebus adducta ad fratrem se recepit, sed parum ab eo auxilii impetravit. Tametsi enim Henricus summo opere contendebat, ne Albanix Duci summa rerum, Rege impubere, mandaretur, constantia tamen Scotorum victus rem suo reliquit loco, induciasque & fecit & factas identidem prorogavit. Interea Albanix Dux, partibus susceptis aliquandiu functus, rediit in Galliam, magnaque Henricum sollicitudine sponte liberavit. Sed rerum statu, cum summæ rerum plures præessent, mox turbato, proceres eum, ægre id patiente Henrico, in Scotiam revocarunt. Reditus ejus, non frustra fuisse sollicitudinem Henrici, satis probavit. Nam rebus domi compositis, coæcto exercitu Anglis bellum inferre parabat, sed proceres Scotorum contra tendentes, ut induciæ pro bello fierent, perficiebant. Secuta sunt tempora, quibus fortissimæ gentes denuo ad vim atque arma rediere; verum eo monumenta voluminis hujus non pertingunt. Ex iis, quæ huc spectant, potiora commemorabimus. *De Confirmatione Tractatum Scotia p. 257; Super Juramento Anglorum Scoto-*

rumque

rumque Regis Instrumentum publicum p. 261; De communicando cum Rege Scotorum p. 309; De commissione ad Juramentum Regis Scotorum requirendum p. 330; De apparando & Monstrum faciendo contra Scotos p. 339; Commissio pro Regimine Armata, versus partes Boreales, in resistenciam Scotorum p. 375; Ad literas diffidentiae Regis Scotorum, per Heraldum Lyon Regi Theroanam obsidentis missas, Responso p. 382. Notatu digna verba Henrici: Trusting also in time convenient to remember our Friends, and requite you and our Enemyes, which, by such unnatural Demour have given sufficient cause to the Dishonour of you and your Posterity for ever from the Possibility that ye thinke to have to the Realme, which ye now attempt to invade. De corpore nuper Regis Scotorum, in praelio Fludden Field interfecti, sepeliendo p. 385; Rex Scotorum ad Regem Franciscum super comprehensione in Tractatu pacis Regis Angliae p. 508; Intimatio de comprehensione Scotorum p. 511; De tractando cum Rege Scotorum p. 549; Representatio Scotorum pro Duce Albania. Answer of Refusal to the King of England touching his Advise to remove the Duke of Albany from the Governanship of the young King of Scots, sealed with seales of the Chief of Scotland p. 550; Instrumentum, in quo verbatim repetuntur Articuli de Appunctuamentis Scotiae p. 574; Quidam Articuli conclusi inter Ducem Albania Protectorem Scotiae & Henricum octavum Angliae Regem p. 578; De Treugis, per Ducem Albania captis, Approbatio Scotorum p. 381; Ratificatio per Scotorum Regem p. 602; Litera Regis Scotorum super Treugis p. 727; Ad literas de Treugis responso custodis Marchiarum p. 727; Super Treugarum prorogatione litera Regis Scotorum p. 730; Indentura Treugarum Scotiae p. 736; De custodia Regni, durante Minoritate Regis Scotorum, responsoria p. 761. His poteramus jam res domi gestas subjungere, ad quas summus dignitatis gradus spectat, ad quem Thomam Volsejum sensim sensimque Henricus evexit. Is enim summus rerum praesse jussus, tanta pollebat domi forisque auctoritate, ut eum Principes externi magis, quam Henricum ipsum colerent, & certatim stipendiis ornarent. Neque minus hic liceat exemplo Polydori Vergilii, jure civitatis donati, ostendere,

litteras Henricum earumque cultores amasse, tametsi idem Vergilius in carcerem postea conjectus duriora paulo fata subiit. Idem illud perspici potest ex *Collegio aenei nati*, quod Oxonii fundandi facultatem Guilielmo, Lincolnienſi Episcopo, & Richardo Suttonio, Armigero, concessit. Ab eodem amore litterarum scientiarumque manat institutum Societatis Medicorum Londinensium, quæ anno post C. N. M. DXVIII auspiciis Jo. Chamber, Thomæ Linacri, Fernandi de Victoria, Nicolai Halfewel, Jo. Francisci, & Roberti Haxley coit. Omnium clarissime Henrici amor in literas perspicitur, quod ipse, pro superstitione ea temporum, contra Lutherum scripsit librum eoque sibi titulum Defensoris Fidei peperit. Sed suffecerit hic notasse monumenta, quæ accuratius hæc nosse cupientes pervolvant, oportet. *Pro Thoma Wolfey Elcemofynario Regis p. 267; Pro eodem p. 269; Pro Polydoro Vergilio p. 290; De collegio fundando p. 320; De Thoma Wolfey in Episcopum Lincolnienſem promovendo p. 390; Pro T. Episcopo Lincoln. Electo Eboracensi p. 412; Papa ad Regem pro Polydoro Vergilio p. 515; Ju. Cardinalis de Medicis pro eodem p. 516; Promissio Secretarii Ducis Mediolani pro 10000 Ducat. solvendis singulis annis Cardinali Eboracensi p. 525; De liberatione Magni Sigilli Thomæ, Cardinali Eborum, & de ejusdem Juramento p. 529; De Pensione pro Cardinale Eborum per Regem Castelle p. 591. Monumentum de simili stipendio Francisci, quod Volsejo pependit, supra memoravimus. De Collegio Medicorum fundando infra urbem Londoniæ p. 654; Pro Cardinali Eborum pensio Imperatoris p. 714; Bulla de Pensione pro Cardinale Eborum p. 725; Bulla super prorogatione officii Legationis & Ampliationis Facultatum p. 739; Bulla pro titulo Defensoris Fidei p. 756. Ejus Bullæ formam nobilissimus Rymerus ære exprimendam duxit, qua de re monendos lectores harum rerum curiosos putavimus. De gratiis pro Libro, per Regem contra Lutherum scripto p. 758.*

**Johann Peter Ludwigs vollständige Erläuterung
der gültigen Bulle.**

i. c.

JOHANNIS PETRI LUDEWIG COMMENTARIUS plenior in Auream Bullam.

Tomus II.

Francofurti, apud Thomam Fritschium, 1719, 4.

Alph. 9 pl. 19.

Celeberrimus Autor, cujus iudiciorum Juris Publici doctrina multum debet, secundum Tomum Commentarii sui in A. B. nunc tandem edidit, postquam primum, de quo in Actor. Erud. Suppl. Tom. VI Sect. 9 p. 418 diximus, jam pridem pramiserat. In prafamine operi pramisso allegat causas, quibus ad librum hunc edendum fuerit permotus, inter quas, primo loco mominat legum patriarum neglectum. Observat hic Autor, Jus publicum non rite haftenus esse propositum, sive ab Historicis, qui legum patriarum, sive a Jureconsultis, qui Historiarum minus gnari fuerint. Deinde monet, huic operi conscribendo esse imprimis adductum, quod perlegendum scriptores, qui ad A. B. huc usque commentati essent, animadvertisset, eosdem nec verba, nec res, nec jura eadem A. B. comprehensa, rite affecutos esse, quod exinde maxime derivandum ducit, quod hi ipsi scriptores historiae medii aevi non ita ut par erat instructi essent. Sistit deinceps singulos Commentatores A. B. ac de unoquoque judicium exponit. Primo loco Johannis Linnæi mentionem facit, de cujus observationibus in A. B. id prædicat, esse scilicet easdem ceteris, quæ idem argumentum pertractant, perfectiores, quæstiones continere utiles pariter ac jucundas, illustrare easdem exemplis a moribus exterarum gentium petitis, & in his omnibus libere & abstracto metu versari Linnæum. Desideratur tamen in eodem, quod ipsi textui explicando non justam navaverit operam, deinde eum res Germanici Imperii indole aliarum rerum publicarum metiri, cum res gestæ Germanorum non æq; eidem fuerint perspectæ ac aliorum populorum, aliquando ne verba quidem A. B. nedum mentem ejus satis assequi, porro Aureæ Bullæ nuntiam fidem habere, in iis etiam, in quibus alicujus

litteras Henricum earumque cultores amasse, tametsi idem Vergilius in carcerem postea coniectus duriora paulo fata subiit. Idem illud perspicere potest ex *Collegio aenei nati*, quod Oxonii fundandi facultatem Guilielmo, Lincolnienſi Episcopo, & Richardo Suttonio, Armigero, concessit. Ab eodem amore litterarum scientiarumque manat institutum Societatis Medicorum Londinensium, quæ anno post C. N. M. DXVIII auspiciis Jo. Chamber, Thomæ Linacri, Fernandi de Victoria, Nicolai Halsewel, Jo. Francisci, & Roberti Haxley coit. Omnium clarissime Henrici amor in litteras perspicitur, quod ipse, pro superflue ea temporum, contra Lutherum scripsit librum eoque sibi titulum Defensoris Fidei peperit. Sed suffecerit hic notasse monumenta, quæ accuratius hæc nosse cupientes pervolvant, oportet. *Pro Thoma Wolfey Eleemosynario Regis p. 267; Pro eodem p. 269; Pro Polydoro Vergilio p. 290; De collegio fundando p. 320; De Thoma Wolfey in Episcopum Lincolnienſem promovendo p. 390; Pro T. Episcopo Lincoln. Electo Eboracensi p. 412; Papa ad Regem pro Polydoro Vergilio p. 515; Ju. Cardinalis de Medicis pro eodem p. 516; Promissio Secretarii Ducis Mediolani pro 100000 Ducat. solvendis singulis annis Cardinali Eboracensi p. 525; De liberatione Magni Sigilli Thoma, Cardinali Eborum, & de ejusdem Juramento p. 529; De Pensione pro Cardinale Eborum per Regem Castelle p. 591. Monumentum de simili stipendio Francisci, quod Volsejo pependit, supra memoravimus. De Collegio Medicorum fundando infra urbem Londoniæ p. 654; Pro Cardinale Eborum pensio Imperatoris p. 714; Bulla de Pensione pro Cardinale Eborum p. 725; Bulla super prorogatione officii Legationis & Ampliationis Facultatum p. 739; Bulla pro titulo Defensoris Fidei p. 756. Ejus Bullæ formam nobilissimus Rymerus ære exprimendam duxit, qua de re monendos lectores harum rerum curiosos putavimus. De gratiis pro Libro, per Regem contra Lutherum scripto p. 758.*

**Johann Peter Ludwigs vollständige Erläuterung
der güldnen Bulle.**

i. c.

JOHANNIS PETRI LUDEWIG COMMENTARIUS plenior in Auream Bullam.

Tomus II.

Francofurti, apud Thomam Fritschium, 1719, 4.

Alph. 9 pl. 19.

Celeberrimus Autor, cujus iudustriæ Juris Publici doctrina multum debet, secundum Tomum Commentarii sui in A. B. nunc tandem edidit, postquam primum, de quo in Actor. Erud. Suppl. Tom. VI Sect. 9 p. 418 diximus, jam pridem præmiserat. In præfatione operi præmissa allegat causas, quibus ad librum hunc edendum fuerit permotus, inter quas, primo loco mominat legum patriarum neglectum. Observat hic Autor, Jus publicum non rite hæctenus esse propositum, sive ab Historicis, qui legum patriarum, sive a Jureconsultis, qui Historiæ minus gnari fuerint. Deinde monet, huic operi conscribendo eo se imprimis adductum, quod perlegendo scriptores, qui ad A. B. huc usque commentati essent, animadvertisset, eosdem nec verba, nec res, nec jura eadem A. B. comprehensa, rite affectos esse, quod exinde maxime derivandum ducit, quod hi ipsi scriptores historia medii ævi non ita ut par erat instructi essent. Sinit deinceps singulos Commentatores A. B. ac de unoquoque judicium exponit. Primo loco Johannis Linnæi mentionem facit, de cujus observationibus in A. B. id prædicat, esse scilicet easdem ceteris, quæ idem argumentum pertractant, perfectiones, quaestiones continere utiles pariter ac jucundas, illustrare easdem exemplis a moribus exterarum gentium petitis, & in his omnibus libere & abjecto metu versari Linnæum. Desideratur tamen in eodem, quod ipsi textui explicando non justam navaverit operam, deinde eum res Germanici Imperii indole aliarum rerum publicarum metiri, cum res gestæ Germanorum non æq; eidem fuerint perspectæ ac aliorum populorum, aliquando ne verba quidem A. B. nedum mentem ejus satis assequi, porro Aureæ Bullæ nimiam fidem habere, in iis etiam, in quibus alicujus

erroris ex monumentis Historiæ mediæ ævi argui possit, & tandem communes errores de origine Electorum & alios secure sequi. Prætermittimus, quæ de Martini Rumelini Dissertationibus in A. B. Jo. Jac. Speideli Additionibus ad decem priora capita Rumelini, tum Nic. Myleri ab Ehrenbach Additionibus ad A. B. quæ inde incipiunt, ubi Speidelius sublitit, Schwederi Additionibus ad Rumelinum, Georgii Theodori Dieterici Notis ad A. B. Gerlaci Buxtorffii Dissert. seu Conclusionibus ad XVII priora Capita A. B. Dominici Arumæi Discursu in A. B. Godofredi Suevi Exercitationibus Feudalibus, quibus quæstiones J. P. inseruit, Jo. Volcmari Bechmanni Dissert. exotericis J. P. juxta ordinem A. B. Jo. Ottonis Taboris Epitome A. B. methodica, Bened. Carpzovii Synopsi Juris Feudalis cum semicenturia Quæstionum ex A. B. Caroli IV, Georgii Lehmanni Philyræ ad A. B. Henr. Ziegleri Conclusionibus ad A. B. Jo. Andr. Crusii Notis ad A. B. Nic. Christoph. L. B. de Lyncker ferie A. B. Carolinæ, cum introductione, observationibus & tabulis edita, Jo. Schilteri Annotationibus ad A. B. quæ Tomo II Juris Publ. exstant, Cyriaci Lentuli succinctis annotationibus in A. B. libro ejus de statu Reip. Romanæ prisco & recentiori insertis, Hier. Caninii libro Italico, sub tit. Sommaria Istoria della elettione e coronatione de Ré de Romani Ven. 1612 edito, Petri Ostermanni Epitome A. B. exegetica, Georg. Lud. Lindenspur Notis in A. B. Melch. Heim. Goldasti Notulis in A. B. cum Rationali ejus, quo jura Imperii contra Baronium defendit, A. 1607 vulgatis, Heinr. Guntheri Thulemarii Tractatione de A. B. Aug. Vischeri Discursu de Electione Regis & Imp. Rom. ejusque solennitatibus ad A. B. Ahasveri Fritschii Observationibus ad A. B. Henrici Gæden Consiliis ad A. B. qui Jus publicum absurdissimis doctrinis conspurcaverit, v. g. cum Eusebium jam demonstrasse tradit, quod Imperator non nisi e Germania oriundus eligi debeat, Henrici Christoph. a Griesheim Discursu Hist. Pol. Juridico ad Basin A. B. ejusque titulos 1, 2, 3, 4 & 5, ac demum de Jac. Brunneimanni Dissertatione de mutatione A. B. accurate judicat Ill. Autor; e quibus facile intelligas, eum scripta hæc omnia, priusquam opus aggredere, haud perfunctorie excussisse. His ita
expositis

expositis de A. B. authentia edisserit, & plurima quidem pri-
 mum ipse in medium affert, quæ eandem dubiam facere possint.
 Monet hic primo, quod non, prout in aliis Comitibus Imperii
 factum fuerit, omnes Status Imperii comparuerint ac Receptis
 subsecuto subscripserint, & ipsa insuper subscriptio Cæsaris de-
 sideretur. Porro id suspicandi ansam præbere, quod licet sub
 exordium anni 1356 prima pars A. B. Norimbergæ condi-
 ta, reliqua vero portio ejusdem Metis exeunte eodem anno ad
 finem esset deducta, nihilominus tamen authentica exemplaria,
 quæ Moguntiz ac Francofurti deprehendantur, universam A. B.
 continua serie sistant. Deinde tam varia in A. B. occurrere, de
 quibus vix credi possit, ea consensu Principum Imperii eorum
 præjudicio esse inserta, ita enim vix credibile, Domum Bavaricam
 æquo animo tulisse, quod Electoratus eidem familiæ ad-
 emptus & in Palatinam fuerit A. B. lege translatus. Versiculos
 etiam passim insertos & divisionem in capita eorumque inscrip-
 tiones, a stylo legum ferendarum alieniora videri, & quæ sunt
 alia. Propugnatur tamen ab H. Autore authentia A. B. & lar-
 gitur is quidem, utrorumque comitiorum, Norimbergen-
 sium ac Metensium, mentionem apud scriptores fieri; subscrip-
 tionem vero Caroli IV & Statuum Imperii prætermittam esse,
 ex consuetudine Caroli IV, cujus etiam alia extant autographa ab
 eodem non subscripta, licet ejusdem jussu edita; contra ipsum si-
 gnum majestatis omnem fidem supplere; & licet omnium Sta-
 tuum Imperii consensus ad condendum novam legem deside-
 retur, hoc tamen Imperatori reservatum esse, ut leges Statuum
 Imperii consensu sigillatim editas in codicem unum redigi
 curet; quod porro nonnullis Statibus A. B. præjudicio esse vi-
 deatur, id ex eo esse, quod prolixior disquisitio & cognitio cau-
 sarum prætermittam fuerit; versiculos non tam Legislatori quam
 compilatori A. B. esse tribuendos; ipsa vero A. B. capita, para-
 graphos & inscriptiones non esse authentica. Sed progredi-
 mur ad ipsum hujus operis Tomum II, quo illustris Autor A. B.
 titulum II & reliquos (quippe de prioribus in primo tomo fuit
 actum) variis annotationibus illustrat. Pag. I monetur, titu-
 lo II eadem pertractari, quæ titulo 8, hoc discrimine obser-

vato, ut privilegia Electori Bohemix in modo commemorato capite tributa hic singulis Electoribus indulgeantur. Pag. 3 notat, Baronis vocem olim Landgravium denotasse, in prædio suo variis regalibus & præ eminentiis præditum, nostra vero ætate dignitatem gentilitiam innuere, cui tamen sustinendæ non præcise regalibus vel territorio opus sit. Pag. 4 redditur ratio, cur non æque in titulo § A. B. ac in tit. II facta sit mentio Vasallorum feudali nexu obstrictorum, nimirum quia in Regno Bohemix feuda sint rariora, quandoquidem tum Nobilium, tum Baronum prædia, imo ipsi Principatus Silesiaci allodiis accenseri consueverint. P. 17 quæstio agitur, an Elector possit esse iudex in propria causa? Etsi vero id tam Juri Naturæ & Civili, quam consuetudini medio ævoreceptæ, qua Imperator Principem Imperii e suo territorio evocare & in publicis Imperii comitiis in jus vocare tenebatur, tum & Juri Feudali Germanico, quo singula potius permittenda sunt decisioni statuum provincialium tanquam Parium curiæ, repugnare videatur; his tamen non obstantibus affirmativam tuetur Noster, his quidem adductis rationibus: 1 quia nostra ætate iudicium Parium curiæ in desuetudinem abierit, & plerique Principes in locum hujus iudicii regimina sua sive cameras feudales substituerint; 2 a causis feudalibus ad causas civiles non tuto licere argumentari; 3 Romana jura tantummodo ad Præfectos Romanos spectare, quum Statibus Imperii jurisdictio ac superioritas territorialis proprio jure competat; 4 omnem metum studii partium abesse, quando Acta ad collegiæ extraneorum Jctorum transmittantur vel subditorum juramentum relaxetur; 5 ipsum Imperatorem in Capitulatione promittere, se nolle Status Imperii in causis, quæ hisdem cum subditis suis intercedant, turbare. P. 15 asseritur, subditum Regni Bohemix, cui justitia denegata, posse ad suprema Imperii iudicia provocare. Obstat quidem, 1 titulum § A. B. Electori Bohemix Privilegium de non appellando absque ulla restrictione esse conceptum; 2 posse videri Imperatorem non in uno eodemque titulo vel ideo tradidisse electoris Bohemix & reliquorum Electorum privilegia de non provocando, ne prærogativa ista, quæ hac ex parte competeret Electori Bohemix, nimum

nimum incurreret in oculos; 3 in privilegio Electori huic tributo provocatum esse ad observantiam antiquam; 4 Imperatorem majori libertate usum esse in restringendis reliquorum Electorum privilegiis; & tandem 5 discrimen attendi debere inter Regnum clausum & reliquos Electoratus, Regno enim prerogativam competere præ Electoratu. At respondet Noster, 1 Electores singulos æqualis esse conditionis; 2 Regiæ dignitati ex hac provocandi licentia nihil decedere; 3 eandem rationem fuisse Regum Daniæ & Norvagiæ, quum Imperio nostro subjecti essent, & 4, licet restrictionis hujus in titulo 8 non fiat expresse mentio, sub eodem tamen tacite contineri, cum & in Privilegiis de non appellando, reliquis Principibus indultis, hæc restrictio fuerit prætermissa. Pag. 42 investigatur, quo jure Elector Saxoniz Privilegium de non appellando ad terras Thuringiacas & Franconicas extendere possit: fundamentum repetitur ex clarissimis verbis, quæ in Privilegio anno 1559 concessio occurrunt, quippe quæ ad universam familiam Electoralem, tam quatenus in ea sunt Electores quam quatenus Duces Saxoniz, spectent, ratione etiam addita, ne præminentia Electoris imminuatur aut aliquid eidem detrahatur. Ita pariter & p. 43, reliquos Duces Saxoniz Privilegio de non appellando frui, affirmat. Licet enim ob stare videatur, in A. B. tantum sermonem esse de Electoribus Saxoniz, Bullam Sigismundi etiam Friderici Electoris, non item reliquorum Ducum Saxoniz, mentionem facere, & privilegium de anno 1559 habere se ad instar referentis ad priora duo relata, imo nec reliquos Electorum consanguineos ad fructum hujus privilegii adspirare; attamen probat, verba privilegii de anno 1559 fatis clare loqui de Ducibus singulis Saxoniz, unde nec Ernestinæ lineæ id privilegium invidendum, præterea singulos Electores huic privilegio assensum suum præbuisse atque insuper Duces Saxoniz merito se diuturno usu tueri. Pag. 49, Electores privilegio de non appellando posse uti, non solum in circulis suis Electoralibus, sed & singulis suis provinciis, prolixè evincit. Pag. 61 asseritur, Electoribus integrum esse etiam de rebus, quæ extra limites Germaniz sive in Italia sive alibi geruntur, dummodo pertineant ad

Imperium Germanicum, dispicere. Non desunt hac ex parte rationes contrarium suadentes. Italos nempe tempore Interregni peculiari gaudere Vicario, Duce Sabaudia, Pontificemque defuncto Imperatore omnem potestatem tam Germanici quam reliqui Romani Imperii sibi vindicare, A. B. etiam tantum Germanis leges praescribere posse &c. At probat Autor, Majestatem & autoritatem Imperii esse communicatam inter Imperatorem & universum Imperium ita, ut Electoribus circa superioritatem utriusque statuere liceat; Vicariatum Italiae, ab Imperatore dependentem, morte ejusdem extingui aut saltem subordinari Vicariatus Imperii, adeoque Electorum potestati esse obnoxium, & cum dicatur in titulo 12 Aur Bull. §. 1, debere Electores consulere, quid orbi terrarum profit, nihil aliud innui quam quod in communem utilitatem debeant consulere, & generatim Electorum potestatem cum Imperatoris potestate maxima ex parte concurrere. Pag. 67 sigillatim causa exhibentur, quae in conventibus Electoralibus pertractari possint ac debeant. Pag. 72 negat Autor, conventus Electorales in civitate mediata municipali institui posse. Nam licet olim Magdeburgi quoque, Herbipoli, Bambergae comitia Electoralia fuerint celebrata, attamen leges Imperii, quoties de comitiis Electoralibus loquantur, iis civitatem Imperialem destinare, & municipales urbes minus quam Imperiales his comitiis aptas esse evincit, simul observans, quantae turbae enatae fuerint ex eo, quod Imperatores Franconici, imprimis Heinrici, comitia Imperii in Saxonia & Bavaria plerumque celebraverint. Pag. 73 asseritur, A. B. hodie non obstringere Electores, ut conventibus Electoralibus ipsimet intersint, licet id A. B. titulo 12 §. 2 constitutum videatur. Idque probatur exemplis conventuum horum, qui celebrati sunt saeculo decimo septimo, quibus omnibus ne quidem maximus numerus Electorum interfuerit, cui accedit, tum quod negotia facilius expediri a legatis prudentioribus quam ab ipsis Principibus praesentibus possint, tum quod Electores in Unione Electorali A. 1520 decreverint, Electorales conventus per legatos posse celebrari. Pag. 91 defenditur, Imperatorem non posse non agnoscere privi-

privilegia. Et si enim objicias, magno præjudicio esse Imperio electio, quale nostrum, si Cæsari pro arbitrio privilegia in æternum duratura concedere liceret, sufficere etiam, Principibus privilegia ab Imperatore ad dies vitæ illius concedi, & eos qui privilegium impetrassent, de confirmatione illius mortuo Imperatore, qui dederat, esse sollicitos; attamen & ipsum A. B. Conditorum titulo. 13 §. 2 testari, se teneri privilegiis antecessorum suorum, donec necessarium duceret eadem abrogare aut immutare, in quantum Electorum præjudicio cederent, & si prodigus forte fuisset Imperator in privilegiis concedendis, potuisse eadem iterum tolli, quod tamen ad exceptionem non ad Regulam pertinet, & plerosque Imperatores privilegiis suis inferere consuevisse, quod a nullo successore sint revocanda, imo in Art. 1 Capit. Cæsareæ Imperatorem promittere, se privilegiis Electorum, Principum ac Statuum tuendis operam daturum. P. 129 excutitur quæstio: an immediatis Imperii Statibus jus fœdera incundi absque consensu Imperatoris & Imperii competat? Rationes negativæ huc redeunt, Romano jure varias functiones proflare, quibus omnes subditorum congregationes & conventicula prohibeantur; regulis item Status & boni publici repugnare, subditos uti jure armorum ac fœderum, porro etiam eos, qui jus fœderum largiantur Statibus, tot limitationes adjicere, ut universum fere negotium destruant, asserere enim, hujus fœderis unicum scopum debere esse communem tranquillitatem, item debere illud esse directum adversus Con-Statum, nec cum ullo Statu extraneo aut contra Imperatorem ac Imperium incundum. Sed affirmativa sententia magis arridet Nostro, quia in A. B. titulo 15 §. 1 nulla fœdera Imperio Germanico interdicta sint præter ea, quæ a civitatibus municipalibus & Statibus provincialibus ineuntur; jam inde a temporibus Cunradi, Henrici Aucupis & Ottonum innumera exempla fœderum extare, quæ Statibus Imperii intercesserint cum exteris pariter & Con-Statibus, nec uspiam patere, quod hæc fœdera pro prohibitis existimata fuerint; imprimis vero suffragari huic opinioni Art. 8. Juslr. pac. Westph. & Art. 6 Capt. Caroli VI, ubi Statibus

jus cum aliis fœdera ineundi concessum fuerit. Pag. 248 fiftitur summa tituli 16, nimirum neminem subditum posse simul in alia civitate jus civitatis nancisci, & hoc jure civitatis non obstante pristino suo domicilio uti, id enim Domino territorii veteri eandem sollicitudinem afferre, ac si subditus cum alio quodam fœdus iniret, & evenire posse, ut occasione data novus Dominus novo civi sit auxilio. P. 280 quæstio movetur, an in Germania nemo in duobus locis simul jure civitatis uti possit? Equidem existimatur, Græcos & Romanos videri permisisse, ut quis in duobus vel pluribus locis simul jure civitatis uteretur, nec nunc deesse civitates, quæ ita inter se pactæ sint, ut is qui in una civitate Jus civitatis consecutus esset, in altera civitate eodem jure uteretur, neque ab hodierna consuetudine abhorrere, mercatores propter commerciorum utilitatem in variis locis, ut Francofurti & Lipsiæ, civium numero inferi. At negativam sequitur Illustr. Autor, his imprimis rationibus adductus, quod & aperte repugnet A.B. titulo 16, cujus constitutionis causam hanc fuisse arbitratur, ne quis in præjudicium patriæ aut Domini territorii extranei auxilio uteretur; & ex veterum Rerumpubl. Statu ad nostram non valeat argumentatio, quandoquidem plurimarum civitatum Statuta sine consensu civitatis, in qua quis jus civitatis jam nactus fuerit, idem consequi vetent. P. 233 quæstio ventilatur, num Princeps Imperii plures uno Electoratus possidere, ac ideo sibi in comitiis duplex votum vindicare possit? Etsi vero absolum judicent nonnulli, unum Electorem in Comitiis pluribus frui suffragiis, unde quoque in Pacto confraternitatis Hassiaco-Brandenburgico-Saxonice provisum, ut deficiente alterutra familiarum Electoralium dignitas Electoralis ad familiam Hassiacam devolvatur, & quamvis Henricus Superbus duos dicatur Electoratus, Saxonicum & Bavaricum, possedisse, unico tamen suffragio in comitiis usum: Noster tamen probat, plures fuisse, qui duas provincias & duos Electoratus possederint, Heinricum nempe Aucupem & Ottones, qui Saxonie & Thuringie imperaverint; nullam porro contrariam sanctionem extare, & par esse, ut eodem modo, quo vota hodie numerentur in Collegio Principum, colligantur quoque in Collegio Electorum,

rum; denique ipsam A. B. fatis evincere, dignitatem Electoralem non esse a terris Electoralibus separandam. P. 1359 varia responsa proponuntur, ex quibus elucescit, solum matrimonium Principis cum foemina inferioris fortis eidem dignitatem Principalem nequaquam conciliare.

**LEXICON PHYSICO-MEDICUM: OR A NEW
Physical Dictionary by JOHN QUINCY, M. D.**

Londini, ap. A. Bell, W. Taylor & J. Osborn, 1719, 8 maj.

Alph. 1 plag. 7.

CUM solidior quidem Medicinæ Theoria non minus, ac Physicæ, mechanicis hodie superstruatur principiis, nondum tamen ullum Lexicon Medicum profert, in quo termini Mathematico-Mechanici enodentur, Autor noster eorum maxime in gratiam, quibus nec otium, nec opportunitas est Mathematici addiscendi, defectum ejusmodi ex Autoribus eminentioribus supplere allaboravit in præfenti, quod exhibemus, Lexico Physico-Medico. In hoc siquidem, obsoletis sepositis, derivationibus autem Græcis tunc præmissis, quando faciem rebus videntur præferre, imprimis Mechanica & Physica, hinc Anatomica & Physiologica cum nonnullis morbis ac potioribus operationibus Chymicis latius explanantur & figuris subinde ac schematibus additis illustrantur. Optandum solummodo esset, Autores, a quibus tales explicationes Noster desumpsit, ubique pariter occurrere adscriptos, ac v. g. circa aerem & æstum marinum (*Tide*) Halley & Newton, circa plantarum & arborum divisiones Rajus, circa vegetabilium vegetationem Woodward, circa glandularum catalogum & musculorum tabulam, æque ac circa bilis secretionem subjecinore, Keil, circa chlorosin, emmenagoga & menses Friend, circa narcotica & venena Mead expressis nominantur verbis. At enimvero sic vocabuli Momenti sensus Mathematicus alius, alius Physicus, sine ullo Autore innuitur, cum tamen prior, quantitates ut indeterminatas ac instabiles, & quasi motu fluxuque perpetuo crescentes vel decrescentes exprimens, in Newtoni Philosophiæ naturalis prin-

cipiis Mathematicis, posterior vero, quantitatem motus in mobili siue vim corporis insitam movendi, ex ratione materię quantitatis celeritatisque compositam, designans in Jo. Keil Introductione in veram Physicam & Freind Praelectionibus Chymicis legatur. Sic sub attractionis titulo Newton quidem non immerito allegatur, veluti primus illius Renovator, Propositiones nihilominus octo, quibus illa hic stabilitur, non tam in Newtoni Scriptis, quam ea inter Theoremata deprehenduntur, quę Jo. Keil instar legum attractionis Transactionibus Anglicanis A. 1708 p. 97 curavit inseri, in Actor. Nostr. Supplemento Tom. IV p. 272 transcripta. Sic arterię, venę, ossa & quamplurimę partes corporis nostri animalis, ex Jacobi Keil Compendio Anatomię prolixius describuntur, nulla interim mentione ipsius injecta. Sic morbos inter Amavrosis, Apoplexia, Cataracta, Catarrhus, Dolor, Epilepsia, Mania, Paralysis & Vertigo ex Piternii Elementis Medicinę Physico-Mechanicis absque hujus nomine fufius exponuntur. Sic ex Operationibus Chymicis Calcinatio, Crystallisatio, Destillatio, Digestio, Extractio, Fusio, Pręcipitatio & Sublimatio, æque ac sub specifica gravitate duę Tabulę, in quibus specifica tum solidorum, tum fluidorum, gravitas æstimatur, ad ductum Freind in Praelectionibus chymicis absque ulla ejus mentione pluribus traduntur, etiam si sub Tabularum istarum finem lances ejusmodi ponderationibus inservientes ab Hanksbee ingeniose fabricari atque ab Harris in altero Lexici technici Volumine describi adjiciatur. Ceterum de Aloe, Aceto, Antimonio, Artemisia, Asaro, Bezoar lapide, Bezoar minerali, Cinnabari, Colocynthide, Croco, Hedera terrestri, Jalappa, Luna, Sale armoniaco ac Specificis medicamentis Autor agens Lectorem ad suum simul remittit Dispensatorium, suo etiam tempore a nobis recensendum.

THE ANATOMY OF THE HUMANE BODY
ABRIDG'D.

i. c.

ANATOMIA CORPORIS HUMANI IN
Compendium redacta a JACOBO KEILL,

M. D.

Londini.

Londini, apud R. Smith, 1718, 12.

Plag. 16 $\frac{1}{2}$.

Sexta hæc est Editio, eaque correctior libri, quem adeo tarde ad nos delatum dolemus. De cujus pretio multa jam facere verba vel ex hoc capite superfluum esse videtur, quod tam frequenter reiterata Editio de eo abunde testatur. Dispescit hoc Compendium Clarissimus Autor, in VII capita, in quorum I de Partibus constitutivis, externis & communibus, in II de infimo Ventre, in III de Thorace, in IV de Capite, in V de Ossibus, in VI de Musculis, & in VII de Nervis, Venis atque Arteriis agit. Non solum autem Partes corporis humani omnes atque singulas describit, verum etiam usum, quem habent, ex earum compositione derivat & exponit. Sic actionem muscularem per rarefactionem sanguinis & spirituum, cavitates fibrarum distendentium, fieri perhibet. Digestionem stomachi, dissolutionem seu separationem alimentorum in adeo parvas particulas, quæ aptæ sint, ut vasa lactea commode intrare atque cum massa sanguinea circulari queant, vocat. Quamcum maximam partem præter salivam & humorem gastricum liquores, quos pro potu assumimus, præstent, illa potulenta ad hanc actionem promovendam idonea judicat, quæ summe fluida, omnique visciditate expertia existunt, inter quæ aqua nullus commodior datur liquor. Quanquam autem quædam spirituosa & generosa potulenta ciborum substantiam penetrant, tamen hæc possidere simul dicit qualitatem, quæ tantum absit, ut digestionem promoveant, ut eandem potius insigniter sufflamment; ☉ validam enim vim attractivam, qua gaudent, magis ea moleculas alimentorum combinare & indurare, quam ut easdem dissocient. Et si vel maxime digestionem quandoque adjuvare observentur, id tamen non alimenta dissolvendo, quam tunicas ventriculi ad validius subeundam contractionem irritando efficere; hocque in casu non solum proficua, sed maxime necessaria fore. De secretionibus ita sentit: Humores, qui ex massa sanguinea secernun-

pag. 25.

42.

68.

ur

tur diversissimi, sub hac forma in ea non latitarunt, sed ex diversa principiorum, ex quibus sanguis componitur, combinatione resultant. Qui igitur facillime combinantur, eas glandulas ingrediuntur, quæ cordi propius adjacent, siquidem ibidem massa sanguinea admodum est dissoluta, ut humor pericardii, & urina; qui vero difficilius ac tardius unionem subeunt, non nisi in glandulis, quas sanguis ex corde propulsus tardius alluit, secerni possunt, ut bilis & semen. Defendit insuper Autor animalcula in femine virili, & tunicam allantoideam, quæ urinam capit, fœtus in utero existentis; velocitatem etiam sanguinis, ejusque quantitatem, ut & capacitatem thoracis, dum inspiramus, mathemathice demonstrat. Atque hæc speciminis loco de hoc Compendio dicta sufficiant.

115.

120.

147.

271.

*EXCERPTA ASTRONOMICA EX TRANS-
actionibus Anglicanis A. 1718.*

Num. 355. **S**atellitium Saturni maximam partem a *Job. Dominico Cas-*
 p.768 & sq. *sini* detectum cum nonnisi per telescopia exquisita & præ-
 ista ad observandum apparatu instructis observatum. Quam-
 obrem cum a multis retro annis nullæ amplius observationes
 a laudatis Astronomis communicarentur, in suspicionem ad-
 ducti sunt Astronomi exteri, satellitium istud non satis fides
 observationibus n'ti. Augebat in Anglia hanc suspicionem,
 quod Vir Cl. *Guilielmus Derham* per telescopium 125 pedum,
 a *Christiano Hugenio* cum apparatu ipsum a tubi optici molimine
 liberandi olim Societati Regiæ donatum, Saturnum
 contemplatus in ancipiti hæreret, utrum stellulæ circa eam
 conspicuæ essent Satellites nec ne, cum loca earundem observata
 a locis ex Tabulis *Cassiniani*, Societati Regiæ quondam oblatis
 & in Transactionibus Philosophicis Num. 187 publicatis, omni
 adhibita solertia computatis prorsus dissiderent. Enimvero
 postquam *Cassini* junior, magni parentis haud degener filius,
 virtu-

virtutum patriarum hæres, in Commentariis Academiæ Regiæ Scientiarum A. 1714 theoriâ Satellitum ex recentioribus observationibus emendasset (quemadmodum notatum est in Actis anni superioris p. 347;) agnitum est in Anglia, Satellitium Saturni & a *Derhamo* visum, & extra omnem dubitationis aleam positum esse. (Ut itaque tanto minus dubii relinquere-
retur, Vir plurimum Reverendus, *Jacobus Pound*, Societatis Regiæ Sodalis, per telescopium *Hugenianum* Satellites observavit d. 21 April. h. 10 40' A. 1718 & observationes cum Societate Regiâ communicavit, a cujus Secretario publicatæ fuerunt. Nos, omissis iis, quæ situm eorundem concernunt, notatu dignum censemus, quod zona etiam apparuerit in facie Saturni anfrati, qualis minor esse solet in facie Jovis: quod idem etiam a *Cassino* olim animadversum, ut habetur in *Transact. Phil. Num. 128. p. 690.* Nec negligendum est monitum Observatoris, quod Satellites, adhibitis etiam telescopiis prægandibus, quale est istud *Hugenianum* 115 pedum, cum sint admodum exiles ac lumine debili radiant, non videantur, nisi aere admodum defæcato & in tenebris spississimis. Ex *Poundi* ob-
servationibus correctæ sunt Tabulæ motuum mediorum Satellitum Saturni, quas ex *Cassinianis* Num. 187 Transactiones exhibent, cumque cælo satis consonæ fuerint deprehensæ, Num. 356 in publicum emittuntur. Similes Tabulas dedit etiam *Cassinus* in *Comment. Acad. Reg. Scient. A. 1716* cum Anglicanis consentientes. Nos ut curiositati lectorum, qui voluminibus istis carent, satisfaciamus, elementa Tabularum exhibemus, unde Tabulæ ipsæ sine difficultate expanduntur. Satelles primus denotat intimum, quintus extimum.

Ordo Satellit.	Epochæ A. 1720	Motus annuus	Mot. diurnus	Mot. horar.	Mot. unius minuti.
I.	♄ 18° 55'	4S. 4° 43'	6S. 10° 42'	0S. 7° 57'	0°. 7' 57"
II.	♅ 18 49	4S. 10 2	4. 11 32	0. 5 29	0. 5 29
III.	♆ 13 35	9. 17 2	2. 19 41	0. 3 19	0. 3 19
IV.	♇ 13 58	10. 20 35	0. 22 35	0. 0 56	0. 0 56
V.	♈ 4 2	7. 6 32	0. 4 32.	0. 0 11	0. 0 11

L1

Notan-

Notandum scilicet, in motu annuo medio integras omitti revolutiones, quemadmodum in Tabulis solenne est. Constituantur autem revolutiones & distantiz in Semidiametris Saturni ejusque fractionibus decimalibus, ut sequitur :

Ordo Satellit.	Periodus Revolutionum	distantiz a Centro δ
I.	1 d. 21 h. 18' 26" 30"	4. 3400
II.	.2 17 41 10 30	5. 5593
III.	4 12 25 10 0	7. 7643
IV.	15 22 41 28 0	18. 0000
V.	79 7 46 0 0	52. 4578

Num. 357. Exhibetur etiam Sylloge observationum Astronomicarum, quarum accuratio mire predicatur, ita ut observationes *Pompidiana* Planetarum pares vix habere dicantur, cum tubis praelongis ac micrometris præter solitum affabre factis institutæ fuerint. Notatu imprimis dignum est, quod Cl. *Pound* A. 1717 d. 26 April. h. 9 Londini observaverit latitudinem Jovis borealem semiminuto non majorem, cum posteris ufui effequeat in definiendo nodorum Jovis motu. Apparet autem ex ista Sylloge, plures nunc esse in Anglia observatores. Certe in ea nominantur præter *Poundium*, *Desaguliers*, *Stephanus Gray*, *Derham*, *Wright*, *Haukins*, *Jacobus Bradley*, qui d. 5° Sept. 1718 mane, Sole jam fere 30 gr. alto vidit apud *Worsted* arctissimum Lunæ infra Palilicium transitum: quæ observatio sui generis prima dicitur ab invento telescopio. Distabat nempe Palilicium a limbo δ h. 7 59' temp. æqu. 5' 38", at 1' 25" h. 8 17' 5". Lunæ diameter h. 8 58' observabatur 31' 7".

Num. 355. Vir de Astronomia præclare meritis, *Edmundus Halley*, argumenta quædam adducit, quæ quarundam fixarum latitudinem immutatam esse probabile reddunt. Operæ itaque pretium ducit, ut eam in rem sollicitius inquiretur. Nimirum *Tycho de Brabe* differentiam, quæ inter latitudines fixarum modernas & antiquas *Ptolemæi* aut potius *Hipparchi* intercedit, hinc deducit, quod *Ptolemæus* obliquitatem Eclipticæ justo majorem statuerit. Reperit autem *Hallejus*, hypothesi *Tychoniana*.

niana, quæ magno stellarum numero confirmari videtur, contradicere *Sirium*, *Arcturum* & *Palilicium*. Sane in hypothesi imminutæ obliquitatis eclipticæ tempore *Hipparchi* 15 minutis australior esse debebat latitudo *Palilicis* & 20 latitudo *Sirii*, quam hodie deprehenditur: enimvero *Ptolemaeus* latitudinem *Palilicis* 20, *Sirii* vero 22 minutis borealiorem facit moderna. Similiter idem latitudinem *Arcturi* 33 minutis borealiorem determinat, quam nunc reperitur. Notandum vero, latitudines *Ptolemaicas* respondere declinationibus a *Timocharide*, *Hipparcho* & ipso *Ptolemaeo* observatis, ut error in scribam conjici nequeat. Sunt etiam tres istæ stellæ Telluri omnium vicinissimæ, ut, si qua mutatio accidat, in iis potissimum sensibilis fieri debeat. Addit præterea ex *Bullialdi* *Astronomia Philolaica* f. 172, quod *Ptolemaeus* A. C. 509 d. 11 Mart. *Palilicium* a Luna tectum commemorat, cum tamen id fieri haud potuerit, etiam si latitudo *Palilicis* multo minor hodierna statuatur.

DESCRIPTIO METEORI IGNITI AB HENRICO BARHAM in Jamaica A. 1700 observati, ex *Transact. Anglic. A. 1718 Num. 357 p. 837 & 838 excerpta & in compendium missa.*

Vidit Observator globum igneum, mole æqualem globis ferreis pulvere nitrato repletis, quos *bombas* vocare solent, motu admodum celeri per aerem decidentem, qui fulgore profus insigni emicabat. Cum ad locum accederet, ubi terram attigerat, varias ibidem observavit cavitates in terra effossas, quarum media ad magnitudinem cranii humani, quinque vero aut sex minores circumcirca ad pugni magnitudinem accedebant. Tanta erat profunditas, ut baculis, qui spectantibus ad manus erant, explorari non posset. Gramina circa cavitates effossas cremata conspiciebantur, & odor sulphureus percipiebatur per aliquod temporis intervallum. Nocte præcedente imbres comitata fuerant, fulgura crebriora cum tonitruo vehementiori,

UYTREKENING DER KANSSEN IN HET
Speeleu door de Arithmetica en Algebra, beneevens een
Verhandeling van Lotteryen en Interest,
door N. S.

i. e.

*CALCULUS EXPECTATIONUM IN LUDIS
tam Arithmeticis quam Algebraicis, una cum tracta-
tione de Interusuriis & sortibus; Autore*

N. S.

Amstelod. apud viduam P. Marret, 1716, 4 maj.
Plag. 20.

Serius quidem utilissimi & ob perspicuitatem suam maxime
commendabilis scripti hujus recensio hic a nobis exhibetur.
Ad nostras enim regiones, in quibus præter vernacula Latina vel
Gallica maxime placent, rarius libri ejus idiomatici, quo concin-
natus est, afferuntur. Quoniam tamen ea est partim curiositas
partim dignitas materiæ, quam tractat, ut usum majorem
aliquando promittat in futurum, quam in præsentem præ se fert,
religioni nobis duximus eandem sine omni commemoratione
præterire. Expectationes adeo, quas quis habere potest in lu-
do aliquo ad vincendum, invenire docet. Autor ad exemplum
Celeberrimorum virorum *Hugenii, Monmortii, Bernoulliorum,*
Moiurai; aque facilioribus incipiens prima parte docet casus
solo Arithmetico calculo expediendos. Methodumque in
illa tenet eam, ut non regulam generalem aliquam exhibeat,
qua propositiones similes solvi debeant, sed operationem in ali-
quo exemplo ostendat, ejusque demonstrationem subjungat, aliis
dein exemplis, quorum plurima subjungit, eoque dicta sua ad-
modum illustrat operationes ipsas circa eadem exhibendo, ac-
commodandam. Ubi vero solutionis ratio ipsi evidens vide-
tur, demonstrationem etiam omittit. Tractant adeo XII Pro-
positiones hujus partis casus, qui in jactu talorum & chartarum
electionibus ex volumine aliquo eorum faciendis occurrunt;
dataque occasione casus quidam ludorum (quos vocant) a for-

tuna

tuna & casu pendentium & nominatim *Passe-dix*, *Schervvenzeln*, *Cinquenove* solvuntur, applicatio etiam ad exemplum aliquod politicum vel vitæ communis exhibetur, expectationum scilicet, quas quis in hisce rebus sibi faventes habere potest, inventionem docendo. Præmittitur omnibus propositio Hugonii fundamentalis, & subjunguntur quinque problemata ab eodem ad solvendum proposita: Parte II universaliora & difficiliora problemata eadem methodo sed calculo Algebraico tractat, ubi in fine propositionis suæ primæ circa solutionem problematis, quod Ill. Monmortius in *Ephem. Erud. Gall.* 1711 occasione Lotharingi cujusdam proposuit, eodem anno a Bernoullio & ipso Monmortio datam, quædam monet, dissensumque ab iisdem Celeberr. viris suum testatur. Reliquis propositionibus usque ad X varia circa electionem calculorum, chartarum & jactus talorum ingeniosa problemata solvit, ubique Logarithmorum applicationem & alia compendia operationis ostendens. Propositione X, & porro, ludos cum chartis institui solitos examinat, quales sunt, quem *Schervvenzeln* nostri vocant, *Banco-Fluse* (fortassis nostratum *heufeln*) *Treize* (cujus ludi expectationes formula eadem exhibet cum Bernoulliana, sed Analyfin addit) *Pharaon* & *Bassette*. Claudique ultima propos. XV, qua generalem formulam exhibet problematis, in quo collutores plures ponuntur certa quadam lege sibi invicem continuo succedere, victique inter eos pecuniam aliquam deponere, alique collutorum locum facere. Ad quod solvendum, si 12 collutores existant, Cel. N. Bernoullius resolutione 22 æquationum Algebraicarum opus habet. Tractationi de fortibus & interusuriis præmittit modum fractionem aliquam transformandi in aliam satis prope accedentem ad priorem, sed numeris constantem & terminis non adeo magnis: itemque modum inveniendi numeros, qui per certos alios divisi relinquunt residua aliqua desiderata. Ipsa vero problemata continent casus diversos, qui occurrunt in interusuriis vitalitiis & solutionibus reddituum anticipatis, quorum non solutiones solum Algebraicas exhibet, sed ipsas praxes oculis exponit, ita ut hæc occasione modum inveniendi radices æquationum altioris gradus

secundum regulam Hallejanam prolixè illustret. Et cum superioribus annis in Batavia ejusmodi institutæ atque propositæ essent sortes, in quibus lucra solutionibus per aliquot annos continuatis ad vincentes feliciores perveniebant, ostendit quemadmodum inveniendum sit lucrum ipsum totale una & prima vice persolvendum, cui hæc successiva & interrupta solutio æquipollet.

Petri Johannis Fabri alle in zwey Theile verfasste
Chymische Schriften.

i. c.

PETRI JOHANNIS FABRI, CASTRINO
*Vidarenfis, Doctoris Medici Monspeliensfs, Opera Chy-
mica, duobus Voluminibus exhibitæ.*

Hamburgi, apud Lucam Edingium, 1713, 4.

Alph. 11½.

Quemadmodum præcipuus scopus Autori Clarissimo in operibus suis Philosophico-Medico-Chymicis divulgandis fuit, ut perciperent Viri docti & sanæ mentis Alchymiz pondus & momentum in naturis rerum pernoscendis, sine qua vana est & inutilis, quæ habetur, rerum notio, ut ipsemet in præfatione operibus præmissa fallus fuit; ita non frustratum eum esse suo voto, quicumque illa diurna nocturnaue versarunt manu, Philochymici uno ore profitentur. Atque hæc pariter causa fuit, quæ permovit clarissimum Jacobum Jebsenium, Comitatus Oldenburgici Prætorem quondam Provinciale, ut operam in iisdem ex Latino in Germanicum idiomam traducendis adhiberet. Quem laborem eo promptius in se suscepit, quo certius credidit Fabrum Medicinæ Universalis fundamenta, si quis alius, luculentissime exposuisse. Tractatus, qui in hisce operibus continentur, ut prolixius nunc recensentur, supervacaneum esse videtur, cum liber hic in omnium tam Medicorum quam Chymicorum manibus vel sit vel esse omnino mereatur.

J. C.

J. G. ECCARDI DE SIGNIFICATIONE LL-
 terarum CONOB. in numis inferioris ævi fre-
 quenter occurrentibus.

POst Carolum Cangiun egregia nuper diligentia Anselmi Banduri, Monachi Benedictini, in exponendis Numismatibus Imperatorum a Trajano Decio usque ad Palæologos Augustos enituit. Hoc insigne opus cum oculis curiosis perlustrarem, incidi forte fortuna in vexatum illud CONOB, quod a Constantini M. tempore in ima Numerum parte frequenter, a Zenone vero Augusto usque ad Leonem Isaurum ferme unice comparet. Ortelius, Occo, Gretserus, Trifstanus, Chiffletius & Cangiun per *Constantinopoli obfignatam* pecuniam vel monetam exposuerunt. R. P. Daniel peculiari Dissertatione existimat, in re monetaria a Latinis non fuisse usurpatum verbum *obfignare*. Idem, cum CONOB illud non in Numis tantum Imperatorum, sed etiam in iis, quos Tyranni ac Reges Francorum & Gothorum procul a Constantinopoli cudi fecerunt, observasset, negat nomen Constantinopoleos in talibus exprimi potuisse. Unde putat hoc abbreviatum esse ex

KONΣTANTINOΣ } O ΒΑΣΙΛΕΥΣ.
 CONSTANTINVS }

Imperatorum enim Græcum nomen Βασιλεύς erat. Credit, filios & posteros Constantini M. in memoriam illius hoc nomen retinuisse. Sed nullo veteris auctoris indicio nititur. Nec hic commodè & secundum Græcorum morem comparet. Si enim Constantini nomen hic exprimeretur, simpliciter poni debuisset Κωνσταντίνου Βασιλεύς, ut in numo Antonini Caracallæ Αντωνίνου Βασιλεύς extat. Ex maxima autem numerum hujus ævi copia manifestum fit, eo loco, quo impressum invenitur Conob, in aliis nonnullis locorum, ubi numi percussii sunt, poni. Sic occurrunt in ima hac numerum parte *Heraclæa, Smirna, Syrmium, Trevis, Lugdunum, Arclate, Aquileja, Siscia, Roma* & plures aliæ civitates. *Constantinopoli*, ex quo illa sedes Imperii facta erat, major numerum pars excudebatur. Et frequenter in Constantini & successorum numis legas CON.
 (Ban-

(Bandur. p. 211, 225, 497) CONS. (p. 213, 225, 327, 328, 330) CONST. (p. 302) quo *Constantinopolin*, ubi numi hi facti, indicari, neino facile negabit. Alii numi habent PCON (p. 227, 229, 328, 372) PCONS. (p. 327) PCONST. (p. 302) quod iterum est: *Percussa Constantinopoli*: uti PTR. (p. 211 & alibi pluries) & PTRE (p. 278) *percussa Trevisis*; PLVG (p. 428) *percussa Lugduni*; PSIS *percussa Siscia*; PLON. (p. 268 292) *percussa Londini*; PROM (p. 209) *percussa Roma*; PARL. (p. 213, 219, 284, 288) *percussa Arelatis*. Est etiam numus, in quo CONP. (p. 270) forte inverſe *Constantinopoli percussa* interpretandum est. Est alius, in quo CONB. (p. 481) sunt iterum alii, in quibus CONSB. (p. 531) & CONSP. B. (p. 476) extat, quod ego *Constantinopoli batuta* interpretor. *Batuer* enim pro *percutere* vetus, licet non ubique obvium, verbum est. Lexicographi id docebunt. Et Galli nostri, qui inde *battre* suum formarunt, videntur etiam idem verbum, Romanorum more, unde ad ipsos ars monetaria cum vocabulis suis pervenit, adhuc hodie ideo de fabricatione numorum adhibere. RB. (p. 415) itaque erit *Roma batuta*; ANTB. (p. 449, 511 sq.) SMRB. (p. 451) ALE. B. (p. 475) ASISCB. (p. 487) BSIS. (p. 398, 420, 466) TRB. (p. 389) *Antiochia, Smyrna, Alexandria, a Sisciensibus, Siscia, Trevisis batuta*. Sunt numi, in quibus CONSA (p. 227, 233) Constantini junioris & Juliani imaginibus notati, quas literas ego *Constantinopolis aeterna* interpretor. *Aeterna* enim in numis & Inscriptionibus Roma vetus vocatur frequentissime, cujus zemula Roma nova sive Constantinopolis. Alius Juliani numus ostendit KONSAN quod, nisi vitium calatoris adfit, expono *CPolis Augusta*. De numorum percussione speciatim quoque verbum *signare* usitatum est. Unde TR. S. (p. 225, 302, 322, 349) *Trevisis signata*; TRS (p. 233) idem; & STR. (p. 211, 213, 219 & alibi) STRE. (p. 211, 340) *signata Trevisis*; S. AR. (p. 237) SAR. (p. 233) & SARI. (p. 215) *signata Arelatis*; SLVG. (p. 428) *signata Lugduni*; SMAQ. (p. 229) *signata moneta Aquileja*; SMATR (p. 300) *signata moneta a Trevisis*; MOSTR. (p. 211) *moneta signata Trevisis*; SMNB. (p. 205)

(p. 205) *signata moneta Byzantii*; SMHB. (p. 211) idem; SMLD. (p. 549) *signata moneta Lugduni*; LVGD. OFF. S. (p. 235, 432) *Lugdunensis officina signavit*. Ex his iterum elucet S. CON. (p. 225) SCON. (p. 372) SCONS. (p. 235) exponendum esse: *signata Constantinopoli*. Ubi ergo hoc loco in numis fere innumeris occurrit KONOBO vel CONOBO. non video, cur hoc *Constantinopoli obsignatam* monetam non denotare possit. Levior est R. P. Danielis objectio de non usitato verbo *obsignare* in re numaria. Neque enim scriptores veteres, qui vocabula numariæ rei omnia congeserint, habemus. Et, cum Cicero habeat phrasin *tabellas obsignare signis & Cæsar obsignare testamenta*, cur non etiam dici potuerit *signo numario obsignare monetam*; quod proprie est *signum imprimere moneta*. Quod si insolens etiam in autoribus veteribus hæc locutio esset, sufficit verbum *obsignare* hoc sensu plus una vice in variis numis occurrere. Et si enim concedere velim, TROBT. (p. 451 sq.) exponi posse: *Treviri obtulere*: locutio tamen hæc in numis hujus temporis infrequens est. Et cum plures extent, in quibus TROBS (p. 217, 225, 451, 587 sq.) TROBC (p. ead.) sigmate Græcorum pro Latino posito, & distincte TR. OBS. (p. 482) legitur; illud certe *Treviris obsignata* interpretandum omnia persuadent. Et TRA OBC (p. 457) idem erit ac *Treobc* sive etiam *Treviris obsignata*, vocali solum *a* pro *e* posita, ut sæpe factum, ob sonum veterum vicinum. Sic pag. 475 legitur DA SISC. & DE SISC. Unde TRODC & TRODT (p. 482) ac TROS (p. 217) ex TROBS a rudi cælatore corruptum facile conjicias. Uti autem in vocibus decurtatis literæ plures semper pauciores exponunt; ita & hic TR. OB. (p. 482) TROB. (p. 451, 522, 559 sq.) nec non TRO. (p. 211) ex modo exposito TR. OBS. explicanda veniunt. Sic quoque TES. OBS. (p. 559 sq.) & TES OB (p. 579) MOBS (p. 522) MD. OB. (p. 522), MDOB. (p. 482) AQOBF (p. 482, 492, 579) feronee pro *s* posito, & AQ OB. (p. 482, 497) est *Thessalonica, Mediomatrici, & Aquileje obsignata moneta*. Sponte igitur, hisce omnibus uno obtutu consideratis, prodit, CONOBO. omnino interpretandum esse: *Constantinopoli obsignata*, scil. moneta. Idque eo clarius est, quod & distincte in numo Arcadii

(p. 538) legatur CO OB, & in alio Gallæ Placidæ CON. OB. (p. 566) scriptum inveniatur. Quod si numos CONOB. aut KONO. exhibentes Constantinopolitanæ urbi demas, pauci admodum inveniuntur, quos in hac imperii sede cufos esse affirmare poteris. Sed objicit R. P. Daniel, extare *Conob* illud in numis Imperatorum Occidentis, qui sine dubio non fuerint CPoli fabricati, nec non in aliis a Tyrannis cufis, qui nunquam juris quid CPoli habuerint, quales Eugenius, Attalus & alii; idemque inveniuntur in numis Regum Francorum & Gothorum procul distitorum a sede Imperii Orientalis. Sed notandum est, satis apparere, genuinum harum literarum sensum in ista seculi quinti barbarie, ubi linguæ Latinæ notitia in Oriente rarior facta est, barbaris in Imperium irruentibus & bona ibi studia impediuntibus, sine dubio periisse. Hinc primum putare, CONOB denotare *iconio* sive imagine Principis *obsignatam* pecuniam. Procopius Goth. Lib. III cap. 33 meminit, *Francorum Reges* à tempore Justiniani Imp. numum cudisse aureum, nec ei, ut alibi mos erat, Imperatoris Romani, sed *suam inscripsisse imaginem*. Οὐ τῷ Ῥωμαίων, inquit, ἀντοκράτορος, ἢ περ εἰδῆσαι, χαρακτηριστῆρα ἐνθήμενοι τῷ σατῆρι τέτω, ἀλλὰ τὴν σφετέρων αὐτῶν εἰκόνα. Apud Suetonium in Caligula est *simulacrum iconicum*, sive quod vultum exprimit; *iconia* & *iconium* apud Frodoardum de Pontificibus Romanis, Papiam, aliosque plures pro *figura* & *imagine* adhibetur, atque a vulgo tandem *Conium* pronunciatum, quemadmodum & Lycaoniæ urbs *Iconium* communiter & nunc quoque *Cogni* audit. Nec adeo male Cironius apud Menagium in Orig. Gallicis Gallicum *Coim* pro sigillo monetario ex *iconio* derivavit. Martinius in Etymol. *iconium* exponit signaculum primogenium, quo forma numi exprimitur, ἀρχέτυπον Φραγισήσιον. Certe in *Theodeberti Regis Francorum* numis duobus (apud Bandurum pag. 648 sq.) ICONOB. expressum est, ut principis *icone* vel *iconio obsignata* moneta indicetur; id quod Franci ex Justiniani permissu præ ceteris obtinuerant. Prima deinde litera privatum CONOB apud eundem Bandurum, Cangium & Blancium frequentius occurrit, eoque sensu & *Doccio Monetarius* & *Childevicus Rex Francorum* & *Reccaredus Rex Gothorum in Hispania*

na illud adhibuerunt, neque ad Constantinum aut Constantinopolin respexerunt. Rudes artifices porro *Conob* illud in COMOB (p. 598 sq.) imo & in CORMOB (p. 618) corruperunt. In aliquibus numis observetur etiam CONOBI (p. 695, 703) scriptum, ubi ferme existimes, creditum, hinc literis *Constantinopoleos* nomen exprimi, cum & ea communiter *Stamboli* vocaretur, *p* in *b* mutato: & ex *Constantinopoli* in ore vulgi facile fiat *Conoboli* & *Conobi*. Nec tamen hoc omnibus placuit aut patuit; unde Græci gloriosuli mytilicum sensum inde extorsere; & Cedrenus literas vocis ignotæ exposuit *Civitates Omnes Nostræ Obediunt Reuerentioni*, sive venerationi. Græci enim *V* Latinum in *B* mutare solent. Nec mirum, a Zenonis ævo nihil pene aliud, quam *Conob* sive *CPtanæ* monetæ signum in numis legi: erant enim omnes fere aliæ officinæ monetariæ aut in barbarorum aut tyrannorum manibus, nec tuti quid, nisi in principe urbe ab iis restabat. Ex iis tamen quæ protulimus, quivis facile intelliget, CONOB a Constantino M primum usurpatum in numis denotasse omnium primo *Constantinopoli Obfignatam* monetam; deinde vero apud exteros præcipue eo indicatam fuisse monetam *Principis CONio vel iconio Obfignatam*; Græcos vero tandem, quid his literis revera indicetur, penitus ignorasse.

REMARKS ON SOME PASSAGES OF
Scripture.

i. c.

OBSERVATIONES CRITICÆ IN QUÆDAM
Scripturæ loca, Dissertatione epistolica cum PETRO
KING, supremo curiæ civilis Judice, communicatæ a
RICHARDO KIDDER, Theol. D. Episcopo
Batboniensi & Wellensi.

Londini, apud Henric. Clemens, 1719, 8.

Plag. 7½.

Monstraverat A. 1703 Petrus King, Eques Anglus, Celeb. Autori, cum eum Wellæ inviseret, Stephani Nye *Discursum de Theologia naturali & revelata* Londini 1696 publicatum, in quo Autor p. 191 stylum Biblicum defendens, inter alia dixerat, Biblia legenda esse sive in fontibus, sive ex versione

Mm 2

Castel-

Castellionis, quippe qui solus inter omnes interpretes intellexerit, interpretem exprimere debere sensum, non tantum textus verba; particulas, nam, verum, & quæ sunt aliæ, in Hebræa & Græca lingua non sensum limitatum, juxta genium linguarum modernarum, sed variantem & discrepantem habere; sensum non explicandum esse per significatum vulgo ab autoribus, quos classici vocant, receptum, sed per sensum & scopum contextus. Quæ verba, audacter admodum prolata, S. R. Autori nostro, qui Commentariis suis Biblicis, Demonstratione de Messia, aliisque scriptis eruditis magnum in orbe erudito nomen consecutus, absque virgula censoria prætereunda non videbantur. Primo enim tangi his verbis tum interpretes Anglicanos, viros eruditissimos, tum Præsules Ecclesiæ, qui populo ejusmodi translationes propinaverint, deinde falso in sequentibus asseri ab Autore illo, viros in lingua Hebræa, Synagoga Hellenistica, aut orientali Græca eruditos, parum curare translationes Bibliorum in linguis modernis, Castellionis vero versionem utpote omnium maxime erroneam, impudenter ceu optimam commendari. Hinc S. R. Autor id sibi imprimis datum putat ut probet, 1 scilicet, quod transtulerit Castellio multa loca falsissime, quæ minime omnium cum originali textu & historia sacra concordent; 2 quod quædam ejus translationes sint indecentes & absurdæ, imo profanæ, aliæ phantasticæ & affectatæ, aliæ sub peregrinis vocibus latentes, & a gentilitia idololatria derivatæ; 3 quod quædam adeo sint obscuræ, ut etiam illi, qui optime intelligant linguam Latinam eas intelligere non valeant, (exempli hic loco adduxit quatuor voces: *Quæssitis, Nopopulum mtum, peri-jovium, signi-jovium;*) 4 quod alia omissa & plane non translata, alia propria illius autoritate fuerint addita. Quæ cuncta plusquam centum exemplis iisque ex historicis præcipue libris (cum in reliquis multo plura occurrant,) depromptis, docte atque accurate demonstravit. Sic mox in limine tractationis bene monet, quod quidem & alii notarunt, ad Genes. V, 3, Castellionem falso existimasse, Filios Noachi secundum ordinem ætatis illic recenseri, cum ex cap. X, 24 scire debuisset, Hamum natu minorem, & cap. X Japetum majorem dici. Ad Exod. XII, 40 uberius demonstrat, Israe-

Israëlitas non per CDXXX sed CCXV tantum annos in Ægypto habitasse; reliquos enim annos, a scriptore sacro indicatos, ad peregrinationem esse referendos. Ad Jer. X, 11 merito taxat Castellionem, quod integrum versiculum ex Italica versione inseruerit. Et qua ratione 1 ad Timoth. I, 4 e voce *γυεαλογυαυς* extorserit, antiquitates, vix divinando satis assequi potest. Ad Matth. XXVII, 2 Noster Pilatum perperam monet Prætozem a Castellione vocari, qui dicendus potius fuerit Gubernator, qua in re ipsum quoque S. R. Kidderum falli existimamus, quippe potiori jure Procuratorem dixeris, quo nomine eum Tacitus Lib XV Annal. C. 44 commate 4 appellat. Atque ita quædam Castellionis loca alia, quæ Noster sub censuram vocat, ut Exod. XXIII, 6 Levit. V, 6, it. 9 & 19, Gen. XXXI, 19, 1 Sam. XXVIII, 7, defendi haud difficulter possent, si id instituti nostri ratio pateretur.

ELEMENTA SAPIENTIÆ PER CAJETANUM MANFREDUM PANAPYSTUM selecta digestaque. Liber I, II, III, IV, & V.

Romæ, ex officina Laur. & Thomæ Pagliarini, 1718, 8.

Alph. 2 pl. 14 cum fig. æn.

NON placet Clarissimo Autori illorum institutum, qui unam vel aliam disciplinam, neglectis ceteris, sibi penitus excolendam ac pertractandam sumunt. Ita enim censet, degustandas esse omnes, cum omnes ad sapientiam pertineant. *Nos, oculos mentis in sublime extollentes, sapientiam suspicimus, inquit, altissimo in throno regnantem, ad quam non nisi per plurimos scientiarum gradus, sicut proponuntur, ordinatos, longus concedatur ascensus. Gradum unum Arithmetica, alium Theologia, alium Geometria facit: postquam multus etiam graduum numerus est superandus. Illis, qui nos reprehendunt, in gradu uno subsistere satis est, dum nos ad ulteriora ac sublimiora, animosa sedulitate provehimur. Itaque parcant illi nobis, si, ad scalæ apicem operantes, gradus singulos celeri passu præterimus. Et paullo post: qui novit, inquit, per quot scientias & gradus homo ad veram sapientiam, diuturno sudore, deducatur, is profecto eligat, per omnem festinata peregrinatione transire, quam in singulis immobili contemplatione torpescere.* Hæc igitur sententia cum sedeat Cla-

rissimo Autori nostro, collaudandus sine dubio est, quod succin-
ctam totius sapientiae notitiam, *ex selectis probatissimorum the-
sauris scriptorum*, (ut ipse ait) *excerptam, multo adhibito labore,*
colligere atque in lucem edere voluit, ita ut per omnes sapientia
partes valeant candidati compendiosa sedulitate decurrere. Con-
sulto autem in libellis suis evulgandis *rationem elegit ab ea diver-*
sam, qua doctissimi viri famam aucupantes ingeniorum suorum
monumenta in lucem publicam proferunt. Cum enim observasset,
adolescentes ingenuos, aliosque, studia non tristi supercilio sed libe-
rali quadam amenitate sectantes, egre ut plurimum ingentes li-
brorum moles evolvendas assumere, sed exigua opuscula avida
manu capere ac devorare; porroque, illos ipsos, qui copiosos elegan-
tesque historiarum scriptores laudant potius in bibliothecis quam
legunt, breves tamen relationes, Acta Eruditorum, Diaria, quae si-
mul collecta volumen complerent, seorsim avidissime exquirere,
percurrere, circumferre: non male se facturum ratus est, si pari
modo libellos suos, qui colligati ac simul editi perturbationem
quandam aversionemque mole sua ingerere, facileque seponi in bi-
bliothecis pro pabulo tinearum possent, seorsim alios post alios exhi-
beret, ut expeditius legi & libentiori manu excipia lectoribus mi-
nas occupatis queant. Itaque ex LXXX libris, quibus omnes com-
plecti scientias cogitat, nunc priores quinque evulgavit; quorum
unus est de Ente & numeris, alius de Deo & Angelis, tertius de
corpore ejusque principiis etiam geometricis, quartus de effe-
ctionibus corporis, quintus denique de mundo & caelo. Si quis de
secta quaerit Autoris, Peripateticus est, Cartesio & aliis Philoso-
phis recentioribus magnopere infensus. Quarundam disciplina-
rum vocabula potius quam res exponit. In Mathematicis de-
monstrationes vulgo praetermittit. Ceterum praecipua sua dictis
ac sententiis Patrum Ecclesiasticorum velut luminibus passim
exornat. *Ita autem rem omnem disponere ipsi visum est, &*
suo loco tradere, ut facile unicuique sit, in ordinem, propriaque ve-
lut in sede reponere, atque in usum ulteriorem annotare, quidquid
memoria dignum occurrerit, vel legendo, vel audiendo, vel pere-
grinando, aut qualiscunque oblata fuerit occasio scribendi. Intactis
enim capitibus librorum, omnis cognitio, eruditorum studiis oc-
rens, collocari facile poterit inter ea, sub titulo Exercitationum:
qua-

quarum ipse specimina inseruit complura. En exemplum. Lib. II capite primo de Deo, & capite II de Dei attributis brevissime tractat. Inter hæc duo capita quatuor inseruit Dissertationes, de *natura Dei*, de *cognitione naturali divina existentia*, de *ignorantia invincibili existentia Dei*, & tandem de *paralogismis pro ignorantia vincibili istius existentia*. In harum dissertationum tertia & quarta id agit, ut dari ignorantiam Dei *invincibilem* evincat. *Potest enim, inquit, existentia Dei ita non innotescere, ut nec ab alio addiscatur, nec de ea quis per se cogitat. Ab alio non addiscit homo, si vel nemo sit qui doceat, ut apud barbaros; vel sit qui male doceat, veluti cum Parochus, sive sermo id credens, ut Epicureus, sive querentem deludens, affirmet, Deum non existere. Et paullo post: Nec impossibilis omnino est homo, inquit, adeo rudis ingenii, vel discursus adeo confusi, ut nec Dei existentiam serio unquam recogitet, & recogitans erret in iudicio ferendo. Adhæc prudenter agit, quisquis dicto acquiescit periti hominis, ita ut de sententia ab eo lata non iudicet, nisi evidentissime appareat rationi contraria. At rudis bajulus, aut rusticus imperitus eloquii & ratiocinii, quid opponat Parocho, aut ei quem doctum iudicat, si is Deum negat? vel quomodo solvat sophismata, quæ vix solvit Theologus? Itaque rusticus, audito dogmate de non-existentia Dei, in contrariam sententiam ferri nec debet prudenter, (quia unicuique in sua arte credendum est) nec volet: sed firmiter credit non-existentiam Dei, sicut nunc existentiam Dei credit, quia predicatam a Catechista. Jam paullo inferius: Objicit sequidem, inquit, omnium hominum oculis veritas divina existentia, sicut corporeis oculis lux clarissima Solis; si tamen aperti sint oculi, nec nos obcæcaverit aut propria ignorantia, aut aliena instruente malitia. Vox omnium creaturarum creatorem esse conclamat, sicuti presentium omnium aures pulsata citharæ sonus attingit, nisi tamen surdum inveniat hominem; qualis ille est, qui creaturarum vocem imperitus non audit, aut aliena pessima institutione obscurat. Porro etiam auditæ voces creaturarum non sine aliqua deductione ostendunt Deum. Hæc deductio facilis sit: at non ideo omnibus inerit. Facillima noscitur arithmetica regula additionis, & natura dūce, duo cum tribus gignunt quinque; & tamen quot imperiti rustici cam ignorant? Sed satis, ve forte etiam plus quam satis est, de hoc loco*

loco & de toto Clarissimi Autoris opere diximus. Igitur manum detabula.

HISTORIA DELLE GUERRE DI PORTOGALLO &c.
da ALESSANDRO BRANDANO.

i. e.

HISTORIA BELLI LUSITANICI, OCCASIONE
separationis Regni illius ab Hispania orti; Autore ALE-
XANDRO BRANDANO.

Venetiis, apud Paulum Baglionium, 1689, 4.
Alph. 2 plag. 22.

DELL'ISTORIA DELLE GUERRE DI PORTOGALLO,
che continua quella di ALESSANDRO BRANDANO, Parte
seconda, da FRANC. BRANDANO.

i. e.

HISTORIA BELLI LUSITANICI CONTINUA-
ta, qua res sub moderamine Ludovica Regina in Lusitania gesta de-
scribuntur, Autore FRANC. BRANDANO.

Romæ, e typographia dicta de Martiis alla Pace, 1716, 4.
Alph. 2 plag. 9.

ET si fero admodum ad nos pervenerit Alexandri Brandani Historia, digna tamen nobis visa est, cujus aliquam hoc loco mentionem faceremus, tum quod varia non ubique obvia continet, quæ Autoris, qui e Lusitania oriundus, tempore gesta, tum quod haud ita pridem alter operi Tomus ab Alexandri cognato Francisco, pariter Lusitano & in Romana curia negotiis forensibus addicto, e schedis quidem maximam partem Alexandri, ut videtur, additus fuit. Et primus quidem Tomus, præmissis Libro I, quæ Hispani inde a translata in ipsos Lusitania in hujus præjudicium gesserint, Libro II usque ad XII, qui ultimus, res ab A. 1640 ad A. 1658 accurate recenset; altero vero, qui sex insuper Libros complectitur, res gestæ pertexuntur usque ad diem 23 Jun. 1662, quo Ludovica mater Alphonso in publicis Regni comitiis sigilla Regalia ipsamque adeo Regni administrationem, sive sponte, sive coacta, concinna oratiuncula habita, ad quam ne verbum quidem reponebat Rex juvenis, tradidit. Promittit & tertium Tomum Franciscus sub finem secundi, quo Alphonso mores apertius depingentur: nobis interim hæc summo digito indicasse satis erit.

✻ (o) ✻

總 (281) 號
ACTORUM
ERUDITORUM,
Quæ Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tom. VII Sect. VII.

THE ILIAD OF HOMER, TRANLATED
by Mr. POPE.

i. e.

ILLIAS HOMERICAE CARMINE ANGLICO
adornata; Auctore ALEXANDRO POPE.

Volumina IV.

Londini, apud Bernardum Lintott, Vol. I 1715, II 1716,
III 1717 & IV 1718, fol.

Alph. 14 Tabb. æn. 5.

IN Præfatione præstantissimæ huic interpretationi Iliados
Homericæ præmissa Doctissimus Autor duo potissimum
agit, primo aperit iudicium suum de hoc opere Ho-
meri, deinceps modum procedendi, quo in hac inter-
pretatione usus sit, nec non regulas, quibus se in hoc instituto
adstrinxerit, indicat. Quod ad prius attinet, Homerum secun-
dum inventionem omnibus Poetis atque scriptoribus longe an-
tecellere contendit. Etenim quamvis gloria iudicii Virgilio
præ Homero sit concedenda, hunc tamen, quod ad inventionem,
Virgilio & reliquis Poetis palmam præripere, unde causa quo-
que fit in promptu, cur semper Princeps Poetarum Homerus ha-
bitus fuerit, quod nimirum ea potissimum re excellat, quæ funda-
mentum Poeseos constituat, quandoquidem non contentus sit
omnibus artibus & universa rerum natura, ut exinde formet

Nn

chara-

characteres ac descriptiones, quin in novum quasi mundum quem beneficio fabulæ ipsemet creaverit, exspatiari, doctissimus Interpres affirmat. Fabula secundum mentem Autoris nostri in probabilem, allegoricam & admirabilem dividi potest. Prima est recitatio actionis cujusdam, quæ ut nunquam contigerit, juxta ordinarium tamen naturæ cursum contingere potest, vel est narratio veræ actionis, in fabulam per varias circumstantias & adjecta ornamenta transmutatæ. Cujus generis est ira Achillis, præcipuum Iliados argumentum, prima quidem fronte admodum breve & simplex, sed tamen magnis eventibus, consiliis, præliis, orationibus maxime fœcundum. Quod ad allegoricam fabulam attinet, si consideremus vastam illam scientiam, secreta naturæ & Philosophiam Physicam, quam Homerus allegoriis suis occultasse communiter supponitur, sane amplissimam admirationis scenam hæc contemplatio nobis aperire potest. Fabula denique admirabilia, supernaturalia & in specie machinas Deorum continet. Et hic Homerum primum extitisse doctissimus Interpres ait, qui hac ex parte maximam Poesi dignitatem conciliaverit. Postquam hæc & plura alia, v. gr. exactam characterum observationem, sententias acutas, comparationes vividas, sublime dicendi genus, cujus excellentiam ipse Longinus agnoverit, Autor noster graphice & verbis exquisitis prædicaverat, jam ad nœvos quoque Homeri delabitur: quemadmodum enim adhuc nemo extitit, cujus virtutes nullo vitiorum confinio lædantur, ita in Homeri quoque scriptis varia subinde reprehensa fuerunt. Originem autem horum nœvorum Autor a fœcunditate & amplitudine ingenii ejus arcessit, utpote quæ in causa sit, ut nonnunquam fictiones, ab omni verisimilitudine penitus abhorrentes & comparationes minutis ac inutilibus circumstantiis oneratas in medium attulerit. Quæ vero de Diis pinguiori Minerva Homerus scripserit, nec non de vitiosis moribus, quibus Heroas suos contaminaverit, ea potius ruditati temporum, quibus vixit, quam sterilitati imaginationis ipsius adscribenda esse Autor censet: neque enim hac ex parte cum Daceria facere potest, quæ tanto antiquitatis amore exarsit, ut hæc tempora & mores istos

istos tanto excellentiores esse sibi persuadeat, quanto magis nostris repugnent; neminem enim nisi præjudicata opinione occupatum felicitatem horum temporum magni æstimare posse, quibus spiritus vindictæ & crudelitatis per orbem terrarum late regnaverit, pietas & misericordia non nisi propter lucrum habuerit locum, & maximi Principes gladio percussi, eorumque uxores ac filiarum, ut concubinarum opera defungerentur, in servitutem abductæ fuerint. Sed de hæc Autor ex professo agit in tractatu præfationem sequente de vita, scriptis ac eruditione Homeri, & quidem in tertia parte, ubi Theologiam Homeri ejusque Philosophiam moralem uberius pertractat. E contrario non approbat delicatum nonnullorum recentiorum Criticorum palatum, quos offendunt fervilia officia & munera vilia, quibus Heroes Homeri interdum distinentur, cum omnino hæc vitæ simplicitas, luxui succedentium ætatum opposita, magnam afferat jucunditatem. Crebra itidem repetitio quorundam Epithetorum in Homero taxata fuit. Sed ad hanc objectionem Autor respondet; apud paganos usitatum fuisse, ut nomina Deorum aliquo epitheto insignirentur, & cum Heroes, qui Trojam oppugnarunt, secundum Hesiodum essent divinum genus, quam ob causam *Ἡμῶθεοι* dicti fuerint, hunc divinum honorem ipsis quoque habitum fuisse, ut eorum nomina absque solemnibus epithetis, quod familiis vel actionibus vel egregiis animi dotibus celebrandis inserviret, nunquam proferrentur. Absoluto discursu de laudibus ac nominibus Homeri, Cl. Autor de sua interpretatione agit, & regulas indicat, quibus in hoc instituto se adstrinxerit. Cum igitur primum sit officium interpretis, ut mentem Autoris integram nec mutilatam lectori ob oculos ponat, nec ipsius sit aliquid amplius præter dictionem ac versuum compositionem, hinc ipsam materiam illibatam relinquere tenetur. Ut ergo interpreti officio suo satisfaciat, in primis ei operam dandam esse, ut Græcæ & Veneris linguæ Græcæ, quoad ejus fieri potest, vernacula lingua exprimat, id quod si obtinere velit, neque nimis stricte literæ inhærendum esse, nec tamen ex altera parte loco translationis paraphrasia esse adornandam. Ceterum ma-

gnum esse secretum, ut scriptor utroque stylo tum simplici tum figurato & poetico suo tempore uti sciat, & hoc quam optime fieri posse, si Homeri vestigiis insistat, neque sublimitatem affectet, ubi ipse simplicitate usus sit, nec vice versa humi repat, ubi ille in altum sublatus fuerit. Illam vero simplicitatem puram atque nobilem, quam commendat, inter ostentationem & rusticitatem semper medium tenere, quam nullibi magis quam in Scriptura & Homero deprehendi Autor affirmat. Cum præterea duo potissimum Homeri stylo sint propria, nimirum termini compositi & crebræ repetitiones, priorum imitationem puritatem linguæ Anglicæ non semper permittere Autor ait, unde interdum brevi talium circumscriptio opus sit, repetitiones autem tum potissimum non esse ingratas, quando nuntio fas non est verba mutare, quæ ipsi a Deo vel superiori potestate concredita sunt, vel ubi formulam jurisjurandi aut precum continent. In aliis casibus interpreti dispiciendum esse, quid factu optimum sit. Circa ipsam versuum compositionem præcipuam interpretis operam in eo versari, ut Homeri artem versuum harmoniam argumento accommodandi imitetur, quæ sit maxima Poeseos pulcritudo, qua solus Homerus cum Virgilio excellat. Et quamvis pauci admodum lectores auribus præditi sint idoneis, ut hac de re judicare valeant, iis tamen instructos satis cognituros esse, Autorem operam dedisse, ut hanc pulcritudinem consequatur. Sub finem præfationis Autor recenset naves eorum, qui ante ipsum similem versionem susceperunt, *Chapmani* nempe, *Hobbesi* & *Ogilby*, & Catalogum textit doctorum Amicorum, qui calcaria ad hoc opus perficiendum ipsi subdiderunt. Post præfationem insertis Tabulis, quibus Græcia Homerica cum Phrygia & maritimis, Troja item cum locis pertingentibus, & Apothosis Homeri cum ejusdem numis spectatur, sequitur Tomo I tractatus, cujus jam supra mentionem fecimus, in quo de vita, scriptis ac eruditione Homeri agitur, quemadmodum & Tomo II præmissa est dissertatio de præliis ab Homero descriptis; sed de his plura referre instituti nostri ratio non permittit. Nec de ipso poemate multa hic edisserere licet, id tantum dissimulare non possumus,

mus, Poetam Homericam egregie attemperasse ad genium seculi, nec incredibili ingenii vi & igniculis illis, quibus tantæ molis opus continuo excitatur & alitur, vel ipsi Homero cedere. Cujusque libri Iliados annotationes pererudita præcipua loca, quæ aliqua explanatione indigere videbantur, illustrant, de quibus summi Critici judicarunt, earum lectionem cum lectione interpretationis conjunctam, instituta simul collatione cum textu authentico, sufficere posse ad objectiones diluendas, quæ in Gallia contra Homerum allatæ fuerunt. Nos etsi iis recensendis superfedemus, ut aliquid tamen speciminis loco ex opere eleganti nec ubivis obvio afferamus, ea brevissime adducemus loca, quæ Cl. Autor ad exemplum Daceriæ e Sacris Literis subinde illustrat. Ita ubi ad Il. Δ v. 259 observat, veteres æquas portiones convivis vulgo distribuere solitos, iis quidem quos præcipuo honore officere volebant, præstantiorem bolum obtulisse, provocat ad Gen. XLIII, v. ult. Ad Il. E v. 20 & 21, ubi *ὁ ἀδελφὸς* vertunt vulgo, *non sustinuit defendere fratrem interfectum, rectius verti putat, non perseveravit* &c. Idæi vero fugam cum fuga Siseræ Jud. IV, 15 comparat; & ad L. c. v. 127 observans, gentiles non minus ac Christianos, unius Dei esse censuisse oculos aperire mortalium, ut verum videant, provocat ad exempla Hagar & Balaami Gen. XXI, 14 & Num. XXII, 31. Hyperbolicam locutionem Il. Z v. 133 (quales Orientalibus hodieque solennes ait) non ab similem putat iis verbis, quibus Goliath Davidem compellat 1 Sam. XVII, & mox ad v. 146 profus geminum locum Eccl. XIV, 18 adducit. Vilissimum olim fuisse aquam e fonte hauriendi officium, non minus Noster ex Il. Z v. 457 quam ex Jos. IX, 23 demonstrat. Deum hominum fata lance pendere, quod est Il. Θ v. 69, tum e Jobi XXXI, 6, Dan. V, 27, & Prov. XVI, 21, tum ex Æschilo illustrat, qui integram Tragediam sub titulo Psychostasiæ scripsisse fertur apud Plutarchum de aud. Poet. & ad v. 95 loca Sam. I, 7 & Ps. XVIII, 4, producit. Ad Il. I v. 49 refert Es. XXXVI, 8, & ubi Il. K v. 150 seq. Diomedem reperit inter arma dormientem, recordatur Sauli Sam. XXVI, 7, ac postea ad v. 350 veteres ex re agraria terræ spatia dimensos, ex Sam XIV, 14 probat, Egregie porro

concordant Il. N. v. 18, 19 & Pf. LXVIII, 8, 9; tñm ex ejusdem libri Il. v. 71, 72 veteres credidisse Noster observat, faciem Dei nemini patere, atque ita quoque Mosen testari Exod. XXXIII, 20-23. Ad Il. II v. 455 seq. de Sarpedone ad Trojam cæso & in patria Lycia sepulto notat, apud antiquos magno in honore fuisse positum, si quis in patria condi posset, eoque Jacobi exemplum trahit Gen. XLIX, 29. Ceterum quatuor hæcenus tantum ad nos Volumina, nec levi pretio, pervenerunt, quorum quartum Libro XVI Iliados finitur: expectamus vero propediem duo postrema volumina, quibus opus univèrsum ab Angliis summo plausu, exceptum complebitur.

NAZARENUS: OR. JEWISH, GENTILE AND Mahometan Christianity, with the relation of an Irish Manuscript of the Four Gospels &c.

i. e.

NAZARENUS: SIVE JUDAICUS, GENTILIS & Muhammedicus Christianismus, una cum recensione MSCti cujusdam Hybernici quatuor Evangeliorum & appendice; Autore TOLANDO.

Londini, ap. Jo. Brotherton, J. Roberts & A. Dod, 1718, 8.
Plag. 13.

Celebrimus *Tolandus*, cui nec ingenium, nec animus novæ inveniendi deest, in eo jam est, ut novum Evangelium, Muhammedicum quidem, orbi literato revelet. Copiam hujus a. 1709 fecerat illi Amstelodami Joh. Fredericus Cramerus, qui Regi Borussiae a consiliis negotia ejus Amstelodami illo tempore curabat. Simul ac Tolandus illud vidisset, illustrissimum Sabaudia Principem Eugenium hac de re certiores fecit, cujus deinde etiam Bibliothecæ, consecratum illi a Cramero, hoc Evangelium accessit. Patet hoc ex inscriptione, qua illud illustrissimo Eugenio obtulit Cramerus, quam Cl. de la Monnoye, in notitia hujus Evangelii, quam appendicis loco libello suo Tolandus subjecit, sistit. Ipsum Evangelium hoc titulo: *Verum Evangelium Jesu, qui dictus est Christus, novi* pro-

Præf. p. 2.

Let. I p. 24

App. II.

Prophetæ a Deo in mundum missi, secundum Barnabam Apostolum, testibus Tolando & de la Monnoye, in Italicum sermonem ex Arabico translatum medio Seculo XV & descriptum existimatur, id quod ex litera i puncto superimposito notata conjicit de la Monnoye. Forma libri octava, Capita 221, paginas 229 continet, charta more Arabibus usitato polita est, orthographia a regulis multum discrepat. Tribuitur hoc Evangelium Barnabæ, qui in illo Apostolus Jesu Christi venditur, idemq; tanquam solum verum Evangelium quatuor Evangelis nostris opponi ex Muhammedanorum sententia observat de la Monnoye. Movit hujus Evangelii inventio Cl. Tolandum, ut libellum hunc, quem inscripsit: Nazarenus, typis exscribi curaret. Exhibet liber Tolandi duas Epistolas Megaletori inscriptas. Prior expositis iis, quæ ad historiam hujus Evangelii pertinent, Muhammedanorum de Christo & Evangelio judicia declarat, qua de re dicta Tolando eo denique tendunt, ut Muhammedanos genus Christianorum esse asserat, quod nec omnino optimum nec pessimum sit. Deinde vero duplex quoq; genus Christianorum ex intentione Dei ab initio extitisse ostendere laborat. Unum conversorum ex Judæis dicit, qui legi Mosaicæ, etsi Jesum Nazarenum Messiam amplecterentur, alligati perpetuo fuerint: alterum conversorum ex gentibus statuit, quos ab omnibus legis Mosaicæ statutis immunis fuisse defendit, utroque solo interioris sanctimoniarum studio conjungens. Hujus vero systematis sui egregios fructus, scilicet sibi pollicetur, sinem disputationis de esu sanguinis & suffocatorum, Pauli cum Petro quoad argumentum de circumcissione & ceremoniis legalibus, Pauli cum Jacobo quoad argumentum de justificatione consensus, harmoniam dilucidam Veteris & Novi Testamenti, facilem denique viam repertam Judæos Christo conciliandi & reliqua. Hæc vero argumentum ita expedit Tolandus. Videri poterat probatione quadam indigere, quod extiterit aliquando Evangelium Barnabæ tributum: provocat Tolandus ad decretum Gelasii, & ad manuscriptum aliquod catalogi Barocciani, in quibus, quod tale Evangelium inter Apocrypha referatur, tradatur. Quæri poterat, num illud sit ab ipso Barnabæ? num ab eo ex inspira-

Præf. p. 3.

Lett. I p. 4.

§ it. 16.

Præf. p. 4.

Præf. p. 7.

Lett. I. p. 65

Lett. I. p. 7.

concordant Il. N v. 18, 19 & Pf. LXVIII, 8, 9; tñm ex ejusdem libri Il. v. 71, 72 veteres credidisse Noster observat, faciem Dei nemini patere, atque ita quoque Mosen testari Exod. XXXIII, 20-23. Ad Il. II v. 455 seq. de Sarpedone ad Trojam cæso & in patria Lycia sepulto notat, apud antiquos magno in honore fuisse positum, si quis in patria condi posset, eoque Jacobi exemplum trahit Gen. XLIX, 29. Ceterum quatuor hactenus tantum ad nos Volumina, nec levi pretio, pervenerunt, quorum quartum Libro XVI Iliados finitur: exspectamus vero propediem duo postrema volumina, quibus opus univèrsum ab Anglis summo plausu exceptum complebitur.

NAZARENUS: OR, JEWISH, GENTILE AND Mahometan Christianity, with the relation of an Irish Manuscript of the Four Gospels &c.

i. e.

NAZARENUS: SIVE JUDÆICUS, GENTILIS & Muhammedicus Christianismus, una cum recensione MSCti cujusdam Hybernici quatuor Evangeliorum & appendice; Autore TOLANDO.

Londini, ap. Jo. Brotherton, J. Roberts & A. Dod, 1718, 8.
Plag. 13.

Celebrissimus *Tolandus*, cui nec ingenium, nec animus novæ inveniendi deest, in eo jam est, ut novum Evangelium, Muhammedicum quidem, orbi literato revelet. Copiam hujus a. 1709 fecerat illi Amstelodami Joh. Fredericus Cramerus, qui Regi Borussiae a consiliis negotia ejus Amstelodami illo tempore curabat. Simul ac *Tolandus* illud vidisset, illustrissimum Sabaudia Principem *Eugenium* hac de re certiolem fecit, cujus deinde etiam Bibliothecæ, consecratum illi a Cramero, hoc Evangelium accessit. Patet hoc ex inscriptione, qua illud illustrissimo *Eugenio* obtulit *Cramerus*, quam Cl. de la Monnoye in notitia hujus Evangelii, quam appendicis loco libello suo *Tolandus* subjecit, sistit. Ipsum Evangelium hoc titulo: *Verum Evangelium Jesu, qui dictus est Christus, novi pro-*

Præf. p. 2.
Lett. I p. 24

App. II.

Prophetæ a Deo in mundum missi, secundum Barnabam Apostolum, testibus Tolando & de la Monnoye, in Italicum sermonem ex Arabico translatum medio Seculo XV & descriptum existimatur, id quod ex litera i puncto superimposito notata conjicit de la Monnoye. Forma libri octava, Capita 221, paginas 229 continet, charta more Arabibus usitato polita est, orthographia a regulis multum discrepat. Tribuitur hoc Evangelium Barnabæ, qui in illo Apostolus Jesu Christi venditatur, idemq; tanquam solum verum Evangelium quatuor Evangelii nostris opponi ex Muhammedanorum sententia observat de la Monnoye. Movit hujus Evangelii inventio Cl. Tolandum, ut libellum hunc, quem inscripsit: Nazarenus, typis excubiri curaret. Exhibet liber Tolandi duas Epistolas Megaletori inscriptas. Prior expositis iis, quæ ad historiam hujus Evangelii pertinent, Muhammedanorum de Christo & Evangelio judicia declarat, qua de re dicta Tolando eo denique tendunt, ut Muhammedanos genus Christianorum esse asserat, quod nec omnino optimum nec pessimum sit. Deinde vero duplex quoq; genus Christianorum ex intentione Dei ab initio extitisse ostendere laborat. Unum converforum ex Judæis dicit, qui legi Mosaicæ, etsi Jesum Nazarenum Messiam amplecterentur, alligati perpetuo fuerint: alterum converforum ex gentibus statuit, quos ab omnibus legis Mosaicæ statutis immunes fuisse defendit, utroque solo interioris sanctimoniz studio conjungens. Hujus vero systematis sui egregios fructus, scilicet sibi pollicetur, finem disputationis de esu sanguinis & suffocatorum, Pauli cum Petro quoad argumentum de circumcissione & ceremoniis legalibus, Pauli cum Jacobo quoad argumentum de justificatione consensus, harmoniam dilucidam Veteris & Novi Testamenti, facilem denique viam repertam Judæos Christo conciliandi & reliqua. Hæc vero argumentum ita expedit Tolandus. Videri poterat probatione quadam indigere, quod extiterit aliquando Evangelium Barnabæ tributum: provocat Tolandus ad decretum Gelasii, & ad manuscriptum aliquod catalogi Barocciani, in quibus, quod tale Evangelium inter Apocrypha referatur, tradatur. Quæri poterat, num illud sit ab ipso Barnabæ? num ab eo ex inspi-

Præf. p. 3.

Lett. I p. 4.

§ it. 16.

Præf. p. 4.

Præf. p. 7.

Lett. I. p. 65

Lett. I p. 7.

- p. 8. spiratione, num divina an humana autoritate scriptum? an illud ipsum adhuc habeatur? an illud integrum servatum vel an quædam tantum illius fragmenta apud scriptores Ecclesiasticos reperiantur? Negat usque illud innotuisse, parvum vero fragmentum ejus ex MSto 39 Catalogi Barocciani producitur.
10. Βάρναβας ὁ Ἀπόστολος ἔφη, ἐν ἀμιλλαῖς ποικίαις ἀδελφώτεροις ὁ κήσας, διότι ἐπέρχεται πλέον ἔχων τῆς ἀμαρτίας.
9. Hæc vero Barnabam non in epistola, quæ illi tribuitur, aut alibi dixisse, probat ex eo, quod hæc ipsa verba & horum sensum in Evangelio a se reperto, quod Barnabæ tribuatur, invenerit. Erat porro probandum, Muhammedanos illud Evangelium Barnabæ habere: huic rei ut satisfaciat, notat, inter sex illos viros, quos Deus novorum institutorum autores fecerit, post Adamum, Noachum, Abrahamum, & Mosen, referri quoque a Muhammedanis Jesum, præcursorem Muhammedis. Observat, quatuor libros apud illos haberi, quibus divinæ revelationis auctoritatem tribuant, Pentateuchum Moysi, Psalmos Davidis, Evangelium Jesu & Alcoranum Muhammedis. Probat hanc Muhammedanorum sententiam ex formulari Jacobi Ben Sidi Ali apud Gabrielem Sionitam Tractatu de nonnullis orientalium urbibus, & testimonio Algazelis in exposit. Fidei Sonnitaram ap. Maraccium, præterea notat in Alcorana & aliis Muhammedanorum scriptis multa de Christo reperiri.
14. Ex his conjicit Tolandus, vel olim extitisse, vel adhuc extare apud Muhammedanos Evangelium, ex quo hæc habeant. Esse vero hoc Evangelium Barnabæ, ita evincit: observat, quod Muhammedani Evangelium nostrum corruptionis arguant, inter alia etiam apud Johannem, ubi pro παράκλητος legendum sit περίκλητος, quod illustrem, qui significatus est vocis, Muhammed designet. Notat, quod Evangelium a se repertum Muhammedem paracletum faciat, recensionesque de Jesu nostro a nostra historia multum diversas, item doctrinas, quæ fuere veterum Ebionitarum, jam vero etiam a Muhammedanis receptæ sunt, exhibeat. Notat, quod Autor, quia summaria capitibus præposuit, in Christianos quasi Evangelii corruptores acerbè invehat, ex quibus concludit, esse hoc ipsum

ipsum Evangelium Barnabæ illud, quod Muhammedani habent. Qua in re nihil illum movet, quod Epistola Barnabæ alias tributa, doctrinam hujus Evangelii prorsus confutet. Pergit antiquitatis speciem Evangelio huic suo inducere. Arguit: exhibet hoc Evangelium systema veterum Ebionitarum, vel Nazarenorum, immo veterum Cerinthianorum & Carpocratianorum de Christo, ergo hoc Evangelium illorum tempore extitit, etsi varie postmodum interpolatum. Similem in modum antiquitatem hujus Evangelii ad tempora Apostolorum reducit, ex eo fundamento, quod manifesta in hoc Evangelio appareant indicia, autorem ejus dissensionis, quæ inter Paulum & Barnabam fuit, conscium fuisse, & quod similia Paulo in hoc Evangelio in causa Evangelii gentibus annunciati & legis Mosaicæ abolitæ exprobrantur, ad quæ digitum intendat epistola quædam quæ Petro tribuatur scripta ad Jacobum, quam Clementinis præfixam exhibet Cotelierius T. I Patr. Apost. p. 602. Abductus ita ad Ebionitas vel Nazarenos Pauli hostes acerrimos Tolandus argumentum de discrimine Christianorum ex Judæis & gentibus converforum expedit. Siftit primo Ebionitas tanquam primos ex Judæis conversos Christianos voce Hebræa עֲבִיּוֹנִים pauperes a contempta vitæ conditione dictos, qui ipsi iidem sunt cum Nazarenis. Hi de institutis Mosaicis Christianæ professioni adjungendis, etsi alias inter illos quædam erat sententiarum diversitas, amice conspirabant. Iidem, quod Pauli doctrinam de lege ceremoniali abolenda huic suæ sententiæ adversam crederent, vehementer eundem criminabantur. Negabant initum Jacobi & Petri cum Paulo pactum de Evangelio ab illo gentibus declarando, quoniam probabile non sit, ipsos non eodem negotio inter gentes defuncturos fuisse. Cavillabantur iidem testimonium Pauli de Petro commercio cum gentibus abstinentem, venientibus quibusdam Jacobi discipulis, prætexentes, nullum esse potuisse hac in re Petri metum, cum Paulus supra modo testatus fuerit, Jacobum hac in re secum consensisse. Addit Tolandus, Act. XXI, 20-26 Paulum accusatum, quod Judæos ad neglectum legis Mosaicæ abduceret, consilium Jacobi & reliquorum

p. 17. 21.

33.

25. 199.

23.

27. 28.

31.

35.

- seniorum de specimine legis Mosaicæ a se observatæ edendo sequutum esse, atque hoc ipse ostendisse se Judæos ad Christum conversos a lege Mosaica retinenda non avertere. Hac occasione
- P. 57. rejicit sententiam Hieronymi, qui Paulum non minus quam Petrum errasse dicit, utrosque tamen intentione bona, nimirum Judæos ad Christum adducendi. Supponit jam Tolandus, nec Ebionitas refutari, nec loco ex Actis allegato satisfieri posse, nisi statuamus, Paulum quidem eo allaborasse, ne Christianis ex gentibus jugum legis Mosaicæ imponeretur, at vero illum nunquam Christianos ex Judæis conversos, etsi hujus rei falso ab Ebionitis ac Nazarenis accusatus fuerit, ab observanda lege Mosaica avocasse. Defendit etiam ex intentione Dei liberandos a lege Mosis non fuisse, etsi jam omnium professionum Ecclesiæ aliter doceant. Laudat hac in re Augustinum, qui eandem secum sententiam fovet, & Petrum a Paulo Gal. II tantum reprehensum crediderit, quod Petrus hac praxi suas gentes ad Christum conversas ad legis Mosaicæ instituta sequenda abducere visus ipsi fuerit, eundem vero acerbitate Hieronymi a patrocinio veritatis deterritum fuisse dolet. Huic vero sententiæ veterum Nazarenorum magis firmandæ oracula V. T. quæ legis Mosaicæ æternitatem edisserant, effatum Christi, qui se non venisse, ut legem aboleat, sed ut impleat, profiteatur, praxin denique Apostolorum subjicit, & ad eandem Jacobi Rhenferti dissert. de fictis Judæorum & judaizantium hæresibus sententiam provocat. Quæ tamen dum ita defendit, sacrificium Leviticum partem præcipuam legis Ceremonialis omnino etiam apud Judæos ad Christum conversos pari modo ac templum abolendum fuisse concedit. His ita positis Paulum & Jacobum in capite de justificatione per fidem sine operibus ita conciliare studet. Supponit per fidem intelligi Christianissimum, quem ille in agnitione unius Dei, persuasione de veritate doctrinæ Christi, & interna animi sanctificatione ponit: per opera vero opus operatum Legis Leviticæ designari. Jam dicit, Paulo in epistola ad Rom. negotium esse cum gentibus ad Christum conversis, de his illum recte dicere, quod sine operibus i. e. sine observatione ceremoniarum Leviticarum justificentur:

tur: Jacobum vero verba facere ad conversos ex Judæis, quibus ergo juxta fidem in Jesum Nazarenum Messiam legis quoque Cereimonialis opera recte commendet. Cognata est huic rei observatio Sabbathi, diei quidem septimæ, quod Christianis ex Judæis conversis perpetuo servandum fuisse existimant. Ab his vero licet Christiani ex gentibus conversi immunes erant, iidem tamen ex sententia Tolandi perpetuo obstringebantur ad abstinentiam a sanguine & suffocato, præeunte præcepto Noachico & decreto Apostolorum Act. XV, 28. At tamen tantum obligabantur illi, qui inter Judæos habitabant ex gentibus conversi. Sequitur altera ad Megaletorem Epistola, quæ notitiam MSti cujusdam Hybernici quatuor Evangeliorum exhibet, brevemque delineationem sistit veteris Christianismi, qui fuit in Hybernia ante corruptionem Papalem. Qua occasione nonnulla tradit de Keldæis ordine sacro ex Laicis apud Hybernos & Scotos. Invenit hoc quoque MS. tum Tolandus Hagæ Comitum 1709 ex Gallia paulo ante allatum, quod nunc in Bibliotheca Comitis Oxoniensis in Angliâ asser-
vatur. Est vero hoc MStum Latinum, quod descriptum possidet præf. Lett. 1. Tolandus, characteribus Hybernici pulcre exaratum, in quo erravit Richardus Simon, qui illud Saxonice literis scriptum, p. 10. lineasque ad calcem adjectas idiomatis Saxonici esse perperam
judicat; Scribæ nomen sistunt voces *do Maolbrigte*, ex quo Lettr. 2 p. 8. Richardus Simon insigni errore fecit *Dom Ælbrigte*, fingens scribam fuisse Monachum Benedictinum Ælbrigte, quoniam horum nominibus propriis *Dom* præfigi soleat. Ostendit vero
Tolandus, *do* esse apud Hybernos præpositionem, quæ Anglo- Lett. 2 p. 15. rum *to* respondet, *Maol* Servum, *Maolbrigte*, servum Brigitæ vel Brigidianum denotare. Locus, in quo ultima manus libro addita, præfert nomen Ardmachæ. Exhibet hoc MS. 2. varias lectiones non levioris momenti, & catenam Patrum in Evangelium Matthæi, notis variis lingua Hybernica intertextam, quæ corruptis quibusdam Patrum locis egregie interservire posset. Reperiuntur etiam hic glossa interlinearis sed exigui pretii, & fragmenta quædam, inter quæ etiam Genealogia Christi, quæ non est hic initium Evangelii Matthæi. Ipsum

- opus eximitum est veteris Ecclesie apud Hybernos monimen-
 tum, inprimis vero notæ egregie de doctrina ab erroribus pon-
 tificiis pura olim apud Hybernos testantur, cujus rei exemplum
 p. 14, 15. contra dogma de transubstantiatione adducit Tolandus. At-
 que ita ad argumentum de veterum Hybernorum Christiani-
 smo transit. Summus erat Christianismi flos in Hybernia ante
 2. Sec. IX, atque adeo invisa erat Hybernis, Scotis, Albanianis &
 Britonibus Occidentalibus communio cum Romano Pontifice,
 ut Sec. VII Daganus Scotorum Episcopus cum legatis Romanis
 nec cibum sumeret, nec in eodem hospitio vesci voluerit. Se-
 29. quebantur Hyberni Scripturas tanquam unicam fidei regulam
 in lingua vernacula lectas, & aliquando nulla Patrum scripta,
 excepto unico quodam libello Chrysostomi, apud illos inveni-
 6. ebantur. Cujus rei egregium testimonium ex scriptore vitæ
 20. Chrysostomi hic citatur. In templis nullæ erant imagines, nul-
 læ candelæ interdium accensæ, nec horæ Canonice, nec habitus
 Clericorum, qualia sec. demum XI per Malachiam Archi-Epi-
 22. scopum Armachanum introducta. Baptismus per immersionem
 23. sine Chrismate peractus: sacra cœna celebrata sub utraque: nul-
 26. læ preces ad mortuos factæ, qua de re Scriptoris Hyberni Clau-
 30. dii sententiam allegat Tolandus. In matrimoniis mos obtinuit
 veteri Judaicæ Ecclesie receptus, quo frater defuncti fratris vi-
 31. duam uxorem ducebat. Presbyteri & Episcopi in Anglia con-
 juges habebant, ita quidem, ut in sede Archi-Episcopali Arma-
 36. cha jure hereditatis per quindecim generationes Archi-Episco-
 pi succederent. Singulæ Ecclesie singulos habebant Episco-
 pos, nec tamen distinctus erat ordo Episcoporum, a quo solo
 41. ordinari potuerint Episcopi. Verumtamen subjecti tandem
 jugo Pontificio Hyberni, circa Sec. XI, quo tempore etiam, Pa-
 pa Adriano IV Henricum II Regem incitante, ad pendendam
 annuam unius denarii B. Petro solvendi pensionem (peter-
 pence) adacti sunt. Quæ fuit Christianismi inter Hybernos
 40. 41. facies, ea fuit ejusdem inter Scotos, quod olim incolarum Hy-
 bernicæ nomen fuit, postea solis coloniis eorum in Britannia &
 44. adjacentibus insulis relictum. Nulli apud ipsos Diocesani Epi-
 scopi ante Sec. V, nedum Sec. VIII, juxta Tolandum, sed per
 Pres-

Presbyteros Ecclesia regebatur, qui unum aliquem e medio suo Superintendentem vel Episcopum (attamen ab Episcopo Diocesano multum diversum) eligebant. Celebre inter Scotos fuit nomen Keldzororum. Erant hi Laici feminis saepe matrimonio juncti similes tamen Episcopis & Monachis, atque adeo sacris rebus addicti, qui e medio suo praesidem sibi legebant. Inter hos celebres inprimis erant Keldæi ecclesiae S. Andreae, et si etiam alibi tales repertos notat, & ex monumentis confirmat Tolandus. Tandem vero etiam Keldæi Canonicis locum fecere, quos eorum loco in monasterio Dunkellenfi introduxit Rex David A. 1127. Nomen ducunt Keldæi non a Kelde, quod domum cellarum denotare voluit Loydus, nec a Kilrule vel Kilrimont, quod S. Andream notavit, quod asseruit Stillingfleetus: sed a voce Hybernica Ceile-de, quæ segregatos & DEO devotos significat, ex qua Latini quidam Scriptores Colideos & Culdeos quasi cultores DEI fecerunt. His duabus epistolis annexa est Appendix, quæ primo loco exhibet duo problemata, Historico-Politica & Theologica, quæ ad statum nationis & religionis Judaicæ pertinent. Occasionem problematibus his dedit propositum Tolandi, quo opus quoddam perfectius de reip. Mosaica in lucem edere in animum induxit, cui parata omnia esse dicit, ita ut opera sex mensium, si vacaret, absolvi integrum possit. Problemate I quaeritur: an ipsa religionis & regiminis populi Judaici indoles, an promissiones Dei & miraculosa providentia causa sit, quod perpetuo populus Judaicus ab aliis distinctus adhuc hodie existat? Problema 2 est: an praeter miraculosam DEI providentiam ratio dari possit, cur Judæi in terra sua suis legibus viventes, idololatriæ & mulierum exterarum gentium amoribus dediti fuerint, cum jam ab utroque abhorreant. Secundo habetur in hac appendice Notitia Evangelii Muhammedici secundum Barnabam, quam T. IV Menag. p. 321 ed. Amstel. exhibuit de la Monnoye. Tertio sistit hæc appendix quaestiones transmittendas ad Christianos, qui in regionibus Muhammedanorum degunt, ut, quæ his satisfaciant, responsiones a Muhammedanis impetrare studeant. (1) Ergo explorari cupit, an Muhammedani habeant Pentateuchum,

p. 52.

31, 32.

54.

51 sqq.

Psalms & Evangelium? in quo illa a Judæorum & Christianorum Libris differant? an Psalmos aliquos Davidis inter sacra publica canant? an sectiones quasdam Pentateuchi legant? (2) An Pentateuchum, Psalmos & Evangelium integra quidem nostris, quæ corrupta esse volunt, opponere possint? (3) An Evangelium Barnabæ inter Muhammedanos reperitur, quod divinitus inspiratum esse credant? an alia hujus generis scripta inter illos reperiantur? quænam ipsis Apocrypha sint, quænam auctoritatem divinam obtineant? (4) Unde probent, Adamum, Sethum aliosque Patriarchas Libros divinitus inspiratos conscripsisse? (5) Hujus generis libros, si fieri possit, emendos, neque copia eorum nobis fiat, curandum esse suadet. (6) Id quod apud Muhammedanos scriptum extat, cum eo quod oralis traditio narrat, non confundendum, tum sententiam sectæ cujusdam ab eo, quod omnes profitentur, sollicitè distinguendam esse, nec amicitia in detrimentum veritatis hac in re aliquid dandum esse, monet.

ELITERIS CHRISTFRIDI WÆCHTLERIJ C.

occasione opusculi II. Domini van BYNCKERS-

HOEK, de rebus mancipi & nec mancipi.

Conf. Act. Er. 1720 Mens. Jun.

C. I.

UBeriores omnino Boethius descriptionem solemnitate circa mancipationem attulit, quam vel Gajus, vel Ulpianus etiam. Sed Gajus Libro I Institutionum plane non versabatur in hoc, ut de mancipatione vellet scribere in universum. Et Ulpianus formulam illius quidem non attigit, quam Boethius recitat, supplet tamen vicissim ea, quæ alibi non reperiuntur. Quod si Caji codice integriore, quam nos habemus, usus est Boethius, congruum erat, etiam Ulpianum ex illo plenius exponi, & nihil omitti, quod is ibi tradidit. Nihil autem ex §. 4 & 6 Ulpiani Tit. XIX occurrit apud Boethium. Esto etiam, rectius legi apud Petrum Jacobum de Ravani, qui verba ipsius Caji ait se vidisse, *rem tenens* pro *as*; non reperio tamen apud Ulpianum, quinque illos testes fuisse & cives Romanos & puberes. Gajus autem in emancipatione filii, quinque testi-

testium civium Romanorum meminit §. 3, non & puberum. Priscianus tamen verba Livii affert: *impubes libripens esse non potest, neque antestari*; sed librum Livii non designat, apud Putsch. Lib. 8 p. 792. Et quod de libripende dicitur, nondum de quinque testibus pronuntiatur. Porro omittit Boethius hic, quæ antedunt apud Jacobum Gothofredum ad Tabulam VI p. 101: *omnes vero res, quæ ab alienari possunt, i. e. quæ a nostro ad alterius transire dominium possunt, aut mancipi sunt, aut non mancipi*. Atque post ea: *quasi pretii loco*; sequuntur longe plura, quæ non transcribo. Pertinentque illa quidem potius ad Titulum Ulpiani, quam ad Gajum: sed utrique lucem conferantur. Primam curam fuisse de inferioribus partibus patrimonii Romanorum, in confesso est. Sed id tamen tenendum videtur, de singulis non nisi exempla quædam afferre Ulpianum. Eodemque modo loquitur Vir illustris hic, *fundi, servi, pecudes, & id genus alia*. Sic ergo procedebat Ulpianus: exemplum prædii rustici & mancipi in solo Italico sit fundus, urbani domus. Hoc enim voluit, cum diceret, *qualis est fundus, qualis domus*. Exempla jurium in rusticis prædiis sint via, iter, actus, & aquæductus, per notam adjectam *veluti*: Servi exemplo facile potuit abstinere. At quadrupedum iterum sunt boves, muli, equi, asini: per eandem notam, *veluti*. Et ad stipulatur Noster c. 6 p. 118. Jam ecce, quis inde sensus sequatur in reliquis: *cetera nec mancipi sunt*; ceteræ, inquam, quadrupedes, quotquot scilicet cum bovis, mulis, equis, asinis, non forent comparandæ. Ita hæc verba recitat Briffonius in *mancipi*, omisso, *res*. Frequens ibi occurrere mendum, certum est. Sed hic felix quodammodo mendum irrepit. Ut enim nunc probet Ulpianus, quasdam quadrupedes a se recte excludi a rebus mancipi, de quibus tamen forte poterat non parum dubitari, subjicit nova illarum exempla: *Elephantum & Camelum, quamvis collo dorsove domentur, nec mancipi sunt; quia bestiarum numero sunt*. Etiam Noster fatetur iterum, a prioribus excipi has bestias, c. 6 p. 117. Nemoque urgeat, deesse particulam aliquam connectentem: *Nam Elephantum & Camelum, vel, Sic Elephantum & Camelum*. Hoc enim leve est, nec de inte-

c. 2.

gri-

gritate sensus. Mens Jcti evidens. Usus autem hujus observationis pandet se inferius. Nunc iacta tantum est alea. Prædia rustica præmitti urbanis, facile patiar. Tam vere autem videtur mihi domus esse exemplum prædii urbani, quam vere fundus rustici. *Palam* porro prædia urbana res Mancipi æque appellari hic, sicut rustica, iterum evidens est. Loca Ciceronis etiam comprobant, in Mancipio & lege Mancipii dictum fuisse de ædibus simul venditis. Lex autem Mancipii propria est rerum Mancipi. Si solo jure accessionis, & quia fundo imposita ædificia cedunt solo, pro rebus Mancipi habentur, fictio statuenda est apud Ulpianum; cujus nullum hic apparet vestigium. Locus alter Ciceronis, *Topic. c. 23*, loquitur de Lege XII Tab. ubi sane ædes non occurrunt tabula sexta, sicut autoritas fundi. Sed addit statim Cicero, ædes nihilominus esse in numero ceterarum rerum, quarum annuus est usus. Non ergo solæ æquitas hic spectabitur, sed nucleus verborum, in quo amplius est quam in cortice. In eadem tabula sexta tignum junctura ædibus, simul cum vinea ejusque fundo memoratur pari jure. Et hoc est, quod Cicero iterum exprimit *pro Cæcinnac. 54*: *utimur eodem jure*, (quo in fundo scilicet) *in ædibus*: qua usum & autoritatem utriusque. Rectius intelligentur hæc, si ipso jure ædes combinatæ sunt cum fundo, & habentur pro partibus illius quodammodo. Verba Ulpiani §. *6*: *res mobiles non nisi præsentibus Mancipari, & non plures quam quæ manu capi possunt*, de servo, equo, bove, mulo, asino, non debere accipi, voluit Noster *c. 10*, plus enim offenderet præsentia horum animalium Prætores quam olim C. Afrania. *Idem significamus*, ait Celsus, *moventium, item mobilium appellatione, l. 93 D. de V. S.* hoc est, res mobiles non excludunt res se moventes, si cetera sint paria. Excluduntur ergo multo minus ipsæ res mobiles a se moventibus, sed concurrunt. Solæ margaritæ iterum non repræsentant res omnes mobiles Mancipi. Au Plinius de iis loquatur ita, ut monstret mores seculi, *Lib. 9 c. 35*, an vero in sensu legitimo & civili, non definitio. Sive autem ibi scribam, *mancupationem*, sive *mancupationum*, utrobique allegantur tabulæ probantes. Utroque ergo vocabuli casu abstinendum putem, si margaritæ unquam

quantumcunque pretiosæ, erant palmæ nec mancipi. Si bello Jugurthino jam percerebuit nomen unionum ceu mancipi, utique seculo Ulpiani non poterant silentio transmitti. Plinius etiam forte hoc tantum in animo habuit, nomen unionum tunc fuisse impositum margaritis imprimis grandibus: non autem tunc cognitæ primæ margaritæ etiam minutæ & viles. In *L. 37 §. 1 D. de Evid.* non agi de rebus mancipi, utique constat. Primo loco tamen margaritæ collocari inter res pretiosiores, argumento servit non contemnendo, longe præferendas illas vesti sericæ & panno cuicunque. Ad *L. un. C. de nudo jure Quirit. toll.* dubitæ, an servus opponatur ceteris rebus nec mancipi. Nominatur ibi primo loco, perinde uti apud Ulpianum, post jura prædiorum, etiam stat loco primi exempli, Ulpianus autem *Tit. XI §. 27* unicum affert exemplum, de alienatione mancipii, idque opponit pupilli rebus omnibus nec mancipi. Quod si legamus ibi *rem mancipi*, perit totum hoc exemplum, & genus comprehendet omnes suas species. Optime distinxit Noster locutiones, quæ fiunt ex arte, a reliquis, quæ populariter. Ex arte iterum recte distinguuntur quadrupedes, pecudes, bestiæ. Quid populariter fiat, parum hic ad nos. Servii locum de feris eo libentius legimus emendatum, quia ista verba prætermiserat Gerardus, Jo. F. Vossius, in *Etymolog.* Ut plenius intelligam Varronem *Lib. II de R. R. c. 1: neque in omnibus factis est stipulatio aut solutio numerorum, ad mutationem domini*, conjungo ista cum ejusdem *c. 2 §. 10*. Scilicet in emptionibus aut hoc agimus, ut detur mancipio, aut ut mancipio non detur. Si non detur, dupla solet promitti, aut simpla, si ita pacti. Porro in emptionibus alii plura, alii pauciora excipiunt. Si excipiunt, stipulatio solet intercedere. His positis, reliqua Varronis loca *c. 6, 7, 8*, quæ omnia excussit Noster, sponte patent. Agricola dum agit Varro, ubique miscuit etiam curam legum. Canon: *in emptionibus jure utimur eo, quod lex præscripsit. c. 1. Quod enim alterius fuit, id ut fiat meum, necesse est aliquid intercedere, ad mutationem domini. c. 1.* Utrum probabile ergo sit, Varronem mancipiationis solennia non continuo repetiisse in singulis capitibus, quia cives Romani neglexerint

c. 5.

c. 6.

c. 7.

gritate sensus. Mens JCti evidens. Usus autem hujus observationis pandet se inferius. Nunc jacta tantum est alea. Prædia rustica præmitti urbanis, facile patiar. Tam vere autem videtur mihi domus esse exemplum prædii urbani, quam vere fundus rustici. *Palam* porro prædia urbana res mancipi æque appellari hic, sicut rustica, iterum evidens est. Loca Ciceronis etiam comprobant, in mancipio & lege mancipii dictum fuisse de ædibus simul venditis. Lex autem mancipii propria est rerum mancipi. Si solo jure accessionis, & quia fundo imposita ædificia cedunt solo, pro rebus mancipi habentur, fictio statuenda est apud Ulpianum; cuius nullum hic apparet vestigium. Locus alter Ciceronis, *Topic. c. 23*, loquitur de Lege XII Tab. ubi sane ædes non occurrunt tabula sexta, sicut autoritas fundi. Sed addit statim Cicero, ædes nihilominus esse in numero ceterarum rerum, quarum annuus est usus. Non ergo solæ æquitas hic spectabitur, sed nucleus verborum, in quo amplius est quam in cortice. In eadem tabula sexta tignum junctura ædibus, simul cum vinea ejusque fundo memoratur pari jure. Et hoc est, quod Cicero iterum exprimit *pro Cæcinnac. 54: utimur eodem jure*, (quo in fundo scilicet) *in ædibus*: qua usum & autoritatem utriusque. Rectius intelligentur hæc, si ipso jure ædes combinatæ sunt cum fundo, & habentur pro partibus illius quodammodo. Verba Ulpiani §. *6: res mobiles non nisi præsentibus mancipari, & non plures quam quæ manu capi possunt*, de servo, equo, bove, mulo, asino, non debere accipi, voluit Noster *c. 10*, plus enim offenderet præsentia horum animalium Prætozem quam olim C. Afrania. *Idem significamus*, ait Celsus, *moventium, item mobilitum appellatione, l. 93 D. de V. S.* hoc est, res mobiles non excludunt res se moventes, si cetera sint paria. Excluduntur ergo multo minus ipsæ res mobiles a se moventibus, sed concurrunt. Solæ margaritæ iterum non repræsentant res omnes mobiles mancipi. An Plinius de iis loquatur ita, ut monstret mores seculi, *Lib. 9 c. 35*, an vero in sensu legitimo & civili, non desino. Sive autem ibi scribam, *mancupationem, sive mancupationum*, utrobique allegantur tabulæ probantes. Utroque ergo vocabuli casu abstinendum putem, si margaritæ tunc, quan-

quantumcunque pretiosæ, erant palmæ nec mancipi. Si bello Jugurthino jam percerebuit nomen unionum ceu mancipi, utique seculo Ulpiani non poterant silentio transmitti. Plinius etiam forte hoc tantum in animo habuit, nomen unionum tunc fuisse impositum margaritis imprimis grandibus: non autem tunc cognitas primum margaritas etiam minutas & viles. In *L. 37 §. 1 D. de Evid.* non agi de rebus mancipi, utique constat. Primo loco tamen margaritas collocari inter res pretiosiores, argumento servit non contemnendo, longe præferendas illas vesti sericæ & panno cuicunque. Ad *L. un. C. de nudo jure Quirit. toll.* dubites, an servus opponatur ceteris rebus nec mancipi. Nominatur ibi primo loco, perinde uti apud Ulpianum, post jura prædiorum, etiam stat loco primi exempli, Ulpianus autem *Tit. XI §. 27* unicum affert exemplum, de alienatione mancipii, idque opponit pupilli rebus omnibus nec mancipi. Quod si legamus ibi *rem mancipi*, perit totum hoc exemplum, & genus comprehendet omnes suas species. Optime distinxit Noster locutiones, quæ fiunt ex arte, a reliquis, quæ populariter. Ex arte iterum recte distinguuntur quadrupedes, pecudes, bestiæ. Quid populariter fiat, parum hic ad nos. Servii locum de feris eo libentius legimus emendatum, quia ista verba prætermiserat Gerardus, Jo. F. Vossius, in *Etymolog.* Ut plenius intelligam Varronem *Lib. II de R. R. c. 1: neque in omnibus satis est stipulatio aut solutio numerum, ad mutationem domini*, conjungo ista cum ejusdem *c. 2 §. 10*. Scilicet in emptionibus aut hoc agimus, ut detur mancipio, aut ut mancipio non detur. Si non detur, dupla solet promitti, aut simpla, si ita pacti. Porro in emptionibus alii plura, alii pauciora excipiunt. Si excipiunt, stipulatio solet intercedere. His positus, reliqua Varronis loca *c. 6, 7, 8*, quæ omnia excussit Noster, sponte patent. Agricola dum agit Varro, ubique miscuit etiam curam legum. Canon: *in emptionibus jure utimur eo, quod lex præscripsit. c. 2. Quod enim alterius fuit, id ut fiat meum, necesse est aliquid intercedere, ad mutationem domini.* c. 1. Utrum probabile ergo sit, Varronem mancipiationis solennia non continuo repetiisse in singulis capitibus, quia cives Romani neglexerint

c. 5.

c. 6.

c. 7.

rint omnem illam solemnitatem, ut labori parcerent, qui actibus solemnibus adhibendus erat, tum circa hæc animalia, tum circa res alias majoris longe momenti, non definitio iterum, Varro omnibus his locis loquitur de animalibus tantum, nec voluit idem toties repetere: quod ergo lex præscripserat, *boc jure*, inquit, *utimur*, nec adeo parcimus labori hic ullibi. Si fiebat hoc in parvis his rebus, in majoris momenti Varroni aliud non tribuemus. Verba Ciceronis *de Harusp. Respons.* non eo respicere mihi videntur, quod multæ ac pene omnes domus Romæ non possideantur optimo jure. Ecce locum integrum: P. Clodius per calumniam dixerat, domum Ciceronis, ceu locum sacrum & religiosum, profanam haberi. Respondet is, nullam in tanta hac urbe domum ab ista suspitione tam vacuam atque puram esse. *Multa*, inquit, *domus in hac urbe ac pene cunctæ jure optimo sunt, sed tamen jure privato, jure hereditario, jure autoritatis, jure mancipii, jure nexi; i. e. jure quidem optimo possidentur, & in istis titulis juris nihil a quoquam fuit neglectum. Nego autem, esse ullam domum aliam æque privato jure, atque optima lege, publico vero simul omni, præcipue & humano & divino jure munitam.* Patet prærogativa, a Cicerone intenta. Ædificata enim erat primum ex autoritate Senatus pecunia publica, deinde tot SCtis munita & septa. De nullo opere publico, de monumento, de templo, tot extabant SCta, quot de hac domo. *Neque is sum, aut his usor literis, que animos nostros avocant a religione, quis enim est tam vecors, qui, cum suspexerit in Cælum, Deos esse non sentiat? & casu facti putet, que tanta monte sunt, ut vix quisquam arte ulla ordinem rerum ac vicissitudinem persequi possit?* Anaplus est, quod sequitur: *sed pietate ac religione, atque hac una sapientia, quod Deorum immortalium numine omnia regi gubernarique perspexit, omnes gentes nationesque superavimus.* Non est ergo locus ille sic satis obscurus, & gaudemus in illum incidisse. Dubitatio ista nova, an pecudes in veteri Romanorum patrimonio fuerint mancipi, atque eo jure ac modo a nostro ad alterius transferint dominium, quod alix res mancipi abalienabantur? recidit in lectionem verborum Ulpiani iterum, *cetera*, quadrupedes, *nec mancipi sunt.* Sic

Etc.

Elephantis & Camelis nec mancipi sunt, quia bestiarum numero sunt. Varro rursus c. 2 haud sane dixit, præter stipulationem & æris adnumerationem nihil desiderari. Jam enim prædixerat c. 1, *non satis esse in omnibus stipulationem, aut solutionem manorum, ad mutationem domini.* Et c. 10 iterum, si mancipio non datur, dupla promittitur per stipulationem, vel singula, si ita pacti. Et stipulatio intercedere solet tunc demum, si excipiet emtor, sanum eum esse, furtis noxisque solutum. Si ergo mancipio dantur vel quadrupedes, vel grex ovium pecorumve, nec dupla nec simpla tunc promittitur. Itaque satis constat hinc, eadem ratione tacuisse Varronem his de mancipatione, qua tacuit in emtione aliorum animalium, quæ utique erant mancipi. Isidori verba, *homo, equus, ovis, statim ut nata, mancipium esse putantur*, vel, *mancipia esse dicuntur*, ne contradicant, cavere voluit Vir illustris, ac mallet legi, *bovis vel boves.* Varro equos, boves, asinos, ab ovibus, capra, sue, distinguit, ut pecudes majores & minores, c. 1. Equulum ait domari posse post annum & sex menses, vel melius post trimum, c. 7. Boves emi vel domitos, vel adhuc indomitos, c. 5. Boves perferi etiam nunc sunt multi in Dardania. Equi feri in regionibus Hispaniæ, c. 1. Asinos tertio anno domari ad eas res, ad quas quisque eos vult habere in usu, c. 6. Asini feri etiam nunc in Phrygia, c. 1. Quis credat idem dixisse Varronem de ovibus? Primi pastores ex silvestribus animalibus, quæ poterant, deprehendebant ac concludebant, ut mansuescerent. *Non sine causa putant primum oves assumptas; maxime enim hæc quæta & aptissima ad vitam hominum.* Etiam nunc in locis multis genera pecudum ferarum sunt aliquot, ut in Phrygia ex ovibus, ubi greges videntur complures, c. 1. Iterum c. 2; *E feris pecudibus primum oves comprehensa ab hominibus, ac mansuesacta.* Et c. 3: *Oves, quas pascimus, orta sunt ab ovibus feris.* Sic capræ, quas alimus, a capris feris sunt orta. Et caprarum ferarum greges etiam nunc in Samo thrace, quas Latine rctas appellant, c. 1. Hæc est illa analogia, a qua recedere voluisse Ulpianum, parum videatur vero esse simile. E numero bestiarum Elephantos eximere Isidorus non ausus est. *Quicquid*

rint omnem illam solemnitatem, ut labori parcerent, qui actibus solemnibus adhibendus erat, tum circa hæc animalia, tum circa res alias majoris longe momenti, non definitio iterum. Varro omnibus his locis loquitur de animalibus tantum, nec voluit idem toties repetere: quod ergo lex præscripserat, *boc jure*, inquit, *utimur*, nec adeo parcimus labori hic ullibi. Si fiebat hoc in parvis his rebus, in majoris momenti Varro aliud non tribuimus. Verba Ciceronis *de Harusp. Respons.* non eo respicere mihi videntur, quod multæ ac pene omnes domus Romæ non possideantur optimo jure. Ecce locum integrum: P. Clodius per calumniam dixerat, domum Ciceronis, ceu locum sacrum & religiosum, profanam haberi. Respondet is, nullam in tanta hac urbe domum ab ista suspitione tam vacuum atque puram esse. *Multa*, inquit, *domus in hac urbe ac pene cunctæ jure optimo sunt, sed tamen jure privato, jure hereditario, jure autoritatis, jure mancipii, jure nexi*; i. e. jure quidem optimo possidentur, & in istis titulis juris nihil a quoquam fuit neglectum. *Nego autem, esse ullam domum aliam aque privato jure, atque optima lege, publico vero simul omni, præcipue & humano & divino jure munitam.* Patet prærogativa, a Cicerone intenta. Ædificata enim erat primum ex autoritate Senatus pecunia publica, deinde tot SCtis munita & septa. De nullo opere publico, de monumento, de templo, tot extabant SCta, quot de hac domo. *Neque is sum, aut bis utor literis, que animos nostros avocant a religione, quis enim est tam vecors, qui, cum suspexerit in Cælum, Deos esse non sentiat? & casu fieri putet, que tanta monte sunt, ut vix quisquam arte ulla ordinem rerum ac vicissitudinem perscqui possit?* Amplius est, quod sequitur: *sed pietate ac religione, atque hac una sapientia, quod Deorum immortalium munere omnia regi gubernarique perspexit, omnes gentes nationesque superavimus.* Non est ergo locus ille sic satis obscurus, & gaudemus in illum incidisse. Dubitatio ista nova, an pecudes in veteri Romanorum patrimonio fuerint mancipi, atque eo jure ac modo a nostro ad alterius transferint dominium, quo alix res mancipi abalienabantur? recidit in lectionem verborum Ulpiani iterum, *cetera, quadrupedes, nec mancipi sunt.* Sic
Ele.

Elephanti & Cameli nec mancipi sunt, quia bestiarum numero sunt. Varro rursus c. 2 haud sane dixit, præter stipulationem & xris adnumerationem nihil desiderari. Jam enim prædixerat c. 1, *non satis esse in omnibus stipulationem, aut solutionem memorum, ad mutationem domini.* Et c. 10 iterum, si mancipio non datur, dupla promittitur per stipulationem, vel singula, si ita pacti. Et stipulatio intercedere solet tunc demum, si excipiet emtor, sanum eum esse, furtis noxisque solutum. Si ergo mancipio dantur vel quadrupedes, vel grex ovium pecorumve, nec dupla nec simpla tunc promittitur. Itaque satis constat hinc, eadem ratione tacuisse Varronem his de mancipatione, qua tacuit in emtione aliorum animalium, quæ utique erant mancipi. Isidori verba, *homo, equus, ovis, statim ut nata, mancipium esse putantur*, vel, *mancipia esse dicuntur*, ne contradicant, cavere voluit Vir illustris, ac mallet legi, *bovis vel boves.* Varro equos, boves, asinos, ab ovibus, capra, sue, distinguit, ut pecudes majores & minores, c. 1. Equulum ait domari posse post annum & sex menses, vel melius post trimum, c. 7. Boves emi vel domitos, vel adhuc indomitos, c. 5. Boves perferi etiam nunc sunt multi in Dardania. Equi feri in regionibus Hispaniæ, c. 1. Asinos tertio anno domari ad eas res, ad quas quisque eos vult habere in usu, c. 6. Asini feri etiam nunc in Phrygia, c. 2. Quis credat idem dixisse Varronem de ovibus? Primiti pastores ex silvestribus animalibus, quæ poterant, deprehendebant ac concludebant, ut mansuescerent. *Non sine causa putant primum oves assumptas; maxime enim hæc quietæ & aptissime ad vitam hominum.* Etiam nunc in locis multis genera pecudum ferarum sunt aliquot, ut in Phrygia ex ovibus, ubi greges videntur complures, c. 1. Iterum c. 2: *E feris pecudibus primum oves comprehensa ab hominibus, ac mansuefactæ.* Et c. 3: *Oves, quas pascimus, orta sunt ab ovibus feris.* Sic capræ, quas alimus, a capris feris sunt orta. Et caprarum ferarum greges etiam nunc in Samothrace, quas Latine *retas* appellant, c. 1. Hæc est illa analogia, a qua recedere voluisse Ulpianum, parum videatur vero esse simile. E numero bestiarum Elephantos eximere Isidorus non ausus est. *Quicquid*

manu capi subdique potest, mancipium est, inquit, ut equus. Hæc enim animalia statim putantur esse mancipium. Nam & ea, quæ in numero bestiarum sunt, videntur tunc mancipium esse, quando capi sive domari cœperunt. Si adhuc sunt in numero bestiarum, facile tolerabo, an videantur mancipium esse vel fieri. Romanis, cum primum nescirent, quod genus animantis esset Elephas, & maximam quadrupedem vocarent bovem, a regione, in qua primum viderant, dicebatur *bos Lucans*, deinde *Lucas & Luca*: non *Bos S. Luca*, ceu putabat Baronius. Salmasius ad Solinum *f. 308*, oblitus tamen sui *f. 312*. Velschius putabat, Justinianum, Orientis Imperatorem, delere debuisse verba Ulpiani de feritate camelorum, quia ex Oriente, ubi inter armenta pascebantur, & jumentorum vice fungebantur, deducti Romam multo notiores ibi fuerint post tempora Ulpiani, *de Vena Medin. c. 7 p. 175*. Sed mens Imperatori esse non potuit, alia verba in quaestione Historica tribuere Ulpiano. Is etiam quum sciret, Romæ camelos sua ætate collo dorsove utique domari, idem dixit, quod Cajus, jumentorum operam illos præstare, atque hæcenus quasi mixtos esse: natura eorum etiam adhuc fera manente. Ingens illorum numerus ab antiquo publice alebatur adhuc sub Justiniano ad onera ferenda militum in bello; sed ipse eos pene omnes removit, quia ad alios usus essent inepti. Procop. *Hist. arcan. f. 132, 133*. Si Ulpiano licuit tacere hic de familia sive hereditate, quæ primum locum in rebus incorporalibus obtinet, potuit etiam silentio transmittere jura prædiorum urbanorum, & tamen citra oppositionem a Nostro intentam. Sufficiebat, mentionem factam prædiorum urbanorum perinde ut rusticorum. Sicut ergo fundus tuus prædio meo dominanti potest debere hanc vel illam servitutem, ita domus tua ædificiis meis similiter potest debere hanc vel alteram servitutem. *L. 21 D. de servit. P. U.* Et nulla harum consistit hæcenus in sola superficie. Nam & servitus prædii urbani in solo consistere potest, puta ut mihi liceat cloacam immittere in tuas ædes. Siciter potest constitui etiam circa prædia urbana. *L. 20 §. 1 de S. U. P. L. 14 D. commun. prad.* Sic & servitutes aliz urbanorum prædiorum; puta ut aquæ ductus per domum

c. 8.

num fervientem transducatur. *L. 11 §. 1 de Publician. in rem Act.* Ulpianus igitur cum nollet eadem exempla fervitutum reperire, ceu qualitates prædiorum urbanorum, quas antea collocaverat ceu exempla & qualitates rusticorum, plane maluit abrumperere, & totam applicationem iudicio eruditi lectoris relinquere. Servitus enim in se & ordinarie urbana, interdum videtur fieri rustica, & regulariter rustica a prædio dominante urbano urbana appellatur. Neque ideo mutabitur res mancipi in nec mancipi. Prædia rustica soli Italici Ulpiano non magis sunt mancipi, quam jura illorum: sed de utrisque loquitur æqualiter. Sic epim poterat dicere; servi & quadrupes jure accessionis tantum sunt mancipi. Quam vere autem servus & quadrupes est per se mancipi, tam vere imo verius quodammodo, jura etiam prædiorum utriusque generis. Locus Ciceronis *Lib. I de Orat. c. 178, 179 f. 135* loquitur de eo, quod dixerat venditor ædium in lege mancipii, *nullam earum partem servire, servitutem scilicet urbanam.* Si ædes illæ per se non erant mancipi, sed tantum jure accessionis ad fundum, etiam lex illa mancipii non concipienda erat de mancipio ipsarum ædium, sed fundi, qui cum ædibus ipsis vendebatur. Verum est, fundum esse centrum libertatis ab hac servitute, quod tamen citra libertatem ædium ipsarum, aut jurium fundi non potest intelligi. Dabo alium locum Ciceronis *pro Cestio. f. 209.* *Quid refert, ædes aut fundum relictum a patre habere bene partem, si incertum sit, cum omnia tua jure mancipii sint, possisne ea retinere? quid prodest, fundum habere, si jura finium, possessionum, (servitutum) perturbari aliqua ratione possunt?* Temperamentum singularis prudentiæ Romanorum circa agros fundosque Provinciarum occupatarum paulo magis elucesceret, si docuisset Vir illustis, a prædiis stipendiariis & tributariis paulo minus exactum fuisse tributum ac census, de quo hic sermo est. Nihil enim acerbius Provincialibus utique videbatur, quam extraneo Principi Populoque integra tributa ista & onera censuum solvere, adempto præterea dominio fundorum suorum. Mansit ergo durities illa, quamdiu cogebantur rigide ad stipendia illa & tributa, ceu mercedem agri non sui, & tamen sui, sed alia at-

que alia, i. e. minus perspicua ratione. Quæ verba majorum paulo lucem expectare merebantur, ab eadem illa manu, quæ Græca Theophili rectius quam vulgo, & dilucidius hic transtulit. Ac mirum, *ἔννομον δεσποτείαν* non servasse nobis etiam Glossas illas Nomicas, quarum Noster hic meminit. Eo sensu tamen vox ea occurrit *Prov. XXXI, 26* & *Act. XIX, 39*. Apud Thucydidem quoque se reperisse notavit H. Stephanus. Sustulisse Justinianum, quicquid erat discriminis, diversæ appellationis & diversi juris inter Italica prædia & Provincialia, & abrogatis mancipandi cedendique in jure formulis, causam acquirendi domini redegeisse ad simplicitatem Juris Gentium, facile credo. Sed & constat, ex Ulpiani *Lib. 17 D. de statu hom.* jam pridem per Antoninum Caracallam Imp. omnes, qui erant in orbe Romano, cives Romanos effectos: in speciem quidem honoris peregrinis habiti, sed ut hoc amplius ex vectigalibus colligetur. Quæ enim p̄nc a civibus omnibus exigebantur, peregrini isti antea non pariter conferebant. Si igitur nudum tantum nomen Quiritium juris, & rerum mancipi adhuc supererat, iterum supplenda hæc erunt ex reconditiore Historia illorum temporum. Nobis enim ad manus nunc non est Ezech. Spanhemii *Orbis Romanus*, ubi *Lib. 17 de stat. homin.* fuse illustratur, juxta in primis serie Imperatorum varia ibi auxilia suppeditante usque ad imperium Justiniani nostri. Franciscus Balduinus *Comment. de Justiniano, l. un. C. de nudo jure Quirit. toll.* quamvis ea subscriptione destituatur, retulit tamen ad annum quintum imperii; quasi fragmentum istud constitutionis fuisset editum Consulibus Lampadio & Oreste, § 30. Alteram autem & huic affinem constitutionem *L. un. C. de usucapione transform.* quæ edita est anno post consulatum Lampadii & Orestis, § 31, omisit referre ad annum imperii sextum, ejusque mentem aperire. Nec dici potest, habuisse eum duas has leges pro una. Altera enim inscripta est Juliano P. P. altera Joanni P. P. Ac forte diceremus alias, fragmentum *de nudo Jun. Quir.* appendicem esse *L. un. de usuc. transform.* atque hoc ordine legendam: *cum etiam res dividi in mancipi & nec mancipi, sane antiquum est, id quoque merito antiquari oportet, ut sit rebus & locis omnibus similis*

illis ordo ; inutilibus ambiguitatibus & differentiis sublatis. Antiqua igitur subtilitatis ludibrium per hanc decisionem expellentes, nullam esse differentiam patimur inter dominos, & quæ sequuntur usque ad finem. Sed hic scire velim, quæ mens sit Viro illustri de censura Hieron. de Oroz, Justinianum etiam hic sibi, gloriæ cupidine, arrogare nova jura, quæ tamen ante eum per Consultos statuta jam fuerint. Extendere enim usum accessionis possessionum ad eos quoque, qui possident ex causa lucrativa. Quod tamen statutum reperitur apud Ulpianum L. 13 §. 10 D. de acquir. possess. & Paulum L. 14 §. 1 D. de usucap. Lib. 5 c. 7 n. 10. Obstare sententiæ suæ de rebus mobilibus §. 6 Tit. XIX apud Ulpianum, viderat Vir illustris jam supra c. 4. Ibi tamen res mobiles exponēbat de se moventibus, ac forte de margaritis. Neque videtur hic in fine libri mutasse illam mentem. Mihi liceat Ulpianum etiam hic intelligere non tam de se moventibus quam de immobilibus natura. Id enim verba postulant. Quod si plures essent, quam ut manū simul omnes possent capi, partitim tractandum negotium fuisse, ut exitum haberet, concludendum est.

C. 10.

NIC. BERNOULLI, JOH. FIL. EXERCITATIO
Geometrica de Trajectoriis Orthogonalibus &c.
 (Vid. AB. Erud. A. 1720 M. Maji p. 223.)

Sectio II.

§. 20.

ANte omnia dicendum erit in univēsum de problemate trajectoriarum quousque illud in genere sumtum solutum habeatur, postea de solutionibus minus universalibus, quæ quidem infinitis generibus curvarum competunt non tamen omnibus, ac tandem de iis quæ nonnisi ad exempla particularia sunt accommodata : *solvere* autem hoc loco vario sensu accipi potest, primo enim solvitur aliquo modo problema perveniendo duntaxat ad æquationem differentialem qualemcunque cui plures insunt, quam duæ indeterminatæ earumve elementa, qui solvendi modus dici posset primi & infini gradus ; 2 solvitur

vitur nonnihil perfectius si reduci potest ad æquationem quamvis differentio-differentialem sed in qua non nisi duæ reperiuntur indeterminatæ cum suis elementis, qui secundus est perfectionis gradus. 3 Perfecte solvitur inveniendò æquationem differentialem sine differentiis altioribus & quæ constat duabus tantum indeterminatis, talis solutio obtinet tertium perfectionis gradum. 4 Solvitur perfectissime si præterea integrando ad æquationem, terminis finitis constantem, aut saltem per separationem indeterminatarum ad quadraturas reducatur, ut construi possit, qui quartus & summus est gradus perfectionis.

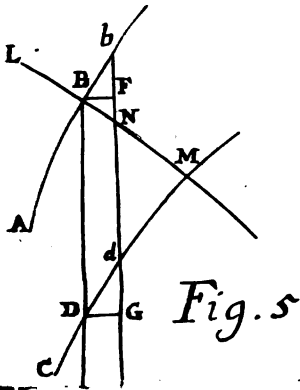
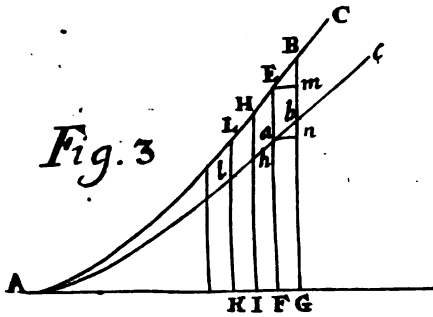
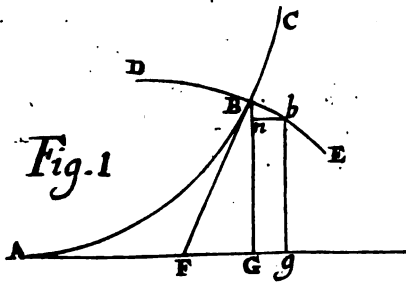
§. 21. Jam vero problema trajectoriarum generaliter conceptum ejus est indolis, ut vix sperare liceat aliam solutionem, quam quæ ad primum gradum aut forte ad alterum referri possit, qui hucusque rem perduxerit, multum sane præstitisse censendus est. Quod vero attinet ad solutiones generales quidem, sed tantum pro certis generibus curvarum, variz suppetunt, quæ tertium imò & quartum perfectionis gradum obtinent. De reliquis, quæ tantum ad exempla particularia sunt aptata, non est ut multum dicamus, quia hujusmodi solutiones certam methodum non observant, ipsa vero illa exempla plerumque jam continentur in aliquo genere curvarum, quod sui generalem admittit solutionem.

§. 22. Quæ de his singulis inventa possideo & potissimam quidem partem ex communicatione optimi Parentis, nunc ordine pertractabo, addita ubique demonstratione seu analysi: illa ex methodis, quæ maxime obvia & cujus meminit in literis ad Leibnitium datis 2 Sept. 1694, per quam plura exempla dudum antea a se soluta refert, vid. Act. 1698 M. Octobr. consistit in hoc, sicuti patet ex solutione allata loco citato pag. 472 pro exemplo logarithmicarum eodem axe &

TAB. III. per idem punctum ductarum atque trajectoria normali secundarum, ut si curva ABC. sit una ex secandis a trajectoria quæ sita DBE. concipiatur BF tangens secandæ ABC, tanquam normalis secantis DBE propter angulum rectum ABE, adeoque positis coordinatis trajectoriæ AG, y; GB, x, earumque elementis Gg vel nb, dy; nB - dx; ut fiat FG. GB: : - dx. dy hoc est subtan-

gens

TAB. III ad Suppl. T. VII Sec.

gens secundæ ad applicatam communem x , sicuti hujus ejusdem elementum ad elementum abscissæ, hæc analogiâ suppeditabit æquationem differentialem primi gradus continentem præter coordinatas earumque elementa etiam parametrum variabilem curvarum secundarum. Hactenus solutum habebitur problema sed nonnisi imperfectissime seu in primo & infimo solutionis gradu: quod si in super valor subtangentis ita exhiberi possit, ut parameter variabilis eum non ingrediatur, habebitur trajectory DBE per æquationem differentialem primi gradus omnino liberam a parametro, quæ solutio perfecta est in tertio perfectionis gradu, unde patet curvarum algebraicarum trajectoryas semper exprimi posse per hujusmodi æquationem, concessa nempe extractione radicum ex æquationibus algebraicis. Denique si valor subtangentis FG eo reduci queat, ut excludat non solum parametrum variabilem, sed omnes quantitates constantes & implentes homogeneorum dimensiones, hoc est ut FG componatur tantum ex coordinatis y & x secundum quamcunque legem, dico hoc etiam solvi posse problema in summo perfectionis gradu; etenim æquatio differentialis pro trajectorya emergens consistet in meris y & x ita secum invicem permixtis, ut ubique simul eundem dimensionis gradum adimpleant: verum jam diu a Patre meo demonstratum est, quomodo in talibus æquationibus differentialibus indeterminatas separare oporteat, ut earum constructio ad quadraturas revocetur, nisi, quod quandoque fieri potest, per integrationem ad algebraicas omnino reducantur.

§. 22. Possem horum casuum exempla bene multa tam transcendentia quam algebraica producere, sed quia constitui ob materiæ abundantiam ad particularia non descendere, relinquam aliis dictorum applicationem facere. Interim hac occasione ostendam, quam facile canon Cl. Hermanni, in quem etiam Patruelis meus incidit, ex hac prima Patris mei methodo deducatur: sit enim pro curva secunda ABC æquatio differentialis generaliter expressa per $dx = p dy$ ubi y & x denotant ejus coordinatas AG & GB; dy & dx earundem elementa, quatenus pertinent (manente parametro invariata) ad cur-

Qq

vam

vam secundam eandem ABC; atque p quantitatem designat ut eunque compositam ex coordinatis, parametro & constantibus. Jam ergo per methodum expositam erit FG. GB ($:: dy.pdy :: x.p$) $:: Bn. nb ::$ (sumendo $-dx$ & dy pro elementis coordinatarum x & y quatenus pertinent ad Trajectoriam DBE) $-dx.dy$, adeoque $x \times dy = px - dx$, hoc est $dy = -pdx$; unde apparet, permutatis elementis in æquatione secundarum $dx = pdy$, & variato alterutro signo, oriri æquationem $dy = -pdx$ pro Trajectoria quæsitâ, sicuti præcipit Canon Hermannianus sæpe adeo commendatus; sed simul patet, eandem in re ipsa nihil differre a methodo hic explicata, quam Pater meus jam ante tot annos adhibuerat, quin & canonem illum nihil aliud esse, quam ipsius methodi commodam tantum enunciationem.

TAB. III.

Fig. 2.

§. 23. Altera methodorum superiori jam seculo a Patre usitatarum, non multo minus obvia est quam præcedens: Illa huc redit, ut concipiantur duæ curvæ secundæ sibi mutuo proximæ; ABC, Abc sectæ a trajectoria DBE in punctis B, b; & a communi applicata GB in punctis B, β ; unde formabitur triangulum rectangulum Bb β , eritque adeo (ducta bn perpendiculari ad B β) B β . b β $:: b\beta. n\beta$, seu B $\beta \times n\beta = b\beta \times b\beta = b\beta^2$. Habetur autem B β differentiando applicatam GB secundam parametrum variabilem & abscissam AG invariabilem, ipsa vero bn (elementum abscissæ AG quatenus pertinet ad trajectoriam DBE) $= dy$; & b β (elementum curvæ secundæ Abc, cujus posita æquatione differentiali $dx = pdy$, habetur Bb (faciendo $r. r. 1 + pp :: bn. Bb) = r \frac{1 + pp}{1 + pp} \times dy$, sicuti & Bn (propter bn. Bn $:: 1.p$) $= pdy$; fit itaque B $\beta = -qda$ (pono $-qda$, quia crescente parametro in hac figura decrescit GB) erit $-qda \times pdy = \frac{1 + pp}{1 + pp} dy^2$ seu $-qda \times p = \frac{1 + pp}{1 + pp} dy$, unde $-da = \frac{1 + pp}{1 + pp} \frac{dy}{p}$. Quæ est æquatio pro trajectoria quæsitâ:

§. 24. In hac methodo fundamentum habet regula prior, qua utebatur Cl. Hermannus antequam in canonem suum incidisset, & cujus dedî descriptionem in Actis 1718 p. 259, sed quam deseruit animadvertens haud dubie sibi non facile esse appli-

applicare hanc regulam ad curvas transcendentes secundas ABC, in quibus nempe valor applicatæ GB in terminis finitis exhiberi nequit, hoc enim omnino requiri videtur ad id, ut differentiarum illa possit, supposita variabilitate parametri & invariabilitate abscissæ AG, hoc est, ad inveniendum valorem ipsius q

in æquatione $-da = \frac{1 + pp}{pq} dy$. Quamdiu itaque fugit quid

pro q substituendum sit, æquatio inventa nullius erit utilitatis, utpote quæ ne quidem in infimo perfectionis gradu problema solvit, proinde minoris æstimanda, quam quæ per primam methodum inventa est $dy = -pdx$; etsi hæc ut jam dictum, quia tres involvit variables y , x & a latentem in p , non nisi imperfectissimam constituat solutionem: sed si qua arte determinari potest q , scilicet in transcendentibus, de quibus hic sermo est, æquatio

proveniens, ex substitutione ejus valoris in $-da = \frac{1 + pp}{pq} dy$

solvat problema in longe excellentiori gradu quam altera $dy = -pdx$, siquidem in illa tunc non nisi duæ continebuntur variables, supposito p dari duntaxat per a & y , nam si etiam x ingrederetur, utraque pari passu ambularent. Quocirca operæ pretium erit ostendere quomodo in transcendentibus valor ipsius q inveniatur: In hunc finem communicabo rationem differentendi quantitates transcendentes de curva in curvam, quam jam olim Leibnitio & Parenti meo familiarem fuisse ex ipsorum literis ad se invicem scriptis cognovi, & quæ in vulgus nondum nota hucusque desiderari videbatur.

§. 25. Sit igitur curva ABC, eique proxima Abc, quæ TAB. III.
ex illius parametri variatione oritur: oportet invenire differentiam utriusque applicatæ GB, Gb ad communem abscissam AG pertinentis, hoc est, oportet invenire Bb; quod ut peragatur etiam in transcendentibus (nam si GB algebraice daretur nulla esset difficultas) observandum est differentiam duorum totorum esse æqualem summæ ex differentiis partium, vel quod idem est, differentiam duorum totorum componi ex omnibus differentiis partium: hinc si (abscissa AG in elementa divisa)

Qq 2

innu-

innumera alia, intelligantur applicatae FE, IH, KL &c. Erit Bb differentia inter GB & Gb, æqualis Bb - Ee + Ee - Hh + Hh - Ll &c. est vero (ductis Em, en, axi AG, parallelis) Bb - Ee = Bb - mn = Bm - bn = differentia inter elementa applicatarum, GB, Gb, unde Bb differentia totarum GB & Gb, erit æqualis aggregato ex omnibus illis differentiis inter elementa applicatarum ad communes abscissas pertinentium. Quare differentiando elementa applicata, supposita parametro = variabili, & manente abscissa invariata, & postea quod provenit iterum integrando, supposita parametro invariabili & fluente abscissa, emerget valor ipsius Bb: sit itaque ut prius æquatio naturam curvarum exprimens $dx = p dy$ (nominatis nempe AG, y; GB, x: parametro variabili a, & p quantitate composita utcumque ex y, a & constantibus) differentietur p, supponendo a fluentem, & y manentem, vocetur quod provenit Rda, erit Bm - bn = Rda, $dy = da \times Rdy$; hoc nunc integretur supposita a ac proinde da manente sed y fluente, habebitur $da \int Rdy = Bb$ seu q. Quod si Rdy actu ipso integrari non potest, dabitur q, saltem transcendenter, hoc est, per quadraturam. Nostra igitur æquatio ad Trajectoriam §. 23, inventa - $da = \frac{1 + pp}{pq} dy$ abit in hanc - $da = \frac{1 + pp}{p \int Rdy} dy$, non nisi duabus inde-

terminatis y & a variabili constantem, per quam adeo problema in penultimo perfectionis gradu solutum habemus, perfectius autem, hoc est, in summo perfectionis gradu solvere problema in tanta generalitate sumtum vix sperare possumus. Notetur interim, ne confundatur dy in $\int Rdy$ cum altero quod totam fractionem multiplicat, prius illud esse elementum abscissæ quatenus pertinet ad curvam secandam, alterum vero esse elementum ejusdem, quatenus ad trajectoriam pertinet; sic ergo $\int Rdy$, considerari debet tanquam quantitas finita & data (licet transcendenter) per y & a invariabilem in hac integratione, quæ cum ceteris quæ insunt quantitibus per omnes curvas constantissimis, quomodocunque compositæ & permixtæ intelliguntur.

§. 26. Restat ut Bb inveniamus in maxima problematis generalitate, supposito nimirum in æquatione curvarum secandarum

darum $dx = pdy$ quantitatem p conflatam esse ex ambabus coordinatis y, x , ex parametro a & constantibus quibuscumque: ad hoc præstandum utemur eadem illa methodo differentiandi quantitates transcendentes de curva in curvam, adhibita tantum aliqua dexteritate; vocetur enim Bb, dX , utpote elementum ipsius x ex solius parametri variatione ortum, adeoque distinguendum a dx ; Quod itaque ex differentiatione ipsius p , ponendo y inconstantem atque parametrum a fluentem, resultat, sit $Rda + TdX$ (talem enim formam omnino habebit, quia fluente a etiam x fluet, hoc est, mutabitur GB in Gb); Erit nunc $Bm - bm$ hoc est $ddX = Rdad y + TdXd y$ adeoque $ddX - TdXd y = Rdad y$. Res jam hæc redit, ut hæc æquatio integretur manente parametro & fluente AG , id quod duobus modis, qui Patri meo accepti sunt ferendi, efficitur: Et quidem primo multiplicetur æquatio per z , ut habeatur $zddX - Tz dXd y = Rz dad y$, nunc queratur valor ipsius z talis, ut prius membrum evadat integrabile, hoc sine ponatur illud esse differentiale ipsius $z dX$, hoc est, esse $zddX + dzdX$; & cum primi termini utrobique jam sint identici, etiam alteri sunt identificandi faciendo $dzdX = -Tz dXd y$, unde $\frac{dz}{z} = -Tdy$, atque integrando, lz , hoc est logarithmus ipsius $z = -\int Tdy =$ (supponendo $lc = 1$) $lc x - \int Tdy$; reductisque logarithmis more solito ad numeros, $z = e^{-\int Tdy}$. Hanc quantitatis non logarithmicæ reducendæ rationem a Patre primum introductam videas in Act. Lips. 1700 p. 212. Cum itaque $z dX = \int Rz dad y =$ (ob da , invariab.) $das Rz dy$, substituatur valor inventus ipsius z , habebitur $e^{-\int Tdy} \times dX = das Rz dy \times e^{-\int Tdy}$, ipsumque dX seu $Bb = \frac{das Rz dy \times e^{-\int Tdy}}{e^{-\int Tdy}}$.

§. 27. Alter modus integrandi $ddx - TdXd y = Rdad y$, continetur in methodo Patri olim usitata in Actis 1697 p. 115 ad construendam æquationem $ady = xpdx + by^r qdx$, a Patruo ipsi propositam, cujus nostra est tantum casus particularis, fiat

igitur ut in loco citato factum $dX = mz$, adeoque $ddX = mdz + zdm$, quibus substitutis in æquatione $ddX = Rdady + TdXdz$, mutatur ea in hanc, $mdz + zdm = Rdady + Tmzdy$; ponatur vi illius methodi $zdm = Tmzdy$, & $mdz = Rdady$, prior dat $\frac{dm}{m} = Tdy$, unde $m = c \int Tdy$, hoc in altera substitutum

$$\text{dat } c \int Tdy \, dz = Rdady \text{ ideoque } dz = \frac{Rda \, dy}{c \int Tdy} = Rdady =$$

$$c \int Tdy, \text{ unde } z = da \int Rdz \times c \int Tdy, \text{ \& } mz, \text{ seu } dX, \text{ seu } Bb = \\ c \int Tdy \times da \int Rdz \times c \int Tdy = \frac{da \int Rdz \times c \int Tdy}{c \int Tdy} \text{ ut ante,}$$

§. 28. Reperta hoc modo ipsa Bb , seu valore ipsius qda in æquatione generalissima pro trajectoriis §. 23 — $da = \frac{1 + pp}{pq} dy$; substituatur illa in hac æquatione, & prodibit nova quæ illas generaliter solvit, & in qua nulla erit quantitas, cujus valor non sit definitus, nempe hæc — $da = \frac{1 + pp}{p \int Rdz}$

$\frac{xc \int Tdy}{xc \int Tdy} dy$. Ubi statim patet, in casu quo p componitur tantum ex y , a & constantissimis, ita ut x non ingrediatur, fore $T = 0$, ac proinde æquationem illam degenerare in hanc — $da = \frac{1 + pp}{p \int Rdz} dy$, prorsus ut jam invenimus §. 25. Ceterum stiam hic, quod supra in fine ejusdem paragraphi jam monuimus,

notandum, in integrationibus $\int Tdy$ & $\int Rdz \times c \int Tdy$ sumi debere parametrum a pro invariabili ita ut illæ quantitates tanquam finitæ & datæ per ipsas curvas secandas datas considerari debeant.

§. 29. Quandoquidem Patruelis meus Cl. Professor Patavinus

tavinus idem præstitit, sed eo fine, ut inveniret æquationem differentialem quam vocat *completam* ex data differentiali æquatione *incompleta*, unde postea trajectory determinatur per eandem nostram æquationem; e re erit ejus methodum quæ mere analytica est nulla attentione facta ad figuram, huc transcribere ex quadam ipsius epistola ad Patrem exarata, retentis quibus usus est verbis sed symbolis ad nostra accommodatis, ita autem habet: “ *Problema.* - - Datam æquationem differentialem alicujus curvæ $dx = pdy$, in qua p datur per x, y quantitatem constantem a , & alias constantes, transmutare in aliam æquivalentem, in qua etiam quantitas a fit variabilis. *Solutio.* Sit æquatio quæ sita $dx = pdy + qda$, quæ nempe integrata exhibeat eandem æquationem, quæ provenit ex integration æquationis $dx = pdy$ in qua a sumitur pro quantitate constante. Ut inveniatur valor quantitatis q , differentietur quantitas p , sumptis pro variabilibus x, y & a ; & fit generaliter $dp = Tdx + Sdy + Rda$. Sumta a constante erit $dy = \frac{dx}{p}$, hæc æquatio dif-

ferentietur sumptis x & dx constantibus, & erit $ddy = \frac{-dx dp}{p^2}$

(quia si x constans est, $dp = Sdy + Rda$) $\frac{-Sdx dy - Rdx da}{p^2} =$

(quia si x constans, $dy = \frac{qda}{p}$) $\frac{Sqdx da - Rpdx da}{p^3}$. Nunc hoc

idem ddy alio modo quæro: sumta x constante erit $dy = \frac{-qda}{p}$

hæc æquatio differentietur sumptis a & da constantibus, & erit

$ddy = \frac{-pdqda + qdpda}{p^2} =$ (quia si a constans, $dp = Tdx + Sdy$)

$\frac{-pdqda + Tqdx da + Sqdy da}{p^2} =$ (quia si a constans, $dy =$

$\frac{dx}{p}$) $\frac{-ppdqda + Tqpdx da + Sqdx da}{p^3}$. Unde æquatis his duobus

valo

valoribus ipsius ddy erit $\frac{Sqdxda - Rpdaxda}{p^2} - ppdqda +$

$\frac{Tqpdaxda + Sqdxda}{p^2}$ five $Sqdx - Rpdax = -ppdq + Tqpdx +$

$Sqdx$, five $-Rdx = -pdq + Tqdx$, five (ponendo pdy pro dx)

$-Rdy = -dq + Tqdy$. Ponatur $Tdy = \frac{-dz}{z}$, eritque $-Rzdy$

$= -z dq - q dz$ & integrando $\int Rzdy = qz$ five $q = \frac{\int Rzdy}{z}$, sed

quia $Tdy = \frac{-dz}{z}$, erit sumpta c pro quantitate aliqua constante

(cujus nempe logarithmus $= -1$) $z = c^{\int Tdy}$, quo valore substi-

tuto habebitur $q = \frac{\int Rdy \times c^{\int Tdy}}{c^{\int Tdy}}$. Breviur. Posita a constan-

te est $dx = pdy$. differentietur hæc æquatio positis y & dy con-

stantibus eritque $ddx = dpdy = (\text{posita } dp = Tdx + Rda) Tdx dy$

$+ Rdady = (\text{quia ob } y \text{ constantem } dx = qda) Tqdady +$

$Rdady$. Posita y constante est $dx = qda$, differentietur hæc

æquatio positis a & da constantibus & erit $ddx = dqda$. Unde

æquatis his duobus valoribus ipsius ddx erit $Tqdady +$

$Rdady = dqda$, five $Tqdy + Rdy = dq$. Ut prius.

§. 30, Quod nunc spectat ad ipsam æquationem uni-

versalem pro trajectoriis per hos modos inventam — $da =$

$\frac{pp \times c^{-\int Tdy}}{p \int Rdy \times c^{-\int Tdy}} dy$; Ea utique etiam tres indeterminatas invol-

vit y , x & a , proinde non perfectius solvit problema quam alte-

ra illa ex transmutatione elementorum orta $dy = -pdx$, cujus

expressio est simplicissima & inventu facillima: Sed hac tamen

gaudet prerogativa, quod in applicatione ad exempla contin-

gere possit, ut x in nostra æquatione inventa evanescat & ita non

nisi duas relinquat indeterminatas y & a earumque elementa

dy &

dy & *da*, id quod in altera $dy = -pdx$ evenire nunquam potest, nam quamvis *x* prorsus exularet a *p*, restaret tamen ejus elementum *dx*, ita ut nisi aliunde forte via suppetat exterminandi adhuc alterutram *y* vel *a*, solutio per hanc æquationem ultra infinitum gradum (ut jam supra diximus) non evehatur.

§. 31. Sed missa hac universalissima Trajectoriarum formula, quæ qua talis, quod fateor, plus habet curiositatis quam utilitatis in applicatione ad exempla ; pervenio tandem ad varias methodos non quidem universalissime solventes problema, sed tamen generales singulas in suis generibus, adeo, ut unaquæque applicabilis sit ad infinita curvarum genera species totidem particulares singula comprehendentia. Observabit Lector problema solutum plerumque mira facilitate, ac semper in per-
fecto solutionis sensu, quandoque in perfectissimo, quod sit re-
ducta æquatione ad constructionem per quadraturas.

§. 32. Occurrit statim methodus simplicitate jucunda gaudens pro quibuscunque curvis secandis similibus & circa datum punctum similiter positis, ubi non opus erit attendere curvarum peculiarem æquationem, siquidem omnia, quæ dari possunt similibus exempla sub una generali constructione continebuntur, quæ ea est quam a Parente datam in Actis 1718 p. 154, §. 10 communicavi & de qua ibi diserte dixi, quod non tantum

ad exemplum a Leibnitio propositum $dx = \frac{y^n dy}{r a^{2n} - y^{2n}}$, sed &

ad alia infinita eodem successu accommodari possit, si levis attentio adhibeatur, nempe ad omnium similibus curvarum exempla, ad similitudinem enim (quam tum certis de causis nominare volebam) extento quasi digito me respexisse, nunc nemo non videt.

§. 33. Analyfin ipsam hanc in rem institutam, prout eam primo Patrueli meo postea Nobiliss. Monmortio impertiit Pater, paucis his habe : esto *LBM* trajectoria quæ sita secans orthogonaliter omnes cujuscunque generis curvas similes *ABb*, *CDD* &c. ex communi polo *H*, descriptas : assumatur ex illis quædam ut *CDD*, pro invariabili & norma reliquarum, quam

T A B. III.
Fig. 4.

Rr

Prin-

Principalem vocat. Ductis ex polo H duabus rectis HB , Hb , angulum acutissimum facientibus BHb , quæ secant trajectoriam in B , N ; *Principalem* CDd in D , d . & curvam similem transeuntem per B in b ; intelligantur arculi concentrici, BF , DG , centro H descripti: sit $HD = x$, $HB = y$, adeoque $Gd = dx$, $FN = -dy$ (ponitur $-dy$, quia crescente ordinata HD in *principali* decrescit ordinata HB in trajectoria LBM .) Quia itaque curva CDd est data, elementum DG dabitur in x & dx , per methodum tangentium directam: Sit $DG = Xdx$ (intelligitur per X quantitas qualiscunque composita ex x & constantibus, hoc est, more Paterno loquendo, *functio* quælibet ipsius x) ob similitudinem curvarum CDd , ABb , triangula DHG , BHF , ut & DGd , BFb sunt similia; proinde $HD(x) : HB(y) :: DG(Xdx) : BF = \frac{yXdx}{x}$, & $HD(x) : HB(y) :: DG : BF :: Gd(dx) : Fb =$

$\frac{ydx}{x}$; verum ex conditione problematis, angulo NBb existente:

recto, erit $BF = \left(\frac{yy Xdx^2}{xx} \right) = bFx \cdot FN \left(\frac{-ydx dy}{x} \right)$ reductio-

ne peracta habebitur æquatio in qua indeterminatæ jam sponte sunt separatæ sine ulteriori præparatione, $\frac{XXdx}{x} = \frac{-dy}{y}$; quæ

generaliter exprimit trajectoriam pro curvis similibus transcendentes æque ac algebraicis cujuscunque sint naturæ, atque hinc deducta est constructio citata ex Actis 1718.

§. 34. Nunc velim comparet B . Lector hanc universallissimam similiarum solutionem ad extremum perfectionis gradum, nempe ad quadraturas, redactam, eamque simplicem, planam ac facilem, cum solutionibus particularis exempli

$dx = \frac{y^m dy}{r a^{2m} - y^{2m}}$ a Viris clarissimis Hermanno & Taylora da-

tis, ac dein judicet per se ipsum annon illæ (saltem respectu ad nostram) sint intricatæ, longæ & difficiles, atque inprimis judicet, quo jure Cel. Hermannus conqueri possit quod analysin ipsius

ipſius ejuſdem exempli in Actis 1717 p. 351 & 352 exhibitam prolixitatis & moleſtiæ arguerim. Sed ſperamus, ubi viderit Vir acutiſſimus brevitateſ juxta generalitateſ tum calculi tum

formulæ noſtræ $\frac{XXdx}{x} = \frac{-dy}{y}$, ipſum pro candore ſuo agnita

rei veritate ſententiam noſtram in mitiorem partem accepturum eſſe. Videbit exemplum, alterum quod ipſi propoſui in

Actis 1718 p. 260 l. 4 a fine, certe ſuo illo calculo inſuperabile, & quod ideo intactum reliquit, in generali hac formula

$\frac{XXdx}{x} = \frac{-dy}{y}$ æque contineri ac quodlibet aliud ſimpliciſſimum,

ſi quidem ut attendenti facile patet, ſit etiam ex claſſe ſimilium, de quo propterea non immerito dixi; ejus constructionem per methodum paternam non eſſe imperviam. Ceterum in tranſitu notari hic cupio, quod ex ipſa figura ultro patet, ſi curvæ

ſecundæ CDD , ABb , ſint logarithmicæ ſpirales ſimiles, circa communem polum H , fore trajectoriam LBM etiam ſpiralem loga-

rithmicam, quia invariabilis anguli ABH , invariabile quoque eſt complementum MBH : hinc ſpiræ mirabilis proprietatibus a Patruo quondam meo recenſitis, quibus illa multis modis ex ſe

ipſa naſcitur, novum accedit augmentum; quo videmus ſpirarum illarum trajectorias exiſtere pariter ſpiras ejuſdem natu-

ræ quamvis prioribus diſſimiles, excepto caſu, quo angulus HBA eſt ſemirectus adeoque ſui complemento HBM æqualis.

§. 35. Methodus hucusque expoſita nimis fecunda eſt, quam ut in ſimilibus tantum ſubſiſtat: meretur itaque ut porro explicem, quam facile applicari poſſit ad infinita alia curvarum etiam ſi non ſimilium genera, a quibus omnes imaginabiles ſimilium familiz non aliter quam rivulus ab oceano abſorbentur, tanta nimirum reperitur diſcrepantia ratione extensionis inter utramque curvarum huic methodo obedientium claſſem.

Proponantur ergo curvæ ſecundæ CDD , ABb &c. quæ licet ſint tranſcendentes diſſimiles, modo hanc inter ſe obſervent conditionem ut ordinatæ HB ad HD , Hb ad Hd , &c. habeant non quidem conſtantem rationem (quod eſſet caſus ſimilium & non

nisi unus inter infinitos alios nunc solvendo), sed constantem quamcunque relationem, expressam æquatione quadam algebraica inter ordinatam HD curvæ principalis CDd & parametrum a spectantem ad curvam secandam ABb , hoc est ut HB sit functio data qualiscunque ipsius HD , quam parameter a alizque constantes quocunque modo ingrediantur.

§. 36. Sit enim ut antea HD ordinata curvæ principalis $=x$, HB ordinata trajectoriz $quæfitæ = y$; $GD = dx$, $FN = -dy$: Manente invariabili parametro a , differentietur functio qua exprimitur HB quatenus est ordinata secandæ ABb , ut habeatur elementum Fb , quod vocetur pdx , dabitur utique p per x , a & alias constantes, sit nunc etiam ut supra $DG = Xdx$; erit HD

$$(x). HB(y) :: DG (Xdx). BF = \frac{yXdx}{x}; \text{ unde iterum ob angulum}$$

$$bBN \text{ rectum } BF^2 \left(\frac{yy XXdx^2}{xx} \right) = bF \cdot FN (-pdx dy) \text{ reducens}$$

$$\text{do invenitur } \frac{XXdx - dy}{pxx - yy}. \text{ Quia vero } HB \text{ seu } y = \text{functioni}$$

ipsius HD , cui insunt algebraice x, a & constantes, dabitur, concessa extractione radicem, valor ipsius a in x, y , & constantibus, quo ergo substituto in quantitate p , emerget æquatio pro trajectoria

$$\frac{XXdx - dy}{pxx} = \frac{-dy}{yy}, \text{ duas tantum indeterminatas } x \text{ & } y$$

continens, ac proin solvens problema in tertio perfectionis gradu.

§. 37. Ut hæc æquatio ad casum *similium* tanquam ad simplicissimum applicetur, notandum, fractionem qua exprimitur HB in hac tantum æquatione $y = ax$ consistere, adeoque quod generaliter vocatur p hic jam esse $= a = \frac{y}{x}$; hoc igitur valore surrogato in

$$\frac{XXdx - dy}{pxx} = \frac{-dy}{yy}, \text{ prodibit } \frac{XXdx - dy}{x} = \frac{-dy}{y}$$

sicut

scit in §. 33 invenimus: sed innumeri alii sunt casus præter hunc, in quibus res succedit usque ad separationem indeterminatarum, id est ad perfectissimum solutionis gradum, scilicet in omnibus illis (ut aliquos tantum memorem) ubi valor ipsius p , in y , x , & constantibus ita expressus habetur, ut y vel quicquid ad eam spectat per simplicem divisionem vel multiplicationem a reliquo separari possit; hoc quippe pacto æquatio

$$\text{nostra } \frac{XXdx - dy}{pxx \quad yy} ; \text{ in duo separatur membra, quorum unum}$$

ex constantibus atque ex x & dx , alterum itidem ex constantibus atque ex y & dy constabitur: fit ex. gr. curva *principalis* CDD data qualiscunque transcendens vel algebraica, ex qua curvæ secundæ ABb , ita generentur, ut relatio inter HD & HB exprimatur hac æquatione $a \times DB = HB \times HD$, hoc est, $ay -$

$$ax = yx; \text{ Et fit } HB \text{ seu } y = \frac{ax}{a-x}, \text{ ideoque } HD = \frac{aadx}{aa+2ax+xx}, \text{ unde}$$

$$y = \frac{ax}{aa-2ax+xx} = \left(\text{substituendo pro } a \text{ ejus valorem } \frac{yx}{y-x} \right) \frac{yy}{xx}$$

$$\text{Et sic æquatio generalis } \frac{XXdx - dy}{pxx \quad yy} \text{ mutatur in hanc } \frac{XXdx}{yy}$$

$\frac{-dy}{yy}$, vel multiplicato utrobique per yy in hanc, $XXdx = -dy$.

quæ construibilis est per quadraturam.

§. 33. In hoc curvarum secundarum genere æque ac in similibus, *Principalis* CDD est una ex ipsis secundis adeoque ut reliquæ a trajectory ad angulos rectos secabitur, quod notanter dico, nam in pluribus aliis casibus accidit ut *Principalis*, ex qua secundæ generantur, ipsa inter secundas non comprehendatur, Ex. gr. sint secundæ ABb tales, ut HB seu y sit $= \sqrt{aa+2bx}$, ubi per hantelligo lineam pro omnibus eandem, patet utique fieri non posse ut parametro a successive variante tandem evadat HB ubique æqualis ipsi HD , hoc est, ut secunda AB coincidat. cum

principali *CD*. Interim etiam in hoc aliisque hujusmodi casibus trajectoria *LBM* per quadraturas construi, potest; quoniam

$$\text{enim } y = \sqrt{ax + bx^2}, \text{ erit } Fb = \frac{bdx}{\sqrt{ax + bx^2}} = \frac{bdx}{y}, \text{ unde}$$

$$p = \frac{b}{y}, \text{ qui valor substitutus in æquatione generali } \frac{XXdx}{p^3} =$$

$$\frac{-dy}{y^2}, \text{ dat hanc alteram } \frac{XXdx - bdy}{y^3}, \text{ in qua nulla cernitur in-$$

determinatarum permixtio, quæ constructionem per quadraturas impediatur.

TAB. III.
Fig. 5.

§. 39. Non opus erit, ut multis ostendam, hanc methodum eadem facilitate extendi ad omnia curvarum genera, ubi secandæ ex curva principali generantur faciendo illarum applicatas ad communes abscissas pertinentium: Concipiamus enim curvas secandas *ABb* hac lege formari ex principali *CDd*, ut applicatæ *HB, bb* &c. constituentur functiones applicatarum principalis *HD, bd* &c. per æquationem algebraicam expressas, ita videlicet, ut qualis functio est *HB* ipsius *HD*, talis etiam functio sit *bb*, ipsius *bd*; & sic ubique; hanc autem functionem ingrediatur parameter, quia eadem manente pro eadem curva, sed successive mutata pro diversis, orientur secandæ infinitæ *ABb*, quarum trajectoria orthogonalis *LBM* sic paucis determinatur: sint *DG, BF* parallèle axi *RP*, sintque *HD = x, HB* quatenus est applicata trajectoriæ = *y*; Proinde (supposita *bb* ipsi *HB* proxima) *Gd = dx, NF = -dy*; Quia ob datam *CDd* curvæ naturam datur per methodum tangentium directam *Hb* in *x, dx* & constantibus, sit igitur *Hb* vel *DG* vel *BF = Xdx*; jam manente parametro *a*, differentietur valor ipsius *y*, hoc est, functio, quæ exprimit *HB*, ut habeatur elementum *Fb* quod sit = *pdx*. Cum vero angulus *bbN* sit rectus, erit *Bf² (XXdx²) = bF × FN (-pdx dy)*, seu *XXdx = -pdy*. In quantitate *p* substituaturs valor ipsius *a*, qui habetur ex æquatione inter *y*, & functionem ipsius *HD*, quò facto resultabit æquatio pro trajectoria *XXdx = -pdy*, in qua nonnisi duæ involventur indetermi-

nate

itaque $xx \cdot y$, & ita solutum erit problema in penultimo gradu perfectionis.

§. 40. Hæc autem pariter ut altera illa §. 36 inventa
 $XXdx - dy$
 $\frac{p \cdot x \cdot x}{y}$ innumeros admittit casus perfectissime solubiles:

nempe per quadraturas: atque in universum quæ §. 37 & 38, dicta sunt, etiam huc quadrant. Rem multis exemplis illustrare non vacat; subindicare tamen haud pigebit, plurima olim operose satis soluta, esse corollaria tantum quorundam casuum simplicissimorum. Ex gr. sint secandæ ABb tales, ut earum applicatæ HB , habeant ad applicatas principalis HD , rationem

constantem; hoc est, ut y sit $= ax$, erit in hoc casu $p = a \frac{y}{x}$; Hinc

æquatio generalis $XXdx = -pdy$, mutatur in hanc specialem:

$$XXdx = \frac{-ydy}{x}, \text{ seu } XXdx = -ydy, \text{ quæ per quadraturas con-}$$

struitur. Ex hac speciali porro fluunt loco consecrarii solutiones sequentium; 1) si curvæ secandæ sunt parabolæ cujusvis gradus eundem verticem & eundem axem habentes; 2) si sunt Hyperbolæ vel Ellipses ad communem axem transversum pertinentes, quod fuit problema primum Leibnitianum & a me solutum in Actis 1716 M. Majo; 3) si sunt Logarithmicæ super eodem axe & per idem punctum transeuntes; quod superiori jam seculo Pater & Patruus solverunt; & quæ sunt ejusmodi infinita alia. Quod si secandæ ABb , sit eadem cum principali CDd , alium tantum situm habens, ita nempe ut DB , differentia inter HB & HD , sit constantis magnitudinis, seu ut BD sit $= bd$; adeoque $y = x + a$ & $p = 1$, id quod ex æquatione generali $XXdx = -pdy$, hæc facit $XXdx = -dy$, quæ competit omnibus traje. foriis ad curvas easdem ex motu parallelo de loco in locum translatas.

§. 41. Redeo ad curvas fimiles, sed accepta voce *similitudinis* in latiori significatione: Considero namque hoc loco triplicem ejus sensum, nempe similitudinem *lateralem*, *exponentialem*:

tialem vel potentialem, & functionalem. Dux curvæ dicuntur *mutualiter* similes, in quibus sumendo in data ratione duas quasvis abscissas, unam in una & alteram in altera, etiam applicatæ illis respondentes habent eandem illam rationem. Dux curvæ erunt *exponentialiter* vel *potentialiter* similes, quando sumptis duabus abscissis quibuslibet in data ratione, applicatæ illis respondeutes gaudent ratione quæ datæ rationis est duplicata, triplicata, sesquuplicata aliave multiplicata secundum quemcunque exponentem sive rationalem sive irrationalem. Denique per *functionaliter* similes intelligo, ubi abscissis datam rationem obtinentibus respondent applicatæ, quæ proportionales sunt functionibus utrobique eadem lege factis ex suis respectivis abscissis parametris & constantibus. De his sequentia habe elegantia & curiosa.

§. 42. Quod quidem attinet ad curvas *lateraliter* similes, oppido patescit ex definitione, earum similitudinem non differre ab illa altera communiter & proprie sic dicta, quo vulgari sensu sumptas curvas similes, supra, §. §. 32, 33, 34, 35 fuisse pertractavimus. De iis tamen ut denuo agamus, quantum quidem secundum hanc definitionem considerata similitudo viam nobis sternit ad altiora, e re omnino esse arbitramur.

TAB. III.
Fig. 6.

§. 43. Detur igitur curva quæcunque *CDE* pro *principali*, aliæque innumeræ secundæ qualis *ABb*, hac conditione ex illa formatæ, ut sumptis utrobique duabus abscissis *RP* & *RF*, in ratione *b* ad *a* hoc est, ut parameter principalis ad parametrum secundæ, applicata *Pd* unius ad applicatam *FB* alterius habeat eandem illam rationem *b* ad *a*. Queritur trajectoria *LBM*: Sint, coordinatæ trajectoriæ *RF* vel *RS* = *y*; *FB* vel *SN* = *x* coordinatæ principalis *RH* vel *RP* = *z*, *HD* vel *Pd* = *t* = *SZdz*, intelligo per *Z* functionem quamcunque ipsius *RH*, hoc est, quantitatem utcunque datam per *z* & constantes, quam etiam *HD* vel *t* ingredi potest, quia hæc ipsa ob curvam datam *CDE* data supponitur; sint porro elementa coordinatarum *SF*, *BO*, *bT*, *HP*, *Gd*; & elementa curvarum *BN*, *Bb*, *Dd*; Sit nunc *RP*. *RF*: : *b*. *a*: : *Pd*. *FB*; & crescente *a* per elementum *dq* ut habeatur proxima curva secunda transiens per *N*; sit etiam *RH*.

$RH. RS:: b. a + da :: HD. SN$; erit $RF(y) = \frac{az}{b}$, $FB(x)$

$$= \frac{at}{b} = \frac{a}{b} \int Zdz, \text{ earumque differentialia } FS(dy) = \frac{adz + zda}{b};$$

BO seu $TN(-dx) = \frac{-aZdz - tda}{b}$. Est vero (ob curvas simi-

les CDE, ABB , similemque in illis situm punctorum, D, B) $Gd. GD:: Tb. TB::$ (ob angulum rectum NBb) $TB. TN$, hoc est $Zdz,$

$$dz (:: zZ.t) :: \frac{adz + zda}{b} \cdot \frac{-aZdz - tda}{b} :: adz + zda. -aZdz -$$

$t da$, adeoque (quando producta mediorum & extremorum) $adz + zda = -aZZdz - Ztda$, & per reductionem resultat $\frac{-tda}{t + ZZ} dz$: Hæc itaque æquatio in qua t & Z dantur per

z , contrui potest per quadraturas, quia non laborat complicatione indeterminatarum; Invento sic valore ipsius a , trajectoria LBM ipsa facile construitur: sumpta enim abscissa quavis $RP(z)$, fiat $RP. RF:: b. a$, ut & $Pd. FB:: b. a$, erit punctum B in trajectoria quæ sita LBM .

§. 44. Talis construendi modus ope curvæ principalis omnium est commodissimus; interim ex eo etiam alii eliciuntur: Concipiamus enim quantitatem p eodem ritu dari per abscissam y & parametrum a curvæ ABb , quo Z datur per abscissam z & parametrum b curvæ principalis CDE : manifestum est curvæ ABb æquationem fore $x = \int p dy$, vel $dx = p dy$; sicuti curvæ CDE æquatio est $t = \int Z dz$, vel $dt = Z dz$. Porro manifestum est functiones duas similes, hoc est quantitates eodem ritu compositas ex indeterminatis utrobique proportionalibus, habere eam rationem ad se invicem, quam habent duarum indeterminatarum homologarum dignitates ejusdem dimensionis, cujus sunt ipsæ functiones. Ut hoc, quod in sequentibus quoque usum habeat, paulo clarius explicem, quia $b. a :: z. y :: z. x ::$ (sumendo jam dy & dx pro elementis coordinatarum

curvæ *ABb* lateraliter similis ipsi *CDE*) $dz. dy :: dt. dx$, erit
 ex. gr. $bbz + z^3. aay + y^3 :: b^3. a^3 :: z^3. y^3 :: t^3. x^3$; item

$$\sqrt{b^2 + 3bbz + 2z^2} \cdot \sqrt{a^2 + 3aay + 2y^2} :: bb. aa; \text{ item}$$

$$\frac{\sqrt{2bz + zz}}{\sqrt{2ay + yy}} :: \frac{b^2. a^2}{b^3 + z^3. a^3 + y^3}; \text{ item}$$

$$:: b^2. a^2 :: 1. 1; \text{ hoc est } \frac{b^2 + z^3. a^2 + y^3}{b^3 + z^3. a^3 + y^3}; \text{ item}$$

$$\frac{dy}{\sqrt{a^2 + y^2}} :: b^{\frac{1}{2}}. a^{-\frac{1}{2}}; \text{ Item } \int dz \sqrt{4b^2 + 2bz^3} \quad \int dy$$

$\sqrt{4a^2 + 2ay^3} :: b^{\frac{1}{2}}. a^{\frac{1}{2}}$; Et ita de aliis. Quomodo autem di-
 mensiones functionum sint æstimandæ, non est quod explicem,
 id enim intelligentibus per se patet.

§. 45. Ex dictis fluit, omnes functiones similes nullius di-
 mensionis, esse inter se æquales, quæ sunt primæ dimensionis
 se habere in simplici ratione ut latera homologa; quæ sunt se-
 cundæ dimensionis se habere in duplicata ratione laterum
 homologorum; quæ sunt tertix dimensionis fore in triplicata
 ratione eorundem: quæ sunt sesqui dimensionis, esse in sesqui-
 plicata ratione eorundem, & sic deinceps. His probe intelle-
 ctis hand difficulter percipitur, quantitates *Z* & *p* esse nullius
 dimensionis, quia in æquationibus $dt = Zdz$ & $dx = pdy$,
 membra priora dt & dx , quæ sunt unius dumtaxat dimensionis,
 indicant etiam altera, Zdz & pdy , unam tantum habere dimen-
 sionem, adeoque *Z* & *p* nullam; & proinde $Z = p$; Ex quo li-

quet etiam $\frac{1 + ZZ}{Z + Zi} dz$ & $\frac{1 + PP}{y + px} dy$ vel $\frac{1 + PP}{y + pspdy} dy$, censen-

das esse nullius dimensionis, & consequenter $\frac{1 + ZZ}{z + Zi} dz$, æqua-

lem ipsi $\frac{1 + PP}{y + pspdy} dy$, hac igitur quantitate substituta in supe-

riori æquatione pro trajectory habebimus hanc aliam $\frac{-da}{a} =$

$$\frac{1 + PP}{a}$$

$\frac{1+pp}{y+pspdy} dy$; quam primo dedit Cel. Hermannus in Actis
1718 p. 335.

§. 46. Sed probe notandum si $\frac{1+pp}{y+pspdy} dy$ fit integrabi-
lis per logarithmos, ideo non posse concludi quod $lc-ls$ debeat

esse = $\int \frac{1+pp}{y+pspdy} dy$ hoc est = illis logarithmis, qui differen-

tiali producant $\frac{1+pp}{y+pspdy} dy$; quod paradoxum ut explicetur,

hoc velim confideret Lector, logarithmorum differentialia pos-
se esse aequalia, ita tamen ut logarithmi ipsi non sint aequales, sed
data quantitate a se invicem differentes, ut notum est; verum nu-
meri respondententes istis logarithmis data quantitate differen-
tibus in data ratione se habent, adeoque sunt inaequales neque

differentia est data: Sic ex. gr. etiam si $\frac{dx}{x} = \frac{ndx}{nx}$, male tamen ali-

quis concluderet logarithmum prioris qui est lx esse aequalem
logarithmo posterioris qui est lsx , alioquin pari jure colligere
posset fore $x = nx$, quod absurdum esset: Sic quoque si habea-

mus $\frac{dx}{x} = \frac{dz}{z}$ supponendo nempe $dx, dz :: x, z :: f. g.$ hoc est

in data ratione; plane non sequitur ut quilibet videt, fore abso-

lute loquendo $\int \frac{dx}{x} = \int \frac{dz}{z}$, seu $lx = lz$, quia alias foret $x = z$;

quare ex aequalitate differentialium logarithmorum nihil ali-
ud colligi potest, quam quod numeri horum logarithmorum
seu quantitates absolutae habeant inter se rationem datam. His

bene notatis nemo non perspicit rationem ob quam $\frac{1+ZZ}{Z+Zz} dz$ &

$\frac{1+pp}{y+pspdy} dy$, sint quidem aequalia, tametsi eorum integralia
S: 2 per

per logarithmos expressa sint in æqualia, atque ipsæ quantitates absolutæ inæquales in ratione data, quæ ratio in hac lege fundatur, ut post reductionem logarithmorum ad numeros suos vel

$$\text{quantitates absolutas in hac æquatione } lc - la = \int \frac{1+pp}{y+pspdy} dy,$$

quælibet dimensio ipsius y , dividatur per eandem dimensionem

$$\text{ipsius } \frac{b}{a} \text{ ita ut scribendum sit } \frac{by}{a} \text{ pro } y, \frac{bbyy}{aa} \text{ pro } yy; \frac{b^3y^3}{a^3}$$

$$\text{pro } y^3 \text{ \&c. nec non } \frac{ba}{a} \text{ seu } b \text{ pro } a, bb \text{ pro } aa, b^3 \text{ pro } a^3 \text{ \&c. vel}$$

$$\text{sumpta } b \text{ constantissima pro unitate, scribi debeat } \frac{y}{a}, \frac{yy}{aa}, \frac{y^3}{a^3} \text{ \&c.}$$

pro y, yy, y^3 &c. & 1 , pro a, aa, a^3 &c. Hoc enim pacto fient numeri seu quantitates absolutæ ex logarithmis qui insunt in

$$\int \frac{1+pp}{y+pspdy} dy \text{ \& } \frac{1+ZZ}{z+Zt} dz, \text{ elicite perfecte æquales. Atque}$$

ex hoc fundamento, dedimus supra §. 16 correctionem regulæ Hermannianæ, quæ sine illa, ut ibidem ostendimus per exemplum parabolæ, veram trajectoriæ æquationem in algebraicis non exhiberet.

§. 47. Ceterum si desideratur trajectoriæ æquatio in y, x, a & eorum elementis, dy, dx, da ; illa facillime ita obtinetur.

$$\text{Fiat } a.b :: RF(y). RP(z) = \frac{by}{a}; \text{ \& } a.b :: FB(x)Pd(x) = \frac{bx}{a};$$

$$\text{adeoque differentiendo erit } HP \text{ vel } DG(dx) = \frac{bady - byda}{aa};$$

$$\text{\& } Gd(dt) = \frac{badx - bxda}{aa}; \text{ Quia vero } ON(dy). BO(-dx)$$

$$:: Gd \left(\frac{badx - bxda}{aa} \right) . DG \left(\frac{bady - byda}{aa} \right) :: adx - xda.$$

$x da - y da$, habetur inde æquatio $ady^2 - ydady = -adx^2$
 $\frac{da}{dx^2 + dy^2}$
 $+ xdadx$; quæ reducta dat hanc alteram $\frac{a: xdx + ydy}{dx^2 + dy^2}$

a Cel. Hermanno *modularem* dictam, atque prius a Cl. Taylora exhibitam, sed ita tamen, ut ejus analyfin tanquam rem mysteriosam *celare statuerit*; Et si revera, cum tres contineat indeterminatas, x, y & a , per se solam nullius sit utilitatis ad problematis pro secandis similibus generaliter sumptis constructionem, atque hunc unicum usum eumque satis exiguum præstet, quod ejus beneficio in quolibet particulari exemplo perveniri possit ad æquationem differentio-differentialem inter coordinatas & earum elementa prima & secunda, si nempe valor ipsius a in x, y, dx, dy , habendus ex æquatione canonis $-dy = p dx$, nec non valor ipsius da , qui ex differentiatione prioris provenit, substituatur

in æquatione hac $da = \frac{dx^2 + dy^2}{x dx + y dy}$; Resultabit utique æquatio

differentio-differentialis pro trajectory inter solas coordinatas & constantes exclusa parametro variabili a . Hæc deinde æquatio porro reducetur ad æquationem differentialem primi gradus saltem si id natura casus particularis permittit, quamvis plerumque res sit abstrusissimæ indaginis, atque si succedit, sicuti

in exemplo a Leibnitio proposito $dx = \frac{y^m dy}{r a^{2m} - y^{2m}}$, nihil tamen

aliud lucrari inde efficitur, quam quod obtineatur æquatio differentialis primi quidem gradus; sed ubi plerumque indeterminatæ permixtæ manent, ut vel plane non, vel non nisi difficulter ad constructionem per quadraturas revocari possit, quemadmodum accidit prædicto exemplo, quod hanc suggessit æquationem $x dy - y dx = c^{1-m} y^m dx$, cujus constructionem Cel. Hermannus tantum indirecte & ex præsupposita æquatione curvarum secundarum, non vero directe & ex ipsa ejus natura sequensatis indeterminatis exhibuit: confer quæ hac de re jam supra §. 18 fusius monui. Hinc demum ergo patet, quantum reliquis omnibus sit præferenda Paterna constructio generalis pro

quocumque genere secundarum similium, quam ex assumpta earum Principali deduxit; ego vero communicavi in Actis 1718 p. 254. & ipsam ejus analysin aperui hic §. 33 hujus dissertationis.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI FOROLIVENSIS, in Patavino Gymnasio Primarii Anatomies Professoris, Adversaria anatomica sexta.

Patavii, apud Josephum Corvinum, 1719, 4 maj.

Plag. 18 Fig. Tab. 2.

Sequuntur tandem experientissimi Autoris *Adversaria anatomica sexta*, ultimas easque *C Animadversiones in Librum IV Theatri Anatomici Cl. Mangeti* comprehendentia. Inferiorem nempe duræ matris sinum longitudinalem sæpe abesse, quoties autem occurrat non in superioris longitudinalis finem, sed in quartum influere, nec sinus lateralis continuationem semper haberi bifurcatam sinus longitudinalis superioris, verum lateralem sinistram sæpissime ab ipso dextro incipere, tum exemplis in *Animadv. I* demonstratur, tum *Figura I Tab. I* declaratur. In pluribus autem cadaveribus cum prope sinus quarti terminum alium pariter Noster invenerit sinum, qui a processu posteriori duræ meningis, bina cerebelli hemisphæria dirimente, ascenderet, talis a nemine, quantum constat, descriptus in *Animadv. II* non modo a situ posterior nuncupatur, sed & cum compari in *Figura 2 ejusdem Tabula* delineatur. Ad motum celeritorem sanguinis moderandum in sinibus etiam quibusdam longitudinalibus, nonnunquam in pluribus, alias in uno duntaxat loco, semel etiam in sinu quarto, duplicationem sinus ab Autore observatam fuisse, ex *Animadv. VI* innotescit. In plexu choroidei particula, ex sanissimo capite deserta, etiam si Noster ope microscopii ex adverso luminis elegantissimas variz magnitudinis vesiculas, in racemos quasi collectas, easque a sanguiferis, quæ circum reprobant, tenuissimis vasculis satis distinctas juxta *Animadv. VII* viderit aliisque ostenderit, in medio tamen relinquatur, num tales vero similes pro glandulis, an pro hydatidibus cum Rayfchio, mereantur venditari. Glandulam interim pinealem cum plexu choroidei glandulis multum convenire, prout Bauhino quondam visum fuit, in *Animadv. IX* ex eo confirmatur, quod intra eandem aliquando majorem nonnulli quasi lo-

si loculi adfuerint, aliquoties autem ipsa aqua turgida apparuerit. Multis Verheyneii erroribus circa cerebri Historiam post Heisterum in *Animadv. XIV* annotatis de spinalis medullæ fissuris & cavitate sequentes subnectuntur observationes: ab aliis videlicet cadaveribus fissuras has longiores, altiores & facilius diducendas exhiberi, ab aliis contra, in nonnullis autem præter ~~ea~~ exiguam caveam secundum longitudinem intra mediam supremæ medullæ substantiam insculptam nullo negotio deprehendi, ceu qualis minimi digiti apicem fere admittens & quinque transversos digitos ad inferiora tendens imprimis in Piscatoris alicujus Veneti cadavere extitisset absque eo, ut fissuræ ad ipsam pertigissent. Glandulam pituitariam haud simplici substantia luculenter ita constare, ut pars ejus posterior sive appendix, in minoris veluti sphaeræ segmentum excrescens, re vera cinerea & mollior, reliqua vero subdura substantia vel tota, vel ex parte albidior aut ex subrubro albicans inveniatur, præter aliorum repetita Nostri experientia in *Animadv. XXV* edocetur ac glandula pituitaria equina cum appendice in *Figur. 4 Tab. I* exhibetur. Ex omnibus tamen, quibus Blanci dissertatio de novis ductibus lacrymalibus ab *Animadv. XXXVI* ad *Animadv. LXXVII* usque potissimum excutitur propriaque Figura ductus lacrymalis in *Tab. 4* primorum Autoris Adversariorum proposita defenditur, non nisi observata de ductus istius orificio in naribus pilisque caruncula lacrymalis humanæ liceat transcribere. Per assiduam nempe cadaverum dissectionem extremum ductus lacrymalis orificium juxta *Animadv. XLIII* nec horizontale, sed plerumque ellipsum referens a perpendiculari in latus inclinatum, nec amplum, sed in hominibus æque ac in brutis satis coarctatum innotuisse, licet angustia talis modo major modo minor, aliquando in uno etiam eodemque subjecto, apparuisset, qualis in *Fig. 3 Tab. 2 lit. na.* representatur; pilos autem secundum *Animadv. XLVII* ex caruncula sic dicta lacrymali hominum non minus ac brutorum semper emergentes fuisse deprehenfos. Ut pateat, quomodo figura humoris crystallini a ligamento ciliari, veluti musculo, mutetur, sub finem *Animadv. LXL* non tam corpus illius a ligamenti ciliaris instar annuli ambientis contractione pressum turgere eaque vicissim contractione remittente ad pristinam figuram redire, quam contractionem sive subsidentiam crystallini contractioni potius dicti ligamenti, contra vero turgentiam remissioni seu relaxationi ejus deberi censetur, quod fibræ ejusmodi ligamenti non instar sphincteris disponantur, sed verius instar radiorum ad crystallinum tendant, inque ejus tunicam, tanquam tendineam ipsarum expansionem, inserantur. Trochlea musculi obliqui oculorum interni exigua quidem cartilago in *Animadv. LXXVII* inveni-

innuitur, sed quam in brevissimi canaliculi formam convolutam atque orbitæ per membranas affixam Autor pluries viderit, semel autem in Viro quodam nihil profus cartilaginis aut canaliculum quasi tendineum invenerit. Quia venarum occipitalium descriptione & delineatione non historia modo anatomica instaurari, verum medica etiam facultas juvari queat, in *Animadv. LXXXIII* eo minus dubitatur, quo certius venæ tales cum utroque sinu laterali intra cerebrum communicare adeoque pro sanguinis regressu avertendo occiput profundius & crebrius scarificatum cum cucurbitula in affectu soporoso & apoplectico egregie consulisse videantur. Mulierem aliquam grandævam non tam ex cerebri compressione, ceu paulatim facta, quam ex mucronis cordis ruptura potius & profusione sanguinis intra pericardium hoc mire distendentis subito occubuisse in *Animadv. LXXXIV* annotatur. Quamvis in nasi membrana glandulæ & papillæ ea, qua a multis describuntur ratione, haud conspiciantur, in octo tamen cadaveribus juxta *Animadv. LXXXVIII* ad utrumque septi latus, loco inter sumam infimamque cavearum nasi regionem ferme intermedio, notabilis ejus membranæ crassities, basi narium parallela, ad auricularis saltem digiti latitudinem a Nostro fuit observata, e substantia compacta ex albo rubescenti five glandulosa resultans. Glandulæ thyroideæ appendicem in Adversariis primis primum descriptam haud in omnibus subjectis reperiri, in *Animadv. XCII* tribus exemplis ostenditur; neque foramen linguz ab Autore primum; itidem descriptum ac ibidem delineatum, semper occurrere in *Animadv. XCIII* octo exemplis denuo confirmatur. Tandem etiam si sublingualium hominis glandularum vascula interdum vel juxta maxillarum ductuum ostia, vel per hæc eadem exonerari Noster in *Animadv. C* minime neget, testatur nihilominus se non modo frustra maxillarum ductus aliquando aperuisse, si forte aliquod ejusmodi vasculum in ipsos influens comperiret, sed multoties complura utrinque vascula inter se parallela conspexisse aliisque ostendisse, quæ ab exterioribus sublingualium glandularum lateribus non antrosum, sed in transversum recta gingivas versus tendebant & non magno a glandulis intervallo peculiari quoque osculo, tenuiorem setam sæpius admittente, hiabant. Finita vero sic omnium Adversariorum Anatomicorum recensione, quæ clarissimus Autor præterito anno conjunctim imprimi curavit in 37 ætatis anno constitutus, non possumus non longiorem ac salubriorem ipsi vitam apprecari ad illud pariter anatomicum absolvendum, quod Vulpus in Præfatione prima tum ab ipso, tum fortassis a se quoque, in usum Medicinæ ac Chirurgiæ studiosorum jussit expectari.

卷 (319) 卷
ACTORUM
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tom. VII Sect. VIII.

DISSERTATIONS HISTORIQUES
& Critiques &c.
hoc est,

DISSERTATIONES HISTORICÆ
& Criticæ de dignitate Equestri, seculari pariter &
regulari, autore HONORATO DE S. MARIA,
Carmelita Excalceato.

Parisiis, apud Petrum Franc. Giffartum, 1718, 4.
Alph. 3 pl. 1 & pl. 3 figuris æneis plenæ.

Autor, cujus bipartitum *de usu Artis Criticæ* opus
A. 1714 p. 145 & Suppl. T. VII p. 49 recentui-
mus, præsens opus duos divisit in libros. Primo,
quo originem & progressum ordinum equestrium
considerat, undecim exhibet Dissertationes: quarum *prima*
discrimen ostendit inter Nobilitatem & dignitatem Equestrem,
septemque hujus dignitatis genera proponit, posthac uberius
illustranda. Præterea docet, differre equestrem dignitatem ab
aliis honoris titulis, e. g. Ducis, Comitis, Baronis. Denique post-
quam manifestum fecit, ipsos Principes, Reges, ac Imperatores
subinde honori sibi duxisse, ornari dignitate equestri, dignitatem
hanc etiam discernere jubet a præmiis militaribus, apud Roma-
nos aliasque gentes usitatis, e. g. coronis muralibus, rostratis,
triumphalibus. *Secunda* Dissertatione refutat cum eos, qui,
paulo post diluvium dignitatem equestrem fuisse inventam, ac

T:

Jose-

Josephum a Pharaone Rege creatum fuisse Equitem auratum, vel potius Magistrum Ordinis Equestris Pharaonici, credunt; tum eos, qui o: tum ordinum equestrium referunt ad preteos Germanos, idque ex quodam Taciti loco probatum eunt. Ipse Romanos primos instituisse dignitatem equestrem contendit, & ad ipsum Romulum refert hujus instituti originem. *Tertia* de veterum Romanorum equitibus, eorumque variis generibus, & ritibus eos creandi, disserit. *Quarta* contemplatur equites militares, distinctos ab ordinibus militaribus, caput suum seu Magistrum Ordinis habentibus. *Quinta* de posterioris generis Ordinibus equestribus disputat, & primo fabulas nonnullas de eorum antiquitate recitat ac refellit. Fuerunt enim, qui institutionem Ordinum sacrorum militarium ad ipsum ortum Ecclesie referentes, jam ab Apostolis in primo illo Concilio Hierosolymitano institutum esse crederent Ordinem S. Lazari. Ac scriptum reliquit Bellojus quidam, hunc Ordinem tum fuisse institutum ad Christianos contra persecutiones Phariseorum, Sadduceorum & Romanorum defendendos. Alii tradiderunt, Jacobum Apostolum eundemque Episcopum Hierosolymitanum instituisse Ordinem Equitum sancti sepulcri. Rursus alii retulerunt, S. Cletum, tertium a Petro Romanum Episcopum, instituisse Ordinem Equitum crucigerorum. Denique fuit Gallus quidam, qui singulari libro contendit, S. Martham, illam in historia Evangelica commemoratam, instituisse ac fundasse Ordinem Hospitaliorum Montispeffulanorum S. Spiritus. Has igitur opiniones, sive nugas potius, rejicit Noster merito, ac primum Ordinem Equitum a Constantino M. occasione *labari* sui institutum fuisse censet. Videtur quidem nobis & hæc opinio, æque ut priores, repudianda, ipseque Autor adduxit plures sibi contradicentes. Nihilominus dissentientes istos refutare conatur, simul adducens permultos suæ subscribentes sententiæ. *Dissertatione sextæ* pergit contexere historiam Ordinis illius Constantiniani, ostenditque, ei pristinum splendorem ab Imp. Isaacio Angelo fuisse redditum: quanquam veri similius est Helyoti, scriptoris Historiæ Ordinum monasticorum, sententia, contendenti, Angelum illum non tam restaurasse, quam potius instituisse Ordinem

nem

nem Constantinianum. Certe ab illo inde tempore semper legimus viguisse hunc Equitum ordinem, donec expugnata Constantinopoli Equites hujus Ordinis delati sunt in Italiam. Ibi a pluribus Papis, imo A. 1670 a Leopoldo Imp. confirmata sunt hujus Ordinis privilegia. Ac hodiernus Papa Clemens XI A. 1690, cum adhuc esset Cardinalis, a Papa Alexandro VIII constitutus fuit Ordinis istius Protector. Tandem A. 1697 Franciscus I Dux Parmensis factus est Magnus Magister hujus Ordinis: qua in dignitate ipsum confirmavit & Leopoldus Imp. & Papæ Innocentius XII atque Clemens XI. *Septima* Dissertatione agit de Ordinibus Equitum inde ab ævo Constantini M. institutis. Ex iis, quos ante expeditiones cruciatas fuisse putat institutos, primo loco laudat Ordinem S. Ampullæ in Francia, quem satis vetustum esse censet. Hinc venit ad Ordines Equitum post ortas expeditiones cruciatas institutos, eosque magno numero recenset. Inter hæc p. 165 sq. ostendit, medio ævo etiam literatos eminentis eruditionis causa factos fuisse Equites, dictosque *Equites literatos*. *Octava* de jure Equitum agit, quo præter eos nemo admittitur in torneamentis & aliis solennitatibus. *Nona* de Ordinibus Equitum ecclesiasticorum disserit. *Decima* agit de Ordinibus Equitum sacrorum regularium, eorumque votis & institutis. Hic notatu digniora legere licet de Ordine Joannitarum sive Melitenfium, Templariorum, Ensisiferorum, Teutonicorum, &c. Denique *undecima* Dissertatione exhibet Ordines Equitum foemini sexus sive *Equitissas*, e quibus unum adducimus Ordinem mulierum S. Crucis, a Ferdinandi II Imp. vidua institutum.

Secundi libri Dissertatione *prima* de conditionibus agit, quæ prærequiruntur, si quis cupit in Equitum Ordinem recipi. Scilicet talis debet non solum nobili ortus esse genere, sed & nobilitatis suæ certa & indubia habere documenta. Quanquam, non semper nobilitatem generis necessario requiri, aliquot exemplis demonstratur. *Secunda* disserit de cerimoniis in conferenda equestri dignitate adhiberi solitis, deque ceremoniarum istarum interpretatione mystica. *Tertia* de juramento fidelitatis agit, quod præstandum est novis Equitibus, deque insigni Ordinis iis gestando. *Quarta* expendit, an quis possit duobus simul Ordinibus

equestribus adscribi? item, an quis exteri Principis Ordinem possit suscipere? Exponit etiam, qua occasione soleant Equites creari, e. g. cum Rex coronatur, &c. *Quinta & sexta* tum de officiis Equitum, tum de ipsorum privilegiis disserit. *Septima* demique agit de degradatione Equitum post commissum delictum quodpiam: ubi & memorat, non solere Equites capitis damnatos, nisi prius facta degradatione, supplicio affici.

HISTORIÆ MEDICINÆ UNIVERSALIS

Periodus VI; Autore ANDREA OTTOMARO

GOELICKE, Medico & Professore Regio.

Francofurti cis Viadrum, apud Joh. Godofr. Conradi, 1720, 8.

Plag. 19.

Postquam Clarissimus Gœlicke, qualis fuerit Medicinæ facies temporibus Magni Hippocratis Coi, in Periodo V explicatum dederat, statum ejusdem sub Hippocratis posteritate ejusque coævus & nonnullis Græcorum Philosophis ad fatalem usque Artis salutaris in Diæticen, Pharmaceuticen atque Chirurgicen divisionem nunc delineat. Inter Medicos vetustiores commemorantur Euryphon, sententiarum Cnidianarum autor, cui uestiones in empyicis solennes fuerunt; Pythocles, qui ægris aquam, & lac multa aqua dilutum propinavit; Pittalus, seu Spittalus, Agathoteles, Anaxilaus, Antonius Castor, insignis Botanicus; Tleopolemus, qui ad quartanas semen anisi & feniculi cum aceto & melle propinavit; Sofimenes, qui anisum in oleo decoctum ad omnes durities & lassitudines adhibuit; Sinus, Antæus seu Anthæus, Ampilochus, Androcydas, Aristogitones, Artemon, Protagoræ Pater; Apollodorus, Athamas, qui plantæ Meo nomen dedit; Callimachus, Cleemporus, Democrates, Glaucia, Milletus, Metrodorus, Agenor, Cleodemus, Moschion, Pasithemes, Mida, Timon, Phliasius, & Mnesitheus, ac ex feminis Olympias Thebana. Inter Hippocratis posteros clari fuerunt ambo ejus filii, Thessalus ac Draco, & gener Polybus, qui extra familiam Æsculapiadem peregrinos pariter ad addiscendam artem salutarem admisit, cognatusque Cnidius, & Theomedon.

Mentio

p. 753.

766.

Mentio simul fit Prodicī seu Herodici, qui quidem non discipulus, sed præceptor fuit Hippocratis; rectius vero ejus auditoribus interleruntur Dexippus, seu Dioxippus, Apollonius, & Salimachus seu Silimachus. Reliqui vero, quorum ingens numerus, fuit, maximam partem sunt ignoti. Philosophi istius ævi, quos Medicorum ordini adscribere decet, sunt Plato Atheniensis, Nicomachus Stagirita, Critobulus, Periander, Menecrates Syracusanus, & Aristoteles Stagirita, quem Pharmacopolam fuisse, id esse, medicamenta præparasse, non quidem negat Noster, siquidem tum temporis & pharmacia & medicina conjunctim ab una eademque administrabatur persona; defendit tamen eundem contra ejus inimicos, qui aliorum irrisioni eum exponere hoc ex capite anrasi sunt, quod puellis atque matronis ostiatim obambulando globulos saponarios ad maculas vestibus eluendas, & cosmetica varia vendiderit. Hos Philosophos, quanquam confuse & maximam partem erronee de œconomia animali ejusque functionibus aliqua balbutientes protulerint, Medicorum tamen ordini annumerare non dubitavit Clarissimus Gœlicke, siquidem in hunc usque diem Physico-Medici eodem se modo gerere solent, quorum plerique, qui Medici haberi cupiunt, in theoria subsistunt, & ad praxin clinicam raro adspirant. Eadem tempestate in aula Regis Macedoniz floruerunt Philippus, Alexandri M. Medicus, Philippus Epirotes, Glaucias, quem idem Rex, quod in curando Hephæstione negligentior creditus fuerit, suspendi jussit; Theisalus, Pausanias, Alexippus, Critodemus, & Callisthenes; qui quidem omnes sua fama non caruerunt, nullus tamen illorum post Hippocratis fata majorem acquisivit existimationem, quam Diocles Caristhus, quem Hippocratis secundi glorioso nomine condecoratum ab Atheniensibus, primum fuisse, qui de administrationibus Anatomicis, seu de modo & ordine partes corporis artificialiter secandi, aliquid commentatus est, refert Galenus; certum pariter hic instrumentum Chirurgicum, cujus ope lata tela e vulneribus educuntur, fasciæque genus capiti applicandum invenit, quæ utraque ab eo nomen deducunt. Non minoris famæ fuit Praxagoras Cous, ex Asclepiadarum familia ultimus, & Petrona. Citantur & alii Medici ab Aristotele,

p. 777- L

814.

822.

828.

853-

- Syennesis Cyprius, & Diogenes Apolloniata; a Theophrasto Thracia Mantineensis; & a Cœlio Aureliano Antiphanes; Evonor, Iliperius, Lucius seu Lusius, Milefius, Mnaseas, Nileus, a quo malagma a veteribus in peripnevmonia adhibitum denominationem suam traxit, & Niger: qui quidem omnes citra dubium post Hippocratem vixerunt, qua vero ætate, incertum est. Ad Chryfippum pergimus, cui pleraquæ eorum, quæ diuturno usu & experientia præcedentium seculorum Medici detexerant, & comprobaverant, summo opere displicuerunt; venæsectionis & purgantium usum explodens, quem ejus discipuli, Medias, Aristogenes, Metrodorus & Erasistratus presso pede secuti sunt. Hic ultimus non sola tantum animantia bruta, ut Aristoteles, sed corpora mortuorum, imo plane nocentes homines a Regibus ex carcere receptos vivos incidit; vasa lactea per mesenterium decurrentia, si non in hominibus, saltem in hædis nuper lactatis primus observavit; genuinum & principem cerebri ac nervorum usum agnovit; valvulas principiis arteriarum & terminis venarum in corde appositas descripsit; & Antiochum prohibito erga nocentem amore flagrare, manu cordi admota, vel pulsu arteriarum explorato detexit. Reliquit etiam discipulos & sectatores, qui Magistri sui famam ad ipsa Galeni tempora usque, quanquam quadringentis plus annis post ipsum vixerit, tuiti sunt, atque de placitis ejus adeo magnifice sentierunt, ut eum tanquam Deum suspexerint, omniaque ab eo dicta vera esse putaverint, imo nonnulli illorum, nihil eum latuisse, sibi persuaserint. Quos inter Hicesus, Heraclides, Xenophon, Apollonius Memphites, Martialis, Ptolemæus, Aristophanes, Artemidorus Sidenfis, Caridemus, Hermogenes, Chryfippus & Menodorus recensentur. Coætaneus ejus fuit Herophilus, qui artis suæ exercitio parem sibi comparavit gloriam, cui in Anatomicis contradicere, esse contradicere Evangelio, Fallopius perhibuit. Non enim ingentem in secundo peritiam acquirere sibi non potuit, cum plures quam septingentos homines, & vivos quidem, prout plerique eum criminantur, cultro Anatomico subjecit. Primus hic intestino cum pyloro continuo nomen duodeni impertitus est; arteriam pulmonalem venam arteriosam, & venam arteriam venosam nuncupavit; duobus oculorum tunicis, retinz
- p. 874.
- 879.
- 941.
- 946.

retinz nempe & arachnoidez, nomina sua & cerebri membranæ choroides, glandulis autem, ad radicem membri virilis sitis, prostaticarum appellationem concessit. Ab eo quoque cavitas, quæ quartum cerebri ventriculum constituit, torcular Herophili etiamnum dicitur. Doctrinam de pulsibus eorundemque differentibus a nemine antea tractatum exquisita exactitudine primus profecutus est; memoravit quoque singularem cordis passionem, quam visceris hujus paralyfin vocat, indeque repentinam mortem nulla ex manifesta causa proveniente derivat; & in primis fuit, qui dieteticæ, quæ sola fere ad ea tempora usque viguerat, medicamentariam adjunxit, adeo ut nullum propemodum morbi genus sine remediis curari posse, persuasum sibi habuerit. Sectatores ejus, Gajus, Demetrius, Apollonius Herophilus seu Herophileus, Apollonius Muys seu Mus, Zeno, qui medicamentum diaftechados contra colicam efficacissimum invenit; Andreas, Plinius Cous, Zeuxis Tarentinus, Alexander Philalethes, Demosthenes Philalethes, Callianax, Bacchius, Chrysermus, Heraclides Erythræus, Speusippus, Aristoxenes, Callimachus, Dioscorides Phacas & Mautias, recensentur. Superfunt adhuc alii Philosophi, Medici & Chirurghi, qui licet vestigia Herophili atque Erasistrati non presserint, circa eadem tamen circiter tempora floruerunt. Inter Medicos nominantur Cleopantus cum suis sectatoribus, Antigene & Mnemone Sidenfi; Philotinus, Plistonius, Eudemus, Simon, Pasithemis, Apollodorus, Aristarchus, Dieuches, Numenius, Mnesitheus duo, Atheniensis alter, alter Cyziceniensis, Argelaus Ægyptius, Archibius, Jolla, sive Jollæus Bythinus, Nicias Solensis, & Nicander Colophonius. Inter Philosophos numerantur Theophrastus Eresius, qui aliorum insimul Medicorum celebrium in scriptis suis mentionem facit, Clidemi puta Platæensis, Thrasie Montinensis, Alexie & Eudemi Pharmacopolæ; Strato, Heraclides Ponticus, Meno, Timon, & Philiasus. Commemorandi restant celebriores aliquot chirurghi, qui circa tempora fatalis separationis Chirurgiæ & Pharmaciæ a reliquo artis medicæ corpore vixerunt. Chirurgia enim cum vetustissima sit, magis tamen ab Hippocrate, quam a prioribus excolta est, docente Celso. Deinde vero posteaquam diducta ab aliis

p. 967.

983.

996.

1004.

aliis habere Professores suos cepit, in Ægypto quoque increvit, Philoxeno maxime Autore; & excelluerunt in ea Soslrates, Herones & Apollonii duo, ac Ammonius Alexandrinus. Romæ clari fuerunt Trypho, Ephelipstus, Meges, Nileus, qui malagma resolvens ac emolliens, ut & machinamenta quædam ad extendendum femur luxatum, reperit, Protarchus, Nymphodorus, Andreas, & alii, quibus Cœlius Aurelianus Socratem Chirurgrum adjungit. Circa Herophili & Erasistrati ætatem propemodum, ut Celsus monet, in tres distinctas partes Medicina divisa est, ut nempe una esset, quæ victu, altera, quæ medicamentis, ac tertia, quæ manu mederetur, quarumque primam *διαιτητικὴν*; secundam *φαρμακευτικὴν*, ac tertiam *χειρουργικὴν* Græci nominaverunt. Fuit autem Chirurgrorum pariter ac Pharmacopœorum longe alia conditio ac functio Celli, quam nostris temporibus; Illi enim præter solam operatoriam artis partem manibus vel instrumentis expediendam, nihil aliud exercebant, curationem morborum exterarum, ut vulnerum, ulcerum, tumorum, &c. aliis permittentes, nisi quatenus a pertione vel incisione indigere viderentur, quod utrumque Chirurghi nostri moderni pleno sibi jure vindicant, Affectuum interim externorum curatione, quatenus vel hæmorrhagiæ nimis restrictione, vel materiæ resurgantis resolutione vel maturatione & supparatione, abscessum inde natorum mundificatione, deterfione, novarum carniarum generatione & consolidatione, uno verbo, medicamentorum exterarum applicatione opus esset, Pharmaceutis relicta, quo iterum intuitu hi a nostris Pharmacopolis longissime differunt.

Atque sic absoluto primo Historiæ Medicinæ universalis tomo, gradum tantisper sistet Clarissimus Gœlicke, transitorius proxime ad Historiam literariam scriptorum, qui partem Artis Medicæ elementarem (Institutiones vulgo vocant) operibus suis illustrarunt, simulque ideam quandam exhibiturus, secundum quam dictæ Institutiones Medicinæ reformari, a superfluis & otiosis antiquorum pariter ac recentiorum speculationibus liberari & juxta principia mechanico-organica ita attemperari ac digeri valeant, ut dulcis nexus atque harmonia inter theoriam & praxin ubique conspiciatur, habeantque tyrones artis, unde prima
ejusdem

eiusdem principia cum fructu haurire queant; prout in Præfatione testatur atque pollicetur. Cui labori perficiendo ut Deus vitam sanitatemque largiatur Autori clarissimo, omnes nobiscum boni precantur.

NIC. BERNOULLI JO. FIL. EXERCITATIO Geometrica de Trajectoriis Orthogonalibus &c.

Sectio III.

§. 48.

Accedo ad curvas exponentialiter similes, quarum trajectorias sequenti modo determino: fit in eadem figura VI una ex secandis IKk (quam vitandæ confusionis causa ad alteram axis partem pono, ad quam etiam principalis CDE posita intelligatur.) sup. Vid. TAB. III. pag. 304.

Hujus itaque secandæ IKk ex definitione similitudinis exponentialis hæc est natura, ut sumptis duabus quibuscunque abscissis RP & RF in ratione b ad a , id est, in ratione parametri curvæ principalis CDE ad parametrum secandæ IKk , applicata illius Pd sit ad applicatam hujus FK , ut b^c ad a^c , hoc est, ut dignitas quælibet cujus index seu exponens vocetur c parametri principalis ad dignitatem similem parametri secandæ: ceterum prominentur hic etiam, ut in lateraliter similibus, coordinatæ trajectoriæ RF vel $RS=y$; FK vel $SQ=x$; coordinatæ curvæ principalis RH vel $RP=z$; HD vel $Pd=t=\int Z dz$: Intelligo, ut ibi, per Z functionem quamcunque ipsius RH vel z . Sit itaque $RP.RF::b.a$; erit $Pd.FK::b^c.a^c$; Crescente a per elementum da , ut nascatur secanda proxima transfigurata per Q ; atque fiat $RH.RS::b.a+da$; ac proin $HD.SQ::b^c.\frac{az}{a+da}$; habebitur inde $RF(y)=\frac{az}{b}$;

$$FK(x)=\frac{a^c t}{b^c}=\frac{a^c}{b^c}\int Z dz, \text{ earumque differentialia } FS \text{ seu } KW$$

$$(dy)=\frac{adz+zdada}{b}, QW(-dx)=\frac{-b^c Z da - za^c t da}{b^c} \text{ Ut vero}$$

habeatur ratio inter KW & WQ elementa coordinatarum curvæ secandæ

Uu

secundæ IKk , differentientur earum valores $\frac{ax}{b}$ & $\frac{a^c}{b^c} \int Z dz$, manente a invariabili, Eritque $KW = \frac{adz}{b}$ & $Wk = \frac{a^c Z dz}{b^c}$, unde

$$\frac{a^c Z}{b^c} : \frac{a}{b} :: Wk : KW :: (\text{ob angulum rectum } QKk) KW : QW :: \frac{adz + zda}{b} : \frac{-a^c Z dz - ca^{c-1} t da}{b^c}.$$

Reducta hac analogia ad æquationem, reperietur $b^{2c-2} zda + ca^{2c-2} Z t da = -b^{2c-2} adz - a^{2c-1} ZZ dz$, quæ est æquatio pro trajectoria IKk continens differentiales tantum primi gradus atque duas tantum indeterminatas z & a , nam t datur per z .

§. 49. Potuisset hæc æquatio etiam elici ex natura curvarum ABb principali CDE lateraliter vel simpliciter similibus; hoc modo: Quia $BF = \frac{at}{b}$ & $FK = \frac{a^c t}{b^c}$, erit $BF : FK :: \frac{a}{b} : \frac{a^c}{b^c}$, hoc est (manente a invariabili pro curvis ABb , & IKk) in ratione constante, adeoque $BF : FK :: bS : Sk$, ac proinde etiam $bT : kW :: BF : FK :: \frac{a}{b} : \frac{a^c}{b^c}$, id quod dat $kW = \frac{a^{c-1}}{b^{c-1}} \pi bT$, & ita habebimus $kW : KW :: \frac{a^{c-1}}{b^{c-1}} \times bT : bT :: (\text{ob similitudinem}$

curv. ABb & CDE) $\frac{a^{c-1}}{b^{c-1}} \times Z dz : dz :: a^{c-1} Z : b^{c-1}$; est vero (ut

ex §. præced. videre est) $KW : QW :: \frac{adz + zda}{b} : \frac{-a^c Z dz - ca^{c-1} t da}{b^c}$

ideoque $a^{c-1} Z : b^{c-1}$, quæ eadem est analogia cum præcedenti, per consequens eandem dabit æquationem pro trajectoria, nempe hanc $b^{2c-2} zda + ca^{2c-2} Z t da = -b^{2c-2} adz - a^{2c-1} ZZ dz$. quæ (existente $c = 1$, in quo casu exponentialiter similes IKk degenerant in lateraliter similes ABb ,) mutatur in hanc $z da + Z t da = -adz - aZZ dz$, unde $\frac{-da}{a} + \frac{ZZ}{z+Z} dz$, prorsus ut invenimus §. 43.

Hinc sequentia deducuntur tanquam confectaria.

§. 50. Quia unaquæque ex secundis *potentialiter* similibus IKk eam habet indolem & relationem ad sibi correspondentem ABb communi principali CDE *lateraliter* similem, ut binæ quæque applicatæ BF , KF , eidem abscissæ RF competentes habeant rationem, ut $\frac{a}{b}$ ad $\frac{a^e}{b^e}$, hoc est, ut a^{1-e} ad b^{1-e} , seu ut dignitas

parametri curvarum cujus exponens est $1-e$ ad similem dignitatem parametri curvæ principalis. Hinc fluit, quod si curvæ *lateraliter* similes ABb , hac generali æquatione exprimantur, (nominatis RF , y ; FB , u ; parametro variabili, a ; invariabili, b ;) $du = pdy$; ubi per p intelligo quantitatem utcunque compositam ex y , u , & a ; atque si ex illis formentur curvæ IKk , quarum applicatæ FK habeant ad applicatas BF rationem eam quam habet b^m ad a^m , hoc est rationem quancunque multiplicatam rationis parametri principalis b , ad parametrum variabilem a , quarum adeo æquatio (posita $FK = x$) sit hæc $dx = \frac{b^m pdy}{a^m}$;

hinc, inquam, fluit etiam harum curvarum IKk trajectoriam UKY determinari per superiorem æquationem $b^{1-e} z da + ea^{1-e} Z t da = -b^{1-e} adz - a^{1-e} ZZ dz$, quæ jam mutatur in hanc (quia $1-e$ vocatur m) $a^{2m} z da + 1 - mb^{2m} Z t da = -a^{2m+1} dz - b^{2m} a ZZ dz$; ubi ut supra per z intelligitur RH vel RP , abscissa curvæ principalis rationem habens ad RS vel RF , ut b ad a , per t intelligitur applicata ejusdem HD , per Z vero, quantitas eodem modo composita ex z , t , & b sicuti p componitur ex y , u , & a ; ut nimirum principalis CDE *lateraliter* similis evadat ipsis ABb , & *potentialiter* similis ipsis IKk ; & sic quidem ut sit Pd . FK ($z :: b^e . a^e :: b^{1-m} . a^{1-m}$).

§. 51. Exemplum curvarum secundarum dissimilium hac æquatione differentiali $dx = \frac{b^m dy}{\sqrt{a^{2m} - y^{2m}}}$ expressarum, quod mihi proponit Cel. Hermannus in Actis Lips. 1719 pag. 76, est casus duntaxat nostrarum curvarum *potentialiter* similium, quod sic facile ostendo: Quoniam enim $\frac{b^m dy}{\sqrt{a^{2m} - y^{2m}}} = \frac{b^m}{a^m} \times \frac{a^m dy}{\sqrt{a^{2m} - y^{2m}}}$

U u 2

con-

concipiamus curvas lateraliter similes ABb , quarum hæc sit æquatio $du = \frac{a^m dy}{\sqrt{a^{2m} - y^{2m}}}$ (quas lateraliter similes fore per fe

liquet) abeunte parametro variabili a in b , y in z & u in t ; abibit $du = \frac{a^m dy}{\sqrt{a^{2m} - y^{2m}}}$ in $dt = \frac{b^m dz}{\sqrt{b^{2m} - z^{2m}}}$. Jam vero du (bT).

dx (kW):: $\frac{a^m dy}{\sqrt{a^{2m} - y^{2m}}} \cdot \frac{b^m dy}{\sqrt{a^{2m} - y^{2m}}}$:: $a^m \cdot b^m$; proinde etiam

u (BF). x (KF):: $a^m \cdot b^m$; hinc patet ergo curvas fecandas quarum æquatio differentialis est $dx = \frac{b^m dy}{\sqrt{a^{2m} - y^{2m}}}$ esse exponen-

tialiter similes, earum per consequens trajectoriam determinatam haberi per æquationem pro trajectoriis fecandarum exponentialiter similibus in præced. inventam $a^{2m} Z da + 1 - m b^{2m} Z t da = -a^{2m+1} dz - b^{2m} a Z Z dz$ supponendo nempe pro principali fecandarum hanc æquationem $dt = \frac{b^m dz}{\sqrt{b^{2m} - z^{2m}}}$. Atque

ita dedi, quod operæ pretium si non forsan impossibile putabat Cl. Hermannus, æquationem differentialem primi gradus pro trajectoria mihi proposita, & talem quidem quæ nonnisi duabus indeterminatis a, z , & ex z dependentibus Z & t constat.

§. 52. Verum etiam æquationem *modularem*, $\frac{da}{a} =$

$\frac{dx^2 + dy^2}{ydy + 1 - mx dx}$, quam pro hujusmodi trajectoriis Vir doctiss.

exhibuit, haud ægre deducimus ex contemplatione similitudinis exponentialis: Fiat enim, ut pro lateraliter similibus factitatum

§. 47, a, b :: $RF(y)$. $RP(z) = \frac{by}{a}$; sed hoc discrimine quod jam

hic faciendum sit $a^e (a^{1-m}) \cdot b^e (b^{1-m})$:: $FK(x)$. $Pd(t) = \frac{b^{1-m} x}{a^{1-m}}$;

differentiando itaque erit HP vel DG (dz) = $\frac{bady - byda}{aa}$ & GD

(dt) =

$$(dt) = \frac{b^{1-m} adx + \overline{m-1} b^{1-m} x da}{a^{2-2m}}. \text{ Hinc } BT. bT (:: DG. Gd)$$

$:: a^{1-m} dy - a^{-m} y da. b^{-m} adx + \overline{m-1} b^{-m} x da$, & quia $bT. kW$
 $:: a^m \cdot b^m$, erit, compositis rationibus, $BT(KW). kW :: ady - y da.$
 $adx + \overline{m-1} x da$. Est autem ex natura trajectoriae, hoc est, ob
 angulum rectum $\underline{QKk}, \underline{QW} (-dx)$. $KW(dy) :: KW. kW ::$
 $ady - y da \cdot adx + \overline{m-1} x da$; ex qua analogia emergit hæc æqua-
 tio $ady^2 - ydad y = -adx^2 + \overline{1-m} xdadx$, quæ peracta redu-
 ctione reddit ipsam modularem Hermannianam $\frac{da}{a} =$

$$\frac{dx^2 + dy^2}{ydy + \overline{1-m} x dx}$$

§. 53. Atque hæc æquatio universalis est pro trajectoriis
 omnium ejusmodi generis curvarum secundarum quarum æqua-
 tio ita se habet $dx = \frac{b^m p dy}{a^m}$, supposito nimirum curvas alteras,

quæ hac æquatione exprimuntur $du = p dy$ esse lateraliter simi-
 les, quarum parameter variabilis sit a . Sed si independenter ab
 hac consideratione curvas istas secundas contemplerur quatenus
 sunt potentialiter similes quarum exponens sit e , scribendum
 tantum est e pro $1-m$, & prodibit æquatio modularis $\frac{da}{a} =$

$\frac{dx^2 + dy^2}{ydy + ex dx}$ inferviens trajectoriae secundarum potentialiter si-
 milium.

§. 54. Quod si vero porro desideretur ejusdem æquatio
 differentio-differentialis in exemplo proposito secundarum

$dx = \frac{b^m dy}{\sqrt{a^{2m} - y^{2m}}}$: Permutentur secundum canonis tenorem ele-
 menta dx & dy & alterutrius signum, ut habeatur, $-dy =$
 $\frac{b^m dx}{\sqrt{a^{2m} - y^{2m}}}$ pro eadem trajectoria, eliciaturque ex hac æquatione

Uu 3 valor

valor ipsius a qui erit = $\left(\frac{b^{2m} dx^2}{dy^2} + y^{2m} \right)^{\frac{1}{2m}}$; adeoque

logarithmus ipsius a seu $l a = l \left(\frac{b^{2m} dx^2}{dy^2} + y^{2m} \right)^{\frac{1}{2m}} =$

$\frac{1}{2m} l \left(\frac{b^{2m} dx^2}{dy^2} + y^{2m} \right)$; differentiando utrumque habebitur

$\frac{da}{a}$, hoc est, $\frac{dx^2 + dy^2}{ydy + 1 - mx dx} = \frac{my^{2m-1} dy^2 + b^{2m} dy dx ddx - mb^{2m} dx^2 dy + my^{2m} dy^2}{b^{2m} dx^2 ddy}$,

facta reductione inveniatur æquatio illa prolixa

quam expressit ingeniosissimus Hermannus in fine additamenti sui, vid. Act. 1719 mens. Febr. p. 76. Sed quæ cum descendat

ad differentias secundas easque complicatas cum variis potestatibus primarum, non majus inde subsidium sperari poterit ad constructionem problematis quam ex æquatione modulari quæ

constat tribus indeterminatis: præstat itaque si quis operæ pretium facere voluerit, ut constructionem tentet problematis ex

nostra æquatione supra inventa $a^{2m} z da + 1 - mb^{2m} Z t da = a^{2m+1} dz - b^{2m} a Z Z dz$, utpote quæ subsistit in primis differentiis

neque plures quam duas indeterminatas continet; obtinebitur autem constructio, si id unicum fiat, ut indeterminatæ separentur.

In casibus quibusdam res facile succedit, nam si $m = 0$ vel $e = 1$, æquatio mutatur in hanc $z da + Z t da = -adz - a Z Z dz$,

unde $\frac{-da}{a} = \frac{1 + Z Z}{z + Z t} dz$, quæ eadem est cum illa quam §. 43.

pro curvis lateraliter similibus invenimus, & reapse illico patet in hoc casu curvas potentialiter similes evadere lateraliter similes,

ut jam animadvertimus est §. 49. Porro si $m = 1$ vel $e = 0$, nostra æquatio in hanc facessit $az da = - aadz - b b Z Z dz$, seu $az da + aadz = - b b Z Z dz$, & multipl. per z , erit $azz da + aaz dz = - b b Z Z z dz$, ex cujus intergratione oritur (assumpta pro arbitrio

quantitate constante c^2) $azzz = c^2 - 2bb \int Z Z z dz$, unde $a =$

$\frac{c^2 - 2bb \int Z Z z dz}{z}$; & ita concessa quadratura habetur a per z ,

ipsaque proin trajectory constructur. Sciendum interim hunc casum

casum jam contineri in eo genere curvarum secundarum, quarum methodum tradidimus §. 39 & nominatim quidem definire in illum, quem exposuimus in sequenti §. 40. Num alii casus sint separabilitatis indeterminatarum præter hos duos $m=0$ & $m=1$, inquirere non vacat: Sed de his satis.

§. 55. De *functionaliter* similibus etiam agendum erit, quod paucis exequi licet, earum enim trajectoriae peruestigantur eadem methodo, qua usi sumus in *lateraliter* & *potentialiter* similibus: Sit ergo IKk una ex secundis functionaliter similibus, quæ scilicet ex principali CDE , hac lege supponitur descripta, ut sumptis duabus utrobique abscissis quibuscunque RP & RF in ratione b ad a , applicatæ correspondentes Pd & FK observent rationem ut t ad α , hoc est, ut unitas ad qualemcunque functionem parametri variabilis a , quam autem functionem nulla alia indeterminata præter a ingrediatur; Sit porro quod oritur ex differentiatione ipsius α æquale $A da$, hoc est, sit $d\alpha = A da$, dabitur itaque etiam A per a , seu erit ipsius a nova functio data: Retentis interim iisdem literarum denominationibus & suppositionibus quas adhibuimus §§. 43 & 48. Ob $RP. RF :: b, a$, erit

TAB. III
Fig. 6.

$$RF(y) = \frac{az}{b}, \text{ \& ob } Pd. FK :: t, \alpha, \text{ erit } FK(x) = \alpha t = \alpha fZ dz:$$

$$\text{differentiando habebitur, } FS \text{ seu } KW (dy) = \frac{a dz + z da}{b},$$

$QW(-dx) = -aZdz - t d\alpha = -aZdz - tAda$. Sed ad habendam rationem inter KW & Wk elementa coordinatarum curvæ

secundæ IKk , earum valores $\frac{az}{b}$ & $\alpha fZ da$ differentiandi sunt,

manente a constanti, hoc modo fiet $KW = \frac{adz}{b}$ & $Wk = \alpha Z dz$,

proindeque $\alpha Z, \frac{a}{b} :: WK, KW$: (quia angulus QKk est rectus)

$$KW. QW :: \frac{adz + z da}{b} - aZdz - tAda, \text{ ex qua analogia resulat}$$

hæc æquatio $az da + bbaAZ da = -aadz - bbaAZ dz$, exprimens naturam trajectoriae IKk in differentialibus tantum primi

primi gradus, atque continens nonnisi duas indeterminatas z & a , siquidem datur t per z & a per a .

§. 56. Non necesse duco ut moneam sub hac æquatione contineri duas illas jam ante inventas pro trajectoriis curvarum five lateraliter five potentialiter similibus, potentix enim considerandæ veniunt ut species tantum functionum generaliter sumptarum. Prætera etiam hoc loco unaquæque ex secandis *functionaliter* similibus IKk talem habet connexionem cum sibi correspondente ABb , lateraliter simili communi principali CDE , ut binæ quæque tam applicatæ BF , KF , quam earum elementa kT , kW , rationem habeant ut $\frac{a}{b}$ ad a seu ut $\frac{a}{ba}$ ad i . Hinc ut

in §. 50, non absimili argumento conficitur hoc alterum, si nimirum curvæ *lateraliter* similes ABb , generaliter exprimantur per æquationem ibidem positam $dx = p dy$, ac formentur ex illis curvæ secandæ IKk quarum applicatæ FK ad applicatas BF rationem obtineant eam quam habet i ad $\frac{a}{ba}$, hoc est, ut unitas

ad quamlibet functionem parametri variabilis, quam nunc vocare lubet $\frac{a}{ba}$, quarum adeo æquatio hæc fit $dx = \frac{ba p dy}{a}$, harum

utique curvarum IKk trajectoria VKT determinabitur per æquationem modo supra inventam $axda + bb\alpha AZida = -aadz - bb\alpha\alpha ZZdz$.

§. 57. Ad rem exemplo illustrandam, sit æquatio hæc curvarum secandarum $dx = (a^b + ca^m + ea^n)^l x (a^v + fa^{r-s}y^s + gy^v)^q x dy$, ubi per c , e & c. intelligo quantitates, quomodocunque datas per parametrum invariabilem b , aliasque constantes, per f , g & c. coefficientes numericos quoscunque, per b , m , n , & c. r , s , & c. ut & per l , q , exponentes vel indices quoslibet: Ponatur jam in proposita secandarum æquatione $\frac{az}{b}$ pro y , & $\frac{adz}{b}$ pro dy , mutabitur illa in hanc $dx = \frac{a^{r+1}}{b} x$

$(a^b + ca^m + ea^n)^l x \left(1 + \frac{fz^r}{b^r} + \frac{gz^v}{b^v}\right)^q x dz$. Hinc protinus

liquet

liquet pro curva principali CDE hanc posse sumi æquationem

$$dt = \left(1 + \frac{fz^s}{b^s} + \frac{gz^v}{b^v} \right)^q \frac{a^{vq+1}}{b} x (a^b + ca^m + ca^n)^l paa, \text{ seu functione parametri variabilis, intelligitur facile, inde generari curvas functionaliter similes } IKk, \text{ quæ gaudent prædicta æquatione, adeoque cum propositis sunt eadem; manifestum igitur est ipsarum trajectorias contineri sub generali nostra æquatione } azda + bbaAZsda = -aadz - bbaazZ$$

Zdz . In qua $a = \frac{a^{vq+1}}{b} x (a^b + ca^m + ca^n)^l$; $A =$ ejusdem differentiali diviso per da ; $Z = \left(1 + \frac{fz^s}{b^s} + \frac{gz^v}{b^v} \right)^q$; adeoque t seu

$$\int Z dz = \int \left(1 + \frac{fz^s}{b^s} + \frac{gz^v}{b^v} \right)^q x dz. \text{ Et ita patet curvas secandas}$$

quarum æquatio $dx = (a^b + ca^m + ca^n)^l x (a^v + fa^{v-s}y^s + gy^v)^q x dy$, esse ex genere *functionaliter* similium, quod demonstrare volebam.

§. 58 Æquatio *modularis* pro trajectoriis *functionaliter* similium invenitur iisdem insistendo vestigiis, quæ deduxerunt ad investigationem ejusmodi æquationum pro trajectoriis cum *lateraliter* tum *potentialiter* similium, vid. §. §. 47, 52. Recte enim instituta operatione pervenietur ad hanc æquationem

$$\frac{da}{a} = \frac{dx^2 + dy^2}{ydy + aae^{-1} Ax dx}, \text{ quæ modularis est competens trajectoriis curvarumcunque functionaliter similium,}$$

atque æquatione $dx = \frac{bapdy}{a}$ gaudentium, ubi scilicet p talis supponitur quantitas ut curvæ per $du = pdy$ expressæ sint *lateraliter* similes, habentes a pro parametro variabili. Ceterum nemo non videt ex æquatione ista *modulari* immediate posse elici alteram *modularem* seu respondentem trajectoriis curvarum *potentialiter* similium, quarum æquatio ut supra

$$\text{vidimus hæc est } dx = \frac{b^m pdy}{a^m}; \text{ Comparemus enim } \frac{bapdy}{a} \text{ cum } \frac{b^m pdy}{a^m}$$

Xx

$\frac{b^m p dy}{a^n}$ tanquam genus cum specie, & inde patebit quid pro a sumendum sit, nempe erit $a = b^{m-1} a^{1-m}$, adeoque da seu $A da = -1 - mb^{m-1} a^{-m} da$, ipsumque $A = -1 - mb^{m-1} a^{-m}$; his valoribus ipsorum a & A substitutis in generali æquatione $\frac{dx^2 + dy^2}{y dy + a a^{-1} A x dx}$ oriatur $\frac{da}{a} = \frac{dx^2 + dy^2}{y dy + 1 - m x dx}$, quæ ipsissima est *Modularis* Hermanniana inserviens ut ostendimus §. 52 trajectoriis curvarum *potentialiter* similium.

Tab. III
Fig. 6.

§. 59 Quæ hæctenus de triplici secundarum similium genere inventa & demonstrata dedimus, possunt multo latius extendi: esto nimirum secundarum natura talis ut quælibet illarum IKk generetur ex principali CDE faciendo RF ad RP , non quidem tantum in simplici ratione a ad b seu $\frac{az}{b}$ sed æqualem cuicunque functioni quam ingrediantur z, a, b , aliæque constantes, dum interim ipsa FK æqualis sumitur pariter cuivis functioni quam ingrediantur, t, a, b , & constantes aliæ. Dico quoque in hoc universalissimo secundarum conceptu posse earum trajectorias VKI revocari ad æquationem differentialem primi gradus non nisi duas indeterminatas continentem; quia etiam ad *modularem*, sed cui bono? cum postquam prior illa est inventa, hæc quæ tres omnino indeterminatas involvit fit exiguæ utilitatis; at nolo jam calculum proficere, quem ex dictis Lector attentus ad methodi explicatæ fecunditatem facile adornabit.

§. 60 Hoc tantum adhuc monere convenit quod multa dari possint curvarum secundarum genera, quæ primo intuitu non videntur generari posse ex quadam *principali* ope functionum ex ejusdem coordinatis & parametro variabili data lege compositarum, quæ tamen observata singulari quadam indeterminatarum substitutione tandem ex inventa principali feliciter derivantur: Ut si quæreretur trajectoria curvarum quibus hæc est æquatio $dx = (a^b + ca^m + ca^n) \cdot x (a^b + fa^e y^n) dy$;

$x dy$; ubi sicut b, m, n , ita quoque ζ, e, λ , sunt exponentes dati qualescunque, etiam si $s + \lambda$ non fit $= \zeta$, ut requirebatur

in exemplo §. 57 ponatur vero $y = a^{\frac{\beta-s}{\lambda}} z$, ac proinde $dy = a^{\frac{\beta-s}{\lambda}}$

$\frac{\beta-s}{\lambda} dz$, quibus valoribus substitutis in æquatione proposita resultabit hæc altera, $dx = (a^b + ca^m + ca^n)^i x (a^\zeta + fa^e z^\lambda)^e x a^{\frac{\beta-s}{\lambda}}$

$\frac{\zeta-e}{\lambda} dz = a^e y + \frac{\zeta-e}{\lambda} x (a^b + ca^m + ca^n)^i x (1 + fz^\lambda)^e x dz$;

fane itaque quia hujus ultimum factorem $(1 + fz^\lambda)$ parameter variabilis a non amplius ingreditur, palam est quod supposita curva principali cujus æquatio hæc fit $dt (Zdx) = (1 + fz^\lambda)^e x dz$,

atque formatis ex ea secandis hac lege ut abscissa y fit $= a^{\frac{\beta-s}{\lambda}} z$ & applicata x fit $= a^{\frac{\zeta e + \zeta - s}{\lambda}} x (a^b + ca^m + ca^n)^i$,

palam, inquam, est quod curvæ ita formatæ sint eadem cum propositis quarum æquatio $dx = (a^b + ca^m + ca^n)^i x (a^\zeta + fa^e z^\lambda)^e x dy$,

illarum vero trajectorya determinatur per methodum functionaliter similibus, ergo & harum determinata habetur.

§. 61 Agendum superesset de trajectoryis curvarum talium quæ motu angulari data lege temperato ex principali generantur: Concepiamus scilicet curvam aliquam CDd tanquam principalem cujus applicatæ HD, bd , non sint rectæ sed circulares concentricæ circa commune centrum R in quibus moveantur puncta D, d &c. ad B, b &c. ita ut qualis est functio angulus HRB anguli HRD , talis etiam sit quilibet alius bRb , alterius ex quo fuit generatus bRd ;

assumpto interim aliquo angulo, vel quod idem est, aliquo arcu dati radii qui functionem illam ingrediatur & qui sit loco parametri variabilis ex cujus successiva mutatione mutetur & ipsa secanda Abb ; si functio illa in hoc unico consisteret, ut pro qualibet secanda Abb , angulus HRB , excederet angulum HRD , angulo semper æquali BRD , ita nempe ut sit $BRD =$

quilibet alii bRd , liquet tunc secandam quamlibet Abb , eandem

Tab. III.
Fig. 5.

X x 2 dem

$\frac{b^m p dy}{a^m}$ tanquam genus cum specie, & inde patebit quid pro a sumendum sit, nempe erit $a = b^{m-1} a^{1-m}$, adeoque da seu $A da = -mb^{m-1} a^{-m} da$, ipsumque $A = -mb^{m-1} a^{-m}$; his valoribus ipsorum a & A substitutis in generali æquatione $\frac{dx^2 + dy^2}{ydy + aax^{-1} Ax dx} = \frac{da}{a} = \frac{dx^2 + dy^2}{ydy + 1 - mx dx}$ oriatur $\frac{da}{a} = \frac{dx^2 + dy^2}{ydy + 1 - mx dx}$, quæ ipsissima est *Modularis* Hermanniana inserviens ut ostendimus §. 52 trajectoriis curvarum *potentialiter* similium.

Tab. III
Fig. 6.

§. 59 Quæ hæcenus de triplici secundarum similium genere inventa & demonstrata dedimus, possunt multo latius extendi: esto nimirum secundarum natura talis ut quælibet illarum IKk generetur ex principali CDE faciendo RF ad RP , non quidem tantum in simplici ratione a ad b seu $\frac{az}{b}$ sed æqualem cuicumque functioni quam ingrediantur z, a, b , alizque constantes, dum interim ipsa FK æqualis sumitur pariter cuivis functioni quam ingrediantur, t, a, b , & constantes aliz. Dico quoque in hoc universalissimo secundarum conceptu posse earum trajectorias VKI revocari ad æquationem differentialem primi gradus non nisi duas indeterminatas continentem; quia etiam ad *modularem*, sed cui bono? cum postquam prior illa est inventa, hæc quæ tres omnino indeterminatas involvit fit exiguæ utilitatis; at nolo jam calculum proficere, quem ex dictis Lector attentus ad methodi explicatæ fecunditatem facile adornabit.

§. 60 Hoc tantum adhuc monere convenit quod multa dari possint curvarum secundarum genera, quæ primo intuitu non videntur generari posse ex quadam *principali* ope functionum ex ejusdem coordinatis & parametro variabili data lege compositarum, quæ tamen observata singulari quadam indeterminatarum substitutione tandem ex inventa principali feliciter derivantur: Ut si quæreretur trajectoria curvarum quibus hæc est æquatio $dx = (a^b + ca^m + ca^n)'x(a^b + fa^e y^h)q$
 $x dy;$

$x dy$; ubi sicut b, m, n , ita quoque ζ, e, λ , sunt exponentes dati qualescunque, etiam si $s + \lambda$ non sit $= \zeta$, ut requirebatur in exemplo §. 57 ponatur vero $y = a^{\frac{\beta-s}{\lambda}} z$, ac proinde $dy =$

$\frac{\beta-s}{\lambda} dz$, quibus valoribus substitutis in æquatione proposita resul-

tabit hæc altera, $dx = (a^b + ca^m + ea^n)^i x (a^\zeta + fa^e z^\lambda)^e x a^{\frac{\beta-s}{\lambda}}$

$\frac{\zeta-s}{\lambda} dz = a^e y + \frac{\zeta-s}{\lambda} x (a^b + ca^m + ea^n)^i x (1 + fz^\lambda)^e x dz$;

sane itaque quia hujus ultimum factorem $(1 + fz^\lambda)$ parameter variabilis a non amplius ingreditur, palam est quod supposita curva principali cujus æquatio hæc fit $dt (Zdx) = (1 + fz^\lambda)^e x dz$, atque formatis ex ea secundis hac lege ut abscis-

sa y sit $= a^{\frac{\beta-s}{\lambda}} z$ & applicata x sit $= a^{\frac{\zeta q + \zeta-s}{\lambda}} x (a^b + ca^m$

$+ ea^n)^i$, palam, inquam, est quod curvæ ita formatæ sint eadem cum propositis quarum æquatio $dx = (a^b + ca^m + ea^n)^i x (a^\zeta + fa^e y^\lambda)^e x dy$, illarum vero trajectorya determinatur per methodum functionaliter similium, ergo & harum determinata habetur.

§. 61 Agendum superesset de trajectoryis curvarum talium quæ motu angulari data lege temperato ex principali generantur: Concepiamus scilicet curvam aliquam CDd tanquam principalem cujus applicatæ HD, bd, non sint rectæ sed circulares concentricæ circa commune centrum R in quibus moveantur puncta D, d &c. ad B, b &c. ita ut qualis est functio angulus HRB anguli HRD, talis etiam sit quilibet alius bRb, alterius ex quo fuit generatûs bRd; assumpto interim aliquo angulo, vel quod idem est, aliquo arcu dati radii qui functionem illam ingrediatur & qui sit loco parameteri variabilis ex cujus successiva mutatione mutetur & ipsa secanda ABb; si functio illa in hoc unico confisteret, ut pro qualibet secanda ABb, angulus HRB, excederet angulum HRD, angulo semper æquali BRD, ita nempe ut sit BRD = quilibet alii bRd, liquet tunc secandam quamlibet ABb, eandem

Tab. III.
Fig. 5.

dem fore cum principali cDd , eamque haberi ex gyratione hujus circa punctum R in alium situm translatae; qui casus simplicissimus constituit problema a Patruo olim Patri propositam atque ab illo prodesperato habitum, ab hoc autem solutum, vid. Act. Lips. 1698 p. 474, & quidem pro trajectoriis construendis curvarum in gyrum versam non tantum orthogonaliter sed in quovis dato angulo constanter secantibus: sed hujusmodi curvarum trajectoriis generatim solvendis nunc supersedeo, ne nimius sim, cum praesertim obscurum esse nequeat quomodo eadem methodus pro functionaliter similibus adhibita, si dextre tractetur, etiam huc possit quadrare.

§. 61. Auctarii tamen loco methodum aliquam communicare non inconsultum duco, indirectam quidem, sed quae tamen ad quadraturas usque, hoc est, ad perfectissimum solutionis gradum deducit trajectorias omnium generum curvarum quae celerrimo descensu inserviunt supposita nempe quacunque accelerationis lege. Sit (vid. Fig. I Tab. IV Act. Lips. 1697) recta verticalis ACD axis communis omnium brachystochronarum seu curvarum celerrimi descensus AMB ad hanc universalem accelerationis legem accommodatarum, ut curvae datae cujusvis AHE applicata CH designet velocitatem acquisitam mobilis ex altitudine AC delapsi: demonstravit Pater meus in eodem Actorum anno p. 208 (positis $AC=x$, $CM=y$ $CH=z$, arbitraria $=a$) curvae celerrimi descensus AMB naturam hac exprimi aequatione $dy=sdx:\sqrt{aa-xt}$, in qua si successive mutetur a , prodibit series infinitarum hujusmodi curvarum AMB : ex quibus singulis si abscindantur arcus AB , AB (vid. ibid. Fig. III) inter se isochroni seu qui aequalibus temporibus percurreuntur, curva PBB , terminans hos arcus, Patri dicta *synchrona*, omnibus, ut docuit, brachystochronis AB normaliter occurrit in punctis B , adeo ut *synchrona* in quavis accelerationis lege sit ipsa earum trajectoria.

§. 62 Quocirca ad construendam trajectoriam pro ejusmodi secandis quarum aequatio $dy=sdx:\sqrt{aa-xt}$, res huc redit,

redit, ut ex illis singulis refecentur arcus ifochroni, id quod concessis quadraturis ita facile peragitur: dividendo curvæ AM (Fig. I) elementum Mm , quod est $\sqrt{dx^2 + dy^2} = a dx : \sqrt{aa - tt}$ per velocitatem acquisitam $CH(t)$ habetur elementum temporis per arcum AM , seu tempusculum per Mm , quod per consequens = $u dx : t \sqrt{aa - tt}$, atque ipsum tempus per arcum $AM = \int a dx : t \sqrt{aa - tt}$. Hinc sequitur, quod si in serie curvarum secundarum sumatur quælibet AMB , cui respondeat a tanquam ipsius parameter, construaturque super axe AD curva nova cujus applicatæ fiat $a : t \sqrt{aa - tt}$, in qua capiatur area æqualis datæ magnitudini C , erit, producendo ultimam ejus applicatam donec fecerit curvam AMB , punctum intersectionis in trajectoria quæ sita, si jam alia sumatur AMB cui alia conveniat a , fiatque inde alia curva nova in qua pariter construatur area datæ magnitudinis C , dabit ultimæ ejus applicatæ & assumptæ curvæ AMB intersectio aliud punctum trajectoriæ quæ sitæ, atque sic quot libuerit puncta in illa determinabuntur. Mutata magnitudine arbitrarie C , eodemque observato processu, nova construatur trajectoria, & ita pro lubitu quotcumque trajectorias construere licebit.

§. 64. In hac methodo fundamentum habet prima Patris mei constructio problematis propositi curvarum secundarum $dy = x^n dx : \sqrt{a^{2n} - x^{2n}}$ quam communicavi in Actis 1718 p. 253, Facta enim collatione hujus æquationis cum generali nostra $dy = t dx : \sqrt{aa - tt}$, statim patet illam hujus esse duntaxat casum particularem, cum quod generaliter hic dicitur t , ibi sit x^n . Adeo ut curvæ secundæ exempli propositi nihil aliud sint quam curvæ celerrimi descensus accommodatæ ad eam accelerationis hypothesin, qua supponitur celeritates acquisitas esse proportionales ipsis x^n seu potestati cuicunque altitudinum verticalium, hoc est, curvam celeritatum HHE esse ex parabolæ genere, quo solo casu curvæ celerrimi descensus AMB evadunt inter se lateraliter similes, proindeque ex consideratione hujus similitudinis admittunt tam facilem, ut supra vidimus, Trajectoriæ suæ constructionem. Pro alia vero Hypothesi ipsius t qua curvæ AMB dissimiles

fiunt, res non æque facilis erat, seposita nimirum consideratione celerrimi descensus: Præstitit id tamen Patruelis meus in schediasmate suo non ita pridem ad Acta misso, in quo docuit modum construendi trajectoriam curvarum, quarum æquatio est hujusmodi $dy = dx : \mathcal{V}(AX-1)$ ubi A est quantitas data per parametrum variabilem a , & constantes; sed X est quantitas data per x & constantes; licet id directe invenerit & haud dubie ex fonte aliquo in superioribus indicato, nihil tamen facilius est quam ostendere hanc æquationem $dy = dx : \mathcal{V}(AX-1)$ re ipsa non differre a nostra $dy = dx : \mathcal{V}(aa-tt)$, est enim $tdx : \mathcal{V}(aa-tt) = dx : \mathcal{V}\left(\frac{aa}{tt}-1\right) = dx : \mathcal{V}\left(aa \times \frac{1}{tt} - 1\right)$ unde liquet quod in una æquatione est A in altera dici aa , & quod in una est X in altera esse $\frac{1}{tt}$, adeo ut t fit $\frac{1}{\sqrt{x}}$. Quocirca dico curvas AMB hac æquatione expressas $dy = dx : \mathcal{V}(AX-1)$, esse curvas celerrimi descensus quibus respondet curva celeritatum AHE talis ut applicatæ HC sint $\frac{1}{\sqrt{x}}$.

Tab. III.
Fig. 7.

§. 65. Consideremus jam curvas celerrimi descensus, quæ oriuntur ex supposita directione gravium ad punctum datum convergente: Potest quippe demonstrari directe & a priori in universum verum esse, quod series talium curvarum ex communi puncto emanantium pro trajectoria orthogonalibus habeat quamlibet ex suis synchronis. Ex puncto R quod representet centrum gravium, ducta sit recta RA per commune initium A curvarum celerrimi descensus AMB ; sit AHE curva celeritatum cujus nempe applicata quælibet CH , designet celeritatem acquisitam pro distantia RC vel RM , postquam mobile ex puncto A quacunque vi descendendo ad eam distantiam pervenit, intelligo namque AFG & CM esse arcus concentricos descriptos centro R , illum per punctum datum A , hunc per quodlibet punctum M curvæ AMB , per quod pariter ducta sit recta RMF ; concipiatur quoque BBB portio curvæ Synchronæ quæ ut dictum est necessario ad angulos rectos trajiciet cur-

curvas AMB ac per consequens earum erit trajectoria orthogonalis.

§. 66. Oportet itaque scire ex quo genere curvarum sint in hac hypothese curvæ celerissimi descensus AMB . In hanc finem supponendum est dari curvam velocitatum AHE , jam enim non agitur de ea inveniendâ ex data lege virium centralium, quod alibi dudum præstitum habemus. Sit igitur, nulla attentione adhibita ad legem virium centralium curva AH talis, ut applicata CH exprimat functionem quancunque datam ipsius RC , & hæc proinde velocitatem acquisitam in M , Nominatis jam RA vel $RF = r$, RC vel $RM = x$, $HC = t$, $AF = y$, arbitraria $= a$, Per aliquam ex Methodis a Patre præscriptis & ex lege uniformitatis deductis pro inventione curvarum maximum minimumve aliquod præstantium, elicuimus pro natura curvæ AMB hanc æquationem $dy + tdx : x\sqrt{(aa - tt)}$, quæ per successivam variationem ipsius a dabit seriem omnium ejusmodi possibilium curvarum AMB ; harum igitur trajectoria determinabitur construendo synchronam BBB per modum §. 63 explicatum.

§. 67. Scilicet resectis ex singulis curvis AM arcibus AMB sibi invicem Isochronis puncta terminantia B erunt ad synchronam seu Trajectoriam quæsitam BBB ; Verum per concessas quadraturas, arcus Isochroni AMB nullo labore capiuntur: elementum enim Mm dividendo, ut §. 63 factum, per velocitatem acquisitam t obtinebimus tempusculum per Mm , quod erit $\frac{+ axdx : t\sqrt{(aaxx - tt)}}$ adeoque ipsum tempus per arcum $AM = \int axdx : t\sqrt{(aaxx - tt)}$. Cetera peraguntur ut ibi docuimus.

§. 68. Notare convenit, sub hac curvarum AMB æquatione $dy = \frac{+ tdx : x\sqrt{(aaxx - tt)}}$ illam alteram pro hypothese distantie infinitæ centri gravium $dy = tdx : \sqrt{(aa - tt)}$ contineri tanquam particularem casum, in quem proin facile convertetur, considerando quod arcus AF , CM , fiant lineæ rectæ perpendiculares ad AC ; Item quod RM censeri possit æqualis ipsi RA , hoc est $x = r$, quodque jam $\frac{+ dx}{t}$ sit elementum ipsius AC , & t ejusdem functio, his enim substitutis abibit $dy = \frac{+}{t} dx$

$tdx : \sqrt{aaxx - tt}$ in $dy = tdx : \sqrt{aa - tt}$ ut fieri debuit, terminusque per arcum $AM = \int \frac{t dx}{\sqrt{aaxx - tt}}$ fiet $\int \frac{t dx}{\sqrt{aa - tt}}$, Sicuti invenimus § 63, quod utriusque solutionis bonitatem confirmat.

§. 69. Ex hisce discimus quomodo trajectoriae per quadraturas construi possint illarum omnium curvarum, quarum ordinatae in aliquo puncto coeunt & quarum natura definitur per hanc generalem aequationem $dy = dx : \sqrt{AX - xx}$ ubi per X functio quaelibet data ipsius x seu ipsius RM , & A functio parametri variabilis denotatur: Quoniam enim $tdx : \sqrt{aaxx - tt} = dx : \sqrt{aa \times \frac{x^2}{tt} - xx}$ patet utique scribi posse A pro aa & X pro $\frac{x^2}{tt}$, atque adeo curvas designatas per hanc aequationem $dy = dx : \sqrt{AX - xx}$ non esse alias quam curvas ceterimi descensus, in quibus velocitas acquisita HC vel t est $\frac{xx}{\sqrt{X}}$ & arbitraria variabilis a est \sqrt{A} .

§. 70 Quod superest Curiosorum in gratiam propono sequens problema haud inelegans cuius solutionem a Patre meo feliciter erutam alio tempore aperiam, expectaturus interim, ac visurus, num quis ex Geometris vadum tentare & si quam invenerit enodationem, eam nobiscum communicare aut saltem se invenisse publice indicare voluerit.

PROBLEMA.

Tab. III.
Fig. 8.

Intra duos axes parallelos MN & FG positione datos, invenire & construere curvam ABC, eandemque DBE sed inverso situ positam; ita ut alterutra vel utraque mota secundum axem suum motu sibi semper parallelo, curvae ABC & DBE secant constanter se mutuo ad angulos rectos. Hoc est; ut secant & secantes sint curvae eadem. Significamus in antecessum infinita genera curvarum tam algebraicarum quam transcendentium satisfacere huic problemati, & quidem dari duas quasdam Geometris non ignotas, adeoque vel inventu vel divinatu faciles, sed petimus alias ex utraque curvarum classe, algebraicas tamen praeter ceteris desideramus.

Ro-

Rogamus insuper Geometras ut exhibeant talem aliam curvam *ABC* quæ se ipsam in situ inverso *DBE* positam & modo antedicto ultro citroque motam constanter secet in angulo non quidem recto sed in alio quolibet dato, hoc est, ut angulus intersectionis *EB* sit cuivis dato æqualis. Quod si curva algebraica non detur generali huic conditioni satisfaciens, acquiescimus exhibita nobis duntaxat curva transcendente sed per quadraturas construenda, hoc enim infinitis modis præstari posse ex solutione Paterna suo tempore edenda patebit.

E LITERIS CHRISTFRIDI WÆCHTLERI occasione Opusculi Illustris Domini van BYNCKERSHOECK de Jure occidendi, vendendi & exponendi liberos apud veteres Romanos.

Conf. Act. Erud. A. 1720 M. Aug. p. 363.

EGregie iterum explicat Vir Illustris hic vires ingenii maximi, ac multa proponit, quæ non viderant hæcenus doctissimi passim Jcti. Nobisque adeo quandam velut necessitatem imponi intelligimus, non legendi tantum tam erudite dicta, sed comprobandi etiam studium discendi ac proficendi ulterius. Satis enim convenit inter scriptores, licuisse olim apud Romanos patribus occidere, vendere, exponere liberos; sed non æque, an ex mente Scriptorum illorum ad nudam licentiam externam id pertinuerit & mores nondum ad humanitatem plene excultos, an vero ad ipsas leges & veterem Jurisprudentiam. Dionysio Halicarn. utique multum hic debemus in re tam antiqua; confidenter enim pronunciat sine libri primi f. 75: *Ἐκείνη πόλιν αὐτὴν (τὴν Ῥώμην) καὶ Φιλαιθροπολίτην*, Græcam esse hanc urbem & omnium humanissimam; quæ non nunc primum, ætate Dionysii sub D. Augusto, cœperit *πρὸς Φιλίαν Ἰν*, ex quo bonam secundamque fortunam magistræ humanitatis habuerit: vixisse Romanos, etiam ex quo primum in unam civitatem convenerunt, *βίον Ἐθνα*, & nihilo nunc studiosiores esse exornandæ virtutis, quam olim

Υἱ

Quæ

Quæ si vera sunt, viam monstrabunt, qua ire velis. Romulus quum de concinna reipublicæ forma instituenda cogitaret, iudicio ejusdem Dionysii Libro II f. 83, τὸ παράδειγμα sumpsit ab Atheniensium politia, quæ illo tempore adhuc floruit. Mox patriciis, quid iis faciendum esset, præscripsit, *ἱεραὶ αἰτὰ καὶ ἄρχεν καὶ δικάζεν, καὶ μεθ' ἑαυτῆ τὰ κοινὰ πράττειν, ἕ secum rempublicam administrare.* Post hæc βουλευτοῖς, *Senatores* constituit, μεθ' ὧν πράττειν τὰ κοινὰ ἔμελλε, *cum quibus tractaret negotia publica.* Penes Regem autem fore νόμων καὶ πατρίων ἔθισμῶν Φυλακὴν, καὶ παντὸς τῆ κατὰ Φύσιν, ἢ κατὰ συνθήκας δικαίαις πρόνοιαν, τῶν τε ἀδικημάτων τὰ μέγιστα μὲν αὐτὸν δικάζεν, τὰ δὲ ἐλάττωνα τοῖς βουλευταῖς ἐπιτρέπεν, f. 87. Syne-drio porro Senatorum competere voluit τιμὴν καὶ δυναστείαν τοιαύτην. *cognoscere de eo omni ὅτε αὐτὸν εἰσηγήται βασιλεὺς, καὶ ψῆφον ἐπιφέρειν, καὶ ὅ, τι αὐτὸν δόξῃ τοῖς πλείοσι, τῆτο νικᾶν, quodcumque Rex ibi proponeret, ἕ sententiam suam dicere: quodcumque tunc videretur pluribus, illud vincere.* Statim f. 87: καὶ τῆτο ἐκ τῆς Λακωνικῆς πολιτείας. Illorum enim Reges non fuisse αὐτοκράτορας, ὅ, τι βέλονται, πράττειν, ἀλλ' ἡγεροσία (Synedrium Senatorium) πᾶν ἔχει τῶν κοινῶν τὸ κράτῃ. Eadem hæc via nunc monstrabit nobis & mentem legum quarundam Romuli & earum harmoniam. Ut enim magnam faceret civitatem καὶ πολυάνθρωπον, *hominibus abundantem*, f. 88, *Lex erat prima:* educandum esse, quicquid esset masculinum, & e filiabus primogenitas, nullam autem prolem necandam νεώτερον τριετῆς, triennio minorem; nisi si quid mutilum aut monstruosum ab ipso partu. Tales enim factus ἐκτρίβεναι, *non vetuit exponere parentes, ostensos tamen prius quinque vicinis proximis, si illi quoque idem censuissent.* Peccantibus in hanc legem, præter alias multas; etiam dimidiam bonorum partem, fisco inferendam, ademit. Loquitur ergo lex prima de infantibus: *Altera* de adultis cujuscunque ætatis vel dignitatis; f. 96. Mense ejus erat directa, iudicio iterum Dionysii, εἰς αἰδῶ καὶ δικαιοσύνην παιδῶν, ἵνα σέβωσι τῆς πατρίδας, ἀπαντὰ πράττοντες, ὅσα αὐτὸν ἐκένει κελύωσιν. Videaris hic tibi propemodum incidere in supplementum quoddam

dam collationis Legum Mosaicarum & Romanarum. Manifestum enim fit, *ὡς αὐσηρὰ καὶ μισοπόνηρ* ἦν ἡ τῆ ἀνδρὸς νομοθεσία, καὶ πολλὴν ἔχουσα πρὸς τὰς ἠρωικὰς βίαις ὁμοιότητα, *f. 94.* Austerus enim & infensus fuit vitiiis, qui ταῖς καθ' ἡμέραν ὀμιλῶν καὶ χάρισι, ipsos quoque peregrinos apud se retinebat, *f. 88.* Appendix velut Legis secundæ vel potius primæ erat, patri permitti etiam vendere filium, *f. 97.* Sed hic passus aliquid humani est Dionysius, *μέχρι τῆς τρίτης πρῶσεως αὐτῷ ὕβρηματίσθαι*, Sylburgius, *concessit ei, terna filii venditione pecuniam querere; Portus, usque ad tertiam venditionem ex filio quæsum facere.* Quod Romulo in mentem non venerat. Utique enim sicut jus occidendi non pertinebat ad quæsum, ita nec jus vendendi; neque eo modo instituta Romuli fuissent *σεμνότερα καὶ μεγαλοπρεπέστερα* πρὸς Græcis, *f. 96.* Numa etiam noluit corrigere legem Romuli de cultu parentum toto vitæ tempore, sed aliud exposuit caput, quod liber sit filius a ritu venditionis, quando jam adultus consensu patris brevi manu duxerit uxorem *κατὰ τὰς νόμους*, *f. 98.* Similiter de filia Ulpianus L. 23 §. 1. ad L. Jul. de adult. *Sufficit patri*, ut occidat filiam, *si eo tempore habeat in potestate, non quo in matrimonio collocavit: fingit enim, postea redactam in potestatem.* Sed & totum illud vitæ tempus, *παρὰ πάντα τὸν τῆ βίαι χρόνον*, diferte opponitur Græcorum instituto, *ὅσον ἀν χρόνον ἦθεοι μένων, apud quos tantisper erant sub parentum oculis dum calibes manerent*, *f. 96.* Nec tamen ideo jus in infinitum dedit Romulus, sed *ἀπασαν*. ὩΣ' ἘΠΙΕΙΝ, *ἐξουσίαν*, latente Dionysio, *ut ita dicam.* Simplicius, *παντοδαπῶς ὑποτάξαι, τῶν γονέων ΟΙΜΑΙ φιλοσοφίαι θαρβύσαντες.* Ubique *αἰδῶς καὶ δικαιοσύνη*, pudor & lumen mentis suprema lex etiam ipsorum parentum Gentilium: atque ita perit suspicio crudelitatis, quodque majorem accepisset pater potestatem in filium, quam herus in mancipium. Nam & ceteri liberi tam masculi quam fœminæ *una manumissione sui juris fiunt*, Ulpianus *Tit. 10 §. 1.* Omne autem quod est nostri juris, vi vocis nondum est in dominio nostro despotico. Sextus Empiricus de iisdem, *καὶ τῆς εὐσίας τῶν παίδων μὴ κερύμεν τὰς*

τὰς παῖδας, ἀλλὰ τὰς πατέρας, ἕως ἀν' ἐλευθερίας οἱ παῖδες τύχῳσι. Ergo hoc tantum sensu liberi dicuntur esse parentum servi. Papinianum etiam apud Collat. LL. Mosaic. & Rom. T. 4 §. 8 non ita intelligam loqui de Romuli Lege Regia, quasi olim nullos habuerit limites, sed quod Lex Julia jus patris ad ipsum adulterum filiae occidendum extenderit, si uno prope ictu & uno impetu id fiat. *L. 23 §. 4 ad L. Jul. de adult.* Verginius tamen, cum Appio Claudio impar esset, stupri calumniam morte filiae arcuit. Si in re Historica credendum est Dionysio, credo sane, eum Romulo nec voluisse nec potuisse tribuere jus absolutum in liberos: id enim pugnet cum toto illo caractere heroicarum, quas adeo laudat, virtutum Romuli. Videturque etiam Constantinus in *L. 2 pr. C. Theod. de lib. caus.* ex hoc principio derivasse conclusiones quasdam. Sicut enim jus vitæ necisque non erat ex mente Romuli ἀνυπέσθνον, ita nec jus vendendi, adeoque non poterat libertas liberis sine omni discrimine eripi, ex sententia majorum. Simplicius τὸ ἀτιμωρήτως apud veteres Romanos non opinor repererat. Pugnat etiam cum reliquis ejusdem verbis, τῇ τῶν γονέων ὁμοί Φυσικῇ Φιλοσοφίᾳ θαρβύσαντες. Si enim fretus erat legislator iudicio patrum recto, jam erat restrictum illorum jus. Idem dixit Papinianus *L. 22 §. 4 d. t. Ideo patri, non marito, permixtum est in L. Julia occidere, quod plerumque pietas paterni nominis consilium pro liberis capit.* Eadem ergo mens Romuli. Tota etiam tractatio Simplicii ostendit, jus parentum non ex moribus rigidis priscaeorum temporum ortum, sed ex intima istius priscae ætatis philosophia meliore, ex qua omnis illa virtus heroica Romuli ceu fonte suo scaturiebat. Nam & Hierocles ad *Pythag. p. 46, Edit. Cl. Needham*, eandem vidit ad promiscuam cædem liberorum non pertinere. Dionysius porro de fato Legis Romuli secundæ ait: τῆτον τὸν νόμον ἐν ἀρχαῖς μὲν οἱ βασιλεῖς ἐφύλαττον. Loquitur de jure vendendi liberos. Incertum esse, scriptura extiterit de illa nec ne, sub Regibus. Sublata autem monarchia, quam primum Decemviri acceperint a populo eam potestatem, hanc quoque Legem scripsisse cum ceteris. Ad-

duci-

C. 2.

duciturque in vim argumenti Lex Numæ successoris; quam ille exceptionem non scripisset, nisi ante eam patri jus fuisset vendendi. Liceat ergo mihi subdubitare etiam de displicentia istius legis. Si enim cunctabantur Decemviri eam referre inter ceteras, nulla opuserat probatione, ipsos eandem non introduxisse. Plane alio sensu non ausi sunt illam tollere, utpote ἐκ πολλῶν κείμενον, a longo tempore conditam & multum valentem, adeo, ut Reges eam crederent ἀπάντων κρατίστην, omnium fortissimam, καὶ ἰκανὸν κατασχῆν ἄνοιαν νεότητος καὶ ἀνθάδειαν τρόπων, καὶ εἰς τὸ σῶφρον ἀγαγεῖν τὴν ἡμεληκότας τῶν καλῶν, f. 96. Iterum Simplicius, *adhuc antiquiores majorum nostrorum, quam sunt veteres Romanorum leges, ita venerabantur parentes, ut Deos appellarent eos, καὶ (pro δὲ) εὐλαβηθέντες τὴν θεῖαν ὑπεροχὴν, τὴν τῶν γονέων ἀδελφῶς θεῖς ἐκάλεσαν, p. 199 Ed. Salmus.* Si ergo effrenior illa potestas aut potius effrenior illius extensio, non fuit in animo Romuli, cessat reliqua disputatio. Prima cura Regis erat, πάντως τῷ κατὰ φύσιν ἢ κατὰ συνθήκας δικαίᾳ προνοεῖν. f. 87. Promiscuam autem liberorum eadem si averlatur τὸ κατὰ φύσιν δικαίον, melius utique cogitabo de Romulo. Sopatri integrum locum pervellem exhibitum ab Illustri Viro: nudum enim fragmentum Grotii rem totam non exhaurit, de qua ibi tractabatur. Dio tamen Prusænsis apud eundem Oratione XV dixit, *idem jus obtinere παρὰ πολλοῖς καὶ σφόδρα ἐνομιμμένοις*, quod rectius Morello vertit Grotius, *apud multos populos legum gloria florentes.* Da veniam, ut Romanos ipsos credam hic intelligi. *Fortasse, ait, ignoras, quod patribus licita hæc sunt circa filios, & vincere & vendere, & quod his immittitur est, occidere, μήτε κτείνοντας, μήτε ὄλως ἀετιώσαμένους, nec vocatos in iudicium, nec omnino accusatos.* Lex enim vidit, neminem integriorem iudicem fore quam patrem: ergo nec accusatore nec iudice alio opus erat, stante illa quasi dispensatione Regia Romuli. De qua potuit fortasse & Sopater loqui, in aula Constantini potens, *διὰ τὴν φύσιν ὕψους καὶ ψυχῆς μέγεθος*, adeo ut in consilio publico assessorem hunc ad dextram collocaret Imperator, Philosophum cetera Plato-

C. 3:

nicum & Jamblichi discipulum. Ipsa etiam verba ostendunt, non JCtum loqui, neque Historicum, sed Philosophum, cui instituta Romana tunc percognita. Apud Scythas ipsos notum erat, nullum patrem pœnam statuere in filios ἐκείως, *mero suo arbitrio*, & promiscue, ait Diodorus Siculus *lib. 4 c. 45 f. 247* εἰ μὴ τῶ μεγέθει τῶν ἀδικημάτων ὑπερβῶντο τὴν Φυσικὴν τῶν γονέων εἰς τέκνα Φιλοσοφίαν, *nisi delictorum magnitudine liberi naturalem parentum erga se amorem superarint*. Similiter Artaxerxes Persarum Rex decidebat, eum patrem, qui tam iuste de suis liberis sententiam pronunciaret, etiam adversus alios accuratum fore & incorruptum judicem, *Ælian. L. 1 c. ult.* Exempla allata a Viro illustri non hoc tantum evincunt, patres non nisi ex justa causa ad pœnam, si factum spectes, descendisse, sed & legem Romuli, ne aliter fieret, postulasse. Neque sibi hic contrarius videbitur Dionysius, quasi patres quidam, non obstante fortitudine, necarint filios, jure potestatis illius promiscuæ. Nam qui ad populi auram captandam, ἐναντίας δὲ τῇ βελῇ, sed *contra Senatus jura*, pro nostris dixerant, merebantur certe detrahi e suggesto & abduci a patribus ad pœnam judicio ipsorum dandam. Esto etiam, filios vocari ἀνδρας ἀγαθῆς, qualis forte Manlius Torquatus, peccaverant tamen, quod ὑπὲρ ἀρετῆς (fortitudo enim tunc ἀρετῆ simpliciter vocabatur) καὶ προθυμίας, ἑτερόν τι ausi essent, ὃ μὴ προσέταξαν αὐτοῖς οἱ πατέρες. Cur Ericho filium suum flagellis occiderit, non expressit Seneca *Lib. 1 de Element. c. 14 f. 600*. Immanem ergo fuisse sævitiam, nondum liquet. Dubiam fuisse causam necesse est, quia Augustus eum furori eripuit. Ipsum patrem suis manibus flagellasse filium ad necem, Lipsii conjectura tantum est, tacente Lucio Seneca. Apud Marcum Patrem suppono, vitæ mortisque arbitrium habuisse patrem contra filium raptorem, nisi exoraretur intra 30 diem. Volebat filius illum dementiæ accusare, quod nollet exorari. Quærebatur ergo, *An ob id possit agere, cujus faciendi potestatem lex patri in crimine raptus dedit? Ista enim ratione illi nihil liceret, si aut exorari, aut accusari, ei necesse esset. Si non exoravit filius, an dementia est? non enim posse agi nisi cum eo, qui*

qui morbo fureret. *Ego demens videor, ait pater, qui uno me verbo sanare possum? puta si hodie velim exorari. Finge, patrem alicujus esse tam palam furiosum, ut nihil intelligat: hunc exorari a filio lex non vult, f. 160.* Recte Alexander ad patrem Herodem, apud Josephum, ἐξέειν ὡς πατρὶ τὸς ἀδικήσιος ἐπεξίεναι, si fuissent immorigeri. Herodes autem declinabat tunc quidem totam a se causam, quantum sive qua pater, sive qua rex, potuisset agere, & filios accusabat apud Cæsarem, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοῖστων ἐμβάινη πάθος, ὃ καὶ διὰ μέγιστον τῆς ἀσεβείας ὑποπλον ἦν. *Lib. 16 c. 7 & 8.* Erudite exponit C. 4. Vir illustri Legem Corneliam, Pompejam, Juliam, secundum ætates suas. Sed in neutra illarum extare putem vestigia occidendi liberos, quos vellent, & filiam etiam non adulteram, nec similis facinoris ream. Stante tamen Republica libera invidiosum erat, ἀλλοδικίαν, etiam limitatam, adimi civibus, quam Rex Romulus ipsis dederat, ab ullo aliquo, qui cum Romulo non esset comparandus. Augustus autem cum successoribus jure suo Majestatis effecit, ut in republica tam bene ordinata neque pater neque dominus jus sibi amplius diceret, etiam contra immorigeros liberos & servos contumaces: extra casum L. Juliz, quæ est ipsius Augusti. Philosophiz studii pridem imbuti erant Romani a magistra republica Atheniensium, neque ignorabant, statum servorum longe solutiorem fuisse jam olim in Græcia cultissima, quam esset Romæ, & tamen de injuria servis illata dedisse Græcos actionem, qua adigerent dominos, ut se venderent. Athenæus, ex Hyperide & Lycurgo, *Lib. 6 c. 19,* ibique *Casaubonus.* Sic ultus est Augustus Majestatem Cæsaris contemptim habitam a Vedio Pollione, qui se putabat simile ἀνυπεύθυνον jus a Romulo accepisse. Non enim tantum crystallina omnia coram se frangi jussit, sed & ingentem illam piscinam, ut coerceret sævitiam domini, aggere injecto compleri, ac servum, qui ob fractum unicum crystallinum, ne vulgari morte periret, murænis ab irato Pollione mox objiciendus in piscinam erat, in libertatem mitti. *Si calix tuus, inquit ad Pollionem, fractus est, viscera hominis ideo distrabentur? Tantum tibi placebit, ut ibi aliquem duci, (necari)*

C. 4.

cari) *jubeas, ubi Caesar est?* Da ergo veniam iterum, ut dubi-
 tem hic, etiam temporibus Augusti adhuc nihil non dominis
 licuisse, & juris fuisse infinitam in servos potestatem. Lau-
 davit sane generosissimum factum Augusti Seneca: *fuit Casari*
sic castigandus Pollio, cetera amicus ejus & eques Romanus: ac
bene usus est viribus suis, qui solus erat ἀντιένδον ②; *de Ira lib.*
3 C. 40 f. 581. Contradicere autem Cæsari quomodo poterat
 Seneca, qui moribus seculi contradixit, *de Benefic. Lib. 3 c. 22*
f. 57: Potest servus dare beneficium domino, si a domino inju-
riam potest accipere, homo ab homine. Atqui de injuriis domi-
norum in servos qui audiat, positus est, qui & savitiam & libidi-
nem & avaritiam compestat. Et vel solus hic locus clavem ha-
 bet illius epochæ, quæ finem imposuit ἀντροδινῆ domesticæ.
 Multum etiam par est tribuamus iis libris Senecæ, qui totam
 jam tunc philosophiam moralem continebant, & quorum ipse
 meminit epist. CVI & CIIIX. Mens Constantini autem in *L.*
un. C. de his qui parentes vel liber. occ. non videtur dirigi adver-
 sus patrem, qui accusare filii facinus apud Præfectum Præ-
 fidemve Provinciæ distulit, sed qui, nullo potestatis patris
 colore, vel criminis titulo, parricidio fata filii innocentissimi
 properaret Nec mirum, patrem omitti in *L. 1 de L. Pompej. de*
parricid. quia eo casu tantum deportatur. *L. 5 d. t.* Recurrit
 C. 5 & 6 mentio Constantini, *L. un. C. de his qui parent. vel*
liber. occid. & ex subscriptione, collata cum *L. 2 C. Theod. de lib.*
caus. ejusque fragmento *L. ult. C. de patria potest.* inferitur, ante
 quinquennium, si non prius, ab eodem jam abolitam potesta-
 tem in liberos supremam. Mihi ergo promptum est, Con-
 stantinum *d. l. 2* agere de liberis, qui urgente sola necessitate, &
 post primam forte ætatem, venditi essent, delicto dolore pa-
 rentum. Optime etiam ait Imperator curam liberis non de-
 mum Constitutionibus Principum, sed ab ipsis majoribus im-
 pensam, ne olim adultis & de iniquitate fati sui jam edoctis,
 omnis spes recuperandæ libertatis eriperetur. Incidenter ergo
 facta est mentio juris vitæ necisque; quia, ut in vita conserva-
 rentur liberi, præstabat, eos pro servis tantisper alibi educari,
 quam fame, nullo suo merito, enecari, etiam ex intentione
 ipsius

C. 5, 6.

ipſius Romuli. Si negat Lex Regia, vel Romuli, vel ejus ſucceſſoris, humili mulierem, quæ prægnans mortua erat, antequam partus ei excideretur; (quia, qui contra faceret, ſpem animantis peremiſſe videretur, *L. 2. de mortuo inf.*) perſpexerunt omnino Romani, ex mente Romuli non licere embryonem abigere, neque matri adhuc viventi, neque patri, vel aliis. Hic enim ſpes illa erat multo certior, quam apud jam mortuam & humandam. Si perſpexere porro Romani, matrem viventem, ſed jam ſupplicio ultimo damnatam ſervari, donec partum edat, *L. 18 de ſtat. hom.* neque etiam torqueri, *L. 3 de pen.* (quod caput a Græcis, hi ab Egyptiis, iſti ab Hebræis didicerant, Philo *de Humanis. p. 710.* Plutarchus *de ſera num. vind*) citra novam legem noverant etiam, partum non poſſe a quoquam abigi. Nec mutat, ſi mulier ex vulgivaga venere illum, non ex merito concepiſſet. Nam uterus jure eodem proprio ad patrem quemcumque certum & agnitiſſimum pertinet, ſicut ad maritum. *L. 5 §. 4 de agnoſc. & alend. lib.* Vidit hoc ſuo modo Diodorus etiam Siculus: *ſi prægnans ſola ſit criminis rea, non oportet τέκνον, τὸ κοινὸν πατρὸς καὶ μητρὸς, e medio tolli. Lib. 1 c. 77 f. 70.* Imo κοινὸν τῆς πέλειος, autore Lycurgo, Plutarchus. Sedet in utero iudex natura, ac hominem conceptum ſervandum pronunciat. Si mater digito, oculo aliove membro corporis poteſt ſe privare, privet ſe etiam viſcerum aliquo. Si mortem ſuam inde metuit, metuat etiam mortem foetus concepti. Grotius tamen: *non puniebatur mulier, qua abortum feciſſet volente marito. Flor. Sparſ. p. 251.* Cauſa damnandæ mulieris Mileſiæ, quod ab heredibus ſecundis accepta pecunia partum ſibi abegiſſet, eoque ſpem mariti, ſubſidium generis, heredem familiæ, designatum Reip. civem ſuſtulſſet, non convenit tantum Juri Romano, ſed apparet etiam, Cl. Noodtrium non de Mileto, nobiliſſima civitate Ioniz & Ciliciz in Aſia, unde illa mulier erat oriunda, ſed de Gente aliqua Aſiz, quæ ſuis legibus moribusque ac ſuo jure uteretur, quod ex privilegio Romanorum multis populis contigerit, cogitaſſe. Condemnatam etiam fuiſſe rei capitalis, quam Jure Romano plane abſolvenda eſſet, ſecundum diſciplinam illius Gentis. Inepte autem allegaſſet Cicero hanc ſententiam apud Romanos judices,

si publice notum istis erat, Miletum suo jure uti, & non Romanorum. Notissimum etiam fuit Ciceroni, quibus legibus civitas illa regeretur, cum in Ciliciam & Cappadociam Proconsul fuisset ipse missus cum exercitu, & utramque sine armis pacasset, ac reduci triumphus a Senatu decerneretur. Plutarch. *Cicér. f. 879*. Fuitque adeo sententia ista dicta auspicio ejusdem Proconsularis, & ex lege Romana. Tum vero Verrina tertia commemorat Cicero, populum Milesium ex pecunia vectigali decem naves populo Romano, sicut pro sua quaque parte Afria ceteras civitates, fecisse. Quumque Verres coegisset Milesios, crimen venditæ unius navis de illa classe, quod in literas publicas relatum erat, ex ipsis iterum tolli, metu domesticarum, i. e. Romanarum legum, respondet Cicero, *manent ista litera Mileti, manent, & dum erit illa civitas, manebunt. Sunt Roma legati Milessi, qui Co. S. S. designatorum nomen expectant, & tantum facinus, religione adducti, & earundem legum metu, non reticebunt. Tom. 2 f. 68*. Perperam etiam allegasset Tryphoninus totum eum locum Ciceronis; quem utique latere iterum non poterat, an Miletus jure Romano uteretur. Frustra ergo est hic Zachar. Huberus, *Derogare Tryphoninum sententia a Cicerone recitata, dum mox adjiciat diversam spectem mulieris, qua tantum temporali exilio fuerit coercita. Part. I Diss. 9 p. 261*. Paulus enim l. 38 §. 5 d. t. dixerat, *si poculo abortionis mulier aut homo (infans mox edendus) perierit, summo supplicio, qui illud dederunt, afficiuntur*. Justo ordine subjicitur hic Paulo locus ex Cicerone, de muliere marito nupta. Sed &, pergit Tryphoninus, si non est amplius nupta, atque post divortium visceribus suis vim intulit ob inimicitiam erga maritum, adhuc coercetur exilio temporali; quod noluisse marito, etsi jam inimico, filium procreare. Quo casu non exprimitur, an foetus jam ad partum fuerit maturus; quia visceribus vis inferri etiam tunc dicitur, quando *sanguis in hominem adhuc deliberatur: non enim refert, natam quis eripiat animam, an nascentem disturbet. Homo est, & qui est futurus*. Tertullianus Apolog. c. 9 p. 13. *Retineo deliberatur*. Tunc enim dubitat adhuc veluti natura, an concepta utero femina in foetum coierint: ac demum, ubi inter ipsa convenit, conceptum

homi-

hominem profitetur. Neque putandum est, Constantinum ideo constituisse de poena contra patrem in *L. un. C. de his, qui parent. vel liber. occid.* quod tunc de ea re lex defuisset. Qui enim Volumina Pandectarum & Constitutionum collegerunt, non sunt adstringendi ad ordinem Historicorum, quasi nihil omiserint eorum, quae tunc extabant. Intuebantur potius consensum temporum, etsi nunc hujus nunc illius Imperatoris nomen & sanctionem recenserent. Multaque hic poterant omitti; quia praestiterant vel similia vel adhuc nervosiora. Hadrianus certe anteriorum Jctorum & Imp. paucissima passus est aetatem ferre; quod erudite ostendit Dodwellus in lectionibus Cambdenianis. Forte eandem fortunam saeculis etiam saeculis incubuisse, conjeceris. De recens natis & sanguinolentis loquitur sane Paulus *Senten. 2. §. ult. & L. 4 de agnos. & alend. lib.* quasi dixisset, *qui partum editum perfocat.* Id enim est a faucibus, sicut *prafoco, suffoco, effoco, effuco, vel offoco* apud Festum. Olim Libros Responsorum suspectos habebat Cl. Noodtius: hic Libros Sententiarum idem premit fatum. Sed bene est; discussit hanc nebulam Illustris Dom. van Bynckershoek, forte non invito admodum Cl. Schultingio, *ad Paulum 315 & 431.* Quid voluerit Philo *de vita Mosi Lib. 1.* nondum satis apparet. Parentes Mosi, cum filium tribus mensibus domi humano lacte nutritum, tandem metu majoris mali exponerent in ripa fluminis, gementes in reditu incusabant se ipsos, quod propter alimenta trium illorum mensium, auxilium potius sibi calamitatem, & vulnus conscientiae. Cur enim, dicebant, non statim exposuimus editum? *τὴν μὴ φθάσαντὸν τροφῆς ἡμετέρας μελαλαχθῆν, εἰδ' ἀνθρώπων οἱ πολλοὶ νομίζουσιν.* Multi enim ne quidem existimant hominem esse eum, cui non contingat a mansuetiori & humano praeveniri nutrimento, & humanam naturam non indipisci. Nam si a fera bestia nutriatur, quae in illum incidisset, obbrutescere semina humanitatis. Si ergo exposuissimus eum, inquit, statim a partu, non fuissimus aequae infanticidae. Non apparet hic, quinam sint illi multi? Nam de Aegyptiis Strabo *Lib. 17 f. 566:* *καὶ τὸ τοῦ δὲ τῶν ζῆλων μέγιστα κατ' αὐτοῖς, τὸ πάντα τρέφειν τὰ γεννώμενα παιδία, καὶ τὸ περιέμεναι, καὶ τὰ θήλας ἐκλέμεναι, ὅπερ καὶ τοῖς Ἰσδοῖς*

Ἰσραήλ τοῦ νόμου, καὶ ἔτοι δὲ εἶσα Ἀγγέλῳι, Maximo apud eos zelo observatur, omnem prolem educare & alere, & circumcidere masculos, feminas autem excindere; quod etiam Judaeorum legibus conforme: imo hi ipsi, Aegyptii sunt origine; ceu dixerat Libro 16 f. 523. Non excutiam hic singula. Non videntur tamen de Aegyptiis cogitasse parentes Moſis: aliarum autem gentium erant multo adhuc minus curiosi. Dicerem, etate Moſis tenera nondum recepisse Aegyptios circumcisionem vel alia Judaica. Et cogitationes parentibus Moſis parum convenientes, de domo Levi utpote natis, attulisse Philonem, quem non latebat, expositionem infantum apud multas quidem gentes vulgo receptam fuisse tunc, sed ἐνεκα τῆς Φυσεως ἀπενοθεωσιας, per nativam quandam crudelitatem. Libro de specialibus legibus, f. 794. Si ad crudelitatem hanc spectat, quod paulo ante dicebantur secum animo voluisse parentes Moſis, iterum minus congrue locutus est Philo de Hebraeis, qui optime legem Dei, & quod ipse sit Deus spirituum, etiam in infantibus, callebant. Hinc Jac. Gothofredo *joſularis ratio*, p. 109 ad Tertull. Melius de ipſo ſeculo D. Augusti ſenſit Ovidii maritus, *Lyctas quidam, In vitis mando, (dum viros fortuna negat, & abominor) pietas ignosce*. Si hos potius gemitus parentibus Moſis tribuiſſet Philo, vel ea denique verba, quae ſtatim ſequuntur libro illo de vita Moſis, αἱ μοι δὲ καὶ πάντα συμπεραὶ κατὰ θεὸν προνοησῶμεν καὶ πάντας, hac omnia videntur ita eveniſſe, Deo providente & curam gerente pueri hujus, minus erraſſet. Qui igitur incaute arripiunt, quicquid apud Philonem hic occurrere vident, parum proficiunt. Ne mutaz quidem beſtiae minus alunt ac ſovent progeniem etiam parvam proſperam. Liv. 7, 4. Diſſidium oriri potuiſſe inter conſtitutiones quasdam recentiorum Principum, non mirer. Neque enim extant omnes illae, quarum mentio fit, ceu ſatetur Noſter p. 204, neque characteres temporum ubique addantur, qui ſubinde anſam mutationi dederunt. Sic de obſceniffima & inſolita fame loqui Novellam Valentiniiani III patet. De ſimili non potuit concepta eſſe L. unica C. Theod. de patribus qui fil. diſtrax. Si enim noluerunt pauperes uti beneficio Fiſci oblato, neq; ree publico delicta ſua expungere, ſed malue-

runt solliciti esse de novo zre alieno, apud privatos, ac nihilominus frequentabantur facinora illa immania contra liberos, ceu iterum loquitur Noster p. 203, excusandi sane sunt Imperatores, si moribus perverfis seculi se suasque leges austeriores accommodandas arbitrabantur. De harmonia Legis primæ & secundæ Romuli constat facile, si meminerimus, primam loqui de unico tantam capite, quinam infantes educandi sint, qui non. Et hoc caput non est mutatum in lege altera. An autem eadem hæc posterior concepta sit ea latitudine, prout loquitur Noster, non repetam. De verbo *ἔργον* annotavit Guil. Budæus & post eum Schmidius in Cyrillo, occurrere etiam *ἔργον*, cum acuto. Illud vertunt, *prohibere, avertere*. Hoc, *incluere*. Succurruntque duo alia loca apud Dionysium, quæ non vidit Budæus *lib. V f. 295*: *ἔτσι δὴ μόνοι καλοῦ νότε λαβόντες τὴν γέφυραν, ἔργον τὰς πολεμίας τῆς διαστάσεως μέχρι ποταμοῦ*, Hi soli occupato a tergo ponte, arcebant & prohibebant diu hostes a transitu. Et *lib. XI f. 690*: *ἔδρανα ὑμῶν ἀποσερέμαν λόγε, ὧ ἀνδρες βεβληταῖ, τὰς δὲ ἐπιπολεμίας ἔργομεν*, Nemini Vestrum, P. C. descendendi sententiam suam adimimus potestatem, sed ferocentes & qui se efferre gestiunt, prohibebimus. Ita vertit hunc locum Stephanus *Tom. I f. 1217*. Plutarchus Lycurgo *f. 48*: *ἔργον τὰς ἀγῶμας ἐν ταῖς γυμνοπαιδαῖς*. Certum est, neutribi *incluendi* notionem huic verbo congruere, quamdiu scribimus *ἔργον*. Postulatque adeo coherentia sensus, ut fiat *ἔργον* per acutum. Ac erit sic *expositio*, in qua sibi spe plaudebat Vir illustris; sed de ista jam actum erat lege priore de infantibus. Statim Dionysius *f. 690*: *ἔχομεν τὴν ἐξουσίαν τῶ καλοῦεν τὰς ἀνομήτους, habemus potestatem coercendi inordinatos & turbantes*. Idem ergo ei erat *καλοῦεν*, & *ἔργον*. Syllburgius putabat, potius accipiendum pro *excludere domo*, quam *carceri includere*; quia mox sequatur, *δέσμιον κατέχειν*, id vero non pertinet ad carcerem, sed *ἐπὶ τῶν ἔργων κατ' ἀγῶν*, ad rustica opera a vinclo, pedibus tantum, præstanda. Adde Lipsium *L. 2 Elect. c. 15 p. 724*. Neque comparari hic potest, quod antecedit de legibus Græcorum, permittentibus *ἐξελῆσαι αὐτὰς τῆς ἀμίας, eos domo pellere*; nam sic idem diceret Dionysius de Romanis, quod

C. 9.

de Græcis; quum ille tamen opponat gentem genti, ac ostendat, legem Romuli multo fuisse conceptam sapientius, quam postea apud Græcos fecerint Solon, Pittacus, Charondas. Propter nimiam enim lenitatem Græcorum *πολλὰ εἰς παντέρας ὑπὸ τέκνων ἀσχημονεῖται, multa ibi indecora committebant liberi in parentes.* Decidat hanc lectionem Editio Dionysii omnium prima Tarvisiana 1480 in Bibliotheca Menarfiana. Romulum autem, juvenem XVIII annorum, quum ad principatum perveniret, barbarus mos populorum vicinorum eo compulit vel induxit, ut e filiabus tantum primogenitam censeret necessario educandam. A nutricis enim uberibus fratres illi duo in Latina urbe Gabiorum Græcis qualibuscunque disciplinis imbuebantur: discebant, ait Dionysius *Lib. I f. 71*, ibi *γυμνασία καὶ μισοσφῆ καὶ χερσὶν ὄπλων ἑλληνικῆν, μέχρις ἡβῆς.* Plutarchus, *καὶ γυμνασία καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα χρεὶ τῆς εὐγενότητος.* Romulo *f. 20.* Nec paulo melius, quod prolem necare permittit majorem triennio, excepto partu evidenter monstroso, & spatium ulterio-
ris consilii non exigente. Triennio enim explorari volebat, quid de reliquis annis sperandum esset tractu temporis circa statum & corporis vires, vel metuendum etiam de alia debilitate infantum; qui non statim a partu essent monstrofi, aut iis æquiparandi. Nam & circa filias fortasse voluit discerni, quæ præ ceteris antecellerent dotibus ingenii, formæ, corporis. Necessitas enim educandi primogenitam non excludebat libertatem educandi etiam unam adhuc vel alteram, quas natura inprimis commendaret. Ac si displiceret ex causis gravioribus vel ipsa primogenita, in locum illius successit secundo vel tertio genita. Lycurgus apud Lacedæmonios, diu ante Romulum ne primogenitam quidam a reliquis distinxit, *τὰ σώματα τῶν παρθένων* (citra discrimen) *ἐξομοῖς καὶ πάλαις, καὶ βολαῖς δίσκων καὶ ἀκοντίων διαπόνησεν,* Plutarch. *f. 47.* Id tamen a Lycurgo didicit Romulus, arbitrium tollendi vel necandi factum non esse penes parentem, sed seniores ex illa tribu. Triennium etiam deliberationis de suo adjecit. Lacedæmonii uxores ducebant raptu, *ἐγόμεν δ' αἰεταγῆς,* *f. 48.* Forte & hoc imitatus est Romulus apud Sabinas. At brevi post illarum raptum orto bello, matres eadem jam factæ plurium

plurium liberorum, quum egredereantur ad armatos, partem eorum *μοῖραν ἐξ ἀδελῶν ἀσπιδήτων*, quantumcunque luberet, educabant, quædam etiam *τὰ νήπιος τέκνα* secum agentes. Dionys. *f. 110: παιδικὰ νομίζουσι νήπιος*, *infantes in ulnis gestantes*, Plutarch. *Romul. f. 29*. Hic nullum credo extare vestigium securæ expositionis liberorum; aucto licet vehementer illorum numero. Neque enim erat tunc de tempore. Deinde quum regnante Tullo Hostilio duæ sorores primo statim partu singulæ prolem masculinam trigeminam eadem die edidissent, parentes, etsi omnes essent masculi, nec deformes, videntur quidem subdubitasse, an omnes hos filios educarent, quia plures essent, quam expediret; sed educasse tamen omnes, quasi fausto domui patrizque onine viderentur nati. Dionys. *Lib. 3 f. 150*. Ad perpetuam autem rei memoriam lex fuit lata, ut quibus nascerentur filii tergemini, ii ex publico alimenta acciperent usque ad pubertatem. Idem *f. 160: ἡ νόμος καὶ εἰς ἐμὲ χρωσται*, *qua lege ad meam usque ætatem æquatur*. Habes fontem, ex quo profuxere Constantini *L. 1 & 2; C. Theod. de aliment. qua inopes parent. de publico pot. deb.* Ex eodem facto elicio porro, tres Horatios illos, etsi jam essent adultæ ætatis & bellica fortitudine præstantes, ad oblatam illi a Tullo Hostilio monomachiam recte respondisse, & ad mentem Romuli, *quoniam nobis superest pater, neque adeo liberi sumus, nec soli domini nostra intentionis, neque potestatem nobis, o Rex, concedas, de isto certamine statuendâ, ne minimum quidem sine patre vel dicere vel facere audeamus*. Laudavitque Rex pietatem ipsorum; non, quod patria potestas esset *ἀνυπαίθυνος*, sed quia pater in re tanta non poterat præteriri, cuius mandatum etiam in minoribus esset expectandum. Pater porro percontantibus filiis, quid vellet fieri, respondit: *ἐννεβὲς μὲν πρᾶγμα ποιεῖτε, ἢ πῶδες, τῶν πατρὶς ζῶντες, καὶ εἰδὲν ἀνευ τῆς ἐμῆς γνώμης διαπραξιόμενοι, sic equidem facitis filii, quod mihi vivitis, & nihil sine meo consensu facitis*. Conformiter iterum ad legem Romuli. Sed ne nunc quidem ex plenitudine aliqua potestatis suæ pater non decidit, *Sed tempus est, inquit, ut appareat, vos de his statuendâ capacitatem habere. Fingite igitur, me jam defunctum, & rotunda dicite mihi, quid tunc caperetis consilii?* Respondit natu
maxi-

maximus, mori mallems quam contra tuam & majorum dignitatem vivere: parati ferre, quod numini in hoc certamine videbitur. Non solvimus priores nos vinculum cognationis cum Curatiis, sed prout a fortuna jam dissolutum ac decretum est, acquiescimus. Si enim Curatii acceptarunt certamen hoc, ceu rem meliorem cognatione nostra, neque nos cognationem illi praeferemus. Et hic lætitia perfunctus pater consentit: fecitque, quod placebat filiis, & putabat, satisfactum esse legi, quod rem prius ad patrem retulissent. Adeo exulta fuit jam tum prudentia civilis. Uterius elicio ex eodem facto, patrem, cum tertius filiorum ovans victor rediisset, & sororem, objurgantem eum, ceu interfectorem sponsi sui, (desponsata enim erat uni occisorum Curatiorum a patre clam,) iræ fervore ense necasset in ipsa urbis ingressu, recte existimasse, ex lege Romuli jus sibi non esse, filium, qui in instanti facinus hoc ad ipsum referebat, ob sororis cædem iterum confodere. Ni ita esset, patrio, inquit, jure in ipsam animadversurus eram. *Liv. I, 26.* Postulabat sane, judicium sibi, ut patri amborum, in domo sua permitti. Et Rex non negabat, & lege & naturæ ductu primum filiarum ultorem ac vindicem debere constitui patrem. Videns autem, negotium sibi esse inexplicabile, cognitionem permisit populo. *Tunc primum*, ait Dionysius, *populus nactus capitalis judicii potestatem*, ex sententia patris absolvit Horatium a cæde. Livius autem id factum ait beneficio provocationis a populo ad Regem, clementem legis interpretem. Sed Rex arbitratus, iis qui vellent Deorum jura observare, non satis esse hanc humanam litis decisionem, iussit per pontifices & Deos & dzmones placari, & Horatium veluti de cæde involuntaria lustrationibus præscriptis expiari. Patet ergo, neque populum Romanum, neque Regem, Romuli legem, tunc adhuc recentem, eo modo voluisse intelligi in causa publica, quo multi hodie præsumunt in quacunque lite domestica & privata. Rursus eam Spurius Cassius tentatæ tyrannidis accusaretur, dicebant quidam, patrem illius primum accuratissime rem perquisivisse, ac suspitione motum, Senatum adiisse; deinde filium vocatum & indicasse & accusasse, mox damnatum a Senatu domum reduxisse, ibique necasse. *Dionys. Lib. IIX f. 546.* Quod si, subdit ille, pater ejus

ejus index simul & accusator & punitor fuisset, nec domus ejus esset ob filii delicta diruta, nec bona publicata: apud Romanos enim filiis nihil est proprium, vivis adhuc parentibus. Concluditque hinc, patrem ne detulisse quidem crimen filii apud populum, sed factum id a quibusdam patriciis, ac nihil cum patre in re tota communicatum. His toties in Rep. Romana diu, antequam de Legibus XII Tabularum, 300 post Romulum annis demum latis, cogitaretur, disceptatis, atque ipso usu rerum comprobatis, sponte finita est lis hactenus. De bona fide Patrum Christianorum varia exprobrantium adversariis suis, scriptoribus Gentilibus, monendum est, scriptores istos Gentiles, tanquam autores rixæ, objecisse Christianis, quicquid ipsis in buccam venisset, nec distinxisse, vera an falsa dicerent, multo minus, an meliores essent quidam Christiani, eorumque leges eadem palam detestarentur: nostrates autem nunquam Gentilibus in vindictis suis exprobrasse falsa. Controverfiam non tam fuisse de Legibus Gentilium quam de factis. Nam Gentiles nobis imputabant, quæ ad vitam & mores potissimum pertinerent, atque ad cultum Christianorum. Vicissim igitur excusserunt nostri, quid bona fide perhiberet omnis antiquitas de spurcissimis moribus ethnicorum. Objecerat nobis Cæcilius Natalis apud Minucium Felicem, *homines deplorata ac desperata factionis grassari in Deos; & plebem profana conjurationis instituire; nocturnis congregationibus, jejuniis solennibus & inhumanis cibus, non sacro quodam, sed piaculo fœderari: passim inter eos velut quandam libidinum religionem misceri, ac se promiscue appellare fratres & sorores, ut etiam non insolens stuprum intercessione sacri nominis fiat incestum. Infans farre contactus apponitur ei, qui sacris imbuatur: is infans a tirannulo provocato cæcis oculis, &que vulneribus occiditur, hujus sitienter sanguinem lambunt, hujus certatim membra disperciunt: hac fœderantur hostia. Ad epulas solenni die coeunt cum omnibus liberis, sororibus, matribus: illis ubi convivium incaluit, everfo & extincto lumine, impudentibus tenebris necus infanda cupiditatis involvunt per incertum fortis.* Dic mihi, an hic Cæcilius distinguat fecem populi a viris bonis. Bona fide ergo & citra proterviam respondet

maximus, mori mallems quam contra tuam & majorum dignitatem vivere: parati ferre, quod numini in hoc certamine videbitur. Non solvimus priores nos vinculum cognationis cum Curatiis, sed prout a fortuna jam dissolutum ac decretum est, acquiescemus. Si enim Curatii acceptarunt certamen hoc, ceu rem meliorem cognatione nostra, neque nos cognationem illi praeferemus. Et hic lætitia perfulsus pater consensit: fecitque, quod placebat filiis, & putabat, satisfactum esse legi, quod rem prius ad patrem retulissent. Adeo exulta fuit jam tum prudentia civitis. Ulterius elicio ex eodem facto, patrem, cum tertius filiorum ovans victor rediisset, & sororem, objurgantem eum, ceu interfectorem sponsi sui, (desponsata enim erat uni occisorum Curatiorum a patre clam,) iræ fervore ense necasset in ipso urbis ingressu, recte existimasse, ex lege Romuli jus sibi non esse, filium, qui in instanti facinus hoc ad ipsum referebat, ob sororis cædem iterum confodere. Ni ita esset, patri, inquit, jure in ipsum animadversurus eram. *Liv. I, 26.* Postulabat sane, judicium sibi, ut patri amborum, in domo sua permitti. Et Rex non negabat, & lege & naturæ ductu primum filix ultorem ac vindicem debere constitui patrem. Videns autem, negotium sibi esse inexplicabile, cognitionem permisit populo. *Tunc primum*, ait Dionysius, *populus nactus capitalis judicii potestatem*, ex sententia patris absolvit Horatium a cæde. Livius autem id factum ait beneficio provocationis a populo ad Regem, clementem legis interpretem. Sed Rex arbitratus, iis qui vellent Deorum jura observare, non satis esse hanc humanam litis decisionem, jussit per pontifices & Deos & dæmones placari, & Horatium veluti de cæde involuntaria lustrationibus præscriptis expiari. Patet ergo, neque populum Romanum, neque Regem, Romuli legem, tunc adhuc recentem, eo modo voluisse intelligi in causa publica, quo multi hodie præsumunt in quacunque lite domestica & privata. Rursus cum Spurius Cassius tentatæ tyrannidis accusaretur, dicebant quidam, patrem illius primum accuratissime rem perquisivisse, ac suspitione motum, Senatum adiisse; deinde filium vocatum & indicasse & accusasse, mox damnatum a Senatu domum reduxisse, ibique necasse. *Dionys. Lib. IIX f. 546.* Quodsi, subdit ille, pater ejus

ejus index simul & accusator & punitor fuisset, nec domus ejus esset ob filii delicta diruta, nec bona publicata: apud Romanos enim filii nihil est proprium, vivis adhuc parentibus. Concluditque hinc, patrem ne detulisse quidem crimen filii apud populum, sed factum id a quibusdam patriciis, ac nihil cum patre in re tota communicatum. His toties in Rep. Romana diu, antequam de Legibus XII Tabularum, 300 post Romulum annis demum latis, cogitaretur, disceptatis, atque ipso usu rerum comprobatis, sponte finita est lis hactenus. De bona fide Patrum Christianorum varia exprobrantium adversariis suis, scriptoribus Gentilibus, monendum est, scriptores istos Gentiles, tanquam autores rixæ, objecisse Christianis, quicquid ipsis in buccam venisset, nec distinxisse, vera an falsa dicerent, multo minus, an meliores essent quidam Christiani, eorumque leges eadem palam detestarentur: nostrates autem nunquam Gentilibus in vindictis suis exprobrasse falsa. Controversiam non tam fuisse de Legibus Gentilium quam de factis. Nam Gentiles nobis imputabant, quæ ad vitam & mores potissimum pertinerent, atque ad cultum Christianorum. Vicissim igitur excusserunt nostri, quid bona fide perhiberet omnis antiquitas de spurcissimis moribus ethnicorum. Objecerat nobis Cœcilius Natalis apud Minucium Felicem, *homines deplorata ac desperata factionis grassari in Deos; & plebem profana conjurationis instituire; nocturnis congregationibus, jejuniis solennibus & inhumanis cibus, non sacro quodam, sed piaculo federari: passim inter eos velut quandam libidinum religionem nasceri, ac se promiscue appellare fratres & sorores, ut etiam non insolens stuprum intercessione sacri nominis fiat incestum. Infans sarre coniectus apponitur ei, qui sacris imbuatur: is infans a strumulo provocato cæcis oculis que vulneribus occiditur, hujus sitienter sanguinem lambunt, hujus certatim membra disperunt: hac fœderantur hostia. Ad epulas solemnæ die cocunt cum omnibus liberis, sororibus, matribus: illis ubi convivium incaluit, everso & extincto lumine, impudencibus tenebris nexos infanda cupiditatis involvunt per incertum fortis.* Dic mihi, an hic Cœcilius distinguat fecem populi a vitis bonis. Bona fide ergo & citra proterviam respondet

ad hæc Minucius *p. 37/9. Edit. Paris. Herald. 1613.* Aggrediar fontem ipsius erroris & pravitatis, unde omnis caligo ista manavit. Spiritus sunt insinceri, vagi, a coelesti vigore terrenis labibus & cupiditatibus degravati. Isti ad solatium calamitatis suæ non desinunt perditum jam perdere, & inductis pravis religionibus a Deo segregare. Eos spiritus dæmonas esse, Poëtæ sciunt, Philosophi disserunt, Socrates novit. Hæc omnia sciunt plerique vestrum, ipsos dæmonas de semetipsis confiteri, quoties a nobis tormentis verborum & orationis incendiis de corporibus exiguntur. Sic Christianos de proximo fugitant, quos longe in cœtibus per vos lacebent. Quam autem iniquum sit, de incognitis & inexploratis judicare, quod vos facitis, *nobis ipsis penitentibus credite. Et nos enim idem fulmen, & eadem vobiscum,* quondam adhuc cœci & hebetes, *sensiebamus,* quasi Christiani monstra colerent, infantes vorarent, convivia incesta miscerent. Hæc & hujusmodi propudia nobis non licet nec audire, etiam pluribus turpe defendere est. Ea enim de castis fingitis & pudicis, quæ fieri non crederemus, nisi de vobis ipsis probaretis. Illum jam velim convenire, qui initiari nos dicit aut credit *de cæde infantis & sanguine.* (conf. *Epiphan. Hæres. 48, 14 f. 416.*) Putas posse fieri, ut tam molle tam parvulum corpus fata vulnerum capiat, ut quisquam illum rudem sanguinem novelli & vixdum hominis exdat, fundat, exhauriat? Nemo hoc potest credere, nisi qui possit audere. *VOS enim video* (hi sunt iidem illi, qui antea dicebant, *VOS Christiani infanticidium & incestum committitis*) *procreatos filios nunc seris & avibus exponere, nunc adstrangulatos misero mortis genere elidere: sunt quæ in ipsis visceribus, medicamentibus epotis, originem futuri hominis extinguant, & parricidium faciant, antequam pariant.* Hic demum lequuntur innocentissima illa verba: *Nobis homicidium nec videre fas, nec audire: tantumque ab humano sanguine cavemus, ut nec edulium pecorum sanguinem in cibis noverimus.* Et de incesto convivio fabulam grandem adversum nos dæmonum concio mentita est, ut gloriam pudicitia de formis infamiz aversione macularet. Hæc autem potius de vestris gentibus nota sunt—*Merito igitur incestum penes vos* (Persas, Egyptios & Athenienses,) *sæpe deprehenditur,*
semper

*semper admittitur: etiam nescientes miseri, potestis in illicita proruere. Et mox: At nos pudorem non facie, sed mente praestamus: unius matrimonii vinculo (loquitur velut e schola Tertulliani) libenter inhaeremus: cupiditatem procreandi aut unam scimus, aut nullam. Convivia non tantum pudica colimus, sed & sobria. Tantum denique abest incesti cupido, ut nonnullis rubori sit etiam pudica conjunctio. Sed neque ignarus Legum Romanarum aliorumve Gentilium quorundam erat Minucius: Vos enim adulteria prohibetis, & facitis; nos uxoribus nostris solummodo viri nascimur: VOS SCELERA ADMISSA PUNITIS; apud nos & cogitare, peccare est: vos conscios timetis, (ne accuserent,) nos etiam conscientiam solam, sine qua esse non possumus. Denique de Vestro numero carcer (delinquentium in Leges vestras,) exesuat: Christianus ibi nullus, nisi aut reus suae religionis, aut profugus. Non sunt haec, opinor, convitia de plaustro. De legibus ea dicit hic Minutius, quæ ex Tertulliano, cui ætate suppar, didicerat. Illius lacunam L. 1 ad Nationes c. 15 supplevit Jac. Gothofredus, sed plenius explicandam. De initis Reip. Romanæ Livius Lib. I c. 9: Jam res Romana adeo erat valida, ut finitimis bello par esset: sed penuria mulierum, hominis atatem duratura magnitudo erat: quippe quibus nec domi spes prolis, nec cum finitimis connubia essent. Similiter Tertullianus, unius ætatis esse leges illas prohibentes, & cum Latoribus suis interciderere; quia nullæ magis tam impune eluduntur. Non repugnat, Tertullianum exaudiri de omnibus Legibus prohibentibus in hac causa. Inter illas tamen prima est antiquissima ista. Harmoniam Legis Romuli primæ & secundæ non repeto. Nuspiam extant etiam vestigia totius Legis secundæ, vel Tabula secunda integra. Nec crederem de monstro ibi quidquam dictum, si Cicero tacuisset. Hujus autem testimonium quodammodo limitatur vocula *tanquam*, & transit in locutionem fere figuratam. Mens tamen liquido apparet, si legam: *cum esset cito necandus, tanquam ex XII Tabulis, insignis ad deformitatem puer*, i. e. insigniter deformis. Placeat etiam, *quo pacto recreatur*. Sed ita nondum vel absoluti vel condemnati sunt reliqui Patres Christiani, de quibus lis erat. Neque vero illis defensore opus, quamdiu*

verba illorum non integra, sed sola fide Lipsii, proferuntur. Tum vero Minutius Felix Franc. Balduino & Philippo Labbeo non Pater Ecclesie, sed Jctus est Christianus. Ipse enim sub initium Dialogi innuit, *ad vindemiam serias, judiciariam curam tunc sibi relaxasse. p. 2.* Ita vero melior forte fuisset Jctus, quam Theologus; nisi Aub. Miræus fateretur, Minucium hunc magnā aliorum pro Christianis volumina vincere, tum rerum copia, tum dictionis venustate. Ex erudito enim & totius ethnicissimi gnaro Philosopho & Jcto factus erat Christianus adhuc eruditior, ac potens ad docendum. Cum ergo scripserit Romæ, jura & leges nec potuit ignorare Romanorum, nec dissimulare voluit. Sed longe illo confidentius scripserat Tertullianus, *quos vultis, ex his circumstantibus & in Christianorum sanguinem hiantibus, ex ipsis etiam vobis, justissimis & severissimis in nos praesidiis, apud conscientias pulssem, qui natos sibi liberos enecent?* Apolog. c. 9. Ipsos Præfides ait, qui infanticidia ex legibus Romanorum prohibebant, ac puniebant, natos sibi liberos enecare, & hos, ceu præfentes & legentes hæc verba, apud conscientias suas pulsat, Eisdem alloquitur c. 1: *Si non licet vobis, Romani Imperii antistites, in aperto & edito ipso fere vertice civitatis praesidentibus ad judicandum, palam dispicere & coram examinare, quid sit liquido in causa Christianorum, liceat veritati, vel occulta via tacitarum literarum, ad aures vestras pervenire.* Et c. 2: *Hoc Senatus-consulta, hoc principum mandata definiunt, hoc Imperium, cujus ministri estis.* Tertullianus ergo, & Minucius Felix, Legum & Consuetudinem Romanarum perinde erant periti. Si Tertullianus hic nulla dixit convitia, tuto ab iisdem absolvemus etiam Minucium. Justinus Martyr Apologia I f. 70, 71 non invehitur in Romanos, ac multo minus in Principes illos pios & eruditionis amantes, quos ibi alloquitur; sed defendit mores Christianorum, quibus nullum crimen obijci queat. *Nos, inquit, improborum esse existimamus, exponere factus editor.* Videmus enim fere omnes ad scortationem educari, puellas non modo, sed & pueros. *καὶ τέτων μωδὸς καὶ εἰσφορὰς καὶ τέλη λαμβάνετε, δέον ἐκδόσθαι ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ὀικουμένης.* Nos vero metuumus, ne quis expositorum mariatur, a nemine sublati, & homicida videamur.

deamur. Inde autem nulla, opinor, convitia exsculpes. Nam & Tatianus dixit de Romanis, *προνομίας ηξίωται, παιδων αγγέλαις, ὡς περ ἵππων φορβάδων, συναγείρειν αὐτῶν περρωμένων,* c. 45. Arnobius Lipsio citatur libro octavo: is autem est Octavius Minucii: errore apud Gesnerum etiam dudum castigato. Imo curam & dulcedinem proles procreatæ bos ille adeo apud Arnobium libro 7 p. 217 opponit Gentilibus. Et libro 5, quomodo Attis fuerit expositus, ex Timotheo exprobratur, p. 157, 159, 165. Leges autem Romanorum adversus delicta alia laudat Arnobius libro quarto, p. 142, 149, 150, & libro septimo, p. 215, 225, 239, 245. Similiter Lactantius Lib. 5 c. 9 ad culeum provocat, quem debebant metuere qui natos ex se strangulant: sed ad ipsius etiam Senecæ libros, ceu civis sui. Deinde Lib. 6 c. 20 potissimum contra spectacula & ludos cruentos arguit, & respondet ad exceptionem sibi forte motam, *ergo ne illud quidem concedi aliquis existimet, ut recens natos liceat oblidere* (vocabulo Tertulliani & Glossarum, *συνθλάω, obliido*, constringo; sed & *λωβόομαι* a *λώβη*, injuria afficio, *obliido*.) Sequuntur verba pene eadem Justini: Ambrosii autem mentem Lib. 5 c. 18 neque Lipsius recte vidit *Epistol. 85 Cent. 1 ad Belgas*, neque alii, qui ipsum ceu ducem suum producunt. Loquitur Ambrosius de foeminis *nostri generis*. Sic C. 19 *Discite*, inquit, *mulieres, quanta sit viduitatis gratia. Ergo Deus turturibus hunc insudit affectum.* Porro C. 17: *NOS vero & paupertas afficit & inopia necessitas vexat.* Sed & C. 16: *His (religionis hospitibus) NOS januas claudimus, quibus aves etiam animas suas conferunt. Quis NOSTRUM levare agrum non fastidiat patrem?* Clemens autem Alexandrinus totam hanc censuram qui effugeret, solus inventus est dignus, *παιδὶ προηγουσῶντι ἀναστασίας ἐξουσία.* Hac sapientes leges permittunt: licet illis peccare κατὰ νόμον. Suspicio autem & *advicior veteres Romanorum legislatores.* Pædag. Lib. 3 c. 3 f. 165.

DE CONVENTIBUS MONETALIBUS S. R. I. trium superiorum correspondentium Circulorum, Franconiae, Bavariae & Sœviæ, Dissertatio

*tio; Autore JOHANNE DE SCHEID-
LIN, Cæs. Palat. Comite, U. J. L. nunc S. R. I. libe-
ræ civitatis Augustæ Vindel. Syndico, & Dicafterii nec
non judicii matrim. A. C. Referen-
dario.*

Augustæ Vindel. apud Paulum Kühtzen, 1719, 4.
Plag. 2 r.

DUæ præfationes huic opusculo præmittuntur. Prima monet, Conf. Autorem ad hoc thema excutiendum eo esse adductum, quod in congressu quodam monetario A. 1705 Ratisbonæ celebrato copiam nactus fuisset Davidis Thomani, Consiliarii Augustani, Acta Monetaria publica, & clavem monetalem Leonhardi Wilibaldi Hoffmanni idioma Germanico editum perlustrandi. In altera vero huic operi jam tertium edito præmissa causam dedisse monet, quod nulla superessent exemplaria, unde denuo operi manum admovendam duxerit, additis ad calcem observationibus nonnullis, imprimis Recessu monetali a tribus correspondentibus circulis Norimbergæ 1709 concluso, qui paucorum in manibus versatur. Afferit insuper, corruptionem rei monetariæ nostra ætate exinde potissimum ortum trahere, quod in Imperio Germanico paritas valoris interni edicto monetali primario de An. 1559 sancita negligatur, & Joachimici seu unciales pro varietate locorum, in quibus cudantur, differant. Quod jam olim observatum fuisse monet a Statibus superiorum correspondentium circulorum, qui A. 1623 in conventu monetali Augustæ Vindel. habito thalerum Imperialem, tunc decem florenos valentem, ad pretium unius & dimidii floreni reducere. Arbitratur autem, nullum Statum Regali jure monetandi felici successu uti posse, quia in plerisque Imperii circulis, si Saxonicas, Brandenburgicas & Luneburgicas provincias excipias, peregrinæ monetæ obtineant, ut alia taceamus. Commendat denique Augustam Vindelicorum, quod monetam nitore ac pulchritudine, bonitate item intrinseca justaque proportione conspicuam producat. Præmissa quoque sunt prolegomena, in quibus de

ar-

argumento operis quoad nomen & rem, de his quibus competit jus monetandi, ac de origine rei monetariæ nonnihil edisseruit. P. 2 monetur, monetam accipi in præsentī opere pro pecunia ex auro, argento vel ære fusa atque figura publica notata. P. 3 describitur moneta, quod sit materia electa, cuius publica ac perpetua æstimatio difficultatibus permutatorum æqualitate subveniret, forma publica percussa, usum dominiumque non tam ex substantia, quam ex quantitatis æstimatione præbens. P. 4 fistitur subsequens definitio conventuum monetariorum, quod sint congregationes Statuum quorundam circuloꝝ Imperii correspondentium, legibus Imperii sancita, ad monetæ defectus tollendos, utque inter Imperii cives iusta atque uniformis monetæ bonitas valorque observetur, singulis annis vel quoties visum fuerit, debitoque loco & modo insituendæ. Pag. 5 investigatur, cuinam jus monetandi competat, & asseritur hoc supremæ majestati in quavis republica, quum hujus sit Regalia independenter exercere. P. 7 Jus cudendæ monetæ in Imperio nostro Imperatori vindicatur, subjungit tamen statim Autor, olim equidem hoc ipsum jus inter Imperatoris regalia fuisse connumeratum, successu temporis vero Principibus & Statibus Imperii in tantum communicatum, ut suo proprio caractere monetam insignire queant, quibus ab Imperatore id speciatim concessum appareret. Quare neminem Statuum Imperii asserere, se jure proprio monetam cudere, sed fundamentum hujus juris collocare in concessione Imperatoris, vel præscriptione, aut possessione. Neque enim jus cuiquam ex eo competere, quod sit Status Imperii, comprobare allaborat verbis edicti monetalis Ferdinandi I de An. 1559 §. 178. Deprehendi vero & Imperii cives jure hoc gaudentes, & Statibus Imperii subjectos, probat exemplis Halberstadii, Osnabrugæ &c. P. 8 statuitur, Nobiles immediatos Imperii, licet superioritatis jura plurima habeant, jure tamen monetandi destitui. P. 9 potiora momenta privilegii a Carolo VI Imperatore civitati Augustæ Vindelicorum 1521 concessi declarant. Sectio II fistit conventuum monetariorum antecedentia & præparatoria. P. 13 affirmatur, propter defectus in re monetaria

cor-

corrigendos interdum omnium circularum conventus institui,
 interdum vero viciniore tantum circulos convocari, qui con-
 ventus exploratorii, vulgo quidem Dietæ probationum, Münz-Ta-
 ge, audiant, de quibus constitutum per edictum monet Anno
 1559, ut quotannis bis vel semel celebrentur. P. 14 speciatim
 edisseritur de tribus circulis Germaniæ superioris, Franconico,
 Bavarico, & Suevico. Illorum circularum in re monetaria di-
 rector perhibetur Episcopus Bambergensis. Locus conventui
 designatur civitas Imperialis, veluti Norimberga in Franconico,
 Ratisbona in Bavarico, & Augusta Vindelicorum in Suevico.
 Ex unoquoque vero circulo duo vel tres Status conveniunt,
 quibus jus monetandi competit, quales perhibentur in Francô-
 nia Episcopus Bambergensis civitasque Norimberga, in Ba-
 varia Elector Bavariz & Archiepiscopus Salisburgensis, nec non
 Ratisbona, in Suevia Wirtembergæ Dux & Augusta Vendelico-
 rum. P. 15 monetur, discriminis rationem habendam esse in-
 ter Status Imperii, qui privilegio monetandi, non vero facultate
 officinas monetarias erigendi gaudeant, & inter Status, qui-
 bus utrumque competat. Illorum per universum Imperium plu-
 rimos præsertim in Suevia reperiri, horum autem officinas mo-
 netarias possedentium tantum tres aut quatuor juxta Imperii
 constitutiones in unoquoque circulo permitti, exceptis iis Stati-
 bus, qui auri aut argentifodinas possideant, quibus equidem pecu-
 liares officinas constituere esset concessum, hoc tamen tempera-
 mento, ut ex nullo aliunde accepto fortassis aut peregre acquisi-
 to, sed ex effosso proprio metallo monetam eudant: nec obstat
 conclusum Imperii de 1570, quo Statibus circularibus injungitur,
 ut in unoquoque circulo tres aut quatuor locos monetales desi-
 gnent. Sectio III exponit objectum, circa quod cura versetur con-
 ventuum monetariorum. Atque hic, præmissis, quæ ad officium Zy-
 gostatæ seu Wardini pertinent, qua ratione monetæ bonitas exa-
 minanda, de pondere item & valore Ducati, Joachimici, Floreni
 &c. & de officinis prohibitis, quas *Sede Münz-Städte* vocant, agi-
 tur. Sectio denique IV consequentia Conventuum monetariorum,
 recessus nimirum extensionem & subscriptionem continet.
 Ultimo loco accedit Programma Viri Conf. Guil. Henr. Bruck-
 neri, Pr. in Acad. Jen. Cel. quod jam A. 1707 operi huic, quamvis
 nondum ita expolito, sed Dissertat. inaug. titulo vulgato, præmi-
 serat, in quo docet, confiscationem bonorum etiam in aliis deli-
 ctis capitalibus, præterquam in crimine læsæ Majest. locum ho-
 dire habere; sed ea hoc loco fasius repetere, instituti nostri
 ratio haud patitur.

(377)

ACTORUM
ERUDITORUM,
Quæ Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tom. VII Sect. IX.

FRANCISCI ANTONII DE SIMEONIBUS
de Romani Pontificis Judiciaria Potestate Tomus primus,
ad Sanctiss. Patr. CLEMENTEM XI
Pontificem Maximum.

Romæ, ex Typographia S. Congreg. de propag. Fide, 1717, 4.
Alphab. 3 pl 3.

Liber nostro tempori inserviturus opponitur, ut ipse Clar. Autor in præfatione fatetur, maxime Dupinii exoso Romæ tractatui de Antiqua Ecclesiæ disciplina, aliisque scriptis, ab ipsis Romano-Catholicis, quibus certis limitibus restringenda Pontificis Rom. autoritas videretur, in lucem editis. Opportune itaque Noster illum ipsi Romano Pontifici, cujus causam agit, inscribi ratus, in epistola dedicatoria prolixam Clementi XI panegyricum scripsit, qua partim ab amore in eruditos, multis codicibus ex oriente nuper conquisitis demonstrato, partim a zelo in propaganda catholica fide ipsum extollit, partim bella nuperima cum Turcis ex Pontificis Max. meritis, secundum Autoris mentem, feliciter debellata, uberrime eidem gratulatur. Historiam argumenti sui in præfatione sistit, quæ ex Richerii opusculis in Gallia nuper excusis (ut titulus mentitur) augeri & illustrari forte posset. Omisso Richerio, *Petrus de Marca* primo nominat, qui antequam Episcopus crearetur, librum de *Concordia Sacerdotii & Imperii*, teste Autore, revocare jussus fuit. Hoc multo audentior sequebatur *Jo. Launojus*, cui vero *Angelus Petricca* in libro de Appellationibus (quem, quod nervis argu-

Bbb

monta

menta ejus destituantur, Autor magni haud facit) respondit. In *Davidis* vero Gallico scripto *de Episcoporum judiciis*, quod Lau nojo & Petro de Marca oppositum vehementer alioquin ab Au tore laudatur, illud taxatur, quod breve nimis sit, nec de Clerico rum ac Presbyterorum appellationibus agat. Sed longius pro gressum ceteris fuisse *Quenellium* Autor censet, qui *in notis ad S. Leonis M. opera*, primis ecclesiae seculis ad Apostolicam sedem appellatum fuisse, maxima eruditionis ostentatione negave rit. Verum interea *Jacobus Boelour* sub tecto *Parisiensis Theo logi* nomine in libro *de antiquis & majoribus Episcoporum causis Davidium* aggressus, ea quae Marca habet, faciliori methodo digesta recoxit. De *Jo. Gerbaiso*, inde Davidium oppugnante, ob servat, quod ad Baluzium provocans putidissimum mendacium protulerit, ac si Marca indulgentius de R. Pontif. potestate quan doque loquens, non ex animi sententia egerit, sed Cardinalis Ri chelii suafu ad id inductus fuerit, quod quidem ipse Baluzius in praefat. ad opuscula posthuma Petri de Marca profus fuerit infi ciatus. De *Christiano Lupo*, Doctore Lovanienfi, Apostolicæ sedis causam postea suscipiente, judicat, quod non adeo contum discendi genus sequens, haud expedito satis ordine praecefferit, nec arte omni scripta, quae magna eruditione sunt referta, limaverit. Hinc ad ipsum *Dupinium* progressus, cum & ob librum *de antiqua Ecclesie disciplina* tanquam conslipatam eorum omnium farraginem, quae Richerius, Launojus, Quenellius, Maimburgius & similes proposuerant, & ob alia scripta hæreseos acerrime postulat ac vehementius perfricat. Ut ergo adversus Dupinium ostendat, quod ad Pontificis R. tribunal appellare liceat, Patribus assidus evolutis, animadvertit, Pontificem Rom. sæpe non expectasse, donec ad sedem Apostolicam appellaretur, verum cognitionem multarum causarum sponte & ultro sibi sumuisse. Hoc post quam causis Episcoporum Asiaticorum, Africanorum & Gallo rum &c. Romæ decisus probavit, concludit, eo longius Jus Rom. Pontif. tunc pertigisse, quo liberior & amplior ejus fuerit pote stas, qui, quamvis arbiter non statuatur, nec ad cognoscendas cau sas advocetur, aliquot litium discrimen, Episcopis denegans, sibi soli tribuerit. Inno ostendere conatur, tantam tunc fuisse Ponti ficis potestatem, ut latas ab aliis Episcopis justas etiam sententias dispen-

dispensatione annihilare potuerit. Instanti Dupinio, non sequi, quod, dum Pontifex Rom. controversias plures ad se traxerit, jure id factum fuerit, Cap. VIII §. 9 ita respondet, ut a Pontificibus Rom. Viris sanctis, toties peccatum fuisse vix credibile putet. Controversiæ igitur statum, ad ipsum opus proprius accedens, exponit: an Pontifex Rom. sit supra Concilia, & jus de quolibet Episcoporum judicandi habeat? quod Patrum imprimis sententiis tueri constituit. Prior hic Tomus XIX Capitibus absolvitur, ubi primum argumenta, quæ ex S. Scriptura petuntur, inde ea, quæ a priori desumpta in scholis vocantur, non alio ordine disposita comparent, quam quo primum quodque Autori se obtulisse videtur. Sequuntur rationes a posteriori, ubi Autor temporis rationem habens in singulis ecclesiis, iis imprimis de quibus lis est, negatam Pontificis Rom. auctoritatem invaluisse, monstrare satagit. Ea vero ipsi est methodus, ut ingenæm molem dictorum ex Patribus confarcinet, extra contextum prolatorum. Ruminatur itaque sæpe apposita, quod Christus confessionem Petri remuneraturus dixerit, se super ipsum Ecclesiam esse ædificaturum, & momentosum hoc præmium futurum fuisse concludit. Ipsum vero dictum Matth. XVI, *super hanc Petram ædificabo* &c. quatuor modis accipi ostendit, 1 quod Petrus Ecclesiæ fundamentum sit, 2 super Apostolos a Christo ædificatam esse Ecclesiam, 3 super fidem Petri, 4 super Christum eam fundatam esse. Primam & tertiam expositiones literales, secundam & quartam mysticas vocat; & Petrum formaliter, fidem vero Petri causaliter fundamentum Ecclesiæ dici obtendens, tertiam expositionem primæ haud oppugnare putat, singulis vero paragraphis reliquas explicationes cum prima conciliat, & quod Nostro solenne est, dissensus Patrum obvelare molitur. Inde ad locum Matth. XVI, *Tibi dabo claves* &c. accedens, Dupinium imprimis aggreditur, omnibus Apostolis datas esse claves istas, asserentem. Petro enim principaliter specialiterque datas esse causatus, ex Patribus distinctionem inter potestatem ordinis & jurisdictionis exsculpere annititur. Illam in Pontifice & Episcopis eandem esse, hac vero Pontificem omnes Episcopos longe antecellere; sicut Presbyteri utraque

Cap. I.

§. 5.

C. II.

potestate Episcopis sint inferiores. Hæc argumenta contra adversarios, Launojum pariter & Dupinium, clavium potestatem Ecclesiæ, non Apostolis, tribuentes, prolixius ex eo urget, quod & alias regimen Ecclesiæ Democraticum foret, cum fateantur adversarii, debere id esse Monarchicum Aristocratico temperatum; 2 quod Christus Apostolos cum servis, Ecclesiam cum familia comparet. Morem vero antiquum fuisse, ut Dominus reliquis familiæ servis unum præficeret, quem Atriensem dicebant. Quanquam & Atrienfi ab aliis servis fuisse imperatum, quod obiter notamus, patet ex Plauto Pseudol. Act. II Sc. 2:

PS. condus

promus sum, procurator peni.

HA. Quasi te dicas atriensem.

PS. Imo atrienfi ego impero.

- C. III. Ad dictum Joannis, *Petre amas me &c.* Petro non indefinite, sed collective conceditas fuisse oves, adversus Dupinium contendit. Curam itaque totius Ecclesiæ Pontifici Rom. competere, cum ex antiquorum Pontificum testimoniis, tum, ne suspecta illa in propria causa videantur, ex illorum asseclis adstruit. Titulos Pontificis Rom. *Pater patrum, Episcopus Oecumenicus &c.* præcipue urget, siquidem, etiamsi Constantinopolitani præfules posteriorem quandoque sibi vindicaverint, is tamen Romanis ab aliis Episcopis constanter tributus fuerit. Imo cum Patres severe semper prohibuerint, ne Episcopi alias invaderent Dioceses, Pontifici Rom. hoc jus ab omnibus fuisse concessum.
- VI. Licet itaque autoritas Episcoporum mediate sit a Christo, immediate tamen illam a Pontif. Romano esse, cum & ex testimoniis Patrum constet, in Ecclesia non esse, qui non sit in communione Romana, & ex antiquo more, quo Episcopi ad Coepiscopos literas scribebant, quas communicatorias seu formatas appellabant, Episcopi ad Metropolitanos, hi ad Patriarchas, & hi denique ad Pontif. Rom. quibus tanquam vinculis Ecclesia contingebatur. Vanum autem esse Dupinium, dum adstruat, ingenti saltim esse schismaticis præjudicio, si quis cum Ecclesia Romana non communicet, & eum, qui a Pontif. Rom. damnatus a tota Ecclesia absolvatur, modo serio allaboret ad recuperandam

randa[m] communionem, pro schismatico non esse habendum. Non enim existere casum, ubi tota Ecclesia aliquem a Pontif. Rom. temere excommunicatum judicasset, & ad allata a Dupinio exempla, Asiaticorum, Cypriani, Africanorum &c. prolixè respondet, vel a Pontifice Rom. juste eos damnatos, vel ab eodem in communionem receptos fuisse. Porro Acacii Constantinopolitani & Episcoporum cum ipso contra excommunicationem Romani Pontif. communicantium, patrum quoque Ephesinorum, Dioscoro adherentium, nomina e sacris dypticis fuisse deleta, Pontificem autem Rom. sæpe ad damnatos ab integris conciliis v. g. Jo. Chrysostomum & Flavianum &c. literas communicatorias dedisse, quod satis validum sit argumentum pro autoritate Pontificis & supra Ecclesiam & supra Concilia, cum cunctis Episcopis alias gravis poena proposita fuerit, si in communionem a Conciliis damnatos recepissent. Esse igitur Pontificis Rom. ut omnes Christianos possit judicare, & sicut conveniat, ut Episcopus dissentientes Christianos cogat, ita dissentientibus Episcopis Pontificem præesse, & antiquis monumentis constare, omnes ecclesias, ipsas quoque Gallicæ Pontifici metu subjectas fuisse. Frustra autem moliri Dupinium, ut Vigilii Pontif. Rom. epistolam ad Eucherium ~~videtur suspectam~~ reddat, quod causæ ejus adversa sit, cum & Rothardus Suallionensis Episcopus ad Apostolicam sedem sub Nicolao Pontif. appellaverit. Incautius tamen Autor. Epistolam Pontif. Rom. ad universos Galliarum Episcopos, qua prolixè jus omnes Episcopos judicandi Pontifex sibi asserere conatur, urget, siquidem hæc jam eo tempore litem ea de re fuisse satis arguit. Quo magis vero augustam potestatem illam reddat, quousque illa se extendat, inquirat, & licet non supra canones, qui vel ad Dei vel ad Naturæ legem continuandam faciunt, eam extollat, omnibus tamen canonibus, qui ad Ecclesiæ disciplinam statuendam pertinent, illum præesse jubet. Si quaeratur, quousque ea in ecclesiasticis jurisdictionibus valeat majestas, distinguit illud quod est contra & quod est præter canones, & posterius semper a Pontif. Rom. autoritate penitus pendere contendit. Efficere illam potestatem, ut privilegia Monasteriis & Monachis concedere possit, &

C. VII.

VIII.

C. IX.

X

XI.

secus ac Thomassinus asseruerat, antiquiorem esse seculo octavo morem, quo a spirituali Episcoporum jurisdictione Monachi a Pontifice Rom. eximuntur. Illam pallium dare Metropolitanis, & quandoque Episcopis privilegium, ut immediate a Pontif. Rom. judicari possint. Ea præditum posse Pontificem peccata remittere, nec opus esse hanc facultatem a conciliis antea eidem concedi. Ipsos denique hæreticos orientales adhuc Pontificis Rom. auctoritatem supra alios omnes agnoscere. Colligi quoque posse amplitudinem ac præstantiam hujus potestatis ex Vicario Pontificis Rom. qui personam ejus in provinciis representat, qua auctoritate Theſſalonicensis Episcopus & jam ante Leonis M. tempora Arelatenſis in Gallia pollebat. Hiſce enim jus fuiſſe, vel propria auctoritate vel cuncta Synodo de cauſis plurium provinciarum decernere, licet ipſorum potentiam vel absolute vel quoad difficiliorem controverſiarum examen reſtringendi Pontifici Rom. ſervata ſemper fuerit poteſtas. De conciliorum auctoritate Autor ita agit, ut doceat, provincialem Synodum de provinciæ, Occidentale Concilium de Occidentis, Orientale de Orientis rebus, decreviſſe quidem, at cum sæpius in Italiz Synodo, ubi Pontifex M. aderat, de Orientis cauſis fuerit judicatum, nunquam in Oriente, vel aliis in provinciis, de Italiz rebus, argumento hoc eſſe, quod omnis terra Pontificis nutui fuerit ſubjecta. Potuiſſe quidem Pontificem absque Synodo de propoſitis cauſis ſtatuerе, ſed Petri exemplo invitatum, qui cum ſolus locum Judæ ſupplere potuiſſet, rem tamen reliquorum arbitrio permiferit, Episcopos convocaffe. Neque enim Synodum Episcoporum Italiz de Hispaniz Episcopis valide judicaffe, cum Hilarius Pontifex Sylvanum Iberiz Episcopum cum aliis Episcopis reis, quos Synodus Italiz damnaverat, abſolverit. Et ſi quando Synodum Pontifex Rom. coegerit, Episcopos ſemper agnoviſſe, ultimum cauſarum judicium ex arbitrio ejus pendere, ipſosque Pontificum legatos ad Concilia miſſos nude expoſuiſſe, Patrum eſſe, ut Romani Præſulis decreta exequerentur. Fundamento operis totius ita poſito, exempla judiciorum a Rom. Pontifice primis VI ſeculis factorum promit, partim ut juſticiam eorum vindicet, partim ut
anti;

antiquam Pontificis auctoritatem iis stabiliat. Temporum rationem sequitur, unde a Marcione incipit, qui frustra Romam petebat, ut veniam in Asia negatam a Pont. Romanis impetraret. Infert inde, jam tunc Afranis sedisse opinionem, quod venia a Pontif. Rom. concedi omnibus posset, qua vero Marcion careret, non ex Pontificis impotentia, sed aliis, quas prolixius Autor adducit, rationibus. Ita vero denique rem omnem contra Dupium ex chronologicis rationibus componit, ut statuatur, Marcionem, repulsam a Clero Romano ferentem, ad Cerdonem hæreticum transiisse, sed resipiscentem ab Eluetherio in communionem receptum fuisse. In Asia de die celebrandi Paschatis auctoritate & jussu Rom. Pontificis Concilia fuisse coacta, Synodum imprimis a Theophilo jussu Victoris Pontif. Rom. convocatam esse præbat. Imo cum sequi Romanos Asiatici nollent, eos a Victore fuisse excommunicatos. Quamvis non neget, diem Paschatis jam Nicæno concilio fuisse definitum. Marcianum Arelatensem Episcopum Novatiana hæresi infectum circa annum 354 denique damnatum & loco motum fuisse. Et cum Galliarum Episcopi S. Stephanum frequentes adierint, partim S. Cyprianum per literas impensius hortati fuerint, ut Pontificem Rom. ad Marcianum deponendum induceret, jam tertio seculo jus de quovis Episcopo statuendi Rom. Pontif. competiisse concludit. Postquam inde brevibus evicit, Basilidem & Sabinum omnino Hispaniarum Episcopos fuisse, nihil ad elevandam Pontif. Rom. auctoritatem vel potestatem judiciariam valere urget, quod Cyprianus scripserit, Basilidem, a provinciali Synodo damnatum, recipiendum non esse, licet S. Stephanus Pontif. Rom. in communionem eum admiserit, cum aperte Cyprianus asserat, Basilidem fraudulenter obrepisse Stephano, quare non quod Papæ decretis standum haud fit, sed quod Pontifici Rom. imposuerit, non fuerit recipiendus. Sequentibus demum capitibus Autor S. Dionysii, Alexandrini Episcopi, Pauli Samosatani, Antiochiarum, S. Athanasii, Alexandria Antistitem, Marcelli Ancyrani, Asclepi Gazensis, Pauli Constantinopolitani, & Lucii Adrianopolitani, omnium a Romanis Pontificibus primis statim seculis judicatorum, exempla affert, & Concilii Nicæni Canonem

C. XII.

XIII.

XIV.

XVII.

nem

nem quintum, qui obflare videri poterat, explicat, nec propositi iamemor in Dupinium ubique invehitur. Sed cum momenta controversiarum historicarum in summam contrahi ægre possint, vela hic contrahimus & Lectores ad ipsam libri lectionem dimittimus.

ORIGINES ECCLESIASTICÆ: OR THE
Antiquities of the Christian Church.

i. e.

ANTIQUITATES ECCLESIAE CHRISTIANÆ. Volumen VI, Libris duobus constans. Autore
JOSEPHO BINGHAM, Rectore
Headborna - Worthensi.

Londini, apud R. Knaplock, 1719, 8.

Alph. I plag. 13.

Volumen V, five Librum XIII harum Antiquitatum, mense Martio hujus anni 1720 p. 123 sqq. recensuimus. Sicuti autem Doctissimus Autor in illo generatim quædam ad cultum divinum spectantia exposuerat, ita Volumine hocce VI, five Lib. XIV & XV, speciatim illum explicare aggreditur. Cumque veteres Christiani cultum suum in Missam Catechumenorum, & Missam Fidelium distinxerint, de utraque Missa libris illis ordine præcipit. Itaque Missam Catechumenorum, cui Catechumeni, ceterique omnes, qui nondum in Ecclesiæ communionem penitus erant admissi, interesse poterant, juxta singulas ejus partes, Psalmodiam, lectionem Scripturæ, conciones, & preces, Lib. XIV exponens, Cap. I de Psalmodia differit. Et hic quidem docet, cultum divinum die Dominica ordinarie Psalmodia cœpisse, Psalmosque non immediate unum post alterum, in aliquibus certe Ecclesiis, decantatos, sed lectiones Scripturæ & preces illis intermissas, & Psalmos illos *Responsoria*, & *Psalmos Responsorios* dictos esse. Alios porro Psalmos in peculiari- bus quibusdam officiis usurpatos: alios neque temporibus, neque lectionibus, neque diebus adscriptos, ordine, quo in Psalterio secuti fuerint, cantatos esse, iis saltem exceptis, qui horis Ca- nonicis

p. 354. sq.

356. sq.

358. sq.

360.

nonicis consecrati fuerint : alios denique , prout occasio
 tulerit , ab Episcopo vel Præcentore præscriptos esse. Pa- p. 361 sq.
 tres Ægyptios singulis Psalmis lectionum loco preces 363.
 interferuisse. At Patribus in occidentalibus Ecclesiis , si Roma-
 nam excipias , doxologiam , *Gloria Patri* &c. in orientalibus
 autem ultimo saltem Psalmo illam fuisse additam. Ali- 264.
 quando Psalmos ab uno tantum , reliquis attente auscultanti- 365 sqq.
 bus , aliquando junctim ab universo cœtu , aliquando alterna-
 tim & per antiphoniam & cœtu in duas partes diviso , ali-
 quando a Phonaſco vel Præcentore versum incipiente , & popu-
 lo illi succinente , cantatos , ultimumque Psalmodiæ genus aliis
ἀκροσύχια , aliis Hypopsalma & Diapsalma , aliis *ἀκροτελεύτιον*
 & *ἐφύμνιον* appellatum esse. Inde vero Cl. Binghamus Cabassuti-
 um refellit , a Protestantibus noviter asserentem inventum , quod
 populo in Ecclesia canere liceat. Ulterius observat , illos , qui
 Psalmos cecinerint , stetisse , & pronunciationem illorum vel
 modico flexu factam , & Patribus summopere commendatam ,
 vel liquida magis voce , & convenienti modulationis dulcedine
 peractam , & , si hæc intra limites permanserit , minus impro-
 batam esse. Neque hymnos humanæ compositionis rejectos , 376.
 sed admissos atque probatos ; in cantum vero , Theatrorum in
 modum institutum , & quo aures magis delectatæ , quam sancti
 animorum affectus excitati fuerint , Patres graviter invecos esse. 376 sq.
 378 sqq.
 Cap. II de celebrioribus præcæ Ecclesiæ hymnis , doxologia nempe
 minore , *Gloria Patri* &c. & majore , *Gloria in excelsis Deo* ,
 Trisagio item , Allelujah , Psalmis , quos Augustinus vocat , Al-
 lelumaticis , Hosanna , Cantico Simeonis , trium puerorum in for-
 nace ardente , B. virginis Mariæ satis diligenter agit , & Wett-
 halum , Episcopum , qui fidem Nicenam jam ex eo tempore ,
 quo composita sit , in Ecclesia decantatam fuisse , ex Platina
 probare conatur , refellit. De Autore præterea & origine hy-
 mni , *Te Deum laudamus* , disquirat , & cum Stillingfleetto in
 Orig. Brit. c. 4 p. 222 arbitratur , quod a Niceto , Episcopo Tre-
 virensi , circa annura 535 vivente , compositus , Gallicanæ Eccle-
 siæ originem debeat ; cum non longe post illud tempus mentio
 ejus fiat in Regula S. Benedicti c. II , Regula Cæsarii Arelatenſis c.

- 21, & Regula Aureliani, quibus usus ejus præscribatur. Tandem quoque hymnos Ambrosii, Hilarii, Claudiani Mamercii aliorumque memorat. Cap. III publicam Scripturarum in Ecclesia lectionem edisserit; quam tamen plenius procul dubio explicasset, si Cl. Tenzelii eruditam Dissertationem de Ritu Lectionum sacrarum in consilium adhibuisset. Cap. IV conciones veterum delineat, unde, cum singula inde recensere nimis prolixum foret, imo & minus necessarium, aliqua saltem excerpemus. De eo, quod Sozomenus narrat, in Ecclesia Romana suo tempore nullas conciones habitas esse, hanc conjecturam profert, quod, cum ex Justini Martyris Apologia II p. 98 pateat, ipsius ætate *πρεσβύτερα* Ecclesiæ verba ad populum Christianum Romæ fecisse, postea forsitan celebriorum Patrum homilium lectæ saltem fuerint; quemadmodum & in aliis Ecclesiis lectæ illæ sint; usque dum Leo antiquam concionandi rationem revocaverit. Legi quoque merentur, quæ de præstantiorum Patrum homiliis judicat; nec non, quæ de virtutibus oratoriarum illorum commemorat. A Ferrario aliisque dissentit, qui statuunt, per horam conciones veterum durasse. Observat enim, multos Sermones in Augustini Tomo extare, quos octo minutis, imo dimidio fere temporis spatio recitare aliquis possit. Ejus generis quoque multas Leonis, Chrysologi, Maximi, Cæsarii Arelatenensis, aliorumque Latinorum Patrum homilias hodie occurrere. Nonnullas quidem Augustini, & plerasque Chrysostomi, Nazianzeni, Nysseni & Basilii longiores esse; vix tamen aliquam illarum per horam, & multas ne per dimidiam quidem horam durare potuisse. Cumque sæpius duo vel tres sermones in una congregatione habiti fuerint, absurdum esse statuere, quod unicuique illorum horæ spatium insuntum sit, cum ultra duas horas Christiani minus congregati fuerint. Cap. V de precibus pro Catechumenis, Energumenis, Competentibus vel Candidatis Baptismi, & Pœnitentibus commentatur. Lib. XV Missam Fidelium pertractaturus, Cap. I preces oblationibus præmissas, & Cap. II ipsas oblationes, & elementa Eucharistica, inde sumta, considerat. Cap. III preces, quibus consecratio elementorum peracta, ex Constitutionibus Apostolicis repræsentat, illasque
- p. 401 sqq.
406 sqq.
445 sqq.
458 sq.
477 sqq.
501 sqq.
513.
514.
543 sqq.
557.
592 sqq.
622 sqq.

que ea ex parte cum aliis antiquis Ecclesiæ monumentis diligenter & erudite comparat. Inter alia multis ibi probat, quod veteres Christiani pro mortuis oraverint. Et in rationes ejus consuetudinis inquirens, primo quidem ostendit, non propter purgatorium aliquod illam obtinuisse; siquidem pro omnibus Sanctis, Martyribus, Patriarchis, Prophetis, Apostolis, & ipsa B. Virgine Maria oraverint. Deinde rationes partim generales, partim speciales ejusdem consuetudinis affert. Inter generales prima est, quod statuerint, mortuos Sanctos abire in locum felicitatis atque quietis, atque adeo Deum rogaverint, velit illos ad se ipsum recipere, & a condemnatione liberare. Secunda, quod sanctos mortuos ex miseriis hujus vitæ ereptos, viderint, atque adeo gratias Deo pro beneficio illo agere voluerint. Nam preces illas fuisse eucharisticas, probat. Tertia, quod recte arbitrati sint, omnes homines mori cum reliquiis nonnullis fragilitatis atque corruptionis, & hinc peccati sint, velit Deus juxta benignam misericordiam suam, non autem severiorem justitiam cum illis agere. Quarta, quod discrimen ostendere voluerint inter perfectionem Christi, & imperfectionem omnium aliorum hominum; cum Christus solus is fuerit, pro quo in Ecclesia non oraverint. Quinta, quod testimonium dare voluerint reverentiæ suæ & amoris erga mortuos, & fidei de immortalitate animarum. Sexta denique, quod optaverint, ut mortui, quos in imperfecto felicitatis statu usque ad resurrectionem permanere agnoverint, consummatam tandem beatitudinem attingerent. Quantum ad speciales rationes precum pro defunctis, non est, quod illis immoremur, cum jam aliis, Dalzo præsertim L. V de Pœn. & Satisf. hum. c. 3-7, indicatæ sint; licet nullam Noster ejus mentionem fecerit. Cap. IV de personis, quibus Eucharistia uti licuerit, & modo illa utendi dispicit, eaque occasione missam privatam & solitariam veteribus fuisse ignotam, contra Pontificios, Bellarminum præsertim & Bonam, monstrat. Disquirat etiam, quo sensu Concilium Neocæsar. can. 7, & Laodicenum can. 1, & Basilius can. 4 homines propter digamiam vel secundum matrimonium per unum vel duos annos sacramento exclusos voluerint. Et, aliorum ea de

p. 671 fqq.

680.

681.

682.

683.

684.

685 fqq.

716 fqq.

721 fqq.

765.

P. 766.

- re sententiis productis, opinatur, Canonibus illis nihil amplius quam matrimonium, post divortium illegitimum, improbatum esse. Et hoc quidem eo magis, quod ex argumentis Tertulliani lib. de Monogamia pateat, Catholicos omnibus præter Clericos, imo multos etiam ipsis Clericis secundum matrimonium concessisse. Si vero Canones illi aliquid ultra statutum velint, illos tanquam privatas regulas considerandos esse, quæ contra receptam Catholicæ Ecclesiæ consuetudinem nihil præscribere valeant. Cap. V varias quæstiones, ad modum communicandi spectantes, resolvens, ostendit, 1) quod Laici olim
- 772 sqq. sub utraque semper specie sacra cœna usi sint: 2) quod sacra elementa distincte, non vero panem vino intinctum acceperint:
- 782 sqq.
- 786 sqq. 3) quod aliquando stantes, aliquando genua flectentes, nunquam vero sedentes communicaverint: 4) quod hostia ad cultum non antea elevata sit, quam transubstantiationis dogma
- 791 sqq. ortum fuerit: 5) quod hostia ante seculum duodecimum
- 806 sqq. vel decimum tertium non fuerit adorata: 6) quod populo licuerit, sacra symbola propriis manibus recipere, & 7) quod ea ex
- 814 sqq. parte inter viros, scæminas & infantes nullum discrimen fuerit; nisi quod sub finem seculi sexti regula facta sit, qua mulieribus
919. injunctum, non nuda manu, sed linteamine eucharistiam accipere. Cap. VI ritus post communionem solennes ob oculos ponit, & Cap. VII, quid de reliquiis Eucharistiæ factum sit, enarrat, nec non de Agapis commentatur. Cumque eruditi disputare soleant, an Agapæ Apostolorum tempore ante vel post Eucharistiam celebratæ sint, Noster probabile esse putat, quod
- 829 sqq. tum quidem modo ante, modo post illam institutæ fuerint. Sequentibus autem seculis Christianos jejunos ut plurimum, & ante
- 838 sqq. agapas, sacra cœna usos esse, ostendit. Cap. VIII præparationem, ad dignum sacræ eucharistiæ usum olim requisitam, describit. Et Cap. IX denique de frequenti antiquæ Ecclesiæ
- 842 sqq. communione, & temporibus, quibus celebrata illa fuerit, differens, docet, tribus prioribus seculis omnes Christianos, poenitentibus modo, qui sub disciplina fuerint, exceptis, obligatos
844. fuisse, singulis diebus Dominicis communicare. In multis præ-
- 845 sqq. terea Ecclesiis illos aliis quoque diebus, anniversariis præsertim
- 858 sqq. mar-
- 903 sqq.
- 903 sqq.

martyrum memoriis, quinquaginta diebus inter Paschatos & Pentecostes festum, omnibusque stationum diebus, imo & alicubi quotidie eucharistiam sumisse. Cum vero Laici rarius ad illam accedere cœperint, circa A. 506 in Concilio Agatheno can. 18, & circa A. 813 in Concilio Turonensi can. 50 sancitum esse, ut tribus majoribus festis ad minimum illa uterentur. Clerum interea & Laicos quosdam, alios pietate præcellentes, nondum desuisse, frequentius ad sacram synaxin venire, & tum temporis quoque singulis in anno diebus sacramenta administrata esse; quemadmodum ex Rabano de Propriet. Serm. L. I c. 10 & Bertramo de Corp. & Sang. Dom. in Præf. pateat. Imo Concilium Aquisgranense revocasse canonem secundum Concilii Antiocheni, jubentem, ut omnes, qui in Ecclesia Scripturam audientes non simul Eucharistiam accipiant, Ecclesia excludantur, usque dum pœnitentiam egerint. Sed postea moribus Christianorum in deteriora vergentibus, Concilium Lateranense sub Innocentio III decrevisse, ut semel ad minimum in anno, festo Paschatos, communicarent. Hanc pristinae consuetudinis depravationem Missas mox solitarias atque privatas, quæ loco totius Ecclesiæ a Sacerdote peraguntur, infecutas esse. Pios Reformatores allaborasse, abusus illos emendare, & in eo quidem felici successu, quod privatas Missas aboleverint; sed pristinam singulis diebus Dominicis communicandi consuetudinem renovare, rem admodum difficilem fuisse; partim ob opiniones præjudicatas, contraria consuetudine tam diu invalescente, alius hominum mentibus infixas, partim ob propensam erga vitia voluntatem, quæ non permiserit, ut tale quid in se susciperent, quod animum semper sceleris purum postularet. Calvinum Genevæ adventantem multum operæ dedisse, ut communionem singulis mensibus vel hebdomatibus habendam stabiliret, sed coactum esse, regulam præscribere, ut populus quatuor vicibus per annum communicaret. Interea instaurationem pristinae consuetudinis, quæ primævæ Ecclesiæ gloria, & pietatis Christianæ infigne præsidium fuerit, rem dignam esse, quam omnes serio cogitarent, quibus Deus abusus in Ecclesia tollendi autoritatem concesserit. Sibi proximam ad illam viam

p. 910 sqq.
918 sqq.

920:

921:

922:

924:

videri, si antiquæ Ecclesiæ disciplina revocetur. Ceterum eadem disciplinæ pertractandæ Cl. Binghamus Volumen VII Antiquitatum Ecclesiasticarum destinavit. Cui æque ac reliquis absolvendis vitam ipsi & vires apprecamur.

*ALBERTI ZUM FELDE, PROFESS. THE-
ologi in Kiliensî Hofsatorum Academia, Politica sacra,
sive de Imperio Dei ejusque juribus liber com-
mentarius.*

Lubezæ, apud Petr. Bœckmannum, 1720, 8.

Alph. I pl. I.

Quem heic nobis exhibet Celeberrimus Autor libellam, Politicam sacram nominavit, non hanc ob causam, ac si regulas politicas sacris exemplis illustrare, vel ex rebus gestis in sacris literis commemoratis regulas voluerit efformare, artemque adeo tradere regendi civitatem, quale quid factum est a Lamb. Danzo, Dannhauero, Menochio, Bossueto; sed DEI imperium, & imperantis jura dilucide unaque serie exponere, ad ejusque cultum ac venerationem omnes permovere voluit. Occasionem operis ipsi dederunt profanæ sententiæ in scriptis quorundam moralibus & politicis; licentia imprimis in Jctorum scholis, ut omnia sollicitentur, hominibus omnia tribuantur, parum aut nihil Deo, divinitus patefacta veritas ludus sit jocusque hominum, Ecclesia pro re nauci habeatur, & innocentissimæ actiones vel sententiæ in opprobrium adducantur. Quibus non alia ratione melius obviam iri posse censuit Autor, quam ut regni divini Majestatem ac jura hominibus illis ob oculos poneret, Deumque vere imperare, vere sancire leges, vereque judicare & punire ostenderet, & jus Dei in homines, in conscientiam, in Ecclesiam, & quicquid est reservatorum Majestatis divinæ, dilucide explicaret. Exin enatæ sunt ipsi illæ meditationes, quas publicis prælectionibus docuit, mox & partem earum publicis Disputationibus defendit, nunc vero junctim edidit, ita adornatas, ut per sectiones, capita & paragraphos opus distingueret, quibus subinde annotationes sub-

subjiciuntur luculentæ, res propositas ulterius confirmantes, illustrantes aut vindicantes.

Sectione igitur prima, postquam Autor imperium Dei ex
 1 Chron. XXIX, 11, 12, Jud. v. 2, 1 Tim VI, 15, Jes. XXXIII, 28
 asseruit, in fundamenta ejus inquirat, eaque ex perfectionibus
 divinis quidem, quoad facultatem imperandi, quoad actu-
 ale vero imperium, namque hæc duo sollicite distinguenda esse
 docet, ex ipsa creatione, aliisque, etiam spiritualibus & futuri
 seculi beneficiis, derivat. Scilicet in imperiis quoque humanis
 fundamenta obligationis subjectorum erga imperantes aliunde
 nisi ex beneficiis vel præstatis vel præstitis deduci posse negat,
 quæ si cessent, sublatam fore vel immutatam obligationem sub-
 jectorum. Rejicit ergo Hobbesium, correctis simul sententiis
 Amyraldi in solis Dei perfectionibus subsistentem, cujus doctrinæ
 natales in controversiis Arminianis erudite ostenduntur; &
 Arminium, qui triplex jus Deo ex creatione, ex pacto, & ex pec-
 cato tribuit. Imperium illud non metaphoricum sed proprie
 dictum jam porro contra Thomassium & Hobbesium ostendi-
 tur, quorum tamen hic regnum, quod Deus in res ratione caren-
 tes habet, metaphoricum esse dicit, id quod Noster dominium
 potius appellat, utrumque autem, dominium in res ratione ca-
 rentes, & imperium in angelos & homines, conceptui cuidam
 generali subordinat, quem Hebræi voce *קדש* expriment, quæ
 vim & efficaciam divinæ voluntatis omnia dirigentis & mode-
 rantis significat. Ex isto Dei dominio derivat dominium huma-
 num, non directum sed utile tantum, divinitus Adamo conces-
 sum, quo terram tanquam colonus possedit, & usumfructum
 cepit: dominium itidem in bruta, refutatis solide, qui illud
 consequens aut partem secundariam imaginis divinæ habent,
 Theologis: porro jus libere dispensandi facultates, quorsum &
 quæstio de vasis Egyptiorum pertinet, *σάκεροφάρυλα*, aliaque pas-
 sum. Ita vero illimitatum haud esse docetur imperium divinum,
 quod definitur esse gubernatio hominum per voluntatem supe-
 rioris, quæ per leges nota redditur, ut ad earum actum in civi-
 tate populus vitam instituat & aut præmia obtineat, aut pœnas
 exempli causa perpetiatur. Hinc in quavis civitate, etiam divi-
 na,

Sect. I. c. I.
p. 1. 2.

4 sqq.

5. 6.

10.

14.

16.

18. 19.

na, non quæri, quousque se extendat potentia imperantis, quidque præter leges facere possit, quod plenitudinem potestatis dicunt politici, variz nequitiz ac tyrannidis sæpe tegumentum: sed quibus legibus singula dirigantur. Unde & profligari absolutum decretum, quod quidam ad hujusmodi plenitudinem quandam referunt, luculenter ab Autore confutati. Liberum tamen esse in multis naturæ, gratiæ, providentiæ rebus, eoque diversam V. & N. T. dispensationem pertinere, ubi simul lux affunditur capiti IX Ep. ad Rom. quæ tamen libertas non excludat directionem sapientiæ, justitiæ, bonitatis. Ubi facienda fuit divisio, loco vulgaris, qua in regnum potentiæ, gratiæ & gloriæ dispescitur, maluit Autor bimembrem, atque in universale & particulare seu speciale imperium divinum distinxit.

30. Priori subsunt angeli & homines in universum utrinque omnes non obstante, quod ex parte hominis, vel confestim ab initio lux creationis, vel paulo post, accesserit pactum, operum ante lapsum, gratiæ post lapsum, qua occasione cum methodus fœderalis defenditur, tum ipsum hoc pactum fusius ex Hos. VI, 7

31. adstruitur, Hobbesiusque, ab Abrahami demum tempore, si

35. fœdus ante lapsum excipias, regnum Dei per pacta incipere, contendens, refellitur; subjunctis quibusdam de fœdere æterno Christi cum Patre, quod contra Neumannum & Reuterum Noster defendit. Quum vero regnum Dei cum pacto conjunctum sit, apparet, non arcanam Dei voluntatem, sed fœderis tabulas investigandas esse, maleque hic fieri oppositionem. Posteriori Regno, h. e. speciali seu particulari subest Ecclesia, cujus administrationem speciali jure Christo sponsori nostro jam inde ab orbe condito competere, ex Luc. XXII, 29, 1 Pet. III, 18, Jud. v. 19 probat, quæ clarius enituit in Abrahami familia & universa Theocratia populi Judaici, ab ipso Christo identidem administrata, donec postea speciali jure a Θεουδωμον per ascensum in cœlos occupatum est regnum illud, quod quare cœlorum regnum dicatur, ostendit Autor, simulque Hobbesii & Socinianorum errores profligat, ejusque regni indolem spirituales, magnificentiam, modum administrationis, scopum, æternam durationem, ingentemque a regno

gno Pontificis fictitio distantiam ostendit. Cap. II de Subjectis imperii divini agitur, qui sunt tam angeli quam homines & stricta quidem vocis notione pii, qui ex animo Deo obtemperant, non tamen exclusis impiis, qui cives esse simulant, licet non pie vivant. Neque magis Atheos exemptos esse contra Hobbesium docetur, quam ab imperio civili liberantur, qui Principem suum in vivis amplius haud esse falso credunt, quod & de totis Atheorum gentibus, si tales ex mente Bælii darentur, valet. Hæretici quoque, quicquid etiam tradant, Dei sunt subditi, cum error ac pertinacia in defendendo errore jus Dei tollere nequeant: non sunt autem veri divini regni cives, cum non sint omnium privilegiorum participes. Quemadmodum vero per nativitatem in regnum naturale, ita per baptismum, cujus virtus contra Reformatos adstruitur, quasi per naturalisationem quandam in ecclesiam cives Dei recipiuntur, nominibus eorum sibi inscriptis, quod liber vitæ dicitur. Privilegia eorum sunt vel generalia, illaque cum hujus, tum futuræ vitæ, vel particularia, quæ pro ratione œconomiarum variant, utraque ex pacto gratiæ deducenda & S. Literis consignata. Amittuntur autem ea, si quis recidat a fide & pietate & relabatur ad statum peccati, quod *ἀποστασία* vocat Auctor, quam fieri posse contra Reformatos ostenditur, ventilata simul questione: an nudus error intellectus quenquam e civitate Dei ejicere possit? Inter hostes primus est Satanas, cujus regnum ejusque successiva per mortem Domini destructio explicatur. Socii se ipsi adjungunt impii, quibus tamen, æque ac duci ipsorum limites posuit Deus, qua occasione de ligatione Satanz 2 Petr. II, 4 & Apoc. XX differitur, ubi posterioris loci sensum sese ignorare fatetur Auctor, quam fortissima ipsi sint argumenta, non posse res sub Constantino M. gestas huc, nisi violenter, trahi. In prætensionibus regis Christi, de quibus c. III sermo est, excluso hinc & confutato regno Chiliastico, recensetur jus in gentem Judaicam, cujus aliquando insignis expectanda conversio ex Hof. III, 4, Es. XI, 11, Rom. XI, 25 demonstratur, dilutis exceptionibus, cum qua conjunctus est introitus plenitudinis gentium, & Anti-Christi plena delitio, ut adeo hac ratione orbis terrarum Christo subjiciendus,

p. 78. C. II.

80.

82.

83.

85.

86. 87.

91.

96.

98.

101.

112.

C. III.

113.

119.

p. 136. ipſique regnum ineundum ſit ſoli Apoc. XIX, 26, cum ante op-
 poſitum ipſi fuiſſet regnum beſtiæ & cum Anti-Chriſto diviſum
 habuiſſet imperium. Succedunt nuptiæ agni, de deſponſatione
 ibid. Eccleſiæ cum Chriſto in his terris interpretandæ. Conjunctus
 eſt novus Eccleſiæ ſtatus lætus felixque, in quo Eccleſia tanquam
 139. nova Hieroſolyma mirum in modum erit exornata, ut in ejus lu-
 mine gentes ambulent. Quæ omnia tamen non ita intelligi vult
 Autor, ac ſi omnes aliquando Judæi converſi, nullique impii,
 hæretici, ac hypocritæ reliqui eſſe debeant. Neque perpetuum
 fore hunc Eccleſiæ ſtatum affirmat, cum ultima ætas diebus Noæ
 futura ſit ſimilis, donec tandem introductio Eccleſiæ in plenam
 gloriam ſubſequatur.

Cap. I.

140. 141. Sectione ſecunda de legibus divinis agit Autor, præmiſſis-
 que nonnullis de poteſtate Dei legiſlatoria, hominiſque antiquis
 143. implendi legem viribus, variam vocis notionem evolvit, leges-
 145. que divinas vere tales ac proprie dictas, non mera conſilia eſ-
 ſe, contra Hobbefium, Spinoſam ac Thomafium oſtendit, ex-
 156. poſitis ſimul turpibus ejus ſententiæ conſecutionibus. Ex lege o-
 158. ritur obligatio, quæ, quid proprie ſit, quaque ratione ea, quæ
 eſt legis, ab ea, quæ eſt Evangelii, differat, utraque autem liber-
 167. tatem homini ſuam relinquat, docetur. Refertur huc etiam con-
 victio de neceſſitate obedientiæ legibus divinis præſtandæ, ex
 168. conſideratione ſummæ illarum ſanctitatis, juſtitæ ſapientiæ-
 que, demonſtratione morali profluens. Fundamentum legum di-
 vinarum dicitur eſſe moralitas rerum objectiva, ubi contro-
 verſias Pufendorffianas de verbis potius, quam de re ipſa fuiſſe,
 exiſtimat Noſter, diſtincta a moralitate relativa actionum, quæ
 legem ſequitur, legum vero poſitivarum eſt in ſapientia impe-
 174. rantis Dei, qui omnia ad ſalutem aut convictionem hominum
 176. dirigit. Inter proprietates legum illarum refertur ab Autore
 poſſibilitas, non quidem ad hominem corruptum & ſua culpa
 viribus deſtitutum referenda, ſed ex prima rerum indole & inſti-
 tutione judicanda: & promulgatio, cujus ſpecies quoque eſt in-
 183. ſcriptio in animum. Notiſſima legis inde ſequitur, quæ vel literalis
 vel ſpiritualis eſt, neque tamen, ut quis culpam habeat, perfe-
 186. cta ſemper requiritur. Interpretatio earum legum neque peno

Pon-

Pontificem neque penes imperantes, quod Hobbesius contendit, esse ostenditur, quemadmodum & jus circa illas leges, positivas scilicet dispensandi easdemque abrogandi, soli Deo competit, cujus abolitionis insigne exemplum est lex Mosaica, quæ vero dispensationum exempla ut plurimum afferuntur, in satisfactione Christi, polygamia, conjugio primorum fratrum & sororum, divorcio, matrimonio cum fratris vidua, ea non videntur doctissimo Autori ita comparata, ut necessum sit statuere Deum homines quosdam a legum suarum obedientia per dispensationem liberasse; existimat igitur, eam in legibus civilibus locum habere propter hominum imbecillitatem: solum autem Deum, a quo & *προσωποληψία* remota sit, tales leges unice rogare posse, quibus omnes gentes tot seculis adeo dirigantur, ut nullus non prævisus casus dispensandi necessitatem ipsi imponere potuerit.

p. 194.

204.

205.

Cap. II.

208.

Jam de divinarum legum partibus & divisione agitur. Constant illæ mandato & sanctione, quæ vel promissoria vel pœnalis, utraque autem conditionata est. Dux inde sequuntur conclusiones, una ex sanctionibus in genere, quod scilicet leges præstari possint, altera ex pœnibus speciatim, quod nulla detur fatalis necessitas. Leges in obligantes Noster dividit & permittentes, has vero quum viri quidam docti admittere noluerint, de voce potius quam de re ipsa disceptari judicat. Lex obligans vel præcipit quicquam vel prohibet, unde tamen novam legis divisionem in affirmantem & negantem sine ullo fructu extundi ait. Rectius in morales & positivas dispescuntur, quarum illæ in naturales & revelatas iterum abeunt. Positivas universales dari præter illas tres de arbore Paradisiaca, de esu animantium cum sanguine, & de pœna in homicidas ita dubitat, ut in partem negantem sit pronior. Post alias quasdam legum divisiones in perpetuas & temporarias, in morales, cærimoniales & forenses, affert, & quæestionem, an omnes leges Mosaicæ dicendæ sint Politicæ? contra Thomasiū negat, monitis simul nonnullis adversus Spencerum. Hinc ad ea quæ Christus nos docuit, fit transitus, quem & legislatorem dici posse, ac propter Judæos eosque qui consilia eum tantum tradidisse docent, debere ostenditur; &

214.

218.

219.

227.

241. 242.

246.

P. 255.

265.

quo sensu novus legislator dici aut non dici debeat, explicatur, offenso simul magno inter rigorem legis Mosaicæ & *invenitur* legum Christi discrimine, qua occasione vocis hujus genuinus usus docetur. Ultimo loco distinctio Pontificis in leges scriptas & non scriptas exploditur, magnumque discrimen inter leges divinas & ordinationes humanas, Ecclesiæque ab his libertas demonstratur.

120.

Sectio III Cap. I de potestate DEI judiciaria, c. 2 de poenis divinis. Sect. tandem IV de juribus reliquis majestatis divinz, qualia sunt jus vitæ & necis, belli & pacis, constituendi magistratus, mittendi legatos, indicendi tributa, imperandi conscientiis, jusque Dei in Ecclesiam, eadem ratione agit Vir doctissimus, quæ autem, prolixitatem veriti, recensere distinctius non possumus. Neque, ut speramus, opuserit, cum ex hæcenus dictis facile appareat, quam viam Vir celeberrimus in hoc opere iniverit. Legentibus autem facile patebit, neque doctrinam neque ingenium candorem cum veritatis studio conjunctum Autori defuisse, quemadmodum & multa inperfa passim inveniuntur, quæ digna notatu videri merito queant. Dabimus coronidis loco unum atque alterum exemplum. Ita p. 81 not. a. observat, occasione eorum qui instituta cum gentibus collatione Christianos priores illis esse dicunt, eos vitam impiorum contendere magnam partem non cum vita sed cum doctrina Philosophorum, atque ea afferre, quæ unus alterque docuit, non ut vixit. Equidem legibus externis multa passim constituta & in usum translata esse, quæ nostrorum mores damnant, sed etiam per Christianam religionem multa emendata esse, quæ olim pro vitiis habita non fuerint. Verba Luc. XXI, 20 seq. de judicio extremo agere prolixè negatur. Locum Petri Ep. I c. III, 18 ita effert p. 42, Christum fuisse, qui tempore Noë salutis viam monstraverit his, qui nunc in custodia sunt propter incredulitatem. P. 53, 54 ostenditur, ea loca, quæ pro novi cæli novæque terræ creatione allegantur, talia non esse, quæ persuadeant. Ista specimen loco sufficiant. Indicis loco brevem conspectum totius operis Autor subjunxit.

E LI-

E LITERIS CHRISTFRIDI WÆCH-
LERI, occasione opusculi Illustris Domini van BYN-
KERSHOECK de Cultu religionis peregrinae apud
Veteres Romanos.

Conf. Act. Erud. A. 1720 Mens. Octobr. p. 474.

Justo prolixior fueram nuper, nunc vela contraham. Cum lo-
co Gellii *Lib. 6 c. 12* comparari meretur locus alter *Lib. 15,*
27, Calatis comitiis & sacrorum detestatio & testamenta fieri sole-
bant. Polybius *Lib. 6, 54* dicit, apud Romanos συνέχεν τὰ ἀν-
τῶν πράγματα, quod apud reliquos mortales esset ἀνεδιζόμενον,
probrosum. λέγω δὲ τὴν δεισιδαιμονίαν. Si ex solis sapientibus
confituti posset Respublica, totum hoc schema non esset necessari-
um. Nunc restat, τοῖς ἀθέλοις φόβοις καὶ τῇ τοιαύτῃ τετραγ-
δοῦ τὰ πλεῖστη συνέχεν. Taceo quæ sequuntur. Lactantio lo-
quenti de *JCtis Ethnicis 5, 11,* opponam Arnobium *Lib. 2 p. 44,*
tam magnis ingenii præditi Consulti Juris magistreria hac expe-
tunt Christiana. Mores Ægyptiorum describit Juvenalis *Sat. 15*
sub Domitiano; memina vicinorum Odit uterque locus. Si Æ-
gyptii oderant Gentiles alios, studio æmulandi Hebræos factum
est. Nam & Plato imitabatur leges Judæorum, iudicio Josephi,
contra Appionem II. Roma moderna Illustri Viro in oculis fa-
isse hic videtur, ubi de moribus Christianorum agit. Nam ve-
teres Romani facile, *inquit,* patiebantur, *ut quisque saluti sue*
confuleret. Arnobius *p. 66 & 97, Vos, Gentiles, vestrarum anima-*
rum salutem in ipsis vobis reponitis. Et p. 90, nobis peregrinos ri-
me objicitis. Primi Romani averfabantur bacchantium sacra.
ἔργα: ἐυλαβῶς ἢ πόλις ἔχει πρὸς τὰ ἐν ἐπιχώματι ἔθνη περὶ
θῶν. Dion. Halic. *Lib. 2.* Postea demum urbs hæc per barba-
ros multa instituta vetera dedidicit. Idem *Lib. 1.* Ad textum
Marciani *L. 1 D. de Colleg.* vidit Cujacius, de religione pagana
sermonem esse *L. 20 C. Theod. de pag. sacrif.* Jac. Gothofredus
similiter, sacra illa fuisse peregrina: Postunium *Col. serio sen-*
sisse, quæ diceret, Livius comprobat *4, 30,* recitans decretum Æ-
ditibus datum *A. U. C. 327,* diu ante Postunium *A. U. C. 567.*
Et Piso atque Gabinius *Coll. A. U. C. 695* ante Christum *LIIIX*
expel-

expellebant curia deos quosdam, apud Tertull. *Ap. 6.* Aliud SCtum circa annum 537 memorat Liv. 25, 1. Festum laudasset Noster: *Sacra peregrina, quae aut evocatis diis Romam sunt collata -- quae coluntur eorum more, a quibus sunt accepta.* Augustinus tamen, *contra Faustum Lib. 12, 13:* *Omnes gentes a Romanis subjugatae in ritum Romanorum sacrorum transferunt, eaque susceperunt.* Arnobius iterum *L. II p. 122:* *Cincius numina peregrina &c.* Scholiastes Juvenalis *Sat. II, 3* provocans ad Senatun, utique de temporibus dudum elapsis accipiendus. Sic *Sat. VI, 336* respicit ad initia Romanorum: *ecquis tunc hominum contemptor numinis?* Excessus bacchantium abolet Postumius, non tota sacra Bacchi. Plutarchus *de amore divit. f. 527* comparat simplicitatem pristinorum cum suo seculo: *At nunc ea negliguntur & obsoleta sunt, crescente luxu.* Pausanias de ætate Neronis *Lib. II, 37:* *quae circa paludem hanc quotannis Libero Patri nocturna sacra sunt, ἔχ' ὄσιον ἐς ἅπαντας ἡν μοι γράψωι.* Coss. nostri creati erant extremo anni superioris, circa Nonas Martias, Liv. c. 6. Caelius ad Ciceronem *8 epist. 141.* SCtum autem hoc factum demum Non. Octobr. Illius *parte I sacerati*, septem millia viro- rum ac mulierum in omne facinus. Diruenda erant hæc, extra quam si qua ibi vetusta ara aut signum consecratum esset, c. 18, si quis scil. tale sacrum solenne & necessarium duceret, nec sine religione & piaculo sibi omittendum. Subibat animum timor, ne, cum pœna scelerum, divini juris aliquid, quod immistum esset, riderent, c. 16. Factum est SC. in æde Bellonæ, quem ritum fragmento Ciceronis probat Gellius 14, 7. Sic in utroque SC. *Lib. 8 famil. 141* prid. Cal. Octobr. in æde Apollinis. Non definitio, ecquid veri sit in verbis matris ad filium nondum 20 annorum, Æbutium: *decem dierum castimonia opus esse.* Euripides sane: *O felix, quicumque beatus, sacra Deorum sciens, purificat vitam, & consecrat animam sacris purgationibus, in montibus bacchans.* *Bacch. f. 174* Vetusta sunt hæc initia. Varro tamen in fragmento apud Augustinum *de C. D. 4, 31, veteres Hebræos Deum sine simulacro coluisse.* Sed & primi Romani annis CLXX ἀγάλματα ἔδεν, ἔτε πλεσὸν ἔτε μὴν χειρῶν in templis non habebant. Clemens Alexandr. *Stromat. I f. 223, ex*
coque

eoque Eusebius *prepar. Evang.* 9, 3. Plato vero in *Phædone*, qui τὰς τελετὰς nobis constituerunt, docebant, eum qui ἀμύητος καὶ ἀτέλεσος εἰς ἄδης ἀφίηται, non initiatus nec expiatus ad inferos descenderet, luto obhasurum, nec cum diis habitaturum. Statim de Baccho: *idem* ajunt, multos thyrsiferos, paucos est cernere Bacchos. Hi vero non alii, quam qui recte phyllophorantur. Diodorus Siculus 3, 65 f. 198, hunc Semeles filium καταδείξαι καὶ τὰ περὶ τὰς τελετὰς καὶ μεταδόναι τῶν μυστηρίων τοῖς εὐσεβέσι. Et 4, 3 f. 211: τὲς ἀδικεῖς καὶ ἄσεβεις κολάζειν. Quæ nimium extendit Nic. Gurtlerus *Orig. mund.* I, 16 p. 188 seqq. Saltem de turpioribus sacris Liberi Patris, de quibus Augustinus *Lib.* 7, 21 de C. D. ex Varrone, nullum apud Livium hic vestigium. Parte tertia SCti Baccha sunt matrona & sacrificula, c. 13. Tacito *insanientes* Bacchæ, *Annal.* XI, 31. Bis & amplius ADIESE, i. e. *adiisse*. ADESENT autem de Senatoribus, qui *adessent* in concilio Senatus. De sceminis mentio hic minus erat necessaria. Parte quarta prohibetur, tum ne quis magister horum sacrorum esset, tum ne quis fieri posset: paucis tamen privatis suo modo permittebantur ea absque rectore. Turbam putabant facile dissipari. Quæ sequuntur, ita lego: *sacra inde vota, vel, sacra itaque vota ne quisquam fecisse vellet, & neve in publico neve privato, (intra Urbem scilicet) neve extra Urbem, Athenienses extra Urbem Baccho sacra instituerant. Virgilius Georg.* 2: *Baccho caper-præmiaque ingentes pagos & compita cistum.* Prolixe Thucydides *Lib.* II. Virgilius iterum: *Nec non Ausonii — & te Bacche vocant per carmina lata.* Addo Franc. Luifin. *Parerg.* L. 1. c. 15, *Venet.* 1551. SC. nostrum Patres censuere factum *pridie Id.* *Quintil.* parte *Sexta*: quod pugnat cum eo quod supra dicebatur, *Non. Octobr.* Mallem etiam. *censuere, homines plus quinque universi.* Non semel idem hic bis dicitur: in re enim momenti tanti nil videbatur nimium. Ultima verba partis *Octavae*, in agro *Teurano* vel *Turano*, non capiam de loco determinato, in quo potissimum convenissent bacchantes. Sic enim decem diebus ad eum diruendum non erat opus. Diffusa hujus mali labes per totam Urbem, & extra Urbem, per omnia fora, circos, & conciliabula. *Liv.* c. 14, 16, 18. Ad Tiberim

rim decurrebant matronæ baccharum habitu, *c. 13.* Cis Tiberim etiam & per Urbem vigiliz. Imo Cos. Postumius tota jam pridem Italia, & nunc per Urbem etiam *multis locis* ait esse bacchanalia: ululatus nocturnos tota Urbe personare. *Lucum Semela* nominat *c. 12.* Sed negotium datum Coss. ut decem diebus omnia bacchanalia, Romæ primum, ad Tiberim & cis Tiberim, in sua quisque regione, deinde per totam Italiam diruerent. Et Prætores putabant, XXX diebus has quæstiones demum posse perferri. Purgata Roma, egressus Consul circa fora: deinde utrumque litus Italiæ peragraverat, *c. 22.* Executus est etiam reliquias in Tarento, *c. 41.* Residua quædam femina sequente anno in Apulia a L. Dronio prætore deleta, *40, 19.* In *agro Romano* paulo rectius legerem ergo. Pertinet huc combusio septem librorum Græcorum de disciplina sapientiæ, repletorum paulo post in arca lapidea sub Janiculo, facta jussu Senatus in conspectu populi, odio peregrinorum sacrorum. Liv. *40, 29.* Credebant esse libros Pythagoricos Numæ, auditoris Pythagoræ. Certe fuisse Pythagoreum affirmat Clemens Alexandrinus *L. 1 Strom. f. 223.* Petillius Prætor lectis rerum summis rebatur pleraque dissolvendarum religionum esse. Finge hanc incidisse in tetractyn, & juramentum per quaternarium numerum, ac legisse, deos Pythagoræ esse ex numeris. Utique hæc peregrina Romanis. Sed ecce mentem illius ex Luciano, *Vitar. auct.* Quærit ex Mercatore, *quomodo numeras?* Ille: *unum, duo, tria, quatuor.* Pythagoras, *vides decem esse: perfectum trigonum, & nostrum jusjurandum. Cognosces etiam, ipsum Deum numerum esse, & harmoniam.* Alibi Lucianus, in *Philopat.* Triephon, *quemnam tibi jurabo?* Critias, *Deum alte regnantem — unum ex tribus, & ex uno tria, Ζῆνα τὸν δ' ἡγῆθεόν.* Triephon: *numerare me doces, & jusjurandum est tibi arithmetica. Neque enim intelligo, quid dicas: unum tria, tria unum. μή τῶν τετρακτῶν Φῆς τὴν Πύθαγόρας; num quaternarium dicis Pythagoricum illum?* Critias, *σίγα τὰ σιγῆς ἀξία, tace ea, quæ silentio digna.* Lasciantius opinabatur, insipienter crematos hos libros cum censura publica: si enim derogassent religionibus, minuissent Romanam, *Div. instit. 1, 22.* Hodie

die forte non cremarentur. Apud Chaldæos potuit audire Pythagoras, in Deo esse unum ex tribus, & tria ex uno; unum & tria, tria & unum. Putans igitur adhærendum esse his numeris numerantibus, progressus est ulterius ac dixit, unum & tria esse quatuor, & mysterium quæsit trigoni, juravitque etiam per hunc quaternarium, ac Deum ipsum credidit esse quaternionem. Deinde ascendit ad numerum senarium, denarium. Ex Pythagora autem forte non didicemat Lucianus, *unum ex tribus, & ex uno tria esse Filium Patris, Spiritum ex Patre procedentem*, in *Philopat.* Versatus enim inter Christianos autumnabat se clavem reperisse mysterii Pythagorici. Ab hac vero illius mente multum abiit Sextus Empiricus, *adv. Arithmet. f. 331 Edit. Lips.* Alterum Caput exhibet Constitutionem Diocletiani & Maximiani contra Manichæos. Capta fuit Alexandria Ægypti juxta Eusebium anno CCXCVIII, juxta Petavium CCXCVI. Jornandes de ea loquitur clarius libro *de succ. regn.* quam *de reb. Get.* Extat strictura V. C. Jo. Alb. Fabricii de Manichæis, *Bibl. Græc. Lib. 5 c. 1 p. 281.* Et ante illam notavimus quædam in Actis 1710 p. 77. Exprobrabat illis Augustinus, cur non parti priori nominis, *Manes*, addiderint unam litteram, ut agnosceretur *manna*, sed duas syllabas parti posteriori? *contra Faustum Lib. 19 c. 22.* Ad textum: Otia quidem maxima (*maxime*) hortari interdum homines modum excedere; Manichæos autem nil minus quam otiosos, per modum prodigii velociter facinora sua commisisse, libros hæreticos passim vulgando ac disseminando, ut populos quietos perturbarent. Manes, jam heres viduæ Persicæ, otii tædio nil videtur fecisse. Noverat, seclam hanc pridem recoctam a Scythiano, & quatuor aut plures de illa libros scriptos, paratosque, qui a se ederentur, tantum. Manes ergo, Scythiani ac Terebinthi opes librosque nactus, publice protulit, quæ pridem inventa. Cumque libros Christianos etiam adeptus esset Hierosolymis, in ipso illo carcere suo fuit minime otiosus. Quin potius fuga per Mercellum arrepta, in Mesopotamia & toto tractu Syriæ Romanique imperii tentavit *καταδύξαι, dominari.* Epiphan. *Hæres. 66, γ.* Hinc turbæ populorum, quibus opponitur hæc Constitutio, post mor-

tem etiam turbatoris. Eusebius loquitur tantum de fabulis Græcorum: quarum aliquæ sint utiles. Romanos præstantioris ingenii spreuisse illa figmenta, *præpar. Evang. 2, 10*. Veterum autem Christianorum suasiones ac piam simplicitatem sustentabat robur spiritus divini & adhuc sustentat. Pervelim hic didicisse, quæ orthodoxi affinxerint olim Manichæis. *Veteriores religiones* retinebo. Victor enim Schotti de Diocletiano, *curabat castissime veterrimas religiones*, c. 39. Eodem vocabulo usus Arnobius, *Lib. Ip. 13*. Deinde: *Hi enim* (abundat, qui) *novellas — opponunt, ut pro arbitrio suo ceu pravam excludant*. Apud Eusebium *Hist. Eccles. Lib. 7 c. 24* in fine & c. 25 non invenio, quod quaerieram. Locus Suidæ in Νέγβας facile conciliatur cum altero in Μάνης. Nam ibi ait, Cubricum appellari etiam Scythianum. Idem dixerat Cedrenus c. 101: ἕτος ἔν ὁ μαθηκῶς Μάνης, ὁ καὶ Σκυθιανὸς λεγόμενος. Scythianus vixisse putabatur Epiphanio §. 3 *περὶ τῆς χροῦς τῶν Ἀποστόλων*: quod si cum Caveo intelligas de seculo exeunte, supponas deinde, Terebinthum illius discipulum attigisse seculum tertium jam forte adultum, & viduam hujus emisse sibi Cubricum adhuc septennem, eique jam maturæ ætatis ac eruditionis reliquisse post mortem tum libros, quos diximus, tum opes collectas, Cubricus medium seculi tertii potuit omnino superare. Persarum Rex, qui vivo cutem detraxisse dicitur, D. Herbeloto vocatur Baharam. Sub Sapore intrasse Persiam, ab ipsius autem nepote demum occisum. *Biblioth. Orient. f. 549*. Cujus supplicii annum certum nondum invenio. Alexander Lycopolita ignarus videtur rei totius fuisse, eamque Didymus Alexandrinus ne tetigit quidem. Eutychius autem patriarcha Alexandrinus, *Annal. Tom. Ip. 387* & Arabes apud Hottinger. *Histor. Orientis Lib. I c. 3* plane diversa de genere supplicii afferunt. Sed nec Scythianus primus sectæ conditor, ac incrustator potius dogmatum antiquorum, quæ Eusebius recte dicebat jam diu fuisse *semita*. *Hist. Eccles. 7, 31*. Ut intelligam, quæ sint Leges istæ Persarum, quas *istabas* appellat Constitutio, quaerenda est vox congrua *execrandis* illorum *consuetudinibus*. Hæ enim hic sunt in pari vituperio. Sive ergo scribas, *insanas*, sive *insulsas* leges, non recedent

cedent ab execratione ista. In reliquis per placet emendatio Viri illustri. Pro *malevolis* poteram *malevoli*. Mox: *Et quia omnia*. Supra ergo similiter, *Quoniam igitur eos, de quibus*. Sic enim rotunde sequetur, *Ideo eorum*. Præfatur Diocletianus, priusquam ad sanctionem ipsam poenalem transeat, omnia genera maleficiorum, de quibus retulerat Proconsul, in judicio probata & convictos de illis reos esse, atque adeo ad sententiam recte descendi. Stante hac mente Imperatoris, sponte compingas verba ab imperito scriba lacerata. *Et quia omnia illa genera malef. ad statuta* (nostra scilicet) *evidentissime exquisita, & illorum* (reorum) *commenta* (delicta) *invent* (i. e. probata) *sunt, ideo eorum mortes* (pro meritis) *atque pœnas debitas & condignas illis statuimus*. De jussis & statutis Imperatoris loquuntur iterum verba ultima. Julius Firmicus dixit *commenta scelerata, de error prof. relig. p. 12. Mortes*, i. e. varia mortis supplicia; sicut Isidoro *mortium diversi casus. Orig. 5, 27. Tacitus, multasque mortes jussu Messalina, Annal. XI, 28. Vopiscus Carino, c. 18, suorum mortibus absolutus. Eusebius de Christianis, πέντε θανάτους ὑπέθεγον. H. E. Lib. 8, 17. Ad emendandum locum de metallis Forensibus nil potest afferri e Plinii *Libro 5, 32. Nihil enim ibi de metallis: insula tamen una eademque illi Elaphonnesus & Proconnesus. Apud Athanasium autem Hosius de Arianis, Eutychium Subdiaconum curant in metallum mitti, atque in metallum non simpliciter, sed quod esset dirissimum, ἀλλ' εἰς τὸ τῆς Φαίης, ubi etiam condemnatus homicida vix paucos dies possit vivere, ad Solitar. f. 658 Edit. Commelin. Phæno, in Arabia, Lucæ Holstenio, ad Carol. a S. Paulo, de Patriarch. p. 197 & 204 Episcopus in Ephesino, ὁ Φαίης, p. 205. Locum hunc Athanasii cum attulisset Pithœus, rejiciaturque Forensibus ab ipso Samuele Petito, *Observ. 2, 10, qui potuit scribere, Pithœum non audio? In fine textus nostri perinde fuerit, talis hac nequitia, an, malum hoc nequitia. Julius Firmicus denuo, quamdiu hoc malum fuisset radicitus amputatum. Denique, obsecundato, an obsecundabit. Ceterum an supposititium sit totum hoc, ceu creditit Sam. Basnagius Tom. II *Annal. f. 451, nunc excutiendum. Aluum est, inquit, ea de lege silentium in Eusebio, Cyrillo, (Hierosoly-****

tem etiam turbatoris. Eusebius loquitur tantum de fabulis Græcorum: quarum aliquæ sint utiles. Romanos præstantioris ingenii sprevisse illa figmenta, *præpar. Evang. 2, 10*. Veterum autem Christianorum suasiones ac piam simplicitatem sustentabat robur spiritus divini & adhuc sustentat. Pervelim hic didicisse, quæ orthodoxi affinxerint olim Manichæis. *Veteriores religiones* retinebo. Victor enim Schotti de Diocletiano, *curabat castissime veterrimas religiones*, c. 39. Eodem vocabulo usus Arnobius, *Lib. Ip. 13*. Deinde: *Hi enim* (abundat, qui) *novellas — opponunt, ut pro arbitrio suo ceu pravam excludant*. Apud Eusebium *Hist. Eccles. Lib. 7 c. 24* in fine & c. 25 non invenio, quod quæsieram. Locus Suidæ in *Νέγβας* facile conciliatur cum altero in *Μάνης*. Nam ibi ait, Cubricum appellari etiam Scythianum. Idem dixerat Cedrenus c. 101: *ἕτος ἔν ὁ μαθηκῶς Μάνης, ὁ καὶ Σκυθιανὸς λεγόμενος*. Scythianus vixisse putabatur Epiphanio §. 3 *περὶ τῆς χροῦς τῶν Ἀποστόλων*: quod si cum Caveo intelligas de seculo exeunte, supponas deinde, Terebinthum illius discipulum attigisse seculum tertium jam forte adultum, & viduam hujus emisse sibi Cubricum adhuc septennem, eique jam maturæ ætatis ac eruditionis reliquisse post mortem tum libros, quos diximus, tum opes collectas, Cubricus medium seculi tertii potuit omnino superare. Persarum Rex, qui vivo cutem detraxisse dicitur, D. Herbeloto vocatur Baharam. Sub Sapore intrasse Persiam, ab ipsius autem nepote demum occisum. *Biblioth. Orient. f. 549*. Cujus supplicii annum certum nondum invenio. Alexander Lycopolita ignarus videtur rei totius fuisse, eamque Didymus Alexandrinus ne tetigit quidem. Eutychius autem patriarcha Alexandrinus, *Annal. Tom. Ip. 387* & Arabes apud Hottinger. *Histor. Orientis Lib. I c. 3* plane diversa de genere supplicii afferunt. Sed nec Scythianus primus sectæ conditor, ac incrustator potius dogmatum antiquorum, quæ Eusebius recte dicebat jam diu fuisse *seculi* *Hist. Eccles. 7, 31*. Ut intelligam, quæ sint Leges istæ Persarum, quas *istabas* appellat Constitutio, quærenda est vox congrua *execrandis* illorum *consuetudinibus*. Hæ enim hic sunt in pari vituperio. Sive ergo scribas, *insanas*, sive *insulsas* leges, non recedent

cedent ab execratione ista. In reliquis per placet emendatio Viri illustri. Pro *malevolis* poteram *malevoli*. Mox: *Et quia omnia*. Supra ergo similiter, *Quoniam igitur eos, de quibus*. Sic enim rotunde sequetur, *Ideo eorum*. Præfatur Diocletianus, priusquam ad sanctionem ipsam pœnalem transeat, omnia genera maleficiorum, de quibus reculerat Proconsul, in iudicio probata & convictos de illis reos esse, atque adeo ad sententiam recte descendi. Stante hac mente Imperatoris, sponte compingas verba ab imperito scriba lacerata. *Et quia omnia illa genera malef. ad statuta* (nostra scilicet) *evidentissime exquisita, & illorum* (reorum) *commenta* (delicta) *inventa* (i. e. probata) *sunt, ideo eorum mortes* (pro mœnas) *atque pœnas debitas & condignas illis statuimus*. De iussis & statutis Imperatoris loquuntur iterum verba ultima. Julius Firmicus dixit *commenta scelerata, de error prof. relig. p. 12. Mortes*, i. e. varia mortis supplicia; sicut Isidoro *mortium diversi casus. Orig. 5, 27. Tacitus, multasque mortes iussu Messalinæ, Annal. XI, 28. Vopiscus Carino, c. 18, suorum mortibus absolutus. Eusebius de Christianis, πικρότερος θανάτους ὑπὲρ ἄλλων. H. E. Lib. 8, 17. Ad emendandum locum de metallis Forensibus nil potest afferri e Plinii *Libro 5, 32. Nihil enim ibi de metallis: insula tamen una eademque illi Elaphonnesus & Proconnesus. Apud Athanasium autem Hosius de Arianis, Eutychium Subdiaconum curant in metallum mitti, atque in metallum non simpliciter, sed quod esset dirissimum, ἀπὸ ἐὶς τὸ τῆς Φαιῶν, ubi etiam condemnatus homicida vix paucos dies possit vivere, ad Solitar. f. 658 Edit. Commelin. Phæno, in Arabia, Lucæ Holstenio, ad Carol. a S. Paulo, de Patriarch. p. 197 & 204 Episcopus in Ephesino, ὁ Φαίβης, p. 205. Locum hunc Athanasii cum attulisset Pithœus, rejiciaturque Forensibus ab ipso Samuele Petito, *Observ. 2, 10, qui potuit scribere, Pithœum non audio? In fine textus nostri perinde fuerit, talis hæc nequitia, an, malum hoc nequitia. Julius Firmicus denuo, quamdiu hoc malum fuisset radicatus amputatum. Denique, obsecundato, an obsecundabit. Ceterum an supposititium sit totum hoc, ceu credidit Sam. Basnagius Tom. II *Annal. f. 451, nunc excutiendum. Alium est, inquit, ea de lege silentium in Eusebio, Cyrillo, (Hierosoly-****

mitano) *Augustino*. Eusebius & Cyrillus non perſcribunt vitam Manichæi, vel fata ſectæ. Auguſtinus autem fuſe tractat dogmata. Neque adeo ignorare potuit odium Diocletiani aliorumque Imp̄p Valentinianus enim I *Novell. Tit. 2* provocat ad omnes retro principes, paganos ipſos, quos inter Diocletianus noſter primum habuit locum. Porro Auguſtinus in Dialogo de Actis cum Felice Manichæo *Libro I c. 12: Dixiſti etiam, timere te leges Imp̄p.* — Nunc vero cum publice clamaveris, cum codicibus tuis te paratum eſſe incendi, ſi aliquid mali in eis fuerit inventum. Felix c. 14 *Si mihi attuleris ſcripturas Manichæi, quinque auctores, quos tibi dixi, quicquid me interrogaveris, probo tibi.* — Auguſtinus: *Codices tui ſub ſigillo publico cuſtodiuntur.* — tolle codices tuos. Felix: *Omnes ſcripturas, que mihi ſublatae ſunt.* Ecce pœnam incendi & quinque libros Manichæorum, quos inter theſaurus major & minor. Sic contra Donatiſtas enumerat Auguſtinus variorum Imp̄p. *Leges. Ep̄iſt. 166.* Cui addo Jo. Garner. *ad Mar. Mercator. part. I. f. 427.* Pergit Baſnagius: Diocletianus parcens tunc Chriſtianiſ, Manichæos, Ethnicis magis affines, crudelibus pœnis non videtur ſubjeciſſe. Atqui Manichæi hic ſpectandi ceu turbatores populorum. Iterum: hoc ipſo anno 287, 11 Id. April. fuit ille Byzantii, *L. 6 C. an ſervus.* ultimis ergo diebus Martii non fuit Alexandriæ. Imo vero data eſt Lex noſtra anno poſt captam Alexandriam, victumque Achilleum, 297 vel 298, non 287. Pagius *ad Baron. ibid.* Atque tunc incidit æra illa qualiscunq; boni ſeculi, de qua Eusebius *H. E. 8, 1.* Priſca enim & procuratores ac præſides libere profitebantur Chriſtiana ſacra, ſed ſemihorium id non fuit diuturnum. Lactant. *de mort. perſec. c. 15.* Crebra etiam bella cum Perſis Romanis tunc. Sed & Perſarum Rex Cabades ipſos in finibus ſuis Manichæos trucidavit. Cedrenus *Juſtino f. 299.* Hæreſis enim hæc Perſas etiam inquinaverat. Agathias *libro II.* Finiſ: *Itaque Imperatori Chriſtiano tribuendum videtur, reſpiciens forte ad L. 12. pr. C. de hæret.* Illa autem ſimiliter eſt ſine die & Cos. Juſſit Juſtinus Imp̄p. Manichæos capite plecti, τὸς ποιῶντας ἀταξίαν, ſupplet. Cedrenus. Diocletianus vero præterea ipſa curabat per ſe ſacra, eique Zoſimus ἀρχιεὶς ἀπέ

τὸ θεῖον eminenter applicat, *Lib. 2 c. 10*, qualem Plutarchus flammī. Justinus ceu Christianus nervum religionis nostræ non poneret in consilio virorum qualiumcunque. Valentinianus I certe & Leo Magnus aliter loquuntur. *Tom. I. Opp. f. 215. Questnell. Diff. I Tom. II f. 140.* Claudii Eusthenii vita Diocletiani, cūjus mentio apud Vopiscum, *Carino, 18*, non extat. Arnobius perscripturus eam fuerat perquam animose: sed quia persecutores vehementer irritaverat Libris adversus Gentes, latet nos & mors ejus & tempus. Augustinus tamen habebat integrum Codicem Grogoriani, publice receptum, cum eoque etiam textum nostrum. Jac. Gothofredus, *Prolegom. C. Theod. f. 183.* Reliquit etiam Βήμα Manichæi, ceu ἀυτόπτης. *Contra epist. fundam. Manich. c. 8.* De cultu peregrino secundum disciplinam Hebræorum, extat *parte 4 legum Miscbnicarum* apud Surenhusium *Tract. Avoda Sara. f. 363*, ibique colloquium Senatorum Romanorum cum Judæis, *f. 382.*

JOH. LAUNOJI DE VARIA ARISTOTELIS in *Academia Parisiensi* *Fortuna*, & JOH. JONSII de *Historia Peripatetica* *Dissertatio*. JO. HERMANUS AB ELSWICH edidit, & de *varia Aristotelis in scholis Protestantium fortuna* *schediafma* *præmisit.*

Vitembergæ, apud Sam. Hannauerum, 1720, 8.

Alph. 1 pl. 6.

Quarta hæc est scripti Launoji editio, quippe quod, ut ex præfamine Rev. Editoris constat, ter hæctenus excusum fuit, Paris. 1653 in 8, Hagæ Comit. in 4 & Paris. 1662 in 8. Ut ipse Autor eum subinde auxit & emendavit, ita hanc editionem variz Editoris notæ ornant. Inter causas, cur liber sæpe imprefus perrarus tamen hæctenus fuerit, affertur, quod Lojolitz Launoji opera extinguere optantes, omnia sollicitè conquirant. Adversus quorum aliorumve Curiz Rom. nimis addictorum insultus Cl. Editor Launojum tanquam testem veritatis virumque eruditissimum tuetur ac vindicat: licet fateatur, ipsum

Aristoteli quandoque plus justo infensum esse, coacervando omnia ex Patribus in Philosophum injuriose dicta dicta, eoque trahendo cuncta, quæ in aliorum etiam Philosophia taxaverant, ea vero quibus Patres favisse Aristoteli poterant videri, inique elevando. Optat tamen, Launojum, quæ Aristotelis fortuna fuerit inter Gallos, latius persecutum fuisse, siquidem ita uberius quoque Cartesianismi, fato Aristotelis constanter impliciti, historia exstaret, cujus rei causam putat, quod forte Mommorium, Virum Cartesio addictissimum, cui liber inscribitur, offendere veritus fuerit. Et Jonsum quidem, operi ante alios parem, vastam historiam Peripateticam olim meditatam fuisse, morte autem præventum duas saltem dedisse dissertationes, quas Cl. Editor opusculo huic subjecit, & quod fata Jonso negaverant, ipse in addito schediasmate de Aristotelis in Protestantium scholis fortuna, multas inter curas atque concatenatos labores suscepit. Prætermisissis nunc Jonsi & Launoji scriptis, nostram ætatem longe prævertentibus, e Cl. Editoris Schediasmate nonnulla delibabimus.

§. I.

- Nempe varia erant, quæ jam suo tempore Aristoteli famam & autoritatem conciliabant; in præceptorem Platonem insultus, ingenium philosophicum cum omnium aliorum Philosophorum contemptu conjunctum, auditorum applaudentium frequentia, ipsorumque Principum gratia. Equidem paucos habuit Aristoteles fato functus affectus, donec L. Sulla Philosophi scripta Romam attulit, ubi postea Aristoteles, pro vario Imperatorum in Philosophiam affectu, modo effloruit, modo exolevit rursus, quid? quod scripta ejus omnia Caracallæ jussu aliquando concremata sunt. Et licet Hobbesius Leviath. cap. 47 Aristotelem plurimis hæresibus ortum dedisse censuit, constat tamen, frustra obstrepente Balto, illas ex Platonica potius Philosophia derivandas esse. Neque enim concoquere poterant Patres Philosophi de mortalitate animæ, de providentia Dei supra Lunam se non extendente, de æternitate mundi &c. sententias, neque appositæ magis scopo suo, sanctimoniarum vitæ, subtiles Aristotelis quæstiunculæ, quam gravis doctrina Platonis de moribus, ipsis videbantur, imo ægre ferebant, se ab hæreticis so-

sophismatibus, ex Aristotelis schola desumptis, sæpius impeti. Incumbebant tamen nonnulli Aristotelis scriptis, ne ignorantia ab adversariis objici posset, alii modestius primo Theologiæ ipsum inferebant, donec Scholastici, eliminata omni sana Theologia, nil nisi fucum ex Aristotele in divinis rebus dedere. Miscela hæc sacrarum disciplinarum cum Philosophia, si Trithemio credimus, Abzlaro, si Nostro, Alberto M. autore cepit, ut qui Thomam de Aquino, præceptore postea longe majorem, discipulum habuit. Tanta tum Aristotelis erat autoritas, ut non de vero & falso, sed de mente Aristotelis duntaxat quæstio esset, imprimis cum ii, qui malum propellere statuerant, in alterum extremum inciderent, atque haustam ex Platone putidam illam Theologiam mysticam Philosophiæ succenturiatam velent. Hoc rerum statu Lutherus surgebat, Vir si quis alius Aristotelicæ Philosophiæ gnarus, quam ex doctrina Jodoci Isenacensis hauserat, & secundum Academiæ leges aliquoties explicaverat, quem vero tædium hujus Philosophiæ ex Augustini imprimis & S. Scripturæ sedula lectione ceperat. Animose igitur Aristotelem impugnabat, Logicam, Ethicam & Phycicam ejus maxime improbens, & modo publice contra Philosophum Anno 1416 & 1417, nec non Heidelbergæ, XII theses ei opponendo, disputabat, modo privatim inculcabat, Scholasticos Aristotelem plane non intellexisse, imo, etiam si de mente ejus satis constaret, parum emolumenti rebus sacris & naturalibus ex quæstiunculis ejus accedere posse, demonstrabat. Quo adeo Philosophorum animos in se concitabat, ut Jodocus ille Isenacensis Luthero, ædes ejus Erfurti aliquando pulsanti, copiam sui negaverit. Partes Lutheri sequebantur Melanchthon, antea Aristoteli addictissimus (imprimis in Hypotyposis Theologicis) Joh. Bugenhagenus, Dolitius Veltkirchenius, qui multos secum facere testantur, & denique Carolostadius, qui quidem fanaticismo correptus bonas literas omnes proscribi voluit. Equidem non verebantur illi solidam Aristotelis methodum disputandi, ut Rapius cavillatur, sed parum lucis S. Scripturæ afferre inanes apud Aristotelem quæstiones, imo latitare in eo multa divinæ veritati adversa, intelligebant. Accedit, quod B. Lutherus, ceu ex epistolis

S. 5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

- stolis ejus patet, constituerit secum, Physicam & Logicam Thomisticam eliminare, & Scholasticam philosophiam tantisper retinere, donec & hac ejecta, per temporis rationem, *liceret puram Theologiam, Philosophiam & Matheſin ex fontibus haurire.*
- § 12. Minima ergo imo plane nulla erat Aristotelis autoritas sub initium reformationis, imo ipsis Laicis, quibus imperiti monachi eum in S. Cathedra explicabant, adeo exosus erat, ut aliquando Brunſwigæ campanarum pulſu a plebe ex ecclesia proſcriberetur. Postea Melanchthon mutata mente vehementer amore ejus captus, eum extollebat, & sine eo puram Philosophiam non dari, studiose monebat, ut inde in Academia Vitembergenſi Aristoteles facile emergeret. & Joh. Velcurio scripta ejus publice interpretaretur, non invito Luthero, qui, si voluisset obicem ponere, facile potuiſſet, eoque mentem & ipſe mutasse videtur. Neque enim omnis Philosophia proſcribenda erat, nec cujusvis ingenio libera philoſophandi ratio tuto permitti poterat, sed dux eligendus erat. Imo ob controversias cum Pontificiis, admodum in Peripatetica Philosophia versatis, non plane exterminandus erat Aristoteles. Hinc in omnibus per universam Europam Academiis Protestantium, tum ii, qui ex Philippi schola prodierant, tum Scholastici, a Pontificiis ad nostros descendentibus, Aristotelem prælegebant. Lipsiæ Organij Professor Publicus instituebatur, ubi & Simon Simonius Italus Peripateticam Philosophiam gnauiter excolebat. Docebant ibidem Victor Strigelius & Philippo conjunctissimus Joach. Camerarius, cujus explicatio Ethicorum ad Nicomachum Naudæo, iniquiori alias Germanorum judici, vehementer probatur. Vitembergæ peculiari edicto cavebatur, ut Professor secundus Philosophiæ, nec non octavus & nonus, solius Aristotelis libros prælegerent. Rostochiensis Academia aliam quam Aristotelis Philosophiam explicari non patiebatur. In Tubingenſi Jac. Schegkius haud vulgarem ex ejusdem philosophiæ studio famam capiebat. Harum Academicarum studia Argentoratensis, Jenensis & Regiomontana sollicitè æmulabantur. At cum summa fere teneret Aristoteles, paulatim, cum compendia Philippi a multis pluris quam Aristoteles fierent, scripta ejus negligebantur. Conflabant præterea Aristot.

Aristoteli invidiam certamina Synergistica, Adiapheristica, Crypto-Calviniana aliaque, cum adversarii argutiis peripateticis, errores suos sæpe palliant. Inde enim Flacius omnes Philosophos aliquando damnabat, nihil sani prodere eos, quod ex Patribus non hauserint, contendens. Stolzius Vinariensis minister omnem Philosophiam exturbandam esse censebat, & Andreas Osiander, homo mysticorum libris immerfus, passim in Philippum & Aristotelem impune grassabatur. Ramus inter hæc omni Philosophiæ peripateticæ interitum minitans, plures per Germaniam, Galliam & Scotiam fautores nanciscitur. Inter primos ejus philosophiam ad Germanos attulit Fabricius Marcoduranus, qui cum Ramum in Gallia vidisset, postea scholæ Düsselдорpiæ præfectus, plures enixus pullos, qui Rami Philosophiam in Westphaliam imprimis propagarunt, ubi nota sunt Frid. Beurhusii & Guil. Adolphi Scribonii inter Rameos nomina. Imo Ramus ipse aliquando Heidelbergæ scholam apernit, quo audiendi ejus, gratia multi ex Germanis concesserunt, quorum non neminem ipsi commendans Chytræus summam Viri venerationem prolixè testatur. Hinc ad arcendum Ramum Peripatetici elasticè canebant, nominatim Jac. Schegkius in Tubingensi Academia, Nicodem. Frischlinus & apud Argentoratenses Dasypodius. In Julia Academia Cornel. Martini, Joh. Caselius, Pancratius Crügerus & Conradus Horneus Aristotelem, in Altdorffina Scherbius ante alios, tum Piccartus & Sonnerus, Aristotelem fortiter tuebantur. Causam vero non deserebant Ramistæ, sed Cornelio Martini Fridericus Beurhusius, Conrad. Hoddeus, Heitzo Bulcherus & Hermannus Nicephorus, Scherbio, Henning. Renneimannus se opponebant, ita ut Rameorum sectæ indices incrementa caperet. Lipsiæ Joh. Cramerus, Organi Professor, Rami Logicam privatim exponerebat, & Rostochii Th. Rhædus clarebat, & Vitembergæ ipsi Theologi mitius cum Ramea philosophia agebant, connubium utriusque Philosophiæ commendantes. Hamburgenses lege sanciebant, ut in erecto nuper gymnasio Ramistici quoque termini explicarentur. At cedente demum Aristoteli Ramo nonnulli ex Ramistis pacem cum Aristotele meditabantur, utriusque Philo-

§. 21.

22.

23.

24.

25.

- sophi placita permiscentes, quorum primum fere erant Rudolphus Goclenius & Barth. Keckermannus, suis inter nostrates quoque affectis stipati, qui tamen id quod iis qui mediatorum partes fulcipiunt fieri consuevit, ut utriusque scilicet partis odium incurrant, experti sunt. Et Principum maxime autoritate resistebatur Aristoteles, partim ut Professorum ex eadem cathedra docentium contentiones tollerentur, partim ne nostri cum adversariis, imprimis cum Lojolitibus, quorum solertissimum est in metaphysicis studium, in arenam descendentes methodi hujus imperitia ipsis cederent. Itaque Joh. Cramerus Lipsiæ loco movebatur, & ne Rameæ Philosophiæ Vitembergenfes se darent, lege cavebatur. Rursus Joh. Hoffmannus omne, quod ex ratione cognoscitur, proscripserat, quondam in Academia Julia omni Philosophiæ exitium intentabat, socios facinoris nactus Joh. Müllerum, & ex poematibus (ut vocat) juvenilibus notum Joh. Werdenhagium, nec non post paulo Schillingium cum Schradero, Valent. Weigelius & Roszruciani eodem fere tempore novum Astrologiæ Philosophiæ genus moliebantur, alique Arndii merum pietatis studium superstitionis imitari, omnem Philosophiam eliminandam censebant. Resistere tamen Hoffmanno, duce Joh. Caselio, Corn. Martini, Duncanus Liddelius, Owenus Guntherus, Alb. Grauerus, alique Caseliani propterea dicti, ut publice palinodiam canere coactus fuerit. Schillingius & Schraderus a Vitembergenfibus, ad quos ipse Schillingius causæ judicium detulerat, repressi sunt. Cum & horum insultus feliciter superasset Aristoteles, omnes vel in eo explicando, vel in nucem contrahendo erant occupati, Academia Vitembergenfis liberius ac decentius in eo versabatur, cum Altdorffini & Jenenses tenacius ipsi adhererent, adeo ut in eo conciliando cum S. Scriptura omnem lapidem moverent, frustra licet. Verum Aristoteles, qui de imperitis obrectatoribus facile hactenus triumphaverat, non tulit tandem doctorum virosura impetus. Nam Bacon Verulamio autore inter Germanos Sennertus physicam ejus doctæ impugnabat, cujus & causam adversus Joh. Zeisoldum & Joh. Freitagium Sperlingius egit. Surgebant inde Gassendus, Cartesius, & Digbæus, e quibus magnam

gnam imprimis famam Cartesius, qui plurima non contemnenda in lucem protraxit, consecutus est. Et invenisset is forte discipulos longe plures, nisi Theologos offendisset, quod S. Scripturam ad vulgi ingenium se componere crederet, & humaniores literas negligentius habuisset, tum & nonnulli Philosophiam istam sublimiorem esse quam quæ capi possit, sibi persuasissent. Non parum quoque Aristoteli fuit præjudicio Juris Naturæ novum studium, quod Grotius condidit, qui tamen quandoque ut in proleg. ad J. B. & P. reverentius de Aristotele judicare videtur. Cujus quidem liber de J. B. & P. ob libertatem philosophandi nimiam Romæ in Indicem prohibitorum relatus est. Tacemus reliqua, in quibus quantum detrimenti Coccejianismus ob affinitatem cum Cartesianismo, quem e Coccejanis multum, ut Galenus Faellus in Epist. ad amicum de noviss. in Belg. litibus, diserte profitentur, Fanaticismus porro, a quo magis nuncquam a Papatu metuendum Noster putat, studium Cabalisticum, Libertinismus item, & insipidorum hominum convitia, recentioribus temporibus Aristoteli attulerint, uberius deducitur.

§. 31.

32.

E LITERIS ADAMI EBERTI, HISTOR. in Acad. Francof. Prof. Publ. extr. de eruditione Arabum & Turcarum, & de versione Latina Bibliothecæ Orientalis Herbelotianæ.

Superbia Musarum Europæ tanta intumuit jactantia, ut cunctas gentes, potissimum vero Asiam, extra se Barbaras rata. *Mustafa Hagi Kalfab* anno 1656 Constantinopoli præter alios, maculam sui Orientis diluendi, *Bibliotheca* produit amplissima, etiam averfa Parnassi tenere Literatos testandi, nec montem illum esse tricripitem, sed trino multiplicique culmine astris imminere, quibus Numen, Monarcha summæ residet eruditionis. Inserviit HERBELOTUS, natione Gallus, patria lingua anno 1697 Operi huic Europæ communicando: constatque eodem, Theologiam, Jurisprudentiam, Medicinam & Philosophiam non parciiori illic supellectile instructa esse,

esse, ac in Europa. *THEOLOGIAM* Bibliotheca hæc Orientalis infinitis evolvit Commentariis (quos *Taffir* vocant) in Alcoranum (quem *Ketab* i. e. Librum per excellentiam dicunt) quorum præstantiores *Nischaburi*, *Thalabi*, *Betâhavi*, *Samakshari* & *Huffein Væz*; concurrentibus Commentariis in *Arabain* sive traditiones Mahometanas; infinitisque tractatibus tam generalibus, quam qui speciales materias sibi vindicarunt. Vitas Sanctorum *Jafci* speciali opere memoravit. Univerfa laudibus in Alcoranum exuberant; etsi *Schamail* scripserit de *bonis & pravis Qualitatibus Prophetæ Mahometis*, & ipse fateatur in Alcorano, cap. *Araf*, se stupidum indole atque legendi scribendique rudem, testeque *Sojuthi*, dubitasse dicatur ipse de propria post vitam salute. *Ajafch* Doctor 25000 Alcoranum dicitur perlegisse, quamvis idem omni sano inanis & subtili sensu. *Zobeida* Regina centum fertur aluisse virgines in aula, quæ omnes Alcoranum memoria tenebant: atque indies *caput* ex eo recitare compulsæ, pares strepitu suo examini apum videbantur. *Nazem Almulk* prædicatur Alcoranum 12 anno ætatis memoria tenuisse. Datur inter ipsos Liber de *Septem modis Alcoranum legendi*. Solium numen sibi prædicant condidisse principio orbis, fede Mahometi juxta se reservata, jactantque eundem in æthera animali plane inusitato evectum, liberque de eo, quod *ibi viderit*. Delubri Meckæ causa, quo Mahomet sepultum fabulæ referunt, jam elegisse Adamum sancta hæc fundamenta: Abrahamo superficiem postea sacra æde venerato, præfixis ei cornubus hirci, quo Isaacum pensavit, etsi Mahomet ulteriorem abolendi Idololatriam eadem sustulerit. Summa fano hæc, postquam Pseudo-Prophetæ inclaruit funere, reverentia; adeo ut foribus jam obsoletis Moitafi Khalifa cognomine *Leemrillah* ad cistam sepulchri sui dignatus novis argento aurato substitutis. Et *Saifaldulat* ex pulvere, quo obfusus inter præliandum contra obres Mahometani dogmatis laterem cocti jussit, quem in sepulchro sæ supponi jussit cervici. Ceterum decies diluvio fuit eversum, imprimis anno 1629, ut ex integro restaurandum. Dissident vero Musulmanni variis inter se sectis; Hanefitarum nempe, Malekiorum, Schafejorumque & Hanbali-

balitarum; ut acrior hic contentio, quam inter Pontificios, Lutheranos, Reformatosque & Socinianos; ut inter Thomistas atque Scotistas. Fervent apud eos contra Motazales controversiæ: *An DEUS agat per Essentiam an per Scientiam?* *An dentur attributa DEI ab ejus essentia separata?* *An Alcoranus sit res creata, an Cælestis?* aliaque infinita. Tantus vero in Asia Philosophorum honor, ut Hanbale defuncto 880 millia virorum confluerint ad exequias, 60 millia vero sceminarum. Theologiæ Scholasticæ (quam Elm Alkelam vocant ejusque Doctores Motekellem) five Metaphysicæ immensa in Oriente contemplatio, disquisitionum talium gratia; elevandique animi ad æthereas devotiones, Molinismi instar serua doctrina; præparanda insuper anima ad cælestem migrationem, resurrectionem & vitam æternam, faciem divinam (qua & Muselmani unice gaudent) & infinita æthera intuendi. Arabes omnium subtilissimi Theologicis sententiis, inter quas mundum hunc esse seminarium futuri; dixitque Alins Gener Mahometis *vitam* hanc esse somnium, *cujus exper gefactio* altera. Reficimus, inquit ADHEM, natione Bactrianus, centonem mundi per segmenta Religionis, *cujus tunicam ejus gratia laceramus & per id efficimus, ut religione plane excidamus.* Giasfar Sadik effatus, *Vos, qui præcio Paradisi estis emti, cavete vos vendere viliori.* Lamai versibus Turcicis sic de præparatione ad vitam æternam loquitur: *Fac ut rationes tue sint perfecta ante mortem. Subi hic interrogatoria,* quo prompta *ibi* responsio. *Ordinare* jam hic tuum debes processum, temetque castigare, quo *aliquando* nec *processum* nec *pennam* teneris vereri. De extremo judicio & octo Paradisis totque precum sacrarum & Zebur (five Psalmorum Davidis) easque præparandi, porro hic libri, (quamvis interdum corrupti,) prædicationumque (quas Kothbah vocant) in delubris autores, etiam Samarcanda Bactrianorum urbe auditarum. Ingensque notitia five fabula Librorum & Linguae Adami, Enochii (quem Edrissi vocant) urbe Nox, Abrahami, *cujus mater Funab perhibetur & Zoroastris, cujus opus, Zend & Pazend i. e. liber vite* vocatum, Geneseos Historiz, præter licitos Parentum & Liberos amor, valde consensaneum. Infinita postremo sacre Scripturæ

esse, ac in Europa. *THEOLOGIAM* Bibliotheca hæc Orientalis infinitis evolvit Commentariis (quos *Taffir* vocant) in Alcoranum (quem *Ketab* i. e. Librum per excellentiam dicunt) quorum præstantiores *Nischaburi*, *Thalabi*, *Beidhaoui*, *Samakshari* & *Hussain Væz*; concurrentibus Commentariis in *Arabain* sive traditiones Mahometanas; infinitisque tractatibus tam generalibus, quam qui speciales materias sibi vindicarunt. Vitas Sanctorum *Jafei* speciali opere memoravit. Univerfa laudibus in Alcoranum exuberant; etfi *Schamail* scripserit de *bonis & pravis Qualitatibus Propbeta Mahometis*, & ipse fateatur in Alcorano, cap. *Araf*, se stupidum indole atque legendi scribendique rudem, testeque *Sojuthi*, dubitasse dicatur ipse de propria post vitam salute. Ajasch Doctor 25000 Alcoranum dicitur perlegisse, quamvis idem omni sano inanis & subtili sensu. Zobeida Regina centum fertur aluisse virgines in aula, quæ omnes Alcoranum memoria tenebant: atque indies *caput* ex eo recitare compulsæ, pares strepitu suo examini apum videbantur. Nazem Almulk prædicatur Alcoranum 12 anno ætatis memoria tenuisse. Datur inter ipsos Liber de *Septem modis Alcoranum legendi*. Solium numen sibi prædicant condidisse principio orbis, sede Mahometi juxta se reservata, jactantque eundem in æthera animali plane inusitato evectum, liberque de eo, *quod ibi viderit*. Delubri Meckæ causa, quo Mahomet sepultum fabulæ referunt, jam elegisse Adamum sancta hæc fundamenta: Abrahamo superficiem postea sacra æde venerato, præfixis ei cornubus hirci, quo Isaacum pensavit, etfi Mahomet ulteriorem abolendi Idololatriam eadem sustulerit. Summa sano huic, postquam Pseudo-Prophetæ inclaruit funere, reverentia; adeo ut foribus jam obsoletis Moitafi Khalifa cognomine Leemrillah ad eistam sepulchri sui dignatus novis argento aurato substitutis. Et Saifaldulat ex pulvere, quo obitus inter præliandum contra oses Mahometani dogmatis laterem cocti jussit, quem in sepulchro sæ supponi jussit cervici. Ceterum decies diluvio fuit eversum, imprimis anno 1629, ut ex integro restaurandum. Dissident vero Musulmanni variis inter se sectis; Hanefitarum nempe, Malekiorum, Schafejorumque & Hanbali-

balitarum; ut acrior hic contentio, quam inter Pontificios, Lutheranos, Reformatosque & Socinianos; ut inter Thomistas atque Scotistas. Fervent apud eos contra Motazales controversiæ: *An DEUS agat per Essentiam an per Scientiam?* *An dentur attributa DEI ab ejus essentia separata?* *An Alcoranus sit res creata, an Cœlestis?* aliaque infinita. Tantus vero in Asia Philosophorum honor, ut Hanbale defuncto 880 millia virorum confluerint ad exequias, 60 millia vero fœminarum. Theologix Scholasticæ (quam Elni Alkelam vocant ejusque Doctores Motekellem) five Metaphysicæ immensa in Oriente contemplatio, disensionum talium gratia; elevandique animi ad æthereas devotiones, Molinismi instar serâ doctrina; præparanda insuper anima ad cœlestem migrationem, resurrectionem & vitam æternam, faciem divinam (qua & Muselmani unice gaudent) & infinita æthera intuendi. Arabes omnium subtilissimi Theologicis sententiis, inter quas mundum hunc esse feminarium futuri; dixitque Alius Gener Mahometis *vitam hanc esse somnium, cujus expergescitur altera*. Reficimus, inquit ADHEM, natione Bactrianus, centonem mundi per segmenta Religionis, cujus tunicam ejus gratia laceramus & per id efficimus, *ut religione plane excidamus*. Giasfar Sadik effatus, *Vos, qui pretio Paradisi estis emti, cavete vos vendere viliori*. Lamai versibus Turcieis sic de præparatione ad vitam æternam loquitur: *Fac ut rationes tuæ sint perfectæ ante mortem. Subi hic interrogatoria, quo prompta ibi responsio. Ordinare jam hictuum debes processum, temetque castigare, quo aliquando nec processum nec penam tenearis vereri*. De extremo judicio & octo Paradisis totque precum sacrarum & Zebur (five Psalmorum Davidis) easque præparandi, porro hic libri, (quamvis interdum corrupti,) prædicationumque (quas Kothbah vocant) in delubris autores, etiam Samarcanda Bactrianorum urbe auditarum. Ingensque notitia five fabula Librorum & Lingux Adami, Enochi (quem Edrissi vocant) urbe Nox, Abrahami, cujus mater *Funab* perhibetur & Zoroastris, cujus opus, *Zend & Pazend* i. e. *liber vita* vocatum, Geneleos Historix, præter licitos Parentum & Liberos amores, valde consentaneum. Infinita postremo sacrx Scripturæ

inservientia illustrandæ; qualia *Prophetarum Historia* Patriarcharumque per Vahab filium Mombæ, Liberque de *Miraculis Prophetarum*, quem Thalebi continuavit, nec non *Historia Apostolorum* per Schimeon Alfasa. Vitaque Nimrodís (quem *Zobak* dicunt, serpentes innatos utroque humero carne humana pascere solitum, ne propriam invaderent) Mosis ejusque matris *Affimæ* (quæ Maga fuisse dicitur. Librumque *MEGMOU* ob id condidisse, quem Bibliotheca Regis asservat Galliarum) Nox, Bileamis, Hiobis, Josephique Prophetarum & Evangelistarum, interitumque Sodomæ & Comoræ concernentia. **JESU CHRISTO** admiranda tam Alcorano quam ejus interpretibus reverentia (ita ut noctem Incarnationis *lucidam* vocent, eamque summis colant festis, majorque ejus hic ac inter Christianos reverentia, diciturque urbem Baharum *Ægypto* condidisse) Marizque Deiparæ, Mirjam vocari solitæ, Annæ, Jojakimi, Avorum miracula fatentur augentque, nec non ascensionem ad æthera, spondentque ejus victoriam de Anti-Christo. *Ruallab* ab ipsis vocatur, sive Spiritus DEI; Redemptionis tamen Majestate illi denegata & Divinitatis, etsi non desint inter Musulmanos, qui *Corporalitatis* Numen non incapax esse asserunt. Occurrit quoque hic Manichæorum mentio; Manetisque Evangelium *Ertenck* dictum. Ex HERBELOTO noviunus, Latronem probum tempore Passionis Christi *Lei Sali Emin* fuisse vocatum. In Oriente præterea Liber de *Calliditatibus* Angelorum, *Prophetarum Domini*que. Alii Gener Mahometis non modo scripsit centum apophtegmata, sed & plures Libros. Novit porro Orientalium eruditio & **JURISPRUDENTIAM**, civilem non modo, sed & *Canonicam*, nempe ex Alcorano utraque collecta. Hinc tot *Fetvæ* sive Decisiones Mustium, Cancellariorum *Ægypti*, Persiæ imo & *Tartarorum*, nec non *Akham* sive res judicatæ communes, ut ipsas Itolorum & Hispaniæ Decisiones prælo prostantes numero antecant: quarum illustre compendium *Moktar Alfetaovi*. Codex Legum Musulmannarum *Menar* vocatur: Doctore juris inter eos Fakih appellato. Præter specialium materiarum Tractatus, quales de successione hereditaria & Legatis ad pias causas, de Donationibus inter vivos

mor -

mortuosque, de Contractibus, de Officio judicis, de Testibus &c. Disceptatio quoque inter eos de *Legibus obstantibus*, discuffique a Galat Al Thoafa *Errores Pragmaticorum*. Hic etiam *Vitriarius* Jctus, cognomine Ibrahim Alzagiagi celebris. Samarcandi toto clarum opus Oriente Khezanat alfedhu dictum, edidit, quod *Theſaurum jurisprudentia* ſignificat. Ebn Athir cognomen *Juris Conſulti* tulit *fundamentalis*. Marghinani Tranſopania ſive in Bactris natus ſcripfit *Inſtitutiones Juris Civilis & Canonici* inter Muſulmanos. Ut Europædium illuxit Pancirolli & Melchioris Adami Liber de Vitis Jctorum, ſic & *Asia* variis ejuſmodi operibus ei reſpondet pari ſuorum hiftoria. His addenda *Uſſab Lex Zoroaſtris*; Corpus Juris Mogolorum THOIRAT *Genghis Khaniat* dictum, JASSAque, quæ utraque domitor Afiz Tamagun Genghizkhan juſſit vulgari: mole ſua Juſtiniano comparanda. Datur porro liber de *formulis ſententiarum judicium*, multique de *Regulis juris & Verborum ſignificationibus* in *Asia* libri. Saladinus in urbe Caire ſive Memphis (quæ Momf indigenis dicebatur) Collegium extraxit juris **MEDICINA & PHYSICA** apud Orientales jam pridem ingenti ambitu libris ſuis gavifa, ut non modo opera Dioſcoridis, Galeni, Hippocratis, Pliniique (quos Galinius, Bocrat & Belizias vocant) verſionibus Honain filius Iſaaci ſubjecerit Arabicis, ſed & Indorum ingentia apud ipſos volumina. Cum vero non minus proprio polleant Marte, Medicaminibus *Simplicium & Compoſitorum* inclaruerunt, *Botanica*que eruditione, etſi turpes ope, per Magiam & infernaliam remedia ægris concilianda. Ingensque ſollicitudo perſcrutandi ſpeciales materias, qualis Anatomia in genere & in ſpecie *anatomia oculi*. Demiri *hiſtoriam* compoſuit *animalium*, inſtar *Aldrovandi* cum figuris. Datur quoque hic hiftoria de *admirandis Naturæ & Artis*. Cum ad Philoſophiam progredimur, nulla gens *Asiam* antea; **HISTORIARUM**que illic tantus proſpectus, ut tempora ante ADAMUM non vereantur ſcrutari, multis millibus annorum conſpicua, Imperioque Feorum, Divorum Piriorumque & Geniorum admiranda, geſtiſque Regum iſtius temporis: inter quos Salomon quidam ter mille annorum regno jaçtatur nobili-

bilitatus, occurrantque multa alia *Pro-Adamitas* inveteratis fabulis inuentionia. Nam & Mogolum fert persuasio, *mundum longe supra octuaginta octo miliones annorum durasse*: & celebrata apud Orientales *Simoranca* volucris, quæ mundi septies meminit creati, recordataque linguarum, quæ tum usitate. In Oriente etiam dicitur accidisse diu post Christum natum, ut la-
chrymantibus acriter in spelunca Spiritibus, vox tandem resul-
taverit: *Magnum Panem obiisse*. Effusa post Historia ad Ada-
mum, ejus late meminit; nec non Patriarcharum ampliori rela-
tione, ac quæ Genesi nota, Diluviique & Arce, sive Navis, si-
deribus post vicinæ, plurimumque incolarum Diverforii istius,
ac qui Sacra Scriptura memorantur. Mons, quo navis illa conse-
dit, succumbentibus tandem orbi Terrarum aquis, *Parnali*
Daghi i. e. *mons Digiti* hodie vocatur. Ingens quoque Tracta-
tus de reliquiis arce memoratæ. Projectus deinde HERBELOT
in Historiam Judæorum, MUSSÆ five *Moyssis* vitam incognita
Sacra Scriptura circumstantiis dilucidavit, exitumque Iraelita-
rum Ægypto; etsi non 40 annis illos in deserto Arabiæ referat
peregrinatos, sed *totidem solummodo diebus*, vitulumque au-
reum mugisse instar bovis. Memorabile vero *alloguium Ga-*
brichis Angeli in littore maris rubri ad Pharaonem, *Valid*, jam
submergendum: Philistæorumque prolixa mentio, inter quos
OK Rex Basani, cujus vitam *Sojutbi* speciali opere Arabico re-
hiquit, trium millium annorum regno profertur staturaque no-
vem cubitorum. Singularis quoque hic Historia Davidis, Sa-
lomonis Regum Goliathisque. Post Assyriæ Regum, narratio
stupenda: novaque discuntur hoc opere HERBELOTI de Se-
miramide, quam Homai SEMRIS Maleki i. e. *Manucodiata*
Semiramis Regina, (unde Assyriis forte post obitum dicta fertur
Columba,) Oriente vocant, nec non de *Loborasbe* & Nebucadne-
zare (quem illius saltem ajunt extitisse Vicarium, non vero ipsum
Regem, Judææ vastatorem) de Kithasbe, Bakthiare, Baharano,
Rostaneque & Affendiare, facinoribus suis Herculi fere compa-
randis. De Cyri Imperio asseritur, eundem matre natum Judææ,
quæ genus ad Saulem referebat, & a conjugè Judæa exoratum,
ut Israelitis in patriam migrare indulserit; nec sequentium obli-
tus

tus Regum ad Alexandrum M. Philippi filium (duplicem quippe perhibent) devolvitur, quem *Libris Orientalium* ait esse memorabiliorem ac *Europa*, circumstantiis plane inauditis. Inter alia noscitur ex illis, Alexandrum fratrem consanguineum Darii Codomanni extitisse. Darabem nempe Persiæ Principem duxisse filiam Philippi Macedoniæ Regis, eaque ob foetorem oris repudiata, ipsam inter penates paternos Alexandrum esse enixam, qui post tanquam editus ab Olympiade educatus. Hunc, rescito postea vero suo genere, Darium Codomannum veluti secundo genitum ex altera Darabis uxore oppugnasse, Macedonia namque huc usque Persis tributaria, (mille ovis aureis nempe quovis anno pendendis) cumque tributa ab Alexandro M. exigenter, tunc ea negasse, cauſando, *aves jam avolasse*, quæ ponere talia fuerint. Jeremiæ Prophetæ etiam eundem funus, excitata a se urbe in Ægypto, ingenti sumtu duxisse. Jam de speculo Magico, quod fatum recondebat Ægypti Imperiique exaditium: Pharo effulgens, navesque adventantes jam procul indicabat; infinitaque alia. Prædicta res excipiunt Romanæ tam Oriente quam Occidente testaturque HERBELOT, Legatum ad Persiæ Regem Cosroem a Cæsare Bizantino, cui filiam *Serinem* i. e. Irenem collocaverat, tota Asia pulcherrimam, missum fuisse; exceptumque Regia, quadraginta millibus alta columnis: intus arte motus siderum veluti inter convexa mundi æmulante. Relatum quoque de *arbore aurea* Moktader Bilalz Khalifæ, avibus aureis (vigorem volandi constricto intus ferro vel Magia ministrante) cantando circumvolantibus, ut non fabula, Alexandrum M. domito Poro similem India invenisse hortum volucresque; atque Imperatorem America Peruvianæ Atabalibam, teste Ynca *Garcilasso de la Vega*, pari gavifum. Sequuntur *vagis articulis*, sicuti & præcedentia, res Mahometanæ; vitæque Mahometis addito Aischæ Conjugis fato Aliique generi ceterorumque detestandæ illuviei Primorum. Vasta post Khalifarum Omniadum primo, post Abbassidum Historia, illis vero per Viziros potentia fraudatis, Sultanorum gesta *Libris* reconduntur Arabico idiomate & Persico constantibus. Turcica lingua, præter regna Ottomana, librorum parce sollicita. Ne

vero miremur dari, opus Orientalis Historiæ trecentis constant Voluminibus, *Schab Nameh* dictum, cum solius Hispaniæ gratia, qua Khalifis Omniadum Alidumque per multa secula sedes, aliud restat, octuaginta Volumina complexum. Georgii *ELMACINI & EUTICHII* (quem Ebu Batrik Orientale; vocant) Christianorum allegatio ob dicta hæctenus apud *HERBELLOTUM* creberrima; sed major ipsi usus Musulmanorum, *LEBTARIKI* nimirum, & *NEGUIARISTANII*. nec non *BENSCHUNÆ*, potissimum vero *MIRKONDI & KHONDEMIRIS*, quorum posteriores, pater & filius, desideria Europæorum mire hæctenus læcessiverunt, & ab Imperatore Romano Galliarumque Rege & Magno Hetruriæ Duce multis millibus aureorum acquisiti. *KHONDEMIR* extitit Alifchivii Principis Khorassaniæ Bibliothecarius in magna urbe Herat, qua & Scriptor ille natus. Opus paternum is Epitome constrinxit; sed admirationi hæctenus & desiderio omnium dicata: duodecim complectitur partes idiōmate Persico, quarum prima Historiam *Eblis* tradit, qui Dæmon & autor lapsus Adami in Paradiso. Sequitur Historia Prophetarum, qui a Numine ad homines amandati, sapientumque & doctorum virorum, quartus vero Liber Regum Persiæ multiplici Dynastia studiosus, aliorumque Principum plagæ Eorū. Quintus & sextus ortui Mahomedis impensi, bellisque quibus impostor ille detestandum dogma non veritus propugnare, nec non duodecim Imamum, qui postea novæ Religionis profuerunt. Sequuntur liber 7, 8, 9, Vitas Khalifarum Omniæ domus & Abbassi (sive Omniadum & Abbassidum) tradentes, cum decimus & undecimus Japheti posteris Filii Noë, vacat evolvendis, nec non Asiæ Domitoribus *GENGHIZKHANO*, & *TIMURLENK* sive Tamerlano: qui cognomina a felicibus *conjunctionibus* sortiti, nempe quod (sicuti de Diluvio, nativitateque Abrahami, Zoroastri, *JESU CHRISTI*, Mosisque & Alexandri M. traditum) summa conjunctione Planetarum in uno Zodiaci signo concurrentium nascerentur. Liber duodecimus fata memorat Herati urbis, qua Genghizkhan sub filio Tulikhani millionem & trecenta millia civium paucis diebus trucidavit: Nischabure ejusdem Regionis civitate millionem & 747 millia strage sua lugente, excidio autem

tem Khovarezmæ urbis (circa ostium fluminis Oxi olim, nunc Gihonis & Amn aliaque nomina gerentis) tunc longe atrociori & duos milliones atque 400 millia numerante. Regum Barbarorum Reginarumque hæc historia Lectori nostro videtur plane dedignanda; sed innumerabilium virtutis sublimisque ingenii exemplorum eadem ferax, quæ mira jucunditate Lectori blanditura. Plusquam centum Volumina Musulmannis *genealogiarum* gratia. *MATHESIS* summa existimatione & indagine apud Orientales jam pridem floruit: Archimedis ob id honore ingenti, pluribusque ejus hic libris jactari solitis, ac Europæ noti; Euclidisque, in quem inter eos Commentarii & Versio Arabica, pluraque apud eos ac apud nos ejusdem volumina. Hinc de *Lineis & Quadratura Circuli*, de horologiis Solaribus aliisque tantæ disciplinæ partibus. Scherif *Al Edriffi & Albergendi*, aliique terrarum situs operibus Geographicis emensi, Asiæ non modo sive *Iranis & Turanis*, sed & *Mesr* sive Ægypti sequentisque *Magreb* i. e. Africæ Hispaniæque prospectus. Magna hic Bactrorum & *Karakatay* notitia, utriusque Nili nempe mediterraneum mare subeuntis & in Æthiopiam retorti, adeo ut *Sudam* sive Niger cognominetur, Marisque *Oman* sive Oceani, Æthiopiam inter & Indiæ (quam hic *Hind* vocant) oram vagantis: nec non Insularum, quibus illud distinguitur, quales *Socotora & Serandib* sive Zeylon, Paradiso Adami nobilis; uti de earum opibus, ligno Calambæ & Cynamomo atque Carbunculo, quem Arabes *Sarebergerag* i. e. facem nocturnam nuncupant, & de urbibus eidem insitis, prolixa relatio. Porphyrii hic sat nota versio Commentarii que, nec non Aristotelis (qui Orientalibus Aristates vocatur) Platonisque (quem *Aflantum* nominant) summum in Asia oblectamentum, eosque Schehabeddin ex Syriaco in Arabicum idioma perduxit, adeo ut plures *prioris* Libros gloriantur tenere ac Diogenes Laertius posteritati annumeravit: inter quos Aristotelis liber de *Prudentia Præfecti militaris* post *Victoriam & Cladem*. Datur quoque in Oriente Liber *Ohud allumartab*, præcepta continens Politica, ex Græcis Veteribus, Aristotele Platoneque & aliis collecta. Empedoclis ingens ibi notitia, Siciliæ & Græcorum Philosophi: variis ejus libris ob id allatis.

Commentarii hic in aurea Carmina *Fichtagora* i. e. Pythagoræ. *ELOQUENTIA* ibidem mira gaudet professione. Hinc tot Grammaticæ Dictionariæque (inter quorum autores *Lame* præcipuus, 60 Volumina complexus) Arabici idiomatis causa. Hic quoque Liber de *Sublimate Styli*. Mirabile, lingua Arabica etiam Germanica recondi verba: sicuti *Hamel*, unde Neuruzi *Hamal* i. e. ascensio Solis in Arietem, sic quoque *Harir*, quod Arabibus sericum significat, & Germanorum *Haar* sive Crinis. Linguae etiam Anglicæ eadem contingere vocabula Latinæque. *Furn* enim Arabibus idem ac Latinis, *Furnus*. *Nafnas* ac *pusio* sive *Nanus*. *Dendam*, *Dens*; unde *Fil Dendan*, i. e. *Dens* Elephantis. Sic quoque *Der* Persis *Janua*, sicuti & Germanis *Græcisque*; & *Ud* Arabibus *Lignum*, sicuti Anglis *Wud*, quod hi *Wood* scribunt. *Pir ve Geven*, Persis *Vir & juvenis*. *Morona* id Arabibus Persisque *Margarita*. *Al Adel*, *justus*. *Dbib* Arabibus *Lupum* significat, indeque Germanorum *Dieb*, quod *fur* denotat. *Kelb* Arabibus *Canis*: indeque Germanorum *Kalb*, vitulum respiciens. *Gbird* Persis *Circulus*, indeque Latinorum *gyrus* & Germanorum *Gürtel* sive *Cingulum*. *Thur* montem notat, unde Latinorum *Turris*, nomenque urbis *Tyri*, quod celsio situ polleret. Maxime vero ars hic floret *POETICA* Carminibus in Asia innumerabilibus *sexus utriusque*. *Kheder* Monarcha Regionum *Transfoxaniæ* e folio ex quatuor lancibus numos aureos argenteosque distribuit, vincentibus se coram ipso Poetis. Major hic Imperantium in Poetas *munificentia* ac *Hieronis* in *Archimellum* ab Athenæo memorata. Contentioque inter Imperantes illic per arma, uter Poeta potiretur admirando. Fabularum, quas Romanas vocamus, infinita hic multitudo, eminente inter has libro *Homajun*, sive *Kalila ve damna*, toto Oriente delectabili: eumque versio ex India accivit in *vāria* idiomata, atque bestiarum colloquia, ad instar *Æsopi* complexus. Orientales libris suis ut maxime studiosi artis thesauros inveniendi; *Chimix*, *Simix*, *Geomantix* (quam inventam ab *Enocho*, quem *Edris* salutant, vel a *Daniele*, *Raml* vocant) *Magixque* & *incantationum* superos inferosque evocandi. Ars *Somnia interpretandi* illis tanti, ut non modo 7000 ejusdem numerent

merent Auctores, sed & *Danielis* Volumen hac de re apud se residuum gloriantur, *Ossul al Tabir* nominatum. Ars quoque occultas literarum notas intelligendi sive *Steganographia* Libris Orientalibus innotuit, nec non ænigmatum scientia. De Venatione omnis generis aliisque materiis infinita Orientalibus opera. Novos libros *recitare* coram concione, antequam edendi, etiam in Asia usitatum, sicuti antiquitus Græcos inter Latinosque. *Anberkend* liber omnem Brachmanum (qui a *Brahma* auctore vocitati, tertiam asserunt Divinitatem a DEO ante orbem conditum creatam) complexus Theologiam Philosophiamque India servatur, quatuor partibus, quas singulas *Bed* vocant, coherens; nec non *Avicennæ* opera, inter quæ de *Bestiarum sermone*, aliisque de *muta astrorum oratione*, *Averrois*que. Sortibus temeræ futura nulla gens Musulmanis comparanda. Astrologiæ tanta audacia, ut *septem calorum peculiaris* astra experiantur, materque parturiens pedibus suspendi maluerit, donec infausi fideris momentum partui transfret. Accidit in Asia quoque, ut Vates admonitus, diem fatalem prædictumque *venisse*, responderit interituro, *venisse sed nondum præterisse*, occisumque, ut Julius Cæsar pridem ante expertus. Motus astrorum lustrandi inserviunt infinitæ tabulæ, quas *Zig* vocant: Nassiredini nempe, jussu Holagu Imperatoris Mogolorum, nec non Ulug-Begis, Tamerlani nepotis & Salgedini auspicio compositæ. Observatoria (quæ *Rassad* vocant) proinde Samarcanda Babylonique & Mæraga aliisque urbibus conspicua, ingenti sumtu excitata. Daturque & in Asia Liber de Cometis. Academias & Professores (maxime urbibus *Balke*, *Khusa*, *Herat* & *Bassora*) tota Asia frequentat. Totque hic Libri, quos *Amalia* vocant, quibus *Lectiones Doctorum* coram Auditoribus habitæ consignantur. Al Malek Al Nasser, licet Rex, easdem invisit, librum sub brachio gestando. Quot Viziri fundarunt collegia? addito pauperum causa Nosocomio. Doctus valde Bajazeth Ilderun Imperator Turcarum, eique liber dedicatus. Tot postremo *Latbif* sive jocoseriorum & Apophtegmatum Libri. Ismael Vizir 400 camelis Bibliothecam peregrinando secum trahebat. Omar tamen Khalifa Bibliothecam Alexandriæ, post tempora Julii Cæ-

sarismire restauratam, flammis iterum demandavit, ut quævis
 ingenti hac urbe Balnea per sex menses papyro hac caleferent.
 Titulis librorum Asia quoque curiosa, quales *speculum intelli-*
gentiæ, sapientia omnium temporum, *Apertura Jera*, prata
 aurea, *fodina gemmarum*, frenum animæ, *Salinum Libri acuti*,
 Testamentum Aristotelis & Hippocratis, *Historia Talionis*, Hor-
 ti pensiles, *Pendentia Auribus ornamenta*, Zingiber pungens,
Sal seculi, de Passionibus Animæ, *Historia Prudentum*, qui eva-
 serunt stulti, *de excellentia noctis supra diem*, de plagio Litera-
 rio, *duo portus*, i. e. ars terrena & cœlestis fortunæ, ars aquam
 inveniendi, *de conjunctione duorum Marium*, Liberatio eorum,
 qui pereunt, de arte Secretarii status & communis, *Liber de cau-*
sa paupertatis & opulentia, Disputatio inter Narcissum & Ro-
 sam, *Clavis spei*, Sanitas cordium, *de diversitate libri ex una*
in alteram linguam conversi, Antidotum Amoris, *Cisterna vite*
 &c. Hoc igitur ungue Leonis vastitatem Orientalis fumus emen-
 si. Digna que Asia, ut desuescat Europa contemptui, quo illam
 hactenus despiciere non verita. Opus HERBELOTI notus alias
 Interpres Francofurto ad Oderam Bibliothecæ Serenissimi at-
 que Potentissimi Regis Borussiae infima nuper attulit reverentia,
 stupore & fama omnium temporum excellentissimique monu-
 mento laboris: dignumque id maxime typis, licentia tamen
 non ab Interprete, sed a Rege suo impetranda. Idem paulo ante
 memorabilis versione operum LAURENTII GRATIANI, hinc
 usque ad sidera noti, quæ eluctatus per medium profundum,
 abjecta Italorum versione, ingenua integritate ante triennium
 Latinitate sivit frui; gaudio suæ aulæ omniumque Gentium, si
 liceret, & seculorum; non pudibunda versione hac lacunis,
 quibus Gallica sic inanis, ut vix dimidio Criticorum eadem
 opere lætandum. Imminet gaudiis terrarum, quibus sublimio-
 res literæ coluntur, versio COMINEI ex Hispanico (quo plenior)
 in Latinum idioma transituri, cum *Job. Vitriarii* scholiis: ob
 quem, quia nondum possidetur, subsidia Librariorum aut Bi-
 bliothecarum, quibus forte abjectus laboratque situ, sollicitat,
 lauto pretio mercandum; Operibus *Antonii Perezii & Zavaletæ*
 magna morte inveterataque diligentia expectandis.

HI-

HISTORIA RESTAURATÆ A. MDC XCIX ACA-
demie regie scientiarum cum elogiis historicis Academicorum
inde ab hoc tempore mortuorum; accessit prefatio de utilitate Ma-
theseos & Physicæ; Autore Dn. de FONTENELLE, Se-
cretario Academiæ perpetuo.

Tomus II.

Parisiis, apud Mich. Brunet, 1717, 12.

Plag. 18.

ALter hic Tomus est, complectens Vitas Sociorum Academiæ Regiæ
Scient. ab A. 1707, a Cel. Fontenellio in ipsa Historia Paris, passim ex-
hibitas. Prior eodem Autore apud Batavos jam A. 1709, Parisiis vero A.
1714 demum prodierat. Nec a styli nitore commendari nec prolixius ex-
cerpi librum opus est, cum & fama Cel. Autoris nullo præcone egeat, &
suo loco, ubi historiam Academiæ Regiæ recensuimus, vitarum quoque
ibi comparentium excerpta dederimus. Placet itaque ea saltim curatius
hic enotare, quibus vita Ill. Leibnitii, in his Actis A. 1716 Mens. Jul. exhi-
bita, illustrari potest, quo eo sanctius memoriam Viri de utroque Diario,
Parisiensi & nostro, optime meriti colamus. Occasione Dissertationis de
Francorum origine A. 1716 editæ, Ill. Leibnitio cum Rev. P. Turnemino
controversiam natam refert. Inter opera ejus affecta præcipuum est *scien-*
tia infiniti, cujus uberior historia suppeditatur. Eodem pertinet *notæ Me-*
*ta**physicæ*, quod studii genus ingenio Leibnitii admodum metaphysico
imprimis conveniebat, tum *Alphabetum cogitationum humanarum*, opus
linguæ ipsius universali (de qua paulo post) prorsus affine. Machinis ab
ipso inventis, postquam Arithmeticam machinam ingeniosam potius
quam utilem pronunciavit, addit Cl. Autor *molam alatam* exhauriendæ
ex profundissimis metallifodinis aquæ, cujus usum metallifossores data
opera suppresserunt. Inter Cartesianos, cum Leibnitio disceptantes,
post Abbatem Catelanam Papinus quoque adducitur. Inde litem de
gloriâ inventi calculi differentialis uberrime exponit, & quam æquum
sit judicium suspendi, cum Leibnitius morte præventus *commercium suum*
mathematicum, quod meditabatur Anglis opponendum, edere non potue-
rit, docet. Illud notatu dignum Cel. Autor observat, quod Leibnitius
jam A. 1671 in Theoria motus abstracti Regiæ Academiæ inscripta infinite
parva alia aliis majora posuerit, unde mathematicarum rerum gnari cal-
culi ejus principiis haud leviter tinctum intelligunt. Verum constat, quod
Angli præcipuo argumento epistola Newtoni ad Leibnitium Anno
1672 data utantur, in qua tamen calculum differentialem contineri, nun-
quam agnovit *Leibnitius*. Ratio, cur Leibnitius se post irritos aliorum
conatus *philosophicam & universalem linguam* perfecturum esse speraverit,
proponitur; quod alii characteribus non satis realibus (ita enim appel-
labat)

P. 25.
57.
60.
76.

59.

39.
42.

49.
53.

76.

labat)usi effecerint quidem, ut populus alterius linguæ ignarus agere cum eo posset; sed characteres adhibendos esse algebraicis perfimiles, nihil plane superflui aut æquivoci continentes, quo memoria, ratiocinatio atque ingenium his suffulciatur ac sublevetur. Multæ erant peculiaries Viro Illustriſſi. ſententiæ, quas, cum ex ſcriptis ejus facile petantur, ob rationem ante allatam ex Clariffimo Autore afferre ſuperfluum foret. Merentur interim legi apud Noſtrum, quæ de harmonia ejus præſtabilita eleganter exponit, qui & ſuccinctam inde Monadum Leibnitii explicationem ſuppeditavit. Ad ejus opiniones ſingulares pertinet quoque, quod eſſi mechanicæ philoſophiæ addicæus, Ariſtoſtelem tamen Cartefio longe antepoſuit, & ſecus ac Cartefius, finales cauſas haud ſprevit. Quam tenax ſuæ religionis fuerit, argumento eſt Cel. Autoris ſuſpectum minime teſtimonium, quod, ubi Pariſiis cum largo fortunarum ſuarum proventu degere potuiſſet, modo catholicæ fidei nomen dare vellet, hoc proſus renuerit. Scilicet agnovit (quod coram amicis ſaſſus) neceſſitatem religionis in Rep. & veritatem ac præſtantiam Chriſtianiæ, & iater ſectas Chriſtianorum meliores Noſtratum ſententias, quippe nec rationi contraria defendentiũ, nec myſteria proſus eliminantium, ut Theologia quidem contineat Philoſophia ſublimiora, non tamen eadem contradicat. Alios tamen patienter ferebat, & merito a Cel. Autore laudatur, quod, cum Bælium aggredereſtur, ei beatorum quidem ſedem minime negaverit. Superſunt miſcellanea quædam v. g. quod modernus Rex M. Britanniæ ipſum *vibum dictionarium ſuum* appellare conſueverit. Cum Venetiis a nemine ſtipatus per mare Meſulum peteret, navarcha ipſum Germaniæ hæreticum adeoque ortæ tempeſtatis cauſam eſſe ratus, in mare projicere decreverat. Leibnitius ergo arripiens, quod conſulto ſecum tulerat, *Pater noſter* (ut vocant) tantæ ſuperſtitionis ſpeciem præ ſe ferebat, ut quidam ex nautis dominum admonens, injuſtum eſſe hominem minime hæreticum damnare, certum ipſius interitum averteret.

12. Ridens toties iterata ſub ſpecioſo perpetuæ pacis prætextu gentium fœdera, non improbat Librarii Batavi jocum, qui in titulo pacis perpetuæ cœmeterium repræſentabat. Cum non interrupta ſtudia ſectaretur, nonniſi oppreſſus ſomno ſellæ inſidens parcius dormiebat, atque ita per integros ſæpe meſes ſellæ adhæſit. Anno ætatis quinquageſimo de matrimonio cogitaverat, ſed cum ſœmina, quam ſibi deſtinaverat, tempus deliberandi rogaffet, ipſe viciffim de propoſito meditando otium naçtus, mentem mutabat. Ad proſequendum funus ejus cum aulici omnes evocaçi eſſent, nemo tamen comparuit, quod rhetorico argumento a Cel. Autore excuſatur. Ceterum quod raro accidit profundæ ac multijugæ eruditionis viris, admodum erat aſſabilis, nec cuiquam, a quo literis compellabatur, reſponſum negabat. Objectum avaritiæ crimen Cel. Autor diſerte diluit, demumque, Cl. Eckardum vitam Viri incomparabilis pleniffimam, atque collectionem omnium operum ejus daturum eſſe, ſpondet.

(425)

ACTORUM
ERUDITORUM,
Quae Lipsiae publicantur.
SUPPLEMENTA.
Tom. VII Sect. X.

THE LIVES AND CHARACTERS OF THE
most eminent Writers of the Scots Nation.

h. e.

VITÆ ET CHARACTERES CELEBRIORUM
*Scotiae Scriptorum, Autore GEORGIO MACKEN-
ZIE, M. D. & Socio Collegii Medico-
rum Edenburghensis.*

Volumina II.

Edenburghi, apud Jac. Watson, Vol. I, 1708, Vol. II, 1711, fol.
Alph. II pl. 18.

ET si gratiam novitatis apud Britannos amiserit fere opus hoc summo studio elucubratum, quippe jam pridem editum, attamen novum quodammodo videbitur nostris hominibus, cum nunc demum, non sine sumtu ac sollicitudine, ad nos pervenerit. Cumque adeo haud plane prætermittendum censeamus Scriptorem industrium, breviter quidem rem expediemus. In proluxa Præfatione, quæ Tomo I præmittitur, propositum sibi initio fuisse refert Autor, ut ad Dempsteri exemplum, catalogum neceret Scriptorum Scotiæ, qui a Seculo V ad XVII floruerunt, sed cum sterile admodum hoc opus futurum intelligeret, mutasse animum, & vitas paulo fufius exponere aggressum, quibus catalogos non tantum

H h h libror

librorum eorumque editiones varias, verum & excerpta ad modum Du Pinii, & censuras ac suffragia eruditorum inferere constituit. Ne vero Hyberni, qui veterum Scotorum nomen sibi vindicant, & Scotiæ appellatione Albaniam ante Seculum XI designatam, cum Usserio negant, sibi ereptos fuisse cives suos querantur, multis hic erudite probat, Scotos Hybernos potiori jure a Britannia Septentrionali arcessendos esse, (quibus recensendis superfedemus) simulque nuntiat, Georgium Comitem de Cromarty prelo parasse tractatum, quo ex ipsis Hybernorum monumentis evicerit, Scotos diu ante nativitatem Christi e Hybernia in Scotiam penetrasse. Ceterum in gratiam eorum, qui operi imprimendo sumtus procurarunt, non tantum ubique controversiarum aut hæresium, si quem autorem iis obnoxium reperit, originem & seriem recenset, verum & in varia argumenta data occasione digreditur ac latissime exspatiatur. Ita Tomo I in vita *S. Bonifacii* Archiep. Mog. quibus artibus Papatu creverit, docet; in vita *Clementis*, Academiz Paris. fundatoris, historiam Arianismi; in vita *Davidis Scoti*, qui Henrici V Imp. historicus fuit, controversiam Henrici cum Pontificibus de investitura, & in eadem Poetæ Laureati, qua dignitate autor fuit, originem; in *S. Ælredo*, historiam Abzeldardi; in *Hugone Benham* statum Ecclesiæ & Imperii, qualis ejus ætate fuit; in *Simone Taylor* historiam musicæ ecclesiasticæ; in *Jobanne Duns Scoto* varias explicandi Scripturas methodos inde a nato Christo, & doctrinam speciatim Petri Lombardi; in *Wilb. Demphero* varia de Raymundo Lullio; in *Thoma Abbate Dundranano* historiam Concilii Basileensis, cui is magna autoritate interfuit; in *S. Virgilio*, qui Antipodes credidit, ideo a S. Bonifacio hærescos damnatus, statum Geographiæ ante & post illa tempora; in *Simone White* historiam extirpationis Templariorum; in *Radulpho Strode*, historiam Wicleffitarum; Tomo II in *Wilhelmo Elphinston & Jo. Lesleo*, qui historiam patriæ ad sua usque tempora perduxerunt, ex his aliisque Scotiæ pariter & Angliæ scriptoribus, ac documentis, historiam Scotiæ universam usque ad mortem Jacobi V tradidit, reliqua ad unionem usque utriusque Regni Tomo III, seu ultimo, quem sperare nos jubet, aditu-

diturus; pariter in *Alexandro Alesio*, Professore Theologiæ Lipsiensi, & aliis, universam fere historiam Reformationis; in *Hectore Boethio* (*Boets* vocat) Geographicam Scotiæ descriptionem, quam nemo hactenus dedit ab erroribus immunem, in *Johanne Schevez* originem & progressum Juris Canonici, ut & Inquisitionis; in *Georgio Wauchop* historiam Juris Civilis; in *Adriano Turnebo* (*Turnbull* vocat) & aliis, variorum veterum Philosophorum, Oratorum, Poetarum vitas, ut plura alia taceamus, luculentissime exposuit. Primus Nostro Autor est *Pelagius*, qui Seculo V floruit, ultimus vero *Lesæus*, anno 1596 extinctus. Ceterum speciminibus uberius deducendis superfedemus; id tantum monentes adhuc, præmissam esse primo Tomo *Gilberti Grayi* Orationem latinam de illustribus Scotiæ Scriptoribus, & subjunctum alteri instrumentum regalium, Coronæ scilicet Imperialis Scotiæ, Sceptri & Ensis (quæ accurate describuntur) in castello Edenburgi anno 1707 die 10 Martii reconditorum.

CAMPEGII VITRINGÆ COMMENTARIUS
in Librum Prophetiarum Esaiæ, cum Prolegomenis.

Pars I.

Leovardix, excudit Francisc. Halma, 1714, f.
 Alphab. 8.

Qui *Jesaiæ*, vati excellentissimo, & quæ per ipsum acceptimus, oraculis justum dignumque statuerit pretium, qui vero & difficultates recte noverit, quæ vel doctissimum & in sacris libris explicandis alioqui non infelicem heic fere semper circumstant ac premunt interpretem; is certe & summam laudem & maximas gratias deberi ultro nobiscum fatebitur Viro, quem nunc in scenam iterum producimus, celeberrimo, multisque nominibus de Ecclesia ac erudito orbe meritissimo, qui, quos in *Apocalypsi* explicanda nuper retulerat plausus publicos, nunc denovo, aut si qui majores adhuc esse possint, præstantissimo hoc opere sollicitat. Neque vero jam nostrum est, vel Autoris,

H h h e

vel

vel egregii laboris ejus præcones agere : id saltem dabimus operam, ut consilium & rationes hujus Commentarii lectorum oculis subjiciamus : neque enim elogium scribi potest præstantius, quam ut vel ex aliquali operis notitia ipsi lectores ferant judicium, quod non magnificum esse non posse, sumus persuasissimi. Tria vero imprimis sunt, quæ doctissimus Autor in evolvendis istis vaticiniis sectatus est, primum, ut sensus orationis, quæ in istis oraculis vel maxime sublimis, elegans ac magnifica, adeoque haud raro impedita & difficilis est, investigetur ac constituatur. Præstitit hoc Autor, si quisquam, egregie, eruditæque vocum ac selectorum loquendi generum, quibus imprimis magna apud hunc vatem inest vis ac elegantia, ex indole linguæ aliisque subsidiis nativa virtute & significatione, totum sermonem, quantumvis alicubi præruptus, obscurus, & coherentæ mutæ impatiens prima fronte videatur, ita complanat feliciter, ut prona ac facilis undiqueque defluat oratio. Quæ in requum laborat Noster, magnum pretium statuit illi adjumento, quod ex lectione traditionaria, quam vocat, hoc est, ea quæ in synagogis per traditionem conservata, ac hodiernum extantibus Masoretarum punctulis expressa fuerit, desumitur, a qua lectione difficulter se recedere profitetur. Quam vero quum ignoraverit interpretes Alexandrinus, qui sub nomine & numero τῶν ἑβδομήκοντα prædiisse Nostro dicitur, qui tamen & præterea multis aliis interpretibus fuerit imperitior, factum esse, ut in multis sermonem Prophetæ deformatum exhibuerit. Majoris vero usus & fidei judicat esse versiones τῶν ἑπτὰ, Aquilæ, Symmachi ac Theodotionis, quos suis Autor effert laudibus. Consuluit tamen etiam Judæos interpretes, Paraphrastam, atque imprimis A. Esram & Kinschium, rei grammaticæ peritissimos, neque tamen plus iis, quam merebantur, unquam attribuit. Constituto sensu verbali ad realis investigationem Vir præstantissimus pergit, quæ est alterum illud momentum, in quo operam & laborem suum collocavit, atque in objectum, quod vocant, visionum propheticarum sollicite inquirat. Hæc vero quum in diversas abire vias Viros doctissimos, qui se in vate hoc interpretando præverant, deprehenderet, alios, veteres imprimis,

primis, Origenem, Victorinum Petavionensem, Eusebitum, Hesy-
 chium, sprete omni sensus literalis cura, meras venatos esse
 allegorias & mysteria: alios, Pellicanum, Calvinum, Brentium,
 Piscatorem, Estium, Sanctium, Tirinum, sensui imprimis pro-
 prio, naturali, ac literali operam dedisse, primaque rerum
 prædictarum complementa spectantes, explicationes suas cum
 proximis editarum Prophetiarum circumstantiis contulisse:
 alios, in quibus familiam ducit H. Grotius, omnia vaticinia ad
 res & homines illorum temporum sensu literali adstrinxisse,
 quæ sensu sublimiori, non nisi ex divina inspiratione cognoscen-
 do, a Christo & Apostolis rebus N. T. applicentur, etiamsi de iis
 directe ac proprio sermone nusquam agant: alios cum Coccejo,
 rursus ex altera parte omnia sensu literali de rebus N. T. nihil
 vero quicquam de illorum temporum factis, deflexis in mysti-
 cas notiones nominibus propriis, explicasse: alios demum ea,
 quæ de rebus N. T. agunt, vaticinia de ultima Ecclesie periodo
 intellexisse, eorumque complementa paulo ante mundi
 consummationem expectanda prospexisse: ita se gerit Noster, ut ni-
 hil ingenio, nihil præconceptis opinionibus indulgeat, sed ra-
 tionalem ubique demonstrationem, aliquando certam, aliquan-
 do tantum probabilem, prout ferre materia videbatur, sit con-
 sectatus. Collegit igitur primum characteristica objecti attri-
 buta quoad illa cum in ipsis oraculorum visceribus passim ex-
 plicata continentur, tum ex temporis, occasionis, scopi, aliarum-
 que rerum circumstantiis fuerunt inquirenda; instituta simul
 aliorum, quæ vel apud hunc, vel alios vates occurrunt, & ejus-
 dem sunt argumenti, vaticiniorum sollicita comparatione, at-
 que ex illis characteribus denum, cum historiarum monumen-
 tis, delineatisque ibi hominum, gentium, rerumque gestarum,
 de quibus in vaticiniis agi posse probabiliter conjicias, circum-
 stantiis, accurate collatis; & habita vel maxima ratione auto-
 ritatis Christi, Apostolorum ac Evangelistarum, sicubi forte i-
 storum vaticiniorum particulas allegaverint; prudenter deter-
 minat, utrum vates in hoc vel illo oraculo de suorum, an futu-
 rorum temporum rebus, de populo Judæo æconomiz veteris,
 an de populo Messie sub N. T. de Jesaia, Hiskia, Zerubabele,

Maccabæis &c. an vero de Messia loquatur. Unde adeo necessum ipsi fuit, quædam vaticinia de illorum temporum hominibus aut factis, quædam vero & de rebus novi fœderis, sensu literali & proprio, explicare. In iis tamen, quæ de illorum temporum œconomia proxime & directe agunt, posteaquam scenam cujusque visionis, temporisque & aliarum circumstantiarum terminos luculenter fixit, non obliviscitur omnino sensus mystici, quo omnia illa ad res sub N. T. futuras referuntur, istumque sensum mysticum non ex qualicumque tantum rerum ad invicem analogia, aut similitudine, quam humanum ingenium exsculpere forte possit, sed & aliis mysticæ hujus relationis vestigiis ac characteribus, quæ vel ipsa Scriptura evidenter suppeditat, vel diligentior viarum Dei ad se invicem collatio docere potest, solidius demonstrat. Ultima tandem Interpretis nostri exercitatio in implementis vaticiniorum ostendendis versatur, quæ si luculenter demonstrari queant, non leve certitudinis pondus in ipsam interpretationem remittunt. Executus est hoc Noster cum amplissimæ eruditionis apparatu, atque ad ea quod attinet, quæ gentium illius temporis fata spectant, insertis tum ex sacro codice, tum ex profanis historiarum monumentis Babyloniorum, Philistæorum, Moabitarum, Syrorum Damascenorum, Ægyptiorum, Arabum, Cuschæorum, Tyriorum notitiis, tantam vaticiniis ex complemento eorum intulit lucem, quanta in ista antiquissimæ historiæ caligine vix poterat expectari. In iis vero, quæ ad novi fœderis tempora pertinent, complementa perfecta ab imperfectis sollicitè discrevit, deque iis, quæ in quovis oraculo eventum jam sortita sint suum, quorumque adhuc exitus venturis temporibus videatur expectandus, ea, quæ virum pium consiliorumque divincrum reverentem decet, modestia mentem suam exponit. Ista sunt capita, in quæ totus Interpretis nostri labor dispescitur. Quod tamen ita capiendum non est, ac si hæc tria semper in unaquaque visione separatim exhibeantur. Aliquando enim doctrinæ leges postulabant, ut junctim omnia committerentur, saltem ordinis ratio non erat in præjudicium melioris intelligentiæ strictius observanda, neque enim quæstio de vaticiniorum vero objecto

ac

ac hypothesi feliciter, quam ex collatione eorum cum rebus postea gestis, excuti sæpe potuit, quum complementa sint quasi clavis oraculorum. Neque etiam sensus verborum satis poterat exponi, quam præstructa prius visionis hypothesi ac subiecto, ad quod dein singulæ orationis partes luculenter essent applicandæ. Ita ergo omnia aut conjunctim, aut separatim considerantur, præmissa nunc hac, nunc illa parte investigationis, prout ubique omnia capiendæ menti vatis quam commodissime videbantur infervire. Ceterum & aliorum interpretum, ubi id mererentur, sententias magna fide confert, discussisque singularum rationibus materiam non solum luculentius illustrat, sed & lectorem eo ducit, ut ipse de quæstionibus solidum ferre queat judicium. Præmisit vero & Prolegomena, in quibus de auctore horum vaticiniorum, de temporis ambitu, quo officio functus est, de argumento generali ipsius prophetiæ, ejusdemque stylo ac phrasi, divina etiam auctoritate contra Spinosam, scopo tandem ac usu ejus, pariter de ferie ordinis, quo liber hic inter Prophetas disponendus est, elegantem tractationem instituit, subjuncta simul generali totius voluminis partitione. Integrum opus in V partes distinguit, quarum I continet Sermones V ad Judæos & Ephraimitas cap. I-- XIII, II Sermones VIII ad gentes externas cap. XIII-- XXIV, III Sermones tres de judiciis divinis in Judæos & hostes Ecclesiæ c. XXIV-- XXXVI, IV Sermones IV consolatorios de adventu Messiæ, ejusque signis, atque in his imprimis de liberatione ex captivitate c. XL-- XLIX, V Sermones V de ipso Messia ejusque persona & regno cap. XLIX-- LXVI. Quibus Prophetis inserta est pars Historica quorundam casuum, in quibus ministerio hujus vatis Deus usus est, cap. XXXVI-- XL. Tomus hic prior priores partes duas complectitur, adeoque a cap. I usque ad XXIII inclusive pertingit. Ex quo jam paucissima excerpemus specimina, plura daturi, ubi ad alterius Tomi enarrationem ventum erit. Quæ de Jesaia partim regio sanguine nato, partim a Manasse serra dissecto circumfertur traditio, eam in dubium omnino vocat Noster. Difficilem illam pericopam c. VIII, 23 & IX, 1 ita explicat, ut in illa ipsius illius magni Doctoris, qui populo suo fieret

Proleg. p.
1, 2.

p. 232.
seqq.

fieret sanctuarium, v. 14, & auroram in Ecclesiam induceret v. 20, ejusque ortus descriptio habeatur, hoc sensu : *Quia*, (relata hac part. ad v. 20 & contextum antecedentem) *non erit tunc spissa caligo ei regioni, cui angustia fuit*, (sc. Galilææ, quippe Galilæi, h. e. Zebulonitæ & Naphthalitæ, & Aseritæ, a Tiglath-Pul-assare ante alios Ephraimitæ abducerentur e terra sua, & in omnibus bellis, quæ Ephraimitæ gesserant cum Syris, aut hostibus Aquilonaribus, semper fere illi primos sustinere coacti impetus hostiles, & gravius longe quam alii pressi atque afflicti fuerant,) *tempore prioris vilem fecit Deus terram Zebulon & terram Naphthalis*, (eamque contemptius habuisse & præ ceteris vilipendisse visus est) *sed tempore posteriore eam honoravit via maris*, i. e. in tractu ad lacum Tiberiadis, qui a Zebulonitarum & Naphthalitarum portionibus ambiebatur, *trans Jordanem*, i. e. in tractu supra mare Galilææ, ad Septentrionem, circa Jordanis origines, *Galilæam gentium. Populus, qui in tenebris incedit, vidit lucem magnam &c.* Quando quæritur c. VII, 15, 16, quomodo hæc de Messia dici queant, ita tamen, ut signum sint auxilii divini tempore Achasi contra Pecachum & Resinem, inhæret iis, quæ in Observ. Sac. lib. V c. I differuit. Existimat ergo, Prophetam in Ecstasi divina constitutum, signum nascituri Emanuelis ob oculos sibi positum, tanquam rem præsentem intueri, eandemque nativitatem fidelibus repræsentare, quasi jam tunc facta esset, supponendam. Sensus igitur talis emergit : iste puer, cujus aliquando futura nativitas certo vobis expectandi auxilii signo esse debet, quemque ut jam nunc natum & præsentem mihi videre videor, educabitur exin *melle & butyro*, i. e. communibus ac consuetis apud nos alimentis, quæ ex agris cultis, nulloque ab hoste occupandis proveniunt nobis indies, *donec ad annos discretionis pervenerit*, quibus *inter bonum & malum distinguere noverit. Antequam autem eo pervenerit*, atque antequam ab hoc ipso, quo hæc loquor, quoque Immanuelem, tanquam jam nunc natum, aspicio ac vobis repræsentato, tempore tantum temporis elabatur, quantum ipsi huic puero opus est, *ad annos discretionis attingendas, deseretur terra illa, propter cujus duos reges agre sibi est.* Ut adeo, si extra ecclasticam illam suppo-

p. 187.
loqq.

suppositionem nati Immanuelis tanquam presentis, accipiantur verba, hoc tantum sibi velint: non esse plus lapsurum temporis, a quo hæc proferantur verba, usque ad terram, cujus duo Reges Judæos vexabant, spoliatam ac desertam, quam elaboretur a tempore concipiendi & nascituri Immanuelis usque ad eam ætatem discretionis. Quæ ut majorem accipiant lucem, juvat & aliud dubium attingere, quod ad eundem hujus capituli sermonem propheticum spectat. Desperata fere videtur esse quæstio, p. 176 seqq. unde epocha illorum 60 annorum ducenda sit, quorum cap. VII, 8 fit mentio, quibus elapsis regno Israelitico plenaria prædicitur destructio; longe enim citius, quam ut ab eo tempore, quo locutus est hæc vates, numerari queant illi 60 anni, complementum hujus vaticinii contigit. Examini heic subjicit Noster diversas virorum doctissimorum explicationes, quas tamen omnes magnis adhuc urgeri difficultatibus ostendit. Grotius & L. Capellus loco **ששם שש** legendum censent **ששם שש** ut XI tantum numerentur anni, atque id probare conantur ex historiarum rationibus. Quum enim prophetia hæc edita sit anno Achazi secundo, biennio fere ante obitum Pecachi, Hoseæ vero, Pecachi successoris, anno IX expugnata sit Samaria & populus in exilium actus, habes undecim, i. e. *sex & quinque* annos. Multum huic conatui Critico tribuit Interpres noster celeberrimus, qui utraque manu largitur, posse aliquando lectionibus codicis Maforetici, in numeris præcipue nonnihil a liberariis passis, imo & debere manum Criticam, sobrie tamen & quam cautissime, adferri. Juvat vero & hanc emendationem, & quod autores illius intactum reliquerant, exempla numeri fracti pro integro usurpati adducit, quum quærere quis possit, cur *sex & quinque* anni dicantur, qui dicendi erant *undecim*, Ezech. XLV, 12, Hof. III, 2. Neque tamen hanc nodi solvendi rationem suam facit, quum inter annum hujus prophetiæ, & tempus expugnatae Samaritæ numerandos esse, non undecim, sed XXI annos demonstraretur ex eo, quod Achazus, cujus anno secundo factum est vaticinium, regnaverit annos XVI, 2 Reg. XVI, 2, successorem nactus filium Hiskiam, cujus anno sexto innectitur exilium Israelitarum, 2 Reg. XVIII, 10, ex quo surgit numerus annorum XXI.

Quæ adversus ista excipiuntur, curate excutit Vir doctissimus, pluribus tamen, quam ut transferri queant. Excutit & Hebræorum interpretum sententias, a Christianis magno numero adoptatas, aut leviter saltem inflexas, qui numerare incipiunt a tempore Amosi vaticinantis cap. I *sequ.* & quicquid alii ad expediendum hoc dubium attulerunt. Quæ quum omnia non faciunt satis, aliam viam inquit, atque legi jubet **וְשָׁשׁ וְחַמֵּשׁ** ubi habetur **וְשָׁשׁ וְחַמֵּשׁ**, ita ut **וְ** abruptum a vocula **שָׁשׁ** sit nota numeri denarii, qua ratione Hebræis in usu est literas loco numerorum positas virgula insignire. Quum vero & apud Rabbinos terminatio pluralis **ים** ita concidatur, ut, **ם** abjecto, **י** finale tali virgula notetur, factum esse suspicatur Interpres, ut librarii pro **וְשָׁשׁ וְחַמֵּשׁ** legerint conjunctim **וְשָׁשׁוֹחַמֵּשׁ** quasi esset concisum ex **וְשָׁשׁוֹחַמֵּשׁ**, quod illi, loco abbreviaturæ, quam vocant, integrum adscripserint. Inde factum esse, ut jam legamus **וְשָׁשׁוֹחַמֵּשׁ** ubi legendum erat **וְשָׁשׁ וְחַמֵּשׁ**, atque numeremus *sexaginta quinque*, ubi numerandi sint *sedecim & quinque* i. e. XXI, qui est legitimus annorum numerus ab edita hac prophetia usque ad interitum regni Israelitici, quo in numero fere continetur ætas pupillorum, antequam annos discretionis affecuti putantur. Neque etiam sine ratione factum esse arbitratur, quod loco numeri integri XXI, habeatur fructus XVI & V; in priori enim respicere Prophetam ad annos XVI regni Achazi, in altero ad annos regiminis Hiskiz, quorum quinque tranferunt, antequam Samaria fuit expugnata. conf. 2 Reg. XVIII, 10. Sed cohibendus tandem est calamus, postquam id solum adhuc monuerimus, neque Bibliopolam in hoc opere imprimendo passum esse, ut quicquam, quod ad splendorem & elegantiam ipsi conciliandam inservire potest, facile desideretur.

**ECCLESIA ROMANA CUM RUTHENICA
irreconciliabilis, seu scriptum aliquod Doctorum Sorboni-
corum Augustissimo Russorum Imperatori, ad utriusque
Ecclesie unionem ei suadendam, exhibitum, modeste
expensum, & animadversionibus illustratum**

a JO. FRANCISCO BVDDEO,
Th. D. & P. P.

Jenæ.

Jenz, apud Jo. Felicem Bielkium, 1719, 4.

Pl. 8 & dimid.

QUUM Augustissimus Russorum Imperator anno hujus Secu-
 li XVII Galliam in itinere lustraret, ædes quoque Sorbo-
 nicas, quæ Lutetix Parisiorum suat, ejusque collegii Bibliothe-
 cam ingressus, inspectis quibusdam codicibus Slavonicis,
 de rebus ad religionem pertinentibus conscriptis, occasionem
 dedit Theologis hujus domus, ut illi reverenter injicerent ver-
 bum, de religione Ruthenorum, deque singulari accessione lau-
 dis, quæ tanto Imperatori accresceret, si Ruthenorum Ecclesiæ
 cum Romana conciliandæ operam daret, rem enim eam, si
 rite tractaretur, non esse ita difficilem. Quibus responsum de-
 dit Imperator: suum non esse, militiam & imperium tractantis,
 componere capita dissensionis, quæ inter utramque Ecclesiam
 intercederent, quod si autem eum Ecclesiæ suæ Episcopis rem
 scripto conferre voluerint Doctores Sorbonici, facturum se au-
 toritate sua, ut illos ad rescribendum adducat. Exhibuerunt
 igitur illi scriptum aliquod Imperatori, ad genium nostræ æ-
 tatis, ut observat Autor, compositum, qua missa rigidior illa
 & parum felici Guidonis Carmelitæ, Gabrielis Prateoli, Antonii
 Cauci methodo, qui acriter Græcos sunt insectati, molliorem
 viam ingressi sunt recentiores pacis conciliatores, atque in id
 ingenii vires intenderunt, ut utriusque Ecclesiæ, & Latinæ, &
 Græcæ, consensionem prætexentes, blanditiis verbisque ad fal-
 lendos incautos compositis ad partes suas Græcos pertraha-
 rent. Cujus scripti exemplum aliquod cum a Viro quodam au-
 lico, illustri & erudito communicatum fuerit summe Rever.
 Domino Autori, dignum illud censuit, de quo mentem suam
 exponeret, præsertim, quoniam Vir ille summus id haud obscure
 exigere ab ipso videretur. Ea vero ratione consilium suum
 Vir summe Rever. est exsecutus, ut integrum exhiberet scri-
 ptum Sorbonicum, adjectis subinde ad singulas ejus partes anim-
 adversionibus suis, in quibus summa & doctrina & modestia æ-
 que adhibentur. Præmissis ergo nonnullis de indole Augustissi-
 mi Imperatoris, superstitioni omni, omni & dominatui clerico-
 rum penitus adversa, quæque adeo spem unionis cum Ecclesia

Iii 2

Roma.

S. 3:

2:

I:

4, 5, 6.

- Romana, ex utroque capite, non obstantibus sapientiorum quorundam in Gallia purioribus sententiis, vehementer inuisa, tantum non omnem intervertat, ad magnificam unionis & pacis commendationem, qua negotium inchoant Doctores Sorbonici, notat Noster, neque pacem cum libertatis ac veritatis iactura quicquam prodesse, neque confectum ac indubium esse, quod promuntiant Viri isti, non esse inter Ecclesiam Ruthenicam ac Romanam tanta conjunctionis renovandæ impedimenta, quanta sint inter Romanam ac Protestantem. Scilicet, ubi jam ad rem ipsam ventum est, exponunt primum Sorbonici Doctores eos articulos, in quibus consentire utraque Ecclesia perhibetur, quales esse dicunt, qui de Deo, de persona Christi, ejusque redemptione, de peccato originis & auxiliis gratiæ, de sacramentis & imprimis S. Cœna agunt. Ad quæ observat Auctor celeberrimus, in præcipuis etiam convenire ipsis cum nostratibus, spe tamen unionis nulla apparente, de gratiæ autem adiutorio dogma huc nihil facere, quippe in quo ipsi sibi adversentur Pontificii. Ad Sacramenta quod attinet, Græcos quidem hodie septem numerare, ipsos tamen, præterquam quod, quænam VII illa sint, expeditum & constans inter ipsos haud fit, duo tantum præcipua & eminenter ita dicta agnoscere. In Sacramento Cœnæ Græcos quidem voces *μεταβολή, μεταμόρφωσις, μεταπέσις, μεταστοιχείωσις* usurpare, sed ad solam præsentiam realem, licet minus accurate, exprimendam, non vero ad transubstantiationis dogma stabiliendum, id quod ex confessionibus eorum, *Metrophanis Critopuli* imprimis, sit manifestum. Et quanquam postea Romanensium artibus factum sit, ut vox *μετεσώσις* adhiberetur, qua primus *Gabriel Severus*, Episcopus Philadelphienfis, usus est, quanquam & in odium Cyrilli Lucaris quædam cum voce illa, veteri Ecclesiæ Græcæ ignorata, admitterentur, de Russis tamen, antiquæ disciplinæ tenacioribus, tale quid haud posse præsumi. Illud vero merito castigat Auctor summe Rever. quod de communione sub una, arduo isto & magni momenti negotio, cautius, an callidius? tacuerint prorsus. Ubi ad alia de cultu sanctorum, imaginum, reliquiarum, ac officiiis pro defunctis, de potestate & legibus Ecclesiæ pergunt, imprudentiæ

dentiz eos Noster reos agit, quod de cultu sanctorum &c. a
 superstitionis nota distinctionibus praxi contrariis haud libe-
 rando, consensum jactent tanto Imperatori, qui in eo est totus,
 vt suos ad sanio rem mentem reducat. Purgatorium Græcos,
 quanquam medium quendam animæ statum fingant, sensu Pon-
 tificio prorsus negare, Autor ostendit, potestatem etiam Eccle-
 siæ & autoritatem eos aut universali Ecclesiæ tribuere, aut si
 particulari, non minus suæ quam Romanæ. Jejunia vero Græ-
 corum a Romanensibus longissime differre, ipsis *Alexandri Hel-
 ladii* verbis docetur. Docetur etiam imprudenter consensum
 jactari de traditione, tanquam principio fidei. quum illa sit Pal-
 ladium omnis superstitionis. Unam esse Ecclesiam catholicam,
 quam extra non sit salus, agnoscere quidem Russos, ista enim
 adhuc articulis consensus annumerantur, ipsos tamen hanc lau-
 dem suæ, si non soli, saltem imprimis, Romanenses autem tan-
 tum suæ (at quantus hic est dissensus) tribuere. Ubi Ecclesiam
 judicem controversiarum esse dicunt Sorbonici, illos aut factum
 facere imprudentibus, arguit doctissimus Autor, si per Ecclesiæ
 judicium intelligant judicium Pontificis, aut genuinos Ecclesiæ
 filios eos haud esse, quippe quæ non alium quam cum ipsum
 illius propositionis sensum admittit. Ad obstaculum & dissen-
 sus descenditur, ubi cum primo loco occurrat diversitas disci-
 plinæ & ceremoniarum, regeunt Sorbonici, eam non impedire
 debere unitatem, siquidem usque ad *Cerularii* tempora servata
 ea sit inter Ecclesiam utramque, non obstante disciplinæ diver-
 sitate; relictum ergo iri ipsis ceremonias, dummodo contrari-
 um praxin non improbent. Observat autem Noster, notam esse
 tyrannidem Ecclesiæ Romanæ, ubi ipsi facultas data sit contra
 dissentientes etiam in ceremoniis. Provocat ad *Husitas*, Prote-
 stantes, ipsos etiam Græcos. Schisma vero inter Ecclesiam Græ-
 cam & Latinam jam a *Photii* temporibus, diu ante *Cerularium*,
 repetendum esse. Alterum obstaculum est primatus Romani
 Pontificis, de quo docere se ajunt Sorbonici, Episcopos jure di-
 vino successores esse Apostolorum & Christi vicarios, Roma-
 numque Pontificem, qui sit legitimus Petri successor, jure iti-
 dem divino esse primum Episcoporum, ac primum Christi vi-
 carium,

§. 13.

14.

15.

16.

17.

carium, eoque nomine unitatis centrum ac communionis visibile vinculum, ex quo habeat Apostolica ejus sedes potentior principalitatem, juxta Irenæum, quam quælibet alia singularim sedes, ad invigilandum in universa Ecclesia observationi sacrorum canonum, fideique & veritatis conservati, docente Cypriano. Atque hunc primatum, in Evangelicis verbis fundatum, avita priorum Ecclesiæ seculorum traditione testatum, agnovisse octo priora, quæ Ecclesia Ruthena suscipit, concilia œcumenica. Hoc unicum esse de fide, cetera non item: ipsumque id agnovisse Pontificem, qui *Bossueti Expositionem Condomiensem* approbaverit. De cetero normam autoritatis Pontificiæ esse canones, ipsum autem Pontificem subesse conciliis, neque extra consensum conciliorum esse infallibilem, nec jus habere in temporalia Regum, nec absolvere posse subditos a fidei Sacramento. Quæ omnia Ecclesia Gallicana, salva unitate fidei, doceat, licet aliis diversum quid sentientibus. Quicquid autem præterea ex pactis, aut aliunde, habeat autoritatis in aliis Ecclesiis Pontifex, id non protensum iri ad alias, in quibus usu id non invaluit. Neque tale quid unquam in conditionibus unionis restituendæ fuisse. Adversum quæ excipit celeberr. Buddeus,

1) primatum ordinis olim Episcopo Romano concessum fuisse, non vero primatum potestatis, docuisse potius Patres, Episcopos omnes æquales, solumque Christum caput esse Ecclesiæ, unitatem veræ fidei solam esse vinculum unionis. 2) *Potentiorum principalitatem* Episcopi Romani apud Irenæum eandem esse, quam Constantinopolitano tribuit Gregorius Nazianzenus, orat. 33: *εἰς ἣν τὰ πανταχόθεν ἄκρα συντρέχει καὶ ὅθεν ἀρχεται ὡς ἐμπόριον καὶ τῆς πίστεως*. Quo ergo novæ Romæ a Gregorio, eodem sensu antiquæ ab Irenæo tribui potentiorum principalitatem, quia ob Romæ urbis præstantiam necesse fuerit, omnem ibi convenire Ecclesiam, quæ sunt ipsa Irenæi verba L. II c. III.

3) Primatum illum Pontificis Romani verbis Evangelicis fundatum, traditione firmatum, & prioribus octo conciliis agnitum fuisse, prorsus negat Autor noster, imo vero ex Concilii Niceni canone VI, de cujus sensu a Viris doctissimis diu actum fuit, Concilio item Constantinopolitano can. 3 & Chalcedoniensi can. 28

contrarium probat. Quæ omnia quum nota esse oporteat Ruthenicis, facile judicari posse, quid de consensu in hoc capite, quod solum de fide esse contendunt Sorbonici, sit sperandum. 4) Quod ea solum, quæ de primatu hæctenus dixerunt, de fide & constanti consensu recepta esse pronuntient, potestatemque Pontificis restrictam velint Sorbonici, in eo ipsis a longe pluribus, Jesuitis imprimis, quorum formidandum multis doctoribus Sorbonicis nomen Noster appellat, magna cum animi contentione contradici. Ipsum vero Pontificem eam doctrinam pro ea, quæ sola de fide sit, agnovisse, probari non posse ex eo, quod Bossueti expositionem approbaverit: notum enim esse, quod & Spanheimius in stricturis ad illam expositionem docuit, eam approbationem non nisi difficili, eoque septem annorum labore ac variis artibus obtentam & ita conceptam esse, ut nulla inde omnium, quæ eo libello continentur, approbatio exculpi queat, imo & Brevia hujusmodi in dogmaticis autoritatem exiguam habere, ipsamque Galliam constantissime docere, posse in illis falli Pontificem in rebus & facti & juris. Neque idem illud exinde probari posse, quod Pontifex Sorbonicos isthæc docentes ex cætu suo non excludat, sed salva sit nihilominus ipsis cum aliis Pontificiis pax & concordia unitatis: Pontificem enim a fulmine vibrando contineri non æquiori quodam de ista doctrina judicio, sed metu majoris mali, quod a potentia Regum Gallicorum oriri sibi queat. Pacem vero & concordiam inter dissentientes de isto capite, & Sorbonicos, jactari debere apud eos, qui turbarum Ecclesiæ Gallicanæ, earum imprimis, quæ affectata Pontificis autoritas nuper occasione Constitutionis *Unigenitus* excitavit, ignati sint. 5) Sponsiones istas, de relinquendo Ruthenicis Hierarchiæ Ecclesiasticæ arbitrio, contrarias esse experientiæ, & indoli Ecclesiæ Romanæ: adeoque tutius esse, libertate sua frui, quam, ubi ea semel in discrimen adducta fuerit, anceps subire certamen. Illud autem rursus merito notat Autor celeberr. quod de quaestione de Clericorum matrimonio, quæ tanti momenti sit, eaque manifesti dissensus, ne verbum quidem iniecerint Sorbonici, quia parum proficuum spei suæ istud argumen-

S. 21.

tum fore deprehenderent: Ad ultimum obstaculum quod attinet, articulum scilicet de processione Spiritus S. contendunt Sorbonici 1) utramque phrasin, *per filium & a filio*, ab utriusque Ecclesie Patribus adhiberi, utramque particulam ex mente Basili M. & Gregorii Naz. idem hic significare, & locutionem utramque, si recte explicetur, eandem referre sententiam. Istam enim phrasin: *Spiritus S. procedit a Patre per Filium*: non solum id notare, quod Spiritus S. procedat a Patre, Pater autem & Filius ejusdem sint substantiæ; ea enim ratione quoque dici posse Filium procedere a Patre per Spiritum S. quia quoque Pater & Spiritus S. ejusdem sint substantiæ: sed eam insuper, latiori sensu, etiam hoc includere, quod persona utraque unum idemque sit principium ac simul de utraque Spiritus S. procedat, quamvis hoc Pater Filio dederit, ut quemadmodum de se, ita de illo quoque procedat, ut, si lumen ab altero lumine sit accensum, amboque tertium communiter producant (qua similitudine utatur Gregorius Nyssenus lib. 7 c. Eun.) tunc illud tertium non solum a primo proxime, sed etiam a primo per alterum, recte dicatur procedere. Atque hunc sensum esse phraseos etiam alterius, *Spiritus S. a Patre & Filio procedit*, 2) Ipsum hunc sensum hujus dogmatis Ecclesiam Latinam a patribus Græcis, Epiphanio, Cyrillo, Alexandrino, Athanasio &c. accepisse, neque tamen eam moleste ferre, si qui Græci ad se accedant, eos symbolo suo, non addita particula: *filioque*, uti, modo conspirent in dogmate. 3) Istam questionem nunquam fuisse in causis schismatis, sed Cerularium, Latinos non nisi ob panem azymum & alia quædam leviuscula arguentem, schisma temere fecisse, quocum & leniter expostulaverit Romanus Pontifex. Adversum duo priora monet celeb. Autor noster, questionem non esse, quomodo phrasis illa explicari queat, sed quomodo illam Græci revera explicant. Illos vero hodie non solum diserte negare æternam & substantialem Spiritus S. a Patre Filioque processionem, sed etiam religione sibi ducere, si a majorum suorum vestigiis vel latum unguem sit secedendum. Eamque rem tanto majori unioni esse obstaculo, quod in confessione fidei orthodoxæ, Græcis omni-

22

omnibus ad Latinam Ecclesiam transeunibus jussu Gregorii XIII edenda, injungatur ipsis simul, profiteri dogma concilii Florentini, fidei Ecclesie Græcæ directe contrarium, adeoque majorum suorum sententiam, per tot secula acriter propugnatam, rejicere penitus ac aperte damnare. Ad tertium vero observat Vir summe Reverendus, schisma non a Cerulario, sed a Photio, & quidem ipsius simul hujus controversi dogmatis causa inchoatum, eamque controversiam ad subsequens tempora propagatam, a Cerulario vero, tanquam pridem agitatam, propter alia eo tempore vehementius disputata, præteritam, ab ipso autem Leone Allatio pro causa secessionis adductam fuisse. De lenitate tandem Romani Pontificis in Græcos non testari, quod nonaginta & amplius hæreses magnam cum jactantia & acerbitate, vocibus superbissimis, pro exaltatione Romanæ sedis insperis, ipsis exprobraverit. Disjectis deinde breviter coloribus Rhetoricis, quos sub finem scripto suo induxerunt Sorbonici, disjectis & iis, quæ de conatibus Ecclesie Latinæ ad tollendum dissidium, deque culpa schismatis Græcis tribuenda jactant, ubi ipsis exempla Cypriani ac Firmiliani, medias inter cum sede Romana controversias unitatem servantium pariter ac commendantium, exempla opponi videt, aliam esse faciem, respondet, Ecclesie Romanæ hoc nostro, quam illorum tempore fuerit: quod si illa inveteratos errores & vitia, odiumque & tyrannidem in innocentes abjecerit, facile cum Ruthenicis & Protestantibus ad unionem reductum iri. Ultimo demum loco eam quæstionem breviter tangit Auctor: annon Protestantibus major unionis cum Ruthenicis ineunda spes fit? Et quamvis longe minora heic occurrere obstacula largiatur, quamvis etiam ex ipsis Pontificiis non neminem producat, qui ob remotum apud Ruthenos Pontificii dominatus, ambitionisque Clericorum ac avaritiæ metum, faciliorem quoque liturgiæ Græcæ, quam Missæ Romanensium admissionem, & sacre cœnæ sub utraque specie usum, majorem Protestantibus quam Ecclesie suæ unionis spem esse concedat: ipse tamen majora adhuc ejus impedimenta, Russorum imprimis in tenendis ritibus majorum ac traditionibus pertinaciam, esse, quam quæ sola humana opera tolli possint, existimat.

K k k A

§. 23, 24

27.

ACTORUM ERUDITORUM
A PERSUASIVE TO A HOLY LIFE,

h. e.

PERSUASIO AD VITÆ SANCTITATEM:
petita a felicitate, quæ illam tam in hoc quam in futuro
seculo consequitur. Autore JO ANNE RAJO,
Regiæ Societatis quondam Socio.

Londini, apud W. & J. Innys, 1719, 8.

Plag. 8½.

Variis hætenus scriptis Vir doctissimus, & in Actis nostris sæpius laudatus, Jo. Rajus, orbi erudito innotuit. Edidit enim *Catalogum Plantarum circa Cantabrigiam nascentium*, 1660, 8, *Catalogum Plantarum Angliæ*, 1670 & 1677, 8, *Dictionarium trilingue*, 1672, 1689, 1696, 8, *Catalogum stirpium in exteris regionibus observatarum*, 1673, *Observationes Topographicas, Morales & Physiologicas, in itinere per varias Europæ partes factas*, Anglice, 1673, 8, *Collectionem vocabulorum Anglicanorum non ubivis usitatorum*, Anglice eod. & 1691, 12, *Fr. Willughbeji Ornithologiam, cum fig.* 1676, eandemque Anglice longe auctius, 1678, fol. *Collectionem Anglicanorum aliorumque Proverbiorum*, 1678, 12, *Methodum Plantarum novam cum tabulis*, 1682, 8, quæ & emendatius & auctius recusa 1703, *Historiam Plantarum*, Tomis II, 1686, fol. *Fr. Willughbeji Historiam Piscium, cum fig.* eod. fol. *Fasciculum stirpium Britann.* 1688, *Synopsin Methodicam stirpium Britannicarum*, 1690, quæ etiam, multis stirpibus & observationibus curiosis passim insertis, cum *Muscarum metodo & historia pleniore*, denuo prodiit 1696, *Sapientiam Dei, in operibus Creationis manifestatam*, Anglice, 1691 prima, & 1717 septima vice, imo & Gallice Ultrajecti 1714, 8, & Germanice cum observationibus Summe Rev. Calværii Goslariz 1717, 4 excusam, *Tres Dissertationes Physico-Theologicæ*, Anglice, 1692 prima, & 1713 tertia vice in 8 impressas, *Synopsin Methodicam Animalium Quadrupedum & serpent. generis*, 1693, 8, *Stirpium Europæarum extra Britanniam nascentium Syllogem*, 1694, 8, *Epistolam ad D. Rivinum de Metodo Plantarum*,

1696,

1696, 8, *Diff. de variis Plantarum methodis*, eod. 8, *Historia Plantarum Tomum III, cum accessionibus Camelli & Tournefortii*, 1704, fol. *Methodum Insectorum*, 1705, 8. Quemadmodum vero hæc ipse Cl. Rajus, cum superstes esset, in publicum emisit, ita alia etiam reliquit, quæ post obitum ejus lucem adspexerunt. Huc pertinent *Historia Insectorum*, 1710, 4, *Synopsis Methodica Avium & Piscium*, 1713, 8 evulgatæ, & quæ nunc illis accedit *Persuasio ad Vitæ Sanctitatem*, amici cujusdam ipsius, Edmundi Elysii, desiderio olim conscripta.

Dividit illam in duodecim Capita. Cap. I agit de erroribus circa objectum felicitatis. Cumque alii illam in voluptatibus, atque in divitiis, alii in honore & potentia quærant, monstrat, quod hæc omnia minime nos felices reddere queant. Indicat præterea, scopum suum in hoc opusculo esse, ut ostendat, quod vita sancta tantummodo sit vita felix, vel in hoc etiam mundo, cum ad talem nos felicitatis gradum provehat, qualis in hoc statu imperfecto capaces sumus; imo etiam sola sit, quæ nos ad æternam felicitatem præparare possit. Cap. II & III terminos sanctitatis & felicitatis explanat, & per illam quidem se in hac tractatione intelligere declarat sincerum & constans desiderium & studium obedientiam Deo in omnibus præceptis ipsius præstandi; hanc vero generatim describit, quod sit certa & constans fruitio omnium, quæ vere bona, exoptata, & ab iis, quæ molestiam & dolores creant, aliena sunt. Capite IV, de divisione felicitatis inscripto, docet, quod, licet felicitas hominis præcipue consistat in agnitione & amore Dei, tamen alia sint, quæ, præsertim in hoc mundo, ad complementum ejus aliquid conferant, ut sanitatem, opes, amicos, existimationem. Cumque plurimi in ejusmodi rebus præcipuam felicitatis suæ partem ponant, Noster ad commendandam vitæ sanctimoniam demonstraturus, quod hæc illas etiam hominibus vel maxime procurare possit, felicitatem antea ex Wilkinsii Theologia Naturali, quam sæpius in consilium hic adhibuit, generatim dividit in illam, quæ præsentis, & quæ futuri status est. Felicitatem præsentis vitæ speciatim rursus dispescit in externam & internam. Ad externam refert sanitatem, salu-

h. e.

PERSUASIO AD VITÆ SANCTITATEM:
*petita a felicitate, quæ illam tam in hoc quam in futuro
seculo consequitur. Autore JO ANNE RAJO,*
Regiæ Societatis quondam Socio.

Londini, apud W. & J. Innys, 1719, 8.

Plag. 8½.

Variis hætenus scriptis Vir doctissimus, & in Actis nostris sæpius laudatus, Jo. Rajus, orbi erudito innotuit. Edidit enim *Catalogum Plantarum circa Cantabrigiam nascentium*, 1660, 8, *Catalogum Plantarum Angliæ*, 1670 & 1677, 8, *Dictionarium trilingue*, 1672, 1689, 1696, 8, *Catalogum stirpium in exteris regionibus observatarum*, 1673, *Observationes Topographicas, Morales & Physiologicas, in itinere per varias Europæ partes factas*, Anglice, 1673, 8, *Collectionem vocabulorum Anglicanorum non ubivis usitatorum*, Anglice eod. & 1691, 12, *Fr. Willughbeji Ornithologiam, cum fig.* 1676, eandemque Anglice longe auctius, 1678, fol. *Collectionem Anglicanorum aliorumque Proverbiorum*, 1678, 12, *Methodum Plantarum novam cum tabulis*, 1682, 8, quæ & emendatius & auctius recusa 1703, *Historiam Plantarum*, Tomis II, 1686, fol. *Fr. Willughbeji Historiam Piscium, cum fig.* eod. fol. *Fasciculum stirpium Britann.* 1688, *Synopsin Methodicam stirpium Britannicarum*, 1690, quæ etiam, multis stirpibus & observationibus curiosis passim insertis, cum *Muscarum metodo & historia pleniore*, denuo prodiit 1696, *Sapientiam Dei, in operibus Creationis manifestatam*, Anglice, 1691 prima, & 1717 septima vice, imo & Gallice Ultrajecti 1714, 8, & Germanice cum observationibus Summe Rev. Calværii Goslariz 1717, 4 excusam, *Tres Dissertationes Physico-Theologicas*, Anglice, 1692 prima, & 1713 tertia vice in 8 impressas, *Synopsin Methodicam Animalium Quadrupedum & serpent. generis*, 1693, 8, *Stirpium Europearum extra Britanniam nascentium Syllogen*, 1694, 8, *Epistolam ad D. Rivinum de Metodo Plantarum*,

1696,

1696, 8, *Diff. de variis Plantarum methodis*, eod. 8, *Historia Plantarum Tomum III, cum accessionibus Camelli & Tournefortii*, 1704, fol. *Methodum Insectorum*, 1705, 8. Quemadmodum vero hæc ipse Cl. Rajus, cum superstes esset, in publicum emisit, ita alia etiam reliquit, quæ post obitum ejus lucem adspexerunt. Huc pertinent *Historia Insectorum*, 1710, 4, *Synopsis Methodica Avium & Piscium*, 1713, 8 evulgatæ, & quæ nunc illis accedit *Persuasio ad Vitæ Sanctitatem*, amici cujusdam ipsius, Edmundi Elyfii, desiderio olim conscripta.

Dividit illam in duodecim Capita. Cap. I agit de erroribus circa objectum felicitatis. Cumque alii illam in voluptatibus, atque in divitiis, alii in honore & potentia quærant, monstrat, quod hæc omnia minime nos felices reddere queant. Indicat præterea, scopum suum in hoc opusculo esse, ut ostendat, quod vita sancta tantummodo sit vita felix, vel in hoc etiam mundo, cum ad talem nos felicitatis gradum provehat, qualis in hoc statu imperfecto capaces sumus; imo etiam sola sit, quæ nos ad æternam felicitatem præparare possit. Cap. II & III terminos sanctitatis & felicitatis explanat, & per illam quidem se in hac tractatione intelligere declarat sincerum & constans desiderium & studium obedientiam Deo in omnibus præceptis ipsius præstandi; hanc vero generatim describit, quod sit certa & constans fruitio omnium, quæ vere bona, exoptata, & ab iis, quæ molestiam & dolores creant, aliena sunt. Capite IV, de divisione felicitatis inscripto, docet, quod, licet felicitas hominis præcipue consistat in agnitione & amore Dei, tamen alia sint, quæ, præsertim in hoc mundo, ad complementum ejus aliquid conferant, ut sanitatem, opes, amicos, existimationem. Cumque plurimi in ejusmodi rebus præcipuam felicitatis suæ partem ponant, Noster ad commendandam vitæ sanctimoniam demonstraturus, quod hæc illas etiam hominibus vel maxime procurare possit, felicitatem antea ex Wilkinfii Theologia Naturali, quam sæpius in consilium hic adhibuit, generatim dividit in illam, quæ præsentis, & quæ futuri status est. Felicitatem præsentis vitæ speciatim rursus dispescit in externam & internam. Ad externam refert sanitatem, salu-

tem, libertatem, pacem, divitias, voluptates, honorem, existimationem, amicos, quibus & uxorem, liberos, parentes complectitur. Internam niti ait cognitione & amore Dei, omnium facultatum mentis nostræ moderatione & emendatione, pace conscientiz, gaudio & animi tranquillitate. Felicitatem vero futuræ vitæ consistere in clara visione DEI, & unione cum ipso in amore perfecto. Et singulas hæc felicitatis partes Cap. V-XII sigillatim exponit, & ex virtute & vitæ sanctimonia fluere ostendit. Ubi etiam sub finem Cap. XI objectionem diluit, quod piorum felicitat. in hac vita parum saveant loca Psalm. XXXIV 19, Hebr. XI, 37, 1 Cor. XV, 19, 2 Tim. III, 12. Ad quæ quidem respondet, se loqui juxta naturalem rerum ordinem. Dari exceptiones ab universalibus regulis, singulares & exemptos casus. Justos esse, de quibus Deo ex gravibus & sapientibus causis placuerit permittere, ut magnis calamitatibus exercerentur, vel quod potentiam suam in conservandis illis manifestare, vel quod præclara exempla fortitudinis, fidei & patientiæ aliis ob oculos ponere voluerit. Et nisi iusti aliquando miseriis afficerentur, neque patientiæ locum amplius fore relictum, neque hanc etiam illos ad altiorem futuræ gloriæ gradum evehere posse. Præcipue autem de duobus Apostoli locis observat, quod priora Christianorum tempora spectaverint, quibus omnes mundi magistratus fuerint gentiles, & Deus sanguinem martyrum semen Ecclesiæ esse voluerit. Sed ex quo Reges ejus nutritii extiterint, aliam rerum faciem exortam esse, & tantum abesse, ut religio confessores ipsius afflictionibus exponat, ut potius commoda eorum provehat. Denique calamitates, quas Deus liberis suis ut paternas correctiones immittat, nihil adsertioni ipsius de felicitate piorum in hac vita detrudere arbitratur, cum illas in nos culpa nostra, non autem vita sancta derivemus. Et notandam esse vel in optimis etiam magnam imperfectionem amoris Dei, cum afflictiones sæpe illos magis a peccatis retrahere, & ad officia ipsorum excitare possint, quam amor DEI, ut Davidis exemplo pateat.

Vorbereitung zu einer neuen und vermehrten Edition
der vollständigen Anweisung zur Civil
Baufunft ꝛ.

i. e.

LEONHARDI CHRISTOPH. STURMII,
Consil. & Directoris ædificiorum Duc. Megalopolit.
Prodromus Architecturæ Goldmannianæ edi-
tioni novæ & auctiori præmissus.

Augustæ Vindel. impensis Jerem. Wolfii, 1714, fol. reg.
Plag. 10 fig. zn. 29 maj.

ANte plures jam annos L. C. Sturmii, de utraque Archite-
ctura multum meritus, qui superiori anno vitam finiit,
ex schedis Goldmanni ediderat Architecturam a nobis A. 1697
memoratam, opus theoriæ Architectonicæ maxime intersiens;
cum in eo Goldmannus more suo omnes proportionones o-
perum Architectonicorum ad accuratam & anxiam subtilitatem
numerorum revocare sategerit. Cui adeo, ut præceptorum
illorum nimis generalium applicatio ad praxim ostenderetur,
ipse Sturmiius necessarium duxit jungere *præcos hujus Archi-
tectura primam partem*, in quam ex hæcenus editis de hac ar-
te scriptis specialiora paulo præcepta congestit, eoque ipso ad
gustum atque usum plurimum opus illud accommodare con-
nitus est. Cui parti succedere debuerunt aliz, reliquas mate-
rias Architectonicas simili modo explicantes; quod vero insti-
tutum effectum non habuit.

Intercedente adeo aliquo annorum numero, cum ipse Au-
tor interea in praxi continua magis versatus exercitatusque es-
set, luctuosæ vero turbæ & bella ditiones Ducis Megalopoli-
tani, in cujus ministerium relicta Professione publica Mathe-
matum in Academia Francofurto-Viadrina fecerant, divexan-
tia vacationem ipsi ab aliis otiumque vel necessitatem scriben-
di fecissent, in animum subiit novam ejus operis editionem pa-
rare, propriaque consulta experientia fusiozem accuratiorem-
que tractationem publico communicare.

Kk k 3

Sed

Sed cū ambitus Architecturæ adeo amplius deprehendatur, ut ad completam integramque tractationem absolvendam, multorum annorum spatium requiratur, nec sine causa vereretur, ne si affectum saltem opus morte præventus in schedis relinqueret, omnis laboris sui fructus publico intercideret; statuit partes ejus singulas, a maxime utilibus incipiendo, separatim elaborare, statimque edere, junctim aliquando systema integrum Architecturæ facturas. Consilio sane, quemadmodum eventu comprobatum est, non malo. Nam præter partes, quas ordine continuo in Supplementis his nostris recensas dabimus, nil absolere potuit, natura debitum ab eo maturius paulo repetente.

De hoc ergo instituto suo publicum monere, ejusque rationes exponere in præmisso hoc *totius operis prodromo* voluit, simul specimina quædam scientiæ suæ Architectonicæ exhibens; atque hoc quidem eum potissimum in finem, quo se ab artificum ex vulgo, nulla theoria hujus artis, sed praxi saltem vel potius empiria & cognitione admodum imperfecta instructorum, calumniis vindicaret, ipsum traduentium, tanquam theoriæ saltem non vero praxis Architectonicæ facultatem haberet, eoque demonstraturus, se ab illis immerito, summo vero merito ac jure illorum partim inscitiam partim malitiam (quod quidem in omnibus fere scriptis facit) a semet taxari.

Quatuor adeo sunt hujus proœmialis tractationis partes, quibus præmittitur Tabula Synoptica omnium materiarum siue rerum, quæ in Architectura quovis modo necessariæ sunt, & explicari possunt, quarum etiam expositionem se daturum promisit, spe, fore ut vita eousque a Deo sibi prorogaretur. In prima vero tractatione de *cognitione Architecto necessaria* agit, & in *Theoretica* quidem parte ab eo non solum perfectam eorum omnium, quæ in Architectura traduntur, & ex Mathesi in illa mutuo sumuntur, disciplinarum & veritatum scientiam, verum & sectionis lapidum artificialis, sectionis item trabium in tectorum contignationibus accuratiorem, quam qua vulgo contenti esse solent, notitiam, operum præterea lignariorum e gypso

gypso marmoreque factorum naturæque eorum cognitionem. In *practica* parte commendat ei imprimis expeditum calculi circa impensas instituenti facultatem, imo non inutilem eam operam censet, qua quis ipsa viliora fabrorum architectorumque officia exercitii causa obit, ad perfectiorem eorundem cognitionem sibi acquirendam. Quid porro in itineribus susceptis imprimis curandum sit tironi Architecturæ, mentem suam exponit, eidem initium peregrinationis a Germania faciendum suadens, pro Germanis scilicet, quibus maxime opus est scire, quid climati eorum conveniat, scribens.

Altera tractatio *consilium* ejus exhibet, quomodo Princeps aliquis, Architecturæ in suis ditionibus curam habiturus, efficere possit, ut omnes ædificiorum materiæ sufficienti copia in promptu habeantur, debitis locis suis afferentur, & secundum æconomicas regulas quam accuratissime dispensentur, certis Ephoris officialibusque constitutis, quibus omnibus consilium Principis Camerale præsit.

Tertia tractatione describitur talis aliqua apotheca vel *publicum ædificium*. in quo dictæ materiæ lignorum, asserum, palorum, lapidum, saxorum, tegularum, metallorum, machinarum instrumentorumque asservari, contraque corruptionem defendi, suo vero tempore & loco inde, citra fraudis & furtorum ab operariis officialibusque committendorum metum, depromi possint.

Quarta demum tractatione *specimina* ipsa exhibentur, quorum primum est idea alicujus palatii principalis, omnesque ejus ichnographiæ, (& hæc quidem pro singulis contignationibus,) orthographiæ & sectiones vel profila, cum enumeratione omnium partium, sive conclavium, Germanico, Latino, Gallico, Italico & Belgico sermone proposita; cui varia specialia monita & rationes designationum suarum addit, ubique usum præceptorum Goldmannianorum, præcipue in columnarum mutulorumque accurata dispositione se exerentem, commendans & prædicans. Secundum specimen est domus suburbanæ Ducis Megalopolitani ad Eldam constructæ. Tertii speciminis locum habent idææ tres turris alicujus prægrandis ad 300 pedes assurgentis,

tis, occasione turris illius Berolinensis delineatæ, cujus fundamentis veteribus ex parte recentiora adjuncta cum essent, oneri cesserunt atque causa demoliendæ integræ turris fuerunt. Ubi imprimis utilia monita de substructionibus faciendis & fundamentis in solo argilloso jaciendis afferre connisus est.

Vorstellung der ganzen Civil-Bau-Kunst.

i. e.

L. C. STVRMII IDEA ET COMPENDIVM
Architecturæ civilis, explicationem terminorum technicorum & regularum præcipuarum
exhibens.

Augustæ Vindel. impensis Jeremix Wolfii, 1713. fol.

Plag. 8 figur. zn. 11.

ET si primo loco scriptorum ad editionem novam Architecturæ Goldmannianæ spectantium, quæ ordine suo recensere jam instituimus, hic tractatus non prodierit, quoniam tamen introductionem in illa universa quasi quandam continet, ab eo initium faciendum duximus. Exhibentur vero in eo *explicationes & definitiones*, si non omnium, maxime tamen usitatorum terminorum Architectonicorum, & descriptiones operum tam figuris quam verbis delineatæ, interque eas enumeratio partium ædificiorum Romanorum Græcorumque tam publicorum quam privatorum. In terminis artis lignariz, in qua ex ejus sententia Germani longe aliis nationibus, Italis præcipue Gallisque, antecellunt, utpote quos necessitas & climatis sui temperies ad magis sollicitam tectorum suorum elaborationem adegit, defectum etiam vocabulorum, quibus opera ejus artis aliis & peregrinis linguis notari possint, observari Autor notat. Reliquorum terminorum nomina Latino, Gallico, Italico, Belgico, Germanicoque idiomate proponit.

Præterea succincte ab eo exhibentur *regula Architecturæ* tam universales, quam specialiores, & singulis operibus propriæ

priz in capita sua distinctæ ; quorum primo agitur de his, quæ ad firmitatem, altero de illis, quæ ad commoditatem, tertioque, quæ ad pulchritudinem faciunt. Ubi, ut specimina quædam demus, in primo capite monet, cæsos lapides rectius ferro & plumbo liquefacto quam calce vel cæmento copulari, cum Romanarum antiquitatum reliquiis testantibus hoc genus murorum magis durable existat. Domus, etsi de cætero propter parsimoniam ex ligno construantur, tamen interstitio murali ex lapidibus lateribusve invicem segregari ad arcendum incendiorum progressum, absolute necessarium pronunciat. Templorum tenebras neque ad ornatum neque ad devotionem quicquam facere. In ædificiis mediocris altitudinis inferiora politiora, superiora usque exornatiora præparanda esse. In colosseis vero & prægnandibus operibus inferiora posse esse elaboratiora, quæ vero magis in altitudinem & a visu recedunt, angustiora & minus auxie ornata esse debere pronunciat. Frontones vel tympaniformes tectorum exornationes, quibus ad imitationem veterum in regionibus nostris pro mediæ partis tectorum ornatu utuntur, tolerari non posse, nisi inferior ædificii hos frontones sustinens pars projectura aliqua instruitur, docet.

Vollständige Anweisung alle Arten von regulären Pracht Gebäuden zu erfinden etc.

seu

L. C. STURMII OFFICINA ORNATUS
Architectonici perfecta.

Augustæ Vindel. impens. Jerem. Wolfii, 1717, fol.

Plag. 17 fig. æn. 71.

IN præfatione hujus scripti Autor protestatur, se non vulgari modo conceptam descriptionem delineationis columnarum dare constituisse, sed *artificia Goldmanniana*, quibus ille Architecturam promoverit, sollicitè explicaturum. Goldmannum scilicet primum esse, qui ostendit erit, quinam sit finis

L 11

&

& usus ordinum, quos vocamus Architectonicos; penum nempe esse eosdem & repositorium omnium inventionum Architectonicarum, e quo ornamentorum omnis generis proportionumque copia & fontes depromi ac derivari possint, imo debeant. Primum etiam ipsum docuisse fundamentum quo columnarum Doricæ & aliorum generum disponi & intervalla ac distantiarum earum ita sumi possint, quo ipsorum triglyphorum & mutulorum distantiarum atque intervalla quam accuratissime secundum regulas & hypotheses, de quibus inter Architectos convenit, distribui valeant, in quo aqua hæserit summis alias & in praxi non parum sibi tribuentibus Architectis. Primum tandem etiam proportionum gratissimam subtilitatem dedisse, modulo etiam columnarum in 360 partes ad eandem accuratius exhibendam diviso.

Tres autem esse dispositionis columnarum species, quas præter descriptionem aut delineationem membrorum earundem Architectum explicare deceat, ostendit, unam cum ad latus invicem serie continua ponuntur, alteram cum sibi opponuntur, tertiam cum una alteri imponitur. Hisce adeo tribus vel potius quatuor partibus explicandis in ipso tractatu operam dat. In prima quidem, & fufissima reliquarum, *duos modos* describendi *membra columnarum* facit, quorum unus est Goldmanni, tres ordinum classes constituentis, quarum primæ *Tuscanæ & Doricæ* species columnarum, secundæ *Jonicæ & Germanicæ*, tertiæ *Corinthiacæ & Romanæ* accensentur. Unaquævis harum classium peculiari gaudet altitudine, estque hic modus numero membrorum & ornamentorum magis luxurians.

Alter modus est ipsius Antoris, reliquorumque fere Architectorum omnium, in quo cuilibet speciei columnarum peculiaris altitudo ab infima scilicet ad summam speciem crescens assignatur, & ornamenta pauciora existunt. Ut adeo binos hosce modos callentibus ampla suppetere iudicet subsidia, quovis casu columnas ad ornatum operum suorum applicandi.

De numero ipsarum specierum columnarum rationem reddens, commendat a se inventam speciem columnarum ordinis Germanici, vel novi, mediique inter Jonicum & Corinthiacum.

acum. Taxat eos, qui cum novum genus ejusmodi inveniendum sibi proposuerint, eo elaboraverint, ut Corinthiaco exornatius procederent, cum ornatum Architectonicum ulterius augmentum quam qualem in Corinthiaco videmus non admittere credat, idque præcipue ex eo, quoniam sibi persuadet, Corinthiacum ordinem esse *sacrum* illum, divinæque inspirationis auxilio in templo Hierosolymitano primum expressum, a cujus exemplo Ethnicis, *Κακοζηλία* etiam diabolica, eos ad varias illius depravationes inducente, suos ordines mutuati atque suffurati fuerint, Ceterum novi illius ordinis *criteria* distinctiva sunt octo vultus integræ in capitulo columnæ, faciebus adeo vel frontibus sedecim in universum oculos incurrentibus instructæ, sed sine foliis, qualia in Corinthiaco & Romano visuntur; quamvis in posterioribus suis operibus etiam unam seriem foliorum admiserit. In fine affert, quæ de *opere rustico & trabeationibus Colossis*, tanquam speciebus quibusdam Romanarum trabeationum, monenda visa sunt.

Anweisung die Bogenstellungen recht einzutheilen etc.

i. e.

L. C. STURMII DE ARCUATIONIBUS
Architectonicis, triumphalibusque arcibus &c.
rite designandis.

Aug. Vindel, impensis Jerem. Wolfii, 1718, fol.

Pl. 4 $\frac{1}{2}$ fig. zn. 19.

Appendix quædam doctrinæ Architectonicæ de columnis est hæc tractatio, in qua ab Autore explicantur proportionæ & natura *arcuum* columnis & parastatis exornatorum. In qua materia rem præcipue ad accuratam distributionem triglyphorum & mutulorum redire monet, dataque occasione de columnarum seriebus invicem sibi secundum artis regulas imponendis agit, exemplis omnia illustrans. Et quamvis jure taxet eos, qui in parastatarum locum integras columnas, adeoque in-

cuparum loco integras etiam trabeationes, epistylia, zophoro & coronice constantes, substituunt, manifeste contra institutionem & naturam harum partium peccato, tamen quaedam casu hoc fieri & excusari posse sibi persuadet, ejusque rei exemplum affert, quemadmodum etiam stylobatæ alii cuidam stylobatæ impostæ exemplum proponere non est veritus.

Anweisung alle Arten von Bürgerlichen Wohnhäusern wohl anzulegen etc.

i. e.

L. C. STURMII INSTITUTIO DE COMMODA dispositione ædium privatarum & civilium.

August. Vind. impens. Jerem. Wolfii, 1715, fol.
Pl. 4 fig. zn. 15.

Von Land-Wohnungen und Meyereyen.

i. e.

EIUSDEM DE SUBURBANIS ET NOBILITATIS ædibus in agris.

Ibidem, impensis ejusdem, 1715, fol.
Pl. 5 fig. zn. 8.

Absque dubio utilissima hæc & nobilissima est pars Architecturæ, quæ agit de *inventione commodæ dispositionis ædium, impensis privatarum, conclavianque in iisdem necessariorum*. Eam vero finem difficillimam judicat Autor; & quidem, si ab eventu & a posteriori judicium fieri debeat, summo jure. Nam etsi in plerisque libellis Architectonicis exempla hujus doctrinæ proponantur, parum tamen iis, propter sterilitatem præceptorum, & ipsorum exemplorum ad paucos casus applicabilem usum, juvari tirones, manifesto deprehenditur, cujus fidem faciunt vel ipsa exempla e Goldmannianis præceptis & opere huc ab Autore translata. Si vero ipsa opera fabricorum vel Architectorum inspiciamus, data veluti opera con-

contra sanæ rationis dictamina eos peccare instituisse, infinitæ & quotidianæ clamant experientiz. Valet enim etiam hic, multos esse thyrsiferos, paucos Bacchos. Ab Autore vero in primo horum opusculorum ea doctrina admodum laudabiliter pertractatur, cum imprimis ad usum moresque regionum nostrarum & varios status vitæque genera possessorum harrum ædium respexerit, exempla que sua iisdem accommodaverit. Præmissis scilicet regulis specialibus in hac parte observandis, ad solutionem hujus problematis Architectonici accedit, & non solum aræ cujusdam plane irregularis dispositionem sex modis variare docet, sed & 88 exemplorum inductione, ad varios casus & status aptatorum, lectores suos tironesque instruit, simulque ostendit, quomodo ex omnibus illis ædibus integræ regularis que alicujus urbis, in qua media & extrema platearum Architectonicæ Symmetriæ rationem habeant, dispositio exurgere possit, multitudinæ adeo & varietatæ exemplorum horum non tironibus solum, sed ipsis in hac arte profectis non parum adjumenti ad inventiones etiam alias excogitandas afferens.

Non minorem vero utilitatem habent, quæ de *ædificiis, nobilium præcipue, in agris & pagis villisque* construendis dici possunt; eaque adeo altero horum opusculorum Autor exponit. Et cum eadem commoditatem lucis atque aeris majorem habere soleant, quam quæ sunt in urbe, facilius etiam eorum est constructio & dispositionis inventio, unde contentus est Autor binis vel ternis exemplis prædicere lectoribus suis. Ceterum cum ad commoditatem horum ædificiorum quam plurimæ aliæ partes sive ædificia requirantur, quo proventus rurales, hortenses, pecuarii, œconomica ratione asservari & condi possint, de hisce singulis, adeoque de horreis, zytho conficiendo destinatis locis, stabulisque tam equorum, quam bovinum oviumque, non ubique obvia exponit; machinæ quoque triturariæ ideam aliquam novam & admodum simplicem hæc data occasione exhibet.

cubarum loco integras etiam trabecationes, epistylia, zopho-
ro & coronice constantes, substituunt, manifesto contra insti-
tutionem & naturam harum partium peccato, tamen quaedam
casu hoc fieri & excusari posse sibi persuadet, ejusque rei exem-
plum affert, quemadmodum etiam stylobatæ alii cuidam sty-
lobatæ impostæ exemplum proponere non est veritus.

Anweisung alle Arten von Bürgerlichen Wohn-
häusern wohl anzulegen etc.

i. e.

L. C. STURMII INSTITUTIO DE COMMO-
da dispositione ædium privatarum & civilium.

August. Vind. impens. Jerem. Wolfii, 1715, fol.
Pl. 4 fig. zn. 15.

Von Land-Wohnungen und Meyereyen.

i. e.

EIUSDEM DE SUBURBANIS ET NOBI-
lium ædibus in agris.

Ibidem, impensis ejusdem, 1715, fol.
Pl. 5 fig. zn. 8.

Absque dubio utilissima hæc & nobilissima est pars Archite-
cturæ, quæ agit de *inventione commodæ dispositionis æ-
dium, imprimis privatarum, conclavianque in iisdem necessa-
riorum*. Eam vero simul difficillimam judicat Autor; & qui-
dem, si ab eventu & a posteriori iudicium fieri debeat, sum-
mo jure. Nam etsi in plerisque libellis Architectonicis exem-
pla hujus doctrinæ proponantur, parum tamen iis, propter ster-
ilitatem præceptorum, & ipsorum exemplorum ad paucos
casus applicabilem usum, juvari tirones, manifesto deprehendi-
tur, cujus fidem faciunt vel ipsa exempla e Goldmannianis
præceptis & opere huc ab Autore translata. Si vero ipsa ope-
ra fabricorum vel Architectorum inspiciamus, data veluti opera
con-

contra sanæ rationis dictamina eos peccare instituisse, infinitæ & quotidianæ clamant experientiz. Valet enim etiam hic, multos esse thyrsiferos, paucos Bacchos. Ab Autore vero in primo horum opusculorum ea doctrina admodum laudabiliter pertractatur, cum imprimis ad usum moresque regionum nostrarum & varios status vitæque genera possessorum harrum ædium respexerit, exempla que sua iisdem accommodaverit. Præmissis scilicet regulis specialibus in hac parte observandis, ad solutionem hujus problematis Architectonici accedit, & non solum aræ cujusdam plane irregularis dispositionem sex modis variare docet, sed & 88 exemplorum inductione, ad varios casus & status aptatorum, lectores suos tironesque instruit, simulque ostendit, quomodo ex omnibus illis ædibus integræ regularis que alicujus urbis, in qua media & extrema platearum Architectonicæ Symmetriæ rationem habeant, dispositio exurgere possit, multitudine adeo & varietate exemplorum horum non tironibus solum, sed ipsis in hac arte profectis non parum adjumenti ad inventiones etiam alias excogitandas afferens.

Non minorem vero utilitatem habent, quæ de *ædificiis nobilium præcipue, in agris & pagis villisque* construendis dici possunt; eaque adeo altero horum opusculorum Autor exponit. Et cum eadem commoditatem lucis atque aeris majorem habere soleant, quam quæ sunt in urbe, facilius etiam eorum est constructio & dispositionis inventio, unde contentus est Autor binis vel ternis exemplis prædicere lectoribus suis. Ceterum cum ad commoditatem horum ædificiorum quam plurimæ aliæ partes sive ædificia requirantur, quo proventus rurales, hortenses, pecuarii, œconomica ratione asservari & condi possint, de hisce singulis, adeoque de horreis, zytho conficiendo destinatis locis, stabulisque tam equorum, quam bovinum oviumque, non ubique obvia exponit; machinæ quoque trituraræ ideam aliquam novam & admodum simplicem hac data occasione exhibet.

Anweisung grosser Herren Palläste
anzugeben,

i. e.

L. C. STURMII, INSTITUTIO DE CON-
struendis Palatiis Principum ad Architecturæ re-
gulas & genium seculi nostri.

Ang. Vind. apud Jerem. Wolf, 1718, fol.

Pl. 21 fig. 21. 35.

INter præcipuas Architecturæ partes, in quibus ingenii & sci-
entiz demonstrandæ Architecto maxime locus datur, est
caput de construendis *Principum magnatumque Palatiis*, de
qua materia separatim paucos, ad genium certe usumque
nostri seculi, egisse deprehendimus. Id adeo sibi datum cre-
dens Autor noster, ut eam pro viribus illustraret, tribus idem
partibus facit: quorum *prima* de ipsis principalibus ædificiis, quæ
a domino incoluntur, agit, de altitudine ergo toti ædificio
conveniente, & contignationum numero præscribit; & quo-
nam exterior ædificiorum horum facies columnis exorna-
ri maxime gaudet, quæ de modulo columnarum & distan-
tiis earundem, crassitudineque murorum dici commode pote-
rant, hic tractat. Deinde circa ipsam ædificii dispositionem
occupatus, primo de arcibus subdialibus sive curiis earumque ma-
gnitudine loquitur, ridens jure eos, qui figuras earum non
quadrilateras regularesque, sed variis incisuris projecturarum-
que obliquitatibus deformatas amant. Conclavium omnia ge-
nera enarrat ad necessitatem & commoditatem domini, ad
famulitii principalis necessitatem, & habenda concilia consilia-
riorum, ministrorumque conventus agendos spectantia. De-
inde se convertit ad exornationem eorum, ubi non contemnen-
da, nec ubivis obvia de parietum in conclavibus ornatu affert.
Illustrantur hæc exemplis vel ideis palatiorum ejusmodi quin-
is, spatii, quod occupant, magnitudine & impensarum modo
usque se vincentium, quadratam figuram, cum subdiali curia
intercepta ejusdem figuræ, habentium. Bina tamen postrema
eorum

eorum ad differentiam illustrandam inter Italicum & Gallicum disponendi conclavia modum, idem spatium occupant, sed interiori partium distributione variant.

Secunda parte de ædificiis, quæ atilis hujusmodi jungi debent, tractatur, & in specie quidem de æquilibus, de hippodromis five locis ubi equi agitantur, de sphæristeriis, quibus pilæ ludus exercetur, præscribere non vulgaria instituit Autor; de cælis præcipue posterioris generis ædificiorum, in quibus laterales muri ad insignem distantiam removentur, armaturaque, ut vocant, trabium, formaque cælorum præcipit; de theatris denique, ad repræsentanda spectacula Musica destinatis, agit, nec de ædibus, quibus exterorum Principum legati hospitio excipi possint, dicere negligit.

Tertia pars de hortis ad delectationem factis, eorumque partibus, de silvulis tandem iisdem jungendis & viridariis agit. Deinde de his, quibus iisdem exornantur, fontibus salientibus, aquarum lusibus, variisque eorum generibus. Ubi de aquarum per canales deductione tractans, ferreos tubos ad imitationem Gallorum præ ceteris commendat. Porro de hortensibus domibus, columnis, statuis, antiquis vasibus, obeliscis, sciatericis, scalis declivitatum, columellis five cincturis aut cancellis, de opere ligneo cancellato Architecturæ opera imitante, de claustris ferreis agit. Obeliscorum usum exiguum esse ad ornatum hortorum, nisi fini alicui apto adhibeantur, v. g. ad vices inditæ in horologio, metæ alicujus sudantis, obeundas; ad ornatum vero civitatum eorum plane nullum esse usum, nisi ad imitationem veterum prægrandi magnitudine fiant, observat. In appendice cum obrectatoribus, quod frequentissime alibi etiam facit, digladiatur & exposulat, cum inter alia objiciant, dispositionem columnarum & intulorum, secundum ipsius præcepta instituendam, nimiam subtilitatem & laborem requirere, cum ipse potius contendat, ad levandum & tollendum omnem laborem omnem a se industriam esse adhibitam, ut mediocri saltem attentione & ingenio in usu præceptorum & tabularum suarum opus sit.

An.

Anweisung Regierungs- Land- und Rathhäuser wie
auch Kaufhäuser und Börsen etc. an zu
geben.

h. e.

L. C. STURMII INSTITUTIO DE *ÆDI-*
ficiis ad conventus publicos provincie rectorum, magi-
stratum, mercatorum &c. instituendos
aptis.

Aug. Vindel. apud Jerem. Wolf, 1718, fol.
Pl. 6 figur. zn. 13.

Premiſſis, ut ſemper in reliquis operibus, Goldmanni verbis
& præceptis, Autor ſubjungit notas ſuas & fuſiorem atque
etiam ſolidiorem & aptiorem explicationem, agens de requiſi-
tis *curiarum*, quæ ſunt in *civitatibus*, ubi *ſenatus* colligitur,
magnitudine, exornatione. Inter alia monitum affert non con-
tinnendum, curandum eſſe, ut ope hydraulicæ artis prope
eum locum, ubi documenta ſcripta aſſervantur, deducantur ca-
nales, quorum ope aqua incendiis forte fortuna exſurgentibus
in expedito & facili habeatur. Locum horum *ædificiorum* non
in medio vel centro fori, ſed in lateris ejuſdem medio aliquo
loco aſſignandum eſſe monet; dictaque ſua exemplis & deſigna-
tionibus quaternis illuſtrat,

Fora noſtris moribus quidem in urbis loco aliquo un-
dique plateis contigua & pervia exiſtunt, ſed ad veterum imi-
tationem Goldmannus cum Sturmio eadem concluſa fieri ſua-
det, imprimis ſcilicet quæ ad mercium venditiones deſtinan-
tur, adeoque quomodo porticibus, arcuationibus & columnati-
onibus ornari poſſint, hic oſtenditur. In emporiis autem & ce-
lebrioribus urbibus locus etiam eſt neceſſarius, ubi *mercatores*
conventus ſuos quotidie inſtituant, deque ſuis rebus inter ſe
agant: quomodo adeo ejuſmodi *ædificium* etiam pluribus ab
hoc fine non abludentibus uſibus conveniens conſtrui debeat, ul-
tima parte hujus opuſculi præcipitur.

Am

Anweisung alle Arten von Kirchen wohl
anzugeben.

i. e.

L. C. STURMII INSTITUTIO DE TEM-
plis varii generis bene construendis.

August. Vind. apud Jerem. Wolf, 1718, fol.

Pl. 8 & fig. an. 22.

Templorum, quæ ad sacra Pontificiorum peragenda com-
moda existant, exempla magnifica & superba numeroque
fere inexplicabili extare, noto notius existit, eorum vero, quæ
ad usum actuum in templis & ecclesiis Protestantium admini-
strari solitorum, adeoque secundum prudentiæ regulas con-
structa sint, nullum vel exiguum esse numerum conqueri co-
actus est Autor. Quo magis adeo se induci passus est, ut ante ali-
quot annos parvo aliquo scripto de isthac materia ageret, nunc
vero prolixius omnia ea, quæ de varii generis & variarum
religionum usui destinatis templis erant præcipienda, explica-
ret. Adeoque exemplis & regulis Goldmannianis sua longe il-
las vincens & ad praxin accommodatiora præcepta subjun-
git. Præcipue vero in hac materia cum res redeat ad *figuram*
sive formam horum ædificiorum & *plagas*, quas respicere de-
bent, de posteriori ægeas, exagitat summo jure rancidum il-
lud præjudicium multorum etiam inter Protestantes, qui ve-
teris Ecclesiæ consuetudini conveniens judicant, ut templa
ipsa, imprimis vero altaria in ipsis constitui solita, orientem
respiciant. Quod quidem contra commoditatem & regulas pul-
chritudinis multoties pugnare, & ab Ethnicorum potius vel
Persarum superstitione haustum, præterea nequaquam a Pontifi-
ciis ipsis, ut quidem sibi persuadent, ad nos propagatum aut
probatum esse, quippe qui nullibi eundem morem sequantur,
testantibus tot insignibus templorum in urbe Romæ quilibique
extantibus exemplis, ostendit.

Figuram vero, tam rotundam quam oblongam & quadrangu-
larem utrisque commodum demonstrat. Inde primo de tem-
plis Pontificiorum agit; & quoniam insignis ornatus eorum

M m m

dem

dem pars est *tholus* ille, quem umbilico templi inædificare præsertim Itali solent, de constructione ejusmodi tholi, deque compaginatione & commissione tignorum trabiumve ad suslinendam fornecem, dum in elaboratione ejusdem fabri versantur, sive de pegmatibus, sane curiosa nec alibi reperienda affert. Quemadmodum vero horum interiora variis arcuationibus columnationibusque repleti non repugnat, utpote ad cælum fornicesque suslinendos facientibus, & commoditatem subministrantibus sacellorum & altarium peculiarium locandorum; ita in templis Protestantium, quibus omnis fere cultus divini publici ratio in auscultatione sermonum a ministris Ecclesiæ habitorum reponitur, eandem structuram & æque commodam ipse communis sensus dicitat. Variis adeo exemplis illustrat, quomodo ejusmodi templum quadrilatera figura, & per totum prospectui omnium patens atque pervium fieri possit, scilicet laquearibus opera tignariæ artis ita fabricatis, ut fulcris ad suslinendum nullis opus existat, quo adeo non solum vox oratoris ad omnes auditores quam facillime dispensetur, sed & suggestus ipse sacer, in quo orator consistit, omnium conspectui pateat. Et quoniam quosdam, etsi præter rationem, in figura crucis ejusmodi templis tribuenda mysterium aliquod venariprehendimus, quomodo incommoditatibus illius figuræ ope aptæ dispositionis occurrì possit, conatur ostendere; imo ut his qui eousque progrediantur, ut in figura triangulari templorum suorum fidei suæ professionem a se edi non absolum credant, habeant aliquid quod & ipsis placeat, ejus figuræ aliquod exemplum in medium affert.

BELGIUM DOMINICANUM, SIVE HISTORIA
Provinciae Germaniæ Inferioris Sacri Ordinis F. F.
Prædicatorum, &c. Collectore F. BERNARDO de
WINGHE, ejusdem Ordinis Conventus
Gandensis filio.

Bruxellis, typis Francisci Foppens, 1719, 4.
 Alph. 2 pl. 12 cum fig. æn. ab Autore
 delineatis.

Quod

Quod in Scriptoribus Ordinis Prædicatorum Quetisi & E-
 chardi aliquoties deprehendimus allegatum Belgium Do-
 minicanum MSS. R. P. de Jonghe, illud post exempla Desolatæ
 suæ Bataviæ Dominicanæ 1718 impressæ distracta, 1719 in lu-
 cem produxit, seu potius teste approbatione Reverendiss. Pa-
 tris, Magistri General. Fr. Antonini Cloche, superiori anno 1720
 demortui, ex Flandrico idiomate in Latinum transtulit. In præ-
 fatione testatur Autor, se Belgium hoc Dominicanum maxi-
 mam partem ex archivis, litteris originalibus, instrumentis au-
 thenticis compilasse, & eum in finem collecta hac historia
 1715 omnes provinciæ hujus conventus (exceptis Luxembur-
 gensi & Calcariensi) perlustrasse, delineasse, & quæ in scriptis
 suis corrigenda erant, correxisse, addenda addidisse & multo-
 rum errores detexisse. Allegat etiam documenta MSS. &
 monumenta monasteriorum, atque attestatur, se omnem huma-
 nam in colligenda hac historia industriam adhibuisse.

Post tractatum operi præmissum, in quo fata FF. Prædica-
 torum in Belgio exponit, de conventibus Gandensi, Lovaaen-
 si, Brugensi, Antverpiensi, Mosæ Trajectensi, Luxemburgensi,
 Buscoducensi in Mechlinia, Calcariensi, Bruxellensi, Montensi,
 Braniensi, Namurcensi, Sittardensi, Tungrensi, Vilvordi-
 ensi, Lyrano, FF. Anglorum Bornhemii, FF. Hybernorum Lo-
 vanii, agit, singulis peculiari tractatione dicata, quæ in varia ca-
 pita abit, quorum nonnullis aliquot appendices sunt subjunctæ.
 Toti autem operi supplementum cum elencho personarum il-
 lustrium, præclariorum Honorum & nominum in monumentis
 sepulcralibus expressorum finem imponit.

Oeconomia ergo Bibliothecæ hujus Dominicanæ exhibi-
 ts, quædam in ulum lectoris ex opere ipso delibanda sunt. In-
 ter eruditos, qui in conventu Gandensi vixerunt, occurrunt
P. Joannes Bunderus (Bunderius vel van den Bundere) qui va-
 ria scripta contra Protestantes compilavit, & *P. Mag. Petrus Ba-
 cherius*, qui cum Dialogum novum inter Cenophilum & conju-
 gem Eulaliam contra Reformatos Senatui Gandensi dedicasset,
 Senatus ei in grati animi tesseram scyphum argenteum & vi-
 num honorarium obtulit. At ipse donum respuens Senatui
 lepide respondit: *Backer en is gheenem dronckaert*, Bacherius

p. 72.
80.

- non est ebriofus. Inde Senatus, eo consulente honorarium tattu-
 tavit, & calicem argenteum deauratum & Senatus insigniis ex-
 ornatum 32 unciarum ponderis conventui dedit, hac adje-
 cta in pede calicis intra poculum inscriptione: *dedit D. Bachetio*
 P. 92 fgg. *Senatus Gandensis A. 1585. De P. Ambroso Drawé reter de*
Jonghe, hunc Prædicatorem generalem sæpissime diebus do-
 minicis vel festis quinque vel sex sermones sacros ad populos
 habuisse, una manu cibum sumsisse, & altera pium aliquem li-
 brum tenuisse, domum penitentium pro mulieribus impudicis
 Bruxellis erexisse, per plateas rosariis, libellis, imaginibus omni-
 flum incessisse, & quibusvis obviis distribuisse, usque ad mediam
 noctem ad peccata, quæ tunc committi solent frequentias, im-
 pedienda circumiisse, secreta cordium, Deo inspirante, penetras-
 se, & cum opinione sanctitatis ex hac vita excessisse. Ex Con-
 ventu Antverpiensi notandi sunt P. *Nicolaus Janssenius* & P.
 226. *Dominicus Janssenius*, missionarii Pontifici, quorum ille, præ-
 233. *ter Animadversiones & Scholia in Apologiam de vita & morte*
Joannis Duns Scoti adversus Bzovium pro Bzovio, Colonia 1622
 in 8, & ad calcem Tomi XV *Annalium Ecclesiasticorum Bzovii*
 impressa, *defensionem fidei Catholica & Apostolica Romana Ad-*
monitioni necessariz Joannis Mülleri Theologi Hamburgens-
is opposuit, quam in gratiam fratris sui Dominici conscripse-
rat, Antverp. 1631 in 8. Hic vero idiomate Germanico tracta-
tum de Jesuino contra Lutheranos scripsit, & ob librum Lati-
num, cui titulus: Scriptor veridicus Christiana Confraternita-
tis gloriosissimi nominis Dei &c. Hamburgi 1634 in 8 absque ty-
pographi nomine editum, a Senatu urbe ejectus est. In hujus
vita dum refert Noller, Concionatores Hamburgenses in am-
bonibus urfisse, contra leges patriæ tolerari hunc sacerdotem
Pontificium, ipsumque, velut malum pestiferum, urbe pellendum
esset, acerbè invehitur in Iohannem Mullerum, quem pseudo-Pasto-
rem Lutheranum criminatur, & alios, quorum conciones pseudo-
predicationes, at quam eleganter! appellat, ut alia convicia,
quæ immerito contra Hamburgenses Theologos evomit, sicco
pede prætereamus, Thomam Leonardi, quem contra B. Dorfschat
 277. *Thomam Aquinatem scripsisse, mens. Oct. 1720 p. 447 observavi-*
mus,

ntis, conventus Mofæ Trajectenfis protulit. Integro vindiciarum
Angelici Doctoris titulo adducto, memorat R. P. „ unum ex Prin-
 „cipibus Mecklenburgenfibus, quibus a Conſiliis fuit Dorſchæus,
 „ mortuo Dorſchæo, cum Thoma Leonardi ad aquas Spada-
 „ nas coram egiffe, & in Galliis ejurato Lutheraniſmo fidem Ca-
 „ tholico-Romanam amplexum & profeſſum eſſe. „ Hic quidem
 diffiteri non poſſumus, Chriſtianum, Adolphi Friderici, Sueri-
 genſis lineæ autoris & propagatoris, filium, 1663 d. 29 Oct.
 Pontificiorum ſacra amplexum eſſe. At nec Doctor *Angelicus*,
 nec Doctoris *Angelici* hyperaſpiſtes *Thomas Leonardi*, ſed *An-
 gelica* quædam femina, Iſabella nimirum *Angelica* Montmo-
 rançia, vidua Ducis de Chatillon, hujus mutationis a Chriſtiano
 factæ cauſa fuit, cujus Angelicæ amore captus eam in matrimo-
 nium ducere conſtituit, quæ, quum Duci aliis ſacris initiato nu-
 bere nollit, in ejus gratiam Chriſtianam fidem Lutheranam
 ejuſſe, teſtimonio graviffimorum historicorum comprobari
 poteſt. Sed redeundum eſt ad Belgium noſtrum Dominicanum
 R. P. *de Jonghe*, a quo deſcriptioni Conventus Luxemburgenfis
 a ſe factæ ſubjuncta eſt „ Appendix Apologetica pro P. F. Ber-
 „ nardo de Monte Politiano Confeſſario Henrici VII Impera-
 „ toris, Fundatoris Conventus noſtri Luxemburgenfis, adverſus
 „ quosdam calumniatores, necem prædicti Imperatoris falſo
 „ imponentes præfato P. Bernardo, quos ſecuti ſunt Meyerus in
 „ Annalibus Flandriæ, fol. 117, & noviffime D. *Jacobus Leyde-
 „ cker*, Sectæ Calvinianæ Miniſter Medioburgenfis in Zelandia
 „ vicinia noſtra. „ Hic obſervat noſter, P. Mag. *Thomam Du Jar-
 din* anno 1711 edidiſſe *ſexaginta Controverſias pro deſenſione
 fidei Catholica*, & contra has calumniam ſtrixiſſe D. *Jacobum
 Leydeckerum*. Huic *Du Jardin* oppoſuit ſecundum volumen,
 Belgice conſcriptum & Gandavi typis Auguſtini Graet 1716
 in fol. ſub titulo: *de Spoore der Catholycken*, i. e. *Stimulus Ca-
 tholicorum*, impreſſum, quod etiam anno ſequenti iſdem typis
 in commodiorem uſum Miſſionariorum & viatorum ſub titu-
 lo: *de Schole der Waerbeydt* i. e. *Schola veritatis* repetendum
 curavit. Hac notitia hujus litis præmiſſa animadvertit *De Jong-
 he*, *Leydeckerum* duas evoniſſe calumnias, intoxicationem

p. 282.
288.

nempe Henrici VII, a quibusdam malevolis fictam & P. Bernardo de Monte Politiano adscriptam, atque ritum FF. Prædicatorum sumendi sacram hostiam manu sinistra, dum Missam celebrant, quem ritum Leydeckerus dicit esse præscriptum in pñitionem sceleris supra dicti Bernardi de Monte Politiano. Contra utramque hanc Leydeckeri propositionem disputat noster Dominicanus, & quod ad primam attinet, opinatur, præter testimonia multorum, quæ & in *Du Jardin* Voll. II jam allegato fol. 664, & in libro cui titulus: *L' Année Dominicaine*, Tom. I mens. Septemb. fol. 18 & in fine ejusdem tomi fol. 48 adducuntur, innocentiam ejusdem P. Bernardi testari literas Johannis Regis Bohemæ ejusdem Imperatoris filii. Inseruit etiam has Johannis literas Autor noster, variis annotatiunculis illustratas, atque deinde varia amoris singularis Luxemburgicæ stirpis in Dominicanum ordinem documenta recenset. Hinc ad alteram Leydeckeri propositionem se convertit, atque falsitatem ejus luce clarius demonstrari putat ex antiquo Rituali ordinis Dominicani anno 1254 sub initio Generalatus Humberti V, ordinis Prædicatorum Magistri Generalis, conscripto, in quo haberi dicit hæc verba: *Et sinistra retinens duas partes (hostiæ divisæ) usque ad perceptionem Sacramenti.* Idem videri posse in antiquo Rituali conscripto, antequam in ordine Dominicano officium aut Missa de S. Ludovico Rege celebraretur, quod in Conventu Insulensi asservetur. Ritum etiam illum approbasse Clementem IV anno 1267 & Honorium IV anno 1284, & in Constitutionibus Dominicanorum distinct. I de officio Ecclesiæ Cap. I statui: *totum officium, tum diurnum, quam nocturnum secundum correctionem & ordinationem venerabilis F. Humberti Magistri Ordinis nostri confirmamus, & volumus uniformiter ab omnibus observari, ita quod nulli liceat aliquid de cætero innovare.* Jam vero pergit *De Jonghe*, P. Humbertum electum fuisse in Magistrum in Capitulo Generali apud Budam anno 1254, Henricum vero Imperatorem obiisse anno 1313, adeoque ex his constare, ritum illum sumendi manu sinistra sacram hostiam in Missæ sacrificio diu ante mortem prædicti Imperatoris in Ordine S. Dominici fuisse

fuisse usitatum. Si ritus ille in punitionem fuisset præscriptus (sic progreditur disputando Autor noster) deberent Patres Dominicani etiam S. Calicem manu sinistra sumere, quod non faciunt. Nam D. Leydecker dicit: *P. Bernardum de Monte Politiano calicem vitæ vertisse in calicem mortis*. Allegat etiam noster *P. Matthæi Dolmans* librum Flandricum sub titulo: *Certa infallibilitas Ecclesie Romanæ & Pontificum &c. adversus Mensonem Heydenryck Præconem Reformatorum*, Mosæ Trajecti 1714 editum, atque tandem hanc Apologiam hisce verbis concludit: *cadere se diutius inherere refutationi calumniarum, quæ speciem veritatis non habeant, nisi penes indoctos & exœcator aut obduratos*. Nosrum non est cum levis armaturæ milite in arenam descendere, utpote qui ne necessario quidem ad hoc argumentum de morte Henrici VII juste pertractandum apparatu instructus videtur. *Stephanum* enim *Baluzium* T. I *Miscellaneorum* supra adductas *Johannis Regis Bohemæ* literas jam 1678 p. 161 seqq. communicasse, *G. G. Leibnitium* eas in *Codice Juris Gentium Diplomatico* p. 188 n. LXXXVII repetiisse, *Martinum Diffenbachium* luculentum *Commentarium de vero mortis genere, ex quo Henricus VII Imperator obiit*, *Francofurti* 1685 in 4 publicasse, atque ad easdem literas p. 170 seqq. respondiisse, D. etiam *Job. Fr. Mayerum* in peculiari ad *M. Immanuelem Præleum* Epistola, ipsius dissertationi *de hostia & calice venenatis* subjuncta, *voðeicos* illas literas postulasse, aut ignoravit *Jonghius* noster, aut vim argumentorum ab his posterioribus allatorum extimescens dissimulavit. Confutet, si potest, *R. P. Diffenbachii & Mayeri* lucubrationes, & majora prius eruditionis suæ specimina edat, quam alios viros eruditissimos & historicos gravissimos a *Diffenbachio* allegatos, & quorum omnes fere Pontificii fuerunt, in numerum indoctorum, exœcatorum & induratorum referat. Non deerunt sane eruditi, qui objectiones ejus diluere annitentur, nec *D. Leydeckerum* bonam, quam defendendam in se suscepit, causam deserturum esse, omnino existimamus.

MEMO.

464 ACTORUM ERUDITORUM
MEMOIRES DU COMTE DE BRIENNE.

hoc est,

HENRICI AUGUSTI DE LOMENIE, CO-
mitis Briennii, Ministri & primi Secretarii Sta-
tus, Commentarii Historici.

Tomii III.

Amstelod. apud Jo. Frid. Bernardum, 1718, 8.

Alph. 2 pl. 10.

Commentarii historici ministrorum aulae, qui maximis negotiis vel interfuerunt vel praefuerunt, & omnia fidei calamo descripserunt, haud dubie magni sunt aestimandi. Merito igitur & hos Briennii Commentarios typographica luce dignos censuit Cardinalis d' Estrées, ut praefatio docet, nec dubitatus, debito eos exceptum iri applausu. Eoque magis ii videntur lectu digni, quod Autor eos perscribens ad liberos suos, nihil reticuit falsave narratione corruptit. Quanquam & alioqui Lomenium fuisse virum forti animo & libera lingua, satis docent hi Commentarii, quippe ex quibus discimus, Lomenium nec Richeljo nec Mazarino carum fuisse ob mores ab assentatione alienissimos. Magni tamen eum fecit Ludovicus XIV Rex, ejusque audita morte, *hodie*, inquit, *amisi amicorum meorum vetustissimum, fidelissimum & prudentissimum*. Complectuntur autem hi Commentarii totam historiam aulae Gallicae sub Ludovico XIII & XIV ab anno 1614 usque ad A. 1661, quippe sub quorum regno Lomenius Secretarii Status munere functus est. Nec vero omnem hujus intervalli Gallicam historiam exponit, sed ea duntaxat, quibus interfuit ipse, quorumque adeo notitiam habuit exactissimam. *Je ne veux seulement parler, que des choses, ou j' ai eu part*, inquit Tomo II p. 245 & T. III p. 54. Facile hinc patet, hunc librum non quidem pro perfecta historia haberi posse, attamen potissima historiae Gallicae illius temporis momenta partim confirmare, partim illustrare. Sic *Vitam Richelii*, quam A. 1719 p. 139 sqq. recensuimus, hic multum illustrari, istamque historiam egregie confirmari, observavimus. Non itaque optis fuerit,

fuerit, argumenta horum Commentariorum sigillatim persequi. Nec tamen alienum videtur, hinc inde nonnulla profere in medium, idque tribus, quod ajunt, verbis. Sic T. I p. 68 sqq. una cum funesto casu Mareſchalli Ancrei exhibentur prosperi ſucceſſus Luinii, ex humili ſtatu adſpirante aura aulica promoti ad altiſſimum honoris gradum. De eodem Luinio Annotator (nam paſſim hiſce Commentariis ſubjectæ ſunt annotationes non contemnendæ,) p. 126 narrat, ejus juffu Dominicanum quendam monachum Regi prædixiſſe, fore, ut muri Montalbanenſium æque, ut olim muri Hierichuntini, ſua ſponte concidant, ſi Rex quadringentos tormentorum ictus emiſerit in novam iſtam Hiericho: ſed non ſucceſſiſſe hoc miraculum, Hugonotis ſtrene ſeſe defendentibus. P. 177 ipſe Lomenius narrat, ſe una cum Card. Richelio duobusque aliis a Rege conſtitutum eſſe Commiſſarium ad agendum cum Anglico legato de nuptiis Principis Walliæ cum Henrietta Maria, Henrici IV filia. In eodem negotio Lomenius a Rege miſſus eſt in Angliam, ac poſtea & novam Angliæ reginam adduxit ad ſponſum. Unde diu verſatus tum in aula Anglicana, quod a ſe ſuisque comitibus ibi geſtum ſit, copioſe edifferit uſque ad p. 252, ſimul hac occasione deſcribens indolem ac mores Jacobi I Angliæ Regis, & filii ejus, itemque Ducis Buckinghamii. Tomo II p. 240 ſqq. neminit controverſiæ in aula Gallica agitatæ, utrum conſultius ſit, Monaſterienſi pace Alſatiam accipi a Gallis ſub titulo feudi, an tanquam provinciam a Germania divulſam totamque ditioni Galliarum Regis ſubjectam. Ac Lomenius quidem dolet, poſtერიorem ſententiam valuiſſe, fateturque, ſe, ut prius fiat, ſummo opere ſuaſiſſe. Ibidem p. 246 ſqq. verbotenus exhibetur Tractatus A. 1629 d. 13 Maji Madriti factus inter Regem Hiſpaniæ & Ducem Rohanium, caput rebellium Hugonotarum. Ac p. 259 ſqq. plures exhibentur Tractatus, paulo ante Monaſterienſem pacem initi a Ludovico XIV cum Hollandis. T. III p. 182 ſqq. docet, Mazarinum in optatis habuiſſe, ut Ludovicus XIV in matrimonium duceret ipſius propinquam. P. 187, 190 & 199 ſcribit, Mazarinum

N n n

fuiſſe

fuisse hominem mirifice avarum, addens, ejus avaritiam in causa fuisse, ut Galli amiserint Catalauniam, Casale, & Dunquercam. Imo p. 191 sq. docet, Mazarinum habuisse odio nationem Gallicam & ejus gloriam. Nec diffiteri volumus, duobis nobis fuisse deprehensa in hisce Lomenii Commentariis, quæ utrum nimio erga Regem amori, an Machiavellicæ sapientiæ, tribuenda fiat, alii judicent. Scilicet T. III p. 17 non veretur scribere, Reges Galliarum, cum necessitas eos cogat ad aliquid promittendum, semper servare animum, proxima quaque occasione a promisso suo recedendi, absoluteque suæ potestati prospiciendi. Deinde p. 274 sq. contendit, Regem Galliarum esse verum dominum Lotharingiarum. Nam 1. tempore Julii Cæsaris sub Gallia comprehensam fuisse Lotharingiam, 2. Caroli M. fuisse possessorem Lotharingiarum. Ac ne quis objiciat, Reges Galliarum per pacta jam olim suo in Lotharingiam juri renuntiasse, in promptu Nostro est respondere, Reges Galliarum veteres id faciendi jus non habuisse, cum Gallia regnum sit usufructuaria. Adjiciemus ex his ipsis Commentariis unum alterumque, quod literariam illustrat historiam. Sic Tomo III p. 274 mentio fit libri, quem A. 1580 edidit *Franciscus de Rosieres*, Archidiaconus Tullensis, ita inscriptum: *Stemma-za Lotharingia & Barri Ducum*, quemque meminimus referri in Cl. Struvii *Bibliotheca antiqua* A. 1705 p. 11 sqq. Aperte dicit Lomenius noster, librum illum jussu aulae Lotharingicæ editum esse, & auctorem ejus gravi reprehensione fuisse affectum jussu Regis Galliarum. Denique memoratu digna videntur, quæ primo Tomo p. 58-62 legimus de *Vairio*, (*Mr. Du Vair*), cujus *Philosophia Stoica moralis* Gallicè conscripta exstat, dignaque fuit habita, quæ Anglicam in linguam & Belgicam transferretur. Fuit scilicet *Vairius* ille A. 1616 custos Sigilli Regii, homo forti animæ, liber ore, vitam agens austera & plane Stoicam, aulicis adoratoribus inimicus. Cum gratia Regis illo anno excidisset, jubere turque reddere commissum sibi sigillum, id promte libensque fecit, ac philosophum se præbuit in excipienda hac fortunæ injuria. Imo ipse

ipse Regem adiit, ac Stoica gravitate Regem allocutus, nullum perturbatae mentis ostendit indicium. Ceterum Vairio dignitate sua exuto, optimus quisque id ægre tulit, nec primarii solum viri, verum etiam homines de populo judicarunt, infortunium Vairii conjunctum esse cum calamitate totius regni. At post sex menses recuperavit Vairius dignitatem custodis sigilli, eamque tenuit ad mortem usque, quam obiit A. 1621 sexagenarius. Hoc postremum p. 129 relatam legimus, ubi Annotator adjicit comparationem Vairii cum Seneca, indicans, utrumque voluisse videri summæ severitatis philosophum, & tamen ambitionis avaritizque notas edidisse haud infirmandas.

THE BRITISH HISTORY TRANSLATED

from the Latin of Jeffrey of Monmouth.

f. e.

HISTORIA BRITANNICA GALFRIDI

Monumethensis, ex idiomate Latino in Anglicanum translata, una cum Præfatione proluxa auctoritatem hujus libri vindicante; Autore AARONE

THOMPSON.

Londini, apud J. Bowyer, H. Clemens & J. Innys, 1718, 8.

Alph. 1 plag. 16.

POST Cæsarem, qui primus ferine, sed pauca, de Angliis tradidit, vix antiquior haecenus prostat rerum Anglicanarum. Scriptor præter *Galfredum* seu *Galfridum Monumethensem*, cui versionem Latinam cujusdam Historiæ Britannicæ vetustissimæ debemus. Vixit quidem is ante DC annos, ea scilicet ætate, qua elegantiores literæ parum florebant, dignus tamen judicio Cl. Editoris, qui e situ & squalore protraheretur in lucem. Nam cum plerique Angliæ Historici, si e recentioribus *Miltonum*, *Tyrrellum* & *Blustrodum Whitlock* forte excipias, quæ ante Cæsaris adventum in Britannia gesta sunt, vix attigerint, *Galfridus*

N n n 2

no-

noſter ab iſtis primordiis Britanniz auſpicatur. Hunc itaque ſcriptorem, & raro obuium, & ob ſtyli barbariem obſcurum, adeo ut pauci vel norint eum haecenus vel rite intellexerint, operæ pretium duxit Cl. Editor in linguam vernaculam transferre, qua in re uſus eſt tum Pariſienſi editione apud Aſcenſum 1517 excuſa, ſed multis ſcriptionis compendiis deformata, tum Comeliniana, quæ Heidelbergæ cum aliis Angliz Scriptoribus 1587 in fol. prodiit, quibus (plures enim non exſtant) inter ſe collatis, ſphalmata plurima, quæ circa nomina perſonarum & locorum irrepreſerant, feliciter ſuſtulit. Cum vero facile ſuboleret, fabuloſum hoc dicendi genus non æque omnibus probatum iri, proluxa præſatione, (paginis nempe CXI conſtante) auctoritatem huius ſcripti vindicare auſus eſt, quod ſtriſtum more noſtro nunc recenſebimus.

Tametiſi quæ de Bruto Britonibusque Trojanorum proſapia memorantur, e veteribus *Guilielmus* etiam *Neubrigenſis*, Noſtro alioquin inſenſiſſimus, & *Giraldus Cambrenſis*, antiquitatum Anglicanarum felix explanator, ſuo calculo infirmat, imo nullus ea, ante *Johannem Welhamſtedenſem*, obſcurum ſæculi V ſcriptorem, in dubium vocaverit, ut e recentioribus *Lelandum*, *Humfredum Lhwyd*, *Johannem Price*, *Cajum*, *Powellium* alioſque ſtrenuos huius hiftoriæ aſſertores taceamus, attamen antiquis deſtituimur teſtimoniis, nec ſatiſfacere videntur, quæ *Autor Hiftoriæ Britannicæ* adduxit, qui fabulis illa commiſcuit, ut multis viſum fuerit, vel ipſum librum ſpurium, vel fictam cæte translationem impoſtoris Gallofredi partum eſſe. His ut obuiam eat Cl. Editor, primo examinat argumenta, quibus Gallofredus impoſturæ accuſatur, dein innocentiam ejuſdem probare nititur, diu quippe ante eum exſtiſſe Hiftoriam, quæ Reges Britannicos a Bruto ad Cadwalladorem ordine recenſuerit, demonſtrans. Quod ad primum, *Uſſerium* adducit, qui in *Primordiis Eccleſiæ Britannicæ* mentionem facit Chronici enjuſdam Walliz in Bibliotheca Cottoniana aſſervati, quod antea poſſederit Humfredus Lhwyd, & de quo fama fit, quod illud ipſum fuerit, quod Galfridus tranſtulit; ſimul tamen ingenue fatetur,

tur, quod non transtulerit modo, sed & multa addiderit, monetque ex *Lbwyd Archaeologia Britannica*, varia discrepantia exempla hujus historię in lingua Wallonica circumferri. Præterea testatur Editor, se possidere *codicem historia Britannica a Johanne Lewis* ante centum & quod excurrit annos scriptum, & brevi, quod sperat, publicandum, cujus Autor affirmet, se codicem membranaceum Britannica lingua ante tempora Galfridi scriptum possidere. Hinc ad objectiones Galfrido factas respondet. Et cum quidam tradant, *Alvredum Berlejum* Epitomen dedisse historię cujusdam Britannicę, a Codice hoc Galfridi longe diversę, cujus ne nomen quidem indicaverit; minime inde consequi Editor docet, quasi historiam suam Britannicam non transtulerit Galfridus, sed supposuerit, ac potius existimat, *Alvredi Annales* nihil aliud esse quam Galfridi deslorationes. Nam priusquam Galfridi versio apparuerit, Historiam illam Britannicam plane incognitam fuisse, nec ejus exemplar, præterquam lingua Britannica, conscriptum existisse; quod cum ignoraverint Galfridi coætanei, *Guilielmus Malmesburienfis*, & *Henricus Huntingtonus*, mirum non est, cur de antiquis Regibus non egerint. Quod vero impostor haud fuerit, ex eo credit verisimile, quod Episcopus *Asaphensis*; post editam historiam, electus fuerit, ex quo facile arguas, eum virum fuisse fide dignum. Nec quemquam eo tempore, quo prodierit, suspicionem falsitatis movisse, quamvis res tum opportunius detegi, quam nostro hoc tempore potuerit. Quod exemplo illustrat de veritate Evangelii, quippe magnum pro veritate ejus argumentum Viris eruditissimis fuerit, quod nullus tam impudens adversariorum existerit, qui fidem factorum in dubium vocare ausus fuerit. Vadem præterea habuisse nostrum *Walterum Mappam*, Archidiaconum Oxoniensem, qui ipse codicem attulerit, & munitum fuisse librum dedicatione ad Robertum Ducem Glocestrię, Regis Henrici I nothuni, qui facillime de suppositione, si quæ fuisset, certior fieri potuerit. Quod ad *Guilielmum Neubrigensem*, fere coætaneum, qui publice impostorem vocavit, bene monet Cl. Editor, id post LXX demum annos factum, imo & e vestigio ab Episcopo *Norvicensi Grey*

19.

22.

24.

28.

refutatum scripto fuisse, & ex Scriptoribus Walliz patere, hunc Guilielmum Petitem seu Neubrigensem, quem sua lingua Guilh Bath vocant, invidia quodammodo ductum, calumniz locum fecisse, quod a Principe Walliz frustra Episcopatum Asaphansem, cui Galfridus antea præerat, petiisset & illius simul gratia excidisset. Quod iudicium *Lelandus* confirmat, inquit: *Gollofridum Arzurium Monumethensem tam petulanter laceffit, tam invidis moribus lacerat, ut concludam ad id facile putes: cuius iudicium secutus Polydorus, & sepe libenter Gallofridum vellicat, alieni operis interpretem. Quare mihi uterque ad partes, merito vocandus, nisi essent ex a-*

34. *quo penitioris antiquitatis Britannico ignari.* In sequentibus ipsius Censoris fabulas ridiculas & falsas narrationes explodit, cuius quidem auctoritate non solum Polydori, sed & plerorumque recentiorum accusationes suffulciuntur. Ex verbis *Givaldi*: *sicut fabulosa Gallofredi Arsburi mentitur historia, nihil aliud concludendum esse putat, quam quod etymologia vocis Walliz, quæ in historia a Nostro translata affertur, sit falsa, quippe qui, si totum scriptum suppositivum esse agnovisset, id ut constans Gallofredi optime detegere potuisset, quod tamen ex eo nondum efficitur. Quod *Cambdenus* neminem ait ante Gallofredum Bruti mentionem fecisse, qui Britannos a Trojana, iuxta divinam stirps derivaverit, a *Jobanna Priceo* Cambdeni ætate jam refutatum fuit, & constat, *Henricum* etiam ab *Huntington*, ante Gallofredum, idem defendisse. Nec majoris roboris erit *Bede* de Bruto silentium, quod non civitem historiam, sed Ecclesiasticam tradere constituisset. Nec ignotam ante Galfridum de Bruto sententiam fuisse, ex *Sigeberto Gemblacensi*, Gallo, qui eam ætate præcessit, *Nemio* item, scriptore Sæculi VII, & imprimis *Tilda Cambrico*, qui *Claudii* Imperatoris ætate atque adeo mille fere ante Gallofredum annis vixit, abunde constat. Denique *Gaji* (cui Collegium in Academia Cantabrigiensi nomen & originem debet) auctoritate probat, *Gurguntium*, Regem Britannicum, CCC annis ante Christum deflorationes historiz Britannicæ (ex quo libro Gallofredi Historia compilata videtur) composuisse. Cete-*

rum

Tum quod tam diu latuerit liber, minime præjudicio esse posse,
 quandoquidem & Curtius plus mille annis latuerit, qui ta- 58.
 men pro fide digno Historico habeatur. Porro a partium flu-
 dio alienum fuisse Galfridum probat, qui & a Romanis Scripto- 61.
 ribus interdum abeat, & multa referat, quæ neque Britannix
 gloriæ sint, neque historiæ suæ ornamento. Neque tamen
 dissentium a Romanis tantum esse, ut conciliari cum Nostro non
 possint, si nomina & circumstantias nonnullas permutemus,
 & si vel hoc demus, nec Romanos utique dixeris falli nescios.
 Non diffitetur tamen, Galfridum Angliæ monarchiam multo
 altius extulisse, quam *Tacitum*, *Dionem Cassium*, *Cæsarem*,
Gildam aliosque; scilicet animum illi fuisse catalogum impris- 68.
 mis texere Regum Britannicorum omnium, qui sibi invicem
 successerint, a Bruto ad Caduallodorem, nulla habita ratione
 potentix, ac sepositis interim principibus aliis, qui ex hac stirpe
 oriundi non erant. Concedit etiam, multas fabulas & res cre-
 ditu vix possibles inspergi, sed id vitium plerisque ejus ætatis
 historicis familiare fuit, & forsau hæc fabulæ adeo tum inter 70.
 Britones fuere receptæ, ut crimini sibi duceret Autor, si omit-
 teret. De Cæsare quidem speciatim quærit, cur Bruti men-
 tionem non fecerit, respondetque, cum brevi tempore in An- 85.
 glia moratum, rebus majoris momenti, quam ut in originis
 regionis inquireret, intentum fuisse, vix etiam credidisse,
 Britannis, barbaræ genti, quippiam de originibus suis constare,
 accedere, quod diu post discessum ex Anglia de his tantum, quo-
 rum reminisceretur, Commentarios concinaverit. Unde
 & *Afinius Pollio* cum veritatem tum diligentiam majorem in
 illis desideret. Ceteros Scriptores veteres Angliam neutiquam
 adisse, sed, quæ ex ore militum hauserant, tradidisse existimat,
 & præterea observat, Scriptores Romanos nusquam innuere,
Ascanium filium habuisse *Sylvium*, patrem Bruti, sed *Julium*
 quendam, cui familia *Julia* originem debeat, atque adeo, cum 88.
 hos tantum adducere voluerint, qui ad lineam regiam *Italicam*
 pertinerent, hunc consulto omisisse. Ad *Buchanani* quæstio- 89.
 nem, quando Brutus in viscera Britannix pervenerit, an mari an
 terra, miratur, illum oblitum, quod non per Alpes, sed ex Græcia,
 ubi

91. ubi exul vivebat, mari adventaverit. Et postquam ex *Sbering-*
hami Originibus gentis Anglica sententiam suam confirmasset,
 107. tandem prolixo testimonio Regis Eduardi I & Angliæ pro-
 cerum, quod in processu contra Scotos, coram Bonifacio VIII
 instituto, perhibuere, dissertationem hanc præliminarem finit.
 De libro ipso agere nostrum non est, cum inter Scriptores re-
 rum Britannicarum publice proflet. Quod vero geminum in-
 dicem, alterum rerum memorabilium, alterum, quo antiqua
 nomina Provinciarum, urbium, fluviorum, montium, in hac
 historia relata, exponit, adjecerit, silentio præterire non pos-
 sumus.

JO. ADOLFI HOFFMANNI OBSERVATIO-
num Politicarum, sive de Republica, Libri X.

Trajecti ad Rhenum, apud Guil. van de Water, 1719, 8.

Alph. I pl. 19.

ET si imperantibus præcepta dare non audeat doctissimus Autor, ope-
 ra tamen pretium se facturum existimavit, si, quæ ex scriptis veterum
 & recentiorum, quæ in ipso etiam itinere Belgico atque Anglico assiduam
 manu versavit, collegerat exempla, distincto & accommodato ad
 naturam ordine proponeret, quo rei politicæ curiosi habeant, quod sequan-
 tur vel fugiant. Cumque decem præcipue res ad vitam hominum in ter-
 ris perficiendam concurrere observaverit, 1 ut homo intentus sit conser-
 vandæ vitæ, 2 ut laborem atque industriam adhibeat ad prospiciendum
 necessitatibus corporis, 3 ut cogitatione feratur ad causas rerum, auto-
 remque naturæ investigandum atque suspiciendum, 4 ut liberos a se pro-
 creatos curet ametque, 5 ut intelligat, quid sit æquitas & ordo, illumque
 in regenda tuendaque familia adhibeat, 6 ut partim studio consortii cum
 similibus sui, partim fuga alienæ vel injustitiæ, vel violentiæ, socie-
 tatem ineat, & constituat civitates, 7 ut mutuum operam & præstet sui si-
 milibus & reposeat, 8 ut cum vicinis versetur quandoque, & commercia
 tractet, 9 ut cum aliis fœdera ineat ad se tuendum, & 10 ut intentatam sibi
 injuriam vel fugiat, vel propellat: hinc totidem Libris opus distribuit, ac
 Libro I de religione seu cultu Dei, II de conservatione sui, seu salute pu-
 blica, III de labore & industria, IV de educatione ac cura juventutis, V
 de legibus & magistratu, VI de interna civitatis constitutione, seu formis
 Rerumpublicarum. VII de Civibus & eorum inter se studiis, VIII de com-
 mercio cum exteris, IX de pactis & fœderibus, ac X de defensione sive bello
 edisserit. Qua in re ita versatur, ut cuncta exemplis selectissimis
 illustret, & dictione compta atque eleganti exornet.

••••• : ••••• : •••••

結 (473) 辨

ACTORUM ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tom. VII Sect. XI.

ACTA PHILOSOPHORUM,

das ist,

Gründliche Nachrichten etc.

hoc est,

ACCURATAE COMMENTATIONES, QUI-
bus Historia Philosophica exponitur. Accedunt Recensio-
nes librorum veterum pariter ac recentiorum, ad
istam Historiam pertinentium, subjuncta
semper exempla.

Partes VII, VIII, IX, X, XI, XII.

Hatz Magdeburgicz, in officina Rengeriana, 1716-1721, 8.

Alph 2 pl. 19.

Primum hujus Operis Tomum A. 1716 p. 463 seqq. recen-
suimus. In secundo hoc Tomo eadem observatur me-
thodus, hoc est, singulae partes tribus constant Dissert-
ationum classibus, quarum *prima* caput aliquod ex historia
philosophica copiose deductum exhibetur, *altera* argumenta
specialia eodem spectantia tractantur, *tertia* libri istam histo-
riam illustrantes recensentur. Ut igitur hoc ordine describamus
argumenta hujus secundi Tomi, prodit hic primo caput satis dif-
ficulum *de philosophia Hebraeorum*, in quo, patriarchas & He- p. I-52
braeos veteres fuisse philosophos, negatur, nec solum omnia

O o o

scri-

Scripta eorum philosophica habentur pro supposititiis, verum etiam argumenta, quibus Noachus, Salomo, Abrahamus, Moses ac ceteri referuntur inter philosophos, producuntur refellunturque. Inprimis Dikinsonus notatur, qui, & Noachum & Mosem fuisse physicos & chymicos, miris probatum iverat ratiunculis. Iis, qui Jacobo scientiam physicam ex eo asserunt, quod gregem suum multiplicare sciverit, respondetur, patriarcham illum divino somnio monitum id fecisse, adeoque fidei ejus, non scientiæ philosophicæ, tribuendam esse gregis uber-
tatem. Qui ex historia de vitulo aureo contendunt, Mosem artis chymicæ peritum fuisse, iis Autor respondet, Mosem non aliud, quarti vitulum primo jussisse constari in massam, hinc massam hanc redegisse lima in particulas minutissimas, istumque pulverem ad ultimum conjecisse in aquam. De Salomonis philosophia disputans duos exagitat Jesuitas, Pinedam & Grobendonquium, qui amplis operibus ostensum iverunt, Salomonem fuisse summum & Dialëcticum, & Astronomum, & Mathematicum, & Physicum, & Medicum, &c. Cum vero nec in eruditissimorum virorum numero desint, qui Salomonem physices peritissimum fuisse credant, ejusque rei fundamenta latis firma reperisse in sacro codice sibi videantur, Autor illa S. Scripturæ loca attentius considerat, aliamque eorum interpretationem profert. Jam quod Salomo in sacris literis appellatur *regum sapientissimus*, non dubitat Noster, isto præconio nihil aliud significari, quam summam & incomparabilem prudentiam regnandi. Illud tamen concedit, fuisse Salomonem pro illa ætate doctissimum virum, magnum poetam, oratorem magnum, & ingeniosum ænigmatum artificem.

p.204-253. Ad barbaricam philosophiam antequam accedat, præmittit singulare Caput *de barbarie*, quam triplicem facit, sermonis, intellectus, & voluntatis. Non licet nobis hæc singulatim persequi. Tantum observamus, philosophiam barbaricam minus dignam ab Autore haberi tam magnifico nomine. Etiam coactionem hominum ad religionem Principis refert inter genera barbarici, simulque longa disputatione refellit paradoxam nonnullorum sententiam, contendentium, mores barbarorum fuisse

me.

meliore, quam moratorum, quas vocant, gentium. Ceterum cum Scholastici sint eo tempore philosophati, quo barbaries omnem inundaret Europam, Autor etiam exhibet integrum *de philosophia Catholica* sive Scholastica Caput, ostenditque, admodum miseram esse philosophiam illam, ac simul pro specimen recenset *Benedicti Schmirii Dialecticam regulatam & controversam*. Qui in illis tenebris supra vulgus sapuerunt, eos docet incidisse in Scyllam atheismi, idque probat exemplo *Petri Pomponatii*, quem atheum fuisse demonstrat, ejusque libros *de incantatione, & de fato providentiaque*, uberius recenset, simul ostendens, eum parum valuisse judicio, ac ne mediocribus quidem annumerandum esse philosophis. Occurrit & hic singulare Caput *de philosophia Ciceronis*, in quo censura exercetur in ejus librum *de amicitia*, atque inde concluditur, eum quidem magna laude ornandum esse ob operam philosophiæ navatam, at non eoque eum processisse in hoc studio, ut pro primæ magnitudinis philosopho haberi mereatur, cum vel ex isto libello appareat, neque magnum Logicum, nec satis eruditum Ethicum eum fuisse. Traditur etiam hac occasione copiosa notitia de Ciceronis *Hortensio*, quo in libro is persecutus fuerat laudes philosophiæ. Progredimur ad Dissertationem *de septem sapientibus Græciæ*. Hic Autor omnia prætermittens, quæ jam occuparat sedulitas Stanleji, ostendit, septem illos, excepto Thalete, non fuisse philosophos, sed stylo illius ævi ideo dictos *sapientes*, quod doctrinæ studiis dediti, & maxime poetiæ artis laude præfulgentes essent. Tripodem, cujus in ipsorum historia fit mentio, Autor noster docet fuisse poculum inauratum, in certaminibus poeticis præmio expositum. Ad Periandrum quod attinet, qui vulgo pro pessimo habetur tyranno, hic exhibetur ejus apologia, & erroris origo simul indicatur. Exponuntur hic etiam præcipua septemvirorum illorum præcepta, inter quæ illud: *Ama tanquam osurus, sic emendatur e Laertio: Ama tanquam osuros*. Sequitur narratio dilucida de bello inter Aristotelicos & Platonicos gesto seculo XV, quæ Autorem habens Cl. Boivinium, hic Germanicum conversa in sermonem exhibetur addi-

p. 281-302

327-330

441-452

461 sq.

494-537

537-572

scripta eorum philosophica habentur pro supposititiis, verum etiam argumenta, quibus Noachus, Salomo, Abrahamus, Moses ac ceteri referuntur inter philosophos, producuntur refellunturque. Inprimis Dikinsonus notatur, qui, & Noachum & Mosem fuisse physicos & chymicos, miris probatum iverat ratiunculis. Iis, qui Jacobo scientiam physicam ex eo asserunt, quod gregem suum multiplicare sciverit, respondetur, patriarcham illum divino somnio monitum id fecisse, adeoque fidei ejus, non scientiæ philosophicæ, tribuendam esse gregis uber-
tatem. Qui ex historia de vitulo aureo contendunt, Mosem artis chymicæ peritum fuisse, iis Autor respondet, Mosem non aliud, quam vitulum primo jussisse constari in massam, hinc massam hanc redegisse lima in particulas minutissimas, istumque pulverem ad ultimum conjecisse in aquam. De Salomonis philosophia disputans duos exagitat Jesuitas, Piacadam & Grobendonquium, qui amplis operibus ostensum iverunt, Salomonem fuisse summum & Dialécticum, & Astronomum, & Mathematicum, & Physicum, & Medicum, &c. Cum vero nec in eruditissimorum virorum numero desint, qui Salomonem physices peritissimum fuisse credant, ejusque rei fundamenta latis firma reperisse in sacro codice sibi videantur, Autor illa S. Scripturæ loca attentius considerat, aliamque eorum interpretationem profert. Jam quod Salomo in sacris literis appellatur *regum sapientissimus*, non dubitat Noster, isto præconio nihil aliud significari, quam summam & incomparabilem prudentiam regnandi. Illud tamen concedit, fuisse Salomonem pro illa ætate doctissimum virum, magnum poetam, oratorem magnum, & ingeniosum ænigmatum artificem.

p.204-253. Ad barbaricam philosophiam antequam accedat, præmittit singulare Caput *de barbarie*, quam triplicem facit, fermōnis, intellectus, & voluntatis. Non licet nobis hæc singulatim persequi. Tantum observamus, philosophiam barbaricam minus dignam ab Autore haberi tam magnifico nomine. Etiam coactionem hominum ad religionem Principis refert inter genera barbarici, simulque longa disputatione refellit paradoxam nonnullorum sententiam, contendentium, mores barbarorum fuisse

me.

meliores, quam moratorum, quas vocant, gentium. Ceterum cum Scholastici sint eo tempore philosophati, quo barbaries omnem inundaret Europam, Autor etiam exhibet integrum *de philosophia Catholica* sive Scholastica Caput, ostenditque, admodum miseram esse philosophiam illam, ac simul pro specimine recenset *Benedicti Schmirii Dialecticam regulatam & controversam*. Qui in illis tenebris supra vulgus sapuerunt, eos docet incidisse in Scyllam atheismi, idque probat exemplo *Petri Pomponatii*, quem atheum fuisse demonstrat, ejusque libros *de incantatione, & de fato providentiaque*, uberius recenset, simul ostendens, eum parum valuisse judicio, ac ne mediocribus quidem annumerandum esse philosophis. Occurrit & hic singulare Caput *de philosophia Ciceronis*, in quo censura exercetur in ejus librum *de amicitia*, atque inde concluditur, eum quidem magna laude ornandum esse ob operam philosophiæ navatam, at non eousque eum processisse in hoc studio, ut pro primæ magnitudinis philosopho haberi mereatur, cum vel ex isto libello appareat, neque magnum Logicum, nec satis eruditum Ethicum eum fuisse. Traditur etiam hac occasione copiosa notitia de Ciceronis *Hortensio*, quo in libro is persecutus fuerat laudes philosophiæ. Progredimur ad Dissertationem *de septem sapientibus Græcia*. Hic Autor omnia prætermittens, quæ jam occuparat sedulitas Stanleji, ostendit, septem illos, excepto Thalete, non fuisse philosophos, sed stylo illius ævi ideo dictos *sapientes*, quod doctrinæ studiis dediti, & maxime poetiæ artis laude præfulgentes essent. Tripodem, cujus in ipsorum historia fit mentio, Autor noster docet fuisse poculum inauratum, in certaminibus poeticis præmio expositum. Ad Periandrum quod attinet, qui vulgo pro pessimo habetur tyranno, hic exhibetur ejus apologia, & erroris origo simul indicatur. Exponuntur hic etiam præcipua septemvirorum illorum præcepta, inter quæ illud: *Ama tanquam osurus, sic emendatur e Laertio: Ama tanquam osuros*. Sequitur narratio dilucida de bello inter Aristotelicos & Platonicos gesto seculo XV, quæ Autorem habens Cl. Boivinium, hic Germanicum: conversa in sermonem exhibetur addi-

- tis notis haud contemnendis. Discere hinc permulta licet de Gemisto Plethone, Bessarione, Mich Apostolio, Georgio Trapezuntio, Theodoro Gaza. Subnexa est Celeb. Heumannii uberior *ἐπιχειρίδιον* de statu philosophiæ seculo decimo quinto. Jam offert se nobis Dissertatio *de philosophia Melanchthonis*, in qua ostenditur, eum initio inimicum fuisse philosophiæ, causæque adducuntur, quibus permotus deinceps magni fecerit philosophiam, ejusque studium & ipse coluerit & aliis etiam atque etiam commendavit. Docetur porro, Melanchthonem magnum fuisse suo ævo philosophum, ac repudiatis Scholasticorum ineptiis meliorem philosophandi viam ingressum esse, at, si nostri ævi statum spectemus, non fuisse primæ cavæ philosophum. Annexæ hic est Cl. Jo. Christoph. Coleri Latina epistola de philosophia Melanchthonis, in qua contenditur, Melanchthonem in philosophiæ studio fuisse eclecticum. Ex recentioris ævi philosophis producit *Harveus*, cujus doctrinæ de circulatione sanguinis fata copiose & cum censure recensentur. Tres ejus præcipui adversarii memorantur, Parisanus, Primirofius, & Plempius, recenseturque Georgii Entii Apologia pro Harveo, item Primirofii liber contra Harveum, ac plura scripta huc pertinentia. Laudatur vero Harveus majorem in modum, quod non ipse se immiserit in hanc pugnam, sed veritatem a se detectam permiserit judicio posteritatis. Obiter etiam disputatur, an Harveus omnium primus observavit circulationem sanguinis. Occurrit hinc nobis *Historia totius philosophiæ veterum Ægyptiorum*, in qua Autor sequitur vestigia Conringii, cujus accuratissimum opus de sapientia Ægyptiorum exstat. Hic docetur, Hermetem falso venditari pro Autore philosophiæ Ægyptiacæ, ejusque libros omnes esse supposititios. Docetur etiam secundum singulas disciplinas, statum literarum in veteri Ægypto fuisse miserimum. De arte alchymica non solum ostenditur, de ea ante Constantini M. tempora neminem ullam injecisse mentionem, sed ipsam illam artem æque esse *ἐκ τῶν ἀδυνάτων*, ut artem aquam transmutandi in vinum, vel lapides in gemmas. Porro Heumannus ostendit, sub Hermetis fabula latitare Mosem, idque paulo alia methodo, quam qua Hæ-
- tius

tus usus fuerat, efficere conatur. Rejicit etiam eorum labores, qui aggressi sunt interpretari scripta hieroglyphica, oleum in ea re atque operam perdi existimans. Qua occasione simul exhibetur *enigma* aliquod, rem continens leviculum, sed quod ita p.697-716: nonnulli sunt interpretati, quasi ibi magna mysteria philosophica laterent. Accedimus ad *Historiam philosophiæ Sinesium*, 717-786: æglimos descriptam a Celeb. Renaudoto, cujus Germanica hic exhibetur versio, quam Heumannus auxit annotationibus, in hisque (ut cetera omittamus,) & eruditos Sineses ab atheismi crimine liberavit, & statuit, Confucium videri non ante natum Christum vixisse, sed aliquot seculis post. Ad Renaudotum quod attinet, is lucide demonstravit, vulgo laborari præjudicio peregrinitatis, ac nimis magnifice sentiri de Sinesium sapientia, cum scientia eorum nulla in disciplina æquet eruditionem Europæorum, sed multis parasangis inferior sit. Ultimo loco Autor exhibet *Historiam Philosopharum* mediæ & recentioris ævæ. Generatim hic statuit, inter tot eruditas mulieres perpaucas fuisse philosophas, & inter philosophas fuisse paucissimas, quæ assurrerint ultra mediocritatem. Scuderiam censet *reginam philosopharum* haberi debere. Cornaram vero negat meritam fuisse titulum Magistræ philosophiæ, cum ex ejus vita a Bacchinio perscripta pateat, eam superstitioni deditissimam fuisse, adeoque caruisse ingenio philosophico. Sed nec omitenda nobis est dissertatio *de Spinoziana Wirmarisii philosophia*, 825-875: in qua hominis hujus & atheismus & *atheismus* in apicem producit, ac speciatim nugæ ejus, quibus historiam Caini impugnat, accuratissime diluuntur.

Hactenus prima classis Dissertationum Historiam philosophicam criticè describentium. In secunda classe primum obtinet locum Dissertatio *de dolio Diogenis Cynici*, quod fabulosum esse Autor contendit. Sequitur *Petri Aponensis*, qui *Conciliatoris* nomine inclaruit, *Historia* plenissima, in qua de ejus patria, nominæ, studiis literariis, factis, scriptis, obitu curate exponitur. Eum magiæ crimine accusatum quidem, sed innocentem declaratum fuisse, hinc discimus. Ad studia ejus quod attinet, Noster censet, Aponensem fuisse Latine Græcæque & Hebraicæ

- doctum, sed admodum medtocriter, philosophum item & medicum mediocrem, at astrologiæ cultorem fuisse nimum. Jam p. 253-275. exhibetur *vita Æsopi a Babeto Meziriaco scripta*, & hic quidem Germanice reddita, additis subinde notulis. Ei subjungitur dissertatiuncula *de Locmanno*, Arabum philosopho, in qua dace Hottingero ostenditur, Locmannum illum esse Æsopum ipissimum. Progredimur ad Autoris *Apologiam pro Jordano Bruno*, quem non ita pridem Crozius & Buddeus, viri celeberrimi, retulerant inter atheos. Docetur igitur hic, Brunum non ob crimen atheismi Romæ combustum fuisse, sed ob hæresin, adeoque Catalogo Martyrum Lutheranorum inferendum esse. Refutatur etiam vetus fabula, quod Brunus orationem panegyricam Wittebergæ habuerit in laudem Diaboli. Ostenditur denique, quæ ex Bruni scriptis afferuntur ad demonstrandum 406-436. ejus atheismum, ea falsa niti interpretatione. Subnexa est huic Apologiæ *Bruni Oratio valedictoria Latina*, Wittebergæ A. 436-441. 1588 habita: item recensio operis ejus *de triplici minimo & mensura*. Nec vero acquievit Cl. Crozius, sed longiore *Epistola* 792-809. Latina ad Heumannum missa, quæ hic exhibetur, defendit suam de atheismo Bruni sententiam. Sed & Heumannus causam 810-823. Bruni Latina pariter epistola agere perrexit, satisfacere conatus & novis doctissimi Crozii objectionibus. Reperimus hic etiam 579-593. Dissertationem *de Lutheri judicio de philosophia*. Scilicet Lutherus philosophiæ, potissimum Aristotelicæ, quæ tunc temporis regnabat, initio Reformationis se præbebat insensissimum, ratus, eam nimis extollere libertatem voluntatis humanæ, adeoque theologiæ adversari. Tandem vero in viam rectam rediit, debitumque pretium philosophiæ tribuit, postea nimirum quam expertus erat, rationis ministerio opus esse ad errores Pontificiorum detegendos, itemque rationis contemtores fere evadere enthusiastas. Lectu quoque digna est *Dissertatio de nomine Peripateticorum*, in qua docetur, eos nomen accepisse non a deambulatione, quæ communis est opinio, nec a Peripato, id est, ambulacro, uti statuit cum Jonfio Menagius, sed a voce *περιπατέω*, quatenus ea significat *disputare*: fuisse enim Aristotelicos animalia disputacissima, ipsumque Aristotelem gloria-
tum

tum esse, se omnium primum concinnasse artem Disputatori-
 am. Sequitur Dissertatiuncula *de decem Cynicis suppositiis*, p. 911-821,
 in qua contendit Autor, non modo Oenomaum falso annu-
 rari Cynicis, sed & alios decem, e quibus solum *Hesperium* com-
 memoramus, ab Jonfio laudatum & Cl. Fabricio, sed ex his
 Athenzi verbis effectum: Τῶν Κυνικῶν τις ἐσπέριος ἑλθὼν ἐφθ,
 quæ ita reddita fuere: *Accedens Hesperius, unus e Cynicis, in-*
quit; cum sic reddi ea oporteret: Cynicorum quidam vesperi
& serius accedens dixit. Denique & Catalogi quidam librorum
 ad illustrandam Historiam philosophicam conscriptorum hic
 exhibentur. P. 173-204 exstat Catalogus scriptorum de phi-
 losophia barbarica, speciatim Chaldæorum, Persarum, Indo-
 rum, Phœnicum, Arabum, Ægyptiorum: ibique p. 193-199
 leguntur doctissimorum virorum, Hottingeri, Vossii, Morho-
 fii, Clerici, Gundlingii, Windeti, Oweni sententiæ, quibus *Oe-*
dipus Kircheri pro foetu delirantis ingenii habetur. P. 637-
 650 sistitur Catalogus scriptorum de philosophia Epicurea, &
 p. 899-911 de philosophia Cynica. Cumque jam superiore
 Tomo exhibitum sint Catalogi scriptorum de philosophia Py-
 thagorica & Stoica, hic utriusque Supplementa habentur p. 160
 sqq. 478 sqq. & 487 sqq. Etiam scriptorum de septem Græciæ
 sapientibus Catalogus hic exhibetur p. 494-502; itemque
 scriptorum de syncretismo philosophico p. 568 sqq. Quid?
 Etiam larga manu effunduntur variorum elogia in Aristote-
 lem: quibus adjungimus Epigrammata & Epitaphia in philo-
 sophos præcipuos, quæ legere licet p. 466 seqq. 650 seqq. &
 960 seqq.

Sequitur tertia classium supra memoratarum, in qua re-
 censetur I *Gottl. Stollii Historia philosophia moralis ethnico-*
rum, qui liber meliore de nota commendatur; II *Joan. Grun-
 di Historia philosophia*, qui liber valde tenuis pretii esse judicatur;
 III *Everardi Ottonis Oratio de Stoica veterum Scætorum philo-*
sophia, quæ Oratio laudatur; IV *Mich. Gottl. Hanscbii Diatri-*
ba de enthusiasmo Platónico, quæ pariter laudatur, notata tan-
 tum obscuritate tituli; V *Joan. Jonstii Opus de scriptoribus hi-*
storia philosophica, editionis Cl. Dornii, quæ editio majorem

711 sqq.

144.

160.

164.

301.

310.

- p. 319. in modum commendatur, non tamen plane sine nota dimittitur; VI *Leonardi Cozzandi Opus de magisterio antiquorum philosophorum*, quod juvenile opus, adeoque immaturum habetur; VII *Georg. Christ. Gebhardi Disp. de harmonia colorum Pythagorica*; VIII *Aloysii Pisaurii libellus de priscorum sapientum placitis*; IX *Ambrosii Rhodii Dialogus de transmutatione animalium Pythagorica*, qui non magni penditur; 921. X *Jo. Baptista Crispi rarissimum Opus de Platone caute legendo*, quod copiose recensetur, sed simul ostenditur, Crispum illum & iudicii & doctrinae mediocris fuisse, non singularis; 950. XI *Ephr. Gerhardi Introductio in Historiam philosophicam*, qui libellus etsi a juvene scriptus magna tamen laude exornatur; 956. XII *Gombervillat Doctrina moralis Scotorum*, qui liber in Regis pueri gratiam satis bene scriptus, sed suo titulo non respondere dicitur.

Poteramus plura ex hoc Opere annotare specialiora, e. g. emendationes & illustrationes Diogenis Laertii, sed jam eo excrevit hæc recensio, ut de brevitate ejus Lectores nostri non videantur justam habere conquerendi causam.

COLLATIONIS CODICIS GOTHANI *Quintilianii cum Cap. IV Lib. X, edit. Burmannianæ, Continuatio.*

Conf. Act. Erud. A. 1721 M. Febr. p. 71 ff.

NEquè enim loqui possumus) Goth. *n. e. l. possunt.*
 Proximam clausulis diligentiam) Goth. *proxima clausulis d.*
 Nam & ad hæc intentus) Goth. *Nam & in hæc int. ntus.* Goth.
 Non enim cohæreat aliis nec præcedentibus serviunt, sed novum exordium sumunt) Goth. *Non enim cohærent: sed præcedentibus serviunt, exordium sumant.*

Cum illa quamlibet sit composita &c.) Goth. *Cum ea qualibet sit enim composita ipsa gratia perdetur, si ad ea rupta vis veniemus.*

Namque cum sit, ut videtur, severa Demosthenis compositio) Goth. *Cur sicut Demosthenis vera videtur compositio.* Ita & Vall. lib. & Voss. sec.

Kœ v

Καὶν μήτω βαίλη, μηδὲ τοξέτη) Goth. καὶν μήτω βαίλοι,
 μην αὐ το ξην.

Nam balneatori & archipiratz) Hæc omissa in Goth.

Et qui μηδὲ τοξέτη) Goth. qui μην αὐ το ξην.

At propria sunt ideo severiora) Goth. sed priora sunt ideo
 veriora.

Sed etiam ubi quaternæ) Goth. Sed etiam quaterna.

Quare hoc quoque vitandum est) Goth. Quare hic quoque
 v. e. Mox & additum est his ; ne plurimum Syllabarum his verbis
 utamur.

Ut inter se cohzreant) Goth. cohzreas.

Quod nunc maximum vitium est) Goth. maxime.

Plurimum momenti habent) Goth. plurimum morati ha-
 bent.

Leviter intorssunt ut currentium pes &c.) Goth. leviter
 intorssunt concurrentium. Pes &c.

Atque cludi decet) Goth. includi.

Quæ non dubie contexta sunt, nec respirations utuntur ;
 illi vel occulti gradus. Quis enim &c.) Goth. quæ non dubie nec
 respirations utuntur. spiritum sustinemus. Quis enim &c.

Spiritum sustinentes ; sicut apud rhythmicos æstimantur hæ
 particule. Prout sunt &c.) Goth. omissis duabus prioribus vo-
 cibus ; illi velut occulti gradus sic apud rhythmicos æstimantur
 hæ particule prout sunt &c.

Proinde id quod ex illis) Goth. p. idem q. e. i,

Aut solutum erit) erit deest in Goth.

Non vult po. Ro.) Goth. Nollet p. R.

Versum in oratione fieri) Goth. verrem in omne fieri.

Sicut etiam in parte) Goth. sunt e, i, p.

Aut rursus prior ingressu) aut. visus p. i.

Nam quod est contra) Nam quidem contra Goth.

Quia & cludit interim optime prima pars versus) Goth.
 quia cludit ; & interim prima pars versus.

Caput cludit, esse videtur. Nam nimis frequens) Goth. ca-
 put cludit, esse videatur. Nam nimis frequens. Rectissimo
 hæc emendat Cl. Burmannus.

Talia sunt) *Alia sunt* Goth.

(Ὅσιν ἐπινοεῖν) Hæc desiderantur in Goth.

Nec clausulæ clausulis) Goth. *nam clausula clausulis.*

Quæquam sciunt placuisse Catoni) *quam constituunt*
p. c. Goth. qui & τὸ αὐτὸν omittit in vocibus præcedentibus: *neque enim illi.*

Illic minus sunt notabiles) Goth. *illi nimis sunt n. Mox & sermonis pro sermone.*

Itaque & versus hi) Goth. *ita & versus hic.*

Componendi ductus studio) Goth. *componendi durus studio.* Cl. Burmannus forte, inquit *componendi durius studio;* sed vix crediderim duritiem posse appellari, ubi versus orationi immiscentur.

Quis hic illuxit dies) Goth. *qui.*

Quicquid est ἐὺφρων) Goth. *quicquid emptomon;* quod quid sit, nemo dixerit. Vulgatam lectionem non multum sanio-rem putem, propter superius dicta. Fortasse legendum, ἐὺφρων ex Quintiliano Aristide lib. I. Verba sunt: τῶν δὲ τῶν χρόνον οἱ μὲν ἐφρονμοὶ λέγουσιν οἱ δὲ ἀφρονμοὶ. οἱ δὲ εὐφρονμοὶ εὐφρονμοὶ μὲν, οἱ ἐν τινὶ λόγῳ πρὸς ἀλλήλους σὺζῶντες τὰς. Ver- titur Meurfius: Horum temporum alia rythmum habentia dicuntur, alia rythmo carentia; alia rythmi speciem habentia. Et quidem rythmum habentia, quæ in aliqua ratione mutua inter se ordinem servant. vid. & Mart. Capell. de Nupt. Philolog. c. 9.

Quamvis enim vincita fit) Goth. *Q. c. iuncta fit.*

Atqui Plato) Goth. *Atque Plato.*

Et Anacreontion potius) Goth. *Anacretion.*

Πενθημιμερές) Goth. *ἡμῶν δίπτες.*

Et Thucydides ἐν ἐπέμοι &c.) Goth. *& Thucydidis ὑπερ- ἡμῶν κίρες ἐφάνησαν, illis timor: & ex mollissimo morum genere excidat.*

Sed quia orationem omnem constare pedibus dixi) Goth. *Sed quia omnem oratoriam constare dixi. Vox pedibus desideratur.*

Quorum nomina, quoniam) Goth. *quorum nomina qua.*

Con-

Constituendum est, quò quemque appellerent) In Goth. de-
est rò est.

Nam is eminentissimos) Goth. *nam is omifos, eminentif-
smos.*

Quod pes tres syllabas) Goth. *quod per mibi reuóuáfos.*

Pæne dochinoque) Goth. *pæm edochimioque.* Mox &
pro excurrit, ut atar, legitur: *excurrit putatur.*

Supra tres syllabas, ex pluribus est pedibus) Goth. *Supra
reuóuáfos, idest, ex pluribus pedibus.*

Quatuor pedes binis) Goth. *pedibus.*

Chorem nos non ut alii trach.) In Goth. deest *nom:*

Retroactum) Goth. *retroactam.*

Totidem longis brevem præcedentibus, huic contrarius
p. e.) Goth. *huic bis longis b. pr. palimbachus erat.*

Tres breves trochæum, quem tribrachyn dici volunt, qui
choreo trochæi nomen imponunt) Goth. *t. b. choreum, quem tri-
bachum d. v. q. oricheo troci n. i.*

Hoc graviorem faciunt) Goth. *is g. f.*

Mius habere videantur) Goth. *videatur.*

Latrat tamen nescio quid) Goth. non agnoscit *quid.*

Ideoque in his quædam e. c.) Goth. *ideoque in is q. e. c.*

Quam cum eam consonantes) In Goth. deest *cum.*

Nam licet gre brevis, facit tamen longam) Goth. *Breuium
gre. Brevis facit t. l. & c.*

Nisi habeat plus) Goth. *n. habet p.*

Positione sunt temporum quatuor) Goth. *compositione & c.*

Licet enim pzonem) Goth. *Licet igitur periambum.*

Ut temperatiores) Goth. *ut temperatum.*

Spondeum ac trochæum) *Spondeum ac deest in Goth.*

Alterius tarditate, alterius celeritate damnata) Goth. *al-
rius tarditatem etenim alterius celeritatem damnat.*

Et herous) Goth. *& choreur.*

Eique cordacis) Goth. *Cbordacis.*

Irrumpent etiam ad vicinos) Goth. *i. e. adiutor.*

Quia versus raro facit) Goth. *versum.*

Neque augeri neque &c.) Goth. *neq.* Mox & pro corripit;
corrumpit.

Poetam ita lubile) Goth. *declarasse.*

Astra tenet cælum) Goth. *tenent.*

Adjunges retro trimetros) Goth. *adiures retro metros.*

Quocumque optime) Goth. *qua cum quaque optime.*

Acres, quæ ex brevibus ac longis insurgunt, leniores quæ)

Acres que c. b. a. l. o. lenioresque.

Novum crimen C. Cæsar lenius, ut Animadverti) Goth. *novum crimen lenibus utamur. Animadu.*

Animadverti iudices. Quod initium) Goth. *Anim. jud. Sed pro Cluentio recte quod initium &c.*

Retrorsum autem neque plus tribus (iique si non &c.)

Goth. *Retrors. a. qua plus tribus sis, qua si non.*

Quæ est ex choreo & pyrrichio) Goth. *quod est ex c. & p.*

Alios omnes quotcumque sint temporum quæ) Goth. *alii omnes ut quotc. s. t. quæ.*

Semper per se habet) Goth. *pra se habet.*

Mollius si tribrachys) Goth. *Mollius se tribrachius Goth.*

In ipsa divisione verbor.) Deest *in.*

Qui est utroque syllaba minor) Goth. *q. e. utroque: et syllabis minor.*

Sed & spondeus) Deest *&.*

Esse pro nobis) Goth. *e. p. vobis.*

Minus gravis erit spondeus) Deest vox postrema!

Hoc esse velimus) Goth. *volumus.*

Notabilis clausula est) Goth. *nobilis c. e.*

Nisi cum id fieri) Goth. *nec tunc id fieri.*

Comparatis contra nos) Goth. *comparant contra nos.*

Vitat choreum, spondeum autem amat) Goth. *vel choreum vel spondeum ante amat.*

Ut non venena timere, sed virus timeres) Goth. *ut venenum timeas.*

Contrarius quoque qui est cludet) Goth. *contrario quoque quis cludet.*

Nisi si ultimam longam) Goth. *nisi sit ultima, si ultimam longam.*

Ut

Ut & spims resperfum) Goth. *cibis resperfum* absque partibus ut &.

Non possemus) *Nos possemus* Goth.

Cludere choreum præcedenti spondeo) Goth. *cludere choream præcedentis pondere.*

Numerus nos posseimus) Goth. *non possemus.*

Si pes idem sibi ipsi jungetur) Goth. *idem pes sibi jungetur.*

Accipiet ante se choreus & pyrrichium) Goth. *vel accipiet ante se choreum & pyrrichium.*

Nam sic pæon est) Goth. *Nam si pæon esset omnes.*

Quam bene eum præcedant) Goth. *qui bene cum præcedant.* Mox & sine pro fini & sicut & se ipse sequitur pro fed & s. i. l.

Sic melius quam) Goth. *fit.*

Quis non turpe duceret) Deest *quis & mox : si ultima brevis pro longa fit, sed fingamus sic non turpe, duceret.* Apparet librarium verbi *duceret* bis recurrentis lectione supina deceptum esse.

Et turpe illud intervallo quodam) Goth. *At turpe illud intervallo: quoad.*

Alioqui fit exultantissimum) Deest *fit.*

Ore spiritum excipere liceret) Deest *spiritum* in Goth.

Quod in præsentia) Goth. *quod ut præsentia.*

Qui nomen ab eo traxit) Goth. *transit.*

Nam synalæphe facit, ut ultimæ syllabæ pro una sonent) Goth. *Ita in synalæphe facit : unde ultima syllaba pro una solent.*

Mollior fiet) Goth. *mellior.*

Nam est ipse una plus) *Nam est & ipsa una plus* Gothi

Mox & Anapestos pro Anapesto.

Quod quid ita placuerit) *Quod quidem i. pl.* Goth. Insuper & probaverit pro probaverint.

Choreo : mea facilitas, nostra facilitas. At præcedente) Goth. *Choreo : nec nostra facilitas ac præcedente.*

Tum plane finis est) Goth. *tamen p. f. e.*

Postam ita iussis) Goth. *declarasse.*

Alta tenet cœlum) Goth. *tenent.*

Adjungat retro trimetros) Goth. *adiures retro metros.*

Quæcumque optime) Goth. *qua cum quaque optime.*

Acres, quæ ex brevibus ac longis insurgunt, lentiores quæ)

Acres quæ e. h. a. l. o. lentiores quæ.

Novum crimen C. Cæsar lenius, ut Animadverti) Goth. *novum crimen lenibus utamur. Animadv.*

Animadverti iudices. Quod initium) Goth. *Anim. jud. Sed pro Cluentio recte quod initium &c.*

Retrosum autem neque plus tribus (iique si non &c.)

Goth. *Retrof. a. qua plus tribus tis, qua si non.*

Quæ est ex choreo & pyrrichio) Goth. *quod est ex c. & p.*

Alios omnes quotcumque sint temporum quæ) Goth. *alii omnes ut quotc. s. t. qui.*

Semper per se habet) Goth. *pra se habet.*

Mollius si tribrachys) *Mollius se tribrachius* Goth.

In ipsa divisione verbor.) *Deest in.*

Qui est utroque syllaba minor) Goth. *q. e. utroque: et si illis minor.*

Sed & spondeus) *Deest &.*

Esse pro nobis) Goth. *e. p. vobis.*

Minus gravis erit spondeus) *Deest vox postrema!*

Hoc esse velimus) Goth. *volumus.*

Notabilis clausula est) Goth. *nobilis c. e.*

Nisi cum id fieri) Goth. *nec tunc id fieri.*

Comparatis contra nos) Goth. *comparant contra nos.*

Vitat choreum, spondeum autem amat) Goth. *vel choreum vel spondeum ante amat.*

Ut non venena timeres, sed virus timeres) Goth. *ut venenum timeres.*

Contrarius quoque qui est cludet) Goth. *contrario quoque quis cludet.*

Nisi si ultimam longam) Goth. *nisi sit ultima, si ultimam longam.*

Ut

Ut & spiritus respersum) Goth. *cibi respersum* absque particulis: ut &.

Non possemus) *Nos possemus* Goth.

Cludere choreum præcedenti spondeo) Goth. *cludere choreum præcedentis pondere.*

Numerus nos possemus) Goth. *non possemus.*

Si pes idem sibi ipsi jungetur) Goth. *idem pes sibi jungetur.*

Accipiet ante se choreus & pyrrichium) Goth. *vel accipiet ante se choreum & pyrrichium.*

Nam sic pæon est) Goth. *Nam si pæon esset omnes.*

Quam bene eum præcedant) Goth. *qui bene cum præcedant.* Mox & sine pro fini & sicut & se ipse sequitur pro fed & s. i. l.

Sic melius quam) Goth. *fit.*

Quis non turpe duceret) Deest *quis & mox: si ultima brevis pro longa fit, sed fingamus sic non turpe, duceret.* Apparet librarium verbi *duceret* bis recurrentis lectione supina deceptum esse.

Et turpe illud intervallo quodam) Goth. *At turpe illud intervallo: quoad.*

Alioqui fit exultantissimum) Deest *fit.*

Ore spiritum excipere liceret) Deest *spiritum* in Goth.

Quod in præsentia) Goth. *quod ut præsentia.*

Qui nomen ab eo traxit) Goth. *transit.*

Nam synalæphe facit, ut ultimæ syllabæ pro una sonent) Goth. *Ita in synalæphe facit: unde ultimæ syllabæ pro una solent.*

Mollior fiet) Goth. *melior.*

Nam est ipse una plus) *Nam est & ipsa una plus* Gothi Mox & *Anapæstos* pro *Anapæsto.*

Quod quid ita placuerit) *Quod quidem i. pl.* Goth. In seqq. & *probaverit* pro *probaverint.*

Choreo: mea facilitas, nostra facilitas. At præcedente) Goth. *Choreo: nec nostra facilitas ac præcedente.*

Tum plane finis est) Goth. *tamen p. s. e.*

Dimetiendis pedibus) Goth. *demetiendis p.*
 Inter se lexis commutet) Goth. *in se lexis commutae;*
 Sic calor & impetus) Goth. *Si c. & i.*
 Ut equorum cursum qui dirigit &c.) Goth. *Ut equorum*
cursum dirigit. Visum his passibus ut equorum frangat.
 Quasi numeri non fuerint in compositione) *Quasi vero*
fecerint i. c. Goth.
 Imperito quodam initio) *Perito q. i.* Goth.
 Observ. esse generatum) Goth. *gravatum.*
 In hoc nos componit) In Goth. *deest nos.*
 Indequ illud) Goth. *ideoq. illud.*
 Quæ & plena sentiunt, & parum expleta desiderant) Goth.
que plena sunt & parum expleta considerant.
 Et lenibus mulcentur) *Deest &*
 Quædam vero arte tradi) *Quæd. v. tradi arte* Goth.
 Si durius is quo cœperamus) Goth. *si durius si quo cœpe-*
ramus.

Figuræ laboranti etiã compositioni variatæ sæpe succurrunt) Goth. *figura laborant: & compositione variata sæpe succurrunt.* Cl. Burmannus legi hic mallet: Figuræ & vel (vel &) compositione variatæ laboranti sæpe succurrunt. Nos sine trajectione vocis laboranti legeremus; *Figura laboranti etiã, compositione variata, sæpe succurrunt.*

Et cum re præsentis) *Deest &*

Non esse. Ad sensum igitur referenda sunt. Nequeas satis forte) Goth. *non esse sensum. Igitur referenda sunt, ne quis satis forte.* Mox & *faciant pro facias.*

Et de his prius diximus) Goth. *& de his p. d.*

Sensus numeris conclusus) Goth. *sensus membri conclusus.*

Id enim o callidos homines) Goth. *Ideo callidos homines*
 Mox & *perfectum esse* pro p. est.

At remotum a ceteris) Goth. *ac rem. a. r.*

Et o rem excogitatam) *Deest &*

O ingenia metuenda) *Desiderantur in Goth.*

Membra mixta sunt) Goth. *in immixta f.*

Mem.

Membris & incis) Deest conjunctio.

Pratoris & reliqua) Goth. *pratoris. Reliqua.*

Membra minimum duo. Medius numerus videtur quatuor) Goth. *membra. Mibi sine dubio diversus numerus videtur quatuor.*

Terminatur. Præstare debet) Goth. *terminatus præstare debet.*

Brevius instabile est) Goth. *brevius stabile est.*

Membratim casumque) Goth. *membratim sensumque* : Sed prior litera s, puncto notata literam e sibi impositam gestat.

Nam hoc in oratione) Goth. *Nam hac oratione.*

Rebus accommodanda) Goth. *accommodata.*

Æque audientem inhorrescere) Goth. *æque audiente inhorrescere.*

Laxioribus nodis) Goth. *l. modis.*

Ubi sollicitudine) Goth. *quibus sollicitudine.*

Sed poscitur tum auster) Goth. *s. poscitur t. a.*

Totum autem adhibendum) Deest adverbativa in Goth.

Mox quod sit pro quo sit.

Connexa sunt quoniam) Goth. *connexa sunt & quoniam*

Nam quis dubitat alia) Goth. *nam dubitatur alia.*

Alia gravius) Goth. *alia gratius.*

Claritatem quoque vocum poscant potius quam his contraria) Goth. *ornata : Claritatem quoque vocabula potius quam his contraria.*

Ut apud Asininum dixit) Goth. *ut apud Asininum dixit.*

Non quia regem hoc bene compositum) Goth. *Non q. r. b. aut bene comp.*

Tam blandi tum flectere) Goth. *tum blanditiis flectere.*

Comp. quoque rationem desiderant) In Goth. deest desiderant.

Non tamen ita, ut trochæis) Goth. *nondum ita ut trochæis.*

Etiamsi major ex parte) Goth. *etiam : si major ex parte.*

Jambis maxime concitantur) Goth. *J. m. concitatus.*

Omnibus partibus insurgunt) Goth. *o. pedibus insurgunt.*

In epilogis lentas & ipsas) Goth. *In epilogis sed lentas & ipsas.*

Quam

Quam si quidem sciremus doceremus. Sed sit necesse est)

Goth. *quam equidem scire nos diceremus: sed sit necesse est.*

Per se se id queritur) Goth. *per se si id queritur.*

Musica ratio numeros) Goth. *musica ratio numerorum.*

Accommodatur naturæ) *accommodatur naturæ* Goth.

Tumorem qui ex spondeis) Goth. *tumor rerum ex spondelis.*

Sceptra mihi liquit) Goth. *scripta m. l.*

Sed quantum celeritatis habet) *Deest habet.*

Asperum vero & maledicum, etiam in carmine, jambis grassatur) Goth. *Aspere vero & maledicunt. Dixit etiam in carmine jambis grassatur.*

Lascivimus) Goth. *lascivi sumus.*

Et in eosdem semper) *Et ideo eosdem s.* Goth.

Cujus rei maxime cavenda) *Cui rei maxime cavenda* Goth.

Tum etiam similitudinæ rædium) *Tum etiam ex similitudine* Goth.

Quodque est dulcius, magis perit, amittitque & fidem & affectus motusque omnes) Goth. *Quodque est dulcius, magis perdit atque fidem & affectus motusque omnis.*

Ideoque vincla quædam) *Ideo qd interim quædam,* Goth.

Industria sunt, illa quidem) Goth. *Industria sunt, quædam illa.*

Prætermittimus) Goth. *permutemus.*

Varietatis & gratiæ) Goth. *veritatis & gratiæ.*

Ufus pro natura rerum quas didicimus) Goth. *Ufu pro natura rei quam dicimus.*

Dicimus: Cura magna ut sentiendi atque loquendi prior sit. Dissimulatio curæ præcipua, ut numeri sponte fluxisse non accessiti &c.) Goth. *Dicimus cura magna; ut sentiendi ac loquendi prior sit dissimulatio. Cura præcipua, ut numerum sponte fluxisse non accessisse nec accessiti &c.*

E. C. STURMII aufrichtige Entbedung des höchst nützlichen Niveliren oder Wasserwegens etc.

i. e.

FIDE-

FIDELIS INSTITUTIO ARTIS LIBELLANDI, vel declivitates aquarum inveniendi &c.

Autore L. C. STURMIO.

Aug. Vind. impens. Jerem. Wolf, 1715, fol.

Pl. 4 $\frac{1}{2}$. & fig. zn. 4.

AD praxin Architecturæ magnum habere momentum scientiam libellandi constat, quæ ratio est, cur explicationi ejus locum inter cetera scripta Architectonica Autor facere voluerit; ceterum nihil aliud se daturum, quam *Picardi* hac de re ab *Hiræo* vulgatum librum, cum annotationibus ex propria experientia petitis, ingenue profitetur. Ut adeo cum liber ille pridem in omnium manibus sit, nobis opus sit saltem de hisce additamentis pauca pro instituto nostro exponere. Describit adeo non solum decem varii generis libellas, inter quas occurrunt *Picardi*, *Hugenii*, *Leupoldi*, *Römerti*, *Hirai*, *Malleti*, *Georgii Boffi* Senatoris & Mercatoris Lipsiensis, de Autore & liberalibus artibus optime meriti, sed etiam tres ex propria inventione depromptas. Atque ultimo loco processum ipsum operandi satis dilucide explanando finem tractationi imponit.

Unterweisung, wie man Fangschleussen und Kollbrücken etc. bauen soll.

i. e.

L. C. STURMII INSTITUTIO DE CONSTRUCTIONE Cataractarum Artificialium, & Pontium, super quibus navigia transportantur &c.

Aug. Vind. impens. Jerem. Wolf, 1715, fol.

Plag. 7 fig. zn. 8.

Controversiæ, quæ Autori cum opificibus vulgaribus quibusdam, familiaribus sibi adversariis, intercesserunt hunc nobis librum pepererunt, sive ad præcedentes Architectonicos sive ad sequentes Mechanicos tractatus referendum; in quo ostendere voluit, non vanam a se scientiam horum operum

Q99

admi-

administrandorum jactatam esse. De qua agere eo magis instituit, quod nullus de hac in universum materia liber extet præter *Baratterii tractatum*, qui inscribitur: *Ars flumina ad navigationem apta reddendi*, & compilatorem ejusdem Galium; nullus vero plane habeatur, qui ad usum Germaniæ nostræ de eadem re tractaverit. A Judæis vero universam artem hydrotechnicam ortum potius quam a gentibus habere, ex libello suo, quem *de mari aëno Salomonis* inscripsit, satis evinci posse sibi persuadet. Nostri temporibus Batavos scientia hujus imprimis artis, qua flumina variis modis ad navigationem aptantur, excellere extra dubium est positum. Describit adeo figuram, partes, dimensiones, materialia, modumque constructionis cataractæ ejusmodi artificialis apud Batavos construi solitæ. Et quoniam in multis Germaniæ nostræ locis flumina similibus hujusmodi cataractis instrui præter rem non existit, interim nec tanti ex iisdem redundant fructus & commoda, quam in Batavia, ubi mercaturæ & navigationis major est frequentia; præterea quoniam non uniuscujusque urbis aut principis ærarium fert, similes illis cataractas excitandi, docet non solum, quomodo impensarum omnium calculus fieri, opeque ejusdem solida atque justa deliberatio de opere suscipiendo institui possit; sed &, si rationes quædam suadeant impensarum modum atque parsimoniam, qua ratione levioribus impensis atque opera vel ex ligno eadem construi ac comparari valeant. Imprimis vero in eo elaborat, ut alarum, vel januarum, quibus clauduntur, & aqua intercipitur, optimum modum determinet atque explicet. Deinde quoniam multis de causis commodum existit, hisce cataractis pontes addi ductitios, qui transitum navibus non neget, utrumque vero ripæ latus jungant, explicat non solum modum illum Batavicum pontium de cetero loco non cedentium, sed in medio sui exiguum aliquem ponticulum vel valvas binas habentium, quæ appellente ad illas malo navis, transitum molientis, sponte cedant transitumque permittant; verum etiam alterum modum pontis ductitii constantis duobus planis paulum inclinatis, cujus utraque pars vel binæ alæ ab his, qui in altero saltem latere ripæ versantur, demitti atque elevari valeant.

Ne-

Neque vero ubique locorum tanto apparatu cataractarum opus est, quin potius, ut Auctor ostendit, in fluminibus minoribus, quibus insuper molendina multa agitantur, earum usus incommodus magis existit, unde docet, quomodo earum vicem subire possint pontes quidam, plerumque ligno fieri soliti, super quos in locis, ubi propter præcipitia in flumine occurrentia navigatio est periculo aliquo exposita, ipsa navigia transvehantur, fluminique præterlabenti de cetero liberrimus neque ullo tempore impeditus cursus relinquatur. Inventores hujus artificii suspicatur Sinenses, quos constat ex marmote hujusmodi pontes ad latera riparum applicatos frequentes habere, a quibus non improbable ei est edoctos fuisse Batavos, qui iisdem pariter in fluviis minoribus utantur. Commodiores vero esse & faciliorem navibus transitum facere, si fiant ex ligno, instruanturque cylindris, unde & nomen eorum Germanicum, quo adeo navigia super cylindros circa axes in plano inclinato constitutos & volubiles in sublimiorem partem, adhibitis machinis & hominum viribus, pertrahi, deinde vero in inferiorem iterum commodissime & tutissime demitti possint. In exemplis & idæis horum operum non solum occurrunt octo ex simplicioribus & apud veteres usitatis modis, sed etiam bina exempla ex optimis & apud Batavos usitatis fundamentis constructarum cataractarum; unum exemplum empirici cujusdam ex vulgo, cum quo Auctori certamen intercesserat, nullum sane artificium sed ignorantiam atque stupiditatem insignem præ se ferens; denique exempla pontis lignei & lapidis Batavici, valvis in medio se ad commoditatem transituræ navis aperientibus instructi, & ipsius pontis inclinati Cylindris instructi idea.

Vollständige Mühlen- & Baukunst etc.

i. e.

L. C. STURMII INSTITUTIO ABSOLUTA

de constructione varii generis molendinorum.

Aug. Vind. impens. Jerem. Wolfii, 1718, fol.

Pl. 12 $\frac{1}{2}$ fig. zn. 51,

Q 9 9 2

Præ-

adminiftrandorum jactatam eſſe. De qua agere eo magis inſtituit, quod nullus de hac in univerſum materia liber extet præter *Baratterii tractatum*, qui inſcribitur: *Ars flumina ad navigationem apta reddendi*, & compilatorem ejusdem Gal- lum; nullus vero plane habeatur, qui ad uſum Germaniæ no- ſtræ de eadem re tractaverit. A Judæis vero univerſam artem hydrotechnicam ortum potius quam a gentibus habere, ex li- bello ſuo, quem *de mari æneo Salemonis* inſcripſit, ſatis evinci poſſe ſibi perſuadet. Noſtris temporibus Batavos ſcientia hujus imprimis artis, qua flumina variis modis ad navigationem aptantur, excellere extra dubium eſt poſitum. Describit adeo figuram, partes, dimenſiones, materialia, modumque conſtru- ctionis cataractæ ejusmodi artificialis apud Batavos conſtrui ſolitiæ. Et quoniam in multis Germaniæ noſtræ locis flumina ſimilibus hujusmodi cataractis inſtrui præter rem non exiſtit, interim nec tanti ex iisdem redundant fructus & commoda, quam in Batavia, ubi mercaturæ & navigationis major eſt fre- quentia; præterea quoniam non uniuſcujuſque urbis aut princi- pis ærarium fert, ſimiles illis cataractas excitandi, docet non ſolum, quomodo impenſarum omnium calculus fieri, opeque e- juſdem ſolida atque juſta deliberatio de opere ſuſcipiendo in- ſtitui poſſit; ſed & ſi rationes quædam ſuadeant impenſarum modum atque parſimoniam, qua ratione levioribus impenſis atque opera vel ex ligno eodem conſtrui ac comparari valeant. Imprimis vero in eo elaborat, ut alarum, vel januarum, quibus clauduntur, & aqua intercipitur, optimum modum determinet atque explicet. Deinde quoniam multis de cauſis commodum exiſtit, hiſce cataractis pontes addi ductitios, qui tranſitum na- vibus non neget, utrumque vero ripæ latus jungant, explicat non ſolum modum illum Batavicum pontium de cetero lo- co non cedentium, ſed in medio ſui exiguum aliquem ponti- culum vel valvas binas habentium, quæ appellente ad illas ma- lo navis, tranſitum molientis, ſponte cedant tranſitumque per- mittant; verum etiam alterum modum pontis ductitii conſtan- tis duobus planis paulum inclinatis, cujus utraque pars vel bi- næ alæ ab his, qui in altero ſaltem latere ripæ verſantur, de- mitti atque elevari valeant.

Ne-

Neque vero ubique locorum tanto apparatu cataractarum opus est, quin potius, ut Autor ostendit, in fluminibus minoribus, quibus insuper molendina multa agitantur, earum usus incommodus magis existit, unde docet, quomodo earum vicem subire possint pontes quidam, plerumque ligno fieri soliti, super quos in locis, ubi propter præcipitia in flumine occurrentia navigatio est periculo aliquo exposita, ipsa navigia transvehantur, fluminique præterlabenti de cetero liberrimus neque ullo tempore impeditus cursus relinquatur. Inventores hujus artificii suspicatur Sinenses, quos constat ex marmote hujusmodi pontes ad latera riparum applicatos frequentes habere, a quibus non improbabile ei est edoctos fuisse Batavos, qui iisdem pariter in fluviis minoribus utantur. Commodiores vero esse & faciliorem navibus transitum facere, si fiant ex ligno, instruanturque cylindris, unde & nomen eorum Germanicum, quo adeo navigia super cylindros circa axes in plano inclinato constitutos & volubiles in sublimiorem partem, adhibitis machinis & hominum viribus, pertrahi, deinde vero in inferiorem iterum commodissime & tutissime demitti possint. In exemplis & idæis horum operum non solum occurrunt octo ex simplicioribus & apud veteres usitatis modis, sed etiam bina exempla ex optimis & apud Batavos usitatis fundamentis constructarum cataractarum; unum exemplum empirici cujusdam ex vulgo, cum quo Autori certamen intercesserat, nullum sane artificium sed ignorantiam atque stupiditatem insignem præ se ferens; denique exempla pontis lignei & lapidis Batavici, valvis in medio se ad commoditatem transituræ navis aperientibus instructi, & ipsius pontis inclinati Cylindris instructi idea.

Vollständige Mühlen-Baukunst etc.

i. e.

L. C. STURMII INSTITUTIO ABSOLUTA

de constructione varii generis molendinorum.

Aug. Vind. impens. Jerem. Wolfii, 1718, fol.

Pl. 12 $\frac{1}{2}$ fig. 20. 51,

Q 9 9 2

Pre-

Practicarum Matheseos disciplinarum illustrandarum studio ab Architectura ad Mechanicam transit Autor diligentissimus, quantisque defectibus laborent libri, qui Machinarum descriptiones dederunt, in præfatione memorat, quod etiam iis non ignotum, qui *Bæcleri, Ramellii, Seroda, Zeisingii*que libros viderint. Maxime vero in iis desiderari potest, quod ipsæ delineationes machinarum obscuræ confusæque sint, nec mensuras operum accuratas exhibeant, breviter vix superficialiam aliquam cognitionem intuentibus concilient, multa præterea falsa & in praxi deduci impossibilia pro probis mercibus venditent, explicatione vero & debita illustratione ac discursu, quo rationes omnium comprehenduntur, destitutæ sint. Ipse adeo majus aliquod & accuratius opus molitus, non solum omnium machinarum *ichnographiam & orthographiam, secundum mensuras Geometricas, crassitiam lignorum, eorumque naturam & distinctionem, quæni scilicet ab abietino, fagino, &c. conditionem numerumque ferramentorum* necessariorum, signis commodis (quæ quidem in archetypo ipso coloribus expressit) exhibet atque distinguit. In explicatione vero adjuncta *constructionem, inventionem, & calculum, in inventione & ad vires æstimandas* necessarium, affert atque exponit. Ut adeo sine dubio optimus hic liber in suo genere dici mereatur; etsi quibusdam videatur promissa magnifici ipsius tituli non implere, neque diffitendum sit, quædam manifesto praxi contraria & impossibilia, lapsu humanæ imbecillitati facile condonando, in eo occurrere.

Operis vero ordo est talis, ut primo loco de *molendinis ad frumenta* molenda factis agat, adeoque descriptionem molendinorum, quorum *rota primaria* sunt *horizonti parallele*, impulsuque aquæ conchiformi margine excipiunt, qualia plura inveniri in Provincia Galliz, Bosnia, &c. dicuntur, præmittat. Deinde de exterioribus molendinorum omnium, quorum rotæ primariæ sunt *perpendicularares ad horizontem, & aqua* agitantur, deductione adeo aquarum ad ipsa molendina, deque rotis exterioribus tractationem instituit. Et quoniam in molendinis rotarum retrogradarum altitudo aquæ hieme & pluvialibus temporibus itemque sicciore tempestate variat, rotasque

que ipsas modo elevari modo demitti necesse est, quinque modos hoc ipsum præstandi explicat; quorum primus est vulgaris & ubique fere obvius, ultimi specimen Bremæ in molendinis ad pontem Visurgis visitur. Est etiam aliqua commoditas in hisce molendinis, in quibus ope unius axis & rotæ primariæ sive exterioris plura curricula & lapides molares (in molendinis intellige frumentariis, quæ exempli loco hic afferuntur) simul circumaguntur, cum pro usu & exigentia mola ita disponi potest, ut ab eodem axe etiam unicum saltem curriculum vel lapis circumagi reliquo quiescente valeat, proinde etiam hoc idem præstandi tres commendat methodos. Ipsorum denique molendinorum farinaceorum multiplicium sive compositorum, hoc est plures molares lapides in gyrum volventium, constructionem docet, & quomodo octo simul curricula in motum cieri possint, ostendere conatur; ubi tamen in figuris Autoris errores quidam totam constructionem everteutes deprehenduntur. Quo facto ad interiora horum molendinorum, quibus frumenta in farinam redigimus, describenda progreditur. Et ab hisce ad alia molendinorum genera, quorum primum est illud, quo frumentum in *granula minora* redigitur (*dte Perlen-Graupen-Mühlen*) quorum descriptionem imperfectiorem se dare non diffitetur, causa existente, quod observationes in aliquo exemplo Harlemi exstante factas, & defectum descriptionis in libro Belgico sermone de molendinis publicato vulgaræ suppleturus, negligentia & malitia famuli (quam jacturam, quæ multas alias in Batavia factas observationes involvit, sæpius acerbe deplorat) perdidisset.

Hæc sequuntur molendina ad *papyri confectioem* facientia, in iisque quatuor rerum emendationem desiderari monet, quomodoque illa fieri possit, ostendit. Spectant scilicet illæ maximam partem ad pompas aquam elevantes, & in canalem ubi pannorum sicilimenta macerantur, deducentes, & ad modos quibus comminui inque pulvem redigi possunt illi panni; inter quos modos cum is, qui a Batavis usurpatur, commodissimus existat, in id incumbit Autor, ut eum accurate explicet. Exempli etiam loco exhibetur delineatio ejusmodi molendini Saerdami in Batavia existentis. His succedunt molendina *oleo*

ex semine lini & papaverum *exprimendo* destinata, ubi cuncto per vices adacto materia seminis comprimitur, eliciturque oleum in supposita vasa defluens, ubi iterum Batavici hoc conficiendi modi præstantia commendatur, ejusque imitationes quædam proponuntur. Molendina dein, quibus *pulvis pyrius* præparatur, succincte describuntur. Molendinorum vero, quibus *asseres secantur*, occasione varii modi reciprocos motus efficiendi exponuntur, inter quos unus est, ubi elevatio serræ ope rotarum fit, depressio vero a pondere ipso & impetu concepto delabentis serræ, de quo jure dubites, an machinæ durabilitati hoc modo consultum sit. Etiam ad *secandos lapides* molendinorum usus est, qualia deinceps delineat Autor. Quæ *tubis tormentariis minoribus perforandis* destinantur, simul etiam *acuendo poliendaque ferro* aptari possunt (*Stinten-Bohr, Schleif- und Polier-Mühlen*) proximum occupant locum.

Porro agitur de molendinis vel machinis, quibus *falces messoria* cuduntur, *metalla malleis tunduntur*, & in *fila* tam *ferrea* quam *cuprea* ducuntur. Quod posterius genus pridem soli Noribergenſi civitati cognitum & usitatum jam apud alios etiam innotuit. In hisce vero molendinis metalla etiam ad *tusionem* per *fusionem* ope ignis factam præparari solent ac debent, propterea ad *flammam excitandam* agitatione *folium* opus est, quorum species varias, modique hanc alternationem agitationis præstanti aliquot genera subministrat. Agmen tandem claudunt machinæ *trituriaria*, quibus vel aquæ auxilio vel unius hominis labore agitari flagella trituriaria duodecim, & simul *fanum & palea*, jumentis in *pastum* cedens, artificiali ratione *secari* valeant.

Omnia hæc ad usum Germaniæ nostræ concepta ex eo apparet, quod de sola aqua agitatæ & animatæ molendinis agat, utpote quod aquæ cum declivitate defluentis copia fere ubique in Germania suppetat, nec, ut in Batavia solet fieri, fluvii minores ad navigationem & mercium transportationem destituantur, cui negotio sane frequentia molendina ripis eorum adjuncta impedimentum atque obicem ponerent.

ARCHI-

oder

Anweisung Stadt-Thore, Brücken, Zeughäuser,
Souterrains &c. behdbrig anzugeben.

i. e.

L. C. STURMII OPERA UTRIQUE ARCHI-
tecturae communia efficiendi ratio.

Aug. Vind. impens. Jerem. Wolf, 1719, fol.

Pl. 10 $\frac{1}{2}$ fig. zn. 21.

Resert in hunc censum operum tam civili quam militari
Architecturae communium cum Goldmanno suo, in cu-
jus verba ubique praemissa commentatur, primo *portas* urbi-
um, de quibus adeo principe loco agens, simul regulas operis
rustici, quod vocant, iterum illustrat; cui tractationi subjungit
utilem sane descriptionem *casarum*, ut vocant, *armatarum*, tam
sub alis propugnaculorum ad ipsa opposita propugnacula de-
fendenda, quam sub faciebus eorum ad lunularum objacenti-
um defensionem paratarum, & *subterranea opera* reliqua ad
munimentorum commoditatem & perfectionem facientia de-
lineat. Porro spectat ad hujus libri inscriptionem materia de
pontibus; adeoque non solum, quae alibi tradiderat de pontibus
lignis & ductariis, breviter repetit, sed & ipsam eorum natu-
ram & constructionem ex professo & distinctius explanat. Com-
mendat inter pontes stabiles illud genus *penfilium* (ut ita di-
cam) ex compaginatione trabium artificiosa & cuneiformi (mit
Hängwerck) formarum, cujus extrema utrinque in ripis
firmantur, media vero, fornicem quasi aliquem formantia, pi-
lis & sublicis in flumine adactis opus non habent, & institutio-
nem suam satis perspicuis exemplis & figuris illustrat. Ubi
vero latitudo fluminis nimis magna repugnat, pilas aliquot la-
pideas alveo fluvii inaedificari, easdemque pensilibus ejusmodi
pontibus interjectis jungi suadet. Ubi vero impensarum mo-
dus

dus facultates rerumpublicarum superat, consequens est, ut publicis in fluvium immixtis pons nitatur; quomodoque adeo eadem contra glaciem cum impetu investam muniri, publicarumque obliquarum contra ejus cursum directione ab ipsis jugis pontis vis glaciei averti possit, ostendit. De pontibus deinde atrectariis sive mobilibus, & maxime de modo eosdem elevandi demittendique commentatur. Inter pontium vero *lapideorum* laudatissima exempla est quidem a Palladio Architecto Veneto exædificatus, ad cujus imitationem, secundum proportionem & mensuras etiam ejus, binas alias ideas pontium flumini latitudinis 150 pedum imponendorum efformat; qui quidem cum duabus mediis pilis per trinos arcus junctis consistat. Unum exemplum etiam eidem addere visum est pontis in medio rupti, transitumque navium malis concedentis, cui tractationi etiam ea, quæ de fundamentis horum pontium jaciendis moneri possunt, juncta exhibentur.

De *armamentariis* porro agere hujus libri manifesto officium est. Præfert adeo in descriptione horum exponenda Autor modum asservandi tubos majorum tormentorum separatim a carris, quibus imponuntur; deque reliquis horum ædificiorum requisitis agit, declivia & magis fastigiata tecta, etfi in aliis operibus Architectonicis minus ferenda, heic loci tamen non toleranda solum sed & commendanda humilioribusque præferenda judicat. Dein constructionem turris pro pulvere pyrio asservando, quæ sibi videtur firmissima, exponit, facitque eam ex duabus turribus invicem se ambientibus, quorum interior fornices habet aliquot sibi invicem impositos, sed in medio apertos & foramine adeo instructos, quo scilicet vis pulveris infortunio quodam accensi liberius se expandendi spatium habens minus in opposita furat. Extima vero turris spiraculis crebris instructa, superius fornicato tecto prædita est firmitatis tantæ, quæ viribus incidentium bombarum resistere valeat. Suadetque pluribus locis sub ipsius valli cortina, ubi injecta terra magis etiam vis bombarum incidentium infringitur, fieri ejusmodi fornicatas cameras.

De

De *laboratoriis*, ut vocantur, sive ædificiis ubi omnia ad tormentorum fusionem & rem pyrotechnicam spectantia præparantur, de *horreis* ubi tum alia necessaria tum etiam frumenta asservantur, de *castris* vel ædiculis *militum* prædijariorum, vigiliisque & custodum stationibus ultimo loco agit.

Wettstreit der Französischen, Holländischen und Deutschen Kriegs-Bau-Kunst.

i. e.

L. C. STURMII COMPARATIO MODI MUNIENDI Gallici, Batavici & Germani, sive Vaubaniani, Cæborniani & Rimpleriani.

Aug. Vind. impens. Jerem. Wolf, 1718, fol.
Pl. 18 fig. zn. 19.

DUdum est, & annus quidem hujus seculi secundus mensisque Martius, quo Auctor noster in his Actis primo formæ muniendi *Rimplerianæ* elaborationem & perfectionem a se tentatam exposuit, ejusque prærogativam præ ceteris muniendi modis commendavit. Quam inde potissimum arcessit, quod hostibus jam ad interiora urbis aditum nactis propugnaculumque oppositum tenentibus tamen defensio intra urbem longius continuari possit, nec omnia opera vel partes munitionis, expugnata una aliqua parte valli, simul & semel eorundem potestati cedere cogantur. Comparisonem etiam tunc brevem cum formæ muniendi *Vaubaniana*, quam *Novo Brisaco* extruendo adhibuerat, breviter indicavit potius quam distincte instituit. In hac vero sententia sua eum magis magisque confirmatum ostenderunt posteriora ejus scripta varia, quorum quædam in his Actis etiam nuperrime recensuimus. Ut autem plane extram omnem dubitationem hanc rem poneret, in tractatu, quem præ manibus habemus, Eugenio Sabaudicæ Principi inscripto, omnia & imprimis comparisonem illam *Vaubaniana* & suæ formæ prolixius deducere, ulteriusque novam collationem hujus cum illa celeberrima a *Cæbornio* publicata insti-

R r r tuere

tuere jam connititur. Idque ei præcipue fini, ut, quoniam illa Vaubaniana forma utilis præcipue deprehenditur in solo fictiori, ubi fodiendo ad aquarum scaturigines non nisi ad profunditatem 10 pedum pervenitur, Cæhorniana vero ad solum paludosum, aquas ad profunditatem 4 pedum habens, accommodata est, occasionem habeat ostendendi suam sive Rimplerianam methodum in utroque hoc casu usum habere, tum vero quantitate defensionis externæ utraque recensitarum esse præstantiorem, internæ vero defensionis prærogativa gaudere solam atque unicam. Idque hac tractatione, ut ipse in præfatione monet, ita versatur, ut quævis expositorum modorum, *Vaubanianum* nempe & *Cæhornianum*, & binos suorum, tam scilicet illum qui Vaubaniano, quam qui Cæhorniano opponitur, quatuor figuris æneis illustret, quarum prima integram munitionem minori mensura exhibet, altera sectiones soliditatum sive profila, tertia unius polygoni vel lateris distinctiorem representationem ex scala majori descriptam, quarta vero ductuum subterraneorum, cuniculorum ex saxo formatorum, operis denique murarii universi, quo exterior vallorum superficies vestitur, accuratam ichnographiam ob oculos ponat. Quibus figuris jungitur descriptio luculenta, quæ continet non solum calculum humi ex fossis egestæ, calculum operis murarii, & in illis munitionibus, ubi opus fuerat, etiam calculum numeri & pretii palorum in humum paludosam adigendorum, calculum porro aræ operum munitionis, & aræ spatii urbici ab hisce operibus inclusi. Atque inde comparationis prima momenta petuntur, quatenus in iis impensæ & arearum conclusarum commoditates spectantur.

Cui succedunt reliqua comparationis momenta, in quibus excutitur, quot tormenta aggressoribus de longinquo per campi apertum spatium venientibus ex vallo & valli partibus quibuslibet opponi possint; dein quantum tormentorum numerum hosti jam ad marginem fossæ & in rudibus viæ coopertæ stationem obtinenti objicere liceat; tertio quam rationem præsidarios contra ingruentem bombardum & globorum tormentalorum & ignivomorum grandinem tegendi subministrat quibuslibet

libet ex hisce modis; quarto recensetur numerus fossarum vel profunditatum, in quas hostis ad munitiones transiturus descendere cogitur; quinto expenditur commoditas receptus, quem habent præfidiarii, ex opere vel parte valli aliqua, jamjam hostibus relinquenda, transitum facturi ad aliam partem, ex qua defensio continuari possit.

Jam quantas ex singulorum momentorum collatione pro inventionibus & methodo sua prærogativas deducat, nostrum institutum non est prolixius explicare; breviter saltem monemus, potissimum ab ipso urgeri commodiorem linearum suarum defendentium situm inter se relativum, propter figuram scilicet operum suorum, quæ ad forcipum, quos vocant, satis acutorum formam accedit, ut vel ex figura illa Actis nostris dicto loco inserta colligitur, utpote a qua parum novæ hæ formæ abluunt. Ex ea scilicet defensio ad perpendicularem magis accedens oritur; præterea extollit commoditatem & facilitatem, qua opera quævis possunt in casu urgentis necessitatis ab invicem separari, quam scilicet ut obtineat, ab initio statim & mature factis meatuum subterraneorum incisuris, terraque ingesta iterum contactis, cryptasque adeo subterraneas milites a furore globorum igneorum securas præstituras formantibus, opera sua distinguit. Verum quoniam maximam laudem & dignitatem suæ munitionis inde petit, de quo in illis comparationibus agere non poterat, quod nempe Vaubaniana & Cæthoriana simile aliquod plane non habeant, *defensionis* scilicet *interne facultatem*, ultimo tandem capite separatim de ipsa agit, & quomodo in ea procedendum, qualesque actus suscipi, & quo ordine debeant, præscribere conatur; nec non quomodo opera sua ad hunc scopum ordinata sint, exponit. Quo pacto sperat effici posse, ut parte jam urbis capta hostis ad desperationem ulterioris progressus adduci, vel tempus dari possit sufficiens iis, qui civitati oppugnatæ suppetias latari sunt, & longiori mora ad subsidia comparanda opus habent. Et manifestum est sane, pro hoc fine obtinendo duplici lorica vallum munitionis suæ instrui debere, quarum posterior urbi obversa sit. Unde adeo quo ædificia urbis ob propinquitatem

neque prospectum defensorum impediunt, nec hosti præfidium præbeant, ea quæ propius ad vallum pertingunt, ex ligno, & non nisi media urbis ex saxo fieri concedit: ipsa vero ædificia lignea ita vult separari, ut instante jam defensionis internæ necessitate trabes tignaque, ex quibus constant, pro usibus defensorum in munitiones eorum transportari facile possint.

PRINCIPIA PHILOSOPHIÆ, AUTORE
G. G. LEIBNITIO.

1 **M**onas, de qua dicemus, non est nisi substantia simplex, quæ in composita ingreditur. *Simplex* dicitur, quæ partibus caret. 2 Necessè autem est dari substantias simplices, quia dantur composita: neque enim compositum est nisi aggregatum simplicium. 3 Ubi non dantur partes, ibi nec extensio, nec figura, nec divisibilitas locum habet. Atque monades istæ sunt veræ atomi naturæ &, ut verbo dicam, Elementa rerum. 4 Neque etiam in iis, metuenda est dissolutio, nec ullus concipi potest modus, quo substantia simplex naturaliter interire potest. 5 Ex eadem ratione non datur modus, quo substantia simplex naturaliter oriri potest, quoniam non aliter nisi per compositionem formari posset. 6 Immo asserere quod licet, monades nec oriri, nec interire posse nisi in instanti, hoc est, non incipere potest nisi per creationem, nec finire nisi per annihilationem, cum e contrario composita incipiunt ac finiuntur per partes. 7 Nullo etiam modo explicari potest, quomodo monas alterari aut in suo interiori mutari queat per creaturam quandam aliam, quoniam in ea nihil transponere, neque ullum motum internum concipere licet, qui excitari, dirigi, augmentari aut diminui possit, quemadmodum in compositis contingit, ubi mutatio inter partes locum habet. Desistuntur monades fenestris, per quas aliquid ingredi aut egredi valet. Accidentia non egrediuntur ex substantiis, quemadmodum alias species sensibiles Scholasticorum. Atque adeo neque substantia, neque accidentis in monadem forissecus intrare potest. 8 Opus tamen est, ut monades habeant aliquas
qua-

qualitates: alias nec entia forent. 9 Immo opus est, ut quælibet monas differat ab alia quæcunque. Neque enim unquam dantur in natura duo entia, quorum unum ex asse convenit cum altero, & ubi impossibile fit quandam reperire differentiam internam aut in denominatione intrinseca fundatam. Quodsi substantiæ simplices qualitibus non differrent; nulla etiam in rebus mutatio observari posset: quoniam, quod in composito reperitur, aliunde quam ex simplicibus ingredientibus resultare nequit. Et si monades qualitibus destituerentur, nec una ab altera distingui posset, quoniam eadem nec quantitate differunt: consequenter si plenum supponatur, locus quilibet in motu non reciperet nisi quod æquivaleret ei, cui succederat, & unus rerum status indiscernibilis foret ab altero. 10 Assumo etiam tanquam concessum, quod omne ens creatum sit mutationi obnoxium, & consequenter etiam monas creata; immo etiam quod mutatio sit in unaquolibet continua. 11 Sequitur ex hæcenus dictis, mutationes naturales monadum a principio interno proficisci, propterea quod causa externa in ejus interioribus influere nequit. Et generaliter affirmare licet, *vim* non esse nisi principium mutationum. 12 Opus etiam est, ut præter principium mutationum detur quoddam schema ejus, quod mutatur, quod efficit, ut ita dicam, specificationem ac varietatem substantiarum simplicium. 13 Involvere istud debet multitudinem in unitate aut simplici. Omnis enim mutatio naturalis cum per gradus fiat, aliquid mutatur & aliquid remanet, consequenter in substantia simplici datur quædam pluralitas affectionum & relationum, quamvis partibus careat. 14 Status transiens, qui involvit ac representat multitudinem in unitate seu substantia simplici, non est nisi istud, quod *Perceptionem* appellamus, quam probe distinguere debemus ab apperceptione seu conscientia, quemadmodum in sequentibus patebit. Atque in hoc lapsi sunt Cartesiani, quod pro nihilo reputaverint perceptiones, quarum nobis non sumus consci. Propter hanc quoque rationem sibi persuaserunt, solos spiritus esse monades, nec dari animas brutorum, nec alias entelechias, & sum vulgo longum stuporem

cum morte rigorose sic dicta confuderunt: unde porro in præ-
 iudicium Scholasticorum de animabus prorsus separatis pro-
 lapsi & ingenia perversa in opinione de mortalitate anima-
 rum confirmata sunt. 15 Actio principii interni, qua fit mu-
 tatio seu transitus ab una perceptione ad alteram, *appetitus* ap-
 pellari potest. Verum equidem est, quod appetitus non sem-
 per prorsus pervenire possit ad omnem perceptionem, ad
 quam tendit; semper tamen aliquid ejus obtinet atque ad no-
 vas perceptiones pervenit. 16 Ipsimet experimur multitudi-
 nem in substantia simplici, quandoquidem deprehendimus, mi-
 nimam cogitationem, cujus nobis conscii sumus, involvere va-
 rietatem in objecto. Omnes itaque, qui agnoscunt, animam
 esse substantiam simplicem, hanc multitudinem in monade ad-
 mittere debent, atque *Baltus* ea in re difficultates facessere non
 debebat, quemadmodum fecit in suo Dictionario, articulo *Re-
 varius*. 17 Negari tamen nequit, perceptionem & quod inde
 pendet per rationes mechanicas explicari non posse, hoc est,
 per figuras & motum. Quodsi fingamus, dari machinam, quæ
 per structuram cogitet, sentiat, percipiat; non obstat quo minus
 iisdem proportionibus retentis sub majore mole construi con-
 cipiatur, ita ut in eam aditus nobis concedatur tanquam in mo-
 lendinum. Hoc supposito, intus nil deprehendemus nisi par-
 tes se mutuo impellentes, nec unquam aliud quidpiam, per
 quod perceptio explicari queat. Hoc itaque in substantia sim-
 plici, non in composita seu machina quærendum. Imo etiam
 præter istud in substantia simplici non reperietur aliud, hoc est,
 præter perceptiones earumque mutationes in ea nil datur. At-
 que in hoc solo consistere debent omnes *actiones internæ* sub-
 stantiarum simplicium. 18 Nomen *Etelechiarum* imponi pos-
 set omnibus substantiis simplicibus seu monadibus creatis. Ha-
 bent enim in se certam quandam perfectionem (*ἔχει τὸ ἐν-
 τέλεον*) datur quædam in iis sufficientia (*δύλακεια*) vi cujus
 sunt actionum suarum internarum fontes quasi automata in-
 corporea. 19 Quodsi *animam* appellare libet, quicquid percep-
 tionem & appetitum habet in sensu generali, quem modo ex-
 plicavimus; omnes substantiæ simplices aut monades creatæ
 appel-

appellari possent animæ. Enimvero cum apperceptio aliquid amplius importet quam simplicem quandam perceptionem, consultius est, ut nomen generale monadum & entelechiarum sufficiat substantiis simplicibus, qui simplici perceptione gaudent, & animæ appellentur tantummodo istæ, quarum perceptio est magis distincta & cum memoria conjuncta. 20 In nobis enim ipsis experimur statum quendam, in quo nihili recordamur nec ullam perceptionem distinctam habemus, veluti cum deliquio animi laboramus, aut quando somno profundo absque infomnio oppressi sumus. In hoc statu anima quoad sensum non differt a simplici monade. Sed cum status iste non perduret, aliquid amplius sit necesse est. 21 Atque inde non sequitur, quod tunc substantia simplex careat omni perceptione. Fieri hoc nequit per rationes modo dictas: neque enim perire, nec sine omni variatione subsistere posset, quæ aliud esse nequit quam ipsius perceptio. Enimvero quando ingens adest exiguarum perceptionum multitudo, ubi nihil distincti occurrit, mens stupet, quemadmodum in gyrum aliquoties celeriter acti vertigine corripiuntur, qui attentionem evanescere facit, ita ut nihil distinguere valeamus. Illiusmodi statum ad tempus animalibus mors conciliare valet. 22 Et quemadmodum omnis præsens substantiæ simplicis status naturaliter ex statu præcedente consequitur, ita ut præsens sit gravidus futuro; 23 itaque cum evigilantes ab isto stupore perceptionum nostrarum conscii simus, necesse omnino est ut aliquas immediate antea habuerimus, quamvis earum conscii non fuerimus. Etenim perceptio naturaliter non oritur nisi ex alia perceptione, quemadmodum motus naturaliter non oritur nisi ex motu. 24 Apparet inde, nos, quando nihil distincti &, ut ita loquar, sublimis ac gustus altioris in nostris perceptionibus habemus, in perpetuo fore stupore. Atque is monadum nudarum status est. 25 Videmus etiam, naturam dedisse animalibus perceptiones sublimes, dum iis organa concessit, quæ complures radios luminis aut complures undulationes aeris colligunt, ut per unionem fiant magis efficaces: Simile quid in odore, sapore & tactu, forsitan in aliis etiam sensationibus bene

bene multis, sed nobis incognitis, occurrit : atque mox explicabo, quomodo, quod in anima accidit, repræsentet illud, quod fit in organis. 26 Memoria speciem *consecutionis* suppeditat animabus, quæ rationem imitatur, sed ab ea distingui debet. Videmus ideo, animantia, dum percipiunt objectum, quod ipsa ferit, & cuius similem perceptionem antea habuere, per repræsentationem memoriæ expectare, quod eidem in perceptione præcedente iungebatur, & ad sensationes ferri similes iis, quas tum habuerant. E. gr. Quando baculus monstratur canibus, doloris, quem ipsis causatus est, recordantur, clamant & fugiunt. 27 Et imaginatio fortis, quæ ipsos ferit ac movet, vel a magnitudine, vel a multitudine perceptionum præcedentium proficiscitur. Interdum enim idem est impressionis fortis uno ictu factæ effectus, qui diurni habitus aut multarum perceptionum mediocrium sæpius repetitarum. 28 Homines bestiarum instar agunt, quatenus consecutiones perceptionum, quas habent, non nisi a principio memoriæ pendent, & instar Medicorum empiricorum agunt, qui simplici praxi absque theoria utuntur. Et nos nonnisi empirici sumus in tribus actionum nostrarum quartis e. gr. quando lucem diei crastini expectamus, empirice agimus, propterea quod constanter ita factum fuit. Soli Astronomi per rationem judicant. 29 Enimvero cognitio veritatum necessariorum & æternarum est id, quod nos ab animantibus simplicibus distinguit & rationis ac scientiarum compotes reddit, dum nos ad cognitionem nostri atque Dei elevat. Atque hoc est istud, quod in nobis *anima rationalis* sive *spiritus* appellatur. 30 Cognitioni veritatum necessariorum & earum abstractionibus acceptum referri debet, quod ad actus reflexos elevati sumus, quorum vi istud cogitamus, quod *Ego* appellatur, & hoc vel istud in nobis esse consideramus. Et inde etiam est, quod nosmet ipsos cogitantes de ente, de substantia cum simplici, tum composita, de immateriali & ipso Deo cogitemus, dum concipimus, quod in nobis limitatum est, in ipso sine limitibus existere. Atque hi actus reflexi præcipua largiuntur objecta ratiociniorum nostrorum. 31 Ratiocinia nostra duobus magis principiis super-

structa

structa sunt. Unum est *principium contradictionis*, vi cuius *falsum* iudicamus, quod contradictionem involvit, & *verum*, quod falso opponitur vel contradicit. 32 Alterum est *principium rationis sufficientis*, vi cuius consideramus, nullum factum reperiri posse verum, aut veram *existere* aliquam enunciationem, nisi adfit ratio sufficiens, cur potius ita sit quam aliter, quamvis rationes istæ sæpissime nobis incognitæ esse queant. 33 Quando veritas necessaria, ratio reperiri potest per analyfin, dum eam resolvimus in ideas & veritates simpliciores, donec ad primitivas perventum fuerit. 34 Hoc pacto apud Mathematicos *theorematata* speculationis & *canones* praxeos reducuntur per analyfin ad definitiones, axiomata & postulata. 35 Et dantur tandem *idea simplices*, quarum definitiones dare non licet. Dantur etiam axiomata & postulata, aut verbo *principia primitiva*, quæ probari nequeunt, nec probatione indigent, atque ista sunt enunciationes identicæ. 36 Enimvero *ratio sufficiens* reperiri etiam debet in *meritatibus* contingentibus vel facti, hoc est, in serie rerum, quæ reperitur in universo creaturarum, ubi resolutio in rationes particulares progredi posset in infinitum, propter immensam rerum naturalium varietatem & divisionem corporum in infinitum. Datur infinitudo figurarum & motuum presentium atque præteritorum, qui ingrediuntur in causam efficientem scripturæ meæ presentis, & infinitudo exiguarum inclinationum ac dispositionum animæ meæ, presentium atque præteritarum, quæ ingrediuntur in causam finalem. 37 Et quemadmodum tota hæc series nonnisi alia contingentia anteriora involvit, quorum unumquodque simili analysi opus habet, ubi rationem reddere voluerimus, progressus nil juvat: necesse est, rationem sufficientem seu ultimam extra seriem contingentium reperiri, quantumvis infinita ponatur. 38 Propterea quoque ratio ultima rerum in substantia quadam necessaria contineri debet, in qua series mutationum nonnisi eminenter existat, tanquam in fonte suo. Atque istud ens est, quod *Deum* appellamus. 39 Jam cum substantia ista sit ratio sufficiens omnis istius seriei, quæ etiam prorsus connexa est, non nisi unus datur Deus, atque hic Deus

sufficit. 40 Judicare etiam licet, quod substantia ista *suprema*, quæ est unica, universalis & necessaria, cum nihil extra se habeat, quod ab ea non dependeat, & simplex rerum possibilium series existat, limitum capax esse nequit & omnem realitatem possibilem continere debet. 41 Unde sequitur, Deum esse absolute perfectum, cum perfectio non sit nisi magnitudo realitatis positivæ præcise sumpta, sepositis rerum limitationibus. 42 Sequitur hinc etiam, creaturas habere perfectiones suas ab influxu Dei; sed imperfectiones a propria natura, essentialis sine limitibus incapaci. In eo enim a Deo distinguuntur. 43 Verum etiam est, in Deo non modo esse fontem existentiarum, verum etiam essentialium, quatenus reales sunt, aut ejus, quod in possibilitate reale est. Propterea intellectus Dei est regio veritatum æternarum aut idearum, unde dependent, & sine ipso nihil realitatis foret in possibilitatibus, & nihil non modo existeret, sed nihil etiam possibile foret. 44 Etenim opus est, ut, si quid realitatis in essentialibus aut possibilitatibus, aut potius in veritatibus æternis fuerit, hæc realitas fundetur in aliqua re existente & actuali, & consequenter in existentia entis necessarii, in quo essentia includit existentiam, aut in quo sufficit esse possibile ut sit actuale. 45 Ita Deus solus (seu ens necessarium) hoc privilegio gaudet, quod necessario existat, si possibilis est. Et quemadmodum nihil possibilitatem ejus impedit, quod limitum exers, nec ullam negationem, consequenter nec contradictionem involvit; hoc unicum sufficit ad cognoscendum existentiam Dei *a priori*. Nos eam quoque probavimus per realitatem veritatum æternarum. 46 Enimvero eandem jam probabimus *a posteriori*, quia scilicet res contingentes existunt, quæ rationem ultimam seu sufficientem habere nequeunt, nisi in ente necessario, quod rationem existentis suæ in se ipso habet. 47 Nihilominus tamen cum nonnullis nobis imaginari debemus, veritates æternas, cum a Deo dependeat, arbitrariis esse & a voluntate ipsius pendere, quemadmodum *Cartesius* & postea *Poiretus* statuit. Id verum non est nisi de veritatibus contingentibus, cum e contrario necessariæ unice dependeant ab intellectu ejus & sint objectum ipsius internum.

num. 48 Ita DEUS solus est unitas primitiva seu substantia simplex originaria, cujus productiones sunt omnes monades creatæ aut derivativæ, & nascuntur, ut ita loquar, per continuas divinitatis fulgurationes per receptivitatem creaturæ limitatas, cui essentielle est esse limitatum. 40 Datur in DEO *potentia*, quæ est fons omnium, deinde cognitio, quæ continet idearum schema, & tandem voluntas, quæ mutationes efficit seu productiones secundum principium melioris. 50 Atque hoc est istud, quod respondet ei, quod in monadibus creatis facit subjectum seu basin facultatis perceptivæ & facultatis appetitivæ. Sed in Deo hæc attributa sunt absolute infinita aut perfecta, & in monadibus creatis aut entelechiis (aut perfecti-habitis, quemadmodum Hermolaus Barbarus traduxit hanc vocem.) non sunt nisi imitationes, pro mensura perfectionis, quam habeat. 51 Creatura dicitur *agere* extra se, quatenus habet perfectionem, & *pati* ab alia, quatenus est imperfecta. Ita monadi actionem tribuimus, quatenus habet perceptiones distinctas, & passiones, quatenus confusas habet. 52 Et una creatura perfectior est altera in eo, quod reperiamus in ea, quod inservit rationi reddendæ de eo, quod in altera contingit, & propterea dicimus, quod in alteram agat. 53 Sed in substantiis simplicibus influxus unius monadis in alteram tantum idealis est, qui effectum fortiri nequit nisi Deo interveniente, quatenus in ideis Dei una monas cum ratione postulat, ut Deus ordinans ceteras in principio rerum, ipsius rationem habeat. Quoniam enim monas una physice influere nequit in interius alterius; aliud non datur medium, per quod una ab altera dependere valet. 54 Atque-ideo actiones & passiones creaturarum mutæ sunt. Deus enim duas substantias simplices inter se comparans in unaquolibet rationes deprehendit, quibus obligatur unam aptare alteri, & consequenter id, quod activum est, quatenus certo respectu passivum secundum alium considerandi modum; activum nempe, quatenus id, quod distincte in eo cognoscitur, inservit rationi reddendæ de eo, quod in alia contingit, & passivum, quatenus ratio de eo, quod in ipsa contingit, reperitur in eo, quod distincte cognoscitur in altera. 55

Quemadmodum vero infinita sunt universa possibilis in ideis Dei & eorum nisi unicum existere potest; ita necesse est dari rationem sufficientem electionis divinæ, quæ Deum ad unum potius, quam ad alterum determinet. 56 Atque hæc ratio reperiri nequit nisi in gradibus perfectionis, quam hi mundi continent, cum quodvis possibile habeat jus prætendendi existentiam pro ratione perfectionis, quam involvit. 57 Atque id ipsum causa est existentie melioris, quod Deus vi sapientie cognoscit, vi bonitatis eligit & vi potentie producit. 58 Atque huic adaptationi rerum omnium creatarum ad unamquamque & uniuscujusque ad ceteras omnes tribuendum, quod quælibet substantia simplex habeat respectus, quibus exprimentur ceteræ omnes, & per consequens speculum vivum perpetuum universi existat. 59 Et sicuti eadem urbs ex diversis locis spectata alia apparet & optice quasi multiplicatur; ita similiter accidit, ut propter multitudinem infinitam substantiarum simplicium dentur quasi totidem differentia universa, quæ tamen non sunt nisi scenographicæ representationis unici secundum differentia puncta visus uniuscujusque monadis. 70 Atque hoc ipsum medium est obtinendi tantum varietatis, quantum possibile, sed cum maximo ordine qui fieri potest, hoc est, medium obtinendi tantum perfectionis, quantum possibile. 61 Neque etiam alia datur, quam hæc hypothesis (quam demonstratam esse affirmare audeo) quæ, prout fieri debet, magnitudinem Dei elevat: id quod *Baltus* agnovit, cum in *Dictionario suo* (articulo: *Rorarius*) objectiones quasdam proposuit: immo sibi persuasit, quod Deo nimium & ultra, quod possibile est, tribuam. Sed nullam rationem allegare potuit, cur hæc harmonia, ob quam quælibet substantia exacte exprimit ceteras omnes per respectus, quos ad eas habet, sit impossibilis. 62 Ceterum ex eo, quod modo retuli de rationibus a priori, videmus, cur res aliter se habere nequeant, quoniam Deus totum ordinans respexit ad quamlibet partem & in primis ad unamquamque monadem, cujus natura cum sit representativa, nihil est quod eam limitare posset ad unam tantum rerum partem representandam, quanquam verum sit, quod hæc representatio non fit

fit nisi confusa respectu partium universi, nec distincta esse possit, nisi quoad exiguam rerum partem, hoc est earum, quæ aut propiores sunt, aut majores respectu uniuscujusque monadis, alias quælibet monas foret aliqua divinitas. Non in objecto, sed in modificatione cognitionis objecti monades limitatæ sunt. Omnes confuse ad infinitum tendunt, sed limitantur & distinguuntur per gradus perceptionum distinctarum. 63 Atque in eo compositæ cum simplicibus conveniunt. Quoniam enim omnia plena sunt & per consequens omnis materia connexa, & quemadmodum in pleno omnis motus effectum quendam sortitur in corporibus distantibus pro ratione distantia, ita ut unumquodque corpus non modo afficiatur ab illis, quæ ipsum tangunt, & quodammodo percipiat, quod ipsis accidit, verum etiam mediantibus ipsis adhuc percipiat ea, quæ prima tangunt, a quibus ipsum immediate tangitur; ideo inde sequitur, hanc communicationem procedere ad quamlibet distantiam. Et per consequens omne corpus ab omni eo afficitur, quod in universo accidit, ita ut is, qui omnia perspicit, in unoquoque legere possit, quod per totum accidit, immo etiam quod jam factum, aut adhuc futurum, in præsentis observans, quicquid tam secundum tempus, quam secundum spatium elongatur. *Σύμπνοια πάντα* dicebat *Hippocrates*. Enimvero anima in se ipsa legere nequit, nisi quod distincte in ipsa repræsentatur; non omnes suas perceptiones una evolvere valet, quoniam ad infinitum tendunt. 64 Quamvis itaque quælibet monas creata totum universum repræsentet; multo tamen distinctius repræsentat corpus, quod ipsi peculiari ratione adaptatum est & cujus entelechia existit. Et sicuti hoc corpus exprimit totum universum per connexionem omnis materiae in pleno, ita etiam anima totum repræsentat universum, dum repræsentat hoc corpus, quod ad ipsam spectat peculiari quadam ratione. 65 Corpus spectans ad monadem, cujus entelechia vel anima existit, constituit cum entelechia id, quod *vivens* appellatur, & cum anima id, quod *animal* salutatur. 66 Est vero corpus viventis vel animalis semper organicum. Etenim cum quælibet monas sit speculum universi suo modo & universum perfectio-

ordine gaudeat, ordo etiam esse debet in repræsentante, hoc est, in perceptionibus animæ, & per consequens in corporibus, secundum quæ universum in eis repræsentatur. 67 Ita quodlibet corpus organicum viventis est species machinæ divinæ aut automati naturalis, quod omnia automata artificialia infinitis modis antecellit, quoniam machina arte hominis facta non est machina in qualibet parte. E. gr. Dentes. rotæ partes habent seu fragmina, quæ non amplius artificiale quid sunt, nec quicquam habent, quod machinam connotet respectu usus, cui rota destinatur. Machinæ vero naturæ, hoc est, corpora viventia, sunt adhuc machinæ in minimis partibus usque in infinitum. Atque in eo consistit discrimen inter Naturam & Artem, hoc est, inter artem divinam & nostram. 68 Et fieri potuit, ut Autor Naturæ hoc artificium divinum & prorsus mirabile in praxin deduceret, quia portio quælibet materiæ non modo divisibilis in infinitum, sicuti veteres agnovere, verum etiam actu subdivisa in infinitum, qualibet parte peculiari motu gaudente: alias fieri haudquaquam posset, ut quælibet portio materiæ totum exprimeret universum. 69 Liqueat inde, in minima portione materiæ dari mundum creaturarum viventium, animalium, entelechiarum, animarum. 70 Quælibet materiæ portio concipi potest instar horti pleni plantis & instar piscinæ plenæ piscibus. Sed quilibet ramus plantæ, quodlibet membrum animalis, quælibet gutta humorum ipsius est denuo hortus aut piscina istiusmodi. 71 Et quamvis terra atque aer inter plantas horti, aut aqua inter pisces piscinæ intercepta non sit planta, neque piscis, nihilominus plantas & pisces continent, sed plerumque subtilitate nobis imperceptibili. 72 Ita nihil incultum, nihil sterile, nil mortuum datur in universo, nullum chaos, nulla confusio, nisi quoad apparentiam, quemadmodum in piscina ad aliquam distantiam appareret, ubi motus confusus piscium videtur, nec tamen ipsos pisces discernere licet. 73 Videmus hinc, quodlibet corpus vivum habere entelechiam unam dominantem, quæ est anima in animali; sed membra hujus corporis viventis plena sunt aliis viventibus, plantis, animalibus, quorum unumquodque iterum suam habet entelechiam seu ani-

mani

mam dominantem. 74 Enimvero handquaquam nobis cum nonnullis imaginari debemus, qui mentem meam parum perspexerunt, animam unamquamque habere massam quandam aut portionem materię proprię, & per consequens possidere alia viventia inferiora semper ad ipsius servicia destinata. Omnia enim corpora rivorum instar in perpetuo sunt fluxu & partes alię continuo ingrediuntur, alię egrediuntur. 75 Ita anima non mutat corpus nisi sensim sensimque & per gradus, ita ut nunquam omnibus suis organis uno quasi ictu privetur. Et dantur sæpius metamorphoses in animalibus, sed nunquam Metempsychosis seu transmigratio animarum locum habet. Neque etiam dantur animę prorsus separatę. 76 Atque ideo etiam nulla datur generatio, nec mors perfecta, rigoroſe loquendo. Sunt enim evolutiones & accretiones, quas generationes appellamus; quemadmodum involutionses & diminutiones, quod mortem vocamus. 77 Perplexos reddidit Philosophos origo formarum, entelechiarum aut animarum; sed postquam hodie observationibus exactis de plantis, insectis & animalibus compertum est, quod hæc corpora organica naturę nunquam ex chao seu putrefactione prodeant, sed constanter per semina, in quibus sine omni dubio datur quædam præformatio; hinc concluditur, corpus non modo organicum jam præexistisse ante conceptionem, sed etiam animam in hoc corpore, hoc est, animal ipsum. Et per conceptionem animal istud tantummodo disponitur ad magnam quandam transformationem, ut fiat animal alterius speciei. Simile quid videmus extra generationem, e. gr. quando vermes fiunt muscæ & crucę papilionis. 78 Animalia, quorum nonnulla elevantur ad gradum maximorum animantium, ope conceptionis, appellari possunt *Spermatica*: sed ea, quę speciem non mutant, nascuntur, multiplicantur & destruuntur, quemadmodum animalia magna. Parvus admodum numerus est electorum, qui ad theatrum majus progrediuntur. 79 Sed hæc non nisi dimidia veritatis pars est. Judicavi igitur, si animal nunquam naturaliter incipit, nec unquam naturaliter finire debere, & non modo nullam dari generationem, verum etiam nullam destructionem totalem seu

seu mortem rigoroſe ſumtam. Atque ratiocinia iſta a poſteriori facta optime cum principiis meis ante a priori deductis concordant. 80 Ita afferere licet, non modo animam (mundi indeſtructibilis ſpeculum) eſſe indeſtructibilem; verum etiam animal ipſum, quamvis machina ipſius ſæpius ex parte pereat & involucra organica linquat, vel capiat. 81 Hæc principia dædere mihi medium naturaliter explicandi unionem aut potius conformitatem animæ ac corporis organici. Anima ſuas ſequitur leges & corpus itidem ſuas: conveniunt vero inter ſe vi harmoniæ inter omnes ſubſtantias præſtabilitæ, quoniam omnes repræſentationes ſunt ejuſdem univerſi. 82 Animæ agunt ſecundum leges cauſarum finalium per appetitiones, fines & media. Corpora agunt ſecundum leges cauſarum efficientium ſeu motuum. Et duo regna, alterum nempe cauſarum efficientium, alterum cauſarum finalium, ſunt harmonica inter ſe. 83 Cognovit *Carteſius*, animam non poſſe dare vim corporibus, quoniam eadem ſemper virium quantitas in materia conſervatur; credidit tamen, animam poſſe mutare directionem corporum. Id quidem ideo factum eſt, quod ipſius tempore lex naturæ ignoraretur, quæ vult eandem ſemper directionem totalem conſervari in materia. Quod ſi hoc obſervaret, in ſyſtema meum harmoniæ præſtabilitæ incidit. 84 In hoc ſyſtemate corpora agunt, ac ſi (per impoſſibile) nullæ darentur animæ, & animæ agunt, ac ſi corpora nulla darentur, & ambo agunt, ac ſi unum influeret in alterum. 85 Quod ſpiritus ſeu animas rationales concernit, quamvis reperiam, eodem modo ſe rem habere cum omnibus viventibus & animantibus, quemadmodum dixi, ſcilicet quod animal & anima nec oriantur niſi cum mundo, nec intereant niſi cum mundo: id tamen peculiare eſt in animalibus rationalibus, quod ipſorum animalcula ſpermatice, qua talia, habeant tantum animas ordinarias ſeu ſenſitivas, ſed quæ electa ſunt, ut ita dicam, & ad naturam humanam ope conceptionis actuali perveniunt, eorum animæ ſenſitivæ elevantur ad gradum rationis & prærogativam ſpirituum. 86 Inter alias differentias, quæ inter animas ordinarias & ſpiritus intercedunt, & quarum partem jam expoſui, etiam illa datur, quod

quod animæ in genere sint specula viventium seu imagines universi creaturarum; sed quod spiritus insuper sint imagines ipsius divinitatis, seu Autoris naturæ, quæ systema universi cognoscere & aliquid ejus per scintillulas architectonicas imitari possunt, cum spiritus unusquisque sit parva quædam divinitas in suo genere. 87 Atque inde est, quod spiritus sint capaces societatis alicujus cum Deo ineundæ, & quod ipse eorum respectu non solum sit inventor, qualis est respectu creaturarum ceterarum, sed insuper Princeps & parens, hoc est, eam habeat ad ipsos relationem, quam Princeps ad suos subditos & parens ad liberos suos. 98 Inde haud difficulter inferitur, omnes spiritus simul suantos constituere civitatem Dei, hoc est, regnum omnium perfectissimum sub perfectissimo Monarcha. 89 Hæc civitas Dei, hæc Monarchia, vere universalis, est mundus moralis in mundo naturali, & id maxime sublime atque divinum est in operibus Dei, atque in hoc revera gloria Dei consistit, quoniam nulla daretur, nisi magnitudo & bonitas ejus a spiritibus cognosceretur ipsisque admirationi esset. Respectu hujus civitatis divinæ datur bonitas proprie sic dicta, cum e contrario sapientia & potentia ubique eluceant. 90 Quemadmodum supra harmoniam perfectam stabilivimus inter duo regna naturalia, alterum causarum efficientium, alterum finalium; ita hic nobis alia harmonia commemoranda venit, quæ inter regnum physicum naturæ & regnum morale gratiæ intercedit, hoc est, inter Deum, quatenus consideratur ut Architectus machinæ, & inter Deum eundem, quatenus ut Monarcha civitatis divinæ spirituum spectatur. 91 Ab hac harmonia pendet, quod res deducant ad gratiam per ipsas vias naturæ & quod hic globus e. gr. destrui & reparari debeat per media naturalia iis momentis, quando regimen spirituum id postulat ad aliquos puniendos, ceteros remunerandos. 92 Afferre etiam licet, Deum tanquam architectum satisfacere Deo tanquam legislatori ex arte, atque sic peccata consequi debere pœnas per ordinem naturæ & structuræ mechanicæ rerum, bonas etiam actiones secum trahere remunerationes per media naturalia respectu corporum, quamvis idem nec possit, nec debeat con-

flanter extemplo accidere. 93 Tandem sub perfectissimo hoc regimine nulla datur actio bona sine remuneratione, nulla mala sine pœna, & omnia vergere debent in salutem bonorum, hoc est eorum, qui regimine divino contenti sunt in magno hoc regno, qui confidunt in providentia divina & qui amant atque imitantur, ut par est, Autorem omnis boni, voluptatem percipientes ex consideratione perfectionum ipsius, secundum naturam amoris puri atque veri, vi cujus voluptatem percipimus ex ejus, quem amamus, felicitate. Atque ideo personæ sapientes ac virtuosæ perficere conantur, quicquid voluntati divinæ præsumtivæ & antecedenti conforme apparet, & hoc non obstante in iis acquiescunt, quæ per voluntatem divinam secretam, consequentem & decisivam acta contingunt, quoniam agnoscunt, quod, si ordinem naturæ satis intelligeremus, deprehensuri simus, eadem vota sapientissimi longe superare, nec fieri posse, ut meliora reddantur sive intuitu totius universi in genere, sive etiam respectu nostrum in specie. Siquidem, pro ut par est, Autori omnium adhæremus, non modo tanquam Architecto & causæ efficienti essentiæ nostræ, verum etiam tanquam Magistro nostro atque causæ finali, cujus est efficere quod volumus & qui solus nos felices reddere valet.

PETRI ANTONII CORSIGNANI DE
Aniene ac viæ Valeriæ pontibus synoptica
enarratio.

Romæ, typis Antonii de Rubeis, 1718. 4. pl. 18.

Qui in Arcadia *Eningius Burenfis* & Montifalti apud Calabros *Planitius* audit, Celeberrimus Corsignani, inter Marfos natus, opus hoc, dum Em. Cardinalem Astallium, antistitem Sabinensem, per visitationes sacras comitaretur, villicationis tempore in Tiburtinæ urbis Bibliotheca, Candiotta vulgo nuncupata, A. 1717 duorum mensium spatio congestit, Alexandroque Albano, Clementis XI ex fratre Nepoti, jam Cardinali, dicavit. Ultra hætenus edita & supra in his Actis A. 1718 Mens. Maj. p. 224 ex parte recensita, *Historiam Marforum amplissimam*,

nam, Commentaria ad jam editum librum singularem Virorum Illustrium Marcorum, Acta Sanctorum ejus Diocesis, & opus Canonicum morale de pulpitis ecclesiarum expectare jussi, nunc quidem ad Anienis amnem admittimur, præmissa, cum Anio Æquorum agros riget, veterisque Latii fines dirimat, de Æquiculis ex antiquitate disquisitione. Ab his æqui colendi tenacissimis populis Tullium, Regem fæcialium, sacre imprecationis & supernorum naminum invocationis ritum petiisse, Romanosque militaris gloriæ plura specimina cepisse Cl. Autor refert, donec & ipsi post cruenta per 70 annos bella A. V. C. CDXLIX a Pompejo Sempronio Cos. ad internecionem pene deleti, insurgentes tamen a C. Junio Dictatore subigerentur. Capite II probatur, Pareusium, quem sequior ætas, eo quod Anius Hetruscorum Rex Cethegum filie raptorem persecuturus ejus unda extinctus est, Anienem dixit, non, ut vult Coronellius, e Fucino lacu, sed ex montibus Hernicis prope Trebarum oppido originem ducere: nec Mariscanas sed Simbruinas & Sublacenses valles, inde Æquicolanas & Tiburtinas oras percurrere, atque ad Tibur pervenientem, relicto alveo, ex alta rupe tanto cum impetu in voraginem destitire, ut, immensa illius voraginis profunditate impleta, aquæ aliis e præcipitiis irruentibus reluctantes, in aeris sublimitatem magno murmure efferantur, ad instar alluvionis continuo circumferantur, & protinus in subterraneos meatus divise per Tiburtinos agros hinc labantur illinc emergant. Quam Pareusii, vulgo Teverone nuncupati, cataractam illustrarunt & Josephus Silos Theatinus caens:

Qua præceps Anio nullo ruit obice, grandi
 Et strepitu casus ingemit ipse suos. ---
 Aspicias? it cursu celeri in sua fata, suasque
 Indignabundus mergitur inter aquas.
 Præcipientes terrent fluctus, horrendus & aures
 Verberat attonitas excitis inde fragor.
 Frangitur & frangit scopulos, seseque resorbet,
 Dum cadit, unda furit, dum furit, unda cadit. &c.
 & marmorea tabula ipsi a Mutinensium Ducum villa excurrens
 posita, addita epigrapha:

p. 1.
 2.
 3.
 5.
 7.
 8.

p. 9.

Regios Estensium Principum hortos
 immenso Card. Hippolyti sumptu
 præruptæ rupis asperrimis cautibus
 in mollissimi clivi
 penfiles ambulationes conuersis
 ac terebrati per montis viscera ductis
 ex Aniene

innumeris fontibus admirandos
 ab Aloyfio & Alexandro Cardinalibus
 magna splendidissimi cultus æcessione adornatos.

II lqq.

Devolvi tandem Anienem in Tiberim, in veterem & novum di-
 stingui, variisque aquæ ductibus nobilitari traditur, inter quos
 maxime memorandus, qui cum in Tiburtinam planitiem, inde
 vero Romam usque ferens hæc inscriptione supra Neviam por-
 tam insignitur:

16.

Ti. Claudius, Drusi F. Cæsar
 Augustus Germanicus Pont. Max.
 Tribunitia potestate XII,
 Cos. V. Imperator XVIII, Pater Patriæ
 aquas Claudianæ ex fontibus
 qui vocantur Ceruleus & Curtius
 a milliario XXXV. Item
 Anienem a milliario LII.
 sua impensa
 in urbem perducendas curavit.

17.

Ubi Capite III Anienis salubritas ex decreto Senatus ipsius
 aquam urbi potus gratia inferendi A. V. C. CDLXXX facta,
 nec non virtus ebri & dentibus hominum lotis singularem con-
 ciliandi albedinem, & amenitas ejus offensa fuit, pontes, qui
 eum jungunt, inter Tibur & Romam numerantur quatuor, Lu-
 canus, Nomentanus, Salaris & Mamulanus, Caput IV populus
 recenset Anienem accolentes Arsolanos, Anagninianos, Rivifrigi-
 danos, Ripenses, Nomentanos, Monticulanos, Tiburtinos, Var-
 roenses, Sambucianos, Sarracenenses, Cantalupenses, Castrida-
 mases, Empolitanos, pontesque subiungit nobiliores. Valerium
 Maximum Dictatorem Caput V docet non Marfos solum fa-
 tigasse,

19-30.

31.

33.

tigasse, sed & in eorum agro prope Fucini lacus ripam civitatem municipii jure præditam excitasse, Valeriam scilicet, quam utrum dictus lacus an Longobardorum furor destruxerit, incertum perhibetur; eundem etiam, cum ante dictaturam A. V. C. CCXLI censor esset, viam Valeriam publica perfecisse impensa. Hujus pontes 34 Capite VI curiosius exputantur, quos inter Scutonicus statua & tabula marmorea his verbis notata est conspicuus :

P. 35:

41. lqq.

Imp. Cæsar *.
 Divi F. * *.
 Augustus * *.
 ex S. C. *.

Additur etiam sequens titulus in monte Imæo apud Marfos repertus:

77.

Ti. Claudius
 Cæsar
 Aug. Germ. Pont. Max.
 Trib. Pot. VIII. Imp. XVI.
 Cos. IIII. P. P. Censor. **.
 Viam Claudiam ꝓ Alex.
 munit, idemque
 Pontes fecit XLIII.

Viam Valeriam persequendo Autor ad Carseolorum, Sublaci, Sulmonis, urbium, & fontis D. Gregorii, item Corfiniensis civitatis laudes descendit, & Corfinii quidem CCCXX Deorum delubra fuisse asserit, quorum præcipua Dez Magnæ, nempe Vestæ seu Ferræ, Minervæ, Venæri, Iudi & Attini (in Phrygiæ Solam appellant) testibus allegatis inscriptionibus, dicata fuerint. Nostro autem ævo præclarissimæ hujus civitatis amplitudinem vix inter ruinas cerni addit, præter oppidum Pentinam ex ejus ruinis exstructam. Exporrigitur via Valeria secundum Auctorem a Tibure ad Corfinium usque per septuaginta stadia. Meminit postea Noster statuae marmoreæ ad hanc viam effulsæ, quam licet mutilatam ex ornamentis tamen, quibus inter duas victorias pro Mithræ sacrificio trophæum designatur, conjicit, aut Trajano aut Claudio positam fuisse. Tandem Ti-

78.

89.

94.

- p. 104 burtinis monumentis nostra tempestate accessisse ait, Coloniz Sibyllinz institutionem, collegium nempe Virorum in hetrusco carmine operas ponentium, qui in horto domus Brigantis Columnz convenire soleant. Appendix Sambuci oppidi, 23 milliaria ab urbe distantis, descriptionem habet, cujus nomen vel a S. Bucio, vel a Sambuceis in vicinia plantis, vel a Sambuca instrumento pastorum musico repetendum dicitur; ipsum vero oppidum ab amplitudine, subjecto viridario aquarum & cupressorum copia instructissimo, athenitate & Juveniani fluminis in Anienem sese exonerantis salubritate, quz Romanos per ætatem ad se alliciant, denique a benigno hodie Astalliz gentis dominio commendatur.
- 123.

JOANNIS OLIVÆ, RHODIGINI, DE AN-
tiqua in Romanis Scholis Grammaticorum di-
sciplina Dissertatio ludicra.

Venetis, typis Laurentii Basilii, 1718. 8. plag. 6 $\frac{1}{2}$.

- c. 1. **A**gricultura antiquissimum fuit Romanorum studium, adeo commendatum plebi patribusque, ut homines, qui ruri operam dabant, milites, qui ex agro legebantur, tribus, rusticarum nomen adeptz, viris, militibus, tribus urbanis nobiliores haberentur. Pueri calculandi artem addiscebant, majores natu juris scientiam sectabantur, donec post bellum Punicum secundum literz Romam migrarent, & Grammaticen quoque Crates Melleotes urbi inferret, nobilissimam artem, cujus a Romanis cultz tot in bonis autoribus supersunt indicia, ut Doctissimus Oliva Grammaticorum in Romanis scholis disciplinam dissertatione ludicra illustrandam sibi sumserit. At enim vero sub excellenti Grammaticz nomine bene loquendi artem intelligi non vult, Grammatistis, Literatoribus, Pædagogis Literariis, Vocis edomatoribus relinquendam. Lectionibus, Poetarum imprimis, Prælectionibus, Dictatis, Declamationibus, Criticæ Grammatici cum suis vacabant, eratque necessaria omnium disciplinarum cognitio illi, qui recte legere atque explicare bonos autores cupiebat. Ingrediat, qui volet, cum Oliva nostro Ludum, & offen-
- 2.
- 3.
6. 199.
- 3.
- 5.

offendet ibi Virum doctissimum, in sella sedentem, p̄sulatum, eo enim habitu ipsa Grammatica apud Martianum in Senatum Deorum ingreditur, nisi forte Orbilius fuerit, quem palliatum offendit statua Beneventi. Mane autem surgendum est, ut initis intersit. Ita solebant Magistri, ut ille de quo Martialis:

Nondum cristati rupere silentia galli,

Murmure jam fævo verberibusque tonas.

Assident magistro discipuli; sed hi in suas tribus & classes discreti. Qui classem ducebat, reliquis dignior habebatur; hoc erat illius, qui inter juvenes studia æmulantes vicerat, præmium: erant & alia, libri imprimis pulchriores rarioresque victoribus donati. In negligentes plagosi Orbilii verberibus desæviebant, quamvis Fabius harum rerum callentissimus id minime velit. Erat Magistro merces, Minervæ; Feriæ pueris quinquatribus; erat & pietati locus, precibus ad Minervam fufis, teste Ovidio:

Pallada nunc pueri, teneræque ornate puellæ,

Qui bene placarit Pallada, doctus erit.

Servus capfarius servabat libros. Antiquum obtinent Grammatici, dum arrogantia sua reliquis ridendi materiam præbent, & more majorum faciunt, quos vide apud ipsum Olivam depictos, ne de exiguo libro sermonem faciamus longissimum.

DANIELIS FRIDERICI FANI DE DOCTORIBUS umbraticis eorumque variis incommodis in re publica litteraria Commentarius. Accedit ejusdem dissertatio Lipsiensis de nimio Latinitatis studio, accessionibus aucta.

Vitembergæ, ap. Chr. Theoph. Ludovicum, 1720, 8.

Plag. 11.

Institutum Autoris est, speciatim doctores umbraticos, quos Galli *pedants* vocant, perlustrare. Primum autem præsumptam quorundam opinionem removet, qui eos hoc nomine dignos censent, quorum industria in excolendis literis versatur. Neque vero diffitetur, esse nonnullos ex eorum ordine, qui, quoniam non ita, ut æquam est, in bonæ mentis cursu se instituerunt, hoc nomine ex condigno appellantur. Reprehendit cum primis eos,

qui

qui Principia juventutis moderatores sunt, exemplisque tum illustrium, tum aliorum inferioris sortis hominum docet, tales duces magnum rei literariæ inferre detrimentum. Ut autem cognoscatur, quinam illi doctores sint umbratici, primo loco nominat eos, qui in quæstiones inutiles propendunt, fontemque amoris in eas aperit. Ostentatoris & miserissimi meminit, qui, facta quæstione, conticuit. Inde mentionem facit Philelphi ac Timothei & Deætorum Sorbonicorum de pronuntiatione linguæ Latiniæ litigantium; de debia scriptura, de inutilibus in re poetica, de inconfulto allegationis apparatu sermonem instituit. Doctores umbratici de sua re libraria crebro verba faciunt; sunt invidi, sunt sæpe rerum ignari. Libros manu scriptos prædicant, nec ullum eruditum in conspectum possunt afferre. Sunt elato animo ob varias causas; quod documentis confirmatur eorum, quorum sententia nihil novi fiat in disciplinis contra majorum instituta: malunt errare cum eis, aut se suis muneribus abdicare, quam quid novi afferre. Nimia veneratio antiquorum; perversus imitandi amor, quantum detrimentam faciant literis, demonstratur. Inventas res ut novas prædicant, quæ insolitis nominibus inscribuntur. Nationem, ex qua orti sunt, laudant, aliis per ignominiam posthabitis. Quid sit Andr. Bailleti *pedanterie cavaliere*, re & exemplis probatur. Attingit vero Cl. Autor aliam umbraticorum hominum speciem, quæ ad cives pertinet: quo facto, eorum consuetudinem cum aliis, & quid judicandum sit de silentio Pythagorico, docet, verumque usum cum aliis vivendi adstruit. Mores tandem in compositos, incessum, usum manuum, sermonem, cultum considerat, inque originem vocis *Schulfuchs* inquirat. Sub finem libelli monet nonnulla de nomine Excellentiæ & de actionibus singularibus, concluditque eo: virtus est, vitium fugere, & sapientia prima, stultitia caruisse. Quod ad dissertationem Lipsiensem de nimio Latinitatis studio attinet, quam adiecit, sedulitatem nimium argutam Bembi, Politiani, Calderini, Læti, Sannazarii, Castellionis, Longolii, Nizolii, Manutii, Brunelli, Ronomici, Maffæi, Naudæi, Sigonii, Budæi, Ringelbergii, Campiani, aliorumque reprehendit, variaque notat ad Latinitatem facientia, ac ultimo loco Inchoferi meminit, qui existimavit, beatos in œculo Latine aliquando esse locuturos,

••••• : •••••

*(521) *

ACTORUM ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur.

SUPPLEMENTA.

Tom. VII Sect. XII.

TRES SATYRÆ MENIPPEÆ, L. ANNÆI
SENECÆ Ἀποκολοκύντωσις; J. LIPSII *Somnium*; P.
CUNÆI *Sardi Venales*; recensitæ & notis
perpetuis illustratæ.

Lipsiæ, apud G. C. Wintzer, 1720, 8.

Plag. 14.

Autor Cl. Annotationum in elegantissimos hosce libellos, qui in literis G.C. B. occultus esse voluit, non vana ratione ductus hos Tres viros Satyræ Menippeæ, ut ipse vocat, conjunctos prodire jussit. Factum id esse profitetur, ut juniores haberent imaginem, ex qua discerent, quomodo vetustorum delicæ in oratione sint ab ipsis exprimendæ. Quamobrem adjecit Præfationem, quæ de modo imitandi præclara quædam quasi punctis signat: in qua simul Autor ipse non sententias tantum, sed & plerasque formulas dicendi ab antiquis mutuo sumpsit. Quod vero & Senecæ Ludum Menippeam Satyræ nominat, in eo fortasse secutus est Casp. Barthium, qui olim hoc titulum ornavit: quoniam Carmen Prose, Græca Latinis, pro more illarum, ibi miscentur: vide notas pag. 48. Ex his aliqua hic notanda sunt. Pag. 3 Senecæ verba: *illi pro tam bono nuncio nemo credidit*, ita interpretatur: *quod nimis bonus nuncius esset, illi nemo credidit*: idque Sallustii ac Flori verbis illustravit. Pag. 5 pro *nimis rustice acquiescunt oneri Poeta*, legere
Uuu dubj.

dubitanter mavult: *nimis rustico oneri*. Pag. 13 vulgatam scripturam contra Gronovium defendit, tantum quod particulam *etiam* divisim vel legit, vel intelligit: *ut qui & jam non omnia monstra timuerit*; aut, si conjecturis in corruptissimo scripto agendum sit, addit suam: *ut qui etiam tum omnia monstra timuerit*, quæ sane proxima vero esse videtur. Pag. 29 vexatissimum locum: *Etiamsi Phormia Grace nescit, ego scio, εἴς μορον κενὸν σενεσσίτ*, qui monstra alere omnibus interpretibus visus est, commodo satis sensu ita restituit: *Etiamsi Phormeo Græcus nescit, ego scio. εἴς μορον κενὸν neque Diis senescit*: loquitur enim Augustus de domesticis suis malis, quæ passus est a Claudio. Pag. 35 Cap. XV, uti Editor primus numeravit, ex MSS-torum *cordatus Juno facit cordatus Lanio*, ita ut propter metrum I non audiatur, ut apud Aufonium *omnium quasi omnium*. Pag. 45 contra Boxhornium asserit, a fine quidem huic Satyræ nihil deesse, licet ex ipsa serie scripti multa exciderint. In J. Lipsii Somnii explicatione gratissimum erit legentibus, quod Autor non modo obsoletam dictionem, quam Lipsius consulto consilio affectavit, una cum indicio unde hausta sit, planam reddiderit; sed etiam Criticos illos, qui occulte tanguntur, manifestaverit: vide pag. 64 & in primis p. 76. Præterea antiquorum morum, maxime qui fuere Senatus Romani, rationem habuit, vide pag. 55, 56 & passim; quia tota Satyra *apta ad ritum prisici Senatus*, pag. 51. Denique cum orationes infinitas Ciceronis, Sallustii, Ovidii, Varronis proxime ad stylum cujusque effinxerit Lipsius, in notis loca invenies adducta, quæ ille expressit, ut p. 61, 66, 69 aliis. In Cunæo Cellarii vestigia pressit Editor & largiter fontes aperuit, unde elegantiz Cunæanz sint derivatz, quod Cellarius propter festinationem obiter tantum facere potuerat. Nunc vero videre licet, Cunæo Sallustium imitari in primis fuisse propositum. Nulla enim fere pagina est, ubi ejus dictionem non sentias. Inspergit tamen & hic, observationes non spernendas; ut ubi p. 100 & 101 Horatii formulas *caudam trahere*, & *de Menenii gente esse* interpretatur. Et p. 105 Claudiani *blando risu pratexere fraudem* aliter ac Cellarius accipit, *pratexere* nempe pro simplici *tegere* positum autumat,

mat, nec opus esse existimat Hypallagen hic fingere : adde pag. 124, 125, 149, 177. Ceterum aliunde cognovimus, Cl. Autorem similes etiam in Orationes Cunæi (quæ hoc anno apud nos reculsæ sunt) Annotationes paratas habuisse, quibus Cellarii super alterum tantum potuissent augeri; eas vero, quod ferius aliquanto ad manus Bibliopolæ pervenerunt, ineditas esse remissas.

Gründlicher Beweis, daß das niederknieen vor denen Hostien in der Messe denen Gewohnheiten und Satzungen der alten Kirche zuwider etc.

h. e.

SOLIDA DEMONSTRATIO, QUAE OSTENDITUR, genus flexionem illam, quæ pani eucharistico in missa exhibetur, ritibus ac institutis veteris ecclesiæ adversam, necessitatem autem ejus Tridentina demum Synodo introductam esse; simul de transubstantiationis dogmate, & utrum idololatria sit illa hostiæ adoratio? modeste disputatur, & quam recens sit institutum communio Laicorum sub una; ostenditur; subjiciuntur monita quædam ad Romano-Catholicos pariter, & Evangelicos, huic tempori accommodata; Autore JOHANNES WILHELMUS von der LITH, S. Theol. D. Serenissimo Marchioni Brandenburgico Anspacensi a Consiliis Ecclesiasticis & Consistorialibus, urbisque ditionis illius Pastore primario.

Schwobaci, apud Joh. Wilh. Rönnegel, Bibliop. Anspac. & Norimb. 1720, 8. plag. 18.

Placuit integrum libelli indicem proponere, quum eo singulorum capitum argumenta breviter indicentur. Videamus, quomodo ea pertractaverit Summe Rev. Autor, cui præter disputationes varias, in quibus eminent dux *de imbecillitate luminis*

Uuu 2 natu-

naturalis, in demonstrando statu mentis humanae post mortem, ac inauguralis de superstitione Jubilaei Pontificii, ipso saeculari anno 1700 Halæ, præfide S. R. Paulo Antonio habita, & hermeneutico-ascetica quædam, itemque polemica ἀνασώμας edita, debemus, debitori procul dubio plura amœnissimo Viri ingenio, nisi gravissimæ sacri muneris occupationes doctos ejusmodi labores maximam partem interciperent. Jam ad rem ipsam. In præfatione refert Vir S. R. controversias, super quæstione LXXX catecheseos Palatinæ tanta animorum contentione agitata, primo inquirendi sibi commentandique, tum etiam scribendi occasionem suppeditasse. Hic non diffitetur, consultius longe esse, si lenioribus verbis veritatem tuere, quam si reprehensionis asperitate vulnus, quod sanandum erat, magis etiam inflammas: sed idem monet, non jam rem agi de libro in lucem edendo, sed de eo libro, qui diu ante Westphalicam pacem, tanquam symbolicus, juventuti ediscendus propositus fuerit. Lutheranorum quoque rem agi, quorum Symbolici libri non minus, quam Palatina catechesis, abusus missæ detestentur. Neque modestius nobiscum agere Romano-Catholicos in formula Tridentina, qui tamen æquo nobiscum jure uti Westphalica lege jubeantur. Qua ex re tamen maledicendi jus nobis nequaquam oriri docet, qui bona precari execrantibus nos Christi lege jubemur. Itaque hominibus ipsis optime cupientes, honorem tamen soli DEO debitum rebus ab ipso creatis tribui, probare non possumus. Illud vero indignum videtur S. Reverendo Autori, quod vi quibusdam in locis nostrates adigunt Romano-Catholici, ut eum honorem hostiæ habeant, qui rei creatæ, qualem putant hostiam, minime competat. Cum vero rationibus parum apud plerosque efficiatur, antiquitatis opinione exæccatos nimirum ipsos, aut fucum facere aliis cupientes; ex antiquitate redarguendum illum errorem sibi fuisse Summe Rev. Autor, cujus jam argumenta breviter strictimque C. I §. I sq. referemus. Igitur cum probasset, veteres Christianos non adorare solitos religioso, sive λατρείας cultu Synbola eucharistica, 13, 14. ca, quin diebus dominicis, quibus cum maxime administraretur hoc sacramentum, plane flectere genua non licuisse, & qui-

quibusdam in ecclesiis preces omnes a stantibus fufas, & eucharistiam a stantibus celebratam, sæculo ipso XII, fatetur sæculo XIII, superstitionum feracissimo, illum etiam adorandi hostias morem exortum esse, nondum tamen sæculo XIV in legem universalem hunc ritum abiisse, ac ne XV quidem homines coactos ad genua flectenda, in Gallia autem Henrico II regnante Lugduni a stantibus celebratam missam, ac hodiernum a stante Diacono sancta Symbola *sedentem* accipere Pontificem Romanum, idoneis autoribus demonstrat, ut adeo plus honoris habeatur apud nos hostiæ, quam ab ipso præfule Romano. Tum proponit S. R. Autor veram Romano-Catholicorum, recentiorum etiam, & qui præstare sapientia reliquis videntur, de transubstantiatione sententiam, redarguitque inter alia ex narratione de hostiis tribus, quas furto a magis ablatas tandem conjuratus cacodæmon reddidisse, bona inter Romano-Catholicas fide narratur. Expellit deinde eos præfidiis, quæ in variis SS. Patrum locis quærun: sed fatetur, sæculo XI Nicolaum II Berengario sententiam plane Capernaiticam & sensibus omnibus repugnantem obtulisse, a quo tempore transubstantiationis dogma in Romana Ecclesia obtinuerit. Ex inonstroso illo transubstantiationis dogmate fluxit adoratio & latræ cultus, quem Tridentini Patres tribui Sacramento jubent, sed quem pro idololatria, non minus quam Reformati, habent ac detestantur libri nostri Symbolici, siquidem illud adorant, & adorari a nobis volunt Romano-Catholici, quod oculis videtur, quodque pro specie panis ipsi habent. Ad quartum dicendorum caput delatus Summe Reverendus Autor, per sæcula singula eundo idoneis autoribus confirmat, XII integris sæculis calicem eucharisticum omnibus omnino Christianis impertitum, qua in re Bonæ inprimis Cardinalis bonam fidem laudat (*esset Papa bonus, si Bona Papa foret*) contra eundem tamen ostendit, ne XII quidem sæculo ablatum laicis calicem. Quin Albertum M. qui sæculum XIII, miserum alioquin & barbarum, illustravit, utriusque necessitatem Symboli agnovisse, luculenter ostendit. Hunc cum nemo nostratum laudaverit, Summe Reverendus Autor pluçula illius verba ex MS. Bibliothecæ Heilbronnenfis (quod cõ-

§. 15. 16.

17.

18. sq.

21 sq.

23.

24.

25.

C. II. §. I. sq.

7.

§. 8 - 14.

15.

C. III.

C. IV. §. I. sq.

14.

15. sq.

19. sq.

- nobium alias fuit, nunc Gymnasium Sereniss. March. Brandenburgensium) duos *Alberti M. tractatus de missa & corpore Christi, seu Sacramento Altaris* complexo profert, quibus nihil est ad evincendam Pontificii dogmatis, de uno tantum Symbolo Eucharistico novitatem, validius Thomam Aquinatem, Alberti discipulum, primum putat, qui moris hujus, sed in quibusdam tantum ecclesiis recepti, mentionem injiciat, cujus quidem originem & causas investigare arduum esse, non negat, cum neque ad *culinaves*, quas vocant, neque ad *curiales* Romanæ ecclesiæ errores commode referri queat. In eam tamen ingreditur sententiam, occasionem illi dedisse ineptam Gregori II constitutionem, qui uno tantum calice uti ecclesias jussit, cujus, crescente indies per aliquot sæcula superstitione, ea vis fuerit, uti primo calices majores invenirentur, qui cum difficilioribus, & cum effundendi periculo a senibus imprimis tractarentur, intingere hostias, tum, isto intingendi more a Pontificibus improbato, fistulis quibusdam aut siphonibus uti, tum consecrati vini reliquiis aliud infundere, contagione ipsa consecrandum, tum primoribus tantum civitatis utrumque symbolum præbere, denique laicos omnes excludere, cœperunt: approbante & confirmante, quod quibusdam placet, Innocentio IV, aut quod potius Summe Reverendo Autori videtur, Nicolao III, in quem optime ea suspicio convenit, quod, Radulpho de Rivo teste, qui Tongrensis in Leodiensi Episcopatu Decanus fuit, hic Pontifex A. 1277 *Antiphonarios, Missalia, Gradualia, & alios libros officii antiquos --- removeri jussit --- unde hodie omnes libri in Roma sunt novi & Franciscani.*
- Neque tamen ad tempora usque Hussi defuere, qui calicis necessitatem agnoscerent, quod ejusdem Radulphi autoritate confirmat doctissimus Autor, quem æqualem fuisse Hussi ostendit, & fortunam ejus miratur, qua non tantum censuram effugerit ejus liber, *de canonum observantia*, sed Bibliothecæ Patrum etiam sit insertus. Concludit hanc tractationem Ferdinandi I & Maximiliani II Imperatorum pro obtinendo calice Eucharistico studiis, quamque parum illis ad summam rei profectum sit, declarat. Monet deinde Romano-Catholicos, I) ut definiant putare, suam religionem esse antiquissimam, catholicam
- &

C. V. §. I.

& Apostolicam, quam in rem vel ea, quæ hæcenus disputavit, factis argumentorum ipsi suppeditant; II) ut Romanum Pontificem ab errandi periculo immunem arbitrari desinant, quorum egregia in nostram rem exempla & ipsis non inficianda Romanensibus profert, Gregorii II inprimis, & Innocenti XXII. Provocat porro ad historicam controversiæ de immaculata conceptione B. Virginis, ac præsertim ad ipsam rationem, qua decidi solent in Romana curia controversiæ, laudatque Cælestini V candorem, qui inter causas depositi a se A. 1294 Pontificatus refert, quod necessaria se destitutum cognitione sentiat. Cumque tota concilia erraverint, ipsis non dissentibus, quidni Pontifex, quem sanior fere pars Romanæ ecclesiæ concilio subijcit? III) Ut postulare desinant a nobis ostendi, quis primus quemque errorem Romanæ ecclesiæ intulerit, quis contradixerit: neque enim necessarium id esse, neque fieri semper posse. Hic, occasione ita ferente, refert Friderici II illam vocem, transeuntibus forte, qui sancta symbola ægroto ferrent, dicentis, *quam diu ista fraus durabit?* eamque non ad contemptum sacramenti pertinere ait, sed ad detestandam, quæ tum increbrescebat, genu flexionem. IV) Ut missa credendi somnia, miracula, apparitiones & id genus figmenta, facilitate, serio attendant animum ad divinum oraculum I Tim. IV, I sq. quod præclaris rerum & historicarum argumentis ad Romanam ecclesiam pertinere docet. V) Optat, ut tandem aliquando, quæ fit vis ac dulcedo Evangelicæ doctrinæ, viva perceptione addiscant. Ubi miseram consolandi rationem in Romana ecclesia solennem, non dissimulatis tamen, si qua bona sunt, luculenter ostendit. VI) Commendat illis misericordiam & amorem dissentientium, domestico excitato scriptore & monitore Ertelio, causarum in Bavarica aula Patrono; quantoque ipsorum Romanensium periculo ecclesiam nostram opprimere studeant Pontifices, luculenter demonstrat. Caroli M. acta religiosa expendit, felicemque satis fore Romanam ecclesiam docet, si vel in eum statum, quo illo Imperatore fuit, postliminio restituatur, id est, si Scripturæ S. lectio permittatur omnibus, falli posse Romanum Pontificem, credatur, eius suum illibatam conservetur supremis in civitate imperantibus, sacre cœnæ

§. 2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11. sq.

17.

20.

21.

22. sq.

25. sq.

28.

C. VI, §. I.

cœnæ usus integer omnibus permittatur, abususque horrendi atque idololatrici tum circa hostiæ consecratæ, tum circa imaginum cultum, abrogentur. Hanc reformandæ ad Carolinum statum ecclesiæ felicitatem, cum Carolus V imperaret, feliciter inchoatam, ut largiatur Deus Augustissimo Imperatori CAROLO VI, quem Magno illo Carolo multis modis majorem prædicat, suppliciter optat Autor, tandemque ad nostros conversus, illud primo omnium vovet, ut, qui docendi apud nos provinciam sustinent, exemplo etiam docere, atque vivam & efficacem in se esse, quam annunciant, fidem, opere demonstrare velint; ut capitalem illum de justitia fidei articulum ita proponant, ne vitæ dissolutioni janua aperiatur, qua in re Lutherum præiisse exemplum, allatis illius verbis, docet. Huc igitur velis omnibus & quadrigis contendendum esse omnibus tum candidatis ministerii ecclesiastici, tum qui hos vel docendi in Academiis, vel ipsis admovendi muneribus, partes sustinent. Pacis porro atque concordiæ nostratibus autor est, & sanum illum Christianumque Syncretismum, qui veritati nihil deroget, contra Romanum Pontificem, Nahazam nobis, de dextro oculo eruendo, conditionem offerentem, suadet. Principes ipsos hortatur, uti salutem ecclesiæ non equis quidem & curribus, sed ita defensum eant, ut contemptus rerum sacrarum, & increbrescentis atheismi fontes obstruant, docendi in Academiis provincias sapienter, quibus par est, conferant, subjectis parcant, concordiæ inter se studeant, honorem Augustissimo Imperatori debitum omnem, sed ita exhibeant, ne ipsi neglectæ religionis nomine in contemptum adducantur, denique minoribus familiarum suarum, & a succedendi sorte remotis ita prospiciant, ne cum fortunæ illas suæ pœniteat, sollicitandi ipsos pinguis objectu offæ τῶν περιστάσεων occasio nascatur. Non negat quidem S. Reverendus Autor, fuisse & esse in Ecclesia Romana multos, qui salventur, sed idem negat, sine magno æternæ salutis amittendæ periculo esse in ea aliquem posse, ideoque transitum ad eam vel morte redimendam, nedum ut temporarii alicujus commodi causa illam suspiciamus, & quæ similes sunt ejus generis ad.

adhortationes. Ceterum illud jure de libello haud magnæ molis videmur posse confirmare, paucos illius similes prodiisse, optandum autem esse, ut vel prodeant plurimi ejus generis, vel hic ab omnibus diligenter cognoscatur. Ita enim valide pugnat Vir Summe Reverendus, ut qui vincere omni ratione studeat, ita agit candide, ut ab omni cupiditate remotum facile dicas, ita denique stylum temperat, ut in tanta præsertim eorum, contra quos pugnat, acerbitate, verbum sibi asperum excidere non patiat. Breviter zelum, id est, amoris fervorem, scientiæ non instantis subnixum radicibus, omnes loquuntur paginæ. Optamus igitur & nos, uti quam plurimi illorum imprimis, in quorum manu est, ut consiliis Summe Reverendi Auctoris obtemperetur, legant tum reliqua hujus libelli, tum maxime posteriora duo capita, & ad simile consulendi ecclesiæ studium incenduntur.

TRAITE DES SAINTES RELIQUES.

h. e.

TRACTATUS DE SANCTIS RELIQUIIS, Autore Abbate DE CORDEMOY.

Parisiis, ap. Franc. Baluty, 1719, 12.

Pl. 10.

Ratio perducendi Reformatos ad amplectendam religionem Romano-catholicam, a qua majores eorum discesserant, causa extitit Sum. Rev. Auctori, ut non tantum quædam de Divum invocatione commentaretur, sed etiam honorem & cultum, qui eorum reliquiis deferendus sit, hoc libello stabiliret. Explicato c. I reliquiarum verbo, quo notantur omnia ea, quæ de Divis in his terris supersunt, eorum videlicet corpora eorumque membra, item cineres, & quicquid ad eos vel vivos vel mortuos pertinet, indicat, Ecclesiam de earum cultu ita sentire, ut tradat, corpora illa esse templa Spiritus S. atque victimas, cultum illis exhibitum ad ipsum Deum pervenire, nec inter eum & Sanctos dividi, sed ratione illius habita hos ma-

Xxx
gñi

gni æstimari, reliquiarum aspectum ad vitam honeste pieque agendam animare ex sententia Chrysofomi eos, qui in terris supersint, easque a Deo miracula edendi virtute instructas esse. Hæc ex sacris literis confirmaturus, adducit c. II cum ex libris V. T. & Eliæ vatis pallium ab ipso in cœlum recepto relictum, quod petierit Elisa & ad prodigia efficienda adhibuerit, & hujus demortui ossa, in quibus fuerit vis in vitam reducendi mortuum ad illa delatum, & particulam terræ, in qua ambulaverit hic Propheta, quam in suam patriam abiens Naaman belli dux secum duxerit; tum ex libris N. T. sumbrias Salvatoris, quarum tactu femina hæmorrhousa incolæque terræ Genezareth sanati sint, & sudaria semicinctiæque Pauli, quæ ægris imposta eorum morbos depulerint. Ut res in cœtu Dei post Apostolorum tempora gestas suæ causæ inservire ostendat, c. III refert, quomodo pii veteres se gesserint erga ossa Ignatii, Symphorosæ, Polycarpi, Pothini, Epodi, Alexandri, Saturnini, Hippolyti, Laurentii, Petri & Pauli, quæ inprimis multi æstimant Chrysofomus & Constantinus, item c. IV Cypriani, Vincentii, Philippi, Taraci, Probi, Andronici, Domninz, Theodori, quadraginta martyrum, Nazarii, Celsi, Phocæ, Chrysofomæ, Simeonis Stylitz, Pelagiæ, admonetque paucis, etiam Divum suppellectilem & vestimenta olim fuisse in pretio, eaque secum in itinere portasse in Christum credentes. Tum c. V suam sententiam corroborat more veterum, qui in sanctorum sepulchris collocaverint altaria, & iis, sicubi in aliis ea extracta fuerint, reliquias eorum subjecerint, atque cultum hunc uti Augustinus contra Faustum Manichæum, ita ipse contra Protestantes, una cum illis eum pro idololatria habentes, ita tuetur, ut illum cultum esse inferiorem eo, qui Deo deferatur, doceat. Pari ratione c. VI patronum suæ causæ existere perhibet Hieronymum, qui Vigilantium infensum cultus Sanctorum hostem prostraverit, rationemque reddit, cur ille inprimis seculo quarto invaluerit, atque Petrum Molinæum eum approbantem producit. Posthac sibi præsidium petit, tam c. VII a cruce Servatoris, quam Helena Augusta quæsierit inveneritque, & Episcopi æque ac particulas terræ sanctæ, in qua Christus mortuus re-

cubu-

cubuerit, magni æstimaverint, quam c. VIII a prodigiis, quæ juxta martyrum sepulchra & ad reliquias eorum fuerint edita, ab Augustino & Ambrosio commemorata, ab Hugone Grotio rata habita, & a Dallzo frustra impugnata, inter quæ Babyliæ & Johannis Eleemosynarii profus sint singularia. Quæ cum ita sint, c. IX invehitur in eos, qui secus sentiant, & ignominia Sanctorum reliquias afficiant, exiliumque eos, dum cistas residua Sanctorum continentes, fregerint, eaque abjecerint & combusserint, atque Sanctorum festa aboleverint, ut in Anglia Galliaque factum, imitari ethnicos, eodemque furore, quo Constantinus Copronymus, qui ipsantheam Euthemiæ in mare projici jussit, in eos ferri. Ut tandem rationibus, quibus in rejiciendo reliquiarum Divum cultu Protestantes utantur, respondeat, notat, Moysi corpus secreto fuisse sepultum, ne aliquid idololatriæ a populo ei affueto committeretur, quod apud Christianos nequitiam verendum sit, qui supremam adorationem nulli Sanctorum deferant, & si forte id suscipiant, ab eo errore continuo revocentur; ossa Patriarcharum omnino non fuisse culta, & Deum etiam Regibus impiis minatum esse, eorum ossa non sepultum iri; ossa Divum V. T. secundum Basilium fuisse in horrore, eorum vero, qui pro Christo mortem obierunt, pretiosa; homines olim tangendo corpus mortuum, factos esse impuros, hodie vero ei, qui tangat martyrum ossa, communicari sanctitatem gratis, quæ his insit, & corpora Sanctorum V. T. fuisse impura, quia ipsi ante Christi in cælum ingressum beatitudinem seu gloriam æternam non adierint. Si ultimo eo infirmetur doctrina de reliquiis sanctorum, quod quædam fuerint suppositæ & falsæ, etiam nullum miraculum nec ullum librum Scripturæ S. recipiendum esse, quoniam etiam quidam ferantur, qui revera non sint, Ecclesiam vero accurate veras & falsas reliquias discrevisse, ut ex Cypriano, Gregorio M. & Concilio Tridentino cognosci possit. Dubitatur autem merito, num prudentiores Romano-Catholicorum omnia hæc, quæ pro cultu reliquiarum stabiliendo doctissimus Autor attulit, approbaturi sint; Protestantes vero rerum divinarum gnari in ejus sententiam non descendent, dum vident, sta-

tum controversiæ sæpius mutatum, eaque argumenta allata, quæ sunt trita decantataque, & a suis doctoribus aliquoties refutata.

Architectonische Reise-Anmerkungen, als ein Anhang zu der Goldmannischen Baukunst etc.

i. e

L. C. STURMII, OBSERVATIONES IN ITINERIBUS ARCHITECTURÆ GRATIA SUSCEPTIS FACTÆ, & APPENDICIS LOCO GOLDMANNIANÆ ARCHITECTURÆ SUBJUNCTÆ.

Augustæ Vind. impensis Jerem. Wolf, 1719 fol.

Alph. I plag. 13 fig. æn. 53, inter quas sunt aliquæ majores.

Maximo Autorem diligentissimum flagrasse ardore perfectam sibi Architecturæ & Mechanicæ cognitionem comparandi, ipse in scriptis suis manifesta dedit indicia; unde & repetitis vicibus itinera in ejus rei gratiam suscipere non dubitavit, quorum adeo finis & scopus unicus fuit observationes Architectonicas Mechanicasque colligere, in quibus annotandis tanto studio versatus est, ut nec publicæ luci easdem exponere sit veritus. Nam cura ad eundem scopum, si non unice, saltem inter primos respicere oporteat hos, qui pariter in eas regiones, quas Autor invisit, Galliam nempe Bataviamque, excurrunt, tempusque & impensas ita collocare student, ut non frivolæ trivialiumque rerum sed sibi & reipublicæ utilium notitiam sibi comparent, ipse vero laboriosissimus Autor omnem suam operam & studium ad publicam utilitatem conferre suserit, visum est ipsi observationes suas in publicum edere, quo communis esset omnibus fructus laborum suorum, etiam his scilicet, qui illas regiones non adeunt; ii vero, quibus facultas est easdem visendi, directorium habeant quasi, quod respiciant, & cujus ope sciant, ad quamnam oculos atque animum maxime intendere iisdem conveniat. Eum in finem adeo utitur ficti-

one

one non ingrata commercii alicujus epistolici, in quo amicum in eadem regione jamjam profecturum instruit, quid quovis loco ipsi observandum sit. Ceterum quemadmodum ipse non tiro, sed Goldmannianus principis Architecturæ probe exercitatus, ad hæc itinera accessit, ita non tam simplicem observatorem, quam censorem operum Architectonicorum curiosum atque acrem agit, Gallis imprimis multum in hac arte laudis tribuens, quorum Architectura genio & gustui seculi nostri magis accommoda quam Italarum, sed magna cum libertate simul eorum lapsus redarguens. Itineris ejus ductum in hac recensione quidem sequemur, sed potissima saltem notasse contenti. Initium ejus adeo capit ab urbe *Magdeburgo*, illudque ducit per *Helmstadium Guelpherbytum* usque, cujus ichnographiam exhibet. Peregrinatorem deinde suum *Salzdablium*, Ducis Guelpherbytani secessum, deducens, arcis sive ædificiorum hortique generalem dispositionem ex ingenio illustrissimi cujusdam Principis, fundatoris sine dubio *Antonii Ulrici*, ortum duxisse innuit, elaborationem vero & ornatus Architectonicos ab Architecto longe inferioris ingenii esse profectos. Ichnographiam ejus aliquam exhibet, quantum memoria suggerente judicare poterat, ad archetypum maxime accedentem, sed ita emendatam, ut operi alicui ex saxo construendo apta existat. Nam præsens ædificium ex ligno constat, ea intentione absque dubio exstructum, ut posteris liceret, una parte post alteram in meliorem & durabiliorem formam mutata, loco utique deliciofissimo etiam perpetuitatis laudem conciliare. *Brunsvicensis* dein urbis novam munitionem describit, ipsiusque ichnographiam exhibet, non qualis revera existit, sed qualis judicio ejus ingeniosiori longe & meliori ratione fieri potuisset. Estque hoc fere in omnibus sequentibus, maxime Architectonicis, delineationibus familiare ipsi, non res ipsas quales observavit, & ut actu existunt, exprimere, sed quemadmodum correctione ab ipso adhibita fieri debuissent aut potuissent; quod sane quibusdam minus gratum in hoc opere videri posset. Ceterum in hoc ipso veteri urbi muniendæ adhibito modo non probatur ipsi, quod veteribus propugnaculis dirutis & solo

æquatis, fossisque humo ingesta repletis, nova propugnacula maximis impensis excitata fossæque depressæ sint, cum veterum potius munitionum ambitus relinquendus, novæque opera extra fossam veterem projecta ipsis jungenda fuisse videantur. *Hanoveram* deinde & *Hernbusum*, Electoris Hanoverani, nunc Britannæ Regis, suburbanum, petens, *Hamelæque* ad Visurgim munitiones probans, inde per *Vesaliam* in *Batavos* perducit amicum suum, ubi *Arnhemium*, *Diecium* occurrit; *Zusphanii* inde pontem, partim sublicis in flumen defixis firmatam, partim medio loco navibus insistentem, describit. Per *Davenetriam* dein iter prosecutus *Loam*, Guilielmi III Regis Britannæ gratissimum secessum, lustrat, atrii dispositionem Architectonicam miserrime factam memorat, pleraque alia ejus loci commendat. *Naerda* mentionem faciens munitiones, quibus a Cæhornio instructa est, satis curiose sibi perspectas in tabula exhibet, ductuum etiam subterraneorum constructionem describens. *Amstelodamensium*, inter alia, machinam delineat, qua sordes canalium egeruntur, ipsique purgantur. Curia eorundem ichnographiam dat, sed a se correctam; ipsi enim, uti nec plerisque aliis, haud placet portæ vel introitus præsens facies, quapropter scala imprimis subdiali prægrandi eam ornatam exhibet. Machinas etiam affert, quibus agri & prata ab aquis inundantibus liberantur. *Ultrajecti* machinam Becherianam, qua fila serica maximo numero simul glomerantur, inspexit. *Goudam* deinde, *Bredamque*, cujus munitionem delineat, iter continuat. *Antwerpia* observavit templum Jesuitarum, Parisiensia templa materiæ pretio & elaborationis anxietate vincens, sed ab aliquibus eorum aspectus majestate & puritate Architecturæ longe superatum. Eorundem patrum templum *Bruxellannum* mediocriter laudat. De *Montis Hannoniæ*, *Valentia*, *Cameracæ* munitionibus quædam perstringit, sistitque lectorem suum tandem *Parisiis*, ibique eum in theatrum quasi quoddam Architecturæ introducit: felicitate enim ingenii, uti diximus, & inventionibus Galli Italos præcurrere ipsi videntur, sed in regulas imprimis strictioris Architecturæ, quæ accuratam columnarum dispositionem in mutulorum triglyphorumque distribu-

tione

tione spectandam requirit, eos impingere multis exemplis convincere satagit. Quemadmodum etiam iidem usum & intentionem trabeationum in columnis non attendere deprehenduntur; unde tot trabeationum columnis superbis incumbentium, sed zophoris ut etiam epistyllis carentium aut coalescentium columnarum monstrosi partus oculis spectatorum intelligentium nauseantibus offeruntur. Quales navi etsi in se parvi existimari possint, tamen eos non esse facile condonandos ab intelligentibus judicat, quod modica attentione & ingenii applicatione regularumque observatione evitari possint. Operum vero e saxo ab ipsis cætorum subtilitatem & elegantiam antiquorum operum laudibus æquandam judicat. Theatrum Palatii, quod *aux Thuilleries* vocatur, omnibus reliquis, etiam Parmensi, præfert. *Perraulto* inventionem machinæ, qua prægrandes illi lapides ad fastigium Palatii *Luparensis* evecti sunt, *faciei anterioris* partis in hoc palatio, *porta S. Antonii & observatorii* Parisiensis vindicandam esse credit; pugnare enim pro eo, quod, cum ingeniosissima & ad regulas Architectonicas quam accuratissime facta existant hæc opera, etiam manifesta indicia præferant, ab uno & eodem fonte ac summo ingenio eadem esse profecta. Ut adeo invidiæ æmuloꝝ ex idiotis Architectis saltem tribuat, quod vix unicum eorum operum ipsi vulgo adscribi velit. Ipsam illam faciem palatii *Luparensis* ut plane singularem collaudat, & si reliquæ partes ejusdem ædificii responderent, simile opus universum mundum non habiturum fuisse, sibi persuadet. Portam vero Palatii *de la Vrilliere*, quam ceu specimen artis a *Manfarto* exhibitam esse jactant, septem navis columnarum Dorici ordinis, quæ latera illius ornare debuerant, laborare ostendit, quomodoque hi defectus corrigendi sint, figura expressit, quemadmodum & frontis *templi S. Gervasi* correctiorem paulo delineationem exhibet. Gallis, quod non tantum munditiæ studeant in parietibus ædificiorum suorum conservandis, quam Batavi, vitio vertendum autumat. *Pontem novum* quidam omnibus reliquis præferunt, ipse eidem *Pontem regalem* multis rationibus antefereendum credit. *Palatium Aurelianense* magnam spirare majestatem,

æquatis, fossisque humo ingesta repletis, nova propugnacula maximis impensis excitata fossæque depressæ sunt, cum veterum potius mitionum ambitus relinquendus, novæque opera extra, fossam veterem projecta ipsis jungenda fuisse videantur. *Hanoveram* deinde & *Hernbusum*, Electoris Hanoverani, nunc Britanniz Regis, suburbanum, petens, *Hamelæque* ad Visurgim mitiones probans, inde per *Vesaliam* in *Batavos* perducit amicicum suum, ubi *Arnhemium*, *Diecium* occurrit; *Zusphanii* inde pontem, partim sublicis in flumen defixis firmatam, partim medio loco navibus insistentem, describit. Per *Davenstriam* dein iter prosecutus *Loam*, Guilielmi III Regis Britanniz gratissimum secessum, lustrat, atrii dispositionem Architectonicam miserrime factam memorat, pleraque alia ejus loci commendat. *Naerda* mentionem faciens mitiones, quibus a Cæhornio instructa est, satis curiose sibi perspectas in tabula exhibet, ductuum etiam subterraneorum constructionem describens. *Amstelodamensium*, inter alia, machinam delineat, qua sordes canalium egeruntur, ipsique purgantur. Curiz eorundem ichnographiam dat, sed a se correctam; ipsi enim, uti nec plerisque aliis, haud placet portæ vel introitus præsens facies, quapropter scala imprimis subdiali prægrandi eam ornatam exhibet. Machinas etiam affert, quibus agri & prata ab aquis eas inundantibus liberantur. *Ultrajecti* machinam Becherianam, qua fila serica maximo numero simul glomerantur, inspexit. *Goudam* deinde, *Bredamque*, cujus mitionem delineat, iter continuat. *Antworpiæ* observavit templum Jesuitarum, Parisiensia templa materiz pretio & elaborationis anxietate vincens, sed ab aliquibus eorum aspectus majestatis & puritatis Architecturæ longe superatum. Eorundem patrum templum *Bruxellannum* mediocriter laudat. De *Montis Hannoniæ*, *Valentia*, *Cameracæ* mitionibus quædam perstringit, sislitque lectorem suum tandem *Parisis*, ibique eum in theatrum quasi quoddam Architecturæ introducit: felicitate enim ingenii, uti diximus, & inventionibus Galli Italos præcurrere ipsi videntur, sed in regulas imprimis strictioris Architecturæ, quæ accuratam columnarum dispositionem in mutulorum triglyphorumque distribu-

tione

tionē spectandam requirit, eos impingere multis exemplis convincere satagit. Quemadmodum etiam iidem usum & intentionem trabearum in columnis non attendere deprehenduntur; unde tot trabearum columnis superbis incumbentium, sed zophoris ut etiam epistylis carentium aut coalescentium columnarum monstrofi partus oculis spectatorum intelligentium nauseantibus offeruntur. Quales navi etiam in se parvi existimari possint, tamen eos non esse facile condonandos ab intelligentibus judicat, quod modica attentione & ingenii applicatione regularumque observatione evitari possint. Operum vero e saxo ab ipsis cælorum subtilitatem & elegantiam antiquorum operum laudibus æquandam judicat. Theatrum Palatii, quod *aux Thuilleries* vocatur, omnibus reliquis, etiam Parmensi, præfert. *Perraulto* inventionem machinæ, qua prægrandes illi lapides ad fastigium Palatii *Luparensis* evecti sunt, *faciei anterioris* partis in hoc palatio, *porta S. Antonii & observatorii* Parisiensis vindicandam esse credit; pugnare enim pro eo, quod, cum ingeniosissima & ad regulas Architectonicas quam accuratissime facta existant hæc opera, etiam manifesta indicia præferant, ab uno & eodem fonte ac summo ingenio eadem esse profecta. Ut adeo invidiæ æmuloꝝ ex idiotis Architectis saltem tribuat, quod vix unicum eorum operum ipsi vulgo adscribi velit. Ipsam illam faciem palatii *Luparensis* ut plane singularem collaudat, & si reliquæ partes ejusdem ædificii responderent, simile opus universum mundum non habiturum fuisse, sibi persuadet. Portam vero Palatii *de la Vrilliere*, quam ceu specimen artis a *Mansart* exhibitam esse jactant, septem navis columnarum Dorici ordinis, quæ latera illius ornare debuerant, laborare ostendit, quomodoque hi defectus corrigendi sint, figura expressit, quemadmodum & frontis *templi S. Gervasi* correctiorem paulo delineationem exhibet. Gallis, quod non tantum munditiæ studeant in parietibus ædificiorum suorum conservandis, quam Batavi, vitio vertendum autumat. *Pontem novum* quidam omnibus reliquis præferunt, ipse eidem *Pontem regalem* multis rationibus antefereandum credit. Palatium *Aurélianense* magnam spirare majestatem,

statem; interioraque portica celeberrima illustrari, quam *Rubensiana* picturæ exornent, commemorat. Bellam esse faciem *templi novissimum Jeshuici* ordinis, sed nec ejus Architectum regulam Dorici ordinis columnas rite disponendi tenuisse docet. *Templum Sorbone* multis prærogativis gaudere, & saltem studio variandi & nova quædam faciendi in aliquibus peccatum videri; ad quod vitium admittendum aliquando Architectus adigitur fastidio & vanitate dominorum, quibus videtur, tot variationes Architecto in operibus in secula duraturis permitti, quot factori in vestibus. Sectionem imprimis lapidum, fornices *obfervatorii* formantium, hæc enim in eo loco ipsi maxima attentione digna visa sunt, tanquam ingeniosissimæ artis specimen deprædicat. *Epitaphium Ren. des Cartes* in templo S. Genovefæ extans exhibit. Augustissimum *Versaliarum* palatium vel secessum visitaturo non magis probari posse altitudinem soli versus interiora & medium recessus primariorum ædificiorum usque acclivem, cum decrescente ipsorum ædificiorum altitudine, quam Architecto Italo Bernini, qui theatro quam regio palatio aptiorem illam dispositionem judicaverit. Delicias secessus *Marlyensis* miram sensibus voluptatem & ingenio admirationem creare notat.

In reditu demum in Germaniam instituto transit *Fanum S. Dionysii*, ubi *Mausoleum regium*, a Catharina Medicæa cœptum, sed non perfectum, spectari memorat. *Ambiano* dein, *Insula Flandriæ*, ubi munitionem arcisque conditionem, quantum liceret, speculatus est, *Gandavo*, *Bergaque* ad *Zomam* spectatis, *Roterodamum* ingreditur: ubi turris Laurentianæ meminit, cujus muri, cum a perpendiculari recessissent, industria Architecti alicujus correcti ac ad perpendicularem situm reducti dicuntur; ubi de modo illud præstandi conjecturas facit. *Erasmo* statuat ibi erectam suspicatur non ob doctrinæ famam, sed ob aliquod communitati utile iuventum, scilicet vel cespitem in modum ligni adurendorum, vel velorum triquetrorum ex antiquitate Romana erutorum. Inde percurrit *Delphos* Bataviæ, *Ryrvikum*, *Hagam* Comitum; ubi observat, etsi parce adhibita deprehendantur ornamenta Architectonica extra

tra' essentialia, non tamen destitui ædes urbis ejus pulchritudine, quæ a bonâ dispositione ipsarum, symmetria, magnificentiaque operum & dimensionum eorum proficiscatur. Inde per *Franequeram* & *Leovardiam Groningam* veniens munitionem exteriorẽ a Cœhornio excitatam, simplicique forcipum prægrandium forma loco propugnaculorum instructam delineat; coronidisque loco jucundam descriptionem elegantiz & munditiei, quæ in civitatibus & regione Batavorum observatur, addens, *Bremaque* & *Hamburgo* perambulatis, tandem peregrinatorem suum *Lubeca* sistit.

INDEX AUTORUM, Quorum Libri aut Inventa hoc Volumine recensentur.

I. Libri Theologici & ad Historiam Ecclesiasticam spectantes.

L' Abbadie <i>de veritate Religionis Reformatae. Tomi II.</i>	228
L ingham (<i>Jos.</i>) <i>Origines seu Antiquitates Ecclesie Christianae. Volumen VI.</i>	384
B onucci (<i>Ant. Mariae</i>) <i>Historia Gregorii X Pont.</i>	4
B rowne (<i>Petrus</i>) <i>vide Petrus Ep. Corcag.</i>	
B uddei (<i>Jo. Franc.</i>) <i>Ecclesia Romana cum Ruthenica irreconciliabilis.</i>	434
D e Cordemoy <i>Traçtatus de sanctis Reliquiis.</i>	529
C ypriani (<i>Ern. Sal.</i>) <i>Hilaria Evangelica.</i>	185
D upin (<i>Lud. Ell.</i>) <i>Novæ Bibliotheca Scriptorum Ecclesie.</i>	
<i>Tomus XVII.</i>	79
<i>Tomus XVIII.</i>	100
Z um Felde (<i>Alberti</i>) <i>Politica Sacra.</i>	390
G ibson (<i>Edmundi</i>) <i>de Visitationibus in Parochiis & generatim in Ecclesia instituendis Sermones & Regule.</i>	92
V on der Hardt (<i>Hermanni</i>) <i>Historia Literaria Reformationis.</i>	97
<i>Tyy</i>	<i>De</i>

INDEX AUTORUM.

<i>De Jonghe (Bernardi) Belgium Dominicanum.</i>	458
<i>Kidder (Rich.) Observationes Criticae in quadam Scripturae loca.</i>	275
<i>Wou der Lith (Jo Wilb.) Solida demonstratio, qua ostenditur, genus flexionem, quae pani eucharistico in missa exhibetur, institutis veteris Eccl. repugnare.</i>	523
<i>Monro (Georg.) de recta & christiana liberorum educatione instituenta specimen.</i>	133
<i>Petri, Ep. Corcag. in Hibernia, Disp. de more bibendi in salutem alterius.</i>	31
<i>Pin vide Dupin.</i>	
<i>Raji (Job.) Persuasio ad vitae sanctitatem.</i>	492
<i>Sammarthani (Dionysii) Gallia Christiana. Tomus I.</i>	I
<i>De Simeonibus (Franc. Ant.) de Romani Pontificis judiciaria potestate Tomus I.</i>	377
<i>Sollerii (Jo. Bapt.) Acta S. Rumoldi.</i>	233
<i>Tolandii Nazarenus, seu Christianismus Judaicus, Gentilis & Muhammedicus.</i>	286
<i>Vitringæ (Campegii) Comm. in librum Prophetiarum Jesaia. Tomus I.</i>	427
<i>Wake (Guil.) Archiep. Cantuar. Epistola ad J. Alb. Turretinum A. 1718 missa.</i>	122

II. Libri Juridici.

L <i>Udewig (Jo. Petri) Commentarius plenior in Auream Bullam. Tomus II.</i>	253
<i>De Scheidlin (Job.) Diss. de Conventibus monetaribus S. R. I. trium superiorum correspondentium circuloꝝ, Franco-niae, Bavariae & Suevia.</i>	373
<i>De Simeonibus (Franc. Ant.) de Romani Pontificis judiciaria potestate Tomus I.</i>	377
E <i>Wächterli (Christofridi) literis excerpta occasione opusculi Dn. van Bynckersbœk de rebus mancipi & nec mancipi. de jure occidendi, vendendi & exponendi liberos apud veteres Romanos.</i>	294
	353
	E Wächt-

INDEX AUTORUM.

E. Wächterli (Christfr.) literis excerpta de cultu religionis peregrina apud veteres Romanos. 397

III. Libri Medici & Physici.

A cta Medicorum Berolinensium. Volumen IV.	220
Barham (Henr.) Descriptio Meteoris igniti in Jamaica A. 1700 observati.	267
Cohausen (Jo. Henr.) Diff. satyrica Physico-Med. Moralis de Pica nasi.	35
Fabri (Petri Job.) Opera Chymica.	270
Le François (Alexander) Meditationes Criticae de Medicina.	12
Gœlicke (Andr. Ottomari) Historiae Medicinae universalis Periodus VI.	332
Keill (Jac.) Anatomia corporis humani, in compendium redacta.	263
Maubeci (M.) Tract. de Dysenteria.	176
Morgagni (Jo. Bapt.) Adversaria Anatomica altera. sexta.	217 326
Quincy (Job.) Lexicon Physico-Medicum.	261

IV. Libri Mathematici.

A Nonymi Ars extruendi naves & earum constructionem perficiendi.	184
ad Dialogos P. M. Dorici Antimadversa quaedam.	210
(N. S.) Calculus expectationum in ludis tam Arithmeti- cicis quam Algebraicis.	268
Bernoulli (Nic.) Job. Fil. Exercitatio Geom. de Trajectoriis orthogonali- bus &c. Sectio II.	303
Sectio III.	337
Dorici (Pauli Matthiae) Dialogi, quibus respondetur ad Articulum quendam Actor. Lips. &c.	168
Epistola ad Hyacinthum a Christophoro &c.	201
Excerpta Astronomica e Transact. Angl. A. 1718.	264

INDEX AUTORUM.

Hafii (Matthia) brevis explicatio duarum tabularum eclipsæ Solis, qua A. 1715 d. 3 Maj. accidit, illustrantium.	18
Manfredi (Eustachii) Ephemerides Motuum celestium ex A. 1715 in A. 1725.	15
Poleni (Jo.) Observatio Solaris Eclipsis habita Pasavii V Nonas Maji 1718.	94
Regneau (Car.) Scientia calculi Magnitudinum in genere.	137
Sturmii (Leonb. Christoph.) Prodrromus Architectura Goldmanniana.	445
Idea & Compendium Architectura civilis.	448
Officina ornatus Architectonici perfecta.	449
De Arcuationibus architectonicis & triumphalibus arcubus &c. designandis.	451
De commoda dispositione adium privatarum.	452
De construendis palatiis Principum.	454
De aedificiis ad conventus publicos instituendos aptis.	456
De templis varii generis bene construendis.	457
Institutio artis libellandi.	489
De constructione cataractarum artificialium & pontium &c.	489
De constructione varii generis molendinarum.	491
Opera utriusque architectura communia efficiendi ratio.	495
Comparatio modi inveniendi Gallici, Batavici & Germanici.	497
Observationes in itineribus Architectura gratia susceptis facta.	532

V. Libri Historici & Geographici.

A	Nonymi Elogium Jo. Christoph. Beckmanni.	139
	Lexicon Antiquitatum.	138
	Comm. historici de Hibernia a restauratione regii regiminis ad nostra tempora.	221
	Vetus Itinerarium per Indiam & Chinam.	225

Bonuc.

INDEX AUTORUM.

Bonuccii (<i>Ans. Maria</i>) <i>Historia vita Blanca Theresia Masses Bonvisia.</i>	151
Brandani (<i>Alexandri & Franc.</i>) <i>Historia Belli Lusitanici.</i>	180
Com. Brieuonii (<i>Henn. Aug. de Lomenie</i>) <i>Commentarii historici.</i>	464
Corfignani (<i>Petri Ant.</i>) <i>de Aniene & via Valeria pontibus enarratio.</i>	514
Ab Elswich (<i>Jo. Herm.</i>) <i>Schediasma de varia Aristotelis in scholis Protestantium fortuna.</i>	405
De Fontenelle. <i>Historia restaurata A. 1699 Academia Regia Scient. &c. Tomus II.</i>	423
Galfridi Monumethensis <i>Historia Britannica Anglice translata.</i>	457
Hahnii (<i>Simeonis</i>) <i>Disp. de justis Burgundici novi vel Arelatenfis Regni limitibus &c.</i>	10
De Jonghe (<i>Bernardi</i>) <i>Belgium Dominicanum.</i>	458
Jonsii (<i>Jo.</i>) <i>Diff. de Historia Peripatetica.</i>	405
Kehrbergii (<i>Augustini</i>) <i>Descriptio Urbis Königsbergae.</i>	8
De Larrey <i>Historia rerum in Gallia gestarum regnante Ludovico XIV. Tomus III & IV.</i>	59
Laumojii (<i>Jo.</i>) <i>de varia Aristotelis in Academia Parisiensi Fortuna.</i>	405
Loeckharti <i>Commentarii historici de rebus in Scotia gestis ab excessu Wilhelmi III ad A. 1708.</i>	90
Mackenzie (<i>Georg.</i>) <i>Vita & Characteres celebriorum Scotia scriptorum. Volumina II.</i>	425
Monumethensis <i>vide Galfridus.</i>	
Muratorii (<i>Lud. Ant.</i>) <i>Comm. de Corona ferrea &c.</i>	155
Olivæ (<i>Job.</i>) <i>de antiqua in Romanis scholis Grammaticorum disciplina Diff. ludicra.</i>	518
Rami (<i>Jona</i>) <i>Tract. hist. geogr. quo Ulysses & Ostinum eundem esse ostenditur.</i>	40
Reinhardi (<i>Jo. Georg.</i>) <i>Antiquitates Marchionatus ut & origines Landgraviatus Thuringici &c.</i>	44
Rymer (<i>Thome</i>) <i>Fædera, conventiones, Litera & Acta publica inter Reges Angliæ & Principes alios tractata. Tomus XIII.</i>	242

INDEX AUTORUM.

<i>De Sancta Maria (Honorati) Diff. historico-critica de dignitate equestri seculari pariter & regulari.</i>	329
W on Seelen (Jo. Henr.) <i>Athena Lubecenses. Tomus I.</i>	231
Senffii (Car. Sam.) <i>Historia duarum dissidationum, qua Episcopatus Misnensi contigerunt.</i>	78
Stevens (Job.) <i>Historia Persiae Teixeira translata.</i>	160
Teixeira <i>vide Stevens.</i>	
Trevisani (Bernardi) <i>Tract. de Lacu Veneto.</i>	75

IV. Libri Miscellanei.

A Nonymi <i>Lexicon antiquitatum curiosum, cum Praef. Jo. Alb. Fabricii.</i>	138
<i>Collationis Codicis Gothani Quintiliani cum edit. Burmanni continuatio.</i>	480
<i>Nota in tres Satyras Menippeas.</i>	521
Belii (Matthaei) <i>de vetere Literatura Hunno-Scythica Exerc.</i>	134
Blackmore (Richardi) <i>Tentamina de diversis argumentis. Vol. I.</i>	21
Buonarotæ (Phil.) <i>Observationes ad quadam fragmenta veterum vasorum vitreorum, qua fuerint inventa in cœmeteriis Romanis.</i>	145
Cohausen (Jo. Henr.) <i>Diff. Satyrica de Pica nafi.</i>	35
Cunzi (Petri) <i>Sardi venales.</i>	521
Daceriæ (Anna) <i>Odyssea Homeri Gallice translata cum Notis.</i>	180
Ex Eberti (Adam.) <i>litteris excerpta de eruditione Arabum & Turcarum & de versione Latina Bibliotheca Orientalis Herbelotiana.</i>	411
Eckard (J. G.) <i>de significatione literarum Conob. in numis inferioris ævi frequenter occurrentibus.</i>	271
Gesneri (Jo. Matthaei) <i>Chrestomathia Ciceroniana.</i>	223
Heumanni (Christ. Aug.) <i>Specimen artis criticae novæ editionis</i>	
<i>2. Curtii Rufi præmissum.</i>	54
<i>Acta Philosophorum. Pars VII. XII.</i>	473

Hoff.

INDEX AUTORUM.

Hoffmanni (Jo. Adolphi) <i>Observationum paliticarum, sive de Re-publ. Libri X.</i>	472
Homeri <i>Odyſſea Gallice verſa cum notis Annae Daceriae.</i>	180
<i>Ilias Anglico carmine adornata cum notis, Alex. Pope.</i>	
<i>Vol. I-IV.</i>	281
Jani (Dan. Frid.) <i>Comm. de Doctōribus umbraticis.</i>	119
<i>de nimio Latinitatis ſtudio.</i>	119
Leibnitii (G. G.) <i>Principia Philoſophiae.</i>	500
Lipſii (Juſti) <i>Somnium.</i>	521
Monro (Georg.) <i>de reſta & Chriſtiana liberorum educatione inſti-tuenda ſpecimen.</i>	133
Muratorii (Lud. Ant.) <i>Commentationes de recto de ſcientiis & ar-tibus judicio.</i>	127
Musgrave (Guil.) <i>Diſſ. de Dea ſalute.</i>	34
Olivæ (Job.) <i>de antiqua in Romanis ſcholis Grammaticorum di-ſciplina.</i>	518
Panapyſii (Cajetani Manſfredi) <i>Elementa ſapientiae. Lib. I-V.</i>	277
Pafini (Joſephi) <i>Diſſ. polemica de præcipuis SS. Bibliorum Lin-guis & verſionibus.</i>	71
Pauli (Sebaſt.) <i>Diſſ. de Poëſi SS. Patrum Græc. & Latin.</i>	69
Petri, Ep. Corcag. in Hibernia, <i>Diſſ. de more bibendi in ſalutem alterius.</i>	31
Pope (Alex.) <i>Ilias Homeri Anglice verſa cum notis. Vol. I-IV.</i>	281
Pritanius (Lamindus) <i>vide Muratorius.</i>	
Rami (Jona) <i>Tract. quo Ulyſſem & Outinum eundem eſſe oſen-ditur.</i>	40
De Sancta Maria (Honorii) <i>Meditationes de regulis & uſu artis critica. Tomus II.</i>	49
<i>Diſſ. hiſt. critica de dignitate Equæ-ſtri.</i>	329
Schubarti (Georgii) <i>Epistoſe & Præſationes.</i>	46
Senecæ (L. Annae) <i>Ἀποκροῦνῶν.</i>	521
E Wæchtleri (Chriſtfridi) <i>litteris excerpta de cultu religionis pe-regrina apud veteres Romanos.</i>	397

INDEX

(36)

INDEX RERUM NOTABILIORUM.

in hoc Volumine obviarum.

A Belardi <i>historia.</i>	426	Actorum <i>Eruditor. Collectores</i>	
Abdominis <i>vulnus non le-</i>		<i>notati.</i>	168
<i>thale.</i>	221	<i>defens.</i>	169 ff. 210 ff.
<i>strictiores liga-</i>		Actus <i>reflexos cur habeamus?</i>	504
<i>tura in matre factum e-</i>			
<i>vacant.</i>	221	Edificium <i>publicum materiis</i>	
Abgari & <i>Christi epistolæ vin-</i>		<i>adificiorum asservandis a-</i>	
<i>dicata.</i>	53	<i>ptum.</i>	447
Abortus <i>vitalitas negata.</i>	221	Edificia <i>mediocri altitudine</i>	
Abulfedæ <i>Geographia rejecta.</i>	225	<i>ut extruenda? -</i>	449
		<i>ad conventus publicos</i>	
Academia <i>Scientiarum Bono-</i>		<i>excitandi ratio.</i>	456
<i>nie instituta.</i>	16	<i>praalia ut extruen-</i>	
Academix <i>Arabum & Turca-</i>		<i>da?</i>	449
<i>carum.</i>	421	<i>nobilium ut extruen-</i>	
<i>Regie Scient. Gallica</i>		<i>da?</i>	453
<i>historia.</i>	423	Edificiorum <i>materia quam</i>	
Accentus <i>cur in rituali Meten-</i>		<i>Principis curam deposcat?</i>	
<i>s expressi?</i>	196		447
D'Achery <i>(Luca) scripta.</i>	112	<i>ut com-</i>	
Acta <i>Sanctorum Bollandi & c.</i>		<i>mode asservetur?</i>	447
<i>in Hispania damnata.</i>	88	<i>Romanorum Gra-</i>	
Actiones <i>creaturarum quid</i>		<i>corumque partes.</i>	448
<i>sint?</i>	507	<i>suburbanorum ex-</i>	
<i>interna substantiarum</i>		<i>structio.</i>	453
<i>simplicium in quo consistant?</i>	502	<i>ad æconomiam ru-</i>	
<i>& passiones creatura-</i>		<i>ralem pertinentium extru-</i>	
<i>rum cur sint mutua?</i>	507	<i>ctio.</i>	453
Actionum <i>humanarum ratio.</i>		<i>privatorum dispo-</i>	
	504	<i>sitio commoda.</i>	452. 453

Edifi-

INDEX RERUM.

Ædificiorum <i>bortensum</i> ratio.	172. 173
455	
Ægyptiorum <i>Philosophia</i> <i>Historia</i> .	101 sq.
476	
Æolia cum <i>Britannia</i> comparata.	497
42	
Æquationum <i>differentialium</i> <i>transmutatio</i> .	334
311 sq.	
Æquicolarum ritus <i>quales a</i> <i>Tullio</i> <i>Roma</i> <i>recepti</i> ?	334
515	
Æsopi <i>fabule</i> <i>ut ab</i> <i>Homeris</i> <i>differant</i> ?	92
182	
<i>vita</i> .	478
478	
Ægnus <i>quid</i> <i>Christianis</i> <i>olim</i> <i>notaverit</i> ?	514 sq.
148	
Ægriculturæ <i>olim</i> <i>dignitas</i> .	150
518	
De <i>Aguirre</i> (<i>Jos. Saenz</i>) <i>opera</i> .	502. 503
118	
Ækham <i>Turcarum</i> <i>quid</i> ?	503
414	
De <i>Albapinzo</i> (<i>Gabr.</i>) <i>varia</i> .	504
83	
Alberti <i>M.</i> <i>encomium</i> .	509
525	
<i>de</i> <i>necessitate</i> <i>calicis</i>	
<i>in</i> <i>S. Cœna</i> <i>sententiæ</i> .	509
525 sq.	
Albientium <i>Episcoporum</i> <i>numerus</i> <i>auctus</i> .	29
4	
Alcorani <i>apud</i> <i>Turcas</i> <i>æstimium</i> .	149
412	
Aleſius (<i>Alex.</i>) <i>Scotus</i> .	512
427	
Alexander (<i>Natalis</i>) <i>notatus</i> .	512
51	
Alexandriæ <i>bibliotheca</i> <i>combusta</i> .	502
421 sq.	
Algebra <i>improbata</i> .	502
171 sq. 174	
<i>cur</i> <i>damnosa</i> ?	509
174	
<i>ad</i> <i>artem</i> <i>inveniendi</i>	
<i>non</i> <i>referenda</i> .	511
174	
Algebræ <i>defectus</i> .	511
172. 173	
Allatii (<i>Leonis</i>) <i>scripta</i> .	511
101 sq.	
Altaria <i>num</i> <i>Orientem</i> <i>respicere</i> <i>debeant</i> ?	511
497	
Amor <i>ex</i> <i>pulsu</i> <i>agnitus</i> .	511
334	
Amstelodamensis <i>curia</i> <i>portæ</i> <i>indecentes</i> .	511
534	
Anatomia <i>corporis</i> <i>humani</i> .	511
262	
Anatomica <i>adversaria</i> .	511
217. 326	
Angliæ & <i>Scotia</i> <i>unio</i> <i>diebus</i> <i>infaustis</i> <i>facta</i> .	511
92	
Anguis <i>sanitatis</i> <i>symbolum</i> .	511
35	
De <i>Aniene</i> <i>fluvio</i> <i>tractatio</i> .	511
514 sq.	
Anima, <i>vocabulum</i> <i>amoris</i> .	511
150	
Anima <i>quid</i> <i>ſit</i> ?	511
502. 503	
<i>quando</i> <i>non</i> <i>differat</i> <i>a</i>	
<i>ſimplici</i> <i>monade</i> ?	511
503	
<i>rationalis</i> <i>quanam</i> <i>ſit</i> ?	
504	
<i>cur</i> <i>totum</i> <i>univerſum</i>	
<i>repreſentet</i> ?	511
509	
Animæ <i>immortalitas</i> <i>probata</i> .	511
29	
<i>figura</i> <i>pictoribus</i> <i>qualis</i> ?	511
149	
<i>in</i> <i>agendo</i> <i>leges</i> .	512
512	
<i>prorſus</i> <i>ſeparata</i> <i>non</i>	
<i>dantur</i> .	512
502	
Animal <i>nullum</i> <i>moritur</i> .	512
512	
<i>quid</i> <i>ſit</i> ?	509
509	
Animalium <i>ſpermatiorum</i> <i>diferentia</i> .	511
511	
Anna <i>Angl.</i> <i>Regina</i> <i>accuſata</i> .	511
91	
Antelmi (<i>Joſephi</i>) <i>ſcripta</i> .	511
119	

Z z z

De

INDEX RERUM.

- De Antipodibus sententia heretica.* 426
- Antiquitatum Lexicon succin-
ctum.* 138
- Aplustra Statuum.* 184
- Aponensis (Petri) historia.* 477
- In Apoplexia sacrificatio occi-
pitis commendata.* 328
- Appellatio ad Pontificem num
primitus recepta?* 374 ff.
- Apperceptio quid sit?* 503
- Appetitus definitio.* 501
- Aqua optimum potulentum.* 263
- Aqueductuum ratio.* 455
- Arabes Theologi subtilissimi.*
413
- Arabica lingua Germanicorum
vocabulorum ferax.* 420
- Arachnoidea oculorum tunica
a quo nomen acceperit?* 335
- Aratoris Paraphrasis Actor.
Apost. latet.* 133
- Archidiaconi officium.* 92
- Archiepiscopi Armachani jure
hereditario quindecim sibi
succedunt.* 292
- Architecto quanam cognitio
necessaria?* 446 sq.
- Architectonici ornatus officina
perfecta.* 449
- Architectura Gallorum lauda-
ta.* 533. 534
- Architecturæ militaris singu-
laria.* 497 sq.
- theoria unde pen-
deat?* 445
- Architecturæ Goldmannianæ
perfectio tentata.* 445
- artificia.* 449
- studium diffusum.*
446
- termini explicati.*
448
- regule tradite.*
448
- Arcudii (Petri) in concilianda
Eccl. Græcæ & Lat. studium.*
82
- Arcuum extruendorum regu-
la.* 451. 452
- Arianismi historia.* 426
- Aristarchus notatus.* 183
- Aristoteles Brunsvigæ prescri-
ptus.* 408
- in Academiis Pro-
testantium receptus.* 408
- rejectus.* 409
- revocatus.* 410
- Asiaticis Aristat-
les.* 419
- pharmacopola. 333
num cosmetica ven-
diderit?* 333
- Aristotelis scripta Romam
adducta.* 406
- Rome
cremata.* 406
- adversarii.* 410 sq.
- De Aristotelis in Academia Pa-
ris. varia fortuna liber.* 405
- Aristotelicorum & Platoni-
corum bella.* 475 sq.
- Arith-*

INDEX RERUM.

Arithmetica fufe explicata. 138	Baccherii (Petri) operā. 459
Armamentariorum constru- ctio. 496	Bælius (Petrus) a beatis haud exclusus. 424
Arnaldi & Nicolai controver- fia. 108 ff	Bærtii (Franc.) conatus. 235
Ars inveniendi in quo consi- stat? 172	Baillet (Adr.) notatus. 51
tignaria a Germanis ma- gis quam aliis exulta. 448	Baillet (Adriani) scripta. 120
libellandi explicata. 489	Barbaries quotuplex? 474
Arteria pulmonalis dicta vena arteriosa. 334	Barnabæ evangelium assertum. 287 sq.
Asseribus secandis apta ma- china. 494	Baronii Annales. 79
Astrologiæ in Asia studium summum. 421	Baronis vox olim Landgravi- um denotavit. 256
Astronomiæ practica metho- dus. 16	Bæotidæ nomen Imp. Græc. 271
Athei refutati. 188	Bassau (Bonav.) idem qui Lud. le Pippre. 85
Atomii natura quenam sint? 500	Batavorum in bydronia sci- entia. 490
Attriensis servus quis veteribus dictus? 380	Ratuere, vox quid notet? 272
Attributa Dei qualia sint? 507	Becani (Mart.) scripta. 82
monadum creatarum ut differant a divinis? 507	Becheriana machina. 534
Aubry (Ant.) scripta. 111	Becmanni (Jo. Christoph.) vi- ta & elogium. 139. ff.
Auditus ex tabaci sternutatorii abusu damnus. 38. sq.	Belgium Dominicanum. 458 ff.
Augustini operum editio nova commendata. 116	Bellarmini Controversiarum e- ditio optima. 80
Aureæ Bullæ authentia in du- bium vocata & asserta. 255	Benjamini Tudelensis Itinera- rium laudatum. 225
Axiomata num dentur? 505	Berengariani defensi. 230
De Azymorum usu Diff. 54	Bibendi in sanitatem alterius ritus improbat. 32 ff.
	in damnus alterius mos apud Anglos. 33
	Bibliothecæ Arabum & Turca- rum. 421 sq.
B acchi sacra Romæ abolita. 398 sq.	Zzz z
	Biga-

INDEX RERUM.

<i>De Antipodibus sententia heretica.</i>	426	Architecturæ <i>Goldmannianæ</i>	
<i>Antiquitatum Lexicon succinctum.</i>	138	<i>perfectio tentata.</i>	445
<i>Aplustra Statuum.</i>	184	<i>artificia.</i>	449
<i>Aponensis (Petri) historia.</i>	477	<i>studium diffusum.</i>	446
<i>In Apoplexia sacrificatio occipitis commendata.</i>	328	<i>termini explicati.</i>	448
<i>Appellatio ad Pontificem num primitus recepta?</i>	374 ff.	<i>regule tradite.</i>	448
<i>Apperceptio quid sit?</i>	503	Arcudii (Petri) <i>in concilianda Eccl. Græcæ & Lat. studium.</i>	82
<i>Appetitus de finitio.</i>	501		
<i>Aqua optimum potulentum.</i>	263	Arcuum <i>extruendorum regula.</i>	451. 452
<i>Aqueductuum ratio.</i>	455	Arianismi <i>historia.</i>	426
<i>Arabes Theologi subtilissimi.</i>	413	Aristarchus <i>notatus.</i>	183
<i>Arabica lingua Germanicorum vocabulorum serax.</i>	420	Aristoteles <i>Brunsvigæ prescriptus.</i>	408
<i>Arachnoidea oculorum tunica a quo nomen acceperit?</i>	335	<i>in Academicis Protestantium receptus.</i>	408
<i>Aratoris Paraphrasis Actor. Apost. latet.</i>	133	<i>rejectus.</i>	409
<i>Archidiaconi officium.</i>	92	<i>revocatus.</i>	410
<i>Archiepiscopi Armachani jure hereditario quindecim sibi succedunt.</i>	292	<i>Asiaticis Aristatles.</i>	419
<i>Architecto quanam cognitio necessaria?</i>	446 sq.	<i>pharmacopola.</i>	333
<i>Architectonici ornatus officina perfecta.</i>	449	<i>num cosmetica vendiderit?</i>	333
<i>Architectura Gallorum laudata.</i>	533. 534	Aristotelis <i>scripta Romam adducta.</i>	406
<i>Architecturæ militaris singularia.</i>	497 sq.	<i>Romæ cremata.</i>	406
<i>theoria unde pendeat?</i>	445	<i>adversarii.</i>	410 sq.
		<i>De Aristotelis in Academia Paris. varia fortuna liber.</i>	405
		Aristotelicorum & Platoniorum <i>bella.</i>	475 sq.
			Arith-

INDEX RERUM.

Arithmetica <i>fuse explicata.</i> 138	Baccherii (<i>Petri</i>) <i>operā.</i> 459
Armamentariorum <i>constru-</i> <i>ctio.</i> 496	Bælius (<i>Petrus</i>) <i>a beatis haud</i> <i>exclusus.</i> 424
Arnaldi & Nicolai <i>controver-</i> <i>sia.</i> 108 ff	Bærtii (<i>Franc.</i>) <i>conatus.</i> 235
Ars <i>inveniendi in quo consi-</i> <i>stat?</i> 172	Baillet (<i>Adr.</i>) <i>notatus.</i> 51
<i>tignaria a Germanis ma-</i> <i>gis quam aliis excolta.</i> 448	Baillet (<i>Adriani</i>) <i>scripta.</i> 120
<i>libellandi explicata.</i> 489	Barbaries <i>quotuplex?</i> 474
Arteria <i>pulmonalis dicta vena</i> <i>arteriosa.</i> 334	Barnabæ <i>evangelium assertum.</i> 287 sq.
Asseribus <i>secandis apta ma-</i> <i>chine.</i> 494	Baronii <i>Annales.</i> 79
Astrologiæ <i>in Asia studium</i> <i>summum.</i> 421	Baronis <i>vox olim Landgravi-</i> <i>um denotavit.</i> 256
Astronomiæ <i>practica metho-</i> <i>dus.</i> 16	Bæsideus <i>nomen Impp. Græc.</i> 271
Athei <i>refutati.</i> 188	Bassau (<i>Bonav.</i>) <i>idem qui Lud.</i> <i>le Pippre.</i> 85
Atomii <i>natura quenam sint?</i> 500	Batavorum <i>in bydrōnis sci-</i> <i>entia.</i> 490
Atrienfis <i>servus quis veteribus</i> <i>dictus?</i> 380	Batuere, <i>vox quid notet?</i> 272
Attributa <i>Dei qualia sint?</i> 507	Becani (<i>Mart.</i>) <i>scripta.</i> 82
<i>monadum creatarum</i> <i>ut differant a divinis?</i> 507	Recheriana <i>machina.</i> 534
Aubry (<i>Ant.</i>) <i>scripta.</i> 111	Recmanni (<i>Jø. Christoph.</i>) <i>vi-</i> <i>ta & elogium.</i> 139. ff.
Auditus <i>ex tabaci sternutatorii</i> <i>abusu damnus.</i> 38. sq.	Belgium <i>Dominicanum.</i> 458 ff.
Augustini <i>operum editio nova</i> <i>commendata.</i> 116	Bellarmini <i>Controversiarum e-</i> <i>ditio optima.</i> 80
Aureæ <i>Bullæ authentia in du-</i> <i>bium vocata & asserta.</i> 255	Benjamini <i>Tudelensis Itinera-</i> <i>rium laudatum.</i> 225
Axiomata <i>num dentur?</i> 505	Berengariani <i>defensio.</i> 230
De Azymorum <i>usu Diss.</i> 54	Bibendi <i>in sanitatem alterius</i> <i>ritus improbatus.</i> 32 ff.
	<i>in damnus alterius</i> <i>mos apud Anglos.</i> 33
	Bibliothecæ <i>Arabum & Turca-</i> <i>rum.</i> 421 sq.
B acchi <i>sacra Romæ abolita.</i> 398 sq.	Zzz 2
	Big-

INDEX RERUM.

<i>De Antipodibus sententia heretica.</i>	426	Architecturæ <i>Goldmannianæ</i>	
<i>Antiquitatum Lexicon succinctum.</i>	138	<i>perfectio tentata.</i>	445
<i>Aplustra Statuum.</i>	184	<i>artificia.</i>	449
<i>Aponensis (Petri) historia.</i>	477	<i>studium diffusum.</i>	446
<i>In Apoplexia sacrificatio occipitis commendata.</i>	328	<i>termini explicati.</i>	448
<i>Appellatio ad Pontificem num primum recepta?</i>	374 ff.	<i>regule tradite.</i>	448
<i>Apperceptio quid sit?</i>	503	<i>Arcudii (Petri) in concilianda Eccl. Græcæ & Lat. studium.</i>	82
<i>Appetitus de finitio.</i>	501	<i>Arcuum extruendorum regula.</i>	451. 452
<i>Aqua optimum potulentum.</i>	263	<i>Arianismi historia.</i>	426
<i>Aqueductuum ratio.</i>	455	<i>Aristarchus notatus.</i>	183
<i>Arabes Theologi subtilissimi.</i>	413	<i>Aristoteles Brunsvigæ prescriptus.</i>	408
<i>Arabica lingua Germanicorum vocabulorum ferax.</i>	420	<i>in Academiis Protestantium receptus.</i>	408
<i>Arachnoidea oculorum tunica a quo nomen acceperit?</i>	335	<i>rejectus.</i>	409
<i>Aratoris Paraphrasis Actor. Apost. latet.</i>	133	<i>revocatus.</i>	410
<i>Archidiaconi officium.</i>	92	<i>Asiaticis Aristatles.</i>	419
<i>Archiepiscopi Armachani jure hereditario quindecim sibi succedunt.</i>	292	<i>pharmacopola.</i>	333
<i>Architecto quanam cognitio necessaria?</i>	446 sq.	<i>num cosmetica vendiderit?</i>	333
<i>Architectonici ornatus officina perfecta.</i>	449	<i>Aristotelis scripta Romam adducta.</i>	406
<i>Architectura Gallorum laudata.</i>	533. 534	<i>Romæ cremata.</i>	406
<i>Architecturæ militaris singularia.</i>	497 sq.	<i>adversarii.</i>	410 sq.
<i>theoria unde pendat?</i>	445	<i>De Aristotelis in Academia Paris. varia fortuna liber.</i>	405
		<i>Aristotelicorum & Platoniorum bella.</i>	475 sq.
		<i>Arith-</i>	

INDEX RERUM.

Arithmetica <i>fuse explicata.</i>	138	Baccherii (<i>Petri</i>) <i>operā.</i>	459
Armamentariorum <i>constru-</i>		Bælius (<i>Petrus</i>) <i>a beatis haud</i>	
<i>ctio.</i>	496	<i>exclusus.</i>	424
Arnaldi & Nicolai <i>controver-</i>		Bærtii (<i>Franc.</i>) <i>conatus.</i>	235
<i>siæ.</i>	108 ff	Baillet (<i>Adr.</i>) <i>notatus.</i>	51
Ars <i>inveniendi in quo consi-</i>		Baillet (<i>Adriani</i>) <i>scripta.</i>	120
<i>stat?</i>	172	Barbaries <i>quotuplex?</i>	474
<i>tignaria a Germanis ma-</i>		Barnabæ <i>evangelium assertum.</i>	
<i>gis quam aliis exculta.</i>	448		287 sq.
<i>libellandi explicata.</i>	489	Baronii <i>Annales.</i>	79
Arteria <i>pulmonalis dicta vena</i>		Baronis <i>vox olim Landgravi-</i>	
<i>arteriosa.</i>	334	<i>um denotavit.</i>	256
Asseribus <i>secandis apta ma-</i>		Bæsideus <i>nomen Impp. Græc.</i>	
<i>chine.</i>	494		271
Astrologiæ <i>in Asia studium</i>		Bassau (<i>Bonav.</i>) <i>idem qui Lud.</i>	
<i>summum.</i>	421	<i>le Pippre.</i>	85
Astronomiæ <i>practica metho-</i>		Batavorum <i>in bydrōnō sci-</i>	
<i>dus.</i>	16	<i>entia.</i>	490
Athei <i>refutati.</i>	188	Batuere, <i>vox quid notet?</i>	272
Atomi <i>natura quenam sint?</i>	500	Becani (<i>Mart.</i>) <i>scripta.</i>	82
Atriensis <i>servus quis veteribus</i>		Becheriana <i>machina.</i>	534
<i>dictus?</i>	380	Becmanni (<i>Jø. Christoph.</i>) <i>vi-</i>	
Attributa <i>Dei qualia sint?</i>	507	<i>ta & elogium.</i>	139. ff.
<i>monadum creatarum</i>		Belgium <i>Dominicanum.</i>	458 ff.
<i>ut differant a divinis?</i>	507	Bellarmini <i>Controversiarum e-</i>	
Aubry (<i>Ant.</i>) <i>scripta.</i>	111	<i>ditio optima.</i>	80
Auditis <i>ex tabaci sternutatorii</i>		Benjamini <i>Tudelensis Itinera-</i>	
<i>abusu damnus.</i>	38. sq.	<i>rium laudatum.</i>	225
Augustini <i>operum editio nova</i>		Berengariani <i>defensio.</i>	230
<i>commendata.</i>	116	Bibendi <i>in sanitatem alterius</i>	
Aureæ <i>Bullæ authentia in du-</i>		<i>ritus improbatus.</i>	32 ff.
<i>bium vocata & asserta.</i>	255	<i>in damnus alterius</i>	
Axiomata <i>num dentur?</i>	505	<i>mos apud Anglos.</i>	33
De <i>Azymorum usu Diss.</i>	54	Bibliothecæ <i>Arabum & Turca-</i>	
		<i>rum.</i>	421 sq.

Bacchi *sacra Romæ abolita.*
398 sq.

Zzz z

Big-

INDEX RERUM.

Bigami cur olim sacramento exclusi? 387 sq.	Cabassutii (Jo.) character & scripta. III
De Bignonio (Hier.) ejusque scriptis varia. 89	Cabbala quid sit? 73
Le Blanc scripta. 121	Cadaver inventum a plagis non mortuum. 221
Bohœmi num possint ad supre- ma Imperii judicia provoca- re? 256 sq.	J. Cæsaris in rebus Anglicis ignorantia. 471
Bonz (Jo.) scripta. 102	Cajetani (Petri Viñt.) apostasia & scripta. 81
fides laudata. 525	Calculus expectationum in lu- dis. 268
Bonitas Dei. 513	Calculi vesica magni sectio. 221
Bonvifæ (Blanca Theresia Massei) vita. 151 ff.	Calicis antiqui usus quatu- plex? 147
Bos Lucani olim dictus elephas. 300	laicis in S. Cœna crepti occafio. 526
Bossuetus (Jac. B.n.) refutatus. 230	in S. Cœna necessitas. 526
Bossueti (Jac. Ben.) scripta. 112	De Califis Persiæ tractatio. 164
Brachmanum Theologia & Philosophia libris compre- hensa. 421	De Calprenedii Cassandra ju- dicium. 183
De Briennii Com. morte di- ctum Ludovici XIV. 464	Cameli num sint mancipi. 295 300
Britannia num a Bruto dicta? 42. 468 ff.	Camerarii (Guil.) scripta. 86
Brunsvici munitionum ratio. 533	Camminensis Episcopatus hi- storia autor. 9
Brunus (Jordanus) num A- theus? 478	Canus (Melch.) laudatus. 51
Bunderi (Jo.) opera. 459	Capitis vulnus per se lethale. 221
Burgundiæ Ducatus num pars Regni Arelatensis? 11	Carbunculus Arabibus fax no- cturna. 419
C abassutius (Jo.) refutatus. 385	Caroli M. tempore qua facies Eccl. fuerit? 527
	Cartesius problematum ordi- nem turbat. 174

Car-

INDEX. RERUM.

Cartesius cur non incidit in <i>systema harmoniæ præstabi-</i> <i>lita?</i> 512	Christi <i>imagines vera.</i> 53 <i>monogrammaticis ante</i> <i>Constantinum M. usus.</i> 146 <i>apud Turcas cultus.</i> 414
Cartesii (Ren.) <i>epitaphium.</i> 536	In Christianos <i>gentilium con-</i> <i>vitia.</i> 369. ff.
Cartesianorum. in <i>perceptio-</i> <i>num doctrina lapsus.</i> 501	Chrysippus <i>Medicus.</i> 334
Carunculæ <i>lacrymalis pili.</i> 327	Chylificatio <i>quid sit?</i> 263
Casæ <i>militum.</i> 497	Cicero <i>Dei providentiam ne-</i> <i>gavit.</i> 224 <i>num prima magnitu-</i> <i>dinis Philosophus?</i> 475
Casarum <i>armatarum exstru-</i> <i>ctio.</i> 495	Ciceronis <i>loca selecta recogni-</i> <i>ta.</i> 223
Casaubonus (Is.) <i>notatur.</i> 184	Cimmerii <i>in septentrione loca-</i> <i>ti.</i> 43 <i>iiidem qui Gomcræi.</i> 43
Castellionis <i>versio Biblica casti-</i> <i>gata.</i> 276	Circumforaneorum <i>delinea-</i> <i>tio.</i> 15
Ex Casu <i>ab alto mors subitanea.</i> 221	Civitas <i>Dei descripta.</i> 513
Catacumbæ <i>quando exstrui cœ-</i> <i>pta?</i> 146	Civitatis <i>jure num quis in dua-</i> <i>bus Germaniæ urbibus frui</i> <i>possit?</i> 260
Catarractarum <i>exstructio.</i> 489	Clavi <i>sanctitas in corona Mo-</i> <i>doetiensi impugnata.</i> 158 ff.
De Chenu (Jo.) <i>judicium.</i> 1	Clementis XI <i>Pont. character.</i> 187
Chilsetiorum (Jo. Jacobi, Jo-	Codicis <i>Ludoviciani autoritas.</i> 69
bannis, Julii, Philippi, Lau-	Codicum <i>Ebreorum correctio</i> <i>ut facta?</i> 73
rentii & Jo. Franc.) <i>scripta.</i> 88	Codurri (Phil.) <i>scripta.</i> 88
Chirothecarum <i>usus peruetu-</i> <i>stus.</i> 184	De S. Cœna <i>Reformatorum sen-</i> <i>tentia defensa.</i> 229
Chirurgi <i>clari.</i> 335-336	
Chirurgorum <i>olim quam hodie</i> <i>conditio alia.</i> 336	
Christus <i>quo die conceptus?</i> 53 <i>natus?</i> 53 <i>circumcisus?</i> 53 <i>pasccha come-</i> <i>derit?</i> 54	
Christi & Abgari <i>epistola vin-</i> <i>dicata.</i> 53	

INDEX RERUM.

Bigami cur olim sacramento exclusi? 387 sq.	Cabassutii (Jo.) character & scripta. IIII
De Bignonio (Hier.) ejusque scriptis varia. 89	Cabbala quid sit? 73
Le Blanc scripta. 121	Cadaver inventum a plagis non mortuum. 221
Bohæmi num possint ad supre- ma Imperii judicia provoca- re? 256 sq.	J. Cæsar in rebus Anglicis ignorantia. 471
Bonæ (Jo.) scripta. 102	Cajetani (Petri Viñ.) apostasia & scripta. 81
fides laudata. 525	Calculus expectationum in lu- dis. 268
Bonitas Dei. 513	Calculi vesica magni sectio. 221
Bonifacæ (Blanca Theresia Massæ) vita. 151 ff.	Calicis antiqui usus quotu- plex? 147
Bos Lucani olim dictus elephas. 300	laicis in S. Cæna crepti occafio. 526
Bossuetus (Jac. Ben.) refutatus. 230	in S. Cæna necessitas. 526
Bossueti (Jac. Ben.) scripta. 112	De Califis Persia tractatio. 164
Brachmanum Theologia & Philosophia libris compre- hensa. 421	De Calprenedii Cassandra ju- dicium. 183
De Briennii Com. morte di- ctum Ludovici XIV. 464	Cameli num sint mancipi. 295 300
Britannia num a Bruto dicta? 42. 468 ff.	Camerarii (Guil.) scripta. 86
Brunsvici munitionum ratio. 533	Camminensis Episcopatus hi- storia autor. 9
Brunus (Jordanus) num A- theus? 478	Canus (Melch.) laudatus. 51
Bunderi (Jo.) opera. 459	Capitis vulnus per se lethale. 221
Burgundiæ Ducatus num pars Regni Arelatensis? 11	Carbunculus Arabibus fax no- cturna. 419
C abassutius (Jo.) refutatus. 385	Caroli M. tempore qua facies Eccl. fuerit? 527
	Cartesius problematum ordi- nem turbat. 174

Car-

INDEX. RERUM.

Cartesius cur non incidit in <i>systema harmonia prestabi-</i> <i>lita?</i> 512	Christi <i>imagines vera.</i> 53 <i>monogrammaticis ante</i> <i>Constantinum M. usus.</i> 146 <i>apud Turcas cultus.</i> 414
Cartesii (Ren.) <i>epitaphium.</i> 536	In Christianos <i>gentilium con-</i> <i>vitia.</i> 369. ff.
Cartesianorum. <i>in perceptio-</i> <i>num doctrina lapsus.</i> 501	Chrysippus <i>Medicus.</i> 334
Carunculæ <i>lacrymalis pili.</i> 327	Chylificatio <i>quid sit?</i> 263
Castræ <i>militum.</i> 497	Cicero <i>Dei providentiam ne-</i> <i>gavit.</i> 224 <i>num prima magnitu-</i> <i>dinis Philosophus?</i> 475
Casarum <i>armatarum extru-</i> <i>ctio.</i> 495	Ciceronis <i>loca selecta recogni-</i> <i>ta.</i> 223
Casaubonus (Is.) <i>notatus.</i> 184	Cimmerii <i>in septentrione loca-</i> <i>ti.</i> 43 <i>iiidem qui Gomcræi.</i> 43
Castellionis <i>versio Biblica casti-</i> <i>gata.</i> 276	Circumforaneorum <i>delinea-</i> <i>tio.</i> 15
Ex Casu <i>ab alto mors subitanea.</i> 221	Civitas <i>Dei descripta.</i> 513
Catacumbæ <i>quando extrui cœ-</i> <i>pta?</i> 146	Civitatis <i>jure num quis in dua-</i> <i>bus Germania urbibus frui</i> <i>possit?</i> 260
Cataractarum <i>extructio.</i> 489	Clavi <i>sanctitas in corona Mo-</i> <i>doetiensi impugnata.</i> 158 ff.
De Chenu (Jo.) <i>judicium.</i> 1	Clementis XI <i>Pont. character.</i> 187
Chifletiorum (Jo. Jacobi, Jo-	Codicis <i>Ludoviciani autoritas.</i> 69
bannis, Julii, Philippi, Lau-	Codicum <i>Ebraeorum correctio</i> <i>ut facta?</i> 73
rentii & Jo. Franc.) <i>scripta.</i> 88	Codurri (Phil.) <i>scripta.</i> 88
Chirothecarum <i>usus pervetu-</i> <i>stus.</i> 184	De S. Cœna <i>Reformatorum sen-</i> <i>tentia defensa.</i> 229
Chirurgi <i>clari.</i> 335-336	
Chirurgorum <i>olim quam hodie</i> <i>conditio alia.</i> 336	
Christus <i>quo die conceptus?</i> 53 <i>natus?</i> 53 <i>circumcisus?</i> 53 <i>pasccha come-</i> <i>derit?</i> 54	
Christi & Abgari <i>epistola vin-</i> <i>dicata.</i> 53	

INDEX RERUM.

<p>De S. Cœna Græcorum sententia. 436 <i>sententia Pontificiorum ut Ecclesia obrusa?</i> 229 ff. Coin, vox Gallica, ex Iconio facta. 274 Ex Colica hysterico-stultenta mors. 221 Collii (Fr) de salute gentilium sententia. 83 Colmariense Chronicon notatum. II Columnarum architectonicarum descriptio. 449 <i>dispositionis species.</i> 450 Combesfii (Franc.) scripta. 106 Cominæi Commentarii cum Jo. Vitriarii notis promissi. 422 Compositi idea unde? 504 Conceptio quid importet? 511 Concilii Basileensis historia. 426 <i>Lugdunensis acta. 6.7 indicendi jus penes Imperatorem.</i> 190 sq. Conciliorum auctoritas. 382 Conciones sacra quam diu olim duraverint? 386 De-Concionibus veterum tractatio. 386 Confucius scriptis vulgaribus tractavit. 227 <i>quando vixerit? 477</i></p>	<p>De Conob. in numis Imp. Orient. Dissertatio. 271 sq. Constantini Copronymi in Lipsantheam Euthemia furor. 531 Constantiniani Ordinis historia. 330 sq. Cordis valvula ab Herophilo descripta. 234 <i>paralyss mortis subitanea causa.</i> 335 Ex Cordis mucronis ruptura mors subitanea. 328 Cornara femina superstitiosa. 477 Coronæ ferrea Longob. ortus. 157 De Corona ferrea Longobardorum Dissertatio. 155 Corpus omne ut patiatur ab omnibus in universum? 509 <i>omne organicum praeexistit in conceptione.</i> 511 Corpora sunt in perpetuo fluxu. 511 Corporum in agendo leges. 512 Corignani (Petr. Ant.) promissa. 515 Cotelerii (Jo. Bapt.) scripta. 115 Cousin (Lud.) scripta. 121 Creatura mutationi obnoxia. 501 <i>ut a Deo nascatur? 517</i> De Crispo (Jo. Bapt.) iudicium. 480</p>
--	--

De

INDEX RERUM.

<i>De Critica arte regule.</i>	49 ff.	<i>De Dario fabula.</i>	163
<i>Criticorum audacia accusata.</i>	51	<i>Davenantii de unione Lutherano- rum & Reformatorum sententia.</i>	123
<i>Cubi duplicatio per rectas.</i>	201	<i>Dauliorum familia in Persia.</i>	165
<i>Culminationes siderum obser- vandi instrumentum.</i>	16	<i>De Decretis divinis disputatio inutilis.</i>	124
<i>Cunæus (Petr.) Salustium imi- tatus.</i>	522	<i>Defensio interna in munimen- tis non negligenda.</i>	499
<i>De Curatorum & Horatorum pugna meditata.</i>	368	<i>Denarii Petrini in Hibernia o- rigo.</i>	292
<i>Curiarum regule architectoni- ca.</i>	456	<i>Deus quid sit?</i>	188. 505
<i>Q. Curtii loca quadam emen- data.</i>	54 ff.	<i>vox, Sinensium literis ex- primi non potest.</i>	227
<i>Curvæ præter circulum nulla Geometrica.</i>	173	<i>cur absolute perfectus?</i>	506
<i>Apolloniana non sunt Geometrica.</i>	201 ff.	<i>cur solus necessarius exi- stat, si possibilis.</i>	506
<i>lateraliter similes.</i>	320	<i>cur princeps & parens spirituum.</i>	513
<i>potentialiter & fun- ctionaliter similes.</i>	320	<i>Dei ignorantia invincibilis probata.</i>	279
<i>Cutis in ore, oculis, naribus ac pudendis non tam perfora- tur, quam introrsum refle- ctitur?</i>	218	<i>potentia.</i>	507
<i>Cyclopium regio in Hispania.</i>	42	<i>bonitas.</i>	513
<i>Cynici decem supposititii.</i>	479	<i>gloria in quo consistat?</i>	513
D <i>Acercia (Anna) refutata.</i>	282 sq.	<i>civitas descripta.</i>	513
<i>Dale (Ant.) refutatus.</i>	52	<i>ideam ut nanciscamur?</i>	504
<i>In Danica lingua unde voces Græca?</i>	42	<i>unitas adstructa.</i>	505
<i>Daniel, historicus Gallicus, re- futatus.</i>	274	<i>existentia ut a priori & posteriori probetur?</i>	506
		<i>regimen quale sit?</i>	514
		<i>De Dei imperio & juribus Tract.</i>	390 ff.
			Dixta

INDEX RERUM.

<i>Dietæ probationum.</i>	376	<i>Ecclesiæ Græcæ & Latine schi-</i>	
<i>Diffidationum exempla.</i>	78	<i>sma quando ortum?</i>	437. 441
<i>Dikinsonus notatus.</i>	474	<i>quæ facies tempore</i>	
<i>Diocles Caristhii Medicus.</i>	333	<i>Caroli M.</i>	527
<i>Diogenis dolium fabulosum.</i>	477	<i>De Ecclesia Rufforum senten-</i>	
<i>De Doctoribus umbraticis</i>		<i>tia.</i>	437
<i>commentatio.</i>	519 sq.	<i>Eclipseos Solaris A. 1718 obser-</i>	
<i>Dolium Diogenis fabulosum.</i>	477	<i>vatio.</i>	94. 95
<i>De Dominis (M. Ant.) scripta.</i>	88	<i>Eclipsium Solarium singularis</i>	
<i>Domus suburbana Ducis Me-</i>		<i>descriptio.</i>	18 ff.
<i>galopolitani descripta.</i>	447	<i>De Educatione Christiana spe-</i>	
<i>Duodeno intestino nomen ab</i>		<i>cimen.</i>	133
<i>Herophilo impostum.</i>	334	<i>Electoꝝ num possit esse iudex in</i>	
<i>Dupinius (L.E.) refutatus.</i>	377 ff.	<i>propria causa?</i>	256
<i>Duræ Matris sinus longitudi-</i>		<i>Electoꝝales conventus ubi cele-</i>	
<i>nalis inferior saepe deest.</i>	326	<i>brandi?</i>	258
<i>lateralis de-</i>		<i>num ipsi</i>	
<i>scriptio.</i>	326	<i>Electoꝝ adire debeant?</i>	258
<i>novus.</i>	326	<i>Electoꝝatus plures num uni pos-</i>	
<i>longitudina-</i>		<i>sint deferri?</i>	260 sq.
<i>lis inferior in quartum in-</i>		<i>Elementa rerum quanam sint?</i>	
<i>fluit.</i>	326		500
<i>sinuum dupli-</i>		<i>Elephantum num sint mancipi?</i>	
<i>catio.</i>	326		295. 299
<i>Dysentericæ causa immediata</i>		<i>Eloquentiæ apud Arabes studi-</i>	
<i>est matcria glareosa.</i>	177	<i>um.</i>	420
<i>De Dysenteria tractatus.</i>	176	<i>Empirici quantum sinus in a-</i>	
E <i>Berti (Adami) promissa.</i>	422	<i>ctionibus nostris?</i>	504
<i>Ebionitæ unde dicti?</i>	289	<i>Entelechiæ dominantes qua-</i>	
<i>quid docuerint?</i>	289	<i>nam sint?</i>	510. 511
<i>Ecclesiæ regimen quale esse de-</i>		<i>Entelechiarum nomen quibus</i>	
<i>beat?</i>	380	<i>entibus conveniat?</i>	502
		<i>Entis ideam unde hauriamus?</i>	
			504
		<i>Ephemeridum Manfredi ra-</i>	
		<i>tio.</i>	17
			Epi-

INDEX RERUM.

E um poema quid? 22	Fabula quotuplex? 282
unde ortum? 181	Fabulæ Romanensis definitio. 183
Ad Epicum poema qua requirantur? 23	Fabularum Romanensium inter Asiaticos copia. 420
qualis stylus requiratur? 25	Fanaticorum corruptio unde? 131
Episcopi qui olim & postea? 189 sq.	Felicitas qua in re consistat? 443
aplahe electi. 189	Christiana num miseris tollatur? 444
Epitheta Homeri excusata. 283	Feneloni Telemachus notatus. 26
Equestris dignitatis Historia. 329 sq.	Ferrandi (Lud.) scripta. 118.
origo. 330	Ferrarii (Franc. Bernardini) libri fata. 82 sq.
a nobilitate differentia. 329.	Ferro acuendo inserviente machina. 494
Equites literati quinam? 331	Fetuz Turcarum quid? 414
De Equitibus tractatio. 331	Fevardentii (Fugnc.) scripta, error & zelus. 81
Erasmi in reformationem merita. 97 sq.	Feuda in Bohemia rariora 256
Erasmo cur statua posita Rotodami? 536	Figura templorum quenam optima? 457
Erasistratus Medicus. 334	triangularis ut templis aptanda? 458
Eruditi inter Equites numerati. 331	Filefaci (Jo.) scripta. 83
Eruditorum vitia. 130. 131	Firmitatis adificiorum regula. 449
Evangelium Nabam medicum detectum. 287.	Fixarum motus annuus. 17
Eucharistia olim administrata ratio. 388 sq.	Flavignii (Valeriani) scripta & dogmata. 106
Euclidea defensio. 172	Fleury notatus. 51
Excommunicationis jus quale? 94	Fœtus mortui extractio felix. 221
De Exponendi liberos jure Diff. 353 sq.	humanus instructus tunica alantoida. 264
F abri (Nic.) munus & scripta. 81	Αααα
Fabricii Vita Ciceronis. 225	Fou-

INDEX REKUM.

Fontenelle <i>refutatus.</i>	52	Geometria <i>Euclidis comm.</i>	171 sq.	
Fontium <i>salientium ratio.</i>	455	Gerbaio (Jo.) <i>scripta.</i>	115	
Fori <i>regula Architectonica.</i>	456	Germanicarum <i>vocum in lingua Arabica vestigia.</i>	420	
Du Fresnoe (Car.) <i>symbolum & scripta.</i>	111 sq.	Germanorum <i>prærogativa in arte signaria.</i>	448	
Friderici II <i>Imp. de cultu sacramenti sententia.</i>	527	Glandulæ <i>mucilaginosæ ante Flaverum cognita.</i>	218	
Fronteau (Jo.) <i>controversia & scripta.</i>	85	<i>plures dantur, quas Nuckius annotavit.</i>	219	
Frontis <i>vultus non lethale.</i>	221	<i>pinæalis convenientia cum glandulis plexus cho-</i>	<i>roidæ.</i>	326
Frontonum <i>regula.</i>	449	<i>pituitaria constructio.</i>	327	
Functionum <i>similium ratio.</i>	322	<i>thyroidæ non semper habens appendicem.</i>	328	
Fundamentorum <i>regula singularares.</i>	418	In Glandulis <i>sublingualibus vasculorum ascuta.</i>	328	
Funiculus <i>umbilicalis non deligatus causa mortis infantis.</i>	221	Globus <i>igneus per ærem decedens.</i>	267	
		Gnomon <i>astronomicus Romæ erectus.</i>	16	
G allia <i>Christiana in provinciâ eccl. distributa.</i>	1	Godeaus (Ans.) <i>scripta.</i>	89	
Galliarum <i>Regum promissa non obligans.</i>	466	Gorden (Hew.) <i>notatus.</i>	254	
Galfridus <i>Monsiemontensis quo tempore vixerit?</i>	467	Göldmannus <i>in quibus Architecturam promovet?</i>	449.	
<i>defensus.</i>	467 sq.	450		
Gallonii (Ant.) <i>merita.</i>	80	Göldmanni <i>Architectura commendata.</i>	445	
Garnerii (Jo.) <i>scripta.</i>	115	De Grammatice (Jo. Bapt.) <i>judicium.</i>	235	
Generatio <i>perfecta non datur.</i>	511	Grammaticæ <i>difficultas.</i>	224	
Generationis <i>quid sit?</i>	511	<i>vocis quid intelligatur?</i>	118	
Genus <i>factandi moris in Ecclesiâ olim raris.</i>	524 sq.			
Geographus <i>Nubiensis unde sua hausit?</i>	225			

INDEX RERUM.

Grammaticæ habitus qualis ?	519	De Hebræorum Philosophia	
		Diff.	473
Grammaticam quis Roma in-		Henricus VII Imp. ubi Rex Ita-	
ruleris ?	518	lia coronatus ?	156
Grammaticorum Rom. disci-		Henrici VII Imp. intoxicatio no-	
plina.	518	gata.	462
Gravellani laudes & symbo-			aqui-
lum.	241	bus asserta ?	463
Gratulari, est gratias agere.		De Henrico VII Angl. R. varia.	
	224		243 ff.
Grayi (Gib.) Oratio de illustri-		VIII Angl. R. varia	
bus Scotia scriptoribus.	427		245-252
Gregorii X Pont. vita.	5 ff.	Hepatis situs vitiosus.	218
Gregorii (Jac.) scripta.	82	Hermannus (Jac.) notatus.	306
Grostete des Mahis (Marini)			314 325 342
scripta.	120	Hermant (Godofr.) scripta.	115
Gustus bonus in re literaria		Sub Hermete laet Moses.	476
quid sit ?	129	Herophilus Medicus.	334
		ut	Helperius, nomen Cynici fictum.
comparandus ?	129		479
quid		Hiberni num Scoti veteres ?	426
suadeat ?	129 ff.	Hibernorum veterum Christia-	
		nismus qualis ?	292
H ereticarum unde fiant ?		In Hibernia Protestantum sub	
	131	Jacobo II persecutiones.	222
De Harnel (Jo. Baps.) scripta.			19
	120	Hieronymus refutatus.	293
Hamiltoni Ducis character.	91	reliquiarum pa-	
Harmonia rerum descripta.	508	tronus.	530
prestabilis quid ?	512	Historia studium apud Arabes,	
inter regnum natura		Turcas aliosque Asiaticos.	
& gratia.	513		415 sq.
De Harmonianis Persarum va-		Historici Orientales.	416 ff.
ria.	167	Hobbesius (Th.) refutatus.	
Harvei adversarii & encomi-			391 sq.
um.	476	Holdeni (Henr.) scripta.	86

INDEX RERUM.

Holstenii (<i>Luca</i>) scripta.	100 sq.	Hydro-epiplotelis sectia.	221
Homerus defensus.	40, 283	Hydrops pectoris connatus.	221
emendatus.	41	Hydrotechnia origo.	490
Homeri virtutes.	281 sq.	Hypochondrii sinistri, vulnus	
navi.	282 sq.	curatum.	221
vita & scripta.	283	Hypodromorum constructio.	455
De Homero ut judicandum?	25		
Hominis sapientis ac virtuosae		I litera cum L saepe permuta-	
ratio vivendi.	514	ta.	148 sq.
Homines quando bestiarum in-		cum puncto, figuram scri-	
star agant?	504	ptura saeculi XV.	287
De Horatorum & Curatorum		Jacobus Apost. & Paulus quoad	
pugna meditata.	368	doctrinam de justificatione	
Horologia oscillatorum quando		conciliati.	290 sq.
absque cycloide tempus accu-		Patriarcha num Physi-	
rate distinguant?	16	cus?	474
Hororum condendorum ratio.	455	Jacobi I R. A. mandata ad syno-	
Hospitaliorum ordo Montis-		dum Dor dracenam quenam?	122
pessul. a S. Martha institu-		Jane (Guil.) moderatio.	125
tus.	330	Janseii controversiarum histo-	
Holstiae cultus Pontificius im-		ria.	85
pugnatus.	523 ff.	Janseii (Nic. & Dominici)	
quando ceperit?	525	scripta.	460
Huetius notatus.	52	Du Jardin (Th.) scripta contro-	
Humoris crystallini figura ut		versa.	461
mutetur?	327	Ixodus quid in acrostichis Sibyl-	
Hungaricae litera nova.	136	linis notes?	147
Humano-Scythica literatura.		Iconia quid?	274
135 sq.		Idez simplices defensa.	505
Ab Hutten (Ulrici) liber artis		In Jesaiam Commentarius.	427
reconsus.	100	De Jesaia traditiones in dubium	
Hydii (Th.) Apologia pro Persis		vocata.	431
resecta.	-226	Igaorantia Dei invincibilis	
Hydrorcelis sectio.	221	probata.	279
			1100

INDEX RERUM.

<i>Ileus ex portione intestini ilei in loco processus vaginalis im-</i> <i>pecta.</i>	220	<i>Instrumentum ad observandam</i> <i>siderum culminationem.</i>	16
<i>Iliados libri duo postremi super-</i> <i>flui,</i>	24	<i>Instrumenta ad fabricam navium</i> <i>neccessaria.</i>	184
<i>Homeri scopus.</i>	181	<i>Insulæ omnes Septentrionalibus</i> <i>Aæa dicta.</i>	42
<i>Imaginatio fortis unde pondeat?</i>	504	<i>Integrationum artificia singu-</i> <i>laria.</i>	308 ff.
<i>Immaterialis ideam unde nan-</i> <i>ciscamus?</i>	504	<i>Intellectus Dei qualis?</i>	506
<i>Imperii Statibus immediatis</i> <i>num jus fæderum competat?</i>	259	<i>Interitus substantiæ simplicis.</i>	500
<i>divini fundamenta &</i> <i>indoles.</i>	391	<i>Interpretis officium quodnam?</i>	283 sq.
<i>diviso varia.</i>	392	<i>Interusurii calculus.</i>	269
<i>subditi quisnam?</i>	393	<i>Inveniendi ars in quo consistat?</i>	172
<i>Imperfectio creaturarum unde?</i>	506	<i>Inventores qua mente præditi</i> <i>esse debeant?</i>	172
<i>Incendiorum progressus ut re-</i> <i>sistendum?</i>	449	<i>Johannis C. XVII hymnus Chri-</i> <i>sti post S. Cæna institutionem</i> <i>cantatus continetur.</i>	54
<i>Indulgentiarum historia illu-</i> <i>strata.</i>	99	<i>Jordanes symbolum baptismi.</i>	148
<i>descriptio.</i>	196	<i>Josephus illustratus.</i>	359
<i>Infanticidium per strangulati-</i> <i>onem.</i>	221	<i>Ipecacuanha ut dysenteria me-</i> <i>deatur?</i>	179
<i>Infanticidii pena.</i>	373	<i>quando contra dy-</i> <i>senteriam danda?</i>	180
<i>De Inferno multa minari Ora-</i> <i>tozem sacrum dedecet.</i>	22	<i>Isidorus illustratus.</i>	299
<i>Ingenium quid sit?</i>	26	<i>Italia bonorum ingeniorum bo-</i> <i>die minus ferax.</i>	131
<i>Ingeniorum diversitas unde?</i>	131. 132	<i>Italix Reges etiam Roma & Bo-</i> <i>nonia coronati.</i>	157
<i>In Inscriptionibus vetustis lito-</i> <i>rarum minuscularum usus.</i>	146	<i>eligendi jus num pe-</i> <i>nes Archi-Ep. Mediolanenses?</i>	158

INDEX RERUM.

Italiæ Vicariatus Germania Vicariatus subordinatus.	258	Kœnigsbergæ descriptio.	8 ff.
Iter Architectonicum Sturmii.	532 sq.	L aboratoria pyrotechnica.	497
Itineris usus ad locupletandam scientiam architectonicam.	447	Lacrymalis caruncula pili, ductus orificium in naribus.	327
Jubilæi Evangelicæ secundæ historia.	185	Lactantius vindicatus.	373
Judæi in China, decem tribuum reliquia.	227	Lactea vasa Erasistratus observavit.	334
Juguh vulnus non lethale.	221	Læstrigonia situs.	42
Julii II Pont. dispensatio de nuptiis Henrici VIII A. R. & Catharinae.	243.244 sq.	Langerini (Eleon.) controversia.	121
Jupiter a nodo vix in minuto distans observatus.	266	Lapidum cæorum copulatio.	449
Jureconsulti quidam Romani facti Christiani.	397	Lapidibus secandis apta machina.	494
Juridica Bibliotheca Turcarum.	414 ff.	Ad Lassitudines antsum in oleo decoctum.	332
Juris consultorum collegium in urbe Catre.	415	De Latinitatis studio nimio Diss.	520
Canonici & civilis historia.	427	Latitudo fixarum mutabilis.	266. 267
De Justificatione doctrina Jacobi & Pauli conciliata.	290 sq.	Launojus (Jo.) notatus.	51
Justinus Martyr vindicatus.	372	Launoji (Jo.) scripta. in Aristotlem odium.	102 sq.
K eldæi quinam?	291. 293		405. 406
Keplerus primus pupilla dilatationem exposuit.	95	Laurea cur dicta corona Longobardica?	157
Kepleri methodus eclipses Solaris describendi.	18. 19	Lauretanz domus antiquitas defensa.	53
		Leges illustrata:	
		L. un. C. de usucap. trans-	
		form.	302
		L. un. C. de nudo jure Quirit. toll.	302
			L. un.

INDEX RERUM.

<i>L. un. C. de his qui par.</i>	360	Lockmannus <i>Perfarum Philo-</i>	
	363	<i>sophus.</i>	162
<i>L. 12 pr. C. de Hæretic.</i>	404	<i>idem qui Æsopus.</i>	478
<i>L. 39 ff. de penis.</i>	362	Lombardi (<i>Petri</i>) <i>doctrina.</i>	
<i>Legum divinarum conditio.</i>			426
	394 sq.	Longinus <i>refutatus.</i>	181
<i>Mosaicarum & Romanarum collatio illustrata.</i>	356	Longobardorum <i>Reges ubi coronati?</i>	156
Leibnitii (<i>G. G.</i>) <i>vita promissa.</i>		Lotharingia <i>a Ludovico XIV</i>	
	424	<i>quibus sponforibus emsa?</i>	63
<i>Ad Leibnitii vitam supplementa.</i>	423	Lubecenses <i>Aibena.</i>	230 sq.
<i>De Leibnitio judicium Georgii Reg. A.</i>	424	Lubini (<i>Augustini</i>) <i>scripta.</i>	107
<i>De Leonardi (Thoma) singularia.</i>	460	Lucæ <i>Evangelium ut compositum?</i>	74
Libellandi <i>ars explicata.</i>	489	Lucianus <i>illustratus.</i>	400 sq.
Libellarum <i>varia genera.</i>	489	Ludovici XIV <i>R. G. res gesta.</i>	60 sq.
<i>De Liberos occidendi, vendendi, exponendi jure Diff.</i>	353 ff.	Ludoviciani <i>Codiciis auctoritas.</i>	69
Libri <i>Græcorum de sapientia Romæ combusti.</i>	400	Lugdunensis <i>Concilii acta.</i>	6.7
<i>De Limnæi (Jo.) Observ. ad A. B. judicium.</i>	253	Luinii, <i>Ministri Gall. superstitionis.</i>	465
Lingua <i>primitiva qua?</i>	72	De Lullio (<i>Raymundo</i>) <i>varia.</i>	426
<i>Ebræa qualis?</i>	72	Lupi (<i>Christiani</i>) <i>scripta.</i>	HL
<i>universalis ut perficienda?</i>	423 sq.	De Lupo (<i>Christi</i>) <i>judicium?</i>	378
<i>non semper habet formam.</i>	328	Lusitanæ <i>historia nova.</i>	280
Lipsius (<i>Justus</i>) <i>notatus.</i>	373	Lutherus <i>defensus.</i>	196 sq.
Lipsii (<i>Justi</i>) <i>in religione catholica constantia.</i>	81	Lutheri <i>in Philosophia Arist. praeceptor.</i>	407
Literarum <i>origo.</i>	135		<i>progressus.</i>
<i>impedimenta.</i>	132	<i>ius.</i>	407
Livius <i>illustratus.</i>	397 sq.	<i>in Aristotelico conatus.</i>	407
			LS

INDEX RERUM.

- Lutheri in Philosophia sectato-*
res. 407
de Philosophia senten-
tia. 478
- M**achinæ trituarie idea
 nova. 453. 494
- Machinarum theatra quibus
 defectibus laborant? 492
naturalium ab ar-
tificialibus differentia. 510
- Magius (Heem.) unde ortus? 80
- Mahometani sepulcri venera-
 tio. 412
libri Theologici. 412
- Maimburgii (Lud.) opera. 117
- Le Maitre (Is. Lud.) cur dictus
 Saci? 89
- Malvendæ (Th.) opus de Anti-
 christo. 82
- Mancipi & nec mancipi res il-
 lustrata. 294 sq.
- Mangetus castigatus. 217. 326
- Manichæorum nomen. 401
Contra Manichæos constitutio
Diofletiani varie illustrata
& emendata. 401 ff.
non
est supposititia. 403
- De Manichæis varia.* 401 ff.
- Mansarti Architectura notata.
 538
- Maolbrigte quid? 291
- De Marca (Petrus) cur indul-
 gentius de Pontificis potesta-
 te scripsit? 378
- De Marca (Petrus) scripta & ge-
 sta. 83. 84
- Margaritæ num sint mancipi?
 296 ff.
- S. Marthæ institutio ordinis
 Hospitaliorum Montispessu-
 lani S. Spiritus tributa. 330
- Masoretharum propositum. 72
- Massoulie (Antonini) scripta.
 121
- Mater num olim impune abige-
 re partum potuerit? 361 ff.
- Materia acti subdivisa in infi-
 nitum. 510
- Materie qualibet portio quid
 involvat? 510
- Mathæeos apud Asiaticos stu-
 dium. 419
- Matthoud (Hug.) scripta. 121
- Mazarini character. 62
avaritia. 465. 466
- Mechlinia sacra & profana.
 239 sq.
- Mechliniæ nomen unde? 240
Domini quinam? 240
Præsules. 241
laudes. 234 sq.
- Mechlinienfis Ecclesia sacra. 234
- Meliceridis sub aure sectio. 221
- Medica & Physica Bibliotheca
 Turcarum. 415
- Medicamenta ut operentur?
 178
diætetica curati-
oni primus adjunxit Hero-
philus. 335
 Medi-

INDEX RERUM.

Medicina defensa.	13	Medullæ spinalis fissura & ca-	
<i>est ars utilissima.</i>	14	<i>vitas.</i>	327
<i>certa habet principia.</i>	14	Melancholia laborans.	221
Medicinæ bonos & virtus ut		<i>De Melanchthonis Philosophia</i>	
<i>restituenda?</i>	14	<i>Diff.</i>	476
<i>universalis Fundamen-</i>		Meliora cur existant?	508
<i>ta luculenter exposuit Pctr.</i>		Memoria speciem consecutionis	
Jo. Faber.	270	<i>suppeditat.</i>	504
<i>Historia universalis.</i>	332	Memoriæ usus & abusus.	130
De Medicina meditationes cri-		Menardi (Hug.) scripta.	87
<i>tica.</i>	12	Mencii Sinensis scriptis vulga-	
<i>judicia qua vera</i>		<i>ria continentur.</i>	227
<i>falsave sint?</i>	12	Mens humana cur ab anima-	
Medico-Physicum Lexicon.	261	<i>bus brutorum differat?</i>	504
Medicus ob negligentiam sus-		Mensium fluxus per penem in	
<i>pensus.</i>	333	<i>plethorico.</i>	220. 221
Medici boni requisita.	15	Metallorum fusioni servientes	
<i>nec soli rationi, nec soli</i>		<i>machina.</i>	494
<i>experientia innitantur.</i>	15	Metamorphoses animalium	
<i>veri a pseudo-Medicis ut</i>		<i>asserta.</i>	511
<i>distinguantur?</i>	15	Metempsychosis rejecta.	511
<i>vetustiores.</i>	332	Meteoron ignitum singulare.	
Medicorum Londinensium So-			267
<i>cietas quando & a quibus in-</i>		Methodus indivisibilium pro-	
<i>stituta?</i>	252	<i>bata.</i>	174
<i>Systematum noxa.</i>	15	Methodi synthetica præstan-	
<i>librorum lectio le-</i>		<i>tia.</i>	171
<i>gitima.</i>	15	<i>Geometrarum nove</i>	
<i>selectus ut institu-</i>		<i>impugnata.</i>	174
<i>endus?</i>	15	Micrometri usus.	17
<i>religio.</i>	15	Mirkondi Chronicon Persicum	
<i>opprobria.</i>	15	<i>translatum.</i>	160
		Milefiorum jura propria.	362
		Minutius Felix, JCius Christi-	
		<i>anus, illustratus.</i>	369-372
		Missa astantibus celebrata.	525
		Bbbb	De

INDEX RERUM.

Lutheri in <i>Philosophia</i> sectatores.	407	De Marca (Petri) scripta & gesta.	83. 84
de <i>Philosophia</i> sententia.	478	Margaritæ num. sint mancipi?	296 ff.
M achinæ trituarie idea nova.	453. 494	S. Marthæ institutio ordinis Hospitaliorum Montispeffulani S. Spiritus tributa.	330
Machinarum theatra quibus defectibus laborant?	492	Maforetharum propositum.	72
naturalium ab artificialibus differentia.	510	Maffoulie (Antonini) scripta.	121
Magius (Hecæ) unde ortus?	80	Mater num. olim impune abigere partum potuerit?	361 ff.
Mahometani sepulcri veneratio.	412	Materia actû subdivisa in infinitum.	510
libri Theologici.	412	Materiæ qualibet portio quid involvat?	510
Maimburgii (Lud.) opera.	117	Matheseos apud Asiaticos studium.	419
Le Maitre (Is. Lud.) cur dictus Sacer?	89	Matthoud (Hug.) scripta.	121
Malvendæ (Th.) opus de Antichristo.	82	Mazarini character.	62
Mancipi & nec mancipi res illustrata.	294 sq.	avaritia.	465. 466
Mangetus castigatus.	217. 326	Mechlinia sacra & profana.	239 sq.
Manichæorum nomen.	401	Mechliniæ nomen unde?	240
Contra Manichæos constitutio Diocletiani varie illustrata & emendata.	401 ff.	Domini quinam?	240
non		Praefules.	241
est supposititia.	403	laudes.	234 sq.
De Manichæis varia.	401 ff.	Mechlinienfis Ecclesia fata.	234
Manfarti Architectura notata.	538	Meliceridis sub aure sectio.	221
		Medica & Physica Bibliotheca Turcarum.	415
Maolbrigte quid?	291	Medicamenta ut operentur?	178
De Marca (Petrus) cur indulgentius de Pontificis potestate scipserit?	378	diætetica curati- oni primus adjunxit Herophilus.	335
		Medi-	

INDEX RERUM.

<p>Medicina defensa. 13 <i>est ars utilissima.</i> 14 <i>certa habet principia.</i> 14</p> <p>Medicinæ honor & virtus ut restituenda? 14 <i>universalis Fundamenta luculenter exposuit Petr. Jo. Faber.</i> 270 <i>Historia universalis.</i> 332</p> <p>De Medicina meditationes critica. 12 <i>judicia qua vera falsave sint?</i> 12</p> <p>Medico-Physicum Lexicon. 261</p> <p>Medicus ob negligentiam suspensus. 333</p> <p>Medici boni requisita. 15 <i>nec soli rationi, nec soli experientia inmittantur.</i> 15 <i>veri a pseudo-Medicis ut distinguantur?</i> 15 <i>vetustiores.</i> 332</p> <p>Medicorum Londinensium Societas quando & a quibus instituta? 252 <i>Systematum nove.</i> 15 <i>librorum lectio legitima.</i> 15 <i>selectus ut instituendus?</i> 15 <i>religio.</i> 15 <i>opprobria.</i> 15</p>	<p>Medullæ spinalis fissura & cavitas. 327</p> <p>Melancholia laborans. 221 <i>De Melanchthonis Philosophia Diff.</i> 476</p> <p>Meliora cur existant? 508</p> <p>Memoria speciem consecutionis suppeditat. 504</p> <p>Memoriæ usus & abusus. 130</p> <p>Menardi (Hug.) scripta. 87</p> <p>Mencii Sinensis scriptis vulgaria continentur. 227</p> <p>Mens humana cur ab animalibus brutorum differat? 504</p> <p>Mensium fluxus per penem in plethorico. 220. 221</p> <p>Metallorum fusioni servientes machina. 494</p> <p>Metamorphoses animalium assertæ. 511</p> <p>Metemphychofis rejecta. 511</p> <p>Meteoron ignitum singulare. 267</p> <p>Methodus indivisibilium probata. 174</p> <p>Methodi synthetica præstantia. 171 <i>Geometrarum nove impugnata.</i> 174</p> <p>Micrometri usus. 17</p> <p>Mirkondi Chronicon Persicum translatum. 160</p> <p>Milesiorum jura propria. 362</p> <p>Minutius Felix, JCtus Christianus, illustratus. 369-372</p> <p>Missæ astantibus celebrata. 525</p> <p style="text-align: center;">Bbbb De</p>
---	--

INDEX RERUM.

<i>De Missa Catechumenorum & fidelium Diss.</i>	384 ff.	Morbi <i>Berolinenses</i> epidemii	Anni 1718.	220
<i>Modoetia hodie Monza.</i>	156	Morborum <i>causa sanguinis</i>	<i>coagulatio & dissolutio non est.</i>	177
<i>Modoetiz an Mediolani coronati Reges Italia?</i>	156	Morientium <i>spiritum ore excipiendi mos.</i>		224
<i>Molendinorum exstructio.</i>	491 ff.	Morini (<i>Petri</i>) <i>merita.</i>		80
	<i>accurata descriptio.</i>	<i>De Morino (Jo.) ejusque scriptis varia.</i>		87
	492	<i>Mors quid sit?</i>		511
	<i>frumentariorum diversitas.</i>	<i>cum longo stupore non confundenda.</i>	501. 502	
<i>Molerius Medicina osor refutatus.</i>	14	<i>qualem statum animalibus conciliet?</i>	503	
<i>Monas num alterari queat a principio extrinseco?</i>	500	<i>perfecta non datur.</i>	511	
	<i>una ut insuat in alteram?</i>	Moses <i>num Chymicus.</i>	474	
	507	<i>De Mosi infantis expositione meditata.</i>	363sq.	
<i>Monadis definitio.</i>	500	Motus <i>annuus fixarum.</i>	17	
<i>Monadum a se invicem differentia.</i>	501	<i>communicatio procedit ad quamlibet distantiam.</i>	509	
	<i>mutationes unde proficiantur?</i>	Muhammedani, <i>genus quoddam Christianorum.</i>	287	
	501	<i>De Muis (Simonis) scripta.</i>	88	
	<i>status.</i>	<i>In Mullerum (Jo.) inectiva.</i>	460	
	503	Multitudo <i>in substantia simplici locum habet.</i>	502	
	<i>limitationes in quo consistant?</i>	Mundus <i>unicus tantum existere potest.</i>	508	
	508	Mundi <i>infiniti possibile.</i>	508	
	<i>qualitates.</i>	Mundum <i>unum cur Deus prætulerit alteri?</i>	508	
<i>Moneta quid sit?</i>	375	Muniendi <i>forma Rimpleriana commendata.</i>	497. 498. 499	
<i>De Monetilibus Conventibus Tract.</i>	373 ff.			Muscu-
<i>Monetandi jus cui competat?</i>	375			
<i>Monogrammati Christi ante Constantinum M. usus.</i>	146			
<i>Montanus Medicina osor refutatus.</i>	14			
<i>Monza olim Modoetia.</i>	156			

INDEX RERUM.

Musculi abdominis oblique descendenti principium quale?	218	Noodt (Gerard.) notatus.	361
obliqui interni tendines a peritonæi processibus non pervaduntur.	218	Norisii (Henr.) scripta.	112
transversi tendines a peritonæi processibus non pervaduntur.	218	Nubiensis Geographus unde sua hausert?	225
oculorum obliqui interni trochlea an cartilaginosa?	327. 1q	Numa num Pythagoreus?	400
Musculorum actio ut fiat?	263	Numerorum mysteria Pythagoræ.	401
Musicæ ecclesiastica historia.	426	per lineas expositio.	176
Mutationes monadum unde proficiuntur?	501	Nummi Imperatorum Romæ frequentes.	192
N arium membrana glandulosa descripta.	328	in memoriam Jubilai Evangelici secundi cusi.	200
De Naturæ legibus Diss.	29 ff.	Nuptiarum designatio symbolica.	149. 150
Navis idea adequata.	184	O beliscorum usus exiguus in hortis.	455
ut in via gubernanda?	184	nullus in urbibus.	455
Naves exstruendi ars.	184	Obscuratio in eclipsibus cur minor appareat in terra?	95
Nazareni quinam?	289 ff.	Observationes Astronomicæ instituendi ratio.	16
Nervuli ligati fibrillarum suarum rupturam patiuntur.	219	Observatores hodierni in Angliæ.	266
Neubrigensis (Guil.) in Galfridum Monum. odium unde?	469 ff.	Occipitales venæ cum utroque sinu laterali communicant.	328
Nicolai (Jo.) scripta.	107	Oculi leduntur ex tabaci stimulatorii abusu.	38
Nicolii, Galli, scripta & controversia.	107 ff.	vulnus absolute lethale.	221
Nodi sub palma manus sectio.	221	Oculorum inflammatorum scarificatio.	221
		Bbbb 2	Oculo-

INDEX RERUM.

Oculorum musculi obliqui interni trochlea an cartilagineosa?	327. 328	Orientalis Bibliotheca promissa.	411 sq.
Odoratus tollitur ex tabaci sternutatorii abusu.	38	Ornatus architectonici officina perfecta.	449
Odyssæa Homeri, philosophia perfectissima.	181	Officiorum sesamoidæorum situs & numerus.	219
Odyssææ Homeri scopus.	181	Ovidius illustratus.	364
De Oedipo Kircheri iudicium.	479	Outinus idem ac Ulysses.	40 sq.
Ogygia cum Helgelandia eadem.	43	P agi (Ant.) scripta.	115
Olei ex feminibus expressio per machinas commodas.	493	(Franc.) notatus.	192
Opus rusticum.	451	Palatii Principis idea.	447
Oracula gentilium num a dæmone?	52	Palatiorum exstruendorum ratio.	454 sq.
Oratorem sacrum quæ deceant?	22	Palilicii occultatio interdum observatur.	266
Orbilii palliati statua.	519	Palma quid apud veteres Christianos designaverit?	148
Ordalia apud Sineses usitata.	226	Papatus origo.	189 ff.
Ordo Corinthius divinitus revelatus.	451	quid sit?	190
Corinthio ornatio cur inveniri nequeat?	451	prima Ecclesia ignoratus.	190
Ordinis Constantiani historia.	330 sq.	unde tantas opes accepit?	193
architectonici novi Germanici criteria.	451	saluti & Reip. noxius.	194 sq.
Ordinum architectonicorum usus.	450	Papilionum ala avimibus tributa.	149
equestrium origo.	329. 330	Papyri confectio per machinas commodas.	493
factorum militarium origo.	330	Parentius idem cum Anticæ fluvius.	515
		Partis (Jo.) opera.	86
		Pascalis (Blasii) scripta.	112
		Pascha quo die Christus comederit?	54
		Passiones	

INDEX RERUM.

<i>Passiones creaturarum quid sint?</i>	507	<i>Perralto inventio elevandorum in altum lapidum vindicata.</i>	535
<i>Patria potestas quanta olim apud Romanos?</i>	353 ff.	<i>Perſiæ hiſtoria.</i>	160-167
<i>Patribus num olim jus vita & necis fuerit in liberos?</i>	358 ſq.	<i>Petavii (Dion.) opera.</i>	86
<i>Paulus Petro præferendus.</i>	190	<i>Petitus (Sam.) notatus.</i>	403
<i>cum Jacobo in doctrina de juſtificatione conciliatus.</i>	290 ſq.	<i>Petrareha Medicina oſor reſutatus.</i>	14
<i>ſentent. L. 2. ſ. ult. illuſtratus.</i>	363	<i>Petrus num fuerit Papa?</i>	190
<i>Pax perpetua deluſa.</i>	424	<i>Peutingeri (Covv.) vita.</i>	48
<i>Pecudes num fuerint mancipi?</i>	298	<i>Phæaces, Hiberni.</i>	43
<i>Pedis amputatio gangraenoſi.</i>	221	<i>Pharmacopolarum olim alia fuit conditio quam noſtro tempore.</i>	336
<i>Peliſſonii (Pauli) vita & opera.</i>	117	<i>Philo illuſtratus.</i>	363 ff.
<i>Pentateuchus Samaritanus cum Moſatco convenit.</i>	74	<i>Philofophi Medici.</i>	332
<i>Perceptio mechanicè inexplicabilis.</i>	502	<i>Philofophorum in Aſia exiſtentiatio.</i>	418
<i>unde naturaliter oriatur?</i>	503	<i>Philofopharum Hiſtoria.</i>	477
<i>ſublimis unde pendat?</i>	503	<i>Philofophia a quibus rejeſta?</i>	409
<i>Perceptionis definitio.</i>	501	<i>ſcholaſtica exploſa.</i>	475
<i>Pererii (Bened.) ſcripta.</i>	81	<i>peripatetica nova.</i>	477 ſq.
<i>Perfeſtio creaturarum a Deo.</i>	506	<i>Philofophiæ commoda.</i>	132
<i>Perfeſtionum gradus in creaturis unde?</i>	507	<i>De Philofophia Hebraorum Diff.</i>	473
<i>Peripatetici unde dicti?</i>	478	<i>Phoenix quid apud veteres Chriſtianos designaverit?</i>	148
<i>Peripneumonia mortuorum ſeſiones.</i>	220	<i>De Phoenix carmen Lactantio abjudicatum.</i>	70
		<i>Phyſico-Medicum Lexicon.</i>	261
		<i>Pietas in ſcriptore laudanda.</i>	22
		<i>Bbbb 3</i>	<i>Piſcis</i>

INDEX RERUM.

Piscis quid apud veteres Chri- stianos designaverit? 147	Pontium pensilium constructio. 495 sq.
Plato Asiaticis dictus Aflantus. 419	arrectariorum & lapi- deorum constructio. 496
Platonis doctrina hareticos pe- perit. 406	De Pontibus via Valeria Tra&. 514 sq.
Platonicorum & Aristotekico- rum bella. 475 sq.	Pontifex Rom. summus quis primus fuerit? 193
Plexus choroideus an contineat glandulas an hydatides? 326	sedens sancta Symbola accipit. 525
Plinius major explicatus. 296	num possit errare? 527
Poema epicum vid. Epicum.	Pontifices Imperatoribus olim subiecti. 191
Pœnarum peccata consequenti- um ratio. 513	ab Imp. confirmati. 191
Poesis veterum an moderna prestantior? 25	Pontificum primatus unde or- tus? 192 sq.
inter historiam & rheto- ricam media. 71	impugna- tus. 438
Poeleos Christiana requisita, 70 sq.	tituli superbi. 193
origo. 71	artes, quibus sum- mam auctoritatem sibi com- pararunt. 193 ff. 426
apud Asiaticos studium. 420	potestas judiciaria asserta. 377
De Poesi primorum Patrum Diff. 69	a qui- bus fuerit impugnata? 377 ff.
Poesis laureati origo. 426	autoritas supra Con- cilia asserta. 381
Poesiarum in Asia certamina. 420	Portæ urbium ut construenda? 495
Politica sacra. 390	Portugallie historia nova. 280
Polybii locus notabilis. 397	Possevini (Ant.) scripta. 82
Pomponatius (Petrus) atheus. 475	Postulata num dentur? 505
Pontaci (Arnoldi) scripta. 81	Potestatis civilis origo. 31
Pontium ad navigia transpor- tanda destinatorum constru- ctio. 490	Potulentum optimum, aqua. 263
	Potu-

INDEX RERUM.

Potulenta spiritusfa an dentur?	263	Prostatz ab Herophilo nonnā acceperunt.	335
Prædia urbana & rustica num sint mancipi?	301	Prudentii error notatus.	71
Prædiorum urbanorum ratio.	300 sq.	Psalinorum in Eccl. usus anti- quus.	384 sq.
<i>Italicorum & Pro-</i> <i>vincialium discrimen subla-</i> <i>tum.</i>	302	De Pulsibus exacte egit Herophi- lus.	335
Præjudicii ut occurrendum?	130	Pulveri pyrio præparando de- stinata molendina.	494
Prætexere pro simplici tegere accipitur.	523	Puncta num textui Ebræo Scri- pturæ S. coava?	72
Præces pro mortuis olim quales?	387	Pupillæ dilatationem quis pri- mus observaverit?	95
De Precibus veterum Cbristia- norum Tract.	386 ff.	Pyreneæ pacis præcipua condi- tiones.	60 sq.
Principis officium circa materi- am adificiorum.	447	Pythagoras Asiaticis Fichtago- ras.	420
Principium contradictionis quale sit?	505	Pythagorici libri a Numa com- busti.	400
<i>rationis sufficientis</i> <i>quem habeat usum?</i>	505	Pyxidid nautica usus num Cbi- nensibus pridem cognitus?	225. 227
Principia primitiva quanam sint?	505	Q uadrupes, pecudes, be- stia, ut apud JCsos dif- ferant?	297
Privilegia Electoribus data Im- peratores omnes agnoscere tenentur.	259	Qualitates monadum.	501
Problema Geometris preposi- tum.	352	Quantitates transcendentes de curva in curvam differenti- andi ratio.	307. 308 sq.
Problemata omnia rectis & circulo construi possunt.	173	In Quartanam febrem semen a- nisi & feniculi cum aceto & melle.	332
Proportiones operum archite- ctonicorum accurate deter- minata.	445	R aji (Jo.) scripta.	442 sq.
Propositiones ut examinande?	174 sq.	Rami in Philosophiam me- rita & sectatores.	409
			Rami

INDEX RERUM.

<p>Rami adversarii & defensores. 409</p> <p>Ratio sufficiens veritatum contingentium. 505 <i>contingentia extra universum quarenda.</i> 505</p> <p>Ratiociniorum objecta unde? 504 <i>principia.</i> 504</p> <p>Raynandi (Theoph.) polygraphi, scripta. 104</p> <p>Reformatio ecclesie dudum exoptata. 195 <i>Lutheri Pontificiis proficua.</i> 197</p> <p>Reformationis Historia literaria. 97 sq.</p> <p>Reformatorum de S. Cæna sententia defensa. 228 ff.</p> <p>Regimen divinum quale fit? 514</p> <p>Reipubl. literaria in Italia instituenda idea. 128</p> <p>Religio quid fit? 188 <i>Christiana demonstrata.</i> 189</p> <p>Religionis Reformata veritas demonstrata. 228 sq. <i>peregrina apud Romanos cultus qualis fuerit?</i> 397 ff.</p> <p>Reliquiæ Sanctorum quid sint? 529</p> <p>Reliquiarum cultus quando invaluerit? 530</p>	<p>De Reliquiis Sanctorum Tract. 529</p> <p>Remunerationum actiones bonas consequentium ratio. 513</p> <p>Renunciationibus jurium Gallia Reges non tenentur. 61</p> <p>De Republica liber novus. 472</p> <p>Retina oculorum tunica ab Herophilo nomen suum accepit. 335</p> <p>Reuchlini in Reformationem merita. 99</p> <p>Reyneau (Car.) notatus. 138</p> <p>Richelii scripta Theologica. 84</p> <p>Richteri (Georgii) nota ad Ciceronis loca. 225</p> <p>Rigaltii (Nic.) scripta. 87</p> <p>Del Rio (Mart.) merita. 81</p> <p>Rochæ (Angeli) scripta. 82</p> <p>Robertus (Claudius) laudatus. 1</p> <p>Romæ num. Pontifici jure subiecta? 191 sq.</p> <p>Romani Græcorum mores imitati. 353 sq.</p> <p>Romuli instituta & leges. 353 ff. <i>virtutes heroica.</i> 356 <i>crudelitas.</i> 366</p> <p>De Rosieres (Franc.) opus hist. damnatum. 466</p> <p>Rudolphus Habsb. num. Burgundiam dereliquerit? no sq.</p> <p>S. Rumoldi Acta. 233</p> <p>Russi cum Pontificiis irreconciliabiles. 434</p> <p style="text-align: right;">Russi</p>
--	--

INDEX RERUM.

Russi cum Pontificiis ut reconci- liandi? 435 fl.	Saturni satellitium in Anglia observatum. 264
cum Protestantibus num conciliari possint? 441	phanomenon singulare. 265
S aci cur dictus J.L. le Maitre? 89	Satyræ Menippeæ character. 521
Salomo num Philosophus? 474	Savaroni (Jo.) scripta, 82
Saluti templa & statuae Romæ & in Græcia posita. 5	Saxonum privilegium de non appellando ad Thuringiam &c. extendendum. 257
De Salute Dea Diss. 34 19.	Scacchi (Fortunati) notæ, ope- ra. 83
Salzdahlîi descriptio. 533	Schelstraten (Eman.) scripta. 116
Sambucum oppidum unde di- ctum? 518	Scholasticæ Theologiæ autores. 407
Sammarthanus (Dion.) defen- sus. 2	Schubarti (Georgii) vita. 46 fl.
Sammarthanorum de Gallia Christiana merita. 2	Scoti olim dicti Hibernia inco- la. 292
Sanctorum corpora cur in V. T. impura? 531	Scotiz & Angliæ unto diebus infaustis peracta. 92
Sanguinis analysi. 177. 178	Viri eruditi. 425 fl.
fermentatio an detur? 178	descriptio Geographica. 427
fluxus per penem in plethorico. 220. 221	corona & insignia Edin- burgi A. 1707. recondita. 427
velocitas & quantitas mathematicè demonstrata. 269	Scriptores ethnici e scholis ex- terminandi. 133
Sapientes septem Græcia num Philosophi? 475	Christiani quinam in scholis legendi? 134
Satellites Saturni ut videantur? 265	Scriptorum in infantia celebri- um exempla. 89
Satellitum Saturni motus. 265	Scripturæ S. testimonium de Prophetis, Christo, Aposto- lis, B. Maria &c. num ne- cessarium? 51
distantia a centro Sa- turni? 266	Cccc Scriptu-

INDEX RERUM.

<i>Rami adversarii & defensores.</i>	<i>De Reliquiis Sanctorum Tract.</i>
409	529
<i>Ratio sufficiens veritatum con-</i>	<i>Remuneracionum actiones bo-</i>
<i>tingentium.</i> 505	<i>nas consequentium ratio.</i> 513
<i>contingentia ex-</i>	<i>Renunciacionibus jurium Gal-</i>
<i>tra universum quarenda.</i>	<i>lia Reges non tenentur.</i> 61
505	<i>De Republica liber novus.</i> 472
<i>Ratiociniorum objecta unde?</i>	<i>Retina oculorum tunica ab He-</i>
504	<i>rophilo nomen suum accepit.</i>
<i>principia.</i> 504	335
505	<i>Reuchlini in Reformationem</i>
<i>Raynandi (Theoph.) polygra-</i>	<i>merita.</i> 99
<i>phi, scripta.</i> 104	<i>Reyneau (Car.) notatus.</i> 138
<i>Reformatio ecclesie dudum ex-</i>	<i>Richelii scripta Theologica.</i> 84
<i>optata.</i> 195	85
<i>Lutheri Pontificiis</i>	<i>Richteri (Georgii) nota ad Ci-</i>
<i>proscua.</i> 197	<i>ceronis loca.</i> 225
<i>Reformationis Historia litera-</i>	<i>Rigaltii (Nic.) scripta.</i> 87
<i>ria.</i> 97 sq.	<i>Del Rio (Mart.) merita.</i> 81
<i>Reformatorum de S. Cena</i>	<i>Rochæ (Angeli) scripta.</i> 82
<i>sententia defensa.</i> 228 ff.	<i>Robertus (Claudius) laudatus.</i> 1
<i>Regimen divinum quale fit?</i>	<i>Romæ num. Pontifici jure sub-</i>
514	<i>jecta?</i> 191 sq.
<i>Reipubl. literaria in Italia in-</i>	<i>Romani Græcorum mores imi-</i>
<i>stituenda idea.</i> 128	<i>tati.</i> 353 sq.
<i>Religio quid fit?</i> 188	<i>Romuli instituta & leges.</i> 353 ff.
<i>Christiana demonstrata.</i>	<i>virtutes heroicae.</i> 356
189	<i>crudelitas.</i> 366
<i>Religionis Reformata veritas</i>	<i>De Rosieres (Franc.) opus hist.</i>
<i>demonstrata.</i> 228 sq.	<i>damnatum.</i> 466
<i>peregrinae apud Ro-</i>	<i>Rudolphus Habsp. num. Bur-</i>
<i>manos cultus qualis fuerit?</i>	<i>gundiam dereliquerit?</i> 10 sq.
397 ff.	<i>S. Rumoldi Acta.</i> 233
<i>Reliquiæ Sanctorum quid sint?</i>	<i>Russi cum Pontificiis irrecon-</i>
529	<i>ciliabiles.</i> 434
<i>Reliquiarum cultus quando in-</i>	Ruffi
<i>valuerit?</i> 530	

INDEX RERUM.

Russi cum Pontificiis ut reconciliandi? 435 ff.	Saturni satellitium in Anglia observatum. 264
<i>cum Protestantibus num conciliari possint?</i> 441	<i>phenomenon singulare.</i> 265
S aci cur dictus J.L. le Maitre? 89	Satyræ Menippeæ character. 521
Salomo num Philosophus? 474	Savaroni (Jo.) scripta, 82
Saluti templa & statua Romæ & in Græcia posita. 5	Saxonum privilegium de non appellando ad Thuringiam &c. extendendum. 257
De Salute Dea Diss. 341q.	Scacchi (Fortunati) notæ, opera. 83
Salzdahlîi descriptio. 533	Schelstraten (Emau.) scripta. 116
Sambucum oppidum unde dictum? 518	Scholasticæ Theologiæ autores. 407
Sammarthanus (Dion.) defensus. 2	Schubarti (Georgii) vita. 46 ff.
Sammarthanorum de Gallia Christiana merita. 2	Scoti olim dicti Hibernia incolæ. 292
Sanctorum corpora cur in V. T. impura? 531	Scotix & Angliæ unio diebus infausis peracta. 92
Sanguinis analysi. 177. 178	<i>Viri eruditi.</i> 425 ff.
<i>fermentatio an detur?</i> 178	<i>descriptio Geographica.</i> 427
<i>fluxus per penem in plethorico.</i> 220. 221	<i>corona & insignia Edinburgi A. 1707. recondita.</i> 427
<i>velocitas & quantitas mathematicè demonstrata.</i> 269	Scriptores ethnici e scholis exterminandi. 133
Sapientes septem Græciæ num Philosophi? 475	<i>Christiani quinam in scholis legendi?</i> 134
Satellites Saturni ut videantur? 265	Scriptorum in infantia celebrium exempla. 89
Satellitum Saturni motus. 265	Scripturæ S. testimonium de Prophetis, Christo, Apostolis, B. Maria &c. num necessarium? 51
<i>distantia a centro Saturni?</i> 266	Cccc Scriptu-

INDEX RERUM,

Scripturæ S. libri deuterocano-	Seneca (L. A.) emendatus.	521
nici quædam?	illustratus.	358-360
74	(Marcus) illustratus.	358
Scripturæ S. loca illustrata:	Sensuum ratio.	504
Gen. V, 3.	Serrarii (Nic.) scripta.	81
XLIII, v. ult.	Servitus urbana potest fieri ru-	
Exod. XII, 40.	stica.	301
276 sq.	Servius ad Virgilium emenda-	
Jof. IX, 23.	tur.	297
285	Servos potestas dominis olim	
Jud. IV, 15.	fuit absoluta.	360
285	quando re-	
1 Sam. XVII.	stricta?	360
XXVI, 7.	Sextus Empiricus illustratus.	
285		355
Esa. VII, 8.	notatus.	400
433	Sibyllina oracula defensa.	52 sq.
15. 16.	Sidera interdum ut observentur?	
432 sq.		17
VIII, 23.	Signare de nummis usitatum.	
431 sq.		272
IX. 1.	Similes curvæ quanam dicantur?	319-320
431 sq.	Simon (Rich.) refutatus.	53-291
Matth. XVI, 18.	Simplicis definitio.	500
379	idea unde?	504
19.	Simplicius illustratus.	355-357
379	Sinæ nomen quo seculo ortum?	226
Act. XXI, 20-26	Sinenses rudes.	226. 227.
289	picture gnari.	226
1 Tim. I, 4.	Sinensium Theologia.	227
277	philosophia historia.	
1 Petr. III, 18.		477
396	De Sinensium historia natura-	
Scuderia laudata.	U Diff.	226
477	Sirmon-	
Sculteti (Abr.) Annales Evang.		
recusf.		100
Scylla & Charybdis in Euripo		
Norvagogorum querenda.		43
Scytharum origo.		135
Secretionis ratio.		263
Sectiones conica ex numero cur-		
varum expunctæ.		201 sq.
In Semine virili dantur ani-		
malcula.		264
Senatus Consultum de Baccha-		
nalibus coercendis varie illu-		
stratum & emendatum.		397 ff.
Senatus Consulta quedam in		
ade sacra facta.		398

INDEX RERUM.

Sirmondi (Jac.) <i>elogium & scripta.</i>	86	Sturmii <i>querela de obrectatoribus suis.</i>	446. 455
Socrates <i>unde de immortalitate anime doctrinam hausit?</i>	183	Substantia <i>simplex nunquam caret omni perceptione.</i>	503
Somnia <i>interpretandi artis auctores 7000.</i>	420 sq.	Substantiæ <i>simplices cur sint speculum universi?</i>	508
Sopater <i>quis fuerit?</i>	357	<i>simplicis ortus.</i>	500
Sortium <i>calculus.</i>	269	<i>idsam unde haurimus?</i>	504
Speculum <i>quid veteribus notet?</i>	149	Substantiarum <i>compositarum cum simplicibus convenientia.</i>	509
Sphæristeriorum <i>descriptio.</i>	455	<i>simplicium existentia & proprietates.</i>	500
Spiritus Dei <i>quid apud Turcas?</i>	414	<i>varietas unde?</i>	501
<i>cur societatis cum Deo inunde sint capaces?</i>	513	Suidæ <i>duo loca conciliata.</i>	402
<i>sunt imagines divinitatis.</i>	513	Symbolici <i>characteris usus apud Scythas.</i>	135
<i>quid sit?</i>	504	Syncretismus <i>sanus commendatus.</i>	528
De Spiritu S. <i>processione Græcorum & Latinorum doctrina excussa.</i>	440	Systematica <i>scripta hodie exarsa.</i>	21
Spirituum <i>singulares prerogative.</i>	512	T abaci <i>sternutatorii abusus.</i>	35
Status <i>naturales rerum ut a se invicem pendeant?</i>	503	<i>species.</i>	37
Steele (Rich.) <i>laudatus.</i>	27	<i>fumus a faminis per tubam hauriendus?</i>	39. 40
Stellæ <i>polaris distantia a Polo.</i>	17	Tabulæ <i>Astronomicæ Cassini.</i>	16
Stollii (Gottl.) <i>Historia philosophiæ moralis commendata.</i>	479	Talmudicum <i>opus damnatum.</i>	73
Stupor <i>mentis unde?</i>	503	Tamerlanus <i>dicitur Timurlenk.</i>	418
Sturmii (L. C.) <i>Iter architectonicum.</i>	532 sq.	Cccc 2	Tacta

INDEX RERUM.

- Taylorus notatus. 314 ff.
 Te Deum laudamus, *hymni historia.* 385
 Telescopium 125 pedum ab Huguenio Societati Anglicanae donatum. 264
 Telescopiorum in observationibus siderum diurnis usus. 17
 Tempa Protestantium commoda desiderata. 457
 ut exstruenda? 458
 Templariorum destructio. 426
 Templorum tenebrae improbata. 449
 construendorum regule. 457-458
 Tenebrae templorum improbata. 449
 Termini artis tignaria commodi in linguis prater Germanicam desunt. 448
 Terminorum Architectonicorum explicationes. 448
 Tertullianus illustratus. 362
 suppletus. 371
 Tetractys Pythagorae quid Luciano? 400
 Teverone fluvius ut olim dictus? 515
 Theatri licentia frananda. 27 ff.
 Theatrorum ad spectacula musica pertinentium exstructio. 454
 Theologi cur vocati Poetae? Arabes subtilissimi. 413
 Theologiae scholasticae scriptores. 407
 Mubometica libri. 412
 Thiers (Jo. Bapt.) scripta. 119
 Thoirat, Corpus Juris Mogolotum. 419
 Tholi templorum exstructio. 458
 Thomas Apost. an Evangelium in China promoverit? 226 sq.
 Thomafini (Lud.) scripta. 115
 Thoracis. vulnus sclopetarium lethale. 221
 capacitas, dum inspiciamus, quanta? 264
 Thuringi ut olim dicti? 44
 Thuringiae antiquitates & origines. 44
 Palatinatus quando ortus? 44
 Marchiones quando ceperint? 45
 Landgravius primus quis? 46
 nomine num decima Archi-Episcopo Moguntino concessa? 45-46
 Tillemont (Lud. Seb.) notatus. 51
 Tillemontii (Lud. Seb.) scripta. 118
 Tituli librorum in Asia splendidi. 422
 Toinardi (Nic.) scripta. 120
 Tormentis perforandis apta machina. 494
 Trajectoriae curvarum ut determinentur? 303 sq. 307 sq.
 Trajectoriarum orthogonaliu[m] problema quinam solverint? 303 ff.
 Triplos in historia septem sapientum quid? 475
 Ad Tumores anisum in oleo decoctum. 332
 Turcarum auctor quis? 161
 secta. 412 ff.
 Turenii cades. 67
 Tur-

INDEX RERUM.

Turris <i>prægrandis</i> idea.	447	Veri & falsi character.	175
	448	Veritates æternæ non sunt arbitrarie.	507
Berolinensis cur corruerit?	448	Veritatum necessariorum ratio ut inveniatur?	505
Trabeationes colossæ.	451	contingentium ratio sufficiens.	505
Traditiones quotuplices?	50	Veronica, imago Christi, defensa.	54
a Critico num examinanda?	50. 52 sq.	Verfalix quando exstrui cœpta & perfectæ?	64
num præscriptione firmentur?	51	De Verfaliorum palatiis iudicium.	536
Transubstantiationis dogma quando ortum?	525	Vicariatus Italiae vicariatus Germaniæ subordinatus.	258
Triturariæ machinæ.	453. 494	De Vicecomitis (Jos.) scriptis iudicium.	82
V litera mutatio in B.	275	Victoris (Marii) carmen, Genesis, notatum.	70
Vairii fata.	466	Virgilius castigatus.	23
cum Seneca comparatio.	467	iudicio Homerum vincit.	281
De Valeriæ via pontibus Tract.	514 sq.	S. Virgilius cur hæreseos damnatus?	426
Valesiorum (Henr. & Hadr.) scripta.	106	Virtutum fictarum criteria.	28
Varietas in universo unde?	508	Vis definitur.	501
Varro illustratus.	297. 299	Visitationes parochiarum ut instituenda?	92 ff.
Vasa lactea Erasistratus observavit.	334	De Vita futura Turcarum sententia.	413
Vasorum lacteorum reptatus.	220	Vitri picti fragmenta cur Christianorum veterum sepulchris impacta?	146
Vaticiniorum complementa clavis loco sunt.	431	Vitro picturas inferendis veterum ratio.	145 sq.
Vecchiet (Hier.) sententia damnata.	80	Vitriarius Fictus Arabs.	415
Velschius (Georg. Hier.) notatus.	300	Vitriarii (Jo.) in Cominicum nota promissa.	422
Vena pulmonalis ab Herophilo arteria venosa vocata est.	334	Vivere quid usu loquendi notet?	151
Venæ occipitales cum utroque sinu laterali communicant.	328	Vivum quid sit?	509
Veneni falsa præsumptio.	221	Ulysses idem ac Outinus.	40 ff.
De Veneto lacu tractatus.	75	Ulyssis	
Verbena cur coronati sponsi?	150		
Vergilii (Polydori) apud Anglos fata.	251 sq.		

INDEX RERUM.

<p>Ulyssis nomen ut ex Odyssæo; factum? 41 sq.</p> <p>De Umbraticis doctoribus Tract. 519. sq.</p> <p>Unio Anglia & Scotia diebus insausis peracta. 92</p> <p style="padding-left: 2em;">anima & corporis natura- liter explicata. 512</p> <p>De Unione Lutheranorum & Reformatorum sententia Da- venantiæ. 123</p> <p>Unitas Dei adstructa. 505</p> <p>Vocis gratia perit ex tabaci sternutatorii abusu. 38</p> <p>Voluntatis divine ratio. 507</p> <p>Vossius (J.), notatur. 225. 226</p> <p>Vulgata ut ab Eccl. recepta? 73 ff.</p> <p>Vulnus sclopetarium absolute letale. 221</p>	<p>Uxorem ducere cui liceat in Insula Ramni? 226</p> <p>Whitgifti de obtrudendis Eccl. Angl. novis articu- lis conatus. 124</p> <p>Wicelistarum historia. 416</p> <p>Wirmanius refutatus. 477</p> <p>Zitera cum I saepe permuta- tata. 148 sq.</p> <p>Zeses vox quid notet. 151</p> <p>Zeylon, Insula, paradisi Ada- mi. 419</p> <p>Zona in Saturno ansato visa. 265</p>
--	--

Errata.

Pag. 102 lin. 25 lege *MDCIII*; p. 109 l. 15 lege *Arnaldo*; p. 112 l. 33 lege *Buffictus*; p. 131 l. 4 lege *mala*; ib. l. 16. 17 lege *imaginatio*; p. 136 l. 7 lege *b. e.* p. 160 l. 19 & 23 lege *Teixeira*; p. 205 l. 6 post *hic* adde *sc. apud Nostrum* p. 106; p. 297 l. 7 lege *de Eviit.* p. 299 l. 6 lege vel *simplicia*; p. 302 l. 12 pro *Lib.* 17 lege *L.* 17; ib. l. 33 lege *Jur.* p. 358 l. 18, 19 lege *rostris*; ib. l. 25 lege *Clement.* p. 360 l. 29 post *essent*, adde *nullo*; p. 361 l. 14 lege *marito*; p. 364 l. ult. pro *delicta* l. *debita*; p. 365 l. 25 pro *erit* lege *perit*; p. 367 l. 33 pro *non* lege *rem*; p. 370 l. 13 pro *fulmen* l. *fuimus*; p. 398 l. 7 lege *L. III*; ib. l. 25 pro *viderent* l. *violarent*; p. 399 post *Urbem* pone punctum; p. 401 l. 10 l. *autumabat*; ib. l. 33 lege *Marcellum*; p. 402 l. 10 lege *pravum*; p. 404 l. 34 lege *Justinus*; p. 405 l. 10 lege *Gregoriani*; p. 406 l. 2 dele *dicta*; p. 418 l. 1 lege *miremur*, *dari opus*. Nota etiam, a p. 289 ad p. 295 pro p. 390 seq. legendum esse 290 seq.

